

స ర్వ సా వ్య మ్య ము లు గ్రంథ కర్త వి
ప్రథమముద్రణము... 1955 ... 1000

అ మూ ల్య ము

క ల్యాణి . ప్రెస్ . తెనాలి .

అనుబంధము

మ. వినుతింతుఁ మదిలోఁ బురాణపురుషుఁ విఖ్యాతు యోగీశ్వరుఁ
గొనియాడం గలవాఁడ నాదికవి వాగ్దేవమనోవల్లభుఁ
జనతానంస్తుత భావభవ్య కృతి భాస్వన్నూర్తి నా కాళిదా
సుని దానుండ నటంచు నెంచెదను మత్స్యక్తు బ్రహ్మకీర్తి గనఁ.

ఉ. వాగను శాసనుండు జనవంద్యుండు దిక్పాత మాకుఁ బూని స
ర్వాగమసారముం బ్రకృత మా సరణి నిర్వచించి పెట్టె భా
షాగురుభావ మొప్ప వికసత్ప్రతిభుం డయి శంబుదాసభా
షాగణితాత్మవై భవత నద్దిర భారత మిచ్చ మెచ్చఁగఁ.

ఉ. మాధవుఁ జాదిశంకరుండు మాఘుండు భారవి నీత దండి శ్రీ
నాథుండు సోమనాథుఁ డధినాథుండు పోతన రామకృష్ణుండు
సాధుతరాంధ్రసంస్కృత లన త్కృతిమార్గ విహార ధోరణు
ల్బోధకును ల్కవు ల్విబుధులుం దగ మాకుఁ బ్రసన్ను లయ్యెడుఁ.

క. మేధాబోధకలాదుల
వేధం బురుడించువారి విశ్రుతకవితా
శీఘరసావేళవశుల
నాధునికులఁ దలఁతు నే సమాధానమునఁ.

క. ఇప్పటికాలపు విబుధుల
గొప్పరమఁ మిగిలి యుంటఁ గొలిచెదఁ గృతులం
దెప్పుడు మదిఁ దిరుపతి వెం
కప్పను దప్పు లెడలించి కనుకనిఁ గనఁగఁ.

ఉ. భావము పాకముఁ ధ్వనితవై భవ మెన్నఁ డెఱుంగనట్టి నీ
చావలిలో జనిం గని ద్విజాతిమహత్త్వము వాయఁజెట్టి వి
ద్యావరు లారచించిన మహాకృతిఁ జాటునఁ బ్రాథమంధమం
చేపడంగ నే మగు నిసీ మతిమాలిన కృష్ణకీర్తికా?

శా. లంకం బుట్టినవారు రక్కసుల యేలా వారితో వాద మా
చింకం దూర మొఱంగు చిట్టికొలముం జీకొట్టిన న్మానునే?
శంకాతంకములం దొలంచి మహితైశ్వర్యంబు సంధిల్ల నా
వంకం గన్గొను నద్దురూత్తముల నిర్వర్ణింతు స్నిగ్ధాళితోకా.

సీ. ఓనమా లెప్పిన యొజ్జల మాచిరా
జచ్చయ దండయ సాంబయలను
తాడికొండన్వయోదధి సుధానిధి మంత్ర
గురునిఁ గేదారలింగుని శివపరుఁ
మహతియకా విద్య సమ్మతి నిచ్చి పుచ్చిన
పాదిలె నీతారామ బుధవరేణ్యుఁ
ముదిగొండవంశ జన్ముని న్నాగలింగాఖ్యు
మధురావిజయకృతి మానితాత్ముఁ
దలఁచి వాక్రుచ్చి మ్రొక్కి సంస్తవ మొనర్చి
భయము భక్తియు నెమ్మదిఁ బాదుకొనఁగఁ
బరిచరించెద మత్ప్రతిభాలతిక కొ
కొక్క యల్లు నొసంగిన యూర్జితులను.

సీ. అత్రిమహాముని యావాప మొనరింప
ననసూయపేరి శ్లోత్రాఞ్చలమున
నంకురించిన యస్వయలతిక యాత్రేయుఁ
డార్చనాననుఁడు శ్యావాశ్వఁ డనఁగ
మువ్వకు మకానులు మూలభూతులు గాఁగ
నల్లి తాడేవల్లి యనువదమునఁ
బ్రబలి సుబ్రహ్మణ్య పల్లివితం బయి
బుచ్చిశకోరక పూరిత మయి
హనుమదవధానిపుష్పిత మగుచుఁ గాంచె
సరసరామకథామృతాస్వాద మొనఁగు

వేంకటకపీఠద్రఫలము తద్వీజభవక
రీర మని నన్నుఁ జెప్పు మత్కృతిరసంబె.

౯

గీ. సూరివరులై న రామభట్టారకుండు
సింగభట్టాదిగాఁ గల స్వీయగోత్ర
మహితులం బూజ్యపాదుఁ డన్మజ్జనకుండ
నఘుండు పేర్కొనె రామకథామృతమున.

౧౦

ఆ. నడిపె బాఠశాల నలువడే నేండ్లు వి
ద్యార్థినిచయమునకు నన్న మింటఁ
బెట్టి యెందుఁ గన్న విద్వాంసులును దన
ననుచు శిష్యులనఁగ నాజనకుండు.

౧౧

క. ఏతాదృశాభిజాత్యస్థితౄ మత్తాతపాదు విద్యాగురు వి
ఖ్యాతుఁ వేంకట కవివరుధ్యాతార్చితజపితసంస్తుతాభవుఁ గొలుతుఁ.

గీ. ఇంచుతమ్ముండు బాలకోటిశశాస్త్రి
వానియర్థాంగి వర్వతవర్ధనమ్మ
శ్రోత్రియులు గుణవంతులు బుత్రవంతు
లైన వారల కగుత శుభాతిశయము.

౧౩

గీ. భక్తి నెంతు నన్నంభట్ల వంశ్య సుబ్బ
మాంబపతి వేంకటప్పయ నమ్మయయ్య
నమలగుణశాలి మంగమాంబాధినాథు
శ్వశురుఁ దలఁచెదఁ బాపయశాస్త్రివర్యు.

౧౪

గీ. అల్ల పినపాటి వీరభద్రాహ్వయుఁ డురు
చిత్తుఁ డేలేశ్వరపుఁ బురుషోత్తముం డ
నూనసఖ్యులు నేత్రావధానమందు
సహచరులు శైశవమునాటి నభల నెందు.

౧౫

గీ. నాసహాధీతు లుభయభాషాసమర్థు
లావు లా ముల్లు వీరభద్రయ్యశాస్త్రి

- యల్ల మల్లమపల్లి నామాభిజాత
వర్ధనుండు జ్వాలానీరభద్రశాస్త్రి. ౧౬
- గీ. అందె వేసెను బ్రాహ్మణ్యమందు నెందు
నంది వేసెను విద్యాలతాంతములను
జయము నొందెడు మత్తితృచ్ఛాత్రగణము
దానిఁ దలఁచెద నియ్యది తఱి యటంచు. ౧౭
- సీ. తైర్దికు లౌ మము దంపతులం బిల్చి
యింటికిఁ గొని చనె నేడ్విజవరుఁ
డవ్వనియిల్లాలు నతిథిపూజ లొనర్చి
తొట్టెలో పట్టి జేతులకు నొనఁగ
నేను గై కొన నవ్వు నినువుఁ జూపెట్టి యి
ట్లేల ననుం గని యితఁడు నవ్వె
ననుచు నే నడిగిన నల్లదఁ బద్ద మం
చది నీవు మానితి వతఁడు నగియె
నని తదంబ వచింపఁ బ్రభాతమూర్తి
మూడు మోములతోఁ దన మురువు సూపి
గ్రంథకరణంబునకుఁ బ్రేరణము మొదల
స్వప్నమం దొనరించిన స్వామిఁ దెలఁతు. ౧౮
- క. కృతి కొంతకొంత సాగఁగ
నతిలోకుఁ డలోపవిభవ మాలోకనృతిఁ
మతికిఁ గల నందఁ జేసిన
విత మే మని పలుకువాఁడ న్నెల్ల లుడుగుదుకా? ౧౯
- క ల మా ట
- శా. పాదం బొత్తెద నాథ! తెం డిటు లెదో! భావించుచున్నార లే
మే దై వప్రతిపత్తి నుంటిరోకొ? నామే గావుగా విఘ్నముల్?
శ్రీదేవీ! కలఁ గంటిఁ బూరుషవరు సిద్ధార్థ సర్వానినం
పాదం బెంచి తలఁచుచుంటి, నది గోష్ఠ్యంబా? వినం దెల్పదకా. ౨౦

ఉ. బంగారువంటి యెంటి చెలువంబు రహించు దిగంబరుం డొకం
డంగన! పొత్త మొండు గొని యన్యుడు వెంబడి రాంగ వచ్చి నా
చెంగటఁ గూరుచుండెను వచింపఁ దొడంగెను దంతభావనం
బుం గొఱఁ దీర్చి నేను మొగముం దనవై పునఁ ద్రిప్పి చూడఁగన్.

శా. వై రస్యంబునఁ బండితుండ! యెదియే భావించుచున్నాడ వి
ట్లే రాఁ బల్క వడేమి? యేమనెద స్వామీ! స్వోపసర్గంబులన్
ధీరత్వం బుజివోప సంస్కృతిఋరిన్ దేల న్మునుంగంగ నై
సారస్యం బెటు లందువాడ నపహాస్యంబు ల్మదాచారముల్. ౨౨

శా. సీతారామయ నాఁ చిత్తవృత్తుడు సుతుం జేకొంచుఁ దా వచ్చి యి
డ్డే తత్తన్ని జగేహసంగతము లేవే నల్ల కల్లోలముల్
ప్రీతిం జెప్పెడుభంగి దోఁప నని నిర్దేదించె నద్దాన నా
చేతంబే చెడె రాక మానఁ జెటు లేఁ జెప్ప న్విదనం గానఁడున్. ౨౩

గీ. తాటియాకుల యీనెల తట్ట లిచ్చి
చిరిగినవి రెండు నొకదాని చీరికలన
యొకటి గట్టిగ నల్లుమం చొక ముసలిది
కాదు పొమ్మన్న వినక న గ్లాసిఁ బెట్టె. ౨౪

క. అక్కడికి మొఱికినై పునఁ
జక్కనివై పమరునట్టి జాడ నొకటిలో
నొక్కటి ధట్టించి యిడ
న్ముక్కులు మూతులును విఱిచె ముసలిది యనఘా! ౨౫

క. మాయత్త చాలుఁ జా లిటు
లాయన కివి యీయ వచ్చునా? యని యార్వన్
బాయని రొద నది మరలె ని
సీ యని వెన సన్యసింపఁ జిత్తము వుట్టెన్. ౨౬

చ. బయలున కేగ నధ్వమున వాకు లనేకము లేవో? యేవో? తె
ల్పి యటు నిటు ల్బదంబు గదలింపఁగరాని విలంబ వశానటుల్

ప్రియమునఁ దల్లిచెల్లెలు వివేకపుసూటికిఁ ద్రిప్పెగాని నా
నియమవిధానకాలము చనెన్ వినవో? మహితార్థసాధనా! ౨౭

క. ఎడనెడఁ జేయ స్వలసిన
వెడపనుల మనంబు చిక్కి వెడఁగు నొసర్పన్
దొడిబడు నే నెక్కడ? నె
క్కడ యోగము సాంఖ్య మని దిగంబడితి ననా! ౨౮

చ. హరిపదమందు హంసునిమహం బహరాగతఁ గాననయ్యె నీ
సరి కిదె దంతథావనము సానము సంధ్య యి కెప్పు డంచు ని
వ్వెరపడి లాగుచుండఁ గనిపించితి వీవు మహానుభావ! య
చ్చెరువుగ నిట్లు చూచుడు వచించితి నున్నది దేవ! నీదరిక. ౨౯

చ. మునమునలాడ కేని యెటు పోయినఁ జేయుచుఁ గృత్య మీవుమా
జనకునిఁ బోల నుడుము, నిజం బటు లుండు నొకప్పు నేనుమా
జనకునిరీతి మాజనకుసామ్యమునన్ జనకప్రసక్తి నె
య్యనువున లాగునో ప్రకృతి య ట్టిటు సేయు ని కేమి సేయుదున్?

చ. ఇది యిటు లుంచు మీశ! యది యేమి? ఊహలు మట్టె చూచుచున్
హృదయమున స్థరించుచు సహేలముగాఁ గయింకొంటి వెద్దియో?
యిది యొక పిచ్చిగుక్కకు వహింపఁగఁజేసిన సొమ్ము సుమ్ము ము
న్నది యిపు డెందుఁ బోయె? నరయం గనె బిచ్చి సన న్స్వరూపమున్

చ. అయినఁ బ్రసాద మిద్ది నుహితాత్మ! యొసంగుము నాకు, నీకు ని
చ్చియె యొక సొమ్ము చెప్పినది చెప్పఁగఁ దగ్గది చిన్నతల్లి, ని
శ్చయ మది నెమ్మనమ్మున వశం బయి నిల్వ ద దేమి? దైవప
ర్యయమున మేలియబ్బెనన మారఁగఁ జూపు నిజాచలత్వమున్. ౩౦

శా. సంకల్పం బెడనేసి చూడు మునుపే నన్యాసి వై నాడ వా
శంకం దక్కుము పిన్ని చెప్పినది శాస్త్రబుం దగ న్నింటి వే
నింకం బల్కెదఁ బారి నీగొనినజే యీశాభిముఖ్యంబుతో
సంకోచం బడఁగ న్నమీరధృతిఁ దత్సంపత్తి కా దర్శకా! ౩౩

గీ. అర్జునున కచ్యుతుం డెదు రై నయన్లు
సతము ద్యానించెదే? యదే సరణి గాఁగ
మొదల సవికల్ప మవికల్పము తరువాతఁ
బ్రాప్తమై వచ్చు వరుసఁ దత్త్వానుభూతి. 38

క. అత్తటి మై గఱుపారఁగఁబొత్తము గొని వచ్చినట్టి పురుషవరుండున్
దత్తాహితబోధాయావత్తిరహితాయ తేఽస్తు స్వస్తి యని యనెన్.

శా. దత్తాత్రేయవిభుండే? యీతఁ డని తద్వ్యాహారముం గొన్న యా
సత్తిం దత్పదపద్మమందు నిజహస్తద్వంద్వము నోపి నే
నొత్తం గొక్కరొకో ఒ ఓ యను రవం బుత్పన్నమై కన్ను లి
ట్లైత్తఁ టిత్త గనంగనై న మన మెంతే సొమ్మవోయెం గదే. 39

ఆ. పిన్నతల్లి యెవరు ప్రియ! ద్వాదశాబ్దంబు
లపుడ గురులవలన నాదృతిఁ గొని
ప్రత్యహంబు నే నుపాసించు దేవత
బాల యనెడు పేరఁ బరిధవిల్లు. 32

క. కవ మునలు లెవరు నాథా!
ప్రవృత్తియు నివృత్తియు నని భావించెదఁ గు
క్కవిధ? మతఁ డల యలర్కం
డవసీశుండు సొమ్ము? వాని యమ్మ యిడదొకో? 33

గీ. అత్రివలె నుండు మని యొక యర్థము గల
దనుచుఁ దోచెడు నిపుడు వాక్యార్థమందు
మాజనకుఁ డన్నచోట నో మానిని! కల
మాటయే యిది గనఁ గలమాట గాని. 34

క. అని మురియుచు నావీరచించిన కృతి లింగోద్భవాఖ్య శివునకు మద్ధా
మ నివేశన కర్పించెదననువారఁగ ననుచుఁ దద్విధాదృతి నుండన్. 40

ఆ. ఇంతలోనె వినిరి యీపని మాపని
యంచుఁ బూనుకొనిర యస్మదీయ

నగరవై శత్రువరులు భగవంతు లిరువురు
వారిమనములందుఁ జేరియొక్కొ?

౪౧

గీ. చందవోలుపురస్థుఁ డీనత్కృతికపి
చందవోలు లింగోద్భవస్వామియె పతి
చందవోలై వ్యశ్యసంఘు మీ సకలనిర్వ
హణ మొనర్చెడఁ దదాభిగ్య మనఁ దరంబె?

౪౨

గీ. నాకుఁ బరిచర్య సేసెద రాకుమార
మనఘ నామాటఁ గా దన రనుపదంబ
కాన నాయాత్మసంతృప్తికై మహేశ!
తలఁచి విడిచెద నవ్వారిఁ నద్వితీర్ణి.

౪౩

1. నీలి సాంబమూర్తి గారు.	రు. 116-0-0
2. ,, విష్ణుమూర్తి గారు.	116-0-0
3. తాడేపల్లి బ్రహ్మయ్య గారు.	116-0-0
4. ,, చెంచుపున్నయ్యగారు.	116-0-0
5. అద్దేపల్లి వెంకటేశ్వర్లు గారు.	100-0-0
6. ,, వెంకట్రావు గారు.	100-0-0
7. వనమా వెంకటసుబ్బమ్మ గారు.	100-0-0
8. తూనుగుంట్ల వెంకటరమణయ్య గారు.	100-0-0
9. నీలి సాంబశివరావు గారు.	58-0-0
10. ,, నాగేంద్రం గారు.	58-0-0
11. ,, సుబ్బారావు గారు.	58-0-0
12. ,, శ్రీరాములు గారు.	58-0-0
13. ,, రంగారావు గారు.	58-0-0
14. ,, పెదబంగారయ్య గారు.	58-0-0
15. ఆలపాటి రాధాకృష్ణమూర్తి గారు.	58-0-0
16. కనికెచ్చెర్ల నాగభూషణం గారు.	35-0-0
17. వనమా వెంకటరత్నం గారు.	35-0-0

18. మాటూరు భూషయ్య గారు.	రు. 29-0-0
19. వనమా పేరయ్యగారి భార్య రత్తమ్మగారు.	29-0-0
20. „ సీతారామయ్యగారి భార్య వెంకటరత్తమ్మ గారు.	29-0-0
21. „ పేరయ్య గారు.	29-0-0
22. నీలి రామమూర్తి కొ. భోగేశం గారు.	25-0-0
23. „ రామమూర్తి భార్య అన్నపూర్ణమ్మ గారు.	25-0-0
24. „ సత్యనారాయణ భార్య కనకవల్లితాయారమ్మగారు.	25-0-0
25. మాటూరి వెంకటశాస్త్రిలు గారు.	25-0-0
26. అమరా సత్యనారాయణ గారు.	20-0-0
27. అద్దేవల్లి సరసింహారావు గారు.	20-0-0
28. వనమా వెంకటనాగభూషణం గారు.	20-0-0
29. నీలి క్రిష్ణయ్యగారి కొ. శ్రీరాములు గారు.	20-0-0
30. గంధి సుబ్బారావు గారు.	20-0-0
31. పొన్నూరు శేషవతారము గారు.	20-0-0
32. వనమా పే. కొ. వెంకటేశ్వర్లు గారు.	15-0-0
33. „ రామమూర్తి గారు.	15-0-0
34. పల్లపోతు కోటేశ్వరరావు గారు.	15-0-0
35. నీలి గోపాలక్రిష్ణయ్య గారు.	15-0-0
36. „ రాఘవనారాయణ గారు.	15-0-0
37. „ శంభులింగం గారు.	15-0-0
38. పెనుగొండ కోటేశ్వరరావు గారు.	15-0-0
39. అన్నవరపు లక్ష్మీనారాయణ గారు.	15-0-0
40. „ చెంచయ్య గారు.	10-0-0
41. పొన్నూరు నారాయణరావు గారు.	10-0-0
42. వనమా అన్నపూర్ణమ్మ గారు.	10-0-0
43. బొగ్గవరపు వెంకటేశ్వర్లు గారు.	10-0-0
44. కనికెచ్చెర్ల వెంకటరత్నం గారు.	10-0-0

45. మాటూరి గుర్నాధరావు గారు.	రు. 10-0-0
46. వక్కలగడ్డ సుందరరామయ్య గారు.	10-0-0
47. ఆలపాటి అంజయ్య గారు.	10 0 0
48. వనమా సుబ్బారాయుడు కొ. వెంకటేశ్వర్లు గారు.	10-0 0
49. యెండూరు సుబ్బారావు గారు.	10-0-0
50. వనమా వెంకయ్య గారు.	5-0-0
51. ,, పాండురంగారావు గారు.	5-0-0
52. ,, పూర్ణచంద్రరావు గారు.	5-0-0
53. పెనుగొండ వెంకటరత్నం గారు.	5-0-0
54. కొల్లిపర సుబ్బారావు భార్య సీతమ్మ గారు.	5-0-0
55. నందిపాటి అంజయ్య భార్య వరలక్ష్మమ్మ గారు.	5-0-0
56. గంగిశెట్టి వెంకటసుబ్బారావు గారు.	5-0-0
57. ,, ఆంజనేయులు గారు.	5-0-0
58. నందిపాటి నరసింహారావు గారు.	5-0-0
59. చిలంకూరి వెంకటనరసయ్య గారు.	5-0-0

మొత్తము 1946 0-0

గీ. వేయలేదు పాపం బని చెప్పఁ గలమొ?

పున్నె మున్నది యింతని యెన్నఁ గలమొ?

శాస్త్రముం బట్టి నీనేవ చాలు నిదియె

యుభయలోకంబులను మము సుద్ధరింప.

౪౪

గీ. తవిలి లింగోదమ్మేశుఁ డేతత్కృతిపతి

తత్కథానాయకుండు దత్తవభుండు

నన్ను నా యీ బలగము సంతతముఁ బ్రోతు

రాలకింతు రభిముఖులై యీలలి గృతి.

౪౫

విషయ సూచిక

ప్రథమ గుచ్ఛము

గ్రంథావతరణము	పుట 1
మునుల ధ్యాన యోగము	2
దత్తగురు విశ్వరూప సాక్షాత్కారము	4
మునులు విశ్వరూపుని స్తుతించుట	8
మునులకు సూతుఁడు దత్తమాహాత్మ్యముఁ దెలుపుట	16
బ్రహ్మ కలి సంవాదము	24
గురు శిష్య సంవాదము	29
శ్రీకృష్ణ శ్రీదామ సంవాదము	31
కుష్ఠి యైన గురు శిష్యుఁ డుపచరించుట	38
విశ్వేశ్వరుఁడు వర మీ వచ్చిన గురు శిష్యులు వల దనుట	40
గురు హృదయము	45
గురువు శిష్యునకుఁ గాశి మహిమ సెప్పుట	47
దత్త దేవ మహిమ ప్రస్తావము	50

ద్వితీయ గుచ్ఛము

శ్రీ దత్తదేవుని యష్టోత్తర శత నామావళి	53
శ్రీ దత్త కవచము	55
వేదధర్ముఁడు శిష్యునకు దత్తదేవుని చరితంబు సెప్పుట	57
నారదుఁడు ధర్మరాజునకుఁ బ్రహ్లాదాజగర సంవాదము సెప్పుట	61
కార్తవీర్యుని ప్రసంగము	67
అవధూత యదు సంవాదము	69

తృతీయ గుచ్ఛము

పితాపుత్ర సంవాదమును గురుఁడు శిష్యునకుఁ జెప్పుట	89
సూమతి చరిత్రము	95

అనసూయ మాహాత్మ్యము	101
అనసూయగర్భమునఁ ద్రిమూర్తులు సౌడముట	106
దత్తాత్రేయుని చరితము	109
జంభాసుర విజయము	112
అలర్క చరితము	125
నాగకుమారు లశ్వతిరునితో మదాలసా నృత్తాంతము చెప్పుట	126
అశ్వతరుఁడు సరస్వతిని సుతించుట	136
కలంబలాశ్వతరులు శివునివలన వరములు గొనుట	140
ఋతుధ్వజుఁడు చచ్చి బ్రతికిన మదాలసతోఁ గలియుట	144
మదాలస కొడుకులఁ గనుట	146

చ తు ర్థ గుచ్ఛము

మదాలస కొడుకులను బోధించుట	149
అలర్కునకు నొక యంగిర మిచ్చి తలిదండ్రు లడవి కేగుట	158
సుబౌహుఁ డలర్కు - నుద్ధరింప నెంచుట	159
దత్తజేవుఁ డలర్కునకు దుఃఖావహార మొనర్చుట	164
దత్తజేవుఁ డలర్కునకు జ్ఞాన మెఱిగించుట	170
దత్తజేవుఁ డలర్కునకు యోగ మెఱిగించుట	172
యోగిచర్య నిరూపణము	183
ప్రణవ స్వరూపము	186
కాల జ్ఞానము	187
సారోపదేశము	191
అలర్కుఁడు సుబౌహు కౌశీకులఁ గానఁ బోవుట	196
అలర్కు గీతము	204

పంచమ గుచ్ఛము

దీవకుని ప్రశ్నమునకు గురుఁడు తీవ్రముగా నుత్తర మిడుట	208
కారవీర్య మహారాజు దత్తజేవుఁ గొలువ వచ్చుట	214

కార్తవీర్యుడు దత్తదేవుని స్తుతించుట	216
దత్తదేవుని దినచర్య	223
దత్తదేవ కార్తవీర్య సంవాదము	225
శాస్త్రము లెల్ల మోక్ష సాధనము లనుట	229
విశాలాక్షు చరిత్రము	231
దత్తదేవుడు వేదశర్మ ననుగ్రహించుట	234
విష్ణుదత్తుని చరిత్రము	237
విష్ణుదత్తు డొక సాధ్వివతి సరోగూ జేయుట	253
విష్ణుదత్తుడు పిశాచమును వంచించి విప్రు గాపాడుట	259
విష్ణుదత్తుడు విప్రకుమారు బోధించుట	265

షష్ఠ గుచ్ఛము

దత్తదేవుడు కార్తవీర్యునకుఁ దత్త్వము నుపదేశించుట	275
దత్తదేవుడు శ్రుతము రూఢం బగు విధ ముపదేశించుట	283
కార్తవీర్యుని కృతార్థతఁ దెలుపు ప్రసంగము	293
గురునాజ్ఞతో నర్జునుడు స్వరూపానుభవ మందుట	295
దత్తదేవుని యనుశాసనము	298

సప్తమ గుచ్ఛము

కార్తవీర్య మతోక ప్రశ్నము	302
దత్తదేవుని సదుత్తరములు	303
సాలగ్రామ శిలా మహత్త్వము	328
కాంచనమాలిని చరిత్రము	340

అష్టమ గుచ్ఛము

దీపకుడు వేదధర్ముతోఁ గార్తవీర్యునంతముఁ బ్రసంగించుట	353
కార్తవీర్యుని పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	364
పరశురాముడు తండ్రిని సంస్కరించుట	366

రాముడు దత్తదేవు నాచార్యకమునకుఁ బ్రార్థించుట	372
పరశు రాముని జన్మము	374
ఆమలకాశ్రమ వృత్తాంతము	376

స వ మ గుచ్ఛము

దత్తదేవుడు రామునకు రేణుకా మహిమంబు సెప్పుట	390
దత్తదేవుడు సురలకు మునులకు సంధ్యరూపు చెప్పుట	393
సస్తమి స్మసన వ్రతము	400
అసంత వ్రతము	404
అనఘ వ్రతము	408

ద శ మ గుచ్ఛము

దత్తదేవుడు విష్ణు సవతార మని నిరూపించుట	413
పరశురామ ధర్మజ సమాగమము	416
హంస గీత	427
కుంజల కపింజల సంవాదము	431
వేన చరిత్రము	432
సహుష చరిత్రము	433

ఏ కా ద శ గుచ్ఛము

ఏకాదశీ వ్రతము	462
భద్రదశిలుని చరిత్రము	467

ద్వా ద శ గుచ్ఛము

శ్రాద్ధ వివ్రతిపత్తి సమాధానము	493
కార్తవీర్యుని గర్వప్రకారము	505

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

శ్రీ దత్త భాగవతము

ప్రథమ గుచ్ఛము

శా. శ్రీవిద్యామహనీయయోగమున నిర్ణీక్తాంతరంబైన చే
తోఽవస్థానమునక నిరంతరము సోహంహంసభావంబుతో
భావింపంబడు న మృహేశ్వరపరబ్రహ్మమ్ము మ మోము న
త్వావప్తంభ సుఖానుభూతి భవభావాభావభానమ్ములక. ౧

శా. శ్రీచందోల్పురి వాసవాళ గుడివాసిక రాజ్యలక్ష్మమ్మతో
శ్రీచెన్నాదిమ కేశనస్రభుఁ డవాచిం బార్వతీదేవి స్వో
దీచిం గంగ తల నైలంగు సిరి నర్థిం బెంచు లింగోద్భవే
శా! చేకొమ్ము భవత్రసాదితనె వాచాపీచి సర్పించెడక. ౨

గీ. ప్రాభవంబున వినుము పరాకు మాని
మానితస్వస్వరూపనిష్ఠానుభవము
భవము వెనుఁబడఁ గలిగింపు మవధింపు
మింపుమెయిఁ గావ్యకస్య నిలింపవంద్య! ౩

గీ. అని నిజపురస్థుఁ డఖిలేశుఁ డభిముఖుండు
గ, విరచించెద దత్తభాగవతముఁ గృతి
గరిమ రామకథాఽమృతకవితనయుఁడ,
నందు రాఘవనారాయణాభిధుండ. ౪

గ్రంథావతరణము

ఉ. భోగము యోగమై ప్రకృతిపూరుషపక్షములక విదిర్చి న
ర్వాగమమూల పశాఁదల తిరంబుగ బిందుత్పతీయలోచనం
బై గమనాగమోర్జితమునై గమనాగమగారణస్థితిం
ద్యోగతి మించు హంసము సముజ్జ్వలశక్తికి భక్తి సేసెడక. ౫

- ఉ. మూటికి వేట యైన మునిముఖ్యుడు లా ననసూయఁ జెందనౌ
చోట స్వయంప్రదత్తుఁ డగుసూటికి దత్తవిధేయదేయుఁ డౌ
పాటికి దత్తనామమున భాసిలనౌ జగ మేలువాని యా
నాటివిశేషవేషము మనమ్మున మాకుఁ బ్రసిద్ధ మయ్యెడున్. ౬
- చ. సకలము నై జభావమున సంతతమై వెలుగొందఁగాఁ బుర
త్రికములు శాశ్వతమ్ము లొనరించి తలంచి యనుప్రవేశనం
ప్రకటిత జీవభావ శివభావములం గనిపించి మోక్షుల
క్షిప్తికి భజనీయుఁడైన విభుఁ గేవలు నవ్యయు వానిఁ జెందెదన్. ౭
- చ. శ్రుతులు స్మృతు ల్వచించు సువిశుద్ధకృతు ల్మును పాచరించి శో
ధితమలమానసాబ్జమున దేవునిఁ బుట్టిననాటఁగోలె నం
తతము భజించుచు స్వసంధంబున నీలిమనోలె దృశ్యము
న్వితథముగా గనంగను మనీషిఁ జెప్పెద నున్నతత్త్వమున్. ౮
- గీ. వాసుదేవుం డజుఁడు భగవంతు డొకఁడ
వస్తు వదె కబ్బములఁ బ్రతిపాద్య మనుచుఁ
దా ననుభవించువాఁడ విద్వాంసుఁ డనఁగ
నట్టి విద్వాంసుఁడే గురుఁ డచ్యుతుండు. ౯
- గీ. అని ప్రసంగించి యిట్లునె వ్యాసమాని
వేదవిద్యావబోధార్థ మాదిదేవు
నంశమున నపాంతరతముఁ డనఁగఁ బూజింపి
యుగయుగంబుల కొకఁడైన యుజ్జ్వలుండు. ౧౦

మునుల భ్యాసయోగము

- ఉ. చిత్తము సుస్థమై యొకటఁ జేరి మహర్షు లొకప్పు నిత్యునై
మిత్తికనత్కియూ కృతుల మేకొని లోకగురుల్ స్వధర్మని
ర్వృత్తివిచారశీలు లయి వృత్తుల నొత్తడువృత్తి నెత్తి యు
వృత్తికై జొచ్చుచో టయి నివృత్తి నెసఁగిరి నిశ్చలఁ గుడి. ౧౧

సీ. కదలి కదలనిదై కాయమ్ముల ధరించె
 నా ధాత్రి తా దేని నండఁగొనెనా?
 అప్పుల నిప్పులో? నిప్పుల నప్పులో?
 కార్యకారణభావకలన లడఁగె
 హృదయంబు లోఁగొన నొదవించె నొకధాటి
 దివ్యగంధంబులఁ దేలి గాలి
 గాలి కురంగాలికాలికి నెడమీక
 నిరవకాశం బయి నిండె నింగి
 అనఁగ వినఁగఁ గనఁగ నై నయదియ లేమి
 నారఁ గనుగొన్న వాఁడేని నను నెవనికీ
 జెప్పినను జెప్పకున్నను జెప్పినట్లే
 కాకముల జెందకుండునేకాకి యొకటి.

౧౨

క. ఆనందమొ విజ్ఞానమొ
 తానై యటు లుండి యుండి తటుకున మాసీం
 ద్రాసీకము గ్రమ్మరై ఫల
 మీనై న పురాసుకృతము లిట్టటునేయక.

౧౩

కీ. అంతఁ గను లెత్తి కాంచి రసంతమయముఁ
 గోటిరవిరశ్మికోటిసంఘాటితఖము
 నన్నిమహములను హరించు నాదిమహము
 యోగులెడఁదలఁ గోరిక లూరుచుండ.

౧౪

గీ. చూచిరేగాని వెంటనే చూడలేక
 కనులు వెనుదీయ నెది సేయఁ గలరు వారు
 కాని యటు నిటు గాంచి నిక్క మని తలఁచి
 రాతఁ డంతర్బహిర్వ్యాప్తుఁ డన్నచదువు.

౧౫

ఉ. కన్నులు మూసి లో మొలచుకాంక్ష లనంగు సహంగుఁ జేయ నా
 సన్నుతు లంతరింఁద్రయమునన్నిధి మా కని లాగులాడు నా

యున్నతదింద్రియంబు లటు లుంచి హరి నివసించి వేడి రో
యన్న! కృతంబు లున్నఁ గనులార నినుం గన నిమ్మటం చిటుల్. ౧౬

చ. కనఁబడి మందభాగ్యునకుఁ గానిదయై నిధి యేగులాగు మా
కు నిచటఁ దోచె లోకజనకుండవు నీ విటు తోచి దేవ! లో
చనముల కందకుండుట వశంపదమాయ! పరేశ! యెట్టులో
పనుపడఁజేయు మీ యనదపాటులప్రార్థిత మగ్ధిసమ్ముఖా! ౧౭

గీ. అనుచు నున్నవి స్వీయమాయాంబరంబు
గప్పుకొని యచ్యుతుడవు నీకాననౌట
మామనమ్ములు హృద్భాగము లయి
మాట లేటికఁ గొఱత లుంపకు మధీశ! ౧౮

క. అని కొనియాడుచు విని రా
ఘను లొక ఘననిస్వసమ్ముఁ గన్నులు తెలుపుగ
డనఘాత్ములార! యని య
య్యనువున మెలఁగఁ గని రున్న యా కలి వాయ్. ౧౯

దత్త గురు విశ్వరూప సాక్షాత్కారము

చ. కనుఁగొని రస్థు సూనులు వికస్వరలోచనపుండరీకు లు
నృను లతిశుద్ధబుద్ధు లయి మానము లెన్నియుఁ బెల్పులేని చి
ద్ధను సవరూపు సూపయిన దైవము సూప మహామహాంతరం
బునఁ దెఱవోని రెండుక్క రుచి ముందల నందిన విశ్వరూపుని. ౨౦

సీ. మూడురంగులపోడుములు మెల్లములు గాఁగ
ముగురుమూర్తులసూపములు పొసలగఁ
దొలిచదువుల మూటి వెలయించునీశగాఁ
ద్రియుగధర్మంబులు దేజరిల్ల
మూడుతేజమ్ముల మొదలింటిదుంపగా
ముల్లోకములచందములు మెలఁగఁగ

శక్తులు మూడు సంసక్తి భాసింపఁగా

వర్గత్రయం బపవర్గముఁ గొన

నాదిమధ్యాంతరహితం బసంతరంబు

ముక్తికాంతాస్వశుద్ధాంత ముక్తిదూర

మైన విభవిశ్వరూపమం దవధరించి

రెల్లయర్థంబు లర్థి మహర్షి వరులు.

౨౧

ఆ. మూడుతలలతోడ ముగురుసాములమేల

మెలపు లొప్ప నొకట మెలఁగుచుండ

వేటువేటి నెవరి వేసము ల్వారంది

యందు నందుఁ దోచ నరుదు వెరసె.

౨౨

చ. ముని ఘను దివ్యవారిపరిపూర్ణకమండలుధారి రక్తచం

దనపనితాంగు హంసగతి నచ్యుతు సంభ్రతయజ్ఞసూత్రు బ్రా

హ్మణవిభుని జతుర్భుజ స్వరాంచితనాము నవాము వేదవా

ది నఘహరుం బ్రజాపతిపతిం గని రందుఁ గ్రతుప్రవర్తకుఁ.

౨౩

గీ. అత్రి పులహ క్రతు పులస్త్యు లంగిరో మ

రీచి నవసిన్ధ కర్దమ భృగులు దక్షుఁ

డాత్మజులతోడ మనువులు సన్యవహాను

లతని జయ జయ యని కొనియాడనైరి.

౨౪

సీ. వై నతేయాంససావర్ణ్యాదికూటమం

దంబుదాంబుదరూఢి నమరినాఁడు

శంఖచక్రగదాబృశస్తహస్తుం డయి

యిందిర కళలాంగ మిచ్చినాఁడు

అవరంజిజన్నిదం బామణి వనమాల

శ్రీవత్సము సలంకరించినాఁడు

ఆకసమ్ము గ్రసింపనౌ ముకుటచ్ఛవి

భువనత్రయంబును బొరటినాఁడు

కొడువ లే దనఁ గటిసూత్ర కుండలాంగ
ద్రవముఖముల నందందుఁ దాల్చినాఁడు
తాను ప్రోత్సల్లవదనపద్మమునఁ బొల్చి
భక్తచింతామణి హరి చూపట్టినాఁడు.

౨౫

క. పద్మకరుఁ బద్మనాభునిఁ బద్మావదేక్షణార్చ్యపదపద్మలన
త్పద్మాక్షుఁ బద్మవికృతిం బద్మాసనునంతలేసివా రెనయఁగనై.

౨౬

క. ననకుఁడు సనందనుండును
సనాతన సనత్కు-మార సంయములు ద్యున
న్ముని నారదుఁ డటు కపిలా
ద్యునుశాసకగురులు నల బ్రహ్మస్పత్యశనుల్.

౨౭

గీ. జయ విజయ నందక సునందసంజ్ఞ లాది
పార్వదులును విష్వక్సేనపరివృథుండు
నౌఁదలల నంజలులు వన్ని యన్నిలింప
వరదు విభుఁ బరివారించి పలికి రెలమి.

౨౮

చ. జయజయ దేవదేవ! దనుజప్రకరావనయాపహ! రమా
నయనసుధానిధి! హరి! యనాధజనార్తిహర! దయామయా!
వ్యయరహితా! పరాత్పర! పరాయణ! భక్తిసరావవగ్ధా!
జయజయ యంచు సత్యనుతిజాలముల నిర్విభుఁ డిచ్చ మెచ్చఁగన్.

౨౯

గీ. ఇంతలో నెంతలో యన నెదురుపడియె
నయములటు ము న్నొనర్చిన నయనములకు
మానితానందసందోహమంధరుండు
శంకరుండు విశ్వజనవశంకరుండు.

30

ఉ. శ్రీరజతాచలంబుపయి శ్వేతమహావృషభంబు దానఁ గ
ర్పూరపరాగపాండురుడు భూతివిభాసితుఁడైన తాను కో
టిరమున న్నుభాకిరణింభకుఁ డంతకుఁ బైన శుద్ధగం
గారసమైన శంభునిప్రకాశము ముమ్మరమయ్యెఁ జూడ్కికిన్.

31

నీ. పులితోలు గట్టినాఁ డలికాంబకము సాము

తెరిచినాఁ డాశల మెఱుగు లీన

గజకృత్తి మెత్తగా గడియించినాఁ డహి

వలెవాటుగాఁ బైన వైచినాఁడు

పంచాసనస్ఫూర్తిఁ బ్రబలినాఁ డిటు నటు

దశభుజంబుల మేల్మీఁ దాల్చినాఁడు

బ్రహ్మకపాలంబుఁ బట్టినాఁ డొకచేత

నెన్నియే నాయుధా లెత్తినాఁడు

పాపజండెంబు లందియ పాములదొర

హరికేయూరకంకణాద్యములు త్రాచు

లమర నొవ్వనివారిసేత్రములు కమర

హు మ్మనుచు నుగ్రమూర్తి వెల్లొందినాఁడు.

39

ఆ. సత్త్వమూర్తి తామసవ్యవహరియై

యెన్నురానికల్మి నెససినాఁడు

దేహమందు సగము దేవేరి కిడినాఁడు

నున్నసగముమీఁద నున్న మమత.

33

ఉ. ఎక్కటి వీరుఁ డెప్పుడు మహేశ్వరశబ్దము వాని వీడి వే

ఱొక్కనిచాయఁ బోదు తన కొక్కడు లేదు సమస్త మిచ్చు నే

యక్కఱ కేరు పిల్చిన సహాయ మగున్ నెఱతెల్విబిచ్చు మా

యొక్కడె పెట్టఁగావలె నహో యిటువంటి ప్రభుం డెవం డికణ! 38

ఉ. ఈశుని జేరి భక్తినిభృతేక్షణులై వినుతింపనైరి నం

దీశ గణేశ కిన్నర వరేశ మునీశ దిగీశ దేవసే

నేశులు వీరభద్రుఁడు దధీచుఁడు దుర్వసనుండు రాక్షసా

ధీశులు బాణరావణులు వృద్ధులు పాశుపతవ్రతాస్థితుల్.

34

క. ఒకచోట రక్తవర్ణం

ఓకచోఁ డెలిరంగువాఁడు నొకచో శ్యాముం

నొకచోట నిన్నిరకములు

నొకచోట న మొలుంగుమేల నుమమగఁ జొప్పెన్.

32

క. అశరీరుం డన సయి సర్వశరీములందు నింగిభంగి నెలయుచున్
సశరీరుం డయ్యె బహువుల భృశముస్తులఁ జేయ వానినెర నొకవిభమే?

ఉ. ఎందఱు చంద్రులో తనను లెందఱొ సొకవిరోధు లెందఱో
యెందఱు వహ్నులో శమను లెందఱొ నై రృతు లట్లు సాశు లిం
కెందఱొ మాతరిశులు ధనేశగిరిశులు నందఱెందఱో
యందఱు నొక్కతెక్క గొన సగ దొకఁ డుండెనె చెప్ప బట్టి తా. 33

క. వసురుద్రాచిత్యాదలు ససురాసురమానవులును సగ్రహతారల్
విసుమానవు నానాజంతుసమాజం బచ్చానుముగఁ దోచె నహలనన్.

గీ. భూర్భువస్వరాచి భువనంబు లేదును నేడుగాక మఱియు నెన్నియోని
గానసయ్యె సందుఁ గానంగరానిది లేకమైన లేదు లేదు భువము. 34

ఉ. భూత భవిష్య దాధునిక భూరి చరాచర భూత భౌతిక
వ్రాతమయంబు దివ్య మతిభవ్యము నౌ విభునిశ్యహుసపుం
జ్యోతిః పలంచి కాంచి తిరసు ల్భర మోపి సమస్కరించి సం
జాతనుభక్తిగదనవచఃప్రచయంబుల నెత్తి రుత్తువుల్. 35

ము ను లు వి శ్వ రూ పు ని స్తు తి ర చు ట

ఉ. ధన్యుల మైతి మాతృకృతధన్యము లెల్లె శలించె జన్మనూ
నాన్య మనంగ సన్మయః బ్రభునాదృతికిం గుఱి ధైతి మన్య సా
మాన్యము కాని గూఢుఁ గని మంటి మంటుచుఁ బ్రహర్ష మొప్పు న
నోన్యన్యముఁ జూచుచున్ జయబయూభవ! యం చని పూను లానెరిన్.

ఆ. షోడశోపచార సురుచిరపూజల నేదభేదమగ్రతవిధులతోడ
సరవిఁ గూరించి తమ సంసారతానం బడంగ సంస్తుతించి రింగితల్లు. 36

క. కారణకారుణునకు నిస్కారణునకు విక్రమవ్రతర్షునకున్
జ్ఞానిగదాస్యాద్యాయుధధారికిఁ బురుషోత్తమునకు దండనకు లజా!

క. శారీరారణి నిమిడి విచారంబున నౌ చిదగ్నిసరణికి సత్య
ప్రారబ్ధోద్భవముఖిలారసునకు నీకు నతు లలక్ష్య! వరేశా! ౪౫

క. పరమాత్మ యనుచు యోగులు
పురుషుడు ప్రకృతియు నటంచు ముఖ్యత సాంఖ్యుల్
పొరి బ్రహ్మం బని వేదాం
తరహస్యజ్ఞులును బొగడు తత్త్వమ! జోతల్. ౪౬

ఉ. మానితయజ్ఞరూప మని మంత్రమయం బని ధర్మ మంచు వి
జ్ఞాన మటంచు శూన్య మని చాలినవారలు చాలిన్లు స్వ
జ్ఞానసృతిక వచింప శ్రుతిసంతతి విశ్వముఁ జెప్పి కాదు కా
దీనెరి యం చవాఙ్మననమే యని తేల్చిన తత్త్వమా! నతుల్. ౪౭

క. కొందఱు గుణవద్ద్రవ్యం
బందురు మఱికొందఱు గుణ మందు రెవ రింకే
చందమునఁ గొన్న నందున
కుం దగు నాధారమ వని కొలుతుము నిన్నుక. ౪౮

గీ. కనులు వీనులు లేకుండఁ గాంచు వినను
గాలుసేతులు లేకుండఁగాఁ జనుఁ గొను
నని శ్రుతులు సెప్పు నెవ్వని సగ్రు మహితు
నట్టి పురుషోత్తమునకు మా యానతు లివె. ౪౯

గీ. జీవు లననై నవారి సంజీవనమవు
జ్యోతులకు మూలమా నొక్క జ్యోతి వనుచు
నే నిను వినాగ లే దన్య మెందు ననియె
శ్రుతిశిరము లట్టి నీకు సంస్తుతులు నతులు. ౫౦

ఉ. పచ్చనిపట్టుచీర కటి భాసిల బంగరువంటి యంగమం
దచ్చనిబూదె పూసి తఱచై న రవీందురుచు ల్వాసంగఁగా
నిచ్చఁ దనుం దలంచిన నిరీహులసంసరణామయమ్ములక
బుచ్చెడునెజ్జ దత్తమునిపుంగవరూపు భజింతు మెప్పుడుక. ౫౧

- గీ. తాను చేష్టింపఁ జేష్టింతు ధాత లెల్ల
 వెలుగుతనతో వెలుగుఁ జత్తవృత్తులెల్ల
 విశ్వవిశ్వజ్ఞు లలవిభునిభ మెఱుంగ
 రఖిలమును దా నెఱుంగు నం చను నిను శ్రుతి. ౫౨
- గీ. ఏవిరాగు లనుదినంబు నెంతు రెదల
 నమల మలనీపురాణమూ నస మసమము
 పాచి దుస్త్వజ మంధకూపంబు గృహము
 నట్టివా రందుదు రపావృతామృతం నిను. ౫౩
- ఉ. ధ్యాస మొ నర్తు రెవ్వ రెడఁద న్నిను నొక్కటి సేసి రూఢి న
 రానిరతాత్ములై యెవరు నద్గుణ వీడి గొనాలు గొల్తు రా
 మానులు జ్ఞానివిత్రము సమం బఖిలప్రలయాస్పదంబు నొ
 నీనెల వంది రారు మఱి సీరససంస్మృతి బంధమింపఁగఁ. ౫౪
- గీ. యోగు లయి వాయుమానసవేగ మాఁగి
 యమల మేకంబు చైతన్య మనుభవించు
 నట్టివా రెల్ల శమలంబు నపుడ విడిచి
 బ్రహ్మభూతులై యుందు రెప్పటికిఁ జెడక. ౫౫
- ఉ. రాజస మాకృతిం గొని చరం బచరంబు సృజింప విష్ణునా
 భీజలజంబున స్వేలసి విస్తృతజీవచయోశ్రయంబనై
 భూజసభోజనాగజనిఘాజలకై మునిసిద్ధరాజిని
 .రవ్యజనుతిప్రకాశితనిజాత్ముడవౌ నజఁ గొల్తు మీనినుఁ. ౫౬
- చ. వినినఁ దలంచినం గొనిన విభ్రమ మెవ్వనినాను మూఁడు సే
 వ్వనిప్రభ కెల్ల లే దెవనిభక్తులు చిత్తమలంబు లో భవం
 బునఁ బడకుందురో భువనపూజ్య సురేశ్వర బరేశు నిమ్మహే
 శుని విడఁబోము దుర్జనవిశోధను విష్ణు భవార్చికాంతికిఁ. ౫౭
- చ. మహిసురబాలుఁ డర్థి నుపమన్యువు కోరినపాల కిచ్చె నే
 మహితుఁడు పాలనెల్లియె సమాధిఁ దనుం గొను శ్వేతుఁ జంపుమృ

త్యుహతకుఁ జంపి భక్తు దయ నూర్జితఁ జేసి ద్రుతప్రసన్నుడు
స్పహమహు సంతకాంతకు భృశం బెడఁ బాల్తు మనీశు నీశునిఁ.౫౮

ఉ. అందఱయన్నియాకృతులు నక్కట యొక్కటఁ గాననాట మా
డెందము లెందునుం దడఁబడెన్ మది కుక్తికి నందఁబోని నీ
విం దిటు లెట్లు తోచితివి? యియ్యది స్వప్నమె? జాగరంబె? లే
దిందు నుషుప్తి యెట్లయిన నేము కృతార్థుల మీశ్వరేశ్వరా! ౫౯

సీ. నీదయ కైతిమి నిరతిశయ మృపు
పరమగతిం బొంది మరలఁబోము
త్వత్ప్రార్థనాప్రసన్నముల మైన నీ
యంతఃకరణ మింక నడఁగకుంటఁ
గలుగువికల్పము ల్వలికెద మోదేవ!
యవధరింపుము దివ్యమా మనమున
నెవడ విక్కడ కిట్లు లేల వచ్చితి విశ్వ
రూపం బ డెట్లు నీరూపునకును

జన్మకర్మము ల్విజ్ఞానసరణి తావు
నాత్మ యాకార మాధార మభవ! యెవియొ
ముగురుమూర్తులమూలమా భూరితేజ
మని తలంచెద మేము ని న్నొనొ కాదా?

౬౦

ఆ. నిన్నుఁ దెలిసి మమ్ము నిర్వృతులం జేయు
మాతృసాక్షి వని మహాత్మ! తలఁతు
మిన్ని మాట లేల? యెవ్వడవో నీదు
నోటిమాట వర మనుగ్రహింపు.

౬౧

గీ. అని మును లభిష్టుతింపఁగా నలరి పలికె
సజలజలదస్వనమున విశ్వప్రభుండు
సమనిజాకృతిఁ బరికించి సంభృతార్థు
లైతి రసఘాత్యులార! సంయమనులార!

౬౨

- చ. యమమున బ్రహ్మచర్యమున యజ్ఞమునకా నియమంబునం దపం
బమలముగా ననేకజనులందుఁ బొనర్చినదానికిం బ్రసా
దమునఁ గసంగనైతిఁ బ్రమదం బవుఁగావుత మీకు యోగిబృం
దములకు మార్గదర్శకుఁ డన న్విహరింతు జగద్గురుండనై . ౬౩
- ఉ. ఊరును బేరు బుట్టుసనియు న్విసఁ గోరెద మంటిచే? వినుం
డారఁ బురాణశాస్త్రములయం దపి దోచు ననంతరూపముల్
ధారుణి మోయఁగా నయినఁ దద్విధ మంతయుఁ జెప్పలేడు మీ
కోరిక నిర్వహించు నొక కొంత పరాశరభూషినేయుండే. ౬౪
- ఉ. వానికి నా ప్రసాదమున వ్యాసవరంబున నెల్లఁ దెల్లఁ మే
దేని వచించుఁ బృష్ఠఁ డయి యీతఁడు సూతుఁ డసంగ భ్రాతృ డై
దా సనలంబునం బొడమఁ దత్త్వముఁ జెప్పుతనర్థ మింక నో
మూనివఁగోయ్యలార! పినుమంతన మున్న ననుండఁ పీనినోక. ౬౫
- ఉ. పూనినదీర్ఘసత్ర మను పున్నెముఁ బూర్తిగ నిర్వహించి క
ర్మానుగతం బనుత్తమము నె బహుభోగతతిక భుజించి వి
జ్ఞానయుతగబు జ్ఞానమును నాదయ నంది శరీరశాంతిహో
మానసవాగగోచరము మత్పరభావము నందువా రింక. ౬౬
- శా. యోగాదేశకరుండనై విభుండ నయ్యుకా నంతతాంతర్మహా
యాగప్రాభవుఁ డత్రిమూని కససూయాగర్భమం దర్భక
శ్రీగూఢంబుగఁ దోచి యోగిచయము ప్రసరింపఁగా నాత్మసం
త్యాగాత్తం బవు దత్తనామమున సత్యాత్ముండనై యుండెడక. ౬౭
- గీ. మీపొనర్చిన యీస్తుతి మించుభక్తి
నాఱుమాసంబు లిరుసంజలందుఁగాని
యబ్బ మొకసంజ నైన నిత్యముఁ బఠింప
భక్తి ముక్తియు నగు నట్టిపురుషుల కని. ౬౮
- గీ. స్వప్నదృష్టపదార్థంబుచాయ మునులు
విస్మయం బందుచుండ నవ్విశ్వవిభుఁడు

తైజసనిధాన మపుడ యంతర్థి నెనసె
వచ్చి రల మునిశిష్యులు వనమునుండి.

౧౯

క. దున్నక పండిన ధాన్యము

లున్న వనవకుసుమఫలములుం గందములుం
జన్నులు కుశసమిదాదులుఁ

గొన్నయటులె వచ్చి భక్తి గురుల కెరంగనై.

20

చ. మన వననన్ని వేళములమాది గురూత్తములార! వింటిరా?

మును పతినిష్ఠురాగములు ముల్లు భుజంగమవృశ్చికాదు లు
త్వనములు కీచురాల్ కపులు శ్వాపదముల్ వెడవక్కు లొక్కటక
గనులకుఁ గాక కాళు లిడఁ గాక మనంబున భీతి వెంచెడుక.

21

శా. ఈనాఁ డేలొకొ మాతె నిన్నియుఁ గనుం డీ సూనవల్లిగణం

బీ నవ్యప్రియసత్పలాగనిచయం బీ శాంతపక్షివ్రజం

బీ నానాకమలాకరోత్కరము నీ యింపౌ మృగానీక మి

త్తై నాకప్రమదావిహారసదనం బౌ నందనం బౌ ననక,

22

క. ఈనాఁడు మేము తెచ్చిన

సూనఫలపదార్థజాతిఁ జూచితిరా? యి

ట్లైనాఁడు దొరకినవి మును

కానీ తెలియంగలేము కారణ మెదియో?

23

గీ. అను వినేయులపలుకుల నాలకించి

కాంచి యటు నిటు కులకించుకౌతుకమున

నీశునిప్రసాదవై భవం బిది పొదమని

గురులు చెప్పిరి శిష్యులకు స్సకలము.

24

క. వారలు దమయాశ్రమమున

కారీతి న్వచ్చి చనిన యచ్యుతు నిని త

త్కారుణ్యము నిజభాగ్య

శ్రీరాహిత్యంబుఁ దలఁచి చింతించి రొగిక.

25

సీ. అడవిలో సంవాస మాచార మొక్కటి

యాచార్య నేవాపరాయణులము

అధ్యయనించిన యట్టి వేదంబుల

యగంబె చింతింతు మనుదిసంబు

అగ్ని శుశ్రూషణం బటు బ్రహ్మచర్యంబు

నేమఱుబో మెది యెట్టులైన

భాగ్యంబు లేదయ్యె భగవంతుఁ డింటికే

వచ్చినఁ గన్గొనఁ బడయమై

మనట! నిధిని గాంచి యంధుడౌ నిర్భాగ్యుఁ

జాతృచరితమట్టు లయ్యెఁ గాక

దేవల పుట్టవలయు? నిది మేలిపుట్ట న

సమయమున కటనికె జనెడు బుద్ధి.

21

ఉ. వృథుల మైతి నిుంగఁ బలుపల్కులతోడ బనేమి? యంచు ని
హ్యధులు దోఁఫ మొందంగ మహాత్ములు వారల సూరడించి నూ
యగము సన్నియోగమున నక్కట నీయది కాదో? యింతకే
వృథులె లెంచ నేల యని వారి సంగే యనిపించి రెట్లుకో.

22

గీ. అంత నానాఁగిర్యగ బసంతరాయ

ముగ మునీంద్రులు గడపి రామోద మెసంగ

వచ్చె మఱునాఁడు వారిసగబరము వెనుప

వ్యాసశిష్యుడు సూతమహర్షి నరుఁడు.

23

ఆ. సంధ్య సానహోమజసములు తసములు

నిత్యములు హాసర్చి నియతి హాసంగ

నఖిలమునిసమాజ మాసీన మయ్యె స్వీ

యాంబకములు సూతునందుఁ జేగ్చి.

24

ఉ. నిన్నటిదేవు చెప్పినపని బరమాదరలీల మాను ల

భృన్నతథ క్తియు క్తి గుతుగోర్జితబుద్ధ్యనురాగసంపదం

గ్రన్నన సూతు మెచ్చి యడుగం దొరకొనయి రన్న! బుద్ధిసం
వన్నత లెన్న మాకుఁ దరమా? కొనమా భవదుక్తిరత్నముల్? ౮౦

క. ఇతిహాసములు పురాణము

లతివిశదములైన పూర్తయాగాదివిధుల్

శ్రుతిగతము లయ్యె నీతో

నుతింప లేకున్నవా ర్నిను న్మునిముఖ్యుల్.

౮౧

ఆ. వ్యాససుప్రసాదభరితుండ వని కాక

స్వామి నిన్నుఁ జెప్పు సరణి నెంచి

ప్రహ్లాద లైరి మునులు భవదుక్తిరమఁ గొన

నవధరింపు వీరి యాశయంబు.

౮౨

సీ. అనసూయ కత్తికిఁ దనయుఁ డౌ టెట్లుత

దత్తనామప్రాప్తి తగవు బిగువు

బాలజడోన్మత్తలీలాచరణములు

తద్విగంబరచరితంబుడంబు

నన్ని లోకంబుల నాదేవుభక్తుల

కథలు యోగాదేశకలన లోలిఁ

దత్తనంగంబులు దత్తన క్తంబులు

దన్మహత్త్వంబులు తద్గుణములు

అనలు వాసుదేవుఁ డఖిలసమాశ్రయం

డేల యిట్టిలీల లెనయవలసె?

లోకసంగ్రహంబు లోనుగ నీయెఱింగి

గినవిధ మ్మఖిలము వినుచు మనఘ!

౮౩

గీ. సచ్చిదానందఘనుడైన స్వామిబోధ

విధము చెప్పిన తలఁచిన వినినవారి

తాపము హరించు సంపదఁ దార్చుఁ బెంచు

జ్ఞాన మానంద మెలయించు సంగ మొడిచు.

౮౪

మ. భగవద్భక్తుడే వీవుఁ నత్సుగుణముల్ వర్ణింప నెంతోఁ బ్రయం
 బుగ నూకొందువు దత్తదేవుడయ ము నోభగంబు మోక్షంబు గూ
 ర్చు గరించు బగు యోగవైభవము నార్తు ల్పొందనై ర్భక్త య
 ట్టి గురుప్రాభవము ల్వచించి మము దాడింపం జనుక సన్పత్రిక.౨౫

మునులకు సూతుఁడు దత్తమాహాత్మ్యముఁ దెలుపుట

గీ. అనెడు భావితాత్మ్యలనుడు లాలకించి

మునులఁ బూజించి తనభాగ్యమును నుతించి

యల్ల పూజాధికో త్తంతుఁ డాత్మ పరిగి

ప్రశ్నమిదియె హత్తుప్రయుక్తాభవ మన.

౦౬

గీ. మంచి నిషయం బడిగితిరి మూసలారా!

సన్నుఁ గృతకృత్యుఁ డేమునన్నాసామునాన

యజ్ఞదాసత్వనిష్ఠు లాత్మహంస

లీ పరిణామగని దే ను నేమి జలదా?

౦౭

గీ. జన్మ మన్మథ మైనది జన్మశతకృ

తం దిటు పుట్టిచి నుత్పత్తిగలు క్కై నోరములు

పెరుచులు మ హాద్వయమన నగ్రము క్కై

కులము నెదిగ మహాత్మ్యులొలుపు నలుగ.

౦౮

గీ. అన్యసామాన్యమాహాత్మ్యమా? తలగవ

దత్తవిభవనామ మెత్త నన్జ్ఞాన ముట్టిచి

నేను గాకున్న మహిమనునది నసూయ

లీల లన నొన తద్దయ లేకయున్న?

౦౯

గీ. విష్ణుపదమునఁ బడియు నిజ్ఞానరులు

శక్తికొలది చరింపంగఁ జాలుదు రెలు

గాన నాతోచినంత యనూనభంగి

ననెద గురుదత్తభ మూనిహంతులార!

౧౦

గీ. మునిఁ బురాణు నచింత్యరూపునిఁ గవివరు
నాదిదేవు ననంతమాహాత్మ్య సతుల
భువనహిత మెంచి తప ముగ్రము నొనరించు
నబ్జనాభు నారాయణు నభినుతంతః.

౯౦

క. నారాయణగుణయోగో
దారతపఃప్రాభవునకు దంభోద్భవదు
ర్వారాహంకృతిహర్తకు
హరిసుశీలునకు నరున కానతు లిడుదున్.

౯౧

సీ. బ్రహ్మాండమునకు నావరణంబుగా నుండి
లోకేశునికమండలువునఁ జేరి
విష్ణునిపద మంటి విష్ణుపదస్థయై
స్వర్గం నాఁ ద్రిదివంబు నెససి
విశ్వేశుమాలి నువ్విష్ణురూచుండి వి
శ్వాహూఘహరణకార్యప్రసక్తి
నవనికి డిగి తుహినాద్రినంభవ జహ్ను
కన్య భగీరథఖ్యాతిలహరి
యన నెగడి భోగవతిపేర నహిపదమున
నమరి కన వినఁ దలఁప స్నాన మొనరింప
నంతరంగమలంబుల నపహరించు
తల్లి గంగమ్మఁ గొలుతు వాగ్ధార లొలుక.

౯౩

క. శ్రీసురభిశవాజ్ఞదధా
రాసారసుగంధచర్చితాఖిలలోకున్
వ్యాసుం గవిమాతంగము
నా సాత్యవతేయుఁ డెలఁతు నర్పించి నతుల్.

౯౪

క. స్తోత్రేరమ మొక్కటి హే
రంబపదం బంది రాగరమఁ బగిబి గుణా

లంబం బయి దొలఁచు నిన్
ఘ్నంబుల దానికి నమస్య ఘనమతిఁ గూర్తున్.

౯౫

గీ. తల్లి! నతుఁ డై తి నర్థింతుఁ ద్వత్ప్రసత్తి
విషయవాహిని యెడపడ వెలయుఁగాక
వాగ్విభూతి చేతస్సరస్వతి పాసంగ
నోసరస్వతి! మముఁ గాంచు మొక్కకంట.

౯౬

క. గురులకు మునులకు మ్రొక్కెదఁ
బరమేశుం బెలఁచి మీకు వర్ణింతు జగ
ద్గురుదత్తచరిత మంతః
కరణము కరణములు వొలిచెఁ దద్ధితగతులన్.

౯౭

సీ. దత్తదేవుని గుణతత్త్వవర్ణన మేడ?
మందుండ నామందమతియు నేడ?
అజముఖాంతరమున సమరునే కూష్మాండ
మిల మేరు వావలో నిముడఁ గలదె?
కుంటి యొక్కఁగలాఁడ కుధర? మంధుం డెందు
వస్తుసరీక్షకు వలనుపడునె?
పొడవువానికి నందఁబోనిఫలంబుకై
చేతు లెత్తిన పొట్టిచెయిద మయ్యె
ననుకొనగ దగ దే నుపాయంబుకలిమి
స్వయము లేనట్టి జగము యత్నిత్యమునను
సత్యముగఁ దోచుచున్నది సంస్మరింతు
సట్టి భగవంతుఁ దచ్చక్షి ననువదింతు.

౯౮

క. కొనియాడుదు జనహృత్ప్ర
దమనివాసు సభీశ్వరు నమితశిరఃకరపా
దనయనహృదయోదరనా
భినలినభవు విశ్వరూపు విష్ణున్ జష్ణున్.

౯౯

మ. అనసూయాత్రులపున్నెము ల్వరుగ దత్తాత్రేయసంజ్ఞ నిర్విరి
చనవేషం బొకకొంత కొంత హరివేషం బీశువేషం బొకిం
త నితాంతస్పృహణీయమై కనుల కానందంబు సంధిప భ
క్తనికాయంబుఁ బ్రబుద్ధముం జలుప నొద్దై వంబు మా కయ్యెడున్.

సీ. కర్పూరగౌరుండు కాంలాబ్ధనిభుండు జ

పారక్తుడైన త్రివర్ణకునకు

శ్వేతాంబరుండును బీతాంబరుండును

వ్యాఘ్రజనియు నొ త్రివాసనునకుఁ

బక్షింద్రవాహనుం డుక్షవాహుండు హంస

వాహుండు నైన త్రివాహనునకు

స్వర్ణసూత్రధరుండు బ్రహ్మసూత్రియు నాగ

సూత్రధారియు నొ త్రిసూత్రకునకు

నభ్రగంగఁ దాన మాడి లక్ష్మ్యలయ

మందు భైక్షముఁ గొని యాశ్రితాశ్రి

కొలువ సహ్యకుధరకోటి నాసీనుడొ

వశికిఁ ద్రిశిరుస కివె వందనములు.

౧౦౧

క. ఒకచో బాలుండు వృద్ధుం

డొకచో నొకచోఁ గుమారుఁ డొకచోఁ దరుణుం

డొకఁడు జటి యొకఁడు ముండితుఁ

డొకఁడు శిఖావంతుడొ త్రియుగు ఘనుఁ గొలుతున్.

౧౦౨

చ. వినతసురాసురుండు మదవిహ్వలలోచనుఁ డామరాంగనా

జనవృతవామభాగుండు లనత్కుసుమాంబరరుక్మదేహుడై

కనఁబడు నొంట మద్యచపకంబు ధరించి మహానుభావ మొ

ప్ప నెవఁడు యోగస్మప్తవిభవంబున మించు నతం డితుం డగున్. ౧౦౩

శా. బాలోన్మత్తపిశాచవేషుఁ డగుచుం బానావశేషానవ

వ్యాలిప్తుండు దిగంబరుండు నయి నంగాంగంబులం దీగ లే

వేల న్మూగగ నొక్కచో నొకట భావిస్సూర్తి భక్తాలికెం
బోల న్బుద్ధులు సెప్పుచుం గనంగ నౌ పుణ్యాత్ము ధ్యానించెదన్.

ఉ. చేతులు లేని యర్జునుఁ డశేషగురు న్నినుఁ జెంది శిష్యుడై
చేతులు వేయుఁ గల్గి సహసింధుసకానసాంతరీపమా
భూతల మెల్ల నేలఁ బరిపూర్ణుఁడు సిద్ధుఁడు సర్వసాక్షి వి
ఖ్యాతుఁడు వాయుభూతుఁ డనఁగా నెగఁడంగడె దత్తనాయకా! ౧౦౫

గీ. యద్వచోఽమృతపానహృష్యస్మనుఁ డయ్య
యల్ల ప్రహ్లాదుఁ డపుడె మోహ మెడలంగఁ
బరమపద మందఁ గలిగెనో? ప్రస్తుతింతు
నట్టి యోగీశు నిన్ను సహర్నిశంబు. ౧౦౬

మ. పితృశాసంబున భ్రష్టుఁ డయ్యు యదుఁ డానంగంబుతో నొంటిపై
గతవస్త్రాంగముతోఁ జరించు నినుఁ గాంతం జేరి నేవించి సం
భృతభక్తి స్మరణంబు నేఁడి కృతియై విజ్ఞానియై. వంశవి
స్తృతిఁ జేయు దగ నట్టె యట్టి నిను నే జింతింతు దత్తవ్రభూ! ౧౦౭

ఉ. వ్రేలుజటాకలాపములె వ్రీడఁ గొన న్నిలయందు నుండి మా
దాలనుడౌ నలర్కవసుధాపతి పాదము నట్టి నేడనౌ
వేలనె స్వస్వగూఢపరివేదనయోగము సిద్ధిఁ గూర్చి మో
హలయుసంభవాద్భిని దయాద్భి నడంపవె? దత్తన త్తమా! ౧౦౮

క. యోగవతి! యోగసిద్ధిద!
యోగాత్మ! పరేశ! యోగయుగ్యోగమ! సం
యోగవియోగాదకసం
త్యాగలనదమూర్తముర్తి! త్ర్యధినాథ! నశుల్ ౧౦౯

గీ. బలము బలవంతులందు విద్వాంసులందు
జ్ఞాన మోజస్సులందు నోజంబు మునుల
యందు మహాసంబు తేభీసులయందుఁ దపము
చల్వ శీతమ్ములందు నుష్ణముల వేడి. ౧౧౦

గీ. శాంతి శములందు తుములందు తాంతి బుద్ధి
బుద్ధిమంతులయందు ధర్మపు సధర్మ
లందు భూతభవిష్యభవ్యమ్ము తెవియు
నీవు కాక నిరూపింపరావ కదవె? ౧౧౧

క. ప్రకృతివి ప్రత్యయమవు నై
ప్రకృతికిఁ బురుషునకు సమవిభక్తుల నుక్తుల్
సుకృతమునఁ గూర్చి సర్వ
ప్రకారముల వెలుగు నీకుఁ బ్రణతులు దేవా! ౧౧౨

గీ. ఒకమునికుమారకుండ నే నొప్పు నెట్లు
లిట్టికొనియాట లనెదవో? యేకమూర్తి!
మునిసుతుండనై కాక వామనుడవట్టె
బలిఁ గికురువెట్టి త్రిభువనిఁ గొలుచునాడు? ౧౧౩

సీ. పాణియందు జలంబు పడెనా? లేదో? చిట్టి
పొట్టివేనం బెందు బోయె దేవ!
లోకలోకంబులు లోకేశులును నీకు
లోకువగా నతిలోకుఁ డైతి
నాభిప్రదేశంబునం గటిదేశంబు
నం జానుభాగంబునం దడబడి
నలగరే సూర్యచంద్రము లీ వడుగు చాచి
ముల్లోకములు కొల్వ మొనయువేశ?
నాడు నీకాలిగో రంటి నలువగుడ్డు
పెం కగలి చెమ్మరించిన వెలుపలిజల
ధార గదె వ్యోమ కేశునితలకు దారి
యబ్బి జొరఁబాఱె ముల్లోక మాక్రమించి? ౧౧౪

క. నాలుగుమొగములవేలుపు
నాలుగువేదములనతుల సతులన్ సుతులన్

బోల నినుఁ గొలిచి పేరిడె

నాలలి గాంగతకు గంగ యను నక్షరముల్.

౧౧౫

క. ఎక్కడ నెపు డె ట్లెన్ని పృ

థక్కలనల యోగమాయఁ దనిలి రమింతో

యక్కొల లెఱిగి వచింపఁగ

నొక్కఁడు గలఁడే యఖండ యోగేశానా!

౧౧౬

ఉ. కావున నాదిదేవుని సఖిండుఁ జిదాత్ము నశేషరూపు న

ద్వాపు నమాను ద్వైతరహితప్రకృతిఁ స్వసుఖానుభూతినం

భావితుఁ బ్రత్యగాత్తుఁ బరమప్రభు నిత్యము సంశ్రయించి నీ
సావననామయాపగతివర్ణన నిల్లు కృతార్థుఁ డయ్యెదన్.

౧౧౭

క. అని కొనియాడి హృషీకే

శునిఁ బొరాణికుఁడు స్థిరపిశుద్ధాసనుడై

మనమున నిందియగతిఁ గొని

ప్రణేధానం బొప్ప నుండఁ బ్రాణం బొగగ్.

౧౧౮

ఉ. అప్పటి కప్పుడే వెలసె నాతనిమానససీమ నెన్నునా

చొప్పన మూడు మోము లిససోమకృశానువిలోచనమ్ము లా

రొప్పు భుజమ్ము లుజ్జ్వలజటోర్జితమాళి రహింప నింపుమై

నవ్వరమేశుఁ డౌముని నిజాంఘ్రిసఖాంశుధుతాజ్ఞతాఘుడై.

౧౧౯

గీ. వికచన్దనాంబుజుఁడు దివ్యవీరవనన

ధరుఁడు దత్తేశ్వరుండు ప్రత్యక్షముండి

వర మిడఁగ వచ్చినాడ నీపాడ ననుడు

సూతుమెయి స్వేదరోమాంచసుహిత మయ్యె.

౧౨౦

క. ఆనందసాత్వికాస్తికా

దా నేమియుఁ బలుక లేక తడఁబడుసూతుఁ

మానించి దేవుఁ డనియె

భానునిభుఁ డనుగ్రహం బుపజ్ఞము గాగగ్.

౧౨౧

ఉ. మాపయి భక్తి నీరచితమంజులసంస్తుతి నెవ్వరేనియున్
రేవును మాపుఁ బూజ లొనరించుతటి న్పఱియింతు రట్టివా
ర్పాపము లూడ్చి యైహికశుభంబులు కోరిన వెల్లఁ జెంది దే
హోపరమంబునాఁడు నను నొందుదు రన్నదనుగ్రహంబునన్. ౧౨౦

ఉ. నీవును నామహాత్మ్యము మునిప్రవరు ల్విస విన్చి శుద్ధిసం
భావితబుద్ధియోగము సమభ్యసనం బొనరించి యంతమం
దావరణాదు లూడ్చి ఘనమా మహిమస్థితి నుండు వంచు నా
దేవుఁ డదృశ్యఁ డయ్యె ముని తృప్తి వహించి యెలర్చుచుండఁగన్.

క. సూతుం డప్పడ కన్నుల
మూతల నెడలించి చూచి మునిపుంగవులన్
బ్రీతిలి వారలు మెచ్చఁగఁ
జేతోముద మెల్లయొడలఁ జిందు లిడ ననెన్. ౧౨౧

గీ. దత్త దేవపదాంభోజదత్తచిత్తు
లై వినుఁడు తత్త్వసత్తి నే ననువదింపఁ
బోవు గురుశిష్యసంవాదము మహితమ్ము
దత్తతప్తహుతేష్టసంతృక్తులార! ౧౨౨

గీ. నియతుఁ డై యందు నధ్యాయ మయిన శ్లోక
మయిన శ్లోకార్థ మైన నొం డక్కరంబ
యైనఁ జదివెడు వినెడు మహాత్ముల కది
మొనయు ముంగొంగు బంగరుముడియ చుండు. ౧౨౩

గీ. విజనకాంతారములయందు విషమదశల
దీన నే దైన నొక నుతి దేవుఁ దలఁచి
యేడు వారమ్ములు పఠింప నెడసిచనును
సంకటంబులు దత్తప్రసాదమునను. ౧౨౪

క. పరమర్షు లడిగి రనఘా!
గురుశిష్యపదద్వయమునకుం దగు సర్థం

బరుదుగఁ దెల్పుము మొదలం

దరువాత వినియెద మర్థిఁ దత్కథ లెల్లఁ.

౧౨౮

(బ్రహ్మ కలి సంవాదము)

ఉ. దానికి సూతుఁ డిట్లనె నుతప్రతులార! వినుం డహూర్వ నూ
భ్యాసము సద్మకల్పమున నచ్యుతనాభి విరించి తోచి ని
ర్మాణము సేసె విశ్వము చరం బచరంబును నందు సన్మతిఁ
మాసప్రలందు నేర్పఱిచె నాలుగు వర్ణము లాశ్రమంబులుఁ. ౧౨౯

ఉ. వానికి ధర్మనిర్ణయ మవారిగఁ జేయ మనుప్రజలబు నా
మైన యుగత్రయంబు గరిమం గలిగించి స్వకాలయుక్తితో
జా నగు ధర్మసంతతిఁ బ్రచారము సేయఁగ భూమి కంపె నా
పై నొకని స్పృశించె దలవంచెను వానినిఁ జూడ రోయుచుఁ. ౧౩౦

గీ. పేరుపెట్టెను గలి యని పెద్దతనముఁ
బూర్వులకుఁ బోలె నిచ్చె నప్పు డతనికిని
శీఘ్రఫలద మ్మది వివేకశీలుర కని
చారులకు నథకపతనంబు సంతరించు. ౧౩౧

గీ. వాఁ డతిక్రూరుఁడు పిశాచవదనుఁ డిష్ట
కలహుఁ డానాఁడె యాడె నాల్గు నొకచేత
నొండంచే మగగుఱి గొని బెండుపడుచు
నప్పు చేడ్చుచు ఖిన్నుఁడై నలునయెదుట. ౧౩౨

ఉ. అట్టివిధంబు చూచి నలినాసనదేవుఁడు చిన్ననవ్వుతో
నెట్టన నిట్టివేసమున నృత్యము సేసేద వేమిరా? కలి!
గట్టిగ నీవనిక నెఱవఁగాఁ జను ముర్వర కన్న వాఁడు నా
కిట్టి నియోగ మేల యిడ దీశ్వర! యంచు వదించె ధృష్టుఁ డై. ౧౩౩

సీ. నన్ను సంపకు మీశ! నరతండములమీఁదఁ

బెత్తనంబు నమర్చి పేను న్నలు

సర్వవిచ్ఛేదంబు నలుప నావాని ని
 రానందు నదయు నిరంకుశగతిఁ
 గలహనిద్రాప్రియుఁ గలుషాత్ముఁ బరదార
 పరధనహరణతత్పరహృదయుని
 మాత్సర్యలోభదంభ ప్రియజనసఖు
 స్వోదరపూర్ణైకాదరు ఖలు
 నేను ప్రభుఁడ నైన నేకాంతయోగసం
 న్యాసకై తవముల నందు నందుఁ
 బరులఁ దమ్ము నొకట వంచించి వెడఁగు లై
 యిందు నందుఁ జెడుదు రెల్లవారు.

౧౩౪

క. అనుటయు నీపైఁ గన్నిడి
 తన యాయువుఁ దలఁచి పుణ్యతత్పరుఁ డౌ వా
 ని నొకొక్కని వర్జింపుము
 కొను మితరుల రాగపరులఁ గుత్సితమతులక.

౧౩౫

క. అను విధి కి ట్లనియెం గలి
 ఘనశాత్రపు లున్నవారు త్మోతలమున నా
 కు నడు గిడవచ్చు నెట్లు న
 వనాదులం బొల్పు భరతవర్షమునందుక?

౧౩౬

గీ. మరల విధి వల్కె నెవ్వ రం దరులు నీకు?
 నిన్ను వా రేమిసేసిరి? నిర్భయుఁడవు
 కాలరూపుఁడ వజ్రేయగతి వెఱుంగరు
 పండితులుకూడ దుర్ధర్ష భావు ననుచు.

౧౩౭

క. అది విని కలి యను జేవా!
 మదరుల వర్జింతు వినుము మాపును రేపుక
 నదయు లగు నెవరివలనక
 నదరుడ నై సుఖము లేక జ్వర మెనయుదునో.

౧౩౮

క. శివనామము హరినామము

శివకథ హరికథయు గంగ శ్రీకాళి తదు

త్సవములు సవములు సత్సం

గవదాన్యత్వాదు లెన్నఁగాఁ దర మగునే?

౧౪౯

గీ. ఎవ్వఁడేనియు శాంతి నొక్కింతసేపు

ప్రాకృతం డైన దంభంబువలన నైన

నుండెనా? గుండె లదరి నే నుడుకుచుందు

నీయెదుర నే మనంగల నే మహాత్మ!

౧౫౦

ఉ. పండువు కాదే? నాకు నొక వ్యగ్రుని దారసుతాదిరాగని

త్యం డవువాని నేదమత మొల్లనివానిని గల్లరిం గనం

బండిశులు నిజేంద్రియులు వైష్ణవశైవజపార్చనాపరుల్

ముండితముండు లున్న నటు పోదునె? భీరుడ వారికి విభూ! ౧౫౧

ఆ. అనుడు సీప్రభావమున దత్తచారంబు

విరల మగును భయము విడిచి చనుము

సందియంబు లేదు క్షమ సుఖముండు మం

చాన సేయు నజున కతఁడు మ్రొక్కి.

౧౫౨

గీ. ప్రభుఁడ! వారికి మారు స్వభావము లిటు

లేటికి విరుద్ధరూపంబు లెనయవలసె?

నన్ను వారలు వారి నే నెన్నఁడేని

యును సమున్మాళితులఁ జేయ కుండలేము.

౧౫౩

గీ. అని యడుగ నప్పితామహుం డనియె నోరి!

కాలమల మీపు మలమునఁ గలదె శుద్ధి?

నీరిపుల కెందు నది లేమి నీకు వారి

కెపుడు కలహంబు తప్ప దొం డేమి వలయు?

౧౫౪

చ. వివదిష సీస్వభావము వివేకవిచారుల కీవు మంచివాఁ

డవె భగవత్పరు ల్బుధు లెడండఁ గలిం జనిఁ గోరుచుందు రే

కవులు విశుద్ధధర్మము వికారము లాఁగి గడింపనేర్తురో?

భవ మిఁక లేదు లేదు కలిబాధయు వారికి లేదు శాత్రువుల్. ౧౮౫

సీ. కాశికావాసంబు గలుగువారికి జనా

ర్దనుఁగాని శివుఁగాని తలఁచువారి

కాచార్యసేవాపరాయణులకుఁ బితృ

మాతృద్విజన్మసంభావనులకు

ధేనుశుశ్రూషావిధివశంవదులకును

దులసేవనుల నెప్పు నిలుచువారి

కీశ్వరార్పణబుద్ధి నిజ్య సల్పెడువారి

కతిథిదేవత లైన యట్టివారి

కెడము కలుగంగఁ బొమ్ము నీ వడఁచితేని

నడఁగ దవ్వారి మహిమ రవ్వంత యేని

నట్టివారికి వెన నభయప్రతిష్ఠ

గలుగుకాలంబు సుహితంబె కాదె తలఁప? ౧౮౬

సీ. పున్నె ముండిన శాస్త్రముల సక్తి జనియించు

గురుసేవ దానితోఁ గూడివచ్చు

సంప్రదాయజ్ఞాతశాస్త్రసారాసార

సువివేకమునఁ దత్త్వశోధన మవు

నాత్మసారత్వాంశ మది కెక్కెనా? కృత

కృత్యుఁ డై కాశి కేగ కుండఁ

డివిధంబునఁ గాశి నెఱిగి నేవించెనా?

పరమశాశ్వతపదప్రాప్తుఁ డగున

యింతకును మూలము పురాణసంతతశ్ర

వణము నాచార్యసేవాప్రవణత చువ్వె

వాన సాధనసంపత్తి వరుసఁ గలుగు

సుకృతహీనున కభయమ్ము సుఖము లేద. ౧౮౭

క. మరలం గలి స్రగ్గించెను

గురు వన నెవ్వం జెవనికి గురు వతఁడు స్వరూ
పరహస్యం బెయ్యది త
ద్గురుపదతాత్పర్య మనుము గురువన! యనుచుకా.

౧౮౮

గీ. సిద్ధి నిచ్చు గకారం బశిన మడంచు

శేషము హరి యుకార మీ త్రితయము గురు
వన గణేశాగ్నిబీజమధ్యమున నున్న
యచ్యుతుఁడె ద్వ్యక్షరూత్మక మ్మయ్యె మనువు.

౧౮౯

క. ధర్మార్థకావమోక్షము

లర్థిలి నొసఁగఁగ సమర్థ మగు గురుమను వా
నిర్మాత మాత సరళిన
ధర్మాంబరు లజఁడును గురుపదస్థితోయిల్.

౧౯౦

గీ. శివుఁడు కోపించెనేని? రక్షించు గురుఁడు

గురుఁడు కోపించెనా? లేఁడు కుతలమందుఁ
ద్రాత యొక్కఁడు గాన తత్పదమహర్థ
మరసి గురు నాశ్రయింప నౌ నభయ మెనయ.

౧౯౧

గీ. హరి ప్రసాదింతు నని వచ్చెనా? వరిగ్రుతు

వైష్ణవోత్తంసు లురుగురుభక్తి నెందు
గురు ప్రసాదంబు కలిగెనా? సుధరధరుఁడు
సర్వసిద్ధిదుఁ డీశుండు సంతసించు.

౧౯౨

క. గురుసేవవలన శాస్త్రువు

సరణులు తీర్థవ్రతములు సద్యోగతపో
భరవర్ణాశ్రమభక్తివి
పరపరమాచారముల నిభవ మెఱుంగ నగుకా.

౧౯౩

ఆ. దేవదేవ! సర్వదేవమయుం డని

శివునిఁ జెప్పినట్లు చెప్పితి గురు

మనుజమాత్రుఁ డాతఁడును శివునంత లె

ట్లయ్యె? సంశయంబు నవనయింపు.

౧౫౪

క. అను కలిమాటకు ద్రుహిణుం

డనె శాస్త్రశ్రవణ మెట్టు లగు గురుఁ డెడ గా?

ఘనశాస్త్రశ్రుతి లేకయె

నిను గెలువక ముక్తి గాంచ నేర్తురె యేరుక?

౧౫౫

గురు శిష్య సంవాదము

క. విను మితిహాస మ్మొక్కటి

మును గోదావరిపరిసరమున సంగిరుఁ డ

స్మనియాశ్రమ మొక్కటి కల

దనుత్తమతపస్సు లుండు రండు నియతు లై .

౧౫౬

గీ. వారిలో వేదధర్ముండు పైలతనుజుఁ

డుండెను మహర్షి సత్తముఁ డూర్జితుండు

వేదవేదాంగపారగుల్ వీనిశిష్యు

లెందఁతెందఱొ యజునంతలేసివారు.

౧౫౭

గీ. దీపకుం డందు నిజకులదీపకుండు నిగమశాస్త్రపురాణము తేల్చి పేర్చి

నైష్ఠికబ్రహ్మచారి యైననిచె నందె గురునమర్చారతిం దృష్టిగూరకున్న.

చ. అతఁ డొకనాఁడు చేరి గురు నంజలిఁ గూర్చి మహానుభావ! మ్రొ

క్కితి నిదె శిష్యదీపకుండఁ గించిదువేయ మెఱుంగఁగోరి యా

నతికయి వేచియుంటి గురునాథ! యటం చని సన్నతొ నమ

స్కృతి మరలం బొనర్చి గురుశిష్యపదంబుల కర్థ మే? మనెక. ౧౫౮

చ. గురుఁ డను మేలుమేలు జనకుం డన లోకముమంచి గోరి యి

ట్టిరకము ప్రశ్న మెత్తితి గడించితి పున్నెము దీన వత్స! యు

ర్వర గురుభేదము ల్లలవురా బహులంబుగ నైన సర్వసం

పరిచిత మైన లక్షణము భద్రముఖా! విను మున్ను చెప్పెదక. ౧౬౦

గురుశబ్దనిర్వచనము

ఉ. తాను గృణాతి ధాతువునఁ దద్గురుశబ్దము వుట్టె నెవ్వఁడె
వ్యానిహితంబుఁ గోరుకొను వాఁడగు వానిగురుండు వారిలో
మానిత మాత తండ్రి గరిమం దదనంతరుఁ డాప్తి చెప్ప నా
నేని నతండు మామయుఁ బితృవృండు మాతులుఁ డన్నయు స్థురుల్.

ఆ. తల్లితండ్రి తండ్రితండ్రియుఁ దండ్రితల్లి తల్లితల్లి తల్లిచెల్లె
లింతవట్టువారు హిత మెదఁ గోరుట గురువులై మిత్తుండుగురుండు.

చ. కొమరుని గాంచి పెంచి జనకుఁ డుపసీతు నొసర్చి సాంగనే
దములు పదక్రమాఢ్యములు దర్శనము ల్మహితార్థయుక్తి బో
ధ మొనరుపక్ష మహాగురుపదం బెనయుం బరుఁ డైన నప్పనం
బమరు గురుత్వమందు గురు లందురు శిల్పము తెచ్చి నేర్పినా. ౧౬౩

గీ. ఐహికాముష్మికములు నిద్రలు కల విల
సందు నొక యక్కరము చెప్పనలండు గురువ
తారతమ్యంబు కలదు లెంద్రావమున
వేదవేదాంగవక్త చువ్వె కడుఁ బెద్ద. ౧౬౪

ఉ. అంతకు నెంత కైనఁ గడు సగ్గుల మైన గురుండు నేదవే
దాంతరహాస్యము బ్రేలిపి యంబుధిబోని భవంబు దాట నొ
శాంతికిఁ గూర్చువాఁ డతఁడె శర్వుండు కేశవుఁ డబ్జుండు లే
దంతకు మించు తత్త్వ మిల కాతఁడె కర్తయు భర్త హర్తయున్.

గీ. ఉభయదేహబంధంబుల నుజ్జగించి
బ్రహ్మ మెనయంగ నగు వేని భవ్యకరుణ
నతని కాతంఁడె పరము బ్రహ్మమ్ము పరము
గతియు నంతకు మిక్కిలి కలఁచె యెందు? ౧౬౫

శా. శ్రోతోపాస్తులు నాగమాభిహితక్షిల్లై వశాక్తుడు లి
ట్లే తత్తన్ననుసంతతు త్రివిధము క్షీణానుకూలహిక

శ్రీతాంతంబులు సద్గురుం గొలువకే చెందంగరా వందుచే
జేతోమోదము గూర్చు నగ్గురుని వాసిక సంశ్రయింపం దగున్. ౧౬౭

మ. మతి నాచార్యపదారవిందముల సంపర్జించి మోక్షాప్తి క
య్యతిలోలంబు మనస్తురంగమము వాతాత్మోదిరోధంబుచే
బ్రతిరోధింపగరాని దానిఁ గొన నై ప్రాలూలి నిర్యోగు తా
యతు లభిక్ గతకర్ణధారతరణివ్యాపారులౌ గోమటుల్. ౧౬౮

మ. సరదేహంబె సుతార మా పడవ దానం గర్ణధారుండు స
ద్గురుడే దేవుడే మేలి గాలి ఘన మా తోయాకరం బాత్మనం
సరణంబే యిది నిస్తరింపఁ గన రీసామగ్రియుం గల్గి యే
నరు లాయాత్మహులం దలంపఁదగునా సత్యత్పశుప్రాయులన్? ౧౬౯

సీ. సరవి వేదంబులే “స గురు మే వాభిగ
చ్చే త్సమిత్యాని” రం చుత్సుకమతిఁ
దా మొక్కవో నొంట “తర్కేణ మతి రావ
నేయా” యటంచుఁ దామే యిఁక నొక

పరిపాటి “నాచార్యవాక్ పురుషో వేద”
యని యిట్లనేకసంస్తాయనముల
బహువిధంబులఁ జెప్పి భగవంతుఁ డతిగురు
భావభావితుఁ డవు వాసుదేవుఁ

డనియె శ్రీదాముఁ డనెడు ద్విజాధికునకుఁ
బ్రియున కాత్మహితునకు నిర్వికృతిమతికి
దాని వివరింతు వినుము ఛాత్రప్రకాండ!
దీపకాఖ్యుండ! స్వకులసందీపకుండ!

౧౭౦

శ్రీ కృష్ణ శ్రీ దామ సంవాదము

చ. మన గురువాసవాసమును మాన్యచరిత్ర! తలంచుచుంటివా?
జనులు తమఃపరం బెనయు జాడకు జ్ఞేయ మెఱుంగ సంశ్రయిం

సనవలె సద్గురుకా గనినవాఁ డొకఁ డింకొకరుండు వేదశా

స్త్రునిగదనుండు సన్నువలె జ్ఞానను మూఁడవువాని నెన్న నొ. ౧౭౧

గీ. గురుఁడనై నావచించు సంగరము చేత

సాగరము భవ మెవ్వారు సంతరింఁత్రో

వారు వట్టాశ్రమాచారవంతులందు

సర్థకోవిదు లనఁదగు నట్టివారు. ౧౭౨

గీ. సర్వభూతాత్ముఁ డగు నేను సంతసింప

బ్రహ్మచర్యగృహీత్వతపశ్శమముల

సంతసింపెద సంతతాచార్యునివ

సమున నిస్సంశయము లోకసద్వచరిత!

౧౭౩

సీ. ఒకనాఁడు గహసమ్మునకు సమిష్టులు దేర.

గురుదార బుద్ధిర నరిగినార

ముఖముల మెఱుముల మెఱుపు ఘటించుచు

గాలి సాసయు వచ్చెఁ గానినేళి

న స్థుగఁతుల డయ్యె నా లోకభాగధవు

డింతలో దన లెల్ల నెనసఁ దమము

పల్లగబు మెఱుకయుఁ బాశోమయగ బయ్యె

నేమియుఁ దెలియ దెగదెగడుఁ గన్న

గాలి యూఁగింప జలధారఁ గాయ మగలఁ

గాష్ట లౌఁకఁగక బానునఘ్న మగు నీటఁ

గరము భయమున సన్న్యోనృకరము లూది

మనము కలఁగితి మది మిత్రమా! స్మరింపెడి

౧౭౪

క. ఇది యెఱిగి మఱుదినము రని

యుదితుం డై సంత గురుఁ డనుత్తముఁ జెందుకా

వెదకుచు వచ్చెం జూచె

న్విదారితుల మనలఁ గరుణ వెన వత్సలుఁ డై.

౧౭౫

క. నా చిన్నికూనలారా!

యీచెయిది మదర్గ మెంత లెంత లిడుమలన్
పైచితిరి ప్రాణు లొడఁగులఁ
గాచికోస నలయుట వదలఁగా నయితి రహా!

౧౭౬

గీ. గురుఋణవిమోచనం బిదె కూర్చు దగిన
దన్నివిధముల గురున కాత్మార్పణంబు
శిష్యులకు శుద్ధభావంబు చెన్నుమీఱ
సంతసించితి మీకోర్కి సఫల మగుత.

౧౭౭

చ. చదువు లయాతయామతఁ బొసంగునుగావుత మీకు ధర్మమం
దెద గలవార లై గృహసమేధితు లర్థులుఁ బుత్రవంతు లై
బ్రదుకులు సాల గల్గి శుభభాగిత కొదురుగాత మం చనెన్
గదిసె గవుంగిలించె బులకంబులు జాదుకొసం దలంచెదే?

౧౭౮

గీ. గురుకులంబున నున్నట్లు కోవిదుండ!

యిట్టివె సువృత్తములు గల్గె నెన్నియేని
గురునెనరుతోఁ బ్రశాంతి కొఁ బురుషుఁ డెందు
నను జగద్గురుఁ గొలిచి బ్రాహ్మణుఁడు వలుకు.

౧౭౯

సీ. ఏమేమి సాధింప? మేము విశ్వంభర!

సీతోడ గురువాసనియతి కయితి
మావసనంబు శ్రేయస్సంహతులకు ని
స్తులము నీ మేను ఛందోమయమ్ము
కొనియాడఁ గలరె లోకులు? మాకు నినుఁ గూడి
కొనియాడఁ గలెగఁ గా కనఘచరిత!

లో వెలి నై కృతసంభావన నినుఁ జెంది

విస్మరింపఁగ నగు విధము కలదె?

గురువులను మమ్ము నెందఱు బరమకరుణ
సంతరింపఁగ జేయ నాచంద మంది

నాడవో? జగద్గురుండ నై నాటకంబు

గాక గురువాసమా సత్యకామ! నీకు?

౧౮౦

గీ. అనుచు సన్మోహముం బొంగి రామహాత్ము

లిది సదా మదిఁ దాల్చి నౌ సదమలులకు

మొదల గురుభక్తి యీశ్వరో ముక్తి పిదప

సరవి సముపస్థిత మగు నిస్సంశయమ్ము.

౧౮౧

మ. గురుశబ్దార్థము వింటివా? యిదే యెసంగుక శిష్యశబ్దంబునక

గురుచేతక హితశాసితం ఉతఁడు సెందుక భోగమోక్షంబు లం

దురు భోగంబులు నిందు నందు బహువిద్యోద్ద్యోతితంబు ల్బ్రుతి

స్మరణీయాగమసంప్రచోదితము లాచార్యానుబద్ధంబు లై. ౧౮౨

చ. ఇవి యెవి యొల్లకే శమముభేషితసాధనసంపదాస్థితం

ఉవహితుఁ డై గురుం గొలుచునాతఁడు తత్త్వ మెఱుంగ నైన వాఁ

ఉవనికి సొమ్ము మోక్ష సునయం గలఁ డుత్తముఁ డింత చెప్పితక

భవదనుయుక్తి కుత్తరము భవ్య! యిక్కేమి వచింతుఁ గోరరా! ౧౮౩

చ. అనిన నమస్కరించి స్వకృతార్థతఁ జూతుడు శిష్యుఁడో గురుం

ఉనుగతనై జకర్మపరుఁ డై యెసలారె సటగచు బ్రహ్మ చె

ప్పెను గలిఁగో నినుండు మునివిశ్రుతులార! గురుండు శిష్యుఁ డక

ఘనపదభావ మిద్ది యడుగ నివరించితి నేను మీ కిటుల్. ౧౮౪

క. గురువు పరబ్రహ్మం బీ

శ్వరుఁడు హరుఁడు హరి విరించి స్వస్వదులు గురుల్

గురువులు పెరులు సర్వము

గురుప్రసాదాప్య మఖిలగోలములందుక

౧౮౫

గీ. ఎంతవానికి నై స నెం డెవనికైనఁ

జన్మపని యైనఁ బెద్ద వాంఛితమె యైన

గురువు లేకుండ నొం డొడఁగూడఁబోవ

దనుచుఁ జాటి వచించెద ననఘులార!

౧౮౬

చ. అనవుడు మేలు మేలు మనుమా యమితాబ్దము లిట్లై సూత! తృ
ప్తి నెనయలేదు నీపలుకుఁడేనియఁ గ్రోలియు దీపకుం డిటుల్
విని గురు నెట్లు కొల్చె? గురువృత్తము సొప్పడె నెట్లు? సెప్పు మా
మనువులు సెల్ల నాఘనులమాటల నన్న మునీంద్రు లౌ ననన్. ౧౮౭

గీ. అనియె సూతుఁడు కలికి బ్రహ్మ యనినట్లు
వింటివా? గురుశిష్యుల విధములఁ గలి!
వారి సంవాదకథ విన్నవారు నూరు
జనుల వృజినమ్ములఁ బొకార్పఁ జాలువారు.

౧౮౮

మ. ఒకనాఁ డాగురువర్యుఁ డాదరముతో నోనాన్న! నాజీవిత
మ్మ! కులాలంకృతి! యిందు ర మ్మనిన సమ్మానమ్ముతో మ్రొక్కి దీ
పకుఁ డోయయ్య! యనుజ్ఞ యే? మనుడు నా భావిజ్ఞుఁ డిట్లాడె స్వీ
యకృతిం జిత్తమునం దలంచి యనుభావ్యం బంచుఁ దచ్చాత్తుతోన్.

చ. అనఘ! పఠించినాఁడ వఖిలాగమసార మెటుంగ నైతి విం
క నిచట నేల? వత్స! చనఁగా నయి గేస్తువు కమ్ము మే లవున్
మనమున కించు వాని మతిమంతు మఱొక్క కలార్థి నేనుఁ గై
కొనవలె స్వార్థ మెంచి వెనఁ గోవిద! యన్న నతండు ని ట్లనున్.

గీ. ఏమి యానతి? గురుదేవ! యేను గలుగ
నింక నొరుఁ జూచికొనుపని యేల మీఱు?
స్వార్థ మని కల్ల దుండిన నర్థి దీర్ప
నితఁడు చాలఁడె? తప్పు నేసితి నె? యనుప?

౧౮౯

క. పోవుదు నని నే ననవలె భావించి యనుజ్ఞ యీయవలె దేవర కా
కీవిధి తరుమంజనునే? పావన! హేతు వెది? యన్నఁ బలికె గురుండున్.

సీ. పూర్వజన్మసహస్రముల సమార్జితములు

కలవురా శమవిఘ్నకరము లఘుము

లవి యెల్ల నొయ్యన నా యాయి కృతములఁ

గడిగివై చితి మనఃకాయజముల

నవశిష్టములు కల వనుభవింపక తీరి

వది శాస్త్రనిశ్చయం బని యెఱుంగమె?

యల్ప మైనను గాళియందుఁ బ్రాయశ్చిత్త

మధికపాపముల నవలఁ ద్రోచుఁ

గాన నటఁ జేరి ఘనపాతకద్వయంబు

సనుభవింపఁ దలంచితి ననఘచరిత!

యంకసదుఁ డొండు కావలె ననుచరింప

నాత్మపిద్యునకన్న విద్యాగ్ని మేలు.

౧౯౩

క. అనవుడుఁ బిలిచిన వచ్చును

జనుఁ జను మన్నంతఁ బాపజాలములు మీ

కును నేల దుఃఖిసంగ్రహా?

మను సనుగున కనియె మరల నాచార్యుఁ డిట్లు.

౧౯౪

చ. మనుజుల మౌనుల స్మరల మానక యేఱుఁ గృతంబు లెప్పుడు

వినుము సశింపఁబో వనుభవింపక కావునఁ దద్విదుండు చ

య్యన నవి విడుతంబులుగ యత్ని మొనర్పనగున్ వివృద్ధిఁ జెం

దును దన మన్నవేళ నవధూతములగ బొనరింపకుండినన్.

౧౯౫

క. అనుచుండ నేన కొలిచెద

ననఘవిధానమున శక్తి కనుగూఁముగ నా

జ్ఞ నొసంగుండు సంకోచ

మైనయఁ జన దటన్న నురలు నిట్లనెఁ దనియెన్.

౧౯౬

గీ. నువ్రతుండ! నే నగుగూఁ బరహితహితండుఁ

గుప్తముగ నొడఁ లెల్ల సంఘాహిత మగు

నేకవింశతివర్షము లెల్ల లీవు

మచ్చరీరంబుఁ బాలించుమాట కగుదా?

౧౯౭

గీ. అనఘ! నే నుండ మీ కేల? యట్టిమాట

కుష్ఠి నయ్యెద నయ్యెద గ్రుడ్డి నిల్లు

గురువరుండ! నాతలకుఁ దద్భరముఁ దార్చి
కుశలీ వగు మను శిష్యునకుఁ గురుఁ డను.

౧౯౮

గీ. శిష్యునకుఁ బుత్తునకు నెట్టి చెడుగు లైన
నఘఘలం బీయ నొదురా? యదియుఁగాక
కర్త బాధించు బాపభోగ మొరు నెందుఁ
జెంద దటుగాన ననుభవించెదను నేనె.

౧౯౯

ఉ. భూషితసద్గుణ! తగని పోకడలఁ వెడఁ గైన వీని శు
శ్రూష మెలంగరా యదియ చు మృధిక మృవు కష్ట మింతకుఁ
బ్లోషితదోషుడౌ భుజగభూషణవీటికి గాశి కేగ నౌ
శేషము లందుఁ బొంది మఱి చెందెద మోక్ష మవిక్షతంబుగఁ. ౨౦౦

చ. అనుచు నవశ్య మేగఁదగు నావిభు ధూర్జటిఁ గానఁ గాశికా
వనికి భవత్పదాబ్జపరివస్యకు నైన శివార్థి కీటి నా
కనుచుఁ బ్రయాణ మై గురుఁడు నాతఁడు వోయి రమేయభామయం
బనుగతగాంగవిప్రుషము సంబరకేశుపురంబుఁ జేరఁగఁ. ౨౦౧

సీ. సుఖ ముండి రందు నా సుశ్లోకు లుత్కు లై
కంబలాశ్వతరాంతికంబునందు
మణికర్ణికో త్రరమహితకూలంబున

జహ్నుకన్యాజలస్నాతు లైరి
విశ్వతో విశ్వేశు వీక్షించి సేవించి
రయ్యయియాత్రార్థ మనుగమించి
రమరులఁ బెతరుల నర్థితోఁ దర్పిత

స్వాంతల నొనరించి రింతలోన

వచ్చిపడెను బ్రౌరబ్ధ బవార్య మగుచు
నార్తుల మహర్తిఁ దొలఁప నౌ నంతవాని
కంఠుఁ డై కుష్ఠరోగంబు ననుభవించ
నైననందున నెన్నియే నయ్యె దుజలు.

౨౦౨

కుష్ఠి యైన గురు శిష్యుఁ డుపచరించుట

ఉ. ఆత్రమునోడ నీవకుఁ డహర్నిశముం గనిపెట్టి పూయవి
ఋత్రము లెత్తిపోయుఁ దనమూపున చీరము నొత్తి యొత్తి ని
ర్మాత్రము సేయు నుమ్మి మది రంజిల మాటలు సెప్పుఁ జేరి త
ద్ధాత్రము సోఁకనీఁడు మశకమ్మునకుం జలిచీమ కీఁగకుఁ. ౨౦౩

ఉ. ఇంటికి నింటి కేగి వెన నిష్ఠము మిష్ఠము శుద్ధ మిద్ధ మహా
వంటక మక్రయంబుఁ గొనివచ్చి సమాదరమేదురధ్వని
మింటికి మంటికి స్మనసు మెత్తపడఁ గురుఁ బిల్చి భక్తిగో
నొంటరమింటరంబు లను నొజ్జకుఁ జెట్టు నతండు భక్తముఁ. ౨౦౪

గీ. ఆకటం గడు నాతుడుఁ జౌ గురునకుఁ
బ్రాణసముపాసనావిధులందు నెందు
సందు వోనీడు వాఁడు సచ్చాత్రుఁ డనఁగ
నిట్టి పరిచర్య మే లూట గట్టుకొనియె. ౨౦౫

సీ. ఒకవేళ ననుగు వత్సక! తండ్రి! నాయనా!
యని ప్రేమ మొలయ నోరారఁ బిలుచుఁ
గౌపపూరుష! నాకు దాపరమైతి వె
ట్లొ? పొకాలు మని తిట్టు నొక్కసారి
యొకనాఁడు తెచ్చిన యోదనం బంతయు
మెచ్చుచును భుజించు మిగులకుండు
రుష వేష నొకతటి రుచి లేదు పచి లేదు

పొ మ్మని గొణుగు స్వల్పమై మెసవు
నట్టివానికి రోగగ్రహమ్ము వట్టి
యాగ్రహము మేర మీట మే లరయఁడయ్యె
నవిజితేంద్రియుండు నసాధు వనఁగ నయ్యె
సాధు వయ్యు నింద్రియజయశాలి యయ్యు. ౨౦౬

చ. అరసము దైన్యము క్తము శుభాశుభచింతన మింత లేక మ
 చ్చరమున దోగుచుం గటుకపాయవిపాచిత మైన పల్కు ని
 బ్బర మడగించుచు న్నెడలుఁ బ్రాకృతపాతకపంక్తిచేత నే
 పురుషుల కెట్టి దుఃఖములు పోలవు దాని కలఁ గణించినఁ. ౨౦౭

క. ఆవేదధర్ముఁ డెప్పుడుఁ దా వెదకును శిష్యుదోషతతి దైన్యముతోఁ
 జే వెన నని యడుగడుగున నావేదన దోష నడుగు నదనీయములఁ.

గీ. సర్వము సహించి ఛాత్రుండు శ్రద్ధ మివుల
 గురు మహేశ్వరుఁ గా నెంచి కొల్చుచుండఁ
 దనమదికి దుఃఖకరముగాఁ దార్పఁజాయె
 నొజ్జలొసరించు నేరము లోర్పు జేర్పు. ౨౦౮

ఆ. ఎట్టు లెట్టు లిచ్చ యిష్ట మిష్టాన్నంబు
 లందుఁ దవులుచుండు నయ్యవారి
 కాక్షణంబె యనుగు భిక్షించి భిక్షించి
 తెచ్చివెట్టుచుండుఁ దియ్య మలర. ౨౦౯

ఆ. చీఁ కశక్తుఁ డతని శ్రీనాయకుని సర్వ
 గతుని సర్వవంద్యుఁ గాఁగ జూచు
 స్మృతిపంథబు మీఱు శివుని సాక్షాత్పార్వ
 తీశుఁ గాఁ దలంచు నా శుభుండు. ౨౧౦

ఉ. ఆత్రముతో దివానిశము నన్యము వీడి గురు స్వరాదిమూ
 ర్త్రిత్రయము స్వలెం గొలుచు దీపకునెమ్మది దివ్యదేవతా
 యాత్రయుఁ దీర్థయాత్రయు నిజాంగికయాత్రయు లోకయాత్రయుం
 బ్రాత్రతఁ గాంచ వన్న వెలిఁబాలివకావె సమస్తభోగముల్? ౨౧౧

గీ. వినువ కింటింటఁ దెచ్చిన భిక్షమెల్ల
 నయ్యలకు నాదృతిం గడుపారఁ బెట్టు
 నున్నఁ దినుఁ దాను లేకున్న నుపవసించు
 నిదురవోఁ డెప్పు డవహితవృద్ధయయు క్తి. ౨౧౨

గీ. అడుగఁ దగినది తగనిది యనక యెజ్జ

లడిగినవి యెల్లఁ దాఁ దెచ్చి యప్పగించుఁ

దల్లి తండ్రియు నిసువున కుల్ల మలర

నెల్లవియుఁ బరమాదృతి నిచ్చినట్లు.

—౨౧౪

చ. సాగియఁడు మాటువల్కుఁడు ససూయకుఁ గాఁడు దయ న్విడండు ప్రే

గగు ననఁ దార్తి జెందఁడు నయం బెడఁజేయఁ డెడ న్విరాగముం

దెగులు సారంగనీఁడు నెలితిం బడఁ డెందును గందు గుందు నం

దు గతికిఁ బోవఁడు న్విసువుఁ దోఁతొనఁబోఁడు పరాకు సందఁడు.

మ. శుచిశీలుం డయి యిమ్మొయిం గురుని దాసుండఁలు సేవించుచుకా

శుచిఁ బోలం జరియించు వానిచరిత ల్కుత్రూషులౌ వారి పా

పచయమ్ము న్భుజితమ్ముఁ జేయునె కదా స్వాంతమ్ము నాశ్చర్యసం

ప్రచితమ్ముగ బాసరించు నింక నొకఁ డే వాక్రచ్చెదక దృష్టముక.

విశ్వేశ్వరుఁడు వర మీవచ్చిన గురుశిష్యులు వల దనుట

శా. చేతక నీనిరి దాల్చి శ్రీగురు నుపాసింపంగ నై యున్న యా

చాతుర్యైకనిధానముం దరిసి యాస్థం దర్శనం బిచ్చి వి

శ్వాతీతుండు కృతార్థుఁ డైతి విటు వతాన! సద్గురూపజ్ఞ! యీ

నేతు న్మెచ్చితిఁ గోరు మెద్ది యయినక నీ కంచు వాఁకొంటయుక.

గీ. ఓమహాదేవ! యభవ! మృత్యుంజయుండ!

దయకు లో నయి కాదె యీదారిఁ దోఁచి

పసదనం బిచ్చెద సటంటి భావబహర!

యేమి కావలె? నా కెద తెలుంగరాద.

—౨౧౫

క. అయినను శ్రీగురు నడిగెద

నయమహితా! క్షణము నైపు మని చని యనియెక

దయితాచార్యుం డతఁ డీ

నయమున నతి సేసి నిజవినయ మెసలారక.

—౨౧౬

సీ. సువిముక్తిసర్వస్వ! యవిముక్తనాథుండు
 పర మొనంగెడ నని వచ్చినాఁడు
 ఏది కోరఁగ నొనా? యెది పరింపఁగరాదా?
 నా కేమి తెలియు మనఃప్రియుండ!
 యర్థింతునా? తమయాన నేత్రద్రోగ
 హానంబు భవదర్శ మర్థవిదుండ!
 నేను శుశ్రూషింపనేరక కా దిధి
 ముమ్మాటికి నెడ నమ్ముము మదీశ!

దివ్యచిత్తమ్మునఁ దలంచి దేవతుల్య!
 యస్వతంత్రుండ నైన నా కాన తిమ్ము
 ఊర్జితుండ! భగవంతుండ! కర్జ మనిన
 ఛాత్రుతో వేదధర్ముఁ డీ చాయ ననియె.

౨౨౦

చ. అనఘుండ! దేవదేవుండు స్వయంప్రభుఁ డిమ్మెయి శ్రద్ధనీయుడా?
 చను మది కాదు తీటదె? యసత్కృత మీ యనుభూతిఁ బాప మా
 టిన మఱి రోగ మున్నదె? యెఱింగి యెఱింగి భవామయమ్ము వా
 పు నిగదుఁ జిత్తకోధను శివుణ్ వెడకోర్కికి నాశ్రయింతునే? ౨౨౧

గీ. ఆత్మరోగము ల్వాపెడు సభవునిదయ
 గేహదేహాదులకు వెచ్చగించి ఫిదప
 నేది సేయంగ సగువాఁడో యాదర్శిదుఁ
 డంత కింత పడఁగనేల? యరయుమయ్య!

౨౨౨

చ. అను గురువర్య మాటఁ గొని యాతఁడు దేవునియొద్ద కేగి మొ
 క్కి నిగమవంద్య! యేవరము కేవలుఁ గోరెద నిన్నుఁ బొమ్మట
 న్ను నుతుండు మాటిమాటికి నన న్నొన కాతఁడు వల్లు వ ల్లనన్
 జనియె గణంబులుం బెరయ శంకరుఁ డాత్మవిహారివాటికి. ౨౨౩

ఆ. ముక్తిమంటపమున మునులతో సురలతోఁ
 గొలుపు దీర్చి దేవి కూర్మిఁ గొసర

నై మహేశ్వరుండు శ్రీమంతులొ ననె

వినెడువార లెల్ల విస్మృతులుగ.

—౨౨౪

క. నారాయణ! మధుసూదన! వారిజదలనయన! వింటివా? యొక చిత్రం
బొరంజించెను నామన మారం గురుగౌరవము మదానందకరా!

క. గురుఁ డెవ్వఁడు శిష్యుం డెవఁ

డరయంబడి రెచట? నెట్టి డల భక్తివిధం?

బరుడేని న్విసవలతుం

బరిణతవృషభాంక! యనెడు పక్షిధ్వజాహోకా.

—౨౨౫

ఆ. అనియె విశ్వనాథుఁ డై కాగ్ర్యమున విను

మచ్చెరు వగు నిది జనార్దనుండ!

బాలుఁ డొక్కరుండు భావ ముద్దీపింపఁ

జేసె స్వగురుభక్తిచేతఁ దనకు.

—౨౨౬

గీ. దీపకాఖ్యుం డతఁడు వంశదీపకుండు

దీపకుఁడె కాదు ధర్మనందీపకుండు

తనదు నాచార్యవరు వేదధర్ము డనెడు

వాని సేవింప నై చొచ్చె వారణాసి.

—౨౨౭

ఉ. ఆవిదితాఖిలాధ్వఁడు మహాతపుఁ డొల్లమి యెందుఁ జెల్లఁ గా

శీవిభవం బెఱింగి మును చేసిన దుష్కృత మిందుఁ జెంద గో

దావరితీరవాసి వెనఁ దా నిట వచ్చి యనూనరోగపూ

గావిలుఁ డయ్యె శాసితనిజాత్ముండు శిష్యుండు భక్తిసేసెడుకా.

గీ. అఖిలవిదుండ సర్వద్రవ్య నై న నేమి?

యిట్టి గురుభక్తి కని విని యెన్నఁ డెఱుంగ

దాప నేల? వరం బీయఁ దలఁచి నేను

పలుకరించితిఁ జని గురుపరుండు గొనఁడ.

—౨౨౮

గీ. చెవుల కురు పురుషార్థము లెచ్చి చూపి

చెవులు మివులంగ నా పల్కుచాయ కెలయఁ

డాస్తికుం డయ్య నిశ్చయగ్రస్తహృదయుఁ
డగురుం గాక కానఁ డన్యంబు నెదియు.

— 230

గీ. కాయ మర్పించె గురుని కైంకర్యమునకు
దేవపితృదేవమహిదేవతీర్థధర్మ
ముఖ్యముల నిన్ను నన్ను నమ్మార్తియందె
యరసి భావించుచున్నవాఁ డర్భకుండె?

— 231

క. పలుపలుకుల పని యేలా?
కలుషాపహా! పోయి చూడు ఘను దీపకు స
త్కులదీపకు భవసంతమ
సలయనదీపకు నిశాంతసందీపకుని.

— 233

గీ. సద్గురునివల్ల చదివిన శాస్త్రధర్మ
రాశి భావించియె తదాచరణమునందు
బద్ధకంఠుఁ డై నాఁడు వసుధ దుర్ల
భుండు ను మృట్టివాఁడు పో భోగిశయన!

— 234

చ. అని శివునోట వెల్వడు మహాభీము మాధవుఁ డాదరంబునన్
విని సకలార్థధర్మకృతివిశ్రుతుఁ డప్పుడ యొప్పు వేషముం
గొని చనె భక్తవత్సలుఁడు గుర్వనుగు ల్కలనేల కోలి చూ
చెను గురుభక్తు శంకరుఁడు చెప్పిన వాక్కును మించు లెక్కకున్.

ఆ. మాన్యుఁ గాంచి మఱచె మాటపొం దెట్టిదో?
మరల ననియె నొక్కమార్గ మెనసి
యోరి బిడ్డ! యనఘ! యుత్సుకుఁ డై నాఁడ
వరము గొనఁగఁ దగినవాఁడ వనుచు.

— 235

చ. అను నమృతాయమాన మవు నానుడి శ్రోత్రక మందియాయఁ ద
నృన మది గొంచు నేత్రముల మార్గమునం జని రూప మెంచి యో
మని మునిమానసీయ మవు నచ్యుతు వ్యక్తిగ నిశ్చయించు ల
క్షణములఁ గొంచు వ్యగ్రతకుఁ గాక నతుం డయి దీపకుం డనున్.

- చ. పిలువను లేదు నేను నిను పీతలసద్వసనా! యెడందలోఁ
దలఁపను లేదు సంతతము ద న్నొగి సాధనకోటికోటులం
గొలిచెడువారి కన్నుల కగోచర మాత్రు కెఱుంగరాదు నీ
విలసితరూప మేవిధికి వీనిఁ బ్రసన్నత నాదరించిలో? ౨౩౮
- ఉ. పుట్టిననాటగోలె నొకపూటయు మిమ్ము స్మరింపలేని యీ
వట్టి యదిక్కు బొలకు విభావు భవుం డవు డిప్పు డీవుఁ జూ
పట్టి వరంబు లిచ్చెదము స్టా! యటంచును పట్టు పట్టి యి
ట్లుట్టిపడంగ నైన స్వరసోదయము స్వలయించు టబ్రమా. ౨౩౯
- క. అనుమానము కల దది వో
ననుమా నముచిరపువందితాంఘ్రిసరోజా!
యనుమానముదితసత్తా!
యను మానమువాని కనియె ననుమార్చితఁడుకా. ౨౪౦
- శా. శ్రద్ధాభక్తులతోడ నీవు గురుని న్సంతర్పితం జేయవా;
తద్ధర్మంబున కేను మెచ్చితిని వత్సా! త్వాదృశుల్ నాకు నె
డ్డిద్ధాత్రిం బరిపాలనీయు లను లక్ష్మీశాను సీఁపించి యు
దృష్టం డిట్లనె దీపకుం డవు నవుకా వోఁచె స్వస్థుణ్ణం బిటుల్.
- క. వేదము వేదాంగము తర్కాదికముం జదివి చదివి యాలోచనతో
నేది నెఱనమ్మితినిఁ దామోదరుఁ డద్దాని సాక్ష్యము వచించె బలే.
- మ. పరమార్థంబు పరంబు శీర్థము పరప్రారంభ మట్లే పరా
త్పర మా మేలి తపంబు సద్గురుఁడె నా తాత్పర్యమే కాక వే
దరహస్యం బిది కానివో కలదె? శుద్ధం బిద్ధముకా బుద్ధముం
బరమానందద మైన శేజ మిటు మత్ప్రత్యక్షముం జేయఁగకా. ౨౪౩
- క. కాన గురు వీడి యన్నెము
నే నే మని కోరువాఁడ ని మ్మిదె మఱియుకా
మానాభ! దయకుఁ బాత్రమ
నే నుపదేశింపుము గురుహృదయ మ్మనినకా. ౨౪౪

గురుహృదయము

గీ. తెలిసికొంటివి మునుమున్న తీర్థమహిమ
బ్రహ్మపదదం బటంచు నబ్రముగఁ దాత!
యైన వాత్సల్యమున నీకు ననెద వినుము
గురుహృదయ మడిగితి కాన గుణనిధాన! ౨౪౧

ఉ. తాకికబుద్ధి నిచ్చు నొకలాగు హితుండె గురుండు ధర్మ క
ర్మాకృతి వ్యాకరించునతఁ డంతకు మిక్కిలి సాంగవేదవి
ద్యాక్రమపాఠకుం డతనికన్నఁ దదర్థనిరూపకుండు త
చ్చీకరు మించు నందఱ విశిష్టుఁడు నా స్థితిఁ దెల్పువాఁ డనా! ౨౪౨

గీ. శుద్ధ మవు నా స్వరూపంబు బుద్ధి నెఱిగి
శ్రవణముఖముల బోధించు నవహితుఁ డన
నేన సుధఁ జిందు నెవని గీర్నిఘ్న మగుచు
నసఘులమనమ్ము ననుఁ బాయ దతఁడు నేన. ౨౪౩

ఉ. పాముల మించుఁ గౌర్యమున బాములఁ బెట్టును జెట్ట వీడఁబో
దేమెయి నైన దుర్గతి నయించును గామరుపాదిదోషముల్
వేములుఁ బుట్టు పుట్ట మది విశ్రుతశాస్త్రపురాణగాథలం
దోమి మలంబుఁ గాల్చి దయతో వెలయించుగురుండె వేల్చనక.

గీ. మంచిచెడుగులఁ జూపి నేమించి కృత్య
మిది యపృత్యం బటంచు చారి పరిఁ జేయు
భవ్య నెప్పుడుఁ గొల్చుటే పరము పర మ
నుగ్రహము పర మదె స్వార్థ మగ్రగణ్య! ౨౪౪

చ. పరముఁడ! యెప్పుడే శివుఁడు బ్రహ్మయు బ్రహ్మ మనుగ్రహింప నౌ
తరమున కెక్కునో నరుండు తత్సమయమ్మున సద్గురుం డిలన్
దొరకును దత్ప్రసక్తితరితోఁ దఱితోడఁ దరించువాఁ డిదే
గురుహృదయం బెఱుంగుదువు కుట్టి! పరింపుముఁ ప్రస్తుతం బనన్.

గీ. ననుచు సీతసాదమున జనార్దనుండ!

యెఱిగితి నెఱుంగఁ దగినది యిచ్చితి. వర
మరుగుము యథాసుఖ మ్మింతి కన్న నాకు
నర్థమును లేదు లేదు దేయమ్ము నీకు.

—౨౫౧

గీ. అనుడు నబ్రము గదుర నై యరిగెను హరి
యంతలోఁ బిల్చె గురుఁడు నయ్యంకనదుని
వాఁడుఁ దొల్లింటికంట నవ్వారి గాఁగఁ
గొలుచుచుండంగ నిట్లనెఁ గోవిదుండు.

—౨౫౨

గీ. వత్స! దీపక! యెవనితోవాద మింత
నేపు నేసితి నేమి? వానిఁ గన నైస
సుఫల మీపు ప్రాసించితి శుభము నాకుఁ
జెప్పు మన దోయి లొగ్గి యీ శిష్యుఁ డనియె.

—౨౫౩

క. ఇందాక శివుఁడు వచ్చిన
చంద మెఱుంగుదురకాదో? నరసింహసయసుం
డిం దిప్పుడు విజయమునే
సెం దమ దయ కై న వీనిఁ జేరి వర మిడక.

—౨౫౪

ఉ. ఏమి వరంబు కోరవలె నెవ్వరి నేటి వరమ్ము లున్ననే?
యోమహనీయ! నాకు భవదుష్టలభవ్యసదాంబుజస్వయం
బాముకొనంగ నై న నయనాంజనపర్వము నిర్వహింపగా
నేమము మీఱ నింక నిదె నీదయ నెప్పుడు సిద్ధ మయ్యెడుక.

—౨౫౫

క. అన ననుగుం గొని మురిసెన్
ఘనుఁ డాతం డంతలోన కడచిననె నొకం
డును నిర్వదియును నబ్రము
లనూనదుఃఖదము లనుభవాంతరితము లై.

—౨౫౬

తా. ప్రార్థితుడయ మూట భోగసమయం బై పోవ నమ్మాని వి
స్మయించి ప్రతిమప్రకాశుఁ డయి నిస్సంతాపుఁ డై శాంతుఁ డై

ధీరుం డై స్మరకాంతవిగ్రహుఁడు నై దిపించి యద్దీపకుఁ
స్వారంభప్రియకారిఁ జీరి యనియెన్ వ్యానధనమోదుఁ డై. ౨౫౭

శా. ప్రారబ్ధం బను కర్మపాశేశసముద్రం బేల? సంసారమే
తీరం బందఁగ నైన దింక నను బంధింపంగఁ దాఁ జాల దో
ధీరాత్ముండ! సుశిష్య! తో డయితి పుత్రీర్థుండఁ గాఁ గాశికే
శారూఢప్రియతానమాశ్రయణపద్యం బద్య మై చెల్లఁగాన్. ౨౫౮

గురువు శిష్యునకుఁ గాశిమహిమ సెప్పుట

క. ఈకాశికఁ బడు జంతువు

లా కష్టము లెనయ వింక నని నిత్యము సు
శ్లోకుఁడు మహానుభావుఁడు
చేకొని ప్రోవంగ శివుఁడు సేసె బాసన్.

౨౫౯

క. కాశీప్రదీపకాంతికి

నాశ మెనయు నగణితవృజినతమోఘట వి
శ్వేశు సలికాక్షవహ్నిశి
ఖాశిత మగు జగముభంగి నవరూపం బై.

౨౬౦

గీ. ఏగతిని బాపములు వెను లాగుచున్న

నుండవలెఁ గాశిలో సాహసోజ్వలుఁ డయి
మోక్షకాంతి సందిదిని బొందఁగలఁడు
నియతమానసుఁ డై యొకనిముస మున్న.

౨౬౧

గీ. తొకికము లఘుపుణ్యము ల్సాహసైక

సాధ్యములు గల విందు విశాలములుగ
నయినఁ బోలవ యవి షడ్విద్రయజయంబు
నట్టు లుండు జీవన్ముక్తు తొ నరు లిట.

౨౬౨

గీ. ఇందు విను వత్స! విశ్వ విశ్వేశ్వరుండు

గంగ బై రవుఁడును ధుంతిగణపతియును

దండపాణియు నారంగఁ దర్తుకాము
లకు షడంగయోగం బిది సుకర మగును.

౨౬౩

సీ. జై గిషవ్యాదులు జాబాలిముఖసిద్ధు
లా దధీచ్యాదిదీక్షాంచితులును
నారంగముల యోగ మార్జించువార ల
ట్లష్టాంగముల యోగ మమరువారు
శంకరాగ్నితమాసససరోభపులును నా
రాయణాధీనచిత్తాంబుజులును
సాక్షాద్ధరినిఁ దత్తాత్రేయు ధ్యానించు
తత్పరాయణు లవు తాపసులును

జ్ఞానవిజ్ఞానసంపన్ను లై నిరతము
సచ్చిదానందఘన మవు స్వస్వరూప
మారఁ గనుచుగదా రిం దెందతో? రసమన
స్థాఃపన్నశ్చలాత్ము లై ధన్య! కంట!

౨౬౪

క. ఓచిన్నివాడ! సుమతీ!

యీ చర్మాంబరుని వీటనే నిలు నాతో
నీచేసినశుక్రాపక
నాచేతము మచ్చెరా ఋణం బేమి పీర్తుకా?

౨౬౫

ఆ. నిన్నుఁ బట్టి కాదు? నేఁ బట్టి! చర్మింప
నీతి వలదు లగుచు సంగతులుగ
విష్ణు లక్ష్మీనోడ విశ్వేశు విశ్వనోఁ
గూడ దేవవరులఁ గోవిదుండ!

౨౬౬

ఉ. ఏ మని మెచ్చువాడ? భవదీప్యచరిత్రము మత్పరుండ వై
యామహాసీయమూర్తుల నయారె వరింపవ బ్రహ్మభూయమో
భూమి సుఖంబా స్వర్గమున భోగము? బిడ్డఁడ! యంతకన్న సక
భూమునిఁ గాఁ గడించితీవి పో యెదో కోరు మదేయ మున్నదే?

క. అను గురు నడుగులఁ గొలుచుచు

ననుఁ గనియెఁ దపస్వి! నీదయాదరమహిమన్

గనరాని సిద్ధు లున్నవె?

మనుభవసములందు వచ్చె మా కవి యెల్లన్.

౨౬౮

మ. పురుషార్థంబులు నాల్గు నాల్గుల ద్వయంబు సిద్ధు లేవేళ దే

వర సేవాదరవృత్తి వోపు నను సంపన్నాంగయోగంబుతో

నరుదార స్వేనువెంట నంటి కన నౌ నన్యాసపేక్షసిత్తిన్

గురుపాదాబ్జనివేశితాశయత నాకుం జూడరాకుండినన్.

౨౬౯

సీ. నినుఁ గాక యన్యు వర్ణింపఁ బూనదు వాక్కు-

ఘ్రాణంబు గంధంబు రసము రసన

గోరవ కన్ను గన్తోబోదు వినఁబోదు

చెవి స్పర్శనమ్ము స్పృశింపఁ దలఁప

దంఘ్రులు వోపు సేయపు చేతు లిన్ని మా

టలఁ బని యేమి? యెడంద దేవ!

యిందు నందును నంతొ యింతొ చింతింపఁబో

దేవరార్థము నేని ని క్కలిమికి

నేఁ గృతార్థుడ నైతి సందియము లేదు

సాంఖ్యయోగాధ్వములబడి జాలిపడచు

నీద నక్కట లే దింద్రియేరితాబ్ధి

దీనఁ దోఁచెను గురుపూర్ణధీనమాధి.

౨౭౦

ఉ. బాలకుఁ డైన నాకు మునివల్లభ! యట్టి ప్రసత్తి గల్గినన్

మేలి వరంబు లీఁ దలఁపు మేళొననేని శుభం బతర్క్య మా

తూలితపాపపంకము వచశ్చయము న్భవదీయము న్నినన్

శీలము కద్దు శ్రావ్య మెదో? చెప్పెద మీర లనుజ్ఞ యిచ్చినన్.

క. అని పలికి వివక్షితము

న్వినిపింపుము నీకు దాతునే? యెదియేనిన్

ఘనమతి! సువ్రత! వత్సా!

యను గురునకు ననియె మరల సల శిష్యుండుకా.

౨౨

దత్త దేవమహిమప్రస్తావము

క. వారాణసిమహిమం బది

మీ రాసతి యీయ వింటి మివ్వుల నెసయఁగాఁ

గోరెద యుష్మచ్ఛ్రీముఖ

సారసవీయాపగంధసార మీఁ కొంటకా.

౨౨౩

సీ. అనఘ! దత్తాత్రేయుఁ డెస నొప్పు సిద్ధేశ

వందితుఁ డీ దేవవరుఁ డెవఁడో?

యేదేవు సవతార మేనభావము గల

వాఁ డేన్వభావంబువాఁడు వాఁడు

విధి యని కొందఱు విష్ణుఁగా నొకఁలు లీ

శ్వరు నొరు ల్లితయాత్ముఁ బరు లనెదరు

కాన సలదేహంబు కల దిగు నా ప్రభుఁ

డత్రికఁ గొడు కెట్లు లయ్యసయ్య?

యేమి నోము నోచ నీ మునినతి యన

సూయ తనదుబొజ్జ నాయతిఁ గొనఁ

నెట్లు కొలిచినార లీపుణ్యదంపతు?

లీశుఁ డేననత్తి నిచ్చె నరము?

౨౨౪

క. లే దేనర్థం బుశ్రమ మేదియుఁ గా చుండు రెండ ఖే నీమహితుం

డాదృతులఁ జేయ సిద్ధిశ్రీదయితులు వార లొట చెవిఁ బడు నెందుకా.

ఉ. ఆ విభు నామహాసముల నానిలచిత్రచరిత్రము ల్విలా

సావహితస్వలీలలు మహాత్మ! కడుకా నినరింపుమయ్య త

ద్దేవు మహాత్మ్యయోగము శ్రుతిస్మృతిశాస్త్రపురాణయోగనా

నావిధవిద్యల ససత మన నివనఁ గొతుక మయ్య నియ్యడకా.

౨౨౫

క. స్వామి! ప్రసాదింపుము శ్రో
త్రామృత మిది గ్రోల చిత్త మాసత్తి గొనెన్
నామీది వత్సలత్వము
నో మన్నింపుఁ డను శిష్యుతో గురుఁ డనియెన్. ౨౭౭

మ. కృతకృత్యుండవు భాగ్యవంతుండవు భాత్రిక్ ఖ్యాతిమంతుండ వా
తతసాజన్యుడ వైతి ధన్యమతి! దత్తస్వామిమాహాత్మ్యవి
స్తృతి సంస్మరిత మయ్యె నా యెడఁదకు స్త్రీగాంగభంగీభవ
త్ప్రతివర్ణంబులు నై పరోపకృతికిం బాల్గొన్న నీ పల్కులన్. ౨౭౮

క. నీ మాటల హృషితం బగు
నా మానస మిదుగొ తనువునన్ రోమాంచ
శ్రీమహిమఁ దోచెఁ గన్గొను
మా మహితుని పాపహరము ననెద మహిమమున్. ౨౭౯

శా. ఆ యోగీశ్వరుపాదపద్మముల నిధ్యానించి మ్రొక్కంగ నై
స్థాయ తత్పద వైభవంబు ననుమోక్షం గార్తవీర్యాదు లే
యే యోగంబుల సిద్ధు లైరొ, యవియున్ హేరాశలీలాకృతుల్
నా యీ బుద్ధికిఁ దోచినంత వినుతున్ శక్యంబె సర్వం బనన్? ౨౮౦

ఆ. ప్రాణవదమ వీవు పరమశిష్యుండవు
తెలుపు మంటి దత్తదేవు విభవ
మింతో యంతో యెఱిగి యే నూరకుందునే?
యశుభ మెడయు మేలి యాయ మొదవ. ౨౮౧

క. దత్తాత్రేయ! జగద్గురు
సత్తమ! సితకమలనయన! సంసరి గొనుమా
తత్త్వద్దేశ్యరులు న
సుత్తమ మవు నీప్రసత్తి నొందిరి సిద్ధుల్. ౨౮౨

క. అని తన్మనుఁ డున్మని బొం
దిస విధ మావిధి కలికి ననెం జు మ్మని చె

ప్రిస సూతుఁ బొగడి శౌనక

మునిముఖ్యు లసంతరకథ ముట్టుట కై నకా.

౨౦౩

శా. నిత్యానిత్యచింతేపూర్వకజగన్నీరాగతాని త్తపా

హిత్యప్రత్యయ! సత్యచిత్తుభుతనా! హేత్వంతరాభావసాం

తత్యాన్యార్థకృతప్రయత్న! బహుశాస్త్రప్రకమానూదితా

ప్రత్యాగ్యేయనిజాత్మతానుభవసంపదమ్య! విశ్వేశ్వరా!

౨౦౪

శ. మునిమానసనిత్యధృతా!

విసతాఘాతఫలవిధానవిశ్రుతచరితా!

ఘనపాపనోదసస్యతి

ప్రణయభరిత! చందనోలుపౌరజనమతా!

౨౦౫

మా. ప్రణమదమరమూర్ఖీప్రజ్వరందప్రసారా

సణితచరణసదృస్సార్థగ్గాయమానీ

క్షణచయభజమానాభండసంపత్ప్రదానా

నణమహిమనిభాస్వద్యావదాలోకలోకా!

౨౦౬

సీ. ఆంధ్రేల రామకథామృతమ్మున నింపె

వేగకటప్ప కవి సంవిత్పరుండు

హనుమాంబ వీరి మహాసాధ్య పత్నిగా

సనుఁ గనె దసయు విత్తసయుఁ జేసె

నాత్రేయగోత్రుండ నాఖ్యుఁ దాడవల్లి

రామన పూర్వ నారాయణుండ

శ్రీచేరి దయితగా శ్రీవిద్య సేవితు

బహిరంతరార్చానుభవమఖములఁ

ద్యత్ప్రసాదిత వాచా ప్రవాహచితము

దత్తభాగవతాఖ్య పాదసమునందు

నిందుపురనాథ! లింగోద్యతేశ! యిదుగొ

ప్రథమ సుమగుచ్ఛము గ్రహింపు పాణి రాణ.

౨౦౭

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

శ్రీ దత్త భాగవతము

ద్వితీయ గుచ్ఛము

- క. శ్రీమద్ధారీమయజగదామోదకరస్వరూపకార్థస్ఫురణో
ద్దామప్రకృతివిరామదృశామానితమానమేయ! శాంభవమూర్తి! ౧
- గీ. అవధరింపు మనియె నక్కఁధకుండు తచ్చోత్పవరులతో విధాత కలికిఁ
బలికి నట్లు పయి శివంకరగురుశిష్య తత్ప్రసక్తి వేదధర్మ డవుడు. ౨
- ఆ. నామమంత్రములఁ బ్రణామపూర్వకముగా
దత్త దేవు సంక్లితామరసము
తెడఁదఁ జూనిసి కొలిచె నిఁకముందువారికి
నదియ దారి కాఁగ నధికభక్తి.

3

శ్రీ దత్తదేవుని యష్టోత్తర శత నామావళి

- వ. శ్రీదత్తుడు, దేవదత్తుడు, బ్రహ్మదత్తుడు, విష్ణుదత్తుడు, శివ
దత్తుడు, అత్రిదత్తుడు, ఆత్రేయుడు, అత్రివరదుడు, అనసూ
యుడు, అనసూయాసూనుడు, అవధూతుడు, ధర్ముడు, ధర్మ
పరాయణుడు, ధర్మపతి, సిద్ధుడు, సిద్ధిదుడు, సిద్ధిపతి, సిద్ధినేపితుడు,
గురువు, గురుగమ్యుడు, గురోర్గురుతరుడు, గరిష్ఠుడు, వరిష్ఠుడు,
మహిష్ఠుడు, మహాత్ముడు, యోగుడు, యోగగమ్యుడు,
యోగాదేశకరుడు, యోగపతి, యోగీశుడు, యోగాధీశుడు,
యోగపరాయణుడు, యోగిధ్యేయాంఘ్రిపంకజుడు, దిగంబరుడు,
దివ్యాంబరుడు, పీతాంబరుడు, శ్వేతాంబరుడు, చిత్రాంబరుడు,
బాలుడు, బాలవీర్యుడు, కుమారుడు, కిశోరుడు, కందర్పమోహ
నుడు, అర్థాంగాలింగితాంగనుడు, సురాగుడు, విరాగుడు, వీతరా

గుడు, అమృతవర్షి, ఉగ్రగుడు, అనుగ్రహపుడు, స్థవిరుడు, స్థపీ
యుడు, శాంతుడు, అఘోరుడు, మూఢుడు, ఉద్ధర్తృచేతుడు,
ఏకవక్త్రుడు, అనేకవక్త్రుడు, ద్వినేత్రుడు, త్రినేత్రుడు, షడ్భు
జుడు, అక్షమాలి, కమండలుధారి, శూలి, డనురుధారి, శంఖ, గది,
ముని, మాళి, విగ్రహపుడు, స్వరూపుడు, సహస్రశిరుడు, సహస్రా
క్షుడు, సహస్రబాహుడు, సహస్రాయుధుడు, సహస్రపాదుడు,
సహస్రపద్మాద్భుతుడు, పద్మహస్తుడు, పద్మసాదుడు, పద్మనాభుడు,
పద్మమాలి, పద్మగర్భారుణాక్షుడు, పద్మకింజల్కవర్చుడు, జ్ఞాని,
జ్ఞానగమ్యుడు, జ్ఞాననిజ్ఞానమూర్తి, ధ్యాని, ధ్యాననిష్ఠుడు, ధ్యాన
స్థిమితమూర్తి, ధూళిధూసరితాంగుడు, చందనాలిప్తమూర్తి, భస్మో
ద్భూతిదేహుడు, దివ్యగంధానులేపి, స్రవన్నుడు, స్రవస్త్రుడు,
ప్రకృష్టార్థప్రదుడు, అష్టైశ్వర్యప్రధానుడు, వరదుడు, వరీయుడు,
బ్రహ్మ, బ్రహ్మరూపుడు, విష్ణువు, విశ్వరూపి, శంకరుడు, ఆత్మ,
అంతరాత్మ, పరమాత్మ, శ్రీదత్తాత్రేయుడు. ౪

క. అను సదములకుఁ జతుర్థియు

ననుపదము నమఃసదంబు నమరిచి మొదలన్

బ్రహ్మము నిమ్ముకొలిపి న

వనములు మూడింటఁ జదున భవ్యము బొదవున్. ౫

క. అష్టోత్తరశతనామాభిష్టులీ యిది పిగిటివా? నినిష్టాంతర! నీ

సప్తత ముద్దిన్యం బవు దృష్టి నిలోకించి పలికితిని స్పష్టముగన్. ౬

క. ఏతత్పరిచయవంతుడు పాతకములు సడల విమలభావాంచితఁ డై

శ్రీతుం డీప్సితభోగప్రీతుఁడు నై బ్రహ్మమం దభిప్రేతుఁ డగున్. ౭

సీ. ఒకచోట యోగి యై యొకచోట భోగి యై

త్యాగి యై యొకచో నదామదుఁ డగు

సంగి యై యొకచోఁ బిశాచవేషంబున

నగ్నమూర్తియు నయి నానటించుఁ

గృశుఁడు తుష్టుఁడు పుష్టుఁడు శిఖి ముండి జటాలుఁ
 డుత్సూత్రుఁడై యుండు నాకాకచోట
 సూత్రియు దండియు సూరి యున్మత్తుండు
 నౌ భిక్షు వై తిర్గు నచ్చటచట

గంగలోఁ దానమాడి భిక్షుఁ గమలాల
 యంబునం గొని నిద్ర నహ్యద్రుఁ జెంది
 నిత్య మెవ్వఁ డొసంగు నన్నిధి తలఁచిన
 మాత్ర నట్టి ఘనుం గొల్తు న్నత్రిపుత్రు.

౮

గీ. తలఁచుటయె సేవ తనయుంటఁ దాను తినెడు
 దాని నర్పించుటే మేలి దానము ఫల
 మింద్రచంద్రాదిదుర్లభం బిట్టి వేల్పు
 భక్తరక్షాకృతక్షణం బుక్త మెందు?

౯

శ్రీ దత్త కవచము

క. ఈనామమ్ములఁ గవచం
 బూనెడు వారలకు భయము లుండ వడవులకా
 భూనాథులిండ్ల నరుల శ్మ
 శానములం బ్రేతతతులఁ జౌర్యకరులెడకా.

౧౦

గీ. అంఘ్రిహస్తంబు కడిగి తా నాచమించి
 దత్తదేవుఁ దలంచి బుధప్రవరుఁడు
 సొరిది నారింట నారింటఁ గరములందు
 సంగములయందు న్యాసంబు లాచరించి.

౧౧

క. శిరము లలాటము నేత్రము
 లిరుబొమ లెడబొమలు నాన లిరుచెవు లధరో
 త్తరములు పెదవులు హనుకం
 ధరాకకుద మంటి పల్కఁ దగుఁ బదము లొగికా.

౧౨

- గీ. జత్రుకుచచక్షువు లెడంద సరవి నాభి
మూల మాధారము స్థిచోరుస్పృహజాను
జంఘికాగుల్ఫమునయందు స్వామిపేళ్ళు
చదివి చదివి న్యాసంబులు సలుపవలయు. ౧౩
- గీ. ప్రపదతస్మూలత త్తలాస్పనములందు
వాని సెనువేళులం గేల వరుస సంటి
స్కంధభుజమూలకరసంధికరతలాగ్రి
మాంగుళుల సంట వలయు నామావళిఁ గొని. ౧౪
- గీ. అహృదయ మాకరం బట్లె యాపదంబు
వ్యాపకచతుష్టయముఁ గూర్చవలయు నోలి
గుణములు పదింట సంతకరణచతుష్ట
యమున నది సేయవలయు నియమము నూది. ౧౫
- గీ. ఏక మనురోమ మైదైదు హృదయ మంటి
నామకాష్టోత్తరశతంబు భూమభక్తి
నెవ్వఁడు దలంచు దక్షేశు నెడఁద నిలిపి
వాఁడు కృతకృత్యుఁ డగు ముక్తివలపుల కయి. ౧౬
- శా. గీమంతం డవు జాపకుఁడు గురుతో దీక్షాత్ముఁ డై చేయఁగా
నౌమంత్రంబు లొగిం బురశ్చరణమున్ ధ్యానించుచున్ దత్తక
స్వామిన్ దత్ప్రతినామమంత్ర మధిలక్ష్యంబందు జప్యంబు గ
ద్ధోమంబుగ ఘృతపాయసంబుల దశాంశోచ్ఛ్వాస మై చెల్లెడున్.
- గీ. వీతధౌతాంబరాంచితవృష్టభాగు
భవ్యభస్మావగుంఠసౌవర్ణదేహు
నాద్యు విద్యుత్పిశంగజటాభిరాము
దత్తయోగీశు నెడఁద నిత్యమ్ముఁ గొలుశు. ౧౭
- క. అని ధ్యానించుచు నిత్యం
బును జప ముపదశ మొనర్చు పురుషున కీశుం

డనుకూలించును సిద్ధికి

ననుగ్రహము నూపు వరము లందించు బలే.

౧౯

క. రేపు న్నాపును గవచం బోపి పఠించినను జాలు నున్ముక్తుఁ డగున్
పాపములచే దివారాత్రాపితములచేత సందియము లే దిందున్. ౨౦

క. భక్తున కుపదేశింపు మభక్తునకుం జెప్పకుండు మతియత్నముతో
సుక్తరహస్యపదస్తవ ముక్తిపరా! గోపనీయ మురుతరగరిమన్. ౨౧

గీ. దత్తచిత్తుఁడ నై విను దత్తదేవు

మహిమమును జెప్పుచున్నాఁడ నుహితచరిత!

యనుచుఁ దనశిష్యు ననుచు న చ్చనవునఁ గొని

వేదధర్ముడు తపసి యీ విధమున ననె.

౨౨

వేదధర్ముడు శిష్యునకు దత్తదేవుని చరితంబు సెప్పుట

సీ. అత్రి కపత్యార్థి కాదరంబునఁ దోచి

దత్తోఽహ మనుటచే దత్తుఁ డయ్యెఁ

బ్రహ్మదయద్వలరక్తపీఠ్యజముఖ్య

ల క్షాగి నాస్వీక్షకి నుకృప నొసఁగె

ననసూయగర్భంబున నసూయ లేకుండఁ

బాడమె లోకమ్ములు పున్నె మెన్నఁ

బాదపంకజరజస్పర్శమాత్రంబున

నెంద తెందటొ సిద్ధు లిత్తు లైరి

వాఁడు వాసుదేవుఁడు భగవంతుఁ డొరుఁడు

కాఁడు సాక్షాత్స్వయంప్రభుం డేడుగడయు

జగతి కని పురాణచయమ్ము చాటుచుండె

నజుఁడు నారదమునికి నియ్యనువె తెల్పె.

౨౩

చ. ఆ యిదె నీవు న న్నుడిగి తత్రి య దెంత తపంబుఁ గూర్చె? నా
శ్రీయుతునింట నె ట్లవతరించె? స్వయమ్ముగఁ జక్రి యంచు, మై

త్రేయుడు మున్ను దన్నడుగు ధీవరమున్ విదురు స్సమాహితం
జేయఁ దలంచి చెప్పిన విశిష్టకథానక మేనుఁ జెప్పెదన్. ౨౪

మ. మనుకన్యాన్వయసంప్రసంగమున సమ్మాన్యండు వాక్రుచ్చె శ్రో
త్రనుకూలం బఖిలాఘనాశనము సర్వాభీష్టసంధాయకం
బన నౌ ని య్యతిహాసమంగళము తీర్ణాచార్యసర్వర్ణ! శి
ష్య! నితాంతప్రియ! యాలకింపర మనశ్శాంతిప్రకారార్థమున్.
సీ. శతరూప మనువుగో నుతులఁ బ్రియవుగో

తానపాదు లనంగఁ దనయులఁ గనె
నావల నాకూతి దేవహూతి ప్రసూ
తులఁ గూతుల నిరస్తతులలఁ గాంచె

నాకూతి రుచిపత్ని యల్ల ప్రసూతియు
దత్తప్రజాపతిదయిత విసవే?
కర్దమునిల్లాలు ఘన మధ్యమ సమధ్య
యది కపిలాచార్య హరి విభు నొగి

భవ్యసర్వాంగు లఖిలసౌభాగ్యయుతలు
నైన నవకన్యకలఁ గడుపారఁ గనియె
వారలు మరీచి మొదలగు బ్రహ్మపుత్రు
లగు సనువ్రత లైరి తత్ప్రకరణమున. ౨౬

ఆ. అత్రిపత్ని యైన యనసూయ ప్రసవించెఁ
ద్రితనయుఁ బ్రయంత్రితతతసునయ
స్వామి దత్తు దుర్వసను సోముని హరిశ
ధాతృమూర్తులం బ్రధానగుణుల. ౨౭

ఆ. వారి కేల వొడవవలసె? నమ్మునియింట
నంటివేని? విదుర! యదియు వినుము
బ్రహ్మచోదితుఁ డయి పత్నితో నత్రి ఋ
క్షాద్రి కేగి తపము నాచరించె. ౨౮

గీ. నలుదెసలఁ బొలు నిర్వింధ్య జలముల బులు
బులు రవమ్ములు చెవుల కింపులు సృజింపఁ
జివురులుం బూలగములు నాసించు కనుల
కలిమిఁ బెంపఁగ నగు నశోకవనమందు.

౨౯

ఉ. గాలి సమాహరించి చలిగాలికి నెండకు జంకకుండి ముం
గాలి ధరిత్రి మోపి యవికంపితచిత్తముతో శరచ్ఛతం
బోలఁ జన న్నమాధి నటు లుండె మహాముని యెవ్వఁ డింతకుం
జాలినవాఁ డొకొండొ? యల సామి యజించెద నంచు నెంచుచున్.

గీ. ఆత్మసమసంతతిని నాకు నాత డొసఁగు
నెవ్వఁ డొక్కఁ డిజ్జగముల కేడుగడయు
నని తలంచి ప్రాణాయామ మాచరించె
నాది న కోర్కు లంతంత నడుగునఁ బడె.

30

చ. తనువులు మూఁడు నొండొకటిఁ దార్కొని యాత్మని సంస్మృతిప్రవా
హనియతుఁ జేయు నెందు నవి యంటక యొంటిగ నుంట నాతనిన్
మునులు సురేను ల్మత్రి యని మోదమున స్వినుతింప నైరి య
మ్ముని కదె వేదవాదములఁ బోరనఁ బేరు సహర్థ మై చనెన్.

31

శా. జ్ఞానానందమయప్రవాహవహుఁ డౌ సన్మోని మూర్ధోద్గత
ప్రాణాయామయమైధసాగ్నికి జగం బట్టియు గాఁ జొచ్చినన్
మానీశానవితాయమానభు లపర్ణానాథమానాథవా
ణీనాథు ల్వెనఁ జొచ్చి రాశ్రమము నిర్ణీతార్థ సర్థార్థమె.

33

గీ. ఏకపాదంబున న్నిల్చి, యేగుడెంచు
సురమహార్థుల మువ్వరఁ జూచు సిరికి
మురియు మనమున మునిఘనుం డరసి మ్రొక్కి
సంస్తుతించె సమర్థాణాంబలి ఘటించి.

34

చ. తమ తమ చిహ్నము ల్వెలయఁ దార్మ్యనిపై వృషభేంద్రుపైని హం
సముపయఁ బన్ని దోచితిరి నన్నుతు న న్నినరింప నింపునన్

విమలదయావలోకననివిష్టహాసద్వదనాంబుజంబులం

దు మహితకాంతికిం బ్రతిహాసుల్లాని కన్నులు చిన్నవోయెడిన్. 34

ఉ. ఐనను జిత్త మున్నది మహత్తరసాధన మెన్న నద్ది మీ
తో నొసరెన్ సగే జగము శోచి యెల్లర్చి లయించు న ప్పను
ల్వాని యుగాల మాయ గోసము ల్విభజింప విభిన్నమూర్ఖులన్
మానితులైన మీకు శివమాధవవాక్పతులార! మ్రొక్కెదన్. 35

చ. ఒకని ననేకసద్గుణగణోపహితు స్వగదీశు నాత్మ నెం
చి కొలువగంటి నిమ్మెయి విచిత్రము జంతుహృదంతరాళచిం
తకు సతిదూరభూసు లవు నాధులు మువ్వరు గాన నైతి రా
యొక్కడ న మీర మీర లన నొక్కడ యుంచు మదిం దలంచెదన్.

చ. దొనగుల నేర్చు సాములకు దోయుకు లయ్య! ప్రసన్ను లయ్యెదన్
వెన విశయంబు నో సను మునిగ గని మెత్తని వాని యన్నుడిగ్
సుసుమనమానముం గొని వినోదితమానస మై ప్రభుత్రయం
బసుకర మా సదుత్తరము నాతని కిచ్చెడ బ్రహ్మసభాసి యై. 36

సీ. ఎట్లు సంకల్పించి తీ వది యట్టిద

కా దన నిం కొండు గలదె జగతి?

బ్రహ్మభూతాత్మ! నీ పరమనిభ్యాసమ్ము

గుఱి యైన యొక్కడ ముగ్ధురము మేము

సంకల్ప ముడిగిన సమ మైశతత్త్వమ్ము

తత్కల్పనావిభక్తత్వ మందు

నెఱుంగుదు రీ కిటు కెల్ల జాయాపతు

లిరువురు మీరు మీ కెలయు సుసుఖ

మింక నీ యమ్ము గర్భమం దెలమి మేమ

యంశభూతుల మై చొత్తు మవతరింపఁ

గామితం బగు వర మీయగ్గా వలదొకొ?

దాన మీ కీర్తి విప్పారు దరతరంబు.

చ. అని వివరించి దంపతులయందు సభాజితం లోచుఁ జూచుచుం
డ నయనగోచరత్వమున డం బెదఁ దార్చుచు సంతరించి య
మ్మునిసతిగర్భగోళమునఁ బున్నెముతో నుదయించి రెంచ నిం
దునిభము దత్తవైఖరియు దుర్వసనాకృతిఁ గాంచి యంచితం. ౮౦

శా. వింటే యత్రిముసీంద్రుడుశ్చరతపోవిష్టగభముం దుష్టలై
తంటా లైంటు దొర ల్గుతత్వ మెనయం దార్కొంటయు స్తీపకా!
గొంటే? యింకిట దత్తయోగవిధిభంగు లోభిభము లెప్ప నై
యుంటిక బుత్రక! దత్తచిత్తుడవు నై యుంటే? శుభం బయ్యెడుక.

క. రాజు ర్ని పాండవేయుడు
భ్రాజిష్టయశుండు ధర్మరాజు కొలువునక
రాజులు పౌరులు మానులు
నా జిష్టుడు విష్టుఁ డమర నై యుండంగక. ౮౨

క. నారదుఁ డొకపరి నిల నరు
దారఁ జరించుచును వచ్చెఁ దత్సభ కతఁడుక
వారిజసంభవసంభవు
నోరిమిఁ బూజించె వారిజోదరునిదరిక. ౮౩

క. ఆ వాసుదేవుడును సం
భావింపఁగ నారదుండు పరిగతత్త్వం
డా విష్ణుదేవుఁ బొగడెం
భావించెక మ్రొక్కె మాటిమాటికి నంతక. ౮౪

నారదుడు ధర్మరాజునకుఁ బ్రహ్లాదాజగరసంవాదము పెప్పుట

సీ. పాండునందనుఁ డబ్జభవనందను సనాత
నర్షిఁ గవిం ధర్మ మడిగె మ్రొక్కి-
భగవంతుఁ డఘమర్షి వాసుదేవుడు విన
వానికి నాతండు వరుసఁ జెప్పె

నిశ్చేయనగరంబు నిశ్చేతి నోత వ
 ర్ణాశ్రమాచారధర్మావరణము
 యతిధర్మ మింత కాయతికర మన నందు
 సతఁడు సిద్ధానన్ధ నడుగుటయును

ధాత కొడు కెత్తెను బురారాసేపిహాస
 మరయఁ గోరి తాకకతన్వ మసురవిభుఁడు
 భాగవతుఁడు ప్రహ్లాదుఁడు భవ్యకత్తిస
 యార్జు బనులును దాను బ్రహ్మాశుఁ డయ్యె.

రగి

ఉ. పోవుచుఁ బోవుచుగ గనియెఁ బో ధరక్రింద కనేరనందో
 సావనైక కలహలులఁ బగడి రజస్వలదేహదేహమున్
 కేవలనై జతేజము విలీన మొనర్పఁగ నహ్యైశ్వర్యసా
 దావని కింత నంతఁ గన నై న మహాపగరప్రకాశునిక.

రజి

క. గుణగుణ గుణావికృతములు
 మణి మాటలఁ బనులు విహితమాసిద్ధిముచే
 నెఱుంగరు జను లెవ్వరు మును
 పుణ్యగియు గుర్తింపనేర రితఁ డతఁ డనుచుక.

రజి

ఆ. అట్టివానిఁ జూచి యానశుఁ డై చోగి
 పూజసేసి సాదములఁ దల సేల
 సంస్కృత్యించి యడిగె నన్మహాభాగవ
 తుఁడు వివిత్సఁ డగుచుఁ దొలుత నిట్లు.

రగి

సీ. బలిసిన కాయంబు బ్రహ్మత్మ! తాల్చెదు
 సౌఖ్యవంతుఁడవు సంసారి నోత
 నెడ నుడుగక యెప్పు డెదిగెయి చేయకయున్న
 విత్త మింగుకయు లభింపబోదు
 విత్తవంతుఁడు కాని వేత్తకు భోగమ్ము
 లిందునందును లేవ యింత నిజము

భోగమ్ము లమరని పురుషుల దేహమ్ము
 లే వెరవుననేని నెలయఁబోవు
 నుద్యమము లేదు పడియుండు వొకట దేవ!
 కాని యెటు వచ్చు? భోగ మాకాశనుమమ
 కద ద్విహీనుడ వగు నీదు కాయ మిట్టి
 బలుపుఁ గొనె మాకు విన నై నఁ బలుకు మనఘ!

౪౯

గీ. కవి సమర్థుఁడు నిపుణదృక్క-లితుఁడు సముఁ
 డిష్టచిత్రకథుండు నౌ నిట్టి యతికిఁ
 గర్మవశమునఁ బోవు లోకమ్ము ననుట
 గొనుటయును గల్గ వెదనేనిఁ గోవిదుండ !

౫౦

క. అను దై త్యనాథు వాగమృ
 తనియంత్రితుండై మునిపతి తథ్యము పథ్యం
 బును నై న వచన మెత్తెను
 స్వసయవిదిదిషునకు నాత్మ స్మయమానుం డై .

౫౧

గీ. అసురసత్తమ! నీవు తత్వార్థవేత్త
 వొనరు సథ్యాత్మదృష్టి నీహోపరతుల
 వలన జను లెట్టి ఫలములఁ బడయఁగలరొ ?
 యెఱుఁగుదువ యెరు లన నిం దిఁ కేమి కలదు?

౫౨

ఉ. పాయని భక్తితో హృదయపద్మమునం దిరవొంది యున్న నా
 రాయణదేవుఁ డెప్పుఁ దిమిరంబు దినేశుఁడు వోలె నజ్ఞతం
 బొయఁగఁ జేయు నీ కయినఁ మాన్యుడ! నీయొనరించుప్రశ్నముల్
 నా యెఱుఁగంగ విన్నటు లనా! వివరించెద నాత్మశుద్ధికి.

౫౩

ఉ. జన్మజరాప్రవాహముల జా లెడవెట్టక నిర్వహించు ను
 ద్యన్మతు లైన దీని దరిదాటఁగలే రుదరంబు నిండ దే
 యున్మితికామభోగముల నుద్ధత తృప్తి ననుం గ్రసించి క
 ర్మోన్ముఖుఁ జేసి త్రిప్పెను ముహుర్ముహురాపిత జాతిజాతులన్.

౫౪

గీ. కర్మములచే భ్రమించు చాకస్మికముగ
నిందుఁ బొందింపఁబడితి వి నీ స్థి సరభవ
మనఘ! స్వర్ణాపవర్గంబు లంద మరల
నింద చెందఁ దిర్యక్త్వంబు నెనయ దారి.

౫౧

చ. అనుభవివృత్తికి న్ముఖము లందుటకు న్మది గోరి కర్మము
ల్విసువక చేయుచు న్విపరివృత్తిఫలంబుల సందుచున్న మా
నిసిగమిం జూచి చూచి గమనించిన బుద్ధి నివృత్తిఁ జూడ మా
ససము స్పృహించు భోగము లనఁ నెలివొందియ నిద్ర నోయెదక.

గీ. అఖిలకామోపరతి తను నందుఁ జెంది

యాత్మ సుఖసూప ముష్ణహం సలరుచుండు

సనుభవించెద భోగంబు లప్రహర్య

జేచి ప్రారబ్ధ మందింప నీహం దక్క.

౫౨

శా. భౌరా సౌఖ్యము తొన న్దేవు మఱచి పేయం దైన సుసారముక
ఘోరంబుక దుపి లేని ద్వైతమున నెక్కొ-ల్లాంచి నీవుండు నా
చారం గప్పిన నీరు మాని మృగత్పక్ష్యాబధి యై నోవుదు
ర్వారుం బోలి యనర్థ మర్థ మని సంభాషింపఁ జెల్లెంబుగక.

౫౩

గీ. తనుముఖంబులు నైన నతంత్రములు నాన

నాత్మ దుఃఖాత్వయము సుఖ నుండఁ నలఁచి

మాటిమాటి కనీశత మలచు క్రయలు

కృతములు కృతమ్ము లకృతము ల్కింకృతములు.

౫౪

గీ. అప్రకృష్టమ్ములకు నై క్రియాశలములఁ

దెచ్చికొని యేమి నేయు మత్తిలి మర్త్యు?

డవియు నాధ్యాత్మికాదితాపాభిభూత

మైన మది కింపు నింప వియ్యది నిజంబు.

౫౫

సీ. అజతాత్ములును లుబ్ధు లగు ధనవంశుల

యర్థ మనర్థ హాటరయమొక్కో?

చోరులు రాజులు వైరులు స్వీయులు
 నపహరింపఁ దలంతు రద్ది యర్థ
 మదిగాక దినదిన మ్మనుభవమున నది
 త్తయ మాచు భయము దుఃఖమును జేయుఁ
 బశుపక్షు లర్థులు పరిజనమ్ములు గాల
 మతనికి నొదవించు రతిభయమ్ము
 బ్రాణమున సర్థమున స్పృహఁ బట్టి వచ్చు
 మనుజులకు శోకమోహశ్రమభయద్వైర్య
 రాగరోగాదు లెన్నేని బ్రాహ్మణ డెనయు
 దాని విడనాడి యనపరాధీనసుఖము.

౬౧

గీ. సర్వకామవైరాగ్యమ్ము సంతరించి
 నాడ మధుకరగురువుతో బాడి వేడి
 సుమసుమమ్మునఁ దెచ్చి దాచుకొనుఁ దేనె
 దానిఁ దలఁ దన్ని యెరు లందు దారిఁ జూచి.

౬౨

క. తహతహవడక యదృచ్ఛో
 పహితం బవుదానఁ దృప్తిఁ బడసెద లేదా ?
 బహుదినములు పడియుండెద
 సహిపతిఁ గని నేర్చుకొన్నయది యిది వింటే.

౬౩

ఉ. సత్త్వముకల్మి నే క్రియయు సల్పకయుండుదు నేమట స్వస్థం
 విత్త్వము దైవలబ్ధముల మేలను కీ డను మాట లేక యే
 స్వత్త్వము మాని కైకొనెదఁ జాల భుజింతు భుజింతు స్వల్ప మ
 స్తత్త్వ మనర్థభావ మవు నన్నము రుచ్య మరుచ్యముఁ ఘనా! ౬౪

క. తినియెద శ్రద్ధోపాహృత
 ము నమానాపితముఁ దినెద మును దిని మరలం
 దినియెద దివాళిశంబును
 నొకొకచోట నొకొకతేస యదృచ్ఛక.

౬౫

ఉ. కుచ్చిత మైన చీరము దుకూలము నల్కూలము స్మృతగాఢన
మొచ్చెము దక్కి దక్కి-నది గొంకొక్కనేళ ధరింతు నొక్కటన్
బచ్చిక బూదె యశ్మములు పర్ణములుగ గల నేలఁ బుడుదున్
మచ్చిక సౌధబాలముల మంచములం బనభింతు నొక్క-దోన్. ౬౬

మ. నవవాసస్సగలంకృతాంగకుండ నై స్నాతానుల్లిప్తుండ నై
జవవత్స్యందన వారణాశ్వములతో స్వారు ల్లగం దీర్తు నొం
డవు వేళం బరచిత్తభంగికి మఱిం డో కాలమం దూదా నె
య్యనియున్ లేక దిగంబరుండ నయి దంశాప్తం బిశాచస్థితిన్. ౬౭

క. నిందించినఁ గొనియాడెన
నిందయుఁ గొనియాట లేక నే నా జనముగ
బొందవలె శ్రేయ నుండు న
మందానందమున నై న్యమహిమ నెసఁగుదున్. ౬౮

ఉ. చిత్తనిశేధ మాహుతిగఁ జేసి మనమ్మున సార్థ ముండు న
చ్చిత్తిని వ్రేల్చి యమ్మనముఁ జేర్చి వికారనకారణంబునం
దత్తతీ న య్యహంకృతి మహత్వంబు దానిని మాయఁ దార్చి యా
య త్తము మాఁచుఁ జేయనలె స్వానుభవాన్మునియందు నమ్మునన్.

గీ. సత్యదగ్గి యట్టి బాడ నిగీహుఁ డై
విషమనిషయవిషశిరసిహితుఁ డెపు
నట్టివాని కేడి యవమాన మన మాన
మెద్ది? స్తవము నిండు పెదవి? యేడి? ౭౦

ఉ. పాపనమూర్తి! నిన్ను భగవత్ప్రేయః పండు నొసంగియుండునాం
గావున గుప్త మైన నిజశర్మము సీతు నొసంగఁ జెప్పితిన్
గోవింద! తోక శాస్త్రములకు న్యలిగాఁ గనుపట్టు నే పథం
బావిధ మైన వారలకు నారయఁ గల్గిన తత్త్వ మిట్లె యున్. ౭౧

క. అని పారమహంస్యము న
మ్ముని చెప్పిన ధర్మము విని పూజించి మనః

బునఁ బ్రీతి గూర వీక్షాని

తన యింటికి నేగె నసురదాయాదుండున్.

20

క. అని నారదముని వినిచిన

వనజాక్షు సమక్షమందు పార్థాగ్రజుఁడున్

విని తృప్తి నెనసె దత్తే

శుని బోధము చొప్పది యనుచుం గురుఁ డనినన్.

23

గీ. దీపకుం డను గురువర్య! దీన లేదు

దత్తనామం బాకింతయు దైత్యపతికి

నజగరుండు గదా తెల్పె సతఁ డితఁ డని

యనుకొనుట యెట్లు సంశయం బవనయింపు.

24

చ. అనుడు గురూత్తముం డను స్వయంహరిదేవుఁడె దత్తదేవుఁ డై

యనియతనామరూపముల నక్కడ నక్కడ సంచరించుటన్

మును పనినాడఁ గాడె? మనముం గృతసంశయముం బొసర్పకే

విను మతఁ డర్జునాదుల కవిద్య వెలార్చిన లాగు సెప్పెదన్.

25

కా ర్త వీ ర్య ని ప్ర స ం గ ము

క. ఆదత్తవిభు దయ సమా

సాదితకరయోగభూమసామర్థ్యముతో

మేదినిఁ గృతవీర్యజు నా

రాదవనముఁ జెప్పె బాదరాయణి పతికిన్.

26

క. రేణుసుతఁ బండ్లియాడెన్

రేణుక జమదగ్ని కనె నరేణుల సుతులన్

బ్రహ్మములఁ దల్కనిష్ఠుఁడు

రాణ నెనసె రాముఁ డన నరాతిదమనుఁ డై.

27

ఉ. అ మహితుంగు కేశవునియంశమున న్మహిఁ దోచి యేచి యం

హోమయగాజవంశముల హోమము నేసె న్నవీర్యవహ్నియం

- దామెయిఁ జుట్టివచ్చి సరఁ నుంతయు నిర్వచిముక్కమాడ్లు త
ద్ధామమున న్భరం బుడిగెఁ దత్తతిగోయె సభర్మ మొత్తిలెక. 2౮
- ఉ. ఉత్తమరాజవంశభవు లోర్పుచు నేర్పును మాని త్కత్రియా
పత్తి యభీష్ట మా నకులు పాపము లంత లొనర్చినారె? సగ
పత్తి మదంబు వెంప భగవంతు నెఱుంగఁగఁ జాలరైరె? నా
నుత్తిమఁ జా పరీక్షితునియు క్కె యుత్తిము నొచి యిట్లనుక. 29
- ఉ. ఆయెడ హైహయూధిపతి యద్భుతసామగ్గఁ డగ్గిఁ జేరి నా
రాయణ మూర్తి దత్తముని సయ్యయి సేవలఁ దన్ని వైకొనెక
వేయి భుజంబు లుద్రహతనిర్వయశోబలశేషటజముల్
వ్యాయత పున శ్రీయు సశిమాదులతో నుగుయోగసిద్ధియుక. ౩౦
- చ. మలసి జగంబులందుఁ బవమానుని మాసమున న్మెలంగు నాఁ
డొలసి నిజంగన ల్గొలున నొక్కతఱిగ జన సర్వదాజలం
బుల నెలయాట లాప నటఁ బుట్టిన గోమున వేయిచేతులక
నలినిరోధముగ జలిపినక ఝరి రానణ రాణ ముగచినక. ౩౧
- గీ. వీరమాని దశాసనుఁ జా రిసేతు
మవ్వ మొవ్వమిఁ దలపడ రవ్వ సేయు
చా విభవఁడు లెక్కసేయ కా యసురఁ గట్టి
కొట్టునం బెట్టి ననచారిఁ గ్రోలి నట్లు. ౩౨
- గీ. అసమయం బన కెదిరించి యూగ్రుడు సవ్వఁ
జక్కి మాహిస్మతిని రుద్ధచేష్టుఁ డెన
మనుమనిఁ బుల్లకూస యమ్మానిఁ బొగడిఁ
విడిచిఘచ్చినఁ బోయె సప్రదముగను. ౩౩
- శా. దత్తాత్రేయవిభుప్రసాదమునఁ దత్తావృష్టిభావాభ్యుఁ డై
య త్కుష్టాత్ముఁడు తేల్చి న్నమలు సంచాళిసాహస్రముల్
చిత్తం జెత్తు పడింద్రియాల్గముల వాసి జోసి తేకుండ స్వా
యత్తుం డై ధర యేలుచుం బడసె నృత్తానన్యసామాన్యఁడై. ౩౪

గీ. యోగ యోగ తపో దాన భోగములను
విశ్రుతి శ్రుత శీలోరు వీర్య జయ వి
లాసములఁ గార్తవీర్యుని లాగు తేడు
లేడు లేఁ డనిపించె నానాఁడు వాఁడు.

౧౫

క. వానికొక కవతరించెన్ శ్రీనాథుఁడు రాముఁ డన ననిందితుఁడౌ నా
తేనికిదుర్మతి వొడముడు నానెపమున హతమొనర్చె నది పతికులమున్.

గీ. సంగ్రహించి వచించితి సార్వభౌమ
తావ్రదాన మనంగ దత్తవిభవిభుత
ననెద యదున కతఁడు సెప్పినట్టి యోగ
ముద్ధవున కెట్టు లనెఁ గృష్ణఁ డూర్జితుండు.

౧౬

గీ. లోకతత్త్వవిచక్షణు లై కృతమునఁ
దటచు నశుభాశయమువల్లఁ దమ్ముఁ దామ
యుద్ధరింతురు మనుజు లిం దుద్ధవుండ!
యాత్మ సువివేకచతురమ్ము నవధరించి.

౧౭

గీ. మంచిచెడుగుల నెఱిగింప మనసె గురు విఁ
కెందు నిందు విశేషించి యిది పురుషున
కతఁడు ప్రత్యక్ష మనుమాన మను తెరువుల
శ్రేయ మెనయఁగ నగు దీనిచేతఁ గాదె?

౧౮

చ. మనుజుశరీరమంద మతిమంతులు సాంఖ్యము యోగ మూది స
ర్వనియతతక్త్యనూదితుఁ బరాత్పరు జ్ఞానమయుం గ్రహింతు ర
య్యనువున నారసర్గ మపదై కపదత్రిచతుష్పదాది సృ
ష్టినిచయమందు సుప్రియము శ్రీయుత! నాకు మనంబునం గడున్.౯౦

అ వ ధూ త య దు స ం వా ద ము

సీ. స్వప్రకాశ మొకండు వస్తు వుండక యహం
కారాదిజడతత్త్వకప్రకాశ

మొనరదు పొమ్మని యనుపపత్తినిఁ గొని
 బుద్ధ్యాదికరణము ల్పురుషుఁ డెడగ
 పనిచేయఁజాలవు వాస్యాదులుం భోతే
 నని యనుమానంబు సనుసరించి

యూపనిషద మైన యూత్మతత్త్వము నిందు
 నెడకుదు రాత్రిపినేకయుక్తి

నీ విధంబు నచించు మహాతిహాస
 మనువదించెద నవధూత యదు నివాద
 మనఁగ నకుఁగోభయుం గవి సనఘుఁ దరుణుఁ

నొక్క- ద్విజుఁ గాంచి యడిగె యదూద్యహుండు.

౯౧

ఉ. ధర్మము నర్థకానుములఁ దత్త్వనిచారము సంతరింతు రిం
 దర్మిలఁ గీర్తిన్, సిరిన్, యాయువునందొ, వహించియే జనుల్
 నిర్మను! దక్ష! కల్ప! కవి! నీవు పితృచరణాదిపద్ధతి
 గర్మమునందుఁ గర్తవ్యము గామివి గాన చరించె జ్ఞానో?

౯౨

గీ. కామలోభదవాగ్నిఁ బాకాలు జనులఁ
 గనుఁగొనుచు గంగలో నున్న కరినిధమునఁ
 దాప మెఱుంగకయున్నావు తత్త్వయుక్తి
 నెవరు సూపిరి యీ మాగ్గ మీశ! నీకు?

౯౩

మ. విషయస్పర్శము లేని యింద్రియముల స్వేచ్ఛల్లి సంతకల్పమ
 నిష్ప మూఱు దిర మైన చిత్తమున నిగ్నేశంబు నీ శ్లేష్టు ల
 బై మడధ్వజ! మహాత్మ! బ్రాహ్మణ! నను నివ్వించవే యంగుఁ
 రుషనన్దారవ మెంచి తన్నడుగు చారుప్రజ్ఞతో నిల్లినా.

౯౪

గీ. గురువు లున్నారనేకులు కువలయోశ!
 బుద్ధ్యపాశ్రితు లవ్వారిబోధ మెనసి
 తిరుగుచుంటి విమోక్షంబు తెరువుఁ గాంచి
 పరిగణించెద వారి భావజ్ఞ! వినుము.

౯౫

సీ. భూమి వాయు వాకాశ మంబువులు వహిం
చంద్రులు కపోతం బజగర సింధు
వులు పతంగము మధుపేభములు మధుహరి
హరిణ మిస కురర పింగలార్ఘకులును.

౯౬

గీ. నాగ శరకృ త్కుమా ర్యార్థనాభు లనంగ
భ్రమరయుతముగ నాకు నిర్వచింపురు
గురువు లవ్వారి గనుగొన్న చరితములకుఁ
జిత్తమును మున్న నేను శిక్షించుకొంటి.

౯౭

క. ఏ యే విధంబు నేర్చితి
నే యే భూతములవలన నే బురుషవరా!
యా యా విధంబు నొడివెద
నాయతముగఁ దెలిసికొను యయాతితనూజా!

౯౮

క. దై వవశానుగ మా భూ
తావళి యెటు లాక్రమింప నైన నిజపథం
బావంత తొలంగకుండుట
భూవర! భూవ్రత మటంచు బుద్ధి నెఱిగితిక.

౯౯

క. తన పుట్టువు తన వ్యాపృతి
యు ననాత్మాధీన మని పరోపకృతివరం
బనియు నగనగాత్మిక యగు
ననంతఁ గని నేర్చుకొన్న య న్నయ మన్నా!

౧౦౦

సీ. నానారసాచితాన్నము పేయ మని యెల్ల
నింద్రియతౌల్యసమీహితమ్ము
లాహరి మెది యైనఁ బ్రాణంబు తృప్త మా
బడలు నిరాహారు వాఙ్మనసము
విక్లిప్త మది యపు విధమునఁ గోరమి
జ్ఞాన మృడంగని సరణిఁ దినుట

యీ యుభయముఁ బ్రాణవాయువు నారసి
 గని కొన్న విజ్ఞానగమనిక యింక
 గాహ్యపవనమ్ము నేర్చిన సద్ధతి యిది
 నై కవిధధర్మముల విషయముల నెందుఁ
 జొచ్చి వెడలెడు యతి వాని సుగుణవిగుణ
 ముల నిష్కర్మఁడు గాఁడు నా పోల్కి ననుచు.

౧౦౧

గీ. వెండియుగ భార్గివాంగప్రవిష్టఁడయ్యుఁ
 దన్మణాశ్రయఁ డయ్యుఁ నాత్మప్రసర్వి
 కాఁడు తత్సంగముగ డని కంటి గంధ|
 వాహుఁ డయ్యు సగంధుఁ డా వాయువుఁ గని.

౧౦౨

గీ. అమరు బ్రహ్మత్వభావసమన్వయమునఁ
 దన్న యోగి చరాచరాల్పర్హిత మయి
 వితత మయి సంగరహిత మై విడుపు లేని
 సభముగతి నెన్నుకొనవలె ననుచు వ్యాప్తి.

౧౦౩

క. వాణేరితమేఘాదుల

చేత సభం జెట్టు లాస్పృశింపగబడ దా
 భాతిం బురుషుఁడు కాలిక
 భౌతికగుణభావశక్తిఁ బడయమిఁ గంటిన్.

౧౦౪

గీ. నీరము స్వభావమధురగబు స్నిగ్ధ మచ్చ
 మన్యవిధములు దేశదేశాపితములు
 నని యెఱుఁగు యోగి కది గురు పై వచిగడు
 నాత్మ యగుణము గొనము లనాత్మ వనుచు.

౧౦౫

సీ. తేజస్వి తపమున దీప్తుండు దుర్ధర్మఁ
 డుదరభాబనుఁ డైన యోగయుక్తుఁ
 డఖిలభక్షణుఁ డయ్య నందఁడు దోసమ్ము
 జ్ఞానాతిశయమువశంబున నని

యొకచోట ఛన్నుఁ డై యొకచోట బ్రకాశుఁ డై
 శ్రేయార్థుల కుపాసనీయుఁ డగుచుఁ
 బ్రాగుత్తరాశుభప్రధ్వంసియై దాత
 లిడు భోజ్యములఁ దిను నెల్లెడ నని

దై వవశమున దొరకు నేధములఁ దవిలి
 తత్తదాకృతి మండు న ద్దహనుఁ జూచి
 విభుఁ డొకఁడు స్వీయమాయ నౌ వివిధతనువు
 లెనసి తద్రీతిఁ దోచుటయును జదివెతి.

౧౦౬

గీ. ఆత్మభూతాకృతులఁ దోపు లడఁగుటలును
 నోఘ మనఁ బాఱు కాలనియుక్తి నవియు
 నిత్యముల యయ్యుఁ గనఁబడని విధ మగ్ని
 కీలం జూచి నేచిన కీలు యదుఁడ!

౧౦౭

గీ. హానివృద్ధులు కలలకే కాని వశికి
 లేమి యారసి షడ్భావలీల లెల్ల
 దేహసమితివ లేనివి దేహి కనుచుఁ
 జంద్రమునివల్లఁ గైకొన్నచంద మింత.

౧౦౮

గీ. ఇంద్రియముల విషయము ల్బ్రహ్మించుఁ గాక
 విడుచుఁ గా కాత్మ తిదుభయాస్పృహఁ డనుచు
 జలములం గిరణంబుల సమయయుక్తిఁ
 గొని వదలు రవిఁ గని నేర్చుకొన్న నయము.

౧౦౯

గీ. మతియు నర్కునితోఁ గొన్న మతియ యిదియు
 సతఁ డొకఁడు నై కవిధత నుపాధివశతఁ
 దోచు న ట్లాత్మ యేకమై స్థూలమతికి
 వ్యక్తిభేదచిడాభాసబహుళత నని.

౧౧౦

క. అతినంగ మతిన్నేహము

కృతంబు కారాద యెందునే నెవనికినే

గృత మైనఁ గపోతమువలె

సతిదీనతఁ బరితపింప నగు విను మనఘా !

౧౧౧

సీ. ఒక్కవనమ్మున నొక్కవనస్పతి

పొంత నుండె నొక కపోతపోత

మాతృకపోతితో నాబద్ధనీడ మై

గృహధర్మమున స్నేహాబితమతి

దృష్టిని దృష్టితో దేహమ్ము దేహమ్ము

తో బుద్ధి బుద్ధితోఁ దొత్తులించి

యా జోడు శయనాననాటనస్థానవా

ర్తాడితాశనాద్యము లెనయుచు

సనుభవించెను నసవీధులందు సుఖము

నెఱయు నిస్రంభమున మిథునీభసించి

తృప్తి నెలయించుచుఁ గపోత దేనిఁ గోరు

దాని దచ్చి యిడుగ గపోత మునుపడియు.

౧౧౨

గీ. పట్టలే కింద్రియాశ్వాని పగ్గములను

వదలి వనలక క్రీడించు వరువశమునఁ

దళి యగుడుఁ దొలిచూల్చి ధవుదగిఁ జూచి

నీడమున నండములను గనెఁ గపోతి.

౧౧౩

క. అవి యవిసి విరచితము లవు

నవయనముల దుర్విభావ్య యవు హరిమానుక

నవ రై న పిల్ల లయి యు

త్సవ మన నూనూగుగలుల సంగతి నొప్పిక.

౧౧౪

సీ. మొదలికూజతముల కెడఁ బంచి కలభాషి

తముల మేలిమి చెవు ల్లవులఁ దార్చి

మెత్తని తెక్కల పొత్తున సాగియుచు

ముచ్చేష్టితముల మురిపె మరసి

పడుచు లేచుచు నెదు ర్వచ్చు నదీనమ్ము
 లవు వాని గతుల కంతంత లగుచుఁ
 జీమ చిటు క్క-నఁ జేటు వచ్చె నటంచు
 నిదురలే కల్లంత నెలవు లరయు
 చల కపోతదంపతులు తుల లేని స్నే
 హానుబంధ మెగువ నజనిమాయ
 మోహితాంతరంగము లయి సుఖం బెంచి
 పిల్లకదుపుఁ బెరిమ బెంచుచుండి.

౧౧౫

క. కాలక్రమమునఁ బెరిగెడు
 నాలలికాన్పునకుఁ దగిన యాహారముఁ దే
 నోలి విషనములఁ దిరుగుచు
 నాలస్య మొనర్చె నవి యనా! యొక్క తిథి.

౧౧౬

సీ. ఇంతలో నెక్కడ నీక్షించెనా? పినాసి
 వ్రాత యట్లుండఁ గిరాతుఁ డొక్కఁ
 డనుకొనకుండ న య్యవనికి నేతెంచి
 పొంచి వలం బన్ని పున్నె మెన్న
 కాత్మసీడాంతికమం దిటు నటు బాటు
 వాని నన్నింటినిఁ బట్టె నట్టె
 యాహారముం గొని యల కపోతి కపోత
 మింటికి వచ్చు నావెంట వినియె
 జిక్కి యాక్రోశ మొనరించు చిటుతల కుయి
 యందు సైరింపజాలక య క్కపోతి
 పనవి పనవి జాల మెనసి చెనయభోయి
 తాను నబ్బంధమునన నిష్టభ యయ్యె.

౧౧౭

సీ. తనకన్నఁ బ్రీతిపాత్రము దై వముచేత
 వలఁ బడ్డ బిడ్డల వలనుఁ గాంచి

కాంచుచుండఁగ నేహవంచితస్మృతి యూచు

నలులైన ప్రాప్తియం బ్రియఁ గని

దానితోఁ దనకుఁ గృతమ్మునఁ గృత మైన

సంబంధబంధంబు సంస్మరించి

కన్నులఁ గట్టినట్ల న్నిసువుల లీల

లందాక దోచిన నవధరించి

యూర్ధ్వ లవు వాని యతివుల నాలకించు

చార్చి దల ముంప ననశ మై యూ కపోత

మేమి సేయంగలదు? మొదలెత్తికొనియె

నతితునకు నింతకన్నఁ గార్యంబు గలదే?

౧౧౮

గీ. జౌర నా పాప మేమగుదు? నరయుచుండ

నల్పభాగ్యుడ దుర్మతి నైన నాదు

ధర్మకామార్థబద్ధసన్మంబు గూతఁ

జేయలే దొక్కసని తృప్తి జెందలేదు.

౧౧౯

ఉ. నీనుని వీని వీడి నతిదేవత శుల్క మనోనుకూల యీ

సానియు సాధు నైన తనసంతతితో దివ మండఁ బోయెడిన్

గానికె గాని పాద్యదు సగారమున న్నిధురుండ నుండఁగా

నా నేమి? దుఃఖజీవితుండ నై గెయికరుండ నై యిగళా?

౧౨౦

ఉ. అలి సుఖాలకా? శిశువు లందు విలాసములందుఁ జిక్కియూ?

యేల? గృహాలు వీని కని యేడ్చుచు నీనత దిక్కుమాలి యూ

జాలమునందు మృత్యుముఖసంస్థము తద్రవజముం గనంగ ను

త్తాలము శోక మాకఁగొనఁ దత్త్వ మెఱుంగమి దానునుం బడెన్.

గీ. క్రూరమతి యైన యా లుబ్ధకుడు కపోత

నల కపోతకపోతకములను గొనుచుఁ

బోయె సిద్ధమనోరథుఁ డై యిలుఁ జౌర

నెవరి సుఖదుఃఖములు వారివే దగమున.

౧౨౧

ఉ. కానఁ గుటుంబభారమునఁ గాని మనంబున సాధుబంధుఁడై
కానఁ గపోత మట్లు చెడఁగా నగు దీనుఁ డవండితుండు వి
జ్ఞానికి మర్త్యలోక మనఁగాఁ దలుపెత్తిన ముత్తిద్వార మం
దూనియు జన్మ మెవ్వఁ డెడయుం జ్యోతుఁ డయ్యె నతం డితోర్ధ్వఁడై.

గీ. నిలువ కెచ్చోట నెవనితో స్నేహ మనక
బంధములఁ ద్రెంచుకొనుచుఁ బోవలె బుధుండు
క్షణము తవలెనొ విడవు సంసారవార్ధి
వీచులు కపోతముం గని నేచిన దిది. ౧౨౪

గీ. సరకము నైంద్రియకము దుఃఖరస మెట్లొ?
నాకమున సౌఖ్యరస మట్లె యైంద్రియకము
యగుట బుధుఁ డాదరింపఁ డా యుగము నెప్పు
డప్పుడె నుఖాత్ముఁ డగుట సిద్ధాంత మింత. ౧౨౫

క. సరసమొ విరసమొ యల్పమొ
గరిష్ఠమొ యదృచ్ఛ నొదవు గ్రాసముఁ దినుచున్
గరణీయరహితుఁడై యజ
గరముక్రియం బరగువాని కై వల్య మురున్. ౧౨౬

గీ. గ్రాస మొదవకయున్నఁ బౌరబ్ధభోగి
భోగివలెఁ బెక్కుదినము లే పోక లేక
యుద్భుతాహారఁడై పడియుండవలయు
నిదురవోకుండ మది వెట్టి నిజసుఖమున. ౧౨౭

క. ఏ కర్మమునకు నొదవని
దా కాయముఁ దాల్చి యోగి యైంద్రియహృదయాం
గాకలలబలుం డయ్యుం
గైకొనఁ డెది యూహ నాజగరసుప్రతుఁడై. ౧౨౮

చ. అజగరశీతం బిది మహార్ణవముల్ స్తిమితోదముం గనం
గ జనిత మైన బుద్ధి విను కామవశంబున నాపగా స్తి న

భి జత వివృద్ధి కార్మ్య మెవ్వెట్టి గభీరత వేటియుండు న
ర్వజనదురత్యయత్వ మనిభావ్యత హానిక సంతరింప నె.

౧౨౯

గీ. అస్యభూతచయాత్కోభ్యుః పైశే శేమి యయి

కాలదేశాపరిచ్ఛేద్యనలస నునిక

యును దనభ్యస్తముల యిన్ని విను జనేశ!

యింకఁ బతంగముం గని కొన్న యింగితంబు.

౧౩౦

ఉ. నిష్కను జూచి తా బ్రహ్మసి నిగి మెలంగి పతంగి మెల్లవో

నొప్పుమిం తెగును కుంచి భసయోమిదలంగరశాంబరాదులు

దొ స్పది మాయదొ స్పనక యూగి యిది యుగి నెచ్చుకొంగి న

న్విష్కన నెందునేని మది నెట్టిక యున్నది నట్ల ముట్టితా!

౧౩౧

చ. భ్రమరముఁ గాంచి మే నిలుపుగ్రానముఁ గొంచముఁ గొంచ మే గ్రసి

చి ముని గృహస్థులకా పెగడనీయని వృత్తి మెలుగు బొప్పి నెం

డి మహిత మల్పు ను చనక హస్తర మెంచి సుమంగులంబలెక

సుమతి సరుండు శాస్త్రముల బొప్పడు సారము నాహరింప నె.

ల. శేనాక్షిగ తిరిసి పచ్చిన శేనియ

ల్నిగ్రహించికాద చచ్చు నొచ్చు

గోలుపోవు ననుచు నా లలి నీక్షించి

సంగ్రహింపకుండు సరసి మేలు.

౧౩౩

ఆ. విడుపు లేక యనుభవించలేక గడించి

నట్టి యగ్రనిచయ మరయుచుండ

నీగ పేడి వేసె నెనయు నుపాయము

వరుస నాహరింతు సోరు లనియును.

౧౩౪

ఆ. పాత్ర మేని? యుగికి బాణులు గల్గి న

మత్ర మేల! యుదరమాత్ర ముగిం

గెను కని కాని మాపటి కని కాని

విలువనీయకాని నేర్చుకొంగి.

౧౩౫

మ. కరిశీనంగతి బంధ మందు నిభముం గామించి దానిక బలో
త్తర నాగంబులచేతఁ దా నిహత మా తద్ధర్మముం గాంచి నుం
దరినిం దారవి నై న నశ్వమయి నై నం దాఁకరా దలముఁ ద
త్పరిభోగంబుల కగ్గ మాట మృతికిం దార్కొంట యం చెంచితిక.

ఆ. వేటకాని గీతి వివి యురిఁ బడు హరి
ణములన శిక్షితముఁ గొంటి
వనచరుండు యోగి వినరాదు కనరాదు

గ్రామ్యగీతనృత్యకలన లెందు.

౧౩౭

క. మృగి కొడుకు ఋశ్యశృంగుండు మగువల వాద్మిత్రగీతమంజులనటనా
నుగమనవశ్యమనుండై మొగి వారలచేతి యాటబొమ్మ యనఁ జనెక.

మ. రసనాశ స్పడిశంబు మ్రింగి యెర కై ప్రాణార్థము ల్వాయు మ
త్యసమాజంబునఁ గొంటి గెల్వవలె జిహ్వ స్మందుఁ దప్రీతిమో
జానమావిష్టుండు మృత్యువక్త్రగతుఁ డౌ నంచుక నిజం బట్లు కా
దె? సుధీవద్యుడ! దాని నాఁగు గతి యేదీ? యెంత చింతించినక.

మ. తినకున్న స్థలహీనుఁ డౌఁ దినఁ దినుం దీ పెక్కి యింకింత య
ప్పనిఁగోఁ బాడ్వడు యోగి కాన నది తప్పం దక్కు నక్షంబులం
దినకుండం గెలువంగ వచ్చు ననుటక దీ ర్పాన? ముమ్మాటికిక
విను జిహ్వ స్మను గెల్చెనా? గెలిచె నన్నింటిక యథార్థంబుగక.

గీ. అన్నియింద్రియముల గెల్వ నగునుగాక
యంతదాఁక జితేంద్రియుం డతఁడు కాడు
జిహ్వ యెందాఁక యజిత యహఁ జేప చెడుట
చూచి యిది చిత్తగింప నౌ సుమతి కెందు.

౧౪౧

సీ. మున్ను పదహాలు పురి నుండె బింగళ

వేరి రూపాజీవ ప్రియమతి నది

యొకనాఁ డలంకృత యుత్సుకయును నయి

వాకిలిఁ గాచె సొబగఁపని నొకని

బహుధని నేనినే స్వలపించికొనిపోవఁ

ద్రోవ వచ్చెడువారిఁ బోవువారి

స్వార్థాగతు లటంచు సర్థకామున యెంచె

వచ్చినవా రెల్ల నరునఁ బోవ

నిం కొకఁ డెవఁడో రాకుండునే? యిందె యిందె

వచ్చె వచ్చెనె యనుచు న వ్వారననిత

యరయ నరయ దురాశ నిర్గుర యెవఁడె

సర్థరాత్ర పైను వివడు ద్వార నుదెయు.

౧౪౨

క. నో రెండఁ బిల్లిముగ నెడ

నారీరత్నము దురాశ నవయు కనులతో

నీ రహి నివ్వేదమ్మున

సారసుఖముఁ జెందఁ బొత్తి నడల న నీగ్రా!

౧౪౩

క. నాశము నుస్మరిం గను నరు

నాశాపాశములఁ ద్రుచ్చునని నివ్వేదం

బాశక్తి బంధ మెడసిన

వేళవనిత గీత మొందు విను నావలనె.

౧౪౪

ఉ. ఎంతటిమోహబాలముల నేం బడితి స్మృతాత్మ్య న్నె యని

తామ్రనివల్ల బాలిశతం గావము లుండ దలంచితింగదా

హంత! రత్నిప్రదుర్ రమణు నర్థదు నిర్గుర నివేసె నీడ కా

మొనునె? మోహతోగధయనుభ్రష్టప్రదం దుచ్చు న్నె న్నె. ౧౪౫

శా. అకటా! స్వాత్మం దపంపఁజేసితి నిగర్త్యం పైను పంకితవృ

త్తికిఁ బొల్పొలిచి స్త్రీసర్వభావమున నర్థిత్ మదుర్గ డర్థస్పృహ

వికృతాత్మ్యం డనుకోవ్యుఁ డా మగనచే పిక్వేతమునట్టి యం

గక మిచ్చున్ రతి విత్త మం చని వృథాగా నింతకుం దింతికో.

ఉ. ఎమ్ముల వంశవంశ్యముల నెల్లెడఁ బూన్చి సకోణితమ్ము మాం

నమ్మున నండ దారిచి ననందుగఁ జర్మముఁ గప్ప ద్వారమున్

కొమ్మిది కల్గి మూత్రమలతుందిల మై తర మైన కొంప వి
త్ర మ్మిడుఁ గాంతుఁ డుచు నిది తప్ప మఱొక్కతె చెంతఁజేరునే? ౧౮౭

గీ. ఈ విదేహులపురమున నేన మూఢ

మతి నొకతెఁ గాక యన్య కామమునఁ దవలి

యింత యొసఁగి నిరీక్షించు నినుని వదలి

యవరు నెడ నమ్ముకొనునట్టి యసతి కలదె?

౧౮౮

గీ. అంతరాత్మ శరీరుల కచ్యుతుండు

ప్రియతముఁడు నాథుఁడు సుహృత్తు వెలుఁగుచుండె.

నిందె యాత్మార్పణమున నయ్యాశుఁ జెంది

రమ యన రమింతు నింక నిరామయముగ.

౧౮౯

గీ. కామములు తత్ప్రదులు నరు ల్కామినులును

గాలవిద్రుతు లల దేవతాలితోడ

మొదలు తుదియును గల యిట్టి మూఁకఁ దవలి

యేమి యార్జించితిమి ప్రియ మింతదాఁక?

౧౯౦

సీ. పసుకృతముననో యీ మందభాగ్యకు

విష్ణుఁ డీశుండు సుప్రీతుఁ డయ్యె

గాకున్న నిర్వేదకారణంబులు క్షేళ

ములు మున్న పెక్కులు బొడమలేదె?

యీనాఁటి నిర్వేద మీ హతాశకు సుఖా

వహ మాచు వచ్చిన వరుసఁ దోఁచె

బురుషుఁ డెద్దాన సంసరణానుబంధసం

బంధంబు విడనాడి పడయు శమము

నట్టి దైవదత్త మా నుపకార మా

దల ధరించి చెడ్డతలఁపు లుడిగి

శరణ మందుదాన సర్వాధినాథు న

వ్యాని నొద్దనున్నవాని విభుని.

౧౯౧

- గీ. లోన నిద్రితం నని వాని లో తరచున
నెలి జరించితి నిందాన విదితం నతడు
వల దనడు పోవువారి గావలన దనడు
వచ్చువారి సుఖాశ్వుడ న్వాడ జాకగడ. ౧౫౨
- గీ. తనకు గుణదోషములతోడి తవులు లేద
యెరుల గుణదోషముల సంగ మొందు అట్లు ?
గుణలు దోషు లటన్న తద్గుణము లడగు
సగ్రమమును నాని జెప్పిన యురులకట్లు. ౧౫౩
- గీ. దొరకొనిన లాభమునన సగుణున్ సగుచు
ననవరత మిదె శ్రద్ధతో ననధరించి
యూర్మరామునితో ని హరిమున దవి
విషయవిషయ విభేదంబు నిహుని నిం. ౧౫౪
- గీ. భవమహాకూపముగడు నిపత్తిగు నిషయ
విషమునెనినీక్షణుడ యి వెలయకున్న
యూర్మ గాలాహిసగ్రస్తు నన్యుడ జెవ్వ
జే ననుచు నుద్ధరింప నధిశ్వరుండు? ౧౫౫
- ఆ. ఈ ప్రపంచము విభవ్యుడెనని యని
యప్రమత్తస్వర్గి సరసి యుగసి
నిఖిలము ఖిల మునుచు నిశ్చేద మెనసిన
యూర్మ యెనడ చాలు నాత్మ నోమ. ౧౫౬
- క. అని వ్యవసిత మగు మతితో
ధనపతిర్నీజ మరాశఁ దలఁచోన్ - ధనాం
గన శాంతి నొంది యెడను
ఘనశయనీయంబు సౌఖ్యకలనకు నయ్యెన్. ౧౫౭
- ఆ. పరమదుఃఖ మాగ పరమసుఖంబు వై
రాగ్య మింత యెంచి యాశఁ ద్రెంచి

యోగి స్వాత్మసుఖము నొంద నా నని పింగ
లకథ నెఱిగినట్టిలాగు రాజ !

౧౫౮

గీ. ఏది యేది ప్రియం బని యెంచి మర్త్యుఁ
డాహరించునో యది సేయు నధికదుఃఖ
మది యెఱింగి యకించునుఁ డైన వాని
యనుభవించు సుఖంబు నిరంతరంబు.

౧౫౯

క. సామిషకురరము నబలని

రామిషకురరములు సంప నై పైఁ బడ న
య్యామిషము వైచి యది సుఖ
మాముఖొనెన్ దానివల్ల నధిగత మిదియున్.

౧౬౦

చ. మహి విచరింతు మాన మవమానము లేక కుటుంబచింతతో
రహితుఁడు నైన బాలు నమరం గని యిర్వరె యుర్వి సౌఖ్యధూ
ర్వహులు విముగ్ధుఁ డైన పసిపాపయుఁ దద్గణపారయాతుఁ డా
మహితుఁడు నంచు నెంచి గరిమన్ స్వరతి స్వవిహరినై ధృతిన్.

సీ. తనవా రెటో చన్నతఱికిఁ దన్ను వరింప

వసతికి వచ్చిన వరునివాగి

స్వయముగఁ దగు గౌరవము సేయవలసిన

పెండ్లికూఁతు రొకర్తు విందుకొఱకు

శాల్యవహననమ్ము చాటుగా నొనరింప

ముంజేతి వలయము త్రోయఁ జొచ్చె

నది జుగుప్సిత మంచు మది నెంచి సిగ్గిలి

యూడ్చె నొకొక్కటి యుండె రెండు

మరల దంచుచుండ మొరయు నా రెంటిలో

నొకటి దూయ మెదలకుండె నొకటి

లోకతత్త్వ మెఱుంగ లో నెంచి తిరుగుచుఁ

గన్నెవలన నేర్చుకొన్న దిదియు.

౧౬౧

ఆ. చాలమందియందు సంగభంగించు వివాద

మిరుపురగను వార్త తెలియు దొరలుఁ

గాన నొంటి మలఁగు మూనికి చొద లేదు

కన్నెకంకణంబు కరఁగి నవఘట !

౧౬౩.

ఉ. ఓపి జతాననుండు నిజతోచ్ఛ్వస్వనమగ డగుచు నిర్వర్తక ని

క్షేపము నూన్చి యభ్యసనశీలమునకా గ్రియమూల మూ మనగ

జౌ పద మందు గూర్చు యశీమదగుదు రుచిగ బూరిఁ గర్మవాసనల్

చేపడఁ జేర్చు సత్త్వమునఁ బుత్త ముపొందు రజన్యమగులులు. ౧౬౪

ఉ. అమ్మయి నేర్చిన మృగుకు నాశన వహిం యునంగ పడద మా

యిమ్మున రుద్ధ మైన శర మీ మదిఁ బొన్చి బొనర్చువాడను పా

ర్వమునఁ బోవుచున్న పదము మూలగని మూల మూలి యే

క మృగురమ్ముఁ గానఁ డిహికారుని కేవల గృహీత విద్యయున్. ౧౬౫

మ. అనికేతుం డయి యేకహారి యయి యల్పభాషయున్ ధై

ముని నై జాచరణ మృగుశ్యముగ భూభూభృష్టహాశయు ధై

యన నొ సలచు సశాస్త్రజ్ఞుల్ గృహనిర్మాణప్రసంగమున వ

మ్మని యన్యోవసభంబు చూడబడుము గూఢచక్రప్రదానాత్మయున్.

సీ. ఏకాశి జేవుర డనితం డగుచు నా

రాములుఁ జాత్మ మాముచితమున్

కాలకలసచేతఁ గల్పాంత మగుచు నీ

సర్వప్రపంచము సుహృది

యంతాత్మసంభవమ్ము యపు కాలగతి సత్త్వ

ముఖశక్తి తల్లి సామ్యము ననయుగవ

నొకఁ డిద్వితీయుండు సకలాశ్రయుగ జాన

పురుషుఁ జాత్మాధారం జరుసముపొలు

నుండును బ్రభావపూరుషేశుల డనాది

పరముండు పరావరముల కుపాధిరహితుఁ

డాత్మ కైవల్య మన బ్రహ్మ మనః బర మన
నాఖ్యుః డస్మదాదివిభావితాఖ్యుః డెందు.

౧౬౭

గీ. త్రిగుణమయి నిజమాయ య ద్వేషశక్తి
సంక్షుభిత మాచు సూత్రాత్ము సంస్పృజించె
నాది నదె లిశ్వతోముఖం బై జగంబు
సలిపె దానఁ బురుషుఁడు సంసారి యయ్యె.

౧౬౮

ఆ. ఊర్ణనాభి హృత్థన మూర్ణ నోట మెలంచి
చెలంగి యాడి తుది గ్రసించు టరసి
య మ్మహేశుఁ డిట్లె యని యనుసంధాన
మాచరింప నిదియు నన్వయించె.

౧౬౯

గీ. సగము సంపి గూడునఁ బెట్టి సంభ్రమించు
భ్రమరముం గని భయమున భ్రమరరూప
మున్నయునికైన కను కీటము న్నయించి
కొన్న నయ మున్న దిదియు వాకొందు వినుము.

౧౭౦

క. స్నేహద్వేషభయాదుల
దేహి మనం బేకముఖత దేనియెడ నిడుక
మోహముననేని దాద్రూ
ప్యాహితుఁ డవు భక్తి నీశతాప్తి వాసగదే ?

౧౭౧

క. ఇమ్మెయి గురువులతో నా
నెమ్మది శిక్షఁ గొనినట్టి నీతి యితివిధం
బిమ్మెయితో ననుభూతిం
బమ్మిన బోధంబు వినుము పార్థివముఖ్యా!

౧౭౨

ఉ. ఇట్టి విబోధసాధ మెనయించు విమర్శము మూల మైనఁ దా
బుట్టుచుఁ జచ్చుచుక సతతము న్నహులార్తులపాలు సేయు నే
షట్టననేని దీనిఁ దినఁ బాటుఁ గ్రిమిశ్వస్థుగలకాదు లం
చట్టె వివేకము స్విరతి నంది యనంగుడ నై చరించెదక.

౧౭౩

ఉ. దేనికి మేలు గూర్చెడు మతిం దనుభారి కలత్రపుత్రమి
త్రానుగపశ్వసంతధనయాసముఖంబులఁ బ్రోవునేయు నెం
తేనియుఁ గన్పి యై తుదకు నిఁకొకమేనికి బీజ మిందె సం
స్తాన మొనర్చి న్నృతగతిఁ జూ సగు మే నిది యేల కాల్పనే? ౧౭౪

సీ. జిహ్వ యొక్కెడఁ బొలుఁ జీలు నిఁకొకెడకు
గుహ్య మట్లుదరంబు గోరు నెదియొ
శ్రవణ మెక్కడో లాగు ప్రమాణ మిగ్గడ యను
చపలదర్శన మన్నిచాయ లరయుఁ
ద్వక్ష్పకి యొకవెంటఁ బట్టపుడేని నాఁ
బలుతెఱంగుల నాశ బంభ్రమించు
పలువురు సవతులు పతి నట్టులు శరీరి
నట్టినేయ నై యాతురుఁ డవు

వృక్షముల సకుసంహారసమయముల
దంశమశకమత్స్యదుల తనువు లెన్న
యారచించి యత్పత్తి నాత్మావలోక
ధిషణు నరుఁ జేసి ముద మందె దేవుడు తుది. ౧౭౫

ఉ. ఎక్కడు పుట్టువు ల్సనగ నెప్పుడో వచ్చు మనుష్యజన్మము
నిక్కిలి దుర్లభంబును సనిత్యము నర్థద మంది ధీరుఁ డిం
దక్కట మిత్తినోలఁ బడు సంతకుముందర ముత్తి గైకొనం
గ్రక్కున నెత్తనో విషయగంధము లింత కెఱుంగకుండనే. ౧౭౬

క. ఇమ్మోయిఁ గ్రమ్మిన వైరా
గ్యమున విజ్ఞానసుప్రకాశాత్మసనం
బిమ్ముకొనియె సహంకా
రమున సంగమ్ము వదలి రస విచరింతుఁ.

గీ. జ్ఞాన మిది సుస్థిరమ్ము పుష్కలము కాదు
గురుఁ డొకం డెంత చెప్పిన సరయవలయు

లోకతత్త్వమ్ము తత్త్వ మ్మలోక మగుటఁ
గాదె మును లన్నివిధములుగాఁ బలుకుట?

౧౭౮

గీ. అన్వయవ్యతిరేకదృష్టాంతగతులఁ
జింతనము సేయవలె గురు చెప్పినవిధ
మనుట కిది వ్యాఖ్య కాని వీరా గురువులు?
నిక్కమున కొక్కఁడె గురుండు నిగమవాది.

౧౭౯

సీ. యదున కివ్విధి బోధ మొదలించి వీడ్కొని
చనియె నెందే సంతసమున విభుఁడు
నతులు నుతు లొనర్చి కృతకృత్యుఁ డై మన
పూర్వుల కటఁ బూర్వపురుషుఁ డలరె
సర్వసంగము లూడ్చి సమచిత్తుఁ డై యుండి
యడిగినవారికి నుడివె దీని
నది మొద లవధూతయదునాధసంవాద
మన నిది విఖ్యాతమయ్యె సభల
ననుచు వాసుదేవుఁ డనువదింప ధరించి
యుద్ధవుండు సెందె నున్మనస్తస్త్వ
మాదరమున వింటివా? శిష్యకులదీప!
దీపకుండ! ధీరధీవరుండ!

౧౮౦

క. తత్తాదృగ్విభవుం డవు
దత్తాత్రేయుఁడు నొడివిన తత్త్వము వినె నా
యత్తులకును వినిపించిన
యుత్తము లిరువురకు ముత్తి యొదవుఁ దదిచ్ఛన్.

౧౮౧

క. అని చెప్పె గురుఁడు శిష్యున
కని సూతుఁడు మునులతోడ ననె ఘనులారా!
విని శ్రద్ధ నిది ధరించినఁ
జను బోధము సర్వవేదసమ్మత మనినన్.

౧౮౨

గీ. మునలు మునమునఁ జేలి సూతునిఁ గనుఁగొని

వినుతు లొనఁగించి సుత్రద్ధ విభ విది యస

సంబలి ఘోరించి యామిఁగి యానుశాస

నితము గురుశిష్యకృత నాను సుకృత మనిన.

౧౮౩

క. క్షేత్రాసకాశికాశ్రీశ్రీ లోదులు నుండి నీన పలువఁగా గాఁ

జాలని మాదృతుల దృశ్యాబంబులఁ దనువ నిగను నెట్టిగొను న్దా!

శా. నిద్యాస్థానసమన్వయప్రమితిసంవిత్సరివిభాతప్రధా!

సద్యోజాతముఖప్రసవచముఖిః సేవితాలిద్యోచరా!

మాద్యదంతిని శాటపాటవాలానాంబుష్టముబ్బలబదా!

సద్యోగక్రమపాలనార్థస్థానయోగ్యోకస్సమధ్యాసితా!

౧౮౪

మాలిని. మడపలననాలశ్రీసంతతాభ్యాసనిద్యా

మృడితవసాతదిద్యద్ధన్వద్విగీహాభివిత్రా!

జడమతిసయానెఁఘాత్యక్రమాలోక్యమానా!

న్యూ! దశశతసామాప్రేషనప్రీయమానా!

౧౮౫

సీ. ఆంధ్రేః రామకథాఽన్యతమ్మున నింపె

వేంకటప్ప కవి సంనిత్యగుండు

మానుమాంబ నీది మహాసాధ్వ సత్త్విగా

ననుఁ గనెం దనము నిత్యనయఁ జేసె

నాశ్రేయగోత్రుండ నాఖ్యఁ దాడేపల్లి

రాఘవ పూర్వ నారాయణుండ

శ్రీచేది దయితగా శ్రీసిద్ధ్య నేవింతు

బహిరంతరర్చానుభవ మఖిములు

ద్వత్ప్రసాదిత వాచా ప్రవాహాచితము

దత్తభాగవతాఖ్య పాదపమునందు

నిందుపురనాథ! లింగోద్భవేశ! యిదిగొ

మాలిఁ దాల్చుము రెండవ పూటగుత్తి.

౧౮౬

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

శ్రీ దత్త భాగవతము

తృతీయ గుచ్ఛము

క. శ్రీమహితాశ్రితజనచయ! శ్రీమత్సింహాసనేశ్వరీపరివృథ! మ
త్కామాదిరిపునిరాకృతిసామర్థ్యవిరాజమానసన్నామకథా! ౧

ఆ. అవధరింపు మనియె నమ్మునులకు సూతుఁ డాదరమున దీపకాభిధుండు
స్వాత్మగురునివలన నవధూతచరితంబునిని వినతులు సేసి వెండి యడిగె.

సీ. తలిదండ్రు లెంతటి ధన్యులో? గురుపాద

నలినపట్టుదునిగ నన్నఁ గనిరి

తత్సుకృతమ్మున దత్త దేవుమహత్త్వ

మాచార్యముఖగలితామృతమ్ము

సురదుర్లభమ్ము సంబరమునఁ ద్రావెదఁ

బరిత్పై కలుగదు బ్రహ్మభూత!

యత్రిదత్తాత్ము పవిత్రము లన్యచా

రిత్రము లనుము నా యాత్ర మడఁగ

నతఁడె స్వయముగ నామది నాఁకగొనెనా?

కన వినఁ దలంపుఁ గొన నన్యమున కెలయదు

కానఁ దత్కర్ణ్య పీయూష మాననిమ్ము

సదయ! దవతప్తునకు గాంగసలిల మట్లు.

3

పితాపుత్ర సంవాదమును గురుడు శిష్యునకుఁ జెప్పట

చ. అన ననె వేదధర్ముడు మహాత్ముఁడ వైతివిలేర గెల్చి తీ

వనయము సంస్మృతికొ విను మనంతర మద్భుత మాత్మశుద్ధి కా

రణ మఘహళి చుర్య మమరణ జనకాత్మజ సంనివాద మా
నిన నరుఁ డింకఁ జెందఁడు బలింపఁ బ్రసూదరగోళనాశమున్. ౪

సీ. మధ్య జేశనివాసి మహితగుణాఘ్రిండు
వేదవేదాంగసంపేది కలఁడు

భాగ్యవబ్రహ్మణవరుఁడు వానికిఁ జాల.

కాలము కడచనఁ గలిగె నుశుండు

బధిరాంధజడవిధు వాని సుమతినాము

నుపసేతు నొసరించి యుచితవేదిఁ

జలుపఁ దలంచి తజ్జనకుండు మేఘాని

యంకగతుం జీసి యసియె వత్స!

చమవరా ముగిమ గురుఁ గొల్చి సక్రమముగ

వేదవేదాంగముల సంతఁ బెండ్లిఁబూడి

జన్మము లొనర్చి సుశుం గను చను వసమున

కాశ్రమాంతరమున ముక్తి నందు మనుచు. ౫

గీ. మాటిమాటికి నాడిన మాటలాడి

మధురమధురాక్షరముగఁ గుమారహర్ష

మున వివిధముగ నేమేమొ బోధిస్తేయు

నూర్జితుని రెయిద జడఁ డన నుండి యుండి. ౬

క. పలుకఁడు నలుకఁగ దులుకఁడు

కలికితనము లేని యిట్టి కా నేటి కటం

చలుచుగ నాడెడు నొరులకు

నలుకం డని నట్టి నవ్వి యాతనికిఁ దుదిన్. ౭

క. మన కొక కాలము గలిగిన

యనువున మాటాడెదవు మహాత్మా! ఊశికం

బును బుద్బుదోపమము ని

త్తనువును గొని యిన్ని సేయు దార్ధ్యము గలదే? ౮

సీ. ఇన్ని పలుకు లేల? యీ సీవచించిన

చదువు తెన్నియొ సార్లు చదివినాడ

నివి గాక శాస్త్రము ల్వివిధము ల్విల్పము

తేర్చితి నన్నింట నేటుగంటి

దఱికి నొక్కటియు నక్కఱకు రాదయ్యె న

ట్లక్కట పుట్టుచు నడఁగుచుండ

బదివేల కెక్కుడు భవముల పా ల్లెల్ల

స్మృతము లై యిందు నిర్వేదపెట్టె

దల్లు లెంద టి కెందటా తండ్రు లెంద

అన్నలుం దమ్ము లాపులు నరులు నెంద

తాత్మజులు దార లెంద అధ్యస్తు లైరి

మాటిమాటికి నిపు డవి మఱపురావు.

౯

గీ. అనుభవించితి దుఃఖసౌఖ్యములకలల

ముందరఁ గ్రియాసమభిహారముగ నిపు డవి

గంత కట్టిన య ట్లుండఁ గనులు తెఱచి

నేడు చూడ విషాదంబు నివ్వటిల్లె.

౧౦

ఉ. అక్కట యింతకన్నఁ గలదా? యమవేదన వేదవాది నై

మొక్కల మా విధి గొమలమూత్రమలావిలగర్భగోలముల్

పెక్కులు దూఱి దారిబడి విస్మృత మై యది యావనంబు రా

నక్కునఁ జేర్చి యక్కలము నాడనె యాడిన చాట యై చనన్. ౧౧

ఉ. పుట్టితి విప్రగోత్రములఁ బుట్టితి క్షత్రియవై శ్వజాతులం

బుట్టితి శూద్రయోనులను బుట్టితి గీటమృగాండజాతులం

బుట్టితి భృత్యులందు మఱి పుట్టితి నాహవశూరులందు ని

పృట్టువు నీదు గేహమునఁ బుట్టితిన్ బై విమోహ మేటికిన్? ౧౨

౧౨

ఉ. ఇచ్చితిఁ బుచ్చుకొంటిఁ దఱి నేడ్చితి నవ్వితి నూరివారికై

ముచ్చిలి జూదమాడి ధనముం గొని గెల్చితిన్ బ్రభు

లోచ్చయము స్థిరద్రవ్యము నొక్కొకసారి ఘటించె దైవ మా
యొచ్చెము నుచ్చముం గనుచు సూరక తిగితి సంస్మృతిభ్రమికా. ౧౩

గీ. బాల్యకౌమారయౌవనవార్ధకముల
జంతునానావిధోద్భవసంకటముల
నున్న దుఃఖంబు లేన్ని? యా యన్ని యిప్పుడు
సలకపాఠంబునోలె గప్పట్టుచుండె. ౧౪

మ. జనకా! యేమనువాడ నిప్పుటికి మోక్షప్రాప్తికి నాగ్గల మా
ఘనస్థానము గోచర పిమ్మింక గనంగా ఋగ్వేదసామం
జనితం బైన గ్రహుకలాప మెదకు న్సౌఖ్యంబు నీడఁబొగ్గ న
జ్ఞానకే కా కిటు నీవు చెప్పి చదువు లున్నాని కర్మముల్? ౧౫

గీ. యజ్ఞదానాదికర్మమ్ము లాగమనిగ
మాదివతసమ్ము లాధిరాజ్యప్రదినము
లేంచి చూచిన దుఃఖము లింత నిజము
సుఖము కాదు సుఖము కాదు సుఖము కాదు. ౧౬

మ. సరమం బౌ సుఖ మెందు నిర్దుశావర బ్రహ్మాంబ దుఃఖాశిగం
బిర నిస్సంగుండ నై చరింతు నిక ముక్తిభంబువృత్తంబును
బరమానందమునందు నాప్తునుండ నై నర్జించి కాగాదులు
బరిశంఖిం గనినాండ సంబుడున మర్మాప్తిప్రయోగకర్మముల్? ౧౭

మ. అనువానిం గని యద్భుతం బెగువ నౌరా బిడ్డ! యేమంటిరా
మును నా బాధ్యము కల్గె న్నెప్పు లిపు డేములంబునం బోయె నే
మునియో దేవుడూ ని స్కపింపరుకదా? ము న్నట్లు నే డిట్లు గా
విన గొఱుపాల మయ్యె దెల్పర పురావృత్తంపుఁబాధ్యముకా.

చ. అనుడుఁ గొమారుఁ డిట్టులను నయ్య! విన స్వలతేని కిమ్ము నే
ననియతజన్మకర్మముల నమ్మయి వమ్ముగ సంసరించుచో
వెనుకటిప్పు వొక్క ఘనవిప్రుపవిత్రకలత్రగర్భమం
దనుగత మయ్యెఁ బూర్వసుకృతాతిశయమ్మున శి బ్బిడంగ నై. ౧౮

సీ. చదివితి వేదశాస్త్రపురాణముఖ్యము
 తెన్ని విద్వేలు కల వన్ని యెన్ని
 స్నానసంధ్యాదులు జపతపోహోమాదు
 లాచరించితి నాశ్రమానుగతము
 లమ్మెయి సాధునంగమ్మున సమకూరె
 సతతాత్మవిద్యావిచారనిష్ఠ
 సంతతాభ్యాసంబు సంతతయోగంబు
 సుఖవిభావన తత్వశోధనంబు
 మఱిగి యెడయకున్న మనసు పరాత్ముని
 యందుఁ జేర్చు ప్రీతి యతిశయించె
 సంతఁ జాలకాల మరుగ నేకాంతిత్వ
 నిష్ఠ నెనసినాఁడ నియతినియతి.

౨౦

మ. పరిపూర్ణానుభవప్రకాశ మెడగాఁ బ్రామాదికప్రక్రియక
 మరణింపన్వలసెం దదాది మెలసెక జ్ఞానం బొకింతేని వి
 స్మరణం బే నెఱుంగక బురాభవనహాస్రవ్యాపృతిప్రాయసం
 స్మరణం బిప్పుడు కల్లె నిమ్మెయిన మోక్షం బంద యత్నించెదక.

౨౧

శా. సర్వోద్బద్ధయ జ్ఞానదానఫల మీ జాతిస్మరత్వంబు నేఁ
 బూర్వాభ్యాసముచే జితేంద్రియుండ నై పూర్ణత్వ మూహింతు నీ
 పర్వం బబ్బడు ధర్మశర్మరతికిక భాస్వత్స్వరూపజ్ఞతా
 నిర్వాహంబున విప్రువాడ నిదె గ్రంథిగ్రంథసంతానముక.

౨౨

గీ. హృదయమందలి సందేహ మెల్ల నడఁగ
 నడుగుము మహాత్మ! యేది యర్థ్యంబొ నీకు
 జనక! ఋణము దీర్చుకొనెద నొనరునుడులఁ
 బ్రశ్నముల కిచ్చు ప్రత్యుత్తరముల ననిన.

౨౩

చ. మరల ననెంగురుండు సుకుమారక! నీకథితంబుచొప్ప యం.
 తరమునఁదోచె సంస్మృతినిశం బఖిలంబును దీనిదూపు ను

సిర మనరాదు నిర్ధరముతీరున నేతిముమాడ్కిఁ దెంపు పె
పరయఁగరాక నాట నది యట్టిద యే మనువాఁడ న్నికెవో? ౨౪

సీ. నయనముల్ తొటవని ససిగందు విట్లు నం
సారపారముఁ జేర నై రహింప
నేకపుత్రుఁడ నైన యే నింద యుందునా?
యది త్రొనుకొని పోదునా? యెరుపి
నిన్ని యెరింగిస యీనె తెల్పుర వత్స!
కర్తవ్య మేది? యీ యూర్తున కసఁ
గొడు కను తండ్రి! నాఁడెడ నెంతయింపక
త్రడ్డ కల్గినయేని సంత్రవెంపు

మనఘ! యింకేటి గార్హస్థ్య? మఱచి కేగు
మందు విధిగ వాసప్రస్థ మాచరింపు
మనల వహ్నిహోగహం బూర విడిచి
సన్యసింపుము మనము వశ్య మగునాఁడం.

౨౫

సీ. ఆత్మ నాత్మన చేర్చి యద్వంద్వఁడవు నిష్ప
రిగ్రహుండువు సతంద్రితుఁడ వగుము
బాహ్యసంస్కర్ష వివర్జితాత్ముఁడవు నే
కాంతేశీలుఁడ వగు మట్టి యోగ
మమరిననాఁడ బ్రహ్మజ్ఞైశ్వర్య మను దుఃఖ
యోగభేషజ పైస యోగ మనయు
దది ముక్తికారణం బది పోల్కి-లేనిది
విషయసంగులగు నిర్విషయ మధ్వ

మందుఁ జెందిన భూతకార్యములఁ జూర వి
కెన్నటికిఁ గృతకృత్యుఁడ నన్న ! యపుడ
యిచ్చటను నిట్లు పర సిద్ధి నెనగువాఁడ
వన్నఁ జిన్నకు సనియె నాయన నయమున.

౨౬

క. భూతపరాభూతుఁడ నై యేతాదృశదుఃఖయోగ మెనయకయుండం
దాత!నొడువు మోక్షశ్రీహేతు వనఁగ నై నయోగ మెడఁద సుఖంపఁ.

సీ. ఆత్మవిజ్ఞాన విద్యాంబువుల్ గురియుము
సంసారదావసంజ్వలితునందు
బ్రతికింపు నిజవాగమృతపాన మిచ్చి య
విద్యాఽహిదప్తుని విషము వితిచి
మందిరదారాచిమమతానిగడబద్ధు
బంధ మూఁడ్వము బోధపరిధవమున
నాప్యాయిత నొనర్చుమా విషాదార్కతా
పార్తుఁ బ్రబోధ చంద్రాంశుతతుల

నెట్టి యభ్యాసమునఁ జిక్కెనేని నాదు
మనము విత్తీప్త మిదియు సంసారబంధ
నముల మరలఁ దవుల్కొను నయము దక్కు
నట్టి యోగ మిప్పుడు చెప్పవయ్య పుత్త్ర!

౨౮

క. అని యడిగినఁ గొడు కనియెన్
విను దత్తగురుం డలర్కవిభుముఖ్యులకున్
వినిపించినయోగం బిది
యనూన మింకొకటి యిట్టి యధ్వమె? యనుడున్.

౨౯

గీ. ఆధిరాజ్యంబు విడిచి యోగార్థి యయిన
యయ్యలర్కు డెవం డెట్లు లడిగె గురుని?
దత్తగురుఁ డన నెవ్వనితనయుఁ డతని
కెట్టి మార్గంబు నొడివె? నాయి మ్మను మన.

30

సు మ తి చ రి త్ర ము .

ఉ. కానుపు తండ్రి ఊర్పు లనుఁ గౌశికసాన్వయుఁ డుండె ము న్నృతి
స్థానపురిన్ ధరామరుఁ డసత్కృతుల న్మును పాచరించి యి

మృతికి వచ్చె గుప్తమున మిక్కిలి యాశురఁ డయ్యె దైవ మ
వ్యాధికి గూర్చె నొక్క పతివత్ని నయారె మలీంప నొ విధిగా. 30

సీ. పతినె దైవంబుగా మతిని భావించు నం

భావించు భక్తిభావమున సతము

సడుగులఁ బడఁ గూర్చు సభ్యుండనాదుల

సంగసంవాహనం బొవరించు

మడుగులఁ గట్టు నమంచితాన్నము నెట్లు

దమ్ముల మ్మిడఁ జేర్చు దల్పమందు

శ్లేష్ములాలామలాస్పృహత్రమాత్రము

ల్లమగుఁ బయ్యెదచీరఁ దుడుచు నపుడ

ప్రియములాడు నుపపరించు విజయమందు

నేవవడఁ దెలిత నేవన న్నిట్ల నెలీని

దీనరుష వాడు నుపరించు ద్విల్లు గొల్ప

సతని సమసరించు సతుల సల పురంధ్ర.

39

క. అతిభీభత్సిను నాతని

సతిన దలఁచుఁ గాముఁ గా నిజాత్మం దచ్చే

స్థితములఁ గుత్సించు సాం

ప్రతముగ నర్పించు వాని భాగ్యమకాడే?

33

చ. సడునగలేడు నిల్వసయ్యునం దన కానతి యూత మీనతె

బమ గతిరుగ్గుఁ డా ద్విజునిపై బడి పానము భావజుండు ప్రే

లెడు నెడ ముండుతుండ నొకల్ప సకల్యము నేనెట్టి పీ

రుడ యతఁ డొందు కారణము? రోనము? మోనము? నవ్వుటాలకో?

ఉ. ఆచలపాదచేతలగు నట్టిటు లై ద్విజు డోర్వలేక కా

లోచిత మెంచి వీల్చె సతి నున్విభులూరుచుఁ బల్కె గల్గి! సీ

వా చినదానిఁ జూచితివే? ప్రాప్తమునం దిటు దారి నేగుచో

భీచమడంచె నన్న వెడల్పుడు దానిగుడించి యే మన?

34

- ఉ. అజ్ఞానము గాన యిట్టిసని యాలికిఁ జెప్పునె యేమి నేతు? నా
యాజ్ఞకుఁ దప్ప వెప్పుడు నుపాయము నాకును వేఱ లేమి ధ
ర్మజ్ఞ! వచించుచుంటి వినుమా యనుమాన మిఁకేల? దానమున్
యాజ్ఞము విజ్ఞకుఁ బ్రియుప్రియం బొనరించుట కాక యన్యమే? 31
- ఉ. చూచుచునుండఁగా నెడఁదఁ జొచ్చెను గా దనఁ బాయదట్టె వి
శ్వాచి! ఘనస్తనాంచిత విశాలనితంబ లతాంగిఁ గూడఁగా
నోచిన మేలు కానియెడ నూరుచునుండెను బాకు మారుఁ డ
క్లేచినవాఁడు చంపి తినడే? యదయుం డతఁ డబ్బలోచనా! 32
- గీ. మనుజులకు వాముఁ డట్టె కామవిభుఁ డెందు
నదియు సామాన్య బహుజను లర్థి విడరు
నాకు గమనాగమనశక్తి లేకపోయె
నిట్టి సంకట మే నెట్టు లీడువాఁడ? 33
- గీ. ప్రొద్దు ప్రొద్దునఁ జూచితఁ బ్రొద్దువోయె
నిముస మేనియు నెడయదు నెమ్మది నది
యోపతివ్రత! కూర్పు నీ యోర్పు చూత
మాలసించితివేని న న్నతనుఁ డడఁచు. 34
- మ. అని కామాతురుఁ డౌ మగం డనెడు కు య్యాలించి చాలించి త
క్కిన తత్కాలకృతు ల్పతివ్రత పతిం గీలించి యంసంబునం
గనకంబు న్ముడిఁ బన్ని పోయె నిసి మేఘచ్ఛన్న మౌ నాకసం
బున విద్యుల్లలితాంగి చూపెడు పథంబు గొంచు భర్తృర్థమై. 35
- గీ. అబల మందగామిని తన యంసపీఠి
నుగనిఁ గొని యట్లు వోయెడు మార్గమంగుఁ
జోరశంక శూలప్రోతుఁ డై రహి సెడి
యుండె మాండవ్యుఁ డను మునిమండనుండు. 36
- గీ. అసలు కామాంధుఁ డామీద సంధికార
మాలిబుజ మెక్కి పోయెడు నా ద్విజవరుఁ

- డరుసమున గాలు జూడించు చరుగుచోట
నెడమకూల నతని దన్నె నెలుక లేక. ౪౨
- గీ. ఇంతకన్నను జెడుట కిం కేమి వలయు?
నింతకన్నను నల్క- కిం కేమి వలయు ?
దనకు దనదావవహ్ని కంతరము లేక
నుండె నమ్ముని యనె నొకమాట గూడ. ౪౩
- శా. ప్రార్థన బిసి ముఖముముగ సంభానించుచున్నట్టి న
న్నీచే యిమ్మెయి దన్నెన్నె యధముం డీతండు సాపుం డనా
చారుం డిరుగిని నాచు నెప్పు డపుడే నస్యస్త చేతన్యుండ
నొరా యుతలు నేసి భావ్యమదమంబు దింక మీ డుండనె? ౪౪
- గీ. పాముకాటున కెన ర్థమన పాలుతబిసి
నలుకు విని సంగ్రహించిన భావని యనె
ససభు! యటు తైస నింకట సజ్జహితుండు
పొడవనేరాడు చుమ్ము నా పున్నె మున్నె. ౪౫
- క. అమ్మాట చెవి బడ న్ముని
యిమ్మానిని నను జయించె నిటు లటు లయ్యెం
జమ్ము జగమ్ముల చుమ్ముల
కెమ్మెయి బడుదుకొక? నేల్పు లింక నని యుండె. ౪౬
- ఉ. మేరుపుసవ్వల న్మెలగు మిత్రుల కాత్రము పుట్టె దత్తతీ
ధోరిణి జిత్తగింప దరి ద్రోవయుఁ దోవక తేరు నిల్వరా
సారథి! సారథి! యనె హసాదు కొరా! యని యట్ల నేసి వా
డా రవివారువమ్ముల నయమ్మున బన్నె నగమ్ముకొమ్ముల. ౪౭
- క. ఆ రామ గమ్యసదము
జేరి వెలవెలంది న్నెల్లా? చీరి విభుని య
కోరికి దీరిచి వెనఁ జని
వారిచి యుండె నిలు నేరి ప్రాప్తవ్యంబు. ౪౮

చ. ఖగవిభుమండలం బటులు గ్రక్కున నాఁగుడుఁ జిక్కియున్న యా
ఖగతుల మండలంబులు నొకం డొకఁ డెక్కడ వక్కడ న్నిలకా
ఖగములు కూయకుండఁ గడకం గడియారము ద్రిప్ప వేఁగునా?
ఖగవరులే భయంపడ జగం బనిశమ్ము నిశామయమై కాక. ౪౯

గీ. గోష్ఠిలో నున్న హరి కొల్వుకొట్టమందు
రసపరవశత నున్న సురప్రభువులు
కాదు కా దాను గా దని కళవళపడి
నిలిచెను ఖగోలగతు లని నిశ్చయించి.

౫౦

శా. ఎట్టెట్టూ? గడియార మాఁగినటులే యీ స్రప్త సర్గంబునకా
జట్ట మొట్ట నొకపై యొడ్డగెడ వై సం స్తంభముం బొందెనే?
పొట్ట ల్పిండునె మాకు మానవుల కీ పో రెప్పు డిట్లున్న నా
కట్టె లోకము నాకె యొర్తు దొసఁగా? కా దెంచ సద్ధర్మ మాఁగి

గీ. శూలమునఁ బ్రోతుఁ డైన సచ్చీలి మాని
సతఁడు దన్న శపించె నోరాడు నెట్టు?
లదియుఁ దప్పనఁ దన్నినయతని తప్పు
నెన్నఁ గడఁగిన నింతకు నెంత తానా ?

౫౧

సీ. పగలు రేయును లేక పక్షములును నెలల్
ఋతువులు జ్ఞాతమ్ము లెట్లు లాను ?
ఆవి యవి యవి లేక యబ్దసంఖ్య యదెట్టు?
లది లేక కాలమే యాఁగు నకట!
స్వాధ్యాయములు లేవు స్వాహాస్వధలు లేవు
లేవు వషట్కారభావుకములు
నల పతివ్రతమాట కడుగు దాటఁగ రామిఁ
బడియుండె నెందొ దివాకరుండు

వాని యుదయము లేకుండ స్నాన మెట్లు
సంధ్య యెట్లు దానము లెట్లు సవన మెట్లు

హవన మె క్లెట్టు లస్మదాప్యాయసంబు
పుడమి బ్రదు కెట్లు సర్వముఁ బోయె బోయె.

౫౩

గీ. ఏము దివినుండి వర్షింప నిల శలించు
బుణ్యపురుషు లందు యజంప బోరు గడచు
మాకు నిట్టి సరిసిత్తి మనుచు మూల
మల విభాకరుఁ డతనికే యడ్డు వచ్చె.

౫౪

సీ. నిత్యనైమిత్తికసిస్థలు వర్జించి
క్రతుభాగముల మాకుఁ గాంత నీక
మా నృప్తి నొడవిన మంచి సంటలచేతఁ
దనపొట్ట నిండించుకొను జనమ్ము
సడఁగింపఁ దోయసూర్యగ్నిమారుతతత్తి
క్షీతితోడ దోషదూషిత మొనర్తు
మద్దాన దుష్కృతు లగువారు మరణంప
సుత్పాతములు దోచు నుర్వియందు
సందుఁ గొందఱు యజ్ఞశ్రేష్ఠాశు లుందు
రనిన వారల కేము పుణ్యమ్ము లైన
లోకములు భాగములు నిచ్చి సాకుచుందు
మిన్నిటికి మూల మిప్పు డ య్యినుండె రాఁడ.

౫౫

గీ. అని యమరు లెల్ల నోయ్యఁ దాతయ్యఁ జేరి
యజ్ఞవిచ్చిత్తి శంకించి యఖిలలోక
ముల కసర్థము వాటిల్లు మోస మొదవె
నని మనవి సేయ వారల కనె నజంప.

౫౬

చ. దిన మొనరింప నౌ కృతి సత్ప్రవత మాటను దాటలేక పో
యెను వినుడి సురేంద్రు లిది యిట్టిద యుచ్చితతేజ మట్టి తే
జానఁ దప మ త్రసంబునన చూ గెలువంబడు నిష్పత్తివ్రతా
ఘనమహిమంబు నట్టి నతి గట్టిమహత్త్వముఁ బెట్టి యోర్వదా.

౫౭

ఉ. సూన్యతుఁ డత్రి వాని యనసూయఁ దవస్విని నాశ్రయింపుఁడా
భానునిఁ దోఁపఁజేయు నల భావిని నై జమహత్త్వ మేర్పడక
సూనులఁ గోరి వారలు విశుద్ధతపం బొనరించుచున్నవా
రా నెఱి నద్రిసానువులయందుఁ జిరం బని యానతిచ్చినక. ౫౮

ఆ. నతుల నతులనుతుల నాకవాసులు గొల్వ
సుప్రసన్న యగుచు సుదతి యర్థ్య
మెద్ది? యనుడు వార లిను సుదయం బన
సాధ్యి యనియె సారసమితితోడ. ౫౯

ఆ. ఉచిత మరసి సాధ్యి యుత్తమభావంబు
వెలయ నామతించి విశ్వమునకు
మేలు కలుగ మీరు మేలములాడంగ
వగలు లేకయుండఁ బగలు నేతు. ౬౦

అ న సూ య మా హా త్మ్యము

చ. అని సురపంక్తితో నని రయంబునఁ దచ్చుభమందిరంబు మె
ల్పునఁ జొఱఁబాటి యర్హ మవు పూజలకు న్మది మెచ్చి యా పతిం
దనువున ధర్మమందు దయిత్రపియతాదులయందుఁ గౌశల
మ్మునఁ గుశలమ్ముచొ ప్పరసి ముద్దియ యాఁదల యూప నిట్లనుక

సీ. పతి మోముఁ జూచి సంతత మనుమోదించె
కల్యాణి! యెదెకదా కల్య మువిద
కఖిలదివ్యులకన్న నభ్యధికుండుగా
నీమతి విభుఁడు మన్నింపఁబడునె?
భర్తృశుశ్రూషాశుభవిధానమునఁ గడే
నే నెనసితి నెంచరాని ఫలము
నాకె కా దమ్మ! యేనాతికేని సమగ్ర
కామఫలాస్తికి గమనిక యిదే

పంచఋణములఁ దీర్పంగవలె మనుష్యుఁ
డన్నిట శ్రవంబునడి కూర్చు నతఁడు సుకృత
మందు సాఁబాలు ముడినై చునది పురంధ్ర
మగని మప్పించెనా పలుమాట తేల?

౬౨

సీ. మహితాత్మధర్మధర్మములను మానవు
లసము లార్జింప నౌ ననిఁ గొనవలె
సంపాదితార్థము సత్సత్తములయందు
సవిధిదాసమ్ములు నలువలయు
సహరహంబును శక్తి సమనరించి వొనర్ప
వలయుఁ గర్మములు సర్వమ్ములు శ్రద్ధ
శాస్త్రనిర్దిష్టస్వజాతిధర్మమ్ముల
సవరాగరోషై యలుమవలయు

సప్తకష్టమ్ములకు నోర్చి యాచరించి
సప్త సుకృతవిశేషమ్ము లమరఁ బురుషు
తెనయు పుణ్యలోకమ్ముల నింతు లొందు
వారు కేవలభర్తృసేవావ్రతమున.

౬౩

ఉ. లే నిల వేటి యాగములు లే వ్రసవాసము లట్లు శ్రాద్ధముల్
లేవు సత్ప్రవతాంగనకు లేవు పృథగ్వ్రతసిష్ట తస్వియుఁ
భావిని భావ మొప్పు సతి భక్తి యజించునుఁ దధితార్థసం
భాసన నిష్టలోకములఁ బంచికొనుంగద యశ్రవంబుగఁ!

౬౪

గీ. సురలఁ బెతరుల సతిఘలఁ బరుల వరులఁ
గొలుచు విధు నాస్యచిత్త మై కొను మహిలకు
సన్నిధి ఫలంబు సాము సా మధిగత మగు
దానిపున్నెము వినతింపఁ దరమె విధికి?

౬౫

ఉ. కావున నీవు సాధ్వీ! సతికంటెను లోకము వేటి లే దటం
చేసిధి నైనఁ గొల్వొపరి నేమటకుంటివె? యుండు మల్లు నీ

చేవకు విశ్వవిశ్వము వశీకృత మా నది యేల ముక్తికిం
ద్రోవయు నిద్ది యే పెరగతు ల్లలవే యిది కాక యాండ్రకు? ౬౬

చ. అను ననసూయమాట మహితాదృతితో విని మెచ్చి యల్ల మా
నిని మహాసీయఁ జూచి యనె నిర్మలమానస! ధన్యురాల నై
తిని సమనుగ్రహింపఁబడితిన్ నను దేవత లెల్ల మెచ్చినా
రనితరభావ! నీ పలుకు లాత్మనయమ్మున శ్రద్ధఁ బెంచెడిన్. ౬౭

గీ. ఎఱుఁగుదు నధీశుకన్న లే దింతి కొండు
గతి యిహమ్మునఁ బరమున నతిసుఖకర
మనియుఁ దదనుగ్రహమ్మున నస మనమము
దయిత కని వాఁడె సతి కాదిదై వత మని. ౬౮

గీ. ఐన నీ బోధమునను మహాత్మురాల!
శక్తివంచనలేకుండ శ్రద్ధ గలిగి
సంచరించెదఁ బూజ్య నా సద్మ మెనసి
తేమి సెల వేను మత్స్యాజ్యఁ డే నొనర్ప? ౬౯

క. ఈ లలి పతిదేవత నుడు
లాలించి సుతుష్టహృదయ యై విదితలన
చ్చీల మహాభాగ తపో
లోల యనియె సత్రిపత్ని లోకము మనుషన్. ౭౦

నీ. వీర దివ్యులు దేవవిభునితో దుఃఖితు
తై రామ! తోడ్పెచ్చినారు నన్ను
వారిమాటలు వినవలదొక్కో? మనబోంట్ల
కతివ! లోకార్థ మిట్లర్థులైరి
యాచించుచున్నా రహర్ని శాసంస్థ య
ఖండిత మామూలుగా నొనర్ప
సత్కర్మదినన క్తసంనిరూపణ మది
త్వద్వాచికాయ త్తతం బరగెడు

సమ్మ! నేను దదర్శ మాయాత నైతిఁ
జావ్వె నా నుడి నీను మపు శోభనమ్ము
లార్య! విశ్వమ్ము నిపుడావదధినుండి
యధరంపగ నీవు గా కొరులు గలరె?

20

చ. సమయవిభాగ మేర్పడమి సన్నివము సంధ్యయు సర్వరమ్ములున్
సమయఁగఁ బుట్టి లేమి నురసంధుము నేడ్వక దాస లేమి మో
సమ యగుఁ బాడిపంటలకు సర్వము దాస నేలమ పట్టి దో
స మయము గాఁగ సాధ్య! రవి సమ్మతి ర మ్మను మమ్మ మున్నటుల్.

క. అస నిని మహానుభావా!

ముని మాండవ్యుఁడౌ శపించె మును మల్పతి స
య్యినుఁ డుదయ మనయుమండఁగ
వినాశ మొందఁ గల నది విదిత! యది యెటుల్?

23

చ. అస నససూయ పల్కె మగువా! యిది నీ మది కిట్లుమైన నే
నొసరచెదన్ రవిం బిలుపు ముజ్వలుఁ డా మునిమాట సాఁగని
మ్మనఘ! పతివ్రతంబు గలయట్టి పురంద్రుల పుణ్యభాగము
ల్లాని భవదీకు మప్ప పగుఁ గోమలి! యింతకు నింత యెరిగెన్? 28

గీ. మేలి మేను రోగమ్ముల గోల లేక

క్రొత్తవయసున మను సాధుచిత్తుఁ డగుచు
నేలు నిను వల్లభుం డని యింటిచేఁ ద
డైవ యనిపించి పిలిచె సర్వము సుచరిత.

27

మ. దశరాత్రైకనిశేధ మట్లు గడవం దా సత్రియల్లాని యా
జ్ఞ శిరంబందు వహించి యంత యెఱిగింప బచ్చగుణాలఁ బ
న్ని శతాంగం బటుదేర నెక్కి రవి సెందెన్ పుల్లపద్మారుగా
భశుభాంచన్నిజబింబు డై యుదయశుంభత్పర్యతాధిత్యకన్. 26

గీ. చెప్ప నోరాడునా? వ్రాచుఁ జేతులాడ

వయ్యె మాండవ్యమునిమాట యన్నయట్లె

క్రింద కొఱంగుచునున్న శరీర మపుడు
పట్టుకొనఁ బడకుండ నవ్వాని చాన.

22

మ. అవిహదంబున నుండు భద్రముఖ! భర్తారాధనం గొన్న పు
ణ్యవిశేషంబునఁ జూడు మిప్పు డబలా యాలస్య మేలా! భవ
ద్ధవుఁ బ్రత్యాగతజీవుఁ జేసెద ననెక ధ్యానించె న య్యత్రిప
త్ని విశేషించి వచించె వంచితముగా దివ్యు ల్ప్రశంసింపఁగఁ. 2౪

మ. ఒకనాడేనియు నాధుతో సరిగ నన్యం బూరుషుఁ రూపశీ
లకలాబుద్ధివిభూషణప్రియకథాలాపాదులం దెన్న లే
దకలంకంబు మనంబు సాక్షి యిది సత్యంబేని నీ విప్రు మే
నికీ బ్రాణంబులు వచ్చు బొల్చు సతితో నీవోగి నూరేఁడులుఁ. 2౯

మ. దయితుంబోలిన దైవతంబు నొరు నాత్మ న్నే నొకజ్జేని నే
భయమం దేనిఁ దలంపకున్నయది భవ్యం బై నిలింపేశది
వ్యయమింద్రాదుల కెక్కియుండుట నిజం బై న నృతీశు డనా
మయుఁడై విప్రు డితండు జీవయుతుఁ డై మన్నించు నూర్బభముల్.

క. మనమున వాక్కునఁ గర్మ
మున నా యుద్యమము భర్తఁ బూజింపంగా
మొనయుట సత్యం బగుటఁ
ఘనుఁ డీ విప్రుండు బ్రదుకుఁ గడు దీర్ఘముగఁ.

౪౧

క. అనసూయావాక్యముల
కసంతరమే మేనఁ బ్రాణ మది రాణింపఁ
దనకాంతుల నిలు మెఱయం
గనుచుండఁగ ద్విజు డు దివ్యకరణి నెలర్చెఁ.

౪౨

చ. కురిసెను బుష్పవర్షము లకుంతముగా దివి దేవవాద్యముల్
మొరసెను సంతసంపడిరి భూచరభేచరు లెల్లవేల్పులుఁ
హరిహరులం బితామహుని నగ్రగులం బొనరించుకొంచు నా
దరమునఁ జేరి యత్రినతి ధర్మము నర్మిలిఁ బ్రస్తుతింప నై.

౪౩

గీ. వరము గోరుము కల్యాణి! వరదు లగుచు

వచ్చినా రీ సురలు నిన్ను మెచ్చినారు

దేవకార్యంబు మహిమ సాధించి తీవు

బ్రదికె నీవల్ల లోకము బ్రదికె ద్విజాదు.

౮౪

మ. అనుచో న య్యనసూయ భాగ్యమె వర్హర్హత్వమ్ము నా కున్న మీ
కును దాత్పర్య మటున్న మత్పతి మదిం గుర్తించి యూచించెదన్
ఘను లీ బ్రహ్మహరీశ్వరు ల్బుగురు నా గర్భంబునం బొచ్చి నం
దను తైనం దవ మన్మదీయము కృతార్థం పొ జగం పొ ననన్. ౮౫

ఆ. అదియుఁగాక వేల్పులార! హరీశాదు

లార! క్లేశముక్తి కయిన యోగ

మేను నా విభుండు నెనయంగఁజేయుఁడా

యింతకన్నఁ గోరుకు లెవియు లేవు.

౮౬

క. అని కోరిన సాధ్వీ వరం

బహూస మది యట్లు లగుతమని యా ప్రభువుల్

సనివిని రిమ్ములకుఁ దప

స్విని గౌరవ మొనరఁ జేసి వింటివె? తండ్రీ!

౮౭

అనసూయ గర్భమునఁ ద్రిమూర్తులు పొడముట

సీ. బ్రహ్మద్వితీయపు త్త్రీకుఁ డత్ర భగవంతుఁ

డనసూయఁ దనపత్ని ననఘు స్నాత

శోభనసర్వాంగి లోభనీయతమాకృ

తిం గని మనముతో సంగ మెంచ

నూర్ధ్వగతము సేసి యుంచిన శుక్రంబు

కనుగొలుకులనుండి కాటుటయును

బవనుడు తిర్యగూర్ధ్వప్రస్ఫుతము సేయ

నది గొని గర్భిణు లయ్యె దెసలు

రజమునం దోచి బ్రహ్మాంశరాజితుఁ డయి
సోమరూపపరిణతుఁ డై సోముఁ డనఁగ
నత్రిమానసపుత్రత్వ మందఁ దొలుత
సర్వసత్త్వాయురాధారసంస్థకు నయి.

౪౮

శా. చిత్తంబందు సుతుష్టి జెందు హరిచే స్వీయాంశ మీయంగ నై
దత్తాత్రేయుఁ డనం ద్విజోత్తముఁడు సత్త్వప్రాయుఁ డై తోచె నా
యుత్తేజుం డవతీర్ణుఁడౌ హరి ద్వితీయుం డత్రిపుత్రాళి స్వా
యత్తుం డై కడు ధన్య జేసె ననసూయక స్తస్యపానంబునక. ౪౯

సీ. తల యెత్తె రుద్రుని తామసాంశంబున

నలనాటి తద్వరం బనధరించి

తల్లి యుదరములోఁ దా నుండె నేడు నా

శ్మదరుఁ డై దరగళాంకాంకితుఁ డయి.

యింతలోపల హైహయేంద్రుఁ డుదావర్తుఁ

డును ప్రమాణదుఁడు రూఢుండు నగుట

వీక్షించి సైరించు వెరపు లేని మనంబు

దారిఁ దీయఁగ గర్భధరఁ దొలుంగి

పొడమెను ధర దుఃఖామర్షములు వలఁగొన

వానినిఁ బరాభవించి కాల్ప నగునెలమి

నతఁడె దుర్వాసుఁ డనఁగ విఖ్యాతుఁ డయ్యె

నత్రిపుత్రులలోఁ దృతీయతకు నమరి.

౫౦

ఉ. హాయి నొసంగు చేతుల నయంబున స్థావరజంగమంబు నా

స్వామితముం బొనర్చుచును స్వర్గమునందు వసించి సోముఁ డే

చాయకుఁ జాయ వెట్టుచుఁ బ్రజాపతి యై ద్విజరా జనంగ బ్ర

హ్మయితనై జభావమున నత్రికిఁ బేరును బెంపుఁ గూర్చెడిన్.

౫౧

క. శిష్టానుగ్రహకరుఁ డై

దుష్టనిబర్హణ మొనర్చు గ్రోవ నెఱుంగ నై

యప్తైశ్చర్యయుతుం డై

స్వేస్తి నిష్ఠుండే దత్తుఁ డిల విలసిల్లెన్.

౯౨

ఉ. ఆసలు మాని సంగ మెడయం దన తల్లిని దండ్రీ వీడి దు

ర్వాసుండు పిచ్చివానివలె వానిరి నెందుఁ జరించుచుండు ని

శ్వాసము చూపు వాక్కు మది వర్తన ముద్ధతముల్ నరౌద్రుఁ డ

భ్యాసము నేరరా దొరుల కర్థమోధుల నిర్దహించుకొన్.

౯౩

గీ. అంగడకుఁ గాక భవనము త్రింగి యుమియఁ

గలుగు సాములు కొమరు లై కాంక్ష దీర్చ

నంతకన్నను గలఁడె యర్థ మొకఁ డెందు

నత్ర తనపత్నితో విజితాశుఁ డయ్యె.

౯౪

సీ. అనుభవించెను విషయమ్ముల యోగముఁ

డయు్య దత్తాత్రేయుఁ డచ్యుతుండు

విను మది యెందఱో మునికుమారులు తన్ను

బోధార్థు లై సతమ్మును వరింప

నపనంగితం దెల్పు నజ్ఞాకరంబున

మునిఁగిన యట్లుండఁ గొని దినమ్ము

లై నను బ్రియదర్శనాత్ము నమ్మహితాత్ము

వారలు విడచెరి తీర మెనసి

దివ్యవర్షశతంబు పూర్తిఁ గనునంత

సలీలము సలీలముగ ద్రోచి వెలికి వచ్చె

నొక్క కల్యాణి నారి రంభోరు నురుని

తంబ దివ్యాంబరధరం గరంబునఁ గొని.

౯౫

ఉ. ఈగతివాని హానినుతు లే మని కొల్పెద మంచు వీడిరా?

యోగమున న్నసింతు వని యుజ్జ్వలు లప్పటి కై న వీడమిన్

భోగినితోడఁ గూడి యది పుక్కిటఁ బట్టి యొసంగినట్టి ది

వ్యాగమవారుణీరసము నానఁగఁ జొచ్చె సముజ్జ్వలంబుగన్.

౯౬

దత్తాత్రేయునిచరితము

చ. తన కొక కాంత యంట సుర త్రాగుట యంట యజ్ఞస్రగీతవా
ద్యనికరసేవ యంట కొమ యుగము వామము, జెంది సప్తతం
త్రిని మొరయింపఁ దన్ముఖము నిత్యము ముద్దిడుపద్దులంట చా
లు నితని శిక్ష లంచు మునులు న్మునిసూనులుఁ బాసి రా యతికా.

శా. తుల్యాయాసవిధిక్రియుం డని మహాత్ము న్స్వాంతమం దెంచి ని
మ్మల్యు ల్వీడినమాత్ర వానియెడ దోసం బున్నదే? వారుణీ
మాల్వమూల్యవిభోగచిహ్నముల న మ్మాన్యండు భాసింఁచెఁబో
తొల్యం బేది మరుద్గతిం గలవె? పోల న్నప్ప్రశ్నతాస్ప్రశ్నతల్. ౯౮

క. తరుణిం గొని సుర ద్రావుచు
చిరతప మొనరంగఁ జేయు చిన్మూర్తి సురే
శ్వరు లట్లు మోక్తుకాములు
బరువడి నేవించి రెఱింగి భావము వొంగకా.

౯౯

క. బీభత్సము రూపము గొని
యా భవ్యుడు యోగచర్య నటు సాగించెకా
శోభనము లోదవుఁ బాపము
తొ భస్మము వానిఁ దలఁచినంతం బ్రజకుకా.

౧౦౦

గీ. దివ్యమార్గవిచక్షణు బ్రీప్రయాగ
విభవవిజ్ఞాను లై కార్తవీర్యుఁడాది
యకా నృపాలుడు తత్ప్రసాదాత్తమహిమ
నెంతలెంతలు సాధింప? రిల వినమొకొ?

౧౦౧

క. అనుడు విచిత్రం బదియును
మునిసూనులు గొలువలేక మోహమునఁ బడక
జననాథుఁ డెల్లు రాజన
ఖని వాని నెఱింగి మెచ్చఁగా నేవించెకా?

౧౦౨

క. విసఁ గొఱూహల మయ్యెడు
మసంబు త్వరఁబడెడు నోకుమారక! మే తొ
ఘనయోగిరాజచరితం
బనుమా యనుమాన మెవల సస సుతఁ డనయెన్. ౧౦౩

క. కృతపీఠ్యుని కొడు కర్జునుఁ
డతఁడు దివం బెనయ నిలని సభిషేకింపన్
హితమంత్రిప్రసృతీపురో
హితనగ్గము విలువ ననియె నిందలి కతఁడున్. ౧౦౪

సీ. ద్వాదశభాగంబు నై శ్యు లిచ్చెనరు ప
శ్యామ్ముల నమ్ము లాభమ్మునాదు
సగమగం బిత్తు రాలమందలనాదు
శ్రీరదభ్యాము శ్శ్రుతిమునాదు
నా అపు భాగంబు వ్యాససాయికు లిచ్చు
వారు పండించిన పంటలందు
జపతిపంబుల ద్విజజాతు లిత్తురు భాగ
మన్యు లమ్మెయి నిజాయమ్ములందు
సరసి రక్షించుపొలలు గాదా? యది గొని
రక్షణము సేయనేరని రాజు దొంగ
నచివ్రలార! నేఁ డొల్ల రాజ్యము వహించ
రేపు పడకొల్ల నారకకూషమందు. ౧౦౫

చ. తన కిడి యడ్డ మైస వసుధాపతి కంకొకవాని కిచ్చి దా
రి నెఱయు దొంగ కిచ్చి బెదరించెవవానికి నెల్ల నిచ్చి వై
శ్యనికర మింత దండుగ ప్రజాతతి నెత్తినఁ గొట్టి ప్రోవుసే
యు నది యుపేక్షనీసి యెనయుం బతి పున్నె మడంగ నన్నెమున్.

గీ. కోమటలయందుఁ దా నొక కోమటి యయి
దొంగలందు మఱొక్కండు దొంగయు నయి

తనదు సరిపాలనాంశ మందఱకుఁ బంచి

పంచకరపాల్లుపడు రేపు పార్థివుండు.

౧౦౭

క. రక్షణవేతన మని కద

యీక్షోణీశులకుఁ బూర్వ లి మ్మనిరి ధన

మృక్షమునకు నది చెల్లునె

రక్షింపఁగలేని దొంగ రా జెట్లు లగున్?

౧౦౮

ఉ. కానఁ దపం బొనర్చి నెఱకాన నభీప్సితయోగసిద్ధులం

బూని దివిఁ భువిఁ మెలఁగు భూరిమహాత్వము గల్లునాఁడు నే

నే నిఖిలాశ్రువేత్త నయి యింగితభంగు లెఱింగి యేలుదుం

గాని భవన్మతం బురివి కల్మషభాగి నొనర్తునే ననున్?

౧౦౯

క. అను వానినిశ్చయమ్మును

గనికొని మంత్రుల నెసంగు గర్గాచార్యుం

డనుకూలవాక్యముల నా

తనినెమ్మది కింపునేసె దారి దెలుపుచున్.

౧౧౦

క. రాజకుమారక! మేలే

యోచించితి వట్టులెన యోగేశు మహా

తేజుని దత్తాత్రేయుని

భ్రాజిష్ణు భజింప నరుగు వాంఛ ఫలించున్.

౧౧౧

సీ. సహ్యాశైలద్రోణి సంకల్పితాశ్రముం

డతఁడె లోకత్రయి కధిపతి యన

సర్వత్ర సమదర్శి సమవతీర్ణుం డయ్యె

జగతి జగద్ధాత చక్రధరుఁడె

యనసూయగర్భంబునం దారఁబండిన

యత్రిమునీంద్రు పుణ్యముల పంట

యమ్మహామహునిఁ గదా యాశ్రయించి న

హస్రాక్షుఁ డేలఁగా నయ్యె దివము

జంభుఁ గొని యెత్తివచ్చిన నలవడెత్తె
సమితి నడఁగించి యందించె న్నవన మతని
కన్ను డోర్చుటఁ గొల్పుచు ననయునుండె
సౌఖ్యతతి సురరాజు నిష్కంఠకముగ.

౧౧౨

ఆ. అనిన నమ్ముని యెటు లారాధింపఁ దెల్పు
సురలచేతి దైత్యనకులచేత
సహహరింపఁబడిన యధరాజ్యవన మతల
డెటు లిచ్చిపుచ్చె నింద్రున కని.

౧౧౩

జంభా సుర విజయము

ఆ. అడఁగు సరునునకు నా గర్గభగ్గుడు
దత్తభిధు చేతి ముఢాహరించె
శక్తుతోడి సురలు జంభతో నసురలు
మచ్చరించి మోహ ముప్పు పొడలి.

౧౧౪

ఆ. జట్టు జట్టు బట్టి నుడిసి హోరాహోరిఁ
బోరుచుండఁ గడచిపోయె నేడు
విజయుఁడైతి దైత్యవీరు లోడిని సుర
ల్పాతి నైతి సైచి సగతి యెగుఱు.

౧౧౫

ఉ. అంతట వాలఖిల్లులు బృహస్పతి మున్నగ దేవతావతుల్
మంతనముండి యెట్లనురు చూకు జను బిడఁదైరు లుద్బలుల్
హంత! యుచును మేని యిటు లాఱిడిచాలయినార మంచుఁ ద
చ్చింతఁ గలంగుపారంతుఁడెప్ప నుచభ్యుసితమ్ముఁ డిమ్మయి.

సీ. ఆశ్రయింపుడు మీర లత్రిపుత్తూరిఁ దపో
ధనుని దత్తాత్రేయుఁ దత్పరమతి
నతఁడు దురాచారుఁ డనఁబోకు డతిభక్తి
సంతసింపఁగఁ జేయఁ జాలినపుడ

వరదుడు వర మిచ్చు వైరుల సమయింప
 వచ్చు నద్దాన సంపదలు వొదలు
 నడుగులఁ బడి యెట్లు లన్నను విడువక
 యాప్రసాదం బుపాయమునఁ గొల్పుఁ
 డనుచు బాధం బనుచు వేల్పు లనుగమింప
 నరిగి దత్తేశ్వరాశ్రమం బధిగమించి
 తాంతితో లక్ష్మితోడ జాజ్వల్యమాను
 న మృహత్ముని దర్శించె నఘము లడఁగ.

౧౧౩

గీ. పాడుచున్నారు గంధర్వవరులు చుట్టు
 నాడుచున్నా రెదురఁ బన్ని యాటకత్తె
 తెత్తి కొమ యిచ్చు నానవం బెడనెడఁ గొని
 క్రోలుచున్నాడు మునివరుం డాలి కిడుచు.

౧౧౪

గీ. అల్ల మునికిని మ్రొక్కి రయ్యమరవరులు
 సురలు సురఁ దెచ్చియిచ్చి ర ప్పరమునకును
 ఫలములును బలలంబు లుపాయనములు
 గూర్చి సేవింప జొచ్చి రాకూత మెఱిఁగి.

౧౧౫

క. నడచిన నడతరు నిలువం
 బడుదురు నిలబడినఁ గాళ్ళఁ బడుదురు కనినఁ
 నుడువుదు రడిగిన నుడులకు
 నడకువయును బత్తి వెలయ నర్పించి రొగిన్.

౧౧౬

గీ. ఇట్లు సేవింప సేవింప నిష్ఠఁ డగుచు
 నేల శుశ్రూష సేసెద రింతపడుచు?
 నేమి కోరెద రెడఁదల నెలమిఁ దెలుపుఁ
 డని మహాత్ముడు ప్రణతుల నడిగె సురల.

౧౧౭

గీ. మానిశాస్త్రాల జంభాదిదానవౌఘు
 మాక్రమించెను భూర్భువరాదిభువన

మాహరించెను యాగభాగధు లెల్ల
తద్వధం బూది మము నోమఁ దలఁపుమయ్య!

౧౨౨

గీ. దైవతేశ! భవత్ప్రసాదమునఁజేసి
మరల సమరులు త్రిదివసంప్రాప్తు లగుదు
రట్లు చింతింపనే యని యడుగు లొత్తు
నుత్తముల క్రిలు లను దత్తసత్తముండు.

౧౨౩

ఉ. వేలుపులార! యిట్లు గలనే యెటనేని విచిత్రచిత్రముల్?
చాలినవారు మీరు దితిజప్రకరంబుల నోర్వలేరే? నే
నాలికఁ జిక్కి యెంగిలికి సంజక వారుణి మాటిమాటికిం
గ్రోలుచు నింద్రియార్థములను స్వతః మాట యెఱుంగకుంటిరే?

౧౨౪

ఉ. అక్కట సప్రవలాట కిటు లంటిరా? నామతిఁ ద్రిప్ప నై న యె
త్తోక్కఁ డిట్లొత్తినారా? కలదో యిట విక్రమమేఁ దనంబయోగ
రక్కసిజేంద్ర గెల్వఁగఁ దిరం బగు సాధన మెద్ది మూచి న
న్నిక్కలి నున్న సాటుని నయించెదరో? యెఱుంగఁ నుగేశ్వరుల్!

క. అనుచుండ జగన్నాథుఁడ
వనఘుండ విది యెదియు సంఘనా విద్యాతే
లనశుద్ధాంతరవిజ్వల
దనూనవిజ్ఞానదీపితాత్ముని నిన్నున్?

౧౨౫

గీ. అన్నవేల్పులతో నిజ మన్నలార!
యున్న దొక్కొంత సమదర్శనోల్లసనము
కాని యీ చాసతోడి సంగ మీలు లేసె
యకట యెంగిలి మంగల మైతిఁ జూడు.

౧౨౬

శా. వాసిం బాపును వచ్చు వన్నెఁ జెలుచుం బ్రజ్జల్ హరించుం దపో
భ్యాసప్రక్రియఁ గట్టిపెట్టు ధనవిద్యాశక్తికౌర్యాంగిక
శ్రీసౌఖ్యంబుల మట్టుజెట్టుఁ జనునే సేనింప నా వారికి
ప్రీతిసంభోగము దుఃఖదుఃఖ మపురా రేఁబెట్టఁగాఁ బోకుడా.

౧౨౭

క. సన్నుఁ గొని మీరు శాత్రవ

సన్నాహ మడంచు టరిది చనుఁడా దివ్యుల్!

ము న్నోటిబోటుఁ గై కొని

చన్నే సంద్రముఁ ధరింపఁ జనుట యనుటయున్.

౧౨౯

గీ. మునులు జేజేలు నెలమిమై మ్రొక్కి విభున

కనిరి చనునే కికురువెట్ట నన్న! మమ్ము?

నెఱుంగుదుము నీ ప్రభావమ్ము నింతో యంతో

ప్రాతచుట్టాల మెవరి పాల్పడుదు మయ్య?

౧౩౦

చ. మునివర! దోస మెంచు పని మోసముఁ దేదె? జగత్ప్రసూతి యీ

యనఘ హృదంతరాళగత యా భవదీయసువిద్య కాదె? హం

సునికరమాల మాలని ద్విజు న్మెయి సంతి యపుణ్యపుణ్యముల్

జెనయనియట్లు నీ ప్రకృతి చెంద దఘం బిది యంచు నెంచమే? ౧౩౧

ఆ. మున్నె మమ్ముఁ జుట్టె ముప్పురిఁ బెట్టకు

.మన్న నిన్ను నీమె నమ్ముఁ గొలిచి

యిందు నందు బంధమందు మోక్షమునందు

సుఖమ చెందువల్లు చూడు మీశ!

౧౩౨

మ. అను జేజేల తెఱం గెఱింగి నగి దత్తాత్రేయదేవేశుఁ డీ

క్షణ మింపారంగఁ బాట నిట్లనె సురేశానుల్! మతం బిట్టిదే

ని నిరూఢం బది కా దనంగ నగునా? నేర్పొప్ప మీ మార్గరం

గొని రంఢీ యని యంచుఁ బిల్చి వెన నాకుం గోచరు ల్గా నిటన్. ౧౩౩

క. నా చూపుకోపులం బడి

నీచత బలమేది తేజ నిర్గతముగ దో

పాచరు లొటపులఁబడి వడి

మీచే హతు లగుదు రరులు మే లగు మీకున్.

౧౩౪

చ. అను విభు మాట విన్నపుడె యక్కడవోయి సురేశు లీనుతో

నని యని రండు రం డని మహాధ్వనితో నెగిలింప రక్కసుల్

పనిగొని రాఁ దాదాహాశులఁ బొందు నిలిగింపుల వెంట నెరిగి రా
యనయులు వారు పేరు ననయగ జని రా హరి దత్తజేవునికా. ౧౩౫

క. సభయతి శరణి రమదులు

సభయతి పీఠీగచి రసురనాయకు తెలమిన్

విభవమపార్వ్యసంగతి

శుభ భీషనిభావ్య సేతు సుగదరి లక్ష్యేన్.

౧౩౬

సీ. నీలోత్పలవలూచితాలోలనయనఁ బీ

నప్రసాద సాహిత్య స్తవప్రమాణ

మధురమధురభాషమాణ సునిర్మాణ

ప్రీత్యనర్వగుణమాధుగీధుగీధ

గని సాధిలాష మా మనము నొనర్చును

ధీరతి నలకొల్పినేర నసురు

లమరుల విడిచి తదాహర్మకాము తె

ర్గరి హతేజస్సు లయ్యసుమున

మరిసి ముగిసి జరసి మాముహ్యమాను తె

భవనసార మున పాలఁగితన

మిదియు నక్కనేనిఁ గృతకృత్యులమ యని

తలఁచి తలఁచిసంత నలునఁబూని.

౧౩౭

క. సురనైరు లొక భిక్షకఁ జె

చ్చిరి దత్తాత్రేయునంకసీమఁ గల తలో

దరి నం దిడిరి బలంబునఁ

బారి నత్తిక నెత్తుకొనిరి పోసాగి రింకా.

౧౩౮

గీ. ప్రత్యదానపు తెల్ల నాతన్ని నెల్ల

యిమ్మునకుఁ దార్చి భోగింప నెంచి శార

పావనిశ్చయులకు నొక పాడి గలదే

నన్ని దత్తవిధుం దనె నాకులఁ గని.

౧౩౯

క. ఈలక్ష్మీ దైత్యనాథుల

ఫాలముఁ దాఁటినది నెత్తిపై కెక్కి బలే

వేలుపులారా! మే లగు

కాలము వచ్చినది లయముఁ గను నరులయెడఁక.

౧౮౦

గీ. ఏడు సంస్థానముల దాఁటెనేని లక్ష్మీ

తొలఁగి చను లేదు మే లట్టి తుచ్చుల కన

నెక్కడెక్కడ నిలిచి యేయేఫలం బొ

నంగు సిరి యని సుర లపనంగు నడుగ.

౧౮౧

శా. దత్తాత్రేయుఁ డనె న్నురాళి సిరి పాదస్థానముం దుండి నం

పత్తిక సాధముఖాధివాసవిధమున్ బ్రాపింపఁగాఁజేయు నం

కాత్తానస్థితి వత్త్రురత్నబహుభోగావాప్తి కా గుహ్యసం

సత్తిక గూర్చు గలత్రసౌఖ్య మిడు వతుం బంది సత్సంతతిక.

చ. హృదయముఁ జెంది లక్ష్మీ పొనరించు మనోరథపూరణమ్ము గ్రీ

వదరి వసించి భూషణము బాంధవసంగతి గల్గఁజేయు నా

వదనముఁ జేరి సత్కవిత వాక్యవిలాస మజావికమ్ము సం

పద రుచిరాన్నసంభవ మమందము నందముఁ జంద మీఁగనున్. ౧౮౩

క. తల కెక్కి సంత్యజించును

నెల వొండాకఁ డెనయుఁ గాన నిర్జరులారా!

చెలఁగి వధిపుడు దైత్యులఁ

గల శస్త్రాస్త్రములఁ దాల్చి గలితకమలులక.

౧౮౪

చ. భయవడనేల? రక్షసులఫాలము దాఁటి శిరంబుఁ ద్రొక్కె ల

క్ష్మీ యపగతౌజులై పడఁగఁజేసితి నేను బరాంగనాహృతి

క్రియ సుకృతం బపాస్త మగురీతికి నయ్యె నిఁకేల జా గనన్

జయరమ కాస్పదం బయిరి శత్రులఁ జంపి నిలింపు లింపునన్. ౧౮౫

గీ. దైత్యదానవనిహతి మోదమునఁ దేలు

వేలుపులు వినుతింప న వ్యాలుగంటి

యెగసి వచ్చి దత్తాత్రేయు నెలమి జెందె
సంత మ్రొక్కిరి కొనియాడి రమరు లనఘు.

౧౮౬

ఓ. జయజయ శ్రీకృష్ణ ! జగదధీశ్వర ! హరి !
యచ్యుత ! నారాయణ ! ప్రభుండ !
జయ నానుదేవ ! యశుయ ! నిర్జర ! యనంత !
జయ జనార్దన ! శంజ్జ ! చక్రపాణి !
భక్తాభయంకర ! త్వత్ప్రసాదమ్మున
సగత యయ్యె రాజ్యరమ మాకు
విశ్వరూపుండ ! సతి విశ్వండు ! జోహారు
విశ్వోద్భవసితీవిలయనిలయ !
యమలయశ ! భగవంతుడా ! యానతితతి
సాక్షిభూత ! సర్వాధ్యక్ష ! సంస్తుతింతు
మఖిలయోగీశ్వరేశ్వర ! యంజలు లివె
వందనమ్ము లాత్మారాను ! వరద ! ప్రోవు.

౧౮౭

గీ. అని యనేకవిధమ్ముల సమ్మనీసి
నత్రిపుత్రుని దేవేశు సభినుతించి
దండవత్ప్రణిపాతసంతర్పితు విభు
వీడుకొని వీ డెససి రవు వేల్పు లనఘ !

౧౮౮

ఉ. కావున నీవు కోరిన యభండమహాత్మ్యము సంభవించ సరి
భావితసర్వభావు సభవప్రభవుం బ్రభు దత్తదేవునిగా
సేవల దన్వగా జనుము సిద్ధుండ వయ్యెడుగాక యంచు గ
గ్గావనిదేవమూని యన నాదృతుఁ డై యటవోయె నాతఁడుగా. ౧౮౯

గీ. పోయె దర్శించె భక్తితో బూజ సేసె
గాళు లొత్తై నడిగినన్ద కల్లాసంగె
మాల్యచందనగంధసంపత్తి గూర్చె
నమరు నుచ్చిష్టసముపానసమునఁ గొలిచె.

౧౯౦

ఆ. ఫలము లాహరించుఁ బక్వాన్నములఁ గూర్చు
నుపచరించు ననయ ముచితసేవ
నట్టి రాజపుత్రుఁ డెట్లు లున్నవి రెండుఁ
బాపవహ్ని మండిపడె జనకుండ!

౧౫౧

క. అది చూచి స్వభావముచే
త దయాశీలుఁ డవు దేవతావరదుఁడు నె
మ్మదిఁ బరితుష్టుం డై భూ
మిదయితనుతుతోడ మెల్లమెల్లనఁ బలికెన్.

౧౫౨

సీ. ఏమిరా నాయన! యిట్టి యాపద కగ్గ
మైతివే? ననుఁ గొల్చు ననయమునకుఁ
గల్లు త్రాఁగుచు మాంసఖండముల్ నంజుచు
నాడుదానికీ జిక్కి యన్వహంబుఁ
జెడిపోయెఁ బడిపోయె నీ యని జను లన
వెలియైతి నీ విశ్వవృత్తమునకు
నిట్టి యవిధిఁగోడ నెవ్వరి బోధమో?
సంసర్గ మెనెసితి చాలకాల
మకట విడువు మింకనైన నుపకరింపఁ
జాలనట్టివాని జాల మేల?
యాశ్రయింపవయ్య యర్థదానసమర్థు
నగడు వాయఁబెట్టు ననఘు ననుడు.

౧౫౩

ఆ. గర్గవచన మెంచి శార్తవీర్యార్జునుఁ
డార్జవం బెడయక యంధ్రులఁ బడి
యైనదాని కించుకైనఁ జింతింపక
యాత్మవికృతి లేక యలయ కనియె.

౧౫౪

సీ. స్వామి! యేమంటి నీవాడ దేవుడ వీవు
పౌరాణుడ వలె విశ్వంభరుడవు

ని న్నెడఁబాయని నీరజేక్షణయిది

నిజమాయ నీకు నన్నెమె తలంప?

ననఘండ పీపు నీ యనఘ నాకుఁయు న

నంతండ నౌ నీకు నాత్మనత్తి

మున్నె ముగ్ధుడ నీవ! మానసింపు మింక

భాగ్యంబునఁగాద పడసితి నిను?

బోయె బోయిన కరములు పోనిమ్ము

కల యవయవముల గూడ నీకన్న దిక్కు

గాన ముల్లోకముల నీవఁ గాన గాన

లోల! ప్రారబ్ధ మెడనిన బాలు దీవ.

౧౫౫

చ. అనెడు విధేయుఁ జూచి దయ యంతయు వానిద యన్నయట్లు శ్రీ

తి నెనసి దేవదేవుఁ డను కీవరహానితపీర్య! కార్తవీ

ర్య! నయరహస్య మెంచితి నరమ్ము వరింపుము పార్థివేంద్ర! నీ

విసయము ధైర్య మెంచ నొడవె న్మది తుట్టి త్వదిట్ట మిచ్చెనఁ.

గీ. మాంసమద్యోపహారము ల్మూల్యగంధ

ముఖము లిప్తమిష్టాన్నము ల్బున్న గూర్చి

బ్రాహ్మణార్చనముల గీతవాద్యములను

వేణువీణానువాదననిధుల నెలమి.

౧౫౬

గీ. లక్ష్మీతో నన్ను నేటట లాభ మెంచి

పూజ సేసెనువారికి పుట్టి నిడుదు

బుత్త్రదారధనాదికమును నొసఁగెద

నీసడించెడువారల గానిపలుకు.

౧౫౭

ఆ. అని ప్రసాదసుముఖుఁ డై యానతిచ్చెడు

వాని కెఱంగి యనియెఁ బార్థివుండు

దేవదేవ! నీమతికి నచ్చు దాసుండ

నని తలంచితేని మనవి నేతు.

౧౫౮

ఉ. రాజకుమారుడ న్విను మరాజక మైనది రాష్ట్ర మయ్య వోన్
భ్రాజితశక్తి గల్గి పరిపాలనపద్ధతి లోక మెన్న ని
క్షేజితపాపశేత భరింపఁగ నైన భరింతుఁ గాని లే
దా? జగ మెట్లు వోయిన నుతంబు తపం బొనరింతు న నృతిన్. ౧౬౦

గీ. నిన్నుఁ గొలువంగ వచ్చితి నిర్మలాత్మ!
యుత్తమర్థి నొసంగుమా యొనఁగెదేని
దేనిచేతఁ బ్రజాపాలనానుగతము
సర్థధర్మం బహుసంబు నందఁగలనో? ౧౬౧

సీ. ఎవ్వారియెడఁదల నేమేమి కలదో? య
ద్దాని నెఱింగెడు జ్ఞాన మిమ్ము
ద్వంద్వయుద్ధప్రసేదతయుఁ దలంపుతో
బాహుసహస్రమ్ము వడయ నిమ్ము
సిద్ధు లెన్నిది కల్గి చిత్తగించినవోట
బ్రత్యక్ష మవు ప్రాభవమ్ము నిమ్ము
శైలాంబుభూమిపుష్కరరసాతలములఁ
గడమపడని రథగతుల నిమ్ము

అధికవిఖ్యాతుచేతఁ జూ వమర నిమ్ము
దీన గర్వింప నుత్తము లైలుప నిమ్ము
విత్త మేనాఁడుఁ దరుగని విభము నిమ్ము
శ్లాఘ్యు లగు సతిథులఁ గొల్చు లాభ మిమ్ము.

౧౬౨

గీ. నన్నుఁ దలఁచిన రాష్ట్రజనంబులకును
గావలయును సప్తద్రవ్యకలితలాభ
మమర సీయందు భక్తి ని మ్మాదిదేవ!
నిత్య మవ్యభిచారితాంచితము గాఁగ. ౧౬౩

గీ. అనుచుఁ బ్రార్థించు భక్తునిమన మెఱింగి
నీవు దలఁచిన వరము లిన్నియుఁ బొనఁగెడుఁ

జక్రవర్తివి కేవలేశ్వరుడ వగుము
నాప్రసాదంబుతో నని నాథుఁ డనుడు.

౧౬౪

గీ. అపుడె యంతటివాఁ డయ్యె న మృహాత్ము
సంఘులం బడి యునసంగ్రహము లొనర్చి
యానఁ గొని పిల్చెఁ బ్రకృతుల ననుభవించె
సిద్ధుఁడు స్వరాజ్యపట్టాభిషేకమహము.

౧౬౫

ఉ. సర్వమహిజనంబులకె సంబర ముద్ది యనంగరాక గం
ధర్వులు పాడి రచ్చరలు నాడిరి నాడు త్రిలోకకాముదీ
పర్వము పర్వె నర్జునశృపాలుఁడు రాజ్యమునందు వానిచి
త్తోర్వర యోగిపాదుకలు నొక్కటఁ గీల్కొన మేలు మేల్కొనక.

శా. చాటుంబంచెను హైహయోత్తముఁడు రాజ్యస్థేముఁ డై యెల్లెడక
ఘోటికుంజరసంజతార్థుల నాకుం గాక యెవ్వని కీ
నాటంగోలె ధరిత్రి నాయుధముఁ బూనకరాదు కా దన్న నా
మేటిం జంపెద దన్య ఘాతుకునిఁ గా మీలించి యంచుక రహిణి.

శా. దత్తాత్రేయవరానుభావమునఁ దత్తాదృశసమృద్ధి మహా
విత్తస్థారబలప్రసిద్ధి గన నై పృథ్వీస్థలంబు నృదా
యత్తంబుం బొనరించినాఁడ నిక నన్యక్షత్రియతాత్త్రిసం
పత్తు ల్సాగవు పెట్టు డాయుధము లేవారే సహింసామతిక. ౧౬౬

గీ. సలువరా దెందు పాపంబు జంతుమతులఁ
బుట్టఁబోయెడు సంకల్పములు నెఱుంగుడు
సర్వభూముల నుండు సీశ్వరునివరుస
జారఘోరత్వములమాట సైప ననుచు.

౧౬౭

గీ. అతనియానఁ దలంచి యే యధిపులేని
నాయుధము దాల్చి రైరి నాఁ డడఁగియుండి
రాతఁ డొక్కఁడు దక్క బరాక్రమమున
కన్యము రుచింపదయ్యె సమాశ్రయమ్ము.

౧౬౮

సీ. గామపాలుఁడు వాఁడె భూమిపాలుఁడు వాఁడె
 వాఁడె పశుక్షేత్రపాలకుండు
 బ్రాహ్మణక్షత్రియవై శ్యశూద్రాదిజా
 తుల ధర్మమరయ నౌ దొరయు వాఁడె
 సంయములకు వాఁడె సార్థములకు వాఁడె
 వానికి వాఁడె నిర్వాహకుండు
 బహుయజ్ఞముల సమాప్తవరదక్షిణముల
 సాగించెను దపించె జయము నెనసె

వ్యాలదన్యుదహనవై రిశత్రుభయమ్ము
 లండు సన్యము లగు నొందిలులను
 మునుగు జనుల కెల్లప్రాద్దు సముద్ధర్త
 వాఁ డొకండు యనగ వరలె దలచ.

౧౭౧

గీ. అతఁడు రాజ్యంబు శాసించు నట్టివేళ
 నష్టమయ్యె నర్థం బను నరులు లేర
 వాని యభిమానము సమృద్ధి వైభవంబు
 నరసి శౌనె నంగిరోముని హర్షగీతి.

౧౭౨

గీ. దానములఁగాని తపములఁగాని యనుల
 గెలుపులఁగాని ప్రజఁ బ్రోచు కీర్తిఁగాని
 యనియెడ నిజంబు కార్తవీర్యక్షీతీశు
 దారి నడుగిడలే రన్యధరణిపు లని.

౧౭౩

క. ఏనాఁ డా దత్తేశ్వరుచే నట్టిసమృద్ధి వడసె జిరకీర్తి విభం
 డానాఁడు తదుత్పవములు దాను ప్రజలు సలిపి రెలమి దగ నేటెట.

సీ. తా నొకనాఁడు శ్రీదత్తదేవుని నన్ని
 ధికఁ జని శుశ్రూషఁ దెలచివచ్చు
 సంతిపురంబునయందె యొక్కొకవేళ
 నాండ్రతో సరసమ్ము లాడుచుండు

ధర్మశాస్త్రము లొక్కతఱి బరామర్శించు
 యోగశాస్త్రము లెత్తు నొక్కతేప
 తత్త్వశాస్త్రము లుత్తములొద్ద నొకసారి
 వినుచుండుఁ దాత్పర్య మనువుపడఁగ
 దత్తగురునొద్ద యెది యెది తా నెఱుంగుఁ
 బలుకు నెల్లర కదియు గోప్య మని లేక
 యన్నియెడలను దుష్టసంహరణ శిష్ట
 రక్షణము లాచరించుఁ దత్ప్రవారణంబ.

౧౭౫

ఉ. అంతటివానిఁ జేసె విభుఁ డర్జును నా కృతవీర్యసూతి ధీ
 మంతుఁ డనంతుఁ డాద్యుఁ డవు మాధవు నాద్యవతార మా నవి
 ద్యాంతకు దత్తదేవు సచరాచరభావ్య మహానుభావ మ
 త్యంతము చింతితార్థద మిదంవిధ మంచు నుతించి యిట్లనుఁ.

౧౭౬

సీ. వినుమయ్య! జగముకారణ మవ్యయము సత్య
 మదైవ్యతము పరాత్పరార్థ మమరు
 నెద్దానికన్న నెది తరమ్ము నరులకు
 లేదొ మృగ్యతమ మృలింగి బ్రహ్మ
 మదె యిది యనఁగ సదాధార మై వాసు
 దేవుఁడు మాయతో భావితుఁ డయి
 భువనములు సృజించుఁ బోషించును మలంచు
 నజుఁ డీశుఁ డొకఁ డన నాతఁ డొప్పుఁ

గవు లెవనిధ్యానధారాసిఁ గర్మబంధ
 కవలితగ్రంథివిచ్ఛేదకలన కౌదు
 రట్టి పరమాత్మ యా హరి యత్ర కాత్మ
 దత్తుఁ డై దత్తదేవావతార మెనసె.

౧౭౭

గీ. అఖిలశక్తు దయాశ్రయుఁ డజుఁడు దేవుఁ
 డమ్మహాత్ము భజించువా రమ్మతు లాదు

రాత్మ నుడిఁ బని సర్వభావార్పణమునఁ

బ్రభు నతనిఁ గొల్చి భవి దేహబంధ మెడయు.

౧౭౮

మ. జనులారా! వెన రండు పుష్పమొ? పలాశంబో? ఫలంబో? జలం

బో? నివేదించెడువాని కిచ్చెదను నే మోక్షంబు భక్తిక్రమం

బును వీక్షించి యదే యథావ మయిన బొగ డేల నాదాఁక మీ

ధనముల్ ధాన్యము లన్యముల్ గొన మదిం చాత్పర్య మూహింపుఁడ.

చ. అను పరమాత్మ వాక్యము ముదాపహసంశపథంబు సర్వతా

శ్రునిచయమందు విందుముగదా హరి ధర్మ మధర్మము న్భరిం

ప నడఁగఁద్రొక్క శిష్టపరిపాలన దుష్టవినష్టి నేయ మే

దిని నవతారము ల్గానుఁగదే వెఱ పేల? సమాశ్రయించినక. ౧౮౦

ఱ. అఱుఁ డనాదినిధనుఁ డయ్య నాయయ్య లో

కస్థితిం దలంచి భూస్థలి బహు

గతుల దోఁచుఁ బ్రథమగణ్య మా దత్తేశు

సంశనిధము వింటివయ్య? తండ్రి!

౧౮౧

ఉ. ఎందఱికిం బలంబులు నహీనరమావిభవంబు లిచ్చె? నిం

కెందఱి యోగరూఢపరమేశ్వరభావులఁ జేసి వాని బో

ధేందిర నడ్డె ముక్తులుగ నెందఱ సల్పెను దత్తదేవుఁ డా

నందమయుండు తెల్పుఁగలనా? విను మైన నలర్కసంభృతిక. ౧౮౨

అ ల ర్క చ రి త ము

సీ. ఎవని సోమాహుతి నిండ్రుండు ముద మందె

వాఁ డొప్పు శత్రుజిత్వార్థివేంద్రుఁ

డరివిదారణుండు మహాబాహుండు ఋతుధ్వ

జుండు నా నతని కాత్మజుండు కలఁడు

బుద్ధి బ్రహ్మస్పృతిఁ బోడిమి నశ్వల

శక్రు విక్రాంతి రాజసుతుఁ డొరయు

నతఁడు క్షీణించె దుల్యవయఃపరాక్రమ
క్రము లవు నృపకుమారకులతోడ

నట్లు కొంతకాల మరుగఁగా నాగలో
కంబునుండి భూతలంబుఁ జెంది
యశ్వతరుని కొడుకు లాడ నై రనుదినం
బవనిసురకుమారు లై తదాప్తి.

౧౮౩

ఆ. సతము నట్లు లాడు సవయస్కు లగు నాగ
రాట్సుమారులందు రహి నదికిన
మనసు దివ్యరాక మనుజేంద్ర తనయుండు
దా రమింపఁ జెందు వారు వెలిగ.

౧౮౪

క. ఆరాజసూను నాగకు
మారులు విడువంగలేరు మఱి వారల నా
ధీరవరుం డెడఁబ్రాయఁడు
భూరిన్నేహశృతబంధమున సంగతితోక.

౧౮౫

నాగకుమారు లశ్వతరునితో మదాలసావృత్తాంతము చెప్పుట

క. ఒకనాఁ డశ్వతరుం డా
త్మకుమారులఁ బిలిచి సమ్మద మొదఁ గదురక
సకులాలాశంసనముగ నను
సుకుమారకులార! కలదె చోద్య మేదేనిక?

౧౮౬

సీ. గుణవంతుఁ డగు రాచకొడుకుతోఁ జెలిమికి

సత ముర్వి కరుగుట సమ్మతమ్మ
సత్సంగమునఁ గల్గు సద్భావ మెంతేని
సామాన్యఁడా యేమి యా మహితుఁడు?
సచ్యుతు నవతారమా యని శంకింతు
మారీతి లోకోపకారితఁ గని

యట్టివానికి మిత్రులై తిరి బలిబలి

యేమి సాధించితి రీహితముల్

నాదరమున మిత్రకార్య మొనరువ

వలయు సత్సఖుల కవశ్య మలఘులార!

యెద్దియే బెద్ద పని మీర లెఱిగి చేయ

నేరకుండిన జెప్పుడా నే యతింతు.

౧౮౭

మ. అనుడుం బుత్తులు తండ్రితోఁ బలికి రయ్యా! చేయఁగారాని దె
వ్వనికి న్వానికిఁ గృత్య మొండు కల దేవాఁ డేమి చేయంగలాఁ
డనుభావాఢ్య మదాలసాఖ్య సతి గంధర్వాత్మనంజాత దై
త్యునిమాయం బతి చచ్చినట్లు విని మృత్యుప్రాప్త యయ్యె న్నెసక.

మ. అనుకూలం బ్రమదం దథావిధ మృత న్వాంతంబునం దెంచి దా
నిన కా కన్యఁ బ్రరిగ్రహింప నని పూనెం జూ వ్రతం బంచుఁ జె
ప్పిన దుర్దానపుఁ డాతఁ డెవ్వఁ డలసాధ్వీరత్న మేలాగు చ
చ్చెను రాట్నాతి యిటల పూనె వ్రతముం జెప్పుం డనం దండ్రికి.

ఉ. నాగకుమారు లిట్లని రనా! ముని గాలపుఁ డేగుదెంచి య
భ్యాగతపూజ లంది యొక యశ్వముఁ జూపి నృపాలుతోడ దే
వా! గతి యెందునుం జెడని వాహము దీని స్వసూతి కిమ్ము నా
యాగ మడంపుమా కువలయాశ్వఁ డతం డగు దీనినంగతిక. ౧౮౦

చ. అనురుఁ డెవండా వచ్చి తన యాశ్రమముం జెడఁగొట్టు నెప్పుడుక
విసివి నభంబుఁ జూచితిని వెంటనె దివ్యతురంగ మిద్ది నా
వసతికి నేగుదెంచెను దివంబుననుండి భవత్పుతుండు నా
వసమున దీని నెక్కి రిపుభంగమున న్నునుఁ బ్రీతుఁ జేసెడుక. ౧౮౧

ఉ. పుపుము సీకుమారకుఁ దపంబు నుఖంబుగ నాకు సాగ ర
క్షింపు మటన్న మహానినుడికిం గృతకౌతుకమంగళుక సుతుక
బాంపిరివోవు దీవనలఁ బోలఁ గుతూహలిఁ జేసి మహానితో
నంపె నృపాలుఁ డాతఁడు తదాశ్రమ మొంది నుఖస్థితుండుగాక.

ఉ. అంతట నొక్కనాఁ డనురుఁ డమ్ముని సందియ వార్చుచుండ ధ
న్నింతు నటంచుఁ బంది యయి చెచ్చెర వచ్చెను బాపఁడే యటం
చింతటిలో నరేంద్రనుతుఁ డెక్కె దురంగమ మెక్కువెట్టె వి
ల్లెంతయు సర్ధచంద్రశర మేసె సదలెను బాతె దైత్యుడున్. ౧౯౩

ఉ. కాలికి బుద్ధి సెప్పు నరీ గైకొని పోయె ఋతుధ్వజుండుఁ బా
తాలము దూతె వాఁ డితఁడు దద్గతిఁ దద్గతుఁ డయ్యె నింతలోఁ
బాలక వాఁ డదృశ్యుఁ డగుచాయ నృపాత్మజుఁ డారసెం దదీ
యాలయమందు విశ్రమము సందుచుఁ గన్గొనె నొక్కసుందరిన్.

క. ఎవ్వతె వీవు తలోదరి!

యెవ్వరిదాన పని యడుగ నెదియుఁ బలుకకే

జవ్వని ప్రాసాదాగ్రముఁ

జివున నెక్కుటయు నచటు చేరెఁ బతి వెనక.

౧౯౪

ఉ. కాముఁడు వద్ద లేని రతికామిని నాఁ దగు కన్నె నొక్కతెన్
భూమివిభుండు కాంచనవిభూషిత తల్పనివ్వుఁ జూచి ని
స్తామసరాజసుం డయి రసాతల దేవతఁగాఁ దలంచె నా
సామినిఁ గాంచి మైమఱపు సంగతిఁ జెందెను బాల లోలతన్. ౧౯౬

శా. చిత్రంబందలి బొమ్మయా యనఁగ మూర్ఖిల్లంగ నై యున్న యా
నేత్రానందకరిన్ గనుంగొని మహీనేత్రాత్మజుం డాతితో
నాత్రం బొప్పఁగ శీతలామృతమృదూద్య చ్చామరం బెత్తి స
ద్ధాత్రి స్వీవ నొకింత యూరడిలి వేగం బుచ్చె నిట్టూరుపుల్. ౧౯౭

మ. భయమో? మోహమో? యింకనొక్కటియో? విశ్వాసంబుతోఁజెప్పితే
నయముం గూర్చెద నూరడిల్లు ముదితా! యం చాతఁ డూరార్ప ము
ద్దియ నోరాడక స్వీయవృత్తమున రద్దిం బెద్ద చింతించి యె
ద్దియొ చే జాటానరించి యాలిచెవి నూడె న్నందమందధ్వనిన్. ౧౯౮

చ. అది మది నూహసేసి యనె నాతనితో స్మరసుందరుండ! చె
ప్పుదు నెటు? లూరకుందు నెటు? పోనినుఁ జూపి యనంగుఁ డమ్ములం

గుడెగొని ముగ్ధ పేరురము గ్రుచ్చుచునుండె దయందొఱంగి యం
గద కిటు లయ్యె నింతి విను గాథ యగాధధృతీ! వచించెదన్. ౧౯౯

సీ. విశ్వావసుండు నా విఖ్యాతనాముఁ డు

న్నాఁడు నాకమున గంధర్వరాజు

తత్తనూజాత మదాలస దీని పే

రనఘ! కన్నియ యిది యందకత్తె

దానవుండు ద్విషద్విదారణుం డాత్మజుం

డల చంద్రకేతుసమాహ్వయునకు

నీతండు పాతాలకేతుసంజ్ఞాతుండు

కొనివచ్చె బాతాలకుహరమునకు

మా చెలిఁ దమోమయం బైన మాయసేసి

యుద్వహింపఁగ నుండె ద్రయోదళిఁ దిధి

శూద్రశూద్రుండు నేదసంశ్రుతి కెటు లటు

తగడు చార్వంగి కసురుండు తగడు తగడు.

౨౦౦

ఉ. ఇ న్నలినాక్షి యొప్పమి నతీతదినమ్మున మేను వాయ నై

యున్న వచించె నా సురభి యుగ్మలి! యీతఁడు నిన్ను బొందలేఁ

డెన్నఁగ మర్త్యలోకమున కేగిన జీని నెవండు శత్రుసం

భిన్ను నొనర్చు వాఁ డగుఁజుమీ పతి నీకు ద్రుతంబ యం చనెన్.

ఉ. కుండల పేరి దానఁ గొమకుం జెలి నేను మనోహరాంగ! నీ

చుం డితఁ డిష్ట పంది యయి చొచ్చె మహీతలమందు వీని నె

వ్వండా శరాళి గ్రొచ్చె మునిపాలనకై జనపాలుఁ పొక్కఁ డ

చ్చండత కోడి వాఁ డెనఁ జాటుగ స్వామయ మేను జూడగన్. ౨౦౧

ఉ. అక్కడఁ జూచి యిక్కడకు నాగత నై నినుఁ గంటి నింతలో

నెక్కడివాడ వెవ్వడ వహీనకుమారుడవా? నరుండవా?

నిక్కము వేల్చువా? యిటుకు నీ వెటు వచ్చితి మర్త్యు డైన నీ

యిక్క జొరంగరాద మహితేచ్చ! భవద్విధ మానతీయవే. ౨౦౩

చ. సురభి వచించినట్టి కృతి చొప్పడెనో? యింక దాపనేల? నీ
సురుచిర మైన మేను గుణసుందర! తన్నె వరింప నెంచి చొ
క్కి రమణి యిట్లు లైనది విశేర్ణమనోభవబాణవేదన
వరవిభవా! వచింపు నిజవర్తనమున్ విధిసంవిధానమున్. ౨౦౮

చ. అన విని పల్కె నే గువలయాశ్వుఁ డన నృహి శత్రుజన్మహా
వనిపతిసూతి గాలవునివాసమునన్ మునివిఘ్నకారిఁ బం
దిన దితిజాధముం బొడిచి దిక్కిఁటి పాటిన వానివెంట ని
మ్మనికికి వచ్చితిన్ దురితు మాయకు నాతని ద్రుంపఁ డెంపుమై. ౨౦౯

గీ. ఇంతలో మీరు గాంచితి రే నడుండ
దానవుండఁ గాను దేవుండఁ గా ననవుడు
గుండలయుఁ బల్కె భూవరాఖండలుండ!
సురభి చెప్పిన చొ ప్పిది సూన్యతంబె. ౨౧౦

ఉ. పావుఁడు దెబ్బ తిన్నది భవచ్ఛరయుక్తిన సందియంబు లే
దీవగిది న్నినుం బెరసి యీ తనుమధ్య సభాగ్య మయ్యె వీ
రా! పొలఁతిం గ్రహింపుము త్వదాశ్రయ ముందు సమాహితుండ వై
యావయి జేయ నౌ పనికి నాయితమయ్యెదుగాక యం చనన్. ౨౧౧

చ. పనితఁ గొనంగ నౌనె పరవంతుండ నా కిపు డన్నమిన్న! మ
జ్జఃకుండు స్వామి గల్గ నని త్మోవరనందనుఁ డంచు నుండ యో
గిని యగు కాంత నెచ్చెలి యొగిం దలఁచె న్నది శాంతు యోగివ
ర్యని ఘనుఁ దుందిలాభిధు గురు స్థురుతుల్యుఁ గుమారమాన్యునిన్.

ఉ. అప్పుడ వచ్చె నా మునియు నాత్మసమిత్కుశముఖ్యవస్తుఁడై
గొప్ప మదాలసాప్రియము కుండలగౌరవ మెంచి రాట్నాతున్
దప్పని దిద్ది దైవమువధం బనుచు స్వినిపించి పావకున్
దెప్పునఁ గూర్చి మంత్రనువిధిం గృతమంగళసంవిధానుఁడై. ౨౧౨

గీ. పెండ్లి నేయించి కన్య నొప్పించి పోయె
దాను దుందిలమాని యథాగతముగ

దంపతుల నిచ్చ దీవించి తప మొనర్ప

గుండలయుఁ జనఁ దదనుజ్ఞఁ గొని ప్రియమున.

—౨౧౦

ఉ. అంతట శత్రుజిత్తనయుఁ డాలి నిజాశ్వసమూఢఁ జేసి ని

ర్గంతుమనస్కుఁ డై వినె ఖరధ్వని దై త్యకులప్రభుండు స్వః

ప్రాంతమునుండి తెచ్చిన మదాలస. పేరిటి స్త్రీణరత్న మా

గంతుకుఁ డక్కటా యెవఁడొ కై కొనిపోయెడు నడ్డుఁ డం చటన్.

చ. అది విని రాజసూతి క్షణ మాగి కనుంగొన నింతలో భయ

ప్రదదితిజప్రధానబలరాజులతో నెదిరించె వైరి యు

స్మదమున మర్త్యవీరుఁడు నమర్త్యులు మెచ్చ నరాతినంహతిం

బదరపవిప్రవర్షములపా లొనరించి కలంచియాచుచున్.

—౨౧౧

శా. పాప మ్మిమ్మెయిఁ బంటపండినది లే పాతాలకేతుండ ని

న్నేపారం దునుమంగ నడ్డపడలే రెవ్వార లిం దంచుఁ ద

న్నాప న్వచ్చిన వానితమ్ము నధిపద్యం దాలకేతు నివ్విచే

ప్రాపన్నుం బొనరించి యన్న తలఁకన్ వ్యాపాదితుం జేసి తోన్.

౧. అడ్డపడు మూఁకలను దున్ని యాలి నశ్వ

సంస్థితం జేసికొని నిజస్థాన మెనసి

తాతపాదపదారవిందముల కెరఁగె

బత్తితో పుత్రపుత్ర ముపన్యసించె.

—౨౧౨

౨. విజయరమణ నోఁథ నతివిశ్రుతితోఁ గొని వచ్చి మ్రొక్కు నా

త్యజమణిఁ గొఁగిలించుకొని తండ్రి ముదం బెససెన్ గడున్ ఋతు

ధ్వజునకుఁ బ్రాప్త యైనది మదాలస యెన్న వశంబె వారి భా

వజనిజవై భవానుభవభావవిభావరసై కమత్యమున్?

—౨౧౩

౩. యోగ మిదంవిధం బిఁక వియోగముమాటయు విన్ను తండ్రి! యా

భోగయశోఽనుకూలుఁ డొకపూట యమస్వస్మతీరదేశమం

దేగుచుఁ జూచె సానుచరుఁ డీశసుతుం డొక తాపసాశ్రమం

బాగమభాగభావితశుకాలపనప్రియ మిష్టపుష్టమున్.

—౨౧౪

సీ. పనన మందారచంపక కోవిదారాది

వల్లీతతద్రుమ ప్రోలసితము
హంస కారండవా దృబ్ధిహాగ్గీర్ణ
సాబ్జసరోవరాభ్యంచితమ్ము
సంచారనన్మృగ శాఖామృగాప్లుత
భూభూజశాఖాకాపూరితమ్ము
గోబ్రహ్మబృందాగ్ని కుశ మృగాజనముఖ
సుహితాధ్యయనరావశోభితమ్ము
నైన కృతకాశ్రమము సుకృతాశ్రమ మని
చొచ్చె మనరాజసూనుఁ డుత్సుకమతి యయి
తాను మును సాముచచ్చిన తాలకేతుఁ
డసురుఁ డం దుండె మునివేష మాక్రమించి. ౨౧

ఉ. వచ్చిన రాజపుత్తు నభివంచితుఁ జేయఁ దలంచి రక్కసుం
డెచ్చుగఁ బూజసేసి యనియె న్మఖ మొం డొసరింప నెంచితిన్
నచ్చరితుండ! దక్షిణకుఁ జాలిన విత్తము లేమి నీ మెడన్
మెచ్చగు సొమ్ము ని మ్మనెద నే ననఁజాలకయుం గ్రియాదృటిన్.

చ. అది యిటు లిచ్చి నిల్వము మదాశ్రమమందు ముహూర్తకాల మే
నిదె సలిలాధినాథుఁ గని యిప్పుడ శ్రమ్యతెడన్ వరంబు లి
చ్చెదన శుభంబు నీ కగు వశీకృతలోక! యటంచుఁ జూచె గే
లుదితసురాయుధప్రభము నుజ్జ్వలభూషణ మిచ్చె నీతఁడున్. ౨౨

ఉ. వాఁ డది చేతఁ బుచ్చుకొని వారి మునింగి తుణంబులోన న
వ్వీ డెనయంగఁ బోయి మునివేషమునం గనిపించి యార్తి మై
తోడును నమ్మదాలనయు తిచ్చవడ స్థన ముమ్మలంప ని
ట్లాడె సువర్ణకంఠపరమాభరణం బటు వెట్టి సాశ్రుడై. ౨౩

సీ. వీరుండు లోకోపకారి ఋతుధ్వజం

డున్నాడె? యట్టివాఁ డుర్వి నింక

నీ మాయదారిడై త్యామయ మెటనుండి
 దాపరించెనో? యట్టితరమువాని
 కక్కటా యే మని యనువాడ నే మని
 యేమి లాభ మ్మెడ రిది యెనయనె?
 చెప్పకుండుటకు వచ్చితిన్? యే మైన గా
 నిమ్ము మహారాజ! యిట్లు లయ్యె
 నొక్కతక్కనుచే సుతుం డుక్కుమడగు
 చుండి నా యాశ్రమముదరి నొసంగె నాకు
 నీకు నిమ్మనె గై కొను శోక ముడుగు
 హృత్సమాశ్వాసనం బిది యింకమీఁద.

౨౨౦

చ. వనమున శూద్రతాపనులు వాని దహించిరి తత్తురంగముం
 గొని చనె దుష్టుఁ డయ్యసుర కో యని యేడ్చితి మెల్లవార మీ
 పని యిది తప్పకుంట నిటు వచ్చితి జేసెద నింతమాత్ర మే
 నని భవదీయశోకముల నక్కట చూడంగజాల బోయెదన్.

గీ. అనుచు నల కంఠభూషణ మచట నై చి
 పోవనేపోయె వాఁ డెదఁ బొంగిపడుచు
 రాజు మూర్ఖిలై మూర్ఖిలై రాజపత్ని
 విన్న జనమెల్ల మూర్ఖిలై వీట బాట.

౨౨౩

ఉ. గుండె గుబుక్కు మంచు నొకకొంత తపింపఁగఁ ద్రోచికొంచు న
 య్యండజయాన యల్లన మదాలన యత్తను మామ నత్తటిక
 గొండాక యూఁడించి క్రియకుం బురికొల్పి యమాత్యముఖ్యులన్
 జండతరానలార్చుల నిజప్రియు నెంచుచు వేల్చె సంగమున్.

చ. ఒడ తెలుంగంగనైన దనయుం డటు గా న్నువనేగి కోర్చునే?
 యొడయఁడు మంత్రిముఖ్యు లెటులో తను బోధితుఁ జేయఁజేయ నా
 కొడుకునకుం జలాంజలులు గూర్చి మునింగి గృహంబుఁ జొచ్చె నీ
 వడువున శోకవారినిధిఁ బాపపుడైత్యుఁడు ముంచె రాష్ట్రమున్.

ఉ. అంతటఁ బోయినట్టి సలిలాధ్వమున న్మఱివచ్చి వాఁడు దు
ష్టాంతకు రాజపుత్రుఁ బ్రణయమ్మును దియ్యముఁ దోఁపఁ బొమ్ము నా
స్వాంతము మెచ్చె సంతస మెసంగె గృతార్థుడ నైతి వత్స! నా
కింతకు సాధిత మ్మయిన దెల్ల యభీప్సిత మంచు నెంచినన్. ౨౨౬

గీ. కుత్సిత మెఱుంగకన్న య క్కువలయాశ్వుఁ
డతని నిక్కపుముని యని యాత్మ నెంచి
మంచిగ నుతించి లేచి నమస్కరించి
దివ్యము నిజాశ్వ మెక్కి పోఁ దివిరెఁ బురికి. ౨౨౭

చ. అనిలనుపర్ణవిక్రమము నశ్వము నెక్కి మదాలసం గనుం
గొనఁ బిత్తుపాదపాదములకుం బ్రణమిల్ల నరంబ వచ్చు నా
జనపతినూతి చూచె నలసం బపహర్ష మఘస్థ మా పురం
బునుఁ దను జూచి విస్మయముఁ బొంది ప్రహర్షము నొందుచుండఁగన్.

సీ. అత్యంతవికసన్నయన మై పరస్పరం
బుం గుతుకపుఁ బరిష్వంగములను
దిష్టావచనముల “దీర్ఘాయు రేధతా”
మ్మను దీవనలను గల్యాణ మబ్జె
హతు లై రి పరిపంథు లన్న! మమ్మేలుము
తలిదండ్రులమనంబు కలకఁ దేర్పు
మపకంటకం బపు నానంద మెనయించి
తయ్య యటన్న మే లౌ పలుకుల
వెనుక ముందును బ్రక్కల మొనసివచ్చు
పురజనముతోడఁ బితృగేహముం జొరంగఁ
దండ్రీ తల్లియుఁ బౌంధవుల్ తత్త్వణప్ర
ణయమునం గౌఁగిలించి రానంద మెగువ. ౨౨౮

గీ. కనుల బొప్పము లానందకలన కొలయ
వత్స “జీవ చిరం” బను పలుకు పలుకు

తాతునకు మ్రొక్కి-యడిగె దత్తత్వ మతఁడు
వాఁడు వానికి జెప్పె సర్వ మయినట్లు.

౨౩౦

ఉ. మాటలలో మదాలనకు మానినికీ హృదయేష్ట కైన య
ప్పాటు వినంగఁబడ్డ బొరపాటని కా దని తండ్రి జూచి డ
బ్బాటుచు దన్ముఖుంబున నవత్రప శోకము నిర్వచింప న
మ్మేటి దొఱంగఁజోని యసుమేలనముం గని యార్తమూర్తి యై.

గీ. ఆ మదాలన మత్రియ యంతరించె
నే మఱొక్కతఁ గొన నింక నీ భవమున
నని ప్రియాస్మయమున కని యల్ల ధీరుఁ
డుదకదాన మ్మొనర్చె నయ్యువిదకు విధి.

౨౩౧

ఉ. అప్పుడు తాదవస్థ్యమున కయ్యె గతాగతశోకవిభ్రమం
బప్పతిడేవతామణికి నై జగ మంతయు నేడ్వ నేడ్వరా
యప్పతియుం దదీయులును హా విధి కెవ్వరు నేమి సేతు రా
యొప్పమిఁ దీర్ప నీశ్వరులు నోప రొరు ల్లలపెట్ట నే మగున్? ౨౩౩

ఉ. సంతతి లేదు ప్రేయసియొ చచ్చె మఱొక్కతె ముట్టఁబోడు వాఁ
డింతకు నన్వయంబు పనియే సరిపోయినయట్టు లుండె నే
మంత సుఖంతు రట్టినుతు నట్టె కనుంగొని తల్లిదండ్రు లా
వంతకు బాహ్యబంధు పరివార మిఁకేమి సుమాళముం గనున్? ౨౩౪

గీ. సత్యసంధుం డతం డి ట్లసంశయముగ
స్త్రీసమాభోగసుఖము నూరీకరించెఁ
దోడివారలతో నెప్పు డాడుచుండుఁ
గాలయాపన కయి ధర్మగతి దొఱంగక.

౨౩౫

ఉ. కావున మాకుఁ జేయ నొక కార్యము కదై? సుహృత్ప్రియాంధ మం
చీవిధి నాడు పుత్తుల సమీహితము నివి నాగరాజు కా
ర్యావసరమ్ము నెమ్మది స్వయమ్ముగ నెంచి వచించె ధర్మసం
భావన భావితాత్ముడు శుభం బని వారలు నుబ్బియాడఁగన్. ౨౩౬

గీ. పురుషుఁ డొనరింపవలె యత్నమును బరొప
కారమునకును దైవ మీఁగావలె ఫల
మిందిర ప్రసన్న యగు ధైర్యమందుఁ గాన
నింక నేను దపించెద నిందుకొఱకు.

౨౩౭

క. అని కొడుకుల కని యహిపతి
పనివిని హిమవంతమందుఁ బ్లతౌవరణం
బను తీర్థంబున దుశ్చర
మును దపము నొనర్చె సురలు మును లౌ ననఁగఁ.

౨౩౮

గీ. నియమితాహారఁ డై ధర్మనిత్యుఁ డశ్వ
- తరుఁడు త్రిస్సాన్నితుఁ డై ధ్యేయతత్పరుఁ డయి
మేలి పలుకులఁ బలుకులమెలఁత దెలఁచె
ఘన మహామాయ సర్వప్రకాశిక నిటు.

౨౩౯

అశ్వతరుఁడు సరస్వతిని నుతించుట

గీ. ఆరిరాధయిషుండ నై యఖిలభాత్రీ
నిను మహాదేవిఁ గల్యాణి ననుమతించు
బ్రహ్మయోని! సరస్వతి! ప్రణతులఁ గొను
మభిముఖివి కమ్ము నాకు నిత్యప్రకాశ!

౨౪౦

గీ. లేని మోక్షాదిధర్మముల్ లేని తత్త్వి
యాశ్రమమ్ము లసత్తు లౌ నన్నియు నిటు
దేవి! సంయోగసంబంధితావిధమున
వెలయు నీయందు నీకన్న వేఱుగాక.

౨౪౧

గీ. సంప్రతిష్ఠిత మెందు నీ సర్వ మట్టి
యక్షరపదంబ వీవె సత్యస్వరూప!
పరమ మక్షర మన బ్రహ్మపద మిది యన
విశ్వ మింతకుఁ గుదు రీవు వేద్యవిద్య!

౨౪౨

గీ. భామములు పరమాణువు ల్వహ్నియు నెటు
 లొక్కదారువునం దుండె నక్కరణిని
 బ్రహ్మము నశేషజగముఁ జిద్భావభావి
 తాత్మిక వగు ని న్నేనసి యనన్యత వెలుంగు. ౨౪౩

క. అక్షరసంస్థాన మ్మగు
 నక్షరము త్రిమాత్రకము చరాచర మఖిల
 మ్మిక్షింపంబడు న యో
 మక్షరమునఁ గలది లేనియది నాదమయీ! ౨౪౪

సీ. మూడు లోకమ్ములు మూడు వేదమ్ములు
 ముగురు మూర్తులు వర్ణములును మూడు
 వహ్నిలు మూ డట్లు వర్ణములును మూడు
 మూడు జ్యోతిస్సులు మూడు గోనము
 లాశ్రమమ్ములు మూ డహర్ని శాసంధ్యలు
 మూడు కాలమ్ములు మూడు దశలు
 మూడు దోనమ్ములు మూడు శబ్దమ్ములు
 మూడు స్వరమ్ములు మూడు సంధ్య
 లిమ్మెయిం ద్రాత్మకమ్ము విశ్వమ్ము సర్వ
 మమ్ము! మాత్రాత్రయాత్మక మ్మక్షరమ్ము
 సర్వ మిది నీదు రూ పంట చాయబాట
 బ్రహ్మపథమున నన్నె మల్ప మవు బాట. ౨౪౫

గీ. శ్రోతములు స్మార్తములు నై న సంస్థ తెల్లఁ
 ద్వత్స్వరూపంబ యవుఁ బ్రణవంబు నాది
 నూది పలికి గదా బ్రహ్మవాదిచయము
 చేతఁ జేయంగఁబడుచుండె జన్మయాత్మ! ౨౪౬

క. అవికార్య దివ్య పరిణామవివర్జితనిష్క్రియపరమాత్రార్థగత
 త్వవిశేషాంచిత మొరులకు నవినిర్దేశ్య మవు రూప మది నీవ. కదే?

క. అమ్మెయి జిహ్వతాల్వోష్ణమ్ముల జనియించు వర్ణశబ్దమ్ముల వా
క్యమ్ముల నా కనఁగ నశక్య మ్మవు పరలక్ష్యవాస్తవార్థము నీవే. ౨౮౮

ఉ. ఈవిధి నేక మై మఱి యనేకవిధ మ్మయి సూర్యచంద్రముః
పానకముఖ్యులై జసికభానితభావము పారమేశ్వరం
బీ వసుధాదిరూపము రహించెడు రూపపరూప మైన స
దాభావము చిన్నిరూపితము భావినీ! నీ పద మెన్న శక్యమే? ౨౮౯

సీ. మానసప్రేరిత ప్రాణాభిహత మయి
ప్రకృతిపూరుషవల్లవపుటమధ్య
మందు మంజరివలె నల నాభికందంబు
సం దుదయించి పరాభిధాన
మమఁఁ బశ్యంతి నా నాహృదయముఁ బర్వి
యటనుండి మధ్యమ యనఁగఁ గంత
పర్యంత మెనసి తత్ప్రభృతి మూర్ధాంతంబు
వైఖరిపేర నిష్పన్నము నగు
శబ్దమే బ్రహ్మ మయ్యది సాగుచోటు
చొచ్చుచోటు పరబ్రహ్మ మిచ్చవెట్టి
దీనిఁ గనుఁగొనఁ జెందు నద్దాని ననుట
వర్ణితం బైన దీ నీ ప్రభావ మొకఁడె.

౨౯౦

గీ. వేదవేదాంగవేదాంతవివిధశాఖ
కాస్థిరీకృత మాద్యంతకాలదేశ
తాఁపరిచ్చిన్న మనదాశ్రయ మగు సత్వ
రూప మని నిన్నుఁ జూతు మరూపణీయ!

౨౯౧

గీ. వాస్తవమున కనాఖ్య మై వైభవమున
వడ్డుణాఖ్యమ్ము త్రిగుణసంశ్రయతఁ గార
ణాఖ్య మయి లోకదృష్టి బహ్వఖ్య మగుచు
మనములో వెలి వెలుఁగొందు నిను భజింతు.

౨౯౨

- గీ. శక్తియు కృపదార్థసంనక్త మస్తి
భావ మాధ్యానవిభవసంభావిత మవు
సుఖమునం దోచు సౌఖ్యమ్ముఁ జూచి దాని
బింబ మవు భూమసుఖ మెంచు విద్వరుండు. ౨౫౩
- గీ. సకలమును నిష్కలంబు నౌ జగము దేవి!
వ్యాప్త మైనది సీచేత నిఖిల మిట్టు
లేది దైవైతవ్యవస్థితం బేది బ్రహ్మ
భావనావస్థిత మవు నదైవైత మదియు. ౨౫౪
- ఉ. నిత్యము లౌ పదార్థము లనిత్యము లౌ నవి స్థూలసూక్ష్మతా
ప్రత్యయగోచరములు నభిముఖ భూస్థలి సంతరిక్షమం
దత్యనుభూయమానములు నమ్మరొ! సీవలన న్నుస్ఫరించుఁ ద
త్ప్రత్యయ మేని సీస్వరము వ్యంజనముం గమకంబు గా నగున్.
- క. మూర్తామూర్తసమస్త
స్ఫూర్తిస్పృహణీయవిభవసూక్తిమయాత్మా!
కీర్తించెద భర్తవ్యుడ
నార్దులఁ బెడఁబాపుమమ్మ! యని కొనియాడెన్. ౨౫౬
- చ. స్తుతవిధ విష్ణుజిహ్వ విధిసుందరి తోచి ధృతి న్వచించె న
శ్వేతర! భుంజంగవల్లభ! భవన్నతి వాతెడుచొప్పు విప్పిచె
ప్పు తగ నొసంగుదున్ వెన నపూర్వవిధంబు వరం బటంచు న
శ్వేతరుండు దాని కుబ్బి యనె స్వామినితో నతితోఁ గృతార్థు డై.
- శా. అమ్మా! కంబలుఁ డన్న నాయతని జిహ్వగ్రంబుల న్నిల్చి నా
ద మ్మందమ్ముగ నస్వరప్రహితవిద్యాపద్య నెక్కిల్పుమా
యమ్మాడ్కి శ్చవదీయదేయవరసాహాయ్యంబుతోఁ బంబి యా
యిమ్ము ల్మాడును నాకగొందుము సవిత్రీ! నాన్యసామాన్యతన్.
- చ. అన నటు లయ్యెడు స్థురితహారి భవన్నతి నెవ్వడేనిఁ బ్రా
ద్దన నను నెమ్మది న్నిలిపి తోరపువేడుకఁ బాడు నట్టివాఁ

డును ధనధాన్యసంపదఁ గడుం గమనీయకలాకలాపితఁ
ఘనుఁడవు నం చదర్శనతఁ గాంచె సరస్వతి చూచుచుండఁగఁ. ౨౫౯

కంబలాశ్వతరులు శివునివలన వరములు గొనుట

సీ. కదలి రప్పుడపుడ కంబలాశ్వతరులు

కైలాసశైలేలఁ గాంచి రచటి
గేస్తును దర్శించి కీర్తించి రనుగీత
తంత్రీలయప్రసాధన మదనము
గాఁగ సరస్వతి కై నేసి విహరించు
లాగు దోపఁగ భవ్యలక్షణముగ
రేవును మాపును ద్రిసమయనంధ్యల
నిమ్మెయి నారాధన మొనర్చి

రట్లు బహుతిథ మగు కాల మవసరింప
హరుఁ డనంగాంగహరుఁ డరుదార దార
యుతముగా మెచ్చి యిచ్చెద నుల్లమునకు
నిష్ట మెది కోరుఁ డన్నఁ దా రిట్టు లనిరి.

—౨౬౦

గీ. కువలయాశ్వునిసతి దైత్యకుత్సితమునఁ

జచ్చిన మదాలసాదేవి సంభవించు
నట్టి వయసున నాతెల్వి నల గొనముల
నా తమజ యాచు విజ్ఞాతజాతి యగుచు.

—౨౬౧

చ. మునినుత! నీ కైలుంగనివి పుట్టులు పూర్వము లుండునయ్య? యో
గిని ఘనయోగమూత జనగీత సమజ్ఞ విబోధధీవరా
యణఁ దనుజాతఁ గాఁ బడసి యమ్మనుజేశ్వరసూతిఁ గూర్చు నె
మ్మనమునఁగాదె యిప్పడుట మా కిది యి మ్మధిభాగ్య మం చనఁ.

ఉ. తప్పక యౌ యథాభిలషితమ్ముగ నిప్పని నాగనాథ! యా

చొప్పున లేదు సందియము శూరుఁడు వాఁడు పరోపకారి యా

యప్పుకు నింత సేయఁ దగదా? చను శ్రాద్ధమునం బితృప్రియం
బొప్ప యజించి మధ్యమము నూర్జితపిండము నారగింపుమా. ౨౬౩

శా. ఆకల్యాణి తథావిభాఖలగుణవ్యాపారవిజ్ఞాన యై
వీ కావేశ సముద్భవించు నిది నిర్ణీతార్థమే హి మృతన్
శ్రీకంఠాంఘ్రిమహిం బ్రణామములు వాసిం గూర్చి సంతృప్తచి
త్తాకారంబునఁ జేర్చి తత్ప్రహితు లై యావాసముం జేర నై. ౨౬౪

ఆ. కంబలాశ్వతరులు కామారి చెప్పిన
చొప్పు నాచరించి చూచుచుండ
నశ్వతరభుజంగు నిశ్వాసపద్ధతి
నుట్టివడియె నప్పు డట్టి గరిత. ౨౬౫

చ. అల తనుమధ్య నన్యలకు నందఁగఁ జెందఁగ రానిచోట దో
హలమున గేహమధ్యమున నాండ్రయెడం దగ దాచి యొక్కనాఁ
డల భుజగేంద్రుఁ డాత్మజుల నర్మిలిఁ బిల్చి వచించె సేమమా?
సులలితఁ డా సరప్రవరసూనున కిక్కడ కేల రాడొకో? ౨౬౬

క. ర మ్మని మీరే పిలువరో?
యిమ్మున కాతండ్ర రాడొ? యిదియె విచిత్రం
బిమ్మాడ్కి రేలుఁ బవళులు
సమ్మతి నాడుకొను సఖుల సఖ్యము తెఱఁగే? ౨౬౭

క. అన్యోన్యార్థము లన్యో
న్యోన్యోన్యము లైన నాఁడె యది సఖ్య మగున్
మాన్య నతనిఁ దోడ్కొని రం
డి న్యాయము వెలయ నానుడి న్నతులారా! ౨౬౮

క. మీయిరువురితోడియతం
డావత్సం జూడ నెంచెరా చూపు లనన్
ధీయుతులు తండ్రి కెరగి త
థా యని చని రెనసి రల్ల ధరణీశసుతున్. ౨౬౯

క. ఆటలవాటలబోటల

నేటుకొనం గలసిమెలసి నెరి నున్నతటి

మాటికిమాటికి మైత్రీ

పాటవ మొక చూపు దాల్చి వా రని రిట్టల్.

౨౨౦

సీ. మా బహిష్కరణంబ! మనుజేంద్రతోకంబ!

యభిలషించెద మొక్క డభిమతంబు

ము న్నెన్నఁజేనియు నిన్నుఁ గోరితిమొక్కో?

యీ కోర్కె జెల్లింప నేము తగమె?

ప్రణయిజనప్రియప్రార్థనాభంగంబు

కృత్యమా? యెట్టివారికిని గాదు

చిరకాల మిట్టి వాంఛిత మిచ్చ నెలకొన్న

నడచియుంచితమి మాటాడలేక

సఖుడు సఖుఁ డని మీరు నిచ్చలును గూడి

మాడి యాడుచునుంటి రా యీడుజోడు

రాఁడు మనయుంటి కెపు డొకనాఁడ యేని

దోడితెం డేను జూడ నం చాడఁ దండ్రి.

౨౨౧

ఉ. మాటను వీటఁబుచ్చుటను మానమ కాదిది తండ్రితోడి మో

మోటము గూడ వచ్చె బుయిలోటము వో సెలవిమ్ము మిత్రమా!

నేటికి మాగృహంగణము నెక్కొన మజ్జనకుండు వ్రీతుఁడో

మాటికిమాటికి వినుము మామన ముబ్బునఁ బ్రబ్ధి యాడెడుక.

గీ. వినయభయభక్తిసఖ్యనివిష్టభావ

భావనాంచితముగ నిట్లు సలుకుచున్న

హితులఁ గని నవ్వె సంతసం బతులముగను

రాజు దనరంగ ననె సరరాజనుతుఁడు.

౨౨౩

ఉ. ధన్యుడ నావులార! మన తాతుఁడు న న్ననఁగోరెనా? సరే

మాన్యుడ నింతకన్న గరిమం బగు కార్య మొకండు గల్గునా?

యన్యునిగాఁ దలంపనగునా? నను లెండు పడుండు పోద మ
న్యోన్యసుఖాకరంబుఁ దదనుగ్రహము స్థిరసా వహించెదన్. ౨౭౪

క. అనుచుండ వారు లేచిర

యనఘులు మువ్వరును బ్రాతరారంభమునన్

ఘనపుణ్య గోమతిం గని

చని రన్నదిమధ్య మెనసి చయ్యన నయ్యా!

౨౭౫

ఆ. అంతదాఁకఁ దలఁచె నా రాజతనయుండు

వారి ద్విజసుతులని వారి గీము

నదికి నవరతటమునం గల దని రసా

తలముఁ జేర్చి రట్ట తదితులును.

౨౭౬

ఉ. పోవుచుఁబోవుచుం గనె నపూర్వఫణామణిఘృష్టిమంజరీ

భావితమూర్తులన్ హితుల భావజభావుల విస్మయించెఁ ద

ద్భావ మెఱింగి వారలు నుదంతము దెల్ప ముదంబు నొందె రా

జీవదలాక్షుఁ డా ననె విశిష్టరసాతలసంపదంబుధిన్.

౨౭౭

చ. సుహృదులఁగోడ నట్లు చని చూచెఁ దదీయునిఁ దాతు సంమదా

వహముగ దేవతాదరము భక్తియుఁ దోఁపఁగ మ్రొక్కెఁ దండ్రిక

ట్లహితనిహంత యా కువలయాశ్వుఁ డితం డని చెప్పి చూపి రా

యహిపతికిం దదాత్మజులు నమ్మెయిఁ గౌఁగిఁటఁ జేర్చె నాతఁడున్

ఉ. వావనచూచె మూర్ధమున వత్స! చిరం భువి జీవ యం చనెన్

నా సుతు లెప్పుడుం బొగడ నాయన! వింటినిరా భవద్గుణ

శ్రీసుకృతంబు సూప నినుఁ జెప్పినయట్టుల చూచి నిర్వృతం

బై నకలేంద్రియముల చయ మ్మిది యొప్పెడు నిష్ఠ చూచితే? ౨౭౮

మ. అని యవ్వీరున కర్ఘ్య మాసనము దివ్యాలంకృతు ల్లంఘనా

ల్యనవీనాంశుకమందిరంబు లొనఁగెన్ హర్షించె లాలించె ని

త్తునురా కోరు వరం బభీషితము నీతోఁ గ్రొత్తసందర్శనం

బసఘా! యూరక పోవరా దనుడు వాఁ డా పాముతో నిట్లనున్. ౨౭౯

ఋతుధ్వజఁడు చచ్చి బ్రతికిన మదాలసతోఁ గలియుట

సీ. భగవంతుఁడా! పితృవసతి సర్థములకు
 లేదు కొదువ నీ ప్రసాదమునను
 మతి యెన్నఁజేసి ధర్మమున నిల్వఁగ నిమ్ము
 నీ యనుగ్రహ మట్లు నెరసెనేని
 బిత్తమాత్మసద్గురుద్విజనులపై న నీ
 పై న భావమ్ము భవ్యమ్ము నొసఁగు
 మింతకన్నను వీని కేమి కావలె నన్న
 యన్నరపతిసూతి కహిపతి యనె

వెన్నతోఁ బెట్టినవి నీకు నిన్నయంబు
 లైన నటు లయ్యెడుంగాక యనఁ! యడుగు
 మెంత దుష్కవ మైన దురావ మైనఁ
 జింత దక్కి నతంబుఁ గాంక్షించు వరము.

౨౮౧

మ. అని నాగేశుఁ డన న్న రేశసుతుఁ డాస్యమ్మందు లజ్జానుభా
 వసోల్లాసము హాస మొప్పఁగ సుహృద్వక్త్రాబ్జము ల్పొచినన్
 ప్రణిపాతప్రణయప్రధానముగ వా ర్వాక్రుచ్చి రా యయ్యతోఁ
 బనితం బైన తదాశయం బఖిలమున్ భావించి వాఁ డిట్లనెన్. ౨౮౨

క. భూతములతో వియోగము
 భూతం బనుభూత మయ్యెఁబో తాదృశముల్
 భూతములు మరలఁ గలియవె?
 యో తెఱఁగుఁ దలంచితేని న ట్లగుఁ బుత్రా!

౨౮౩

క. చూపింతు మదాలస నన
 నోపితృసమ! యట్టిదానినో? మాయికనో?
 చూపెట్టెదేనిఁ దలఁచెద
 నాపైఁ ద్వదనుగ్రహంబు ననిచె నటంచున్.

౨౮౪

- . అనుచుండఁ గొనిపోయి చూపె గృహగుప్తాత్మక హారాభ్యర్చనా
సునయప్రాప్త మదాలన నిర్విభవకుక జూడంగ నై ప్రేయసీ!
యని చేరం జనువాని మానిచి రయంబారంగ నాగేంద్రుఁ డొ
య్యన మాయామయిఁదాఁక మాయమగుఁజుమ్మా మున్నె నేఁజెప్పనే?
- . అనుడుక హాప్రియ! యంచు నేలఁబడి మూర్ఛాయత్తుఁడై తేటి భా
వినికీ శోకపరిప్లుతం డయిన యవ్వీరు స్వమాశ్వాసనం
బున ధీరుం బొనరించి యశ్వతరుఁ డా పుణ్య స్వమీక్షించి వా
ణిని భర్తు స్థజియించి నీ కయి పురాణి నీని నార్జించితిక. ౨౮౬
అత్యుత్కట మగు హర్షం
బత్యుత్కటశోక మట్లై యసువులఁ బుచ్చుక
సత్య మని నివారించితి
నిత్యగుణా! యెనయు మింక నీ సుందరినిక. ౨౮౭
- . అనుడుఁ బ్రహృష్టఁడై విధిగ నాలి గ్రహించి సుహృద్ద్రవంబునం
దు నమృతసమ్మితమ్ము రుచితో సరిచెప్పఁగరాని భోజన
మ్మును బొనరించి రాత్రి సుఖముం బ్రియతోఁ బితృసమ్మితాపిత
మ్మును సుహృద్విప్లవమందఁ గని మోదము ముమ్మర మై రహింపఁగక.
- . ప్రోద్ధున నాగరాజునకుఁ బూజ్యనకుం బ్రియతోడ మ్రొక్కి యే
ప్రోద్ధును దన్నుఁ బాయని సుపుణ్యుల మిత్రుల వెంటఁగొంచుఁ డా
రద్దిర యంచు నూరిజను లట్టిటు చూడక చూడఁ జేరె నా
పద్దమనుం డలంకృతము భవ్యనిజాస్పద మాత్మ వొంగఁగక. ౨౮౯
తలిదండ్రులపాదమ్ములఁ
గెలసమ్మున నంటి యాలికిని దనకును వా
రలు దీవన లిడఁ జెప్పెక
సలలిత మగు న మ్మదాలసాప్రాప్తికథక. ౨౯౦
- . అమ్మహితోత్సవమ్మున కీయత్త యనం గన మూరివారు రా
ప్త్యమ్ములవారు భూజగతి రాజులువారలు గాక డేవలో

కమ్మలవారు నాగులు సుఖమ్మునఁ దోగఁగ స్వీయబంధువ
ర్గమ్ముల సమ్మదమ్ము వివరమ్ముగఁ దెల్పు గవు ల్రువీణలే? ౨౯౧

ఆ. దేవశంబులందు దేవతలకు నిలు

వేలుపులకు నేలవేలుపులకు

సుత్సవములు పూజ లుపచారములు సల్పి

రిచ్చ మెచ్చ నట్టియెడ జనకుండ!

౨౯౨

గీ. గృహీయు సన్నాసియుం గాని వహి రహించు

కొడుకునకుఁ జచ్చి బ్రతికిన కోడ లమర

సమరులకు లేని సౌఖ్యంబు లందు వారిఁ

గాంచి మురియుచుఁ జిర మేలె ట్టొపతి ధర.

౨౯౩

ఉ. అంతటఁ గొంతకాలమున కా నరనాథుఁడు శత్రుజిత్తు భూ

కాంత సుమాళముం బెనిచి కాలముధర్మము నొందె నడ్డ సా

మంతులు మంత్రులుం బురముమానిసులుం గవగూడి కూర్చి ర

త్యంతధృతిఁ బుతుధ్వజున కంచితరాజ్యరమాభిషేకమున్. ౨౯౪

మదాలస కొడుకులఁ గనుట

చ. ప్రజల నిజౌరసప్రజలభంగిఁ దలంచుచు నేలుచుండ నా

భుజవిజితారికిఁ గొడుకు వుట్టె మదాలసయం దతండు నా

ప్రజకు విఁ గూర్చి క్రాంతం డని ప్రభవ మొప్పుగఁ బేరువెట్టె భృ

త్యజనము పౌరవర్గము సుఖాస్పద మయ్యె హసించె సంబయున్. ౨౯౫

గీ. బహుతిథం బగు కాల మావహి గడచిన

నొగి ద్వితీయుండు మఱి తృతీయుండుఁ బొడమ

మహిపతి సుబాహుఁ డని శత్రుమర్దనుఁ డని

పే రిడుచునుండ న న్నారి పెద్ద నవ్వె.

౨౯౬

క. తదనంతరము చతుర్థం

దుదయించిన సుతునిఁ జూచి యువదం గని భూ

మిదయితఁ డడిగెను గారణ

మెది? నుదతీ! నవ్వ నుతుల కేఁ బే రిడుచోన్.

౨౯౭

గీ. వాఁడు విక్రాంతఁ డితఁడు నుబాహుఁ డొరుఁడు

శత్రుమర్దనుం డేమి దోనంబు కలదు?

కానిచో నీవె పెట్టు మీ కాన్పు పేరు

చూత మెటు లుండునో? యది సురుచిరాంగి!

౨౯౮

చ. అను తననాథుతోడ సతి యంజలిబంధము మూర్ధ మంద ని
ట్లను హృదయాధినాథ! విను మాఖ్య సలర్కు నొనర్చు వీని న
వ్వనె మది సంతసం బొదవఁ బార్థివముఖ్య! సధర్ముఁ డీ సుతుం
డనుమతుఁ డౌ భవస్మృతిఁ జిరాయురుపేతుఁడు నొను నావుడున్.

గీ. చాలదూరము వోయె విశాంపతిమది

యేది యెటు లున్న నీ పేర నెది విశేష

మని విచారించి తదభిధేయమున మేల్మిఁ

గానకయు నట్టి పేర్వెట్టఁ గలికిధృతికి.

300

క. అని తనయుఁడు వినిపించిన

విని జనకుఁడు చిత్రితుఁ డయి వీనులవిం దా

ఘన మాదాలనవృత్తం

బసంతరవిధంబు నడుగనయ్యె నటన్నన్.

300

చ. విభవసముజ్జ్వలత్స్వపర! విశ్వజనీనలసత్రప్వర్రనా!

ఋభువిభుసస్మణీమకుటఘృష్టివిమ్మష్టపదాంతభూసతీ

సుభగత! బిల్వభూరుహ విశోభితనై జపద్రవకార! భ

క్తభయవిదారకా! భవవికారనివర్తక! సంవిదాత్మకా!

30౨

క. నగజామనోహరా! దు

ష్టగజాహంకరణశమన శమనాయిత! వి

శ్వగజాగ్రస్మహిమా! పా

పగజాలీపంచవదన! భాస్వత్పదనా!

303

మా. సుజనసజనచందోల్సుస్థసంపుష్టధర్మా !

స్వజనసదయచేత స్తజ్జనపాపితార్థా !

భజనపరవితీర్ణప్రస్తుతారోధికామా !

విజనకృతవిచారావిర్భవత్స్వాపరోక్ష్యా !

30౪

సీ. ఆంధ్రోర్వి రామకథామృతమ్మున నింపె

వేంకటప్ప కవి సంవిత్పరుండు

హనుమాంబ పేరి మహాసాధ్వీ పత్నిగా

నను గనెం దనయు విత్తనయుఁ జేసె

నాత్రేయగోత్రుండ నాఖ్యఁ దాడేపల్లి

రాఘవ పూర్వ నారాయణుండ

శ్రీదేవి దయితగా శ్రీవిద్య సేవించు

బహిరంతరర్చానుభవ మఖిములఁ

ద్యత్ప్రసాదిత వాచా ప్రవాహాచితము

దత్తభాగవతాఖ్య పాదపమునందు

నిందుపురనాథ! లింగోద్భవేశ! యిదిగో

మూర్ధమునఁ దాల్చు మూ డపు పూలగుత్తి.

30౫

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

శ్రీ దత్త భాగవతము

చతుర్థ గుచ్ఛము

క. శ్రీంగితవేదివిభుస్తుతిభంగీభేదానుషక్తభవ్యస్వాంతా!
లింగోద్భవాభిధానా! సంగీతకృతావధాన! శబలవిధానా! ౧

ఆ. అవధరింపుమయ్య యటమీది వృత్తాంత
మాదరింపుమయ్య యభవ! శరణు
దత్తదేవు చరిత తత్త్వసంగంబునఁ
దవలి సంస్మృతిస్మృతిఁ దవులు వదలి. ౨

గీ. గురువు శిష్యుఁడు నటు చెప్పుకొను ప్రవహణ
మందుఁ దండ్రికొమారుల యలరు గోష్ఠి
న మృదాలనవృత్తాంత మవలితెఱుగు
వినుచు మనుమాట పుట్టెను వినుతులార! ౩

క. అని సూతుఁ డనఁగఁ జొచ్చెను
జనఁకుడు కొడుకు నిటు లడిగె సాధ్వీహసితం
బునకుం దగు కారణ ముం
డునుగద చ్చిత్రించె మదిఁ గడున్ దనయమణి! ౪

క. ఆ కొడుకు లెట్టివారలొ?
యా కాంతామణిచరిత్ర మా విభుకథయున్
సాశల్యముగా నొడువుము
నాకు స్విన వేడు కయ్యె నా నతఁ డనియెన్. ౫

మ దా ల స కొ డు కు ల ను బో ధిం చు ట

శా. విక్రాంతం దుదయింప నప్పటికె సాధ్వీతల్లజం బాతనిం
బ్రక్రాంతం బగు దోల నుంచి యతఁ డేడ్వం బాడె జోపాట లో

రీ! క్రీడానక! నామరూపములు లేనేలేని శుద్ధున్నినుక
విక్రాంతుం డని పిల్చు రింక నృపసంవిత్కల్పితాఖ్యానృతిక.

సీ. ఏడ్వకు మేడ్వకు మిది విను మో వెట్టి!

యెచ్చాని కీ విట్టు లేడ్చుచుంటి

వట్టి మేనికి నీకు ననలు పొంతువ లేదు

పంచాత్మకం బది పరుడ వీవు

విశ్వజన్మస్థితివిలయాధికరణమ

వకట నీ యేడ్పు మిథ్యయ తలంప

బ్రాణాహతాకాశభవశబ్దము వివిధ

మయ్యె మహీసమూహమును బొంది

వివిధతద్గుణార్థకవికల్ప్యమాన మై

యింద్రియవిషయమ్ము లిన్ని గొనము

లరయ భూతమయము లవి స్వస్వధర్మిని

తమ్ము లయి స్ఫురించు తథ్యములట.

2

క. భూతములు దుర్బలమ్ములు భూతములం గలసి వృద్ధిబొందును గనమే?
యీ తను వన్నజలాదుల స్థిత మగుట లేదు హాని వృద్ధియు నీకుక.

సీ. ఐన దుఃఖము దోచు టది యెట్లు లనెదవా?

లింగదేహము సూల మంగమందు

కలదు దానం జొచ్చి కంచుకం. నఁ బోతె

సభ్యాస, మూఢత్వ మవధరించి

తభ్యాస యనఁగ నన్యగుణంబు లన్యమం

దాదోషణమునేయు టదియె భ్రాంతి

కామవై రేచ్ఛాదికము లింగగతము స్థూ

లాంగస్థవామనోత్తంగతాదు .

లన్నియును స్వాత్మగుణములం చాత్మ నిత్య

సత్యతాదులు తద్వయానంజితములు

చేసి వేనిన సంచితోఁ జిక్కువడితి

పొత్తినులికాయపురువుఁ బోలి తొర!

F

ఉ. శుద్ధుండ వక్రియుండ వటు చూడు శరీరయుగాభిమానితఁ
బద్ధుఁ డన స్ఫుభమ్ము లశుభమ్ములు నౌ పరకర్మము ల్స్వస్థం
బద్ధము లాచరించుకొని బాపురె పుట్టుచుఁ జచ్చుచుంటి వీ
పద్ధతి దేహదుఃఖములె పైఁబడి నీనిగఁ దోచి త్రోచెడున్. ౧౦

సీ. వెకివెక్కియెడ్చెద వకట నీ వెవ్వరి

వాడ వెచ్చోనుండి వచ్చినాడ

వెచ్చోటి కేగదో? యెఱుంగవుకద యింత

కాత్మాభిమానమే యంకురించె

దల్లి యం చొక్కింత తండ్రి యం చొకకొంత

తనయుండ నని భ్రాత లని మఱింత

పరు లని మఱికొంత పరకీయ మని స్వీయ

మని కొంత కొంత యధ్యాసలతిక

యల్లిబిల్లిగ నికమీఁద నల్లఁబోవు

చున్న దేమన భూతజాతోత్కరమునఁ

బెరుగనీయకు దానిఁ దెంపియిడు మిపుడ

చాలు జాలు లీలాలోల! బాలకుండ! ౧౧

గీ. వచ్చె దుఃఖము పోద్రోవవలె నటంచు

నడఁగె దుఃఖము భోగింతు నని తలంచు

మూఁఁడు, డవిమూఁఁడు దుఃఖములు సుఖములుఁ

దనవి కా పని సహజమోదమున నెనఁగు. ౧౨

ఉ. ఆడుది కాదురా కనులయందము చూపులకోపు లెడ్డ నౌ

నేడుక మైనిగార మతివిస్తృత మా జఘనంబు డంబు జి

ట్టాడు చనుల్ నసాకలుష మా నొక మాంసముబొమ్మ కాదు కా

దేదువు కాదు కాదు నిరయేల సుమీ తెగనీడు బంధమున్. ౧౩

- ఆ. భూమిమోద గీము గీముతో యానంబు
యానమందు దేహ మందుఁ బురుషుఁ
డన్యుఁ డుండు మమత యద్దేహమున దృఢ
బగుట మూఢభావ మంతె వింటె? ౧౪
- సీ. జాతిధర్మములు ద్విజత్వాదికములు
కాణత్వముఖము లక్షగణగుణము
లరుణసితాదికం బగు రూపు పోట్టియుఁ
బొడవు ము న్నగునని యొడలివిధము
లిచ్చ ద్వేషము యత్న మివి యాది యైసవి
లక్షింప సూక్ష్మంగలక్షణములు
మూల మజ్ఞానంబు ముడుచు నిన్నిటి నొంట
నిరతిశయంబు సాన్నిధ్యగరిమఁ
గేవలుం డైన తనయందుఁ గృతకము లివి
యన్నియును భ్రాంతిఁ దాల్చి నై యకట యూరి
వారికై యేడ్వనాయె నీవటకు నిక
నెఱిగి యి మ్ముడు లెడలింప నెంచుకొనుము. ౧౫
- ఉ. ఏదియు శాశ్వతం బయిన దిం దనరా దొక నీవ కాక సం
పాదితము ల్పదార్థములు పాడటఁ జూచుచునుండ నవ్వి య
మ్మాదిరి నుండఁ గాయ మిది మ్రందు మదిం గొని యిట్టిపాట నే
డ్యేద మనంబు వృత్తులు లయింపఁగ నుండు మఖండరూపతక. ౧౬
- చ. దినదిన మిమ్మెయిం జనని దెల్పెడు బోధముతోడ వృద్ధి నం
దిన నృపసూతి కింపవ పితృవ్రతిపాదిత భోగ్యవస్తువుల్
ఘనమణిభూషణములు సుఖమ్ము లఘుమ్ములు రాజవిద్యలుం
జెనకి గృహస్థధర్మమె రుచింపక యుండెను వెట్టియో యనక. ౧౭
- గీ. పాఠశాలకుఁ బోఁ డొకపాటఁ బోవ
వారిచదువులు వాని కవ్వారి గావ

యేవవడి తిర్గివచ్చి తా నెదురుసూచు
చుండు మాతృప్రబోధవాక్కున్నర్థి కతఁడు.

౧౮

గీ. చోద్య మెయ్యది యేనియుఁ జూడఁడెట్టి
చొప్పు బోధములును మదిఁ జొరవు వాని
విధము తల్లికి నా తల్లివిధ మతనికి
విదితములు లోకదృష్టికి వెట్టివాఁడు.

౧౯

క. అది యట్టు లయ్యెఁబో యిం
కిది యిటు కావలెనె? యనఁగ నీ సెనయ జనం
బదనున రెండవువాఁడును
దదనుజుఁ డనఁ దగియె జనని తబోధమునక.

౨౦

క. ధర మేలుబంతి మేకొని
వరవడి వ్రాయనగు నట్టి వై భవ మిది నాఁ
బరువడిఁ దల్లి కొమారుఁ డ
వరజుఁడు నటుగా నెటు దదవరజుఁడు దప్పుక?

౨౧

గీ. ఆత్మవిద్యకుఁ బట్టుగొ మ్మల్లకొమ్మ
యందుఁ బొడమిన విక్రాంతుఁ డన్యఁ డెట్లు
క్షుద్ర మానో? సుబాహుసాముద్రకమ్ము
మడఁచె నరు లార్వరను శత్రుమర్దనుండు.

౨౨

సీ. బ్రహ్మవాదిని మాత రాజ్ఞి శిక్షింప సు
బ్రహ్మణ్యు లై యున్న రాజసుతులు
చైతన్యమాతమ్ము సత్యమ్ము బ్రహ్మ ని
ర్గుణ మదియేని స్వరూప మరయ
మృగత్వస్థికానిభం బిది నశ్వరం బిందు
మదిఁ జెట్టి చదువు శ్రమం బదేల?
యని గురు లెప్ప నయమ్ములు పలకవా
టలు పాడుదురు మదిఁ దొలకసీరు

చెప్పి చెప్పి విసివి చెప్పి రాచార్యులు
రాజతోడ రాజ్యరమకుఁ గాని
వంగడమ్ము పెంచు వై భవమ్మునఁ గాని
కానివారె వీ రొకం డ్లటంచు.

—౨౩

క. సర్వత్రోపేక్షకు లై యుర్వీసామ్రాజ్య మెనయ నొల్లనివా రీ
యుర్వీపతి కేల వొడమిరొ? యుర్వీసురులిండ్ల జనన మొందఁగరాదో?

క. అని ప్రకృతు లాడుకొనఁగా

వినివిని మది నెంచి దీనివిభ. మెఱుంగఁగాఁ

జనె రాజంతిపురమ్మున

కనుకూల నృహిషిఁ జేరి యనె నవ్వలతోఁ.

—౨౪

చ. లలన! చతుర్థపుత్త్రీకు నలర్కునిఁ జేయుము పేర నంటి వే
మి లలిత మర్థ మం దొదవె? మే లవునా? పదిమందిలోన ని
న్నల కథఁ బృచ్ఛనేయు టని యాగితి నప్పటి కట్లు సేసితిఁ
కలదో? విశేష మిప్పు డనఁగాఁదగు నే విని సంతసించు నాఁ.

—౨౫

గీ. పలికెను మదాలసాదేవి పార్థివేంద్ర!

వ్యావహారికకల్పన మరయ నిట్టి

దిందు నర్థమ్ము వెదకిన నేమి కలదు

ఉన్నదా? యుండనిమ్ము లేదో? సెబాసు.

—౨౬

చ. మువ్వర కీర లన్న పదము ల్గుహితార్థము లయ్యెనా? యెదో
నవ్వల కట్టిపే రిడు మన న్మతి పుట్టెను బోవనిండు మీ
రొవ్వకయుండఁ జెప్పు మన నూల్కొనుదాన వచింప వీరు పే
రెవ్వరి కిప్పు పెట్టవలె? నిందలివానికొ? భూతజాతికొ?

—౨౭

ఉ. సాంతము భౌతికం బయిన యంగము దానికిఁ జే రిఁకేల? స
ర్వాంతరు నామరూపరహితాత్మునిఁ గా సమయమ్ము వల్కు వి
క్రాంతపదంబు తెల్పు గతిఁ గాదు జడమ్మున కద్ది పూర్ణుఁ డే
చెంతకు నెందునుండి చను జ్యేష్ఠుని పే రిటు చెల్లదేకదా?

—౨౮

ఉ. దేవ! నుబాహుఁ డంటివి ద్వితీయుని బాహులు మేనివే కదా?
జీవు డమూర్తుఁ డౌట నిది చెల్లదు వానికి పే రిఁ కొక్కఁడే
దేవుఁడు సర్వదేహముల దీప్తుఁడు లేఁ డరి లేడు మిత్తుఁ డే
భావన శత్రుమర్దను భవత్సుతు మూడవువానిఁ జేసితిో? 30

సు. వ్యవహారార్థము పేరుపెట్టితిని వేదాంతార్థ మిం దేల యం
దువో? తాదర్థ్య మలర్కనామమున లేదో? వింత లింతేల? స
ర్వవిభేదమ్ములు కల్పితమ్ములె కదా? ప్రాప్తం బెదో పల్కితికా
భవదాత్మం బొరపొచ్చె మెంచమికి సంప్రాధింతు భూమిశ్వరా! 31

గీ. భూతజాతమ్ము లెడలు సమూర్త మైన
వస్తు వెందును వాస్తవత్వంబు విడువ
దింత యెఱిగినవారల కిదియ మాయ
మాయురే యింత కింత విమర్శ మేల? 32

గీ. అని మహీపతి మహిషిచే నట్లు పలుకఁ
బడి మహామతి కావున పరమదయితఁ
దధ్యవాదిని మెచ్చి “తథా త దిద” మ
టంచుఁ దల యూఁచి చనియె నోయయ్య! వింటె? 33

ఉ. ఇన్నెఱిఁ జూడ నోజనక! యేటికి నాకుఁ గ్రియాకలాప ము
త్పన్నయథార్థబోధునకు వై దికతాకికయజ్ఞదానరా
జ్యోన్మతనాకముఖ్యముల యోగము దుఃఖమ కాక సౌఖ్యమే?
యెన్నఁగ నంగముం డులిచి యే నపదుఃఖసుఖంబులఁ జెందెదన్. 34

గీ. ఎప్పుడో కాదు చెందితి నిప్పుడిప్పుడ
నిర్గుణ మైన బ్రహ్మమ్ము నిరతిశయము
నిక సాధనములతోఁ బనేమి నాకు
విను నునంతర మాలర్కవిభువిధమ్ము. 35

ఉ. అంతట నొక్కనాఁడు సతి యంతిపురికా సుతు దోల నూఁచుచున్
సంతస మొప్పు బాడెడు పనందగు మున్నటి బాట పాట త్నొ

కాంతుచేపిం బడెన్ విని వికావిక లైన మనంబుతో ననెం
జెంతకుఁ జేరి మూఁఁ! యిటు చేతురె సంతతి నెవ్వరేనియున్? 31

చ. మును పిటువంటి బోధమున మువ్వురు బిడ్డలఁ బాడునేసి తీ
వనుగత మైన దీతనికి నవ్విధమే యరు లెల్ల నవ్వఁ గాం
చిన చినవారి నెల్ల నిటు చెడ్డ విబోధము పాలునేసి మా
నిని! కులరాజ్య సంక్రమ మనిందిత మొందిలి నొందఁజేసెదే? 32

క. నా మేలు దలఁచె దేనియు
నామాటకు మీరవేని నారీనుణి! యిం .
కీ మన చివరకొమారు
న్నేమింపు ప్రవృత్తిమార్గనిష్ఠాగోష్ఠి. 33

గీ. కర్మమార్గనముచ్చిత్తి కలుగఁబోదు
దేవి! యిట్లులైన మేలుకాదే? వెరవునఁ
గాంత! త్రైపిండ్యకనివృత్తి కాని గతికిఁ
గూర్చి రక్షింపుమీ మనకుల మమలము. 34

గీ. అతివ! శాస్త్రప్రసక్తి నియ్యఖిలమునకు
వ్యావహారికసత్యత్వ మవధరించి
యున్న ధోరణి చెడకుండ నెన్నవలయుఁ
బిన్నల కజోపదేశంబువిధ మదె కదె? 35

సీ. భూతవర్గముల సంభూతు లై కొందఱు
మానుష్యకముఁ జెంది మఱియుఁ గొంద
అమరలోకస్థు లై యలరుచుఁ గొందఱు
పశుపక్షిక్షమిభావపరతఁ గొంద
తెందఱో? పెరు లి ట్లుందురు ట్టుత్తాము
లై తృప్తిరెల్లుతు లై యనిశము
సహపుణ్య లవపుణ్య లిహనిజవంశ్యప్ర
దత్త పిండోదకాదానకాంతఁ

గర్భమార్గంబునం దున్న ఘనుడు నరుడు

దేవప్రితతిథిప్రియదీనుల కిడు

వీరలే కాక కృమికీటవిహగజాతు

లెల్ల నరు నుపజీవించు నింత గనమె?

రం

కనుక తస్వంగి! నా కొడుకునకుఁ జెప్పు

మైహికాముష్మికజ్ఞానవాహిక నొగి

క్షేత్రయోను లొనర్చ నా చేతఁ జేసి

యాతఁడును గ్రమము క్తికి నమరుఁగాక.

ర౨

౧. అని బ్రతిమాలి చెప్పు విభనానతి నొడలఁ దాల్చి ప్రీతిఁ జె

ప్పె సతనికి నృదాలన ప్రవృత్తిపథంబున రాజనీతి న

ద్వినయముతోఁ ద్రివర్ణముసృతిం జనరంజన మర్హయజ్ఞదా

ననయము శ్రాద్ధకల్పము ఘనంబులు సాశ్రమవర్ణధర్మముల్.

ర౩

౨. గురువులు చెప్పఁగావలయు గుణ్యము లెల్లను సర్వవేత్తి యా

తరుణి చతుర్థపుత్రునకుఁ దా నుపదేశ మొనర్చె దాన న

ప్పరముఁడు సర్వవిద్యల స్వభావముచేత వినీతుఁ డయ్యెఁ ద

ద్గురువులు మెచ్చ నొ తటి నకుంతకలాగ్రహణంబు సొప్పడె.

ర౪

౩. అంతకుమున్న వోయిరి తదగ్రజు లా ముగురుం జటాలు లై

స్వాంత మరాగ మై యమర శాంతమహాటవులఁ జరింప భూ

కాంతున కాతఁ డొక్కరుఁడె కా న్నన నయ్యెను రాజకీయకా

ర్యాంతరసాధనంబుల సహాయత కయ్యె జనంబు లొ ననె.

ర౫

౪. దారల సంగ్రహించెను సుతప్రకరంబులఁ గాంచె నచ్యుతుఁ

భూరినదక్షిణక్రతువిభూతులఁ గొల్చెను దండ్రీయాన న

వ్వారిగ సర్వకాలములఁ బాడిమెయిన్ శిరసా వహించె నె

వ్వారును వీని బోల రన వై భవమందె నలర్కుఁ డుర్కుతో.

ర౬

౫. చిరకాలం బటు నేల నేలి చన నెంచెం బల్నితోడ స్వనో

ర్ణగ కుర్వీపతి మేల్తపం బొనరువ న్వాంఛం గుమారాభిషే

కరమానై భవ మొప్పుఁ గూర్చి కనులం గాంచెన్ మహీభార మ
క్కర స్వీయాంసమునుండి సూనుభుజ మెక్కం దార్చె నిశ్చితుం డై.

అలర్కునకు నొక యుంగర మిచ్చి తలిదండ్రు లడవి కేగుట

చ. దయితుని వెన్నడిం జను మదాలన త మృనుపంగ వచ్చున
మైయితనయుం దగం బిలిచి మెచ్చుగ నూరడిలంగఁబల్కి యా
పయి నొక యుంగరం బతని పాణి కలంకరణం బొనర్చి యా
పయికమ్మువేర్చి నిట్లు లనె భద్రము దీని నెటు ల్గరించెదో? ర౯

చ. కొడుక! యశాశ్వతం బెదియుఁ గుత్సిత మంచు నెఱింగియుండి ప్రే
ముడి ముడి దీని నీ కిడెదఁబో యెది యెట్టులు వోవనైన నె
ప్పుడు నిది దాల్చు ప్రాణములు వో నవునంతకు నెంతకెంత లె
య్యిడుములు వచ్చిన న్విడకుమీ పొరబాటుననైన న నా మతిన్. ర౯

మ. మమతాలంబనుఁ డౌ గృహస్థుఁడు విరామం బింతయు న్లేని దుః
ఖము నిక్షేపము కాన నీవు గృహసౌఖ్యం బొప్ప రాజ్యంబు నే
యుమహాకాలమునం దసహ్య మెపు డయ్యుద్దామదుఃఖమ్ము చే
తము బాధించునొ, యష్ట ని స్మనుచు నేతద్వస్తు వాత్మోద్ధవా! ౧౦

గీ. ప్రియవియోగము గాని యప్రియకృతంబు
షీడ యెదియేనిఁ గాని నీ విత్తమెల్ల
నొక్కపరి నష్ట మగుయోగ మొకటి గాని
వచ్చెనా? మేలు గూర్చు నీ వస్తు వనఘ! ౧౧

గీ. ఉల్లకప్తమునాఁడు నీ యుంగరంబు
శుద్ధ మొనరించి చూడు తత్సాక్ష్యవర్ణ
పంక్తి నా శౌనసంబు నాపదల నుడుపు
ననుచు దీవించె నతని గృహస్థితు నొగి. ౧౨

ఆ. కొడుకుఁ గాఁగిలింతుకొని తలిదండ్రులు
మేలి దీవనల సమీహితార్థుఁ

జేసి పోయి రెలమిఁ జెన్నోంద నటవుల

కాత్మసేనకృతికి నై రి వారు.

۷۳

ఉ. అల్ల యలక్కు-డుం బ్రజల నాత్మజల వ్వల నీతియుక్తి ధ
 ర్మోల్లసనంబునం దగు మహాన్మతి నేలె స్వకర్మ మెవ్వరే
 నొల్ల మనంగరాదు సుజనోచ్ఛయసంపద దుష్టదండమున్
 నల్లలితంబు లౌ సరణి నల్పై మఖిమ్ముల వేల్పు లుబ్ధుగన్.

५४

ఉ. ధర్మముచేత సర్థమును ధర్మము సర్థముచేతఁ బెంచుచుకా
 ధర్మధనావిరోధముగఁ దా విషయమ్ముల నెమ్మిఁ జెందె నా
 ధార్మికవల్లఁ బుట్టిరి సధర్మమహాబలవిక్రమక్రముల్
 దుర్మదఘాతుకు ల్బహునుతు ల్బహితాత్ములు వంశకర్తృత్రై. ౫౫

५५

ఉ. ఆవిధి వత్సరాయుత మహం బాకఁ డట్లు చనంగ భూమిభా
గావనదీక్షతో సుఖము లందెడువానికిఁ జాలవయ్యె న
ర్థావహనముపద్ధతికి నక్కట పెక్కులు భూభువస్సువ
రాబిలితలోకముల్ విషయరాగవిరామము గల్గు లేమిటన్.

245

ఉ. అంత నుబాహునాముఁ డవు నాతని భ్రాత వనాస్థితుండు గో
రంతయుఁ దత్త్వశోధనమునధ్యముఁ జెందక యింద్రియప్రియం
బెంతయుఁ బూని భోగములనే సత మెంచుచు నున్న తమ్మునికా
శాంతు నొనర్ప బెద్దయు విచారమునం బడి నిశ్చయించుచుకా. ౫౭

24

సుబాహుఁ డలర్కు నుద్ధరింప నెంచుట

గీ. కామ్యనాశవిపాదయోగమునఁ గాని
యొదవఁబో దెప్పు వైరాగ్య మొక్కనికిని
నద్ది లేకున్న బోధ మపార్థమే కద
వై రిసంశ్రయమున శ్రేయ మారఁ గూర్తు.

५५

గీ. అని తలచి బహుబలవాహనాధ్యుడై న
కాశికాద్వీపు శరణుని కానబోయె

గృతసకలకృత్యుఁ డాతఁ డాకృతికిఁ గామి

కాని నిజ మెంచ నట్టి నిష్కాముఁ డున్నె?

౫౯

ఉ. ఐనను గామికన్నఁ దన యాకృతి చూచెడువారి చూపులన్
దీనతఁ దోషఁజేయ నగు ఘోరణిఁ బ్రార్థనఁ జేయఁ జొచ్చె న
వ్వాని నిరీహు లియ్యది యబద్ధ మటం చెఱుంగంగనయ్యు ని
ద్దన మెలుగుచోటఁ గడుఁ దక్కు మటం చొరు లెంచ నాడరే. ౬౦

శా. కాశీదేశమహేశ్వరా! వినుము మా కన్నయ్య రాజ్యంబు ని
ర్వేళింపం దప మెంచి మే మటవులం బ్రీతిం జరింపంగ న
భ్యాశావస్థితుఁ డాహరించుకొనె రాజ్యం బేలుచున్నాఁడు నేఁ
డాశ లైల్చెనా? లేదా? నీ వెఱుంగవా? యస్మత్కన్యంబుం బతిక. ౬౧

గీ. రామ రామ యలర్కసనాముఁ డతఁడు
నన్నుఁ గొనకున్నవాఁడు నీ నయము నెఱపి
నాకు నారాజ్య మిప్పింపు నతులు నీకు
రాజులకు రాజె గతి గాక వాజి యగునె?

౬౨

క. నీ కతఁ డరియో? మిత్రుఁడో?
నా కెఱుంగఁగరాదు కాని నయ మని నిన్నుం
జేకొని పూనికీ దీర్చున్
శ్రీకర! శరణంటి నేమి సేసెదో? యింకక.

౬౩

చ. అని పలవించు నాతని తదర్థన మెల్ల నిజం బటంచు న
మృను పరిఁ గూర్చె షడ్విధము మించు సముద్యమశాలి యయ్యెఁ బం
చెను ఘనబుద్ధివిక్రమవిశిష్ట నిజేష్టుని దూతుఁగా నల
ర్కున కతఁ డేగి పల్కెను బురోహితమృత్రిముఖు ల్విన్క సభక. ౬౪

పి. త్మోత్తిదివేంద్ర! న న్నాశీశుఁ డంపినాఁ

డను చున్న మినుకుల యనెద వినుము

భ్రాత జ్యేష్ఠుండు సుబాహుండు వాని పే

రాశ్రయించె నతండ్రి యర్థి నన్ను

బెద్ద లుండఁగ నీవు పిన్న వీ సామ్రాజ్య
మాక్రమించుకొనుట యనయమ కదె?

యిష్టమ్ముమై దాని నిచ్చెదవా యన్న?

కకట రమ్మందువా యనికి నన్న?

సంచితలతోడ మఱి విచారించి నీదు

హృదయ మెఱిగించి పంపు మెయ్యది హితంబో?

యని నొడివి తత్సమాధాన మరసి తెమ్ము

వార్త యనె నేమి పలికెదో? పలుకు మనఘ!

౬౫

క. అని యూరకున్న దూతకు

ననుమానము లేక తడయ కనియె నలర్కుం

డును ధర్మవినయనయవిదుఁ

డనూన మిది యంచు నరులు నభినందింపఁ.

౬౬

శా. ఏమీ? యన్నకు భూమి కావలసెనా? యీ దూత లీ రాజు లే

లా? మే ల్మే లతఁ డేగుడెంచి కొనరాదా స్వీయ మా రాజ్య? మే

నో, మిన్నంది పదారవిందములు భృత్యుంబోలి సంవాహన

శ్రీ మానించుచు వానిఁ గొల్చి మననే? శీలంబుఁ దప్పింతునే? ౬౭

శా. ఈయం బొమ్మని పట్టు బట్ట దనచే నిప్పించునే కాళిరా

జాయెంబోయెను గాదు న్యాయ్య మిది మధ్యం బంది సోదర్యులం

దా? యీ భేదముఁ దా నొనర్చుట నరే యీ తెల్వీయుం జూతు నే

చాయం జేయఁ దలంచె నాతఁ డటులే సల్పంగ నొ గాపుతఁ. ౬౮

గీ. ప్రాణభయమున గాళిశుప్రతిభ కోడి

రాజ్య మీయ ననికి వాని ర మ్మను మిఠ

ధర్మనిధి నన్న యడిగెనా? దానుడ నిదె

యిచ్చుచున్నాడఁ గై కొను మిపుడ యనుము.

గీ. అని వచించిన వాని ధర్మ్య మపు మాట

దూతముఖమున వినె గాళినేత మెచ్చె

మాటలో నందు లేదు మోమోట మేల?

సామమున వచ్చుపదవికి సాము లగునె?

20

ఉ. తమ్ముఁ డొసంగు రాజ్యము నుతమ్ముగఁ గైకొని యేలఁబొమ్మిఁకఁ
నెమ్మిన యన్న కాశివతినేరువు మెచ్చక యా సుబొహుఁ డే
దమ్ముని వేడికొందునె పథమ్మె నృపాలుర కిది ర మ్మటం
చెమ్మెయిఁ జేయనెంచెనొ? మహీశుల నెమ్మది నమ్మవచ్చునే? 20

గీ. రాజ్య మిచ్చెద నొంటిగా ర మ్మటంచు
నన్నదమ్ముల నేస్తమ్ము లనుచు నమ్మి
యున్నచో నన్న ముంచగాఁ బన్నినట్టి
యెత్తు గా కిది సామాన్యమే తలంప?

21

గీ. చేతనయినంత సాహ్యమ్ముఁ జేయు మీవు
చేయఁ దలఁచినఁ గాకున్నఁ జెప్పు మదియు
నింకొకరిఁ జూచుకొనియెద నింతెకాని
వాని నమ్మెదనె? యను సుబొహుఁ గాంచి.

23

చ. అదియును సత్యమే యొకనయమ్మున నంచుఁ దలంచి సైన్య ము
న్నది సకలమ్ముఁ గొంచుఁ జనె నాధుఁ డలర్కునిరాష్ట్ర మాక్రమిం
చి దెసలు మ్రోయ నొక్కొకరిఁ జేరి జయించుచు వారిఁ గొంచు నె
మ్మదిఁ దదనంతకుం గెలుచు మాదిరి మాదిరి లేని పెంపునక. 24

గీ. వాని సామంతులను శత్రువార్ధివులను
వరుస నాటపికులఁ దన వశము సేసి
కొని సమస్తబలంబులఁ గొనుచు నేగి
ముట్టడించెను దుర్గమ్ముఁ బురముఁగూడ.

25

గీ. పార్థివులఁ గొందఱను దానవై భవమున
సామమునఁ గొందఱను భేదశక్తి నొరుల
దండభయమున భృత్యులఁ దక్కు నృపులఁ
దన వశము సేసికొనియె నందఱ నతండు.

26

చ. బలముడినోయెఁ జుట్టు నరపాలుదు నొత్తికొనంగ రేగి రు
త్తలపడెఁ జిత్త మర్థము వృథావ్యయితం బగుచుండె నట్టి శ
త్రులు మెదలంగనీక పురరోధ మొనర్చిరి కాళిరాజుతో
లలితరమాస్తి తప్పిన నలర్కుడు సెందె విషాదయోగమున్. 22

క. ఎవ్వరు తీర్చిన దీరని
యవ్విన మవు వ్యసన మెనసి యార్తతముడు నై
చివ్వనఁ దలంచుకొనె దన
కవ్వ యొసఁగి చనిన యూర్మికార్థము నరయన్. 23

ఉ. స్నాన మొనర్చి శుద్ధుఁ డయి నద్విజ్ఞులం బిలిపించి వారిచే
నూనము కాని దీవనల నొంది తదంతికమందు నుంగరం
బానెరి వుచ్చి యల్పకవితాక్షర మా జనసీప్రశాస్తిఁ దా
వీనులదోయిఁ జూచి చదివించి వినెన్ విభుఁ డాదరంబునన్. 24

గీ. ఉల్ల ముత్ఫుల్ల మయ్యె హర్షోపపత్తి
సంగకము లయ్యె నటు పులకాంకితములు
రాజపుత్తున కపుడు విరాజమాన
మాతృశాసనపతనసంపత్తి వెలయ. 25

గీ. విడువవలె సంగము సమస్తవిధముల నది
వదల రాకున్నఁ జేయఁగావలయు నుజన
సమితితో, సంగమునకు భేషజము వార
లట్టివానిమహత్త్వ మన్యాయృశంబె? 26

గీ. విడువవలె గామమును సర్వవిధముల నది
విడువ శక్యమ్ము కాకున్నయెడ ముముక్షు
యందు దానిని సాగింప నగును జావ్వె
దాని కది మం దటంచు వేదములు సెప్పె. 27

క. అను మాతృశాసనము విని తనివి సనక మరల మరలఁ దత్పతనమ్మున్
బాసరింపించెను వినియెను మనమునఁ దత్సార మిట్లు మనన మొనర్చెన్.

సీ. దారి డొంకయుఁ గలదా? మానవుల కెందు

సంసారకాననసంపతితుల

కట్టి వారలు శ్రేయ మర్థించిరా? మన

మ్మును ద్రిప్పవలయు ముముక్షుమీఁద

సన్యసాధనముల నది సులభ హ్మనె?

సుజనసంగము సేయుచొరవఁ గాక

యన్నపు డెల్ల నయ్యది సమకూరునా?

పూర్వపుణ్యము పొంగి పొరలకున్న

ననుచుఁ జింతించి చింతించి యవనివిభుఁడు

జాయపల్కులచాయ నిశ్చయ మొనర్చె

దనకుఁ గూర్చు దత్తాత్రేయుఁ డను ముసీంద్రుఁ

డని సకుశుఁడై బయలుదేతె నర్థి నపుడ.

౮౮

క. అతఁ డెంత భక్తసులభుఁడొ?

యితనికి దర్శన మొసంగె నీ మధ్యస్థతిక

నుత మప్ర సహ్యముతోఁ దన

యతిరూపముతో నిజాశ్రమాస్థితోడక.

౮౯

దత్తదేవుఁ డలర్కునకు దుఃఖాపహర మొనర్చుట

చ. శమఘను నమ్మహాత్ము నపసంగు నకల్మషు దత్తదేవుఁ జెం

ది మొనసి మ్రొక్కె స్వర్చిత విధిం బొనరించి వచించె వాఁడు ది

వ్యమునినుతా! శరణ్య! శరణార్థి వికర్మ సుదుఃఖితప్తు న

న్నమలిన హృత్ప్రసాదమున నారసి దుఃఖభరం బెడల్పుమా.

౯౦

సీ. అని యన ననియె దత్తాత్రేయుఁ డిప్పుడ

యవసీశ! దుఃఖాపహర మేను

నీ కొనరించెద నేకారణమ్మున

ముంచె ని న్నది సత్యమున వచింపు

మెవ్వనివాడవో? యెవ్వడవో? నీవు
 నెవ్వనికో దుఃఖ మేర్పరింపు
 మవయవమ్ములు కల వంగమ్ము కల దొండు
 కలదు పీనికి మించు కలయు నిందు

దుఃఖ మెక్కడ నున్నది దొరపు నీవు
 నిన్ను నది యేమి సేయుఁ జింతింపు మింత
 యనిన గురుమూర్తి వాగమృతానుశాస్త్రి
 బృథివినాథుండు నటు విచారింపఁ జొచ్చె.

౮౭

గీ. నన్ను వేధించుచున్న వెన్న బహుదుఃఖ
 తతులు నే నెవ్వడ నటం చుదారబుద్ధి
 మాటిమాటికిఁ దన్ను విమర్శనేసి
 బుద్ధితో నవ్వి యి క్లెంచె భూవిభుండు.

౮౮

మ. తనుసంఘాతమునందుఁ దోచు మును భూతమ్ము ల్విచారింప మే
 దిని నీరమ్మును నిప్పు గాలి నభమున్ దేవుండ నే నిందు నొం
 డును గా నక్కట సాక్షిభూతుండ సఖిండుండం జరాజ్ఞానయు
 క్తిని మే నే ననఁ దత్సూక్ష్మాసుఖము లొందె న్నున్న నిన్నాళ్ళునున్.

గీ. భూతపంచకమయ మంగము కృత మైనఁ
 బెరిగినను నాకు నవి లేమి విశద మయ్యె
 నల్లె సుఖదుఃఖములు మనమందుఁ గలవు
 గాక నా కవి లేవ తద్గతుండ నైన.

౯౦

సీ. ఈ కాయమునఁ గల వెన్నియో సుఖము ల
 సుఖములు నే నిందుఁ జొచ్చినప్పు
 డవి యెల్లఁ దన వని యనుభవించుచు నుంటి
 మనమునఁ గలవు కామముఖవృత్తు
 లచ్చోటఁ జేరి నాయవియే యవి యటంచు
 వ్యవహరించెద సమహృత్సంతతిఁ

గారణంబున సంధకార మజ్జానమ్ము

కల దందుఁ జెంది యక్కరణి నుందు

నెందుఁ జొచ్చిన నెది గన్న నింత భ్రాంతి

నే నెదియుఁ గానియవ్వాడ నిరతిశయుడ

నిత్యసత్యచిద్రూపుడ నిక్కమునకు

మమత వో లేదు పో విశేష మెదియేని.

౯౦

గీ. బుద్ధ్యహంకురమనసులు భూతసూక్ష్మ

గుణితములు సెందు సంతఃకరణము పేరు

సందు కల దెంతయేని దుఃఖమయమ్ము

నాది యగు నెట్లు లది? యున్ననయముఁ గన్న.

౯౧

ఉ. కావున మూడుమేనుల సుఖమ్ములు దుఃఖము లుండనిమ్ము నే

నేనియుఁ గానివాడ నను నెమ్మెయి సంతెడు నవ్వి తత్త్వపుం

ద్రోవ నెఱుంగకున్న పుడు త్రోచె ననుం బెడదారి కింక నా

కై వసమయ్యె గార్యచయగర్భిత మాయ యమాయమానయై.

మ. తనకాయమ్మున కాది గా నయిదు మొత్త మైన య మ్మేని వాఁ

డెనయం జూచుచునుండె రాజ్య మిది నా కేలా? గుణీభూత మీ

తనుసంతానముతోఁ బ్రసక్తి కనఁ దత్త్వం బేను దేహమ్ము క

న్నను వేటైన పదార్థ మొం డని నితాంతస్ఫూర్తిఁ గన్పట్టగఁ.

క. ఆ దేహతీతమ కిట

లేదు కరపదాదికావలికి సంబంధం

బేదీ? నాగతురంగర

థాదులకుం గోశములకు నది లేశంబే.

౯౨

చ. అరియును నాకు లేడు సఖుఁ డై నను లేడు సుఖంబు దుఃఖముం

బురమును గోశముం దురగముఁ రథము న్నొద లైన విన్ని లే

వరయఁగ లేవు వానికేని నన్యునకుఁ మఱి వేనికేని నే

కరస మఖండ మేకమె సుఖంబు స్ఫురించెడుఁ దా స్వయమ్ముగఁ.

శా. నానాకుంభఘటికమండలుముఖాస్తస్సంస్థ మాకాశ మెం
జే నేకం బన నై యుపాధివశతక్ నై కాకృతిం దోచు న
జ్ఞేనుం గాశిపుండు న్సుబాహుఁ డొరు లా యీ మేల మేలంబులక్
నానాత్వమ్మున కైతి మింత కన నన్యత్వంబు లేదాత్మకుక్. ౯౭

క. అని తలచి యోగివంధ్యున
కును దత్తాత్రేయవిభునకు మహాత్మున
య్యనఁ బ్రశయావసతుఁడై
ప్రణిపాతపురస్సరముగఁ బార్థివుఁ డనియెక్. ౯౮

సీ. బ్రహ్మమూర్తి! లేస్స పరికింపఁ బరికింప
దుఃఖ మింతేని లేదునుమి నాకు
ననుఖార్ణవమున నిత్యమును మునింగితి
సమ్యక్వివేకదర్శనము లేమి
నెందెందు మమతతోఁ జెందు బుంసంవిత్తు
దుఃఖమే యందందు దొడసి యిచ్చుఁ
బిల్లి పెంపుడుకోడిపిల్లను దిన శోక
మెంత లంతలు లేద యెలుకఁ దిన్నఁ
బ్రకృతికిఁ బరుండ నై యున్నవాఁడ నేను
దానిధర్మంబు లేందు ద్వంద్వము లరసిన
భూతములచేత భూతాభిభూతి సౌఖ్య
దుఃఖమయ మిష్టై దించి తాదోయి బరువు. ౯౯

క. అన నిది యింతియ సరవర!
కవి పలికితి వున్నమాట కలిగె “మమ” యనం
గను, “న మమ” యన్నఁ బోయెను
ఘనసంస్కృతి, యదియె దుఃఖకారణ మన్నా!
౧౦౦

క. ఈ యుత్తమవిజ్ఞానము నా యడిగిన ప్రశ్నమున నొసరి యుదయించెక్
నా యనుబంధము చీనక్ బాయంజడిసితివి గాలిఁ బత్తిం బోలెక్,

సీ. ఘనవృక్ష మిది యహంకారాంకురోత్పన్న

మైనది హృదయాచలాంచలమున

మమతానుబంధసంబద్ధసుస్కంధంబు

గృహభూవిశాఖానుకీలతంబు

పుత్రదారాదిసముదితపల్లవనవ

మధిగనధాన్యమహచ్ఛదమ్ము

పుణ్యపాపోత్ఫుల్లపుష్పమ్ము సుఖదుఃఖ

సుమహితఫల మతిసుచిరచితము

మోక్షమార్గమ్ము నరికట్టి మూఢసంగి

సేవితం బై విధితాశ్శిభావిత మవు

దీనిచాయకుఁ జేరి భ్రాంతి సుఖదుఃఖ

వలితు లవు వా రిఁ కెట్లవపర్గు లగుట?

౧౦౨

గీ. ఎవరు సత్సంగ మను తాత నెలమి నూరి

నట్టి విద్యాకుశారంబు మెట్టి దీని

భిన్న మొనరింతు రవ్వారె చేరువారు

బ్రహ్మవనమును దత్తమార్గమున నుగతి.

౧౦౩

ఉ. శాంతము సీరజస్కు మపసంకటకంటక మైన తోట వి

శ్రాంతి వహించి వృత్తిపరివృత్తివివర్జితనిర్వృత్తిం గనం

గాంతు రనాతురత్వమునఁ గావున నీవు నిదంవిధంబు నీ

యాంతరసీమ నొక్కొలుపుమయ్య కృతార్థుడ వయ్యె దిమ్మెయిన్.

గీ. భూతజాతేంద్రియమయమ్ము పాలును స్థూల.

మీవు కా వేను గాను వో స్పృహతిముఖ్య!

కాము తన్మాత్ర మెవ్వరో? కాము కామ

యరయఁగ మన మంతఃకరణాత్మకులము.

౧౦౪

క. ఈ సంఘాతము గుణమయ

మే సాక్షిగ భిన్న మగుచు నిటు తోచెడు నో

ధీనచివ! వాని మనలో

నాసితునిఁ బ్రధానపురుషు నరయుచు నుంటే?

౧౦౬

క. ధర ముంజేషీకోదుం

బర మశక విసార సలలి పార్థక్యముభం

గి రహించు భేద మాత్మకు

శరీరమున కెందు విభుఁడ! సత్య మరసితే?

౧౦౭

క. అని చెప్పె దత్తదేవుఁడు

విని మోద మలర్కుఁ డెనసి వివిధవినుతులఁ

మునిమానితుఁ డెలఁచుచు నొ

య్యన మ్రొక్కుచు నిట్లు లనియె నాతతభక్తిఁ.

౧౦౮

సీ. భవదనుగ్రహమున భగవంతుఁడా! తత్ర

ధానచిచ్ఛక్తిభేద మెఱిగించు

విజ్ఞానదీప మావిరూఢత మైనది

యీదృశం బుత్తమ మెన్నఁ డెఱుఁగ

నై నను విషయసమాక్రాంత మపు మది

నిలుచుట లేదు నిశ్చలము గాఁగఁ

బ్రకృతిబంధం బూడ్చు పథము దోచకయుండె

నానతు లొనరింతు నర్చనీయ!

పుడమిఁ బొడమకయుందు నేవడువున? నెఱు

గుణగతులఁ జెందకుండుదు? గురువరుండ!

బ్రహ్మతో నెఱు లేకభావం బెనయుదు ?

నట్టి యోగంబు సెప్పవే యనఘ! కరుణ.

౧౦౯

క. అభియాచించెద శిష్యుఁడ

సభయుఁడ సభయం బొసఁగుము సజ్జనసంగం

బభితశ్శుభవర్షి గఁడే

ప్రభావమహితా! యటంచుఁ బ్రాంజలి యగుఁడుఁ,

౧౧౦

సీ. అజ్ఞానసర్వదష్టాత్మలపాలి జాం

గలికుఁ డై పొడమిన ఘనుఁ డతండు

యోగివంద్యపదాబ్జుఁ డాగమాంతవిహారి

విశ్వాత్రిహరణనివిష్టచిత్తుఁ

డుత్తమ జ్ఞానమహాపదేశసమర్థుఁ

డ దేవుఁడు దయామయాంతరుండు

ప్రాంజలి యయి తన్ను నర్థించు భక్తు నా

ర్తు నలర్కుఁ గని వాని వినయ మెంచి

సంస్థితిం జూచి యెడఁదఁ బ్రసన్నుఁ డగుచుఁ

బరమగుహ్యంబు సద్గురువరుఁడు వత్స

లత్వమున నుపదేశించె దత్తయ్యుక్తి

నడ లడఁగ యోగాదేశ మాదరించి.

౧౧౧

దత్తిదేవుఁ డలర్కునకు జ్ఞాన మెఱింగించుట

గీ. ఎక్కడెక్కడి చైతన్య మేరి కూర్పు

మొక్కటిగ బడముల నెల్ల నొకటి సేయు

మింత సేసి మనమ్మున వృత్తి నాఁగు

ముండునది యుండు నపు డూడు నూడునదియు.

౧౧౨

చ. మిడుఁగురుఁబుర్వు వోలఁ దన మేన స్ఫురించెడు తెల్వి నెంచి య
క్కడిమికి మూల మైనది యఖండము బోధ మొకండు గల్లు నం
చెడఁదఁ దలంచి య య్యుభయ మేకము గాని బడంబు లై న యీ
యొడఁకులు మూటి కా తెలివి కుండద యైక్య మటం చెఱుంగుమా.

ఆ. ఇట్లు నిశ్చయించి యే నది యది యే న

టంచుఁ జిత్తుఁ జిత్తునందుఁ జేర్చి

ప్రాకృతగుణవయము పారక్యము నెఱింగి

యుంటయే విముక్తి యోగకృతము.

౧౧౩

సీ. యోగం బమరకున్న నొడవబోదు విముక్తి
 త్యాగమ్ము లేకున్న యోగ ముఱిదు
 సంగసంత్యాగమ్ము సమకూరదు మమత్వ వి
 భ్రాంతివిజ్ఞానవిరతిలేక
 నిర్మమత్వసుఖమ్ము నెమ్మది మఱిగదు
 దోషదర్శనవిరక్తులు వొడమక
 జ్ఞాన మ్మొనయక దోషము నూపు వై రాగ్య
 మొనర దిది రహింప కుండ దదియుఁ

గానఁ గట్టించి వై రాగ్యకల ఘటించి
 దాన జ్ఞాన ముపార్జించి జ్ఞానశక్తి
 నల విరక్తిని దృఢము సేయంగవలయు
 వలయు మోక్షం బనెడువాఁడు వాఁడు వొలుచు.

౧౧౧

గీ. మమత గల మానసము గల మానవులకు
 సంగదోషోద్భవంబు లెనంగు దుఃఖ
 ము లటుగావున నెందు ముముక్షువులకు
 దాని నెడఁబాయునట్టి యత్నమ్ము వలయు.

౧౧౨

ఉ. ఎక్కడ నుందుమో? యదియె యి, ల్లెది తిందుమొ యదై భోజనం,
 బ క్కల ముక్తి కెద్ది యగు నయ్యదె జ్ఞాన, మబోధ మన్య, మీ
 చక్కిఁ దలంచి పూర్వకృతసత్కృతదుష్కృతసౌఖ్యదుఃఖముల్
 పెక్కులు వొంద రా ననుభవించు మవశ్యసమాగతార్థముల్. ౧౧౩

ఉ. అంతియ కాని కామమున నట్టిటు సేసెద నంచు నిశ్చయం
 బింతయుఁ జేయకుండుము నశించును బూర్వకృతంబు లిట్టు లా
 వంతయు నంటఁబో దిగ భవత్క్రియమాణకరివ్యమాణముల్
 చింత దొఱంగు మోక్ష మిది శ్రీయుత! బంధము లేతదన్యముల్.

ఉ. కర్మముతోడ బంధముఁ గాంచును గాయము మాటిమాటికిఁ
 నిర్మిత మాఁ దదాదృతి వినిందితముం బెడఁబాచి నిత్యమా

కర్మ మకామతం జలుపఁగా నగు మోక్షము జ్ఞాన మిట్టి దే
సర్మిలిఁ దెల్పుదు న్విను మనా! యిక యోగముభంగి సర్మితోఁగఁగ

దత్తదేవుఁ డలర్కునకు యోగ మెఱిగించుట

గీ. బ్రహ్మతో యోగ మెనసి శాశ్వతికసిద్ధి
నొందు వేటొకగతి లేదు ముందు దాని
కనఘ! యాత్మేంద్రియచయమ్ము వలయు
నదియె దుర్జయ మరయ యోగార్థి కెందు.

౧౨౦

గీ. యత్న మొనరింపవలెఁ దజ్జయమ్ముకొఱకు
వినుము నాచెప్పెడు నుపాయవిధము దోష
వితతి నొగిన ప్రాణాయామవిధి దహింపు
మడఁపు ధారణలం గిల్చిపాతిశయము.

౧౨౧

గీ. సాధిత మగు ప్రత్యాహరణక్తి నింది
యార్థసంసర్గముల మాన్పు ధ్యానయుక్తి
గుణముల నసేర్వరమ్ముల నణఁచివేయు
మయ్య స్వప్రకాశుండ వై యలరెద వట.

౧౨౨

గీ. ధ్మాయమానమ్ము లపు పర్వతప్రభూత
ధాతువుల మల మెట్లు నిర్దగ్ధ మవునొ
యింద్రియకృతాత్మదోషమ్ము లెల్ల నల్లె
ప్రాణనిగ్రహమున దహ్యమానము లపు.

౧౨౩

సీ. ఆదిఁ బ్రాణాయామ మలవరింపఁగ నగు

యోగ మాసించు న య్యురుగుణసకఁ

ప్రాణ మపానంబు నాగు నిరోధమ్ము

మునులు ప్రాణాయామ మని యనియెద

రదియు నుత్తమమధ్యమాధమసంజ్ఞలఁ

ద్రవిధ మా వినుము తద్విధము లెల్ల

ద్వాదశమాత్రామిత మధమ మగు మధ్య
 మము తద్ద్విగుణ ముత్తమము త్రిగుణము
 మాత్ర యనగ లఘ్యక్షరమాన మేనిఁ
 గనులు మూసి తెఱచుటేనిఁ గరకలితము
 తాలమే నగు నట్టి మాత్రల గణనల
 నెఱిగి పూనఁగవలె మూటి నిటు క్రమమున.

౧౨౮

క. మొదలిది స్వేదము రెం డవు
 నది వేపభువును విపాద మవ్వలియది మై
 నొదవించును గ్రమమున న
 య్యదనున యోగోపసర్గ లవియ యలర్కా!

౧౨౯

గీ. సింహశార్దూలకుంజరాశీవిషాదు
 లౌపయికనేవ వశ్యమ్ము లగు నరులకు
 నెట్టు లట్టు లెఱిగి యోగి యెలమిఁ గొలువఁ
 బ్రాణమును మే లొనర్చు వశ్య మయి యనఘ!

౧౩౦

గీ. వశము నొందిన దంతి మావటి విధమున
 సాధితమ్ముఁ బ్రాణమ్ము స్వచ్ఛందవృత్తి
 నడుపుకొని యోగి సౌఖ్య మైనయుఁ జిరముగఁ
 బ్రాలుమాలినఁ గలదె యా ప్రాభవమ్ము?

౧౩౧

గీ. సాధిత మృగు సింగమ్ము చంపు మృగకు
 లమ్ము నరులను విడుచు నాలాగున నొగి
 యోగసంనిరుద్ధపవన ముజ్జ్వల మయి
 కాయములఁ బెంచు నడఁగించుఁ గల్మషముల.

౧౩౨

గీ. కాన నెపుడు ప్రాణాయామ మూను యోగి
 యుక్తుఁ డై విను మవ్వొని ముక్తిఫలద
 మగు నవస్థాచతుష్టయ మనువదింతు
 ధ్యస్తి ప్రాప్తి సంవిత్ప్రసాదము లనంగ.

౧౩౩

చ. ఇనఘన! వింటె యిష్టము లనిష్టము లైన క్రియాకలాపము
 ల్గును ఫలసంక్షయం బెనసి స్వాంత మెలర్చు గమాయవక్ష్వ మై
 యనువద మెందు, ధ్వస్తి యని యందురు తద్దశః; బ్రాణరోధమం
 దు నది యనంతరస్థితికే ద్రోవ నొనంగు నిజాదిమాస్థితికే. ౧౩౦

గీ. ఐహికాముష్మికములు మోహమయలాభ
 లోభముఖములు కామము ల్లోగొనఁబడు
 సార్వకామికి తృప్తి యెనంగు నెందు
 నట్టి రెం డవుదశ వ్రాప్తి యనఁగ నెగడు. ౧౩౧

శా. స్థాయచ్చంద్రవిగ్రహార్థ కలితజ్ఞానాతిరేకంబుతోఁ
 దోయం బైన ప్రభావ మొప్పు నెఱుంగు దూరస్థము ల్లుప్తముల్
 జ్ఞేయార్థంబు లనాగతాతిగతముల్ జిజ్ఞాసు వై యోగి వ్రా
 నాయామంబున సంవిదాఖ్యము తృతీయావస్థ యం దాప్తుడై. ౧౩౨

చ. ధాతువు లైదు నెమ్మనము తచ్చితసేంద్రియకేంద్రియార్థముల్
 సాతిశయప్రసాద మెనయం జను నెందుఁ బ్రసాదనామవి
 ఖ్యాతము త త్పురీయదశ యం దిరవొందు యతీంద్రుఁ డుండు ని
 ర్వాతధృతప్రదీపమున భంగి నిజాకృతి నప్రకంఘ్యుడై. ౧౩౩

క. ప్రాణాయామములక్షణ
 మో నరపాలుండ! వినుము యోగాభ్యాసం
 బూనెడువాఁ డేయాసన
 మేనెరి బూనంగ నగునొ? యెది కార్యంబొ? ౧౩౪

గీ. అర్థపద్మాసనము గాని. యంబుజాస
 నమ్ము గాని స్వస్తిక మాసనమ్ముగాని
 పూని ప్రణవమ్ము నెమ్మదిఁ బొందుపఱిచి
 యోగి యోగంబు యోజింపఁ జాగవలయు. ౧౩౫

సీ. సముడై సమాసనస్థాయి యై చరణమ్ము
 లాహరించి సుసంవృతాన్యుఁ డగుచుఁ

దొడ లగ్రమునఁ బసందుగఁ జాచి మడమల
 వృషణలింగములు సంస్పృష్టములుగ
 గదియించి దంతముల్ గలియకుండఁగఁ గించి
 దున్నామితశిరుం డనుద్ధతుఁ డయి
 తన నాసికాగ్రంబునన చూడ్కి నిలిపి య
 న్యాశలఁ బడి చాని నరుగనీక
 రజమునఁ దమమ్ము నడఁగించి రజము సత్వ
 మున మలఁచి నిర్మలము సత్వ మొనర నమరి
 ప్రాణముఖములు మన మింద్రియములు సర్వ
 ములవలన నిగ్రహింప నౌ మునికి నియతి.

౧౩౬

సీ. ఎవ్వఁడు ముడిచెడు నెల్ల కామమ్ములఁ
 గచ్చప మాత్మాంగకములఁ బోలె
 నాత్మ నాత్మనె కను చతఁ డాత్మరతియు నే
 కన్ఘఁ డాంతరబాహ్యకలితశౌచుఁ
 డై దేహ మాకంఠ మానాభి గాలిఁ బూ
 రించియ ప్రత్యాహరింపవలయు
 నట్లు పండ్రెండు ప్రాణాయామములుధార
 నావిశేష మని యెన్నంగఁబడును
 ధారణలు రెండు తత్త్వవేత్తల పథమున
 యోగ మని చెప్పఁబడు నట్టి యోగయుక్తు
 నాత్మనిశ్చయయోగంబునందు డిందు
 సకలదోషమ్ము లమ్మెయి స్వస్థుఁడు నగు.

౧౩౭

గీ. పరము బ్రహ్మము గొనములఁ బాశ్చాతముల
 వ్యోమభూముఖపరమాణువుల సకల్ప
 పాత్ముఁ డన్నను వేర్వేరు సరయుచుండు
 సమ్మెయిన యోగవిజ్ఞాన మమరెనేని.

౧౩౮

క. ప్రాణాయామపరాయణః

డైన నియమి యిమ్మెయిని మితాహారం డై
యేనెలవు విజిత మవుఁ దా

నా నెలవున మెల్ల మెల్ల నధిరోహించుక.

౧౩౯

గీ. అజితభూమి నధిష్ఠించెనా? జడతయు

వ్యాధు లాదిగ దోసమ్ము లలముకొనును

గాన నవిజితదేశ మెక్కఁ గొన రాద

యారురుక్షువునకు నెందు నధిపపుత్త!

౧౪౦

గీ. ప్రాణము లుపసంరోధింపఁబడునా? యెందు

నట్టిద యవుఁ బ్రాణాయామ మను పదార్థ

మెడఁద యెద్దానిచేత వహింపఁబడునా

ధారణ యటందు రద్దాని ధీరవరులు.

౧౪౧

క. రసగంధాదులఁ దవలిన

యసదక్షము లాహరింతు రతినియతాత్ముల్

వెన నే యోగమ్మున నా

దెనఁ బ్రత్యాహర మండు తెలిసినవారల్.

౧౪౨

శా. తోయాభ్యర్థులు యంత్రనాశముఖవస్తువ్యాప్తులై మెల్లగాఁ

దోయం బెమ్మెయిఁ ద్రావువారొ యతి యాతోయమ్మునక జేయనా

వాయూత్సరినిసారము ల్క-మగతిక వ్యాధ్యాదిదోషమ్ము లే

చాయం దోఁపకయుండ నంచనిరి తజ్జ్ఞాను ల్మహోపాయముక. ౧౪౩

గీ. నాభి హృదయ మ్మురమ్ము కంఠముఖనాసి

కాగ్రనయనమ్ము భూమధ్య మవల మూర్ధ

మ-చ పొక్కించున నీరైదుచోట్లు

ధారణాస్థానము లివి పెద్దలమతమున.

౧౪౪

క. పొరి ధారణ లీ పదియును ధరింపఁ దగ నభ్యసించి తత్క్షణమే య

క్షీర మాత్మభావ మెనయుట పరమార్థ ము-దాని కిమ్ము పరికింపవలెక.

సీ. ఆధ్యాతుఁ డై శ్రాంతుఁ డై యుధితుండు నై
 చెలసి యోగం బభ్యసింపరాదు
 అత్యుష్ణ మతిశీమత మతవాత మువుతఱిఁ
 జెలసి యోగం బభ్యసింపరాదు
 సహశబ్ద సభయశ్మశానాదు లగు చోట్లఁ
 జెలసి యోగం బభ్యసింపరాదు
 సత్త్వం బొదవమి రజస్తమోవికృతులఁ
 జెలసి యోగం బభ్యసింపరాదు

మఱియుఁ దిన్న వెంట మలమూత్రములఁ దాల్చి
 చెలసి యోగ మభ్యసింపరాదు
 కా దటంచు మూఢగతి నభ్యసించెనా?
 దోనగు లొదవు యోగదూషకములు.

౧౮౬

క. స్మృతిలోపము జడతయు మూ
 కత బాధిర్యంబు జ్వరము కాణత్వం బీ
 గతిఁ గలుగు యోగదోష
 హతి నొసరింపంగ నేరనగు నతఁ డాదిక.

౧౮౭

సీ. అత్యుష్ణమును స్నిగ్ధ మవు యవాగువు గ్రోలి
 ధారణ లొసరింపఁ దగుఁ బ్రశాంతి
 కమ్మెయిఁ గంపంబునందు మహాశైల
 మాత్మ ధరింపంగ నగుఁ దిరముగ
 వాగ్గుతి వాక్కుమ బాధిర్యమున శ్రుతిఁ
 దృష్టార్థి నొగి రసనేంద్రియమ్ము
 నెక్క డే దోనఁ గగు నక్కడ తదుపకా
 రిణుల ధారణల ధరింపవలయు
 శీత మొదవ విదాహిని శీత వేడిఁ
 దగు ధరింప మఱియును లుప్తస్మృతికిని

స్మృతి కలుగు నెత్తపై నొక మేకు పూన్చి
కట్టెతోఁ గట్టెఁ గొట్టు నిక్వణనమునకు.

౧౪౮

క. ద్యావాకుంభినులం గా

నీ వాయ్వుగ్నులను గాని నీరముఁ గానీ

భావింప దేవతాన

త్వావిరూఢితములు రుజలు నాఁ బ్రతికృతముల్.

౧౪౯

క. భూతాదు లతనిఁ జోకిన

వాతాగ్నిధృతిఁ దహింపవలె దాని మెయిన్

హేతువు వర్గచతుష్టయి

కి తను విద్వాని ప్రోవు నేమటరు కృతుల్.

౧౫౦

క. తన యోగము సిద్ధిని బొం

దిన చిహ్నము లితరులకును దెలిపిన గర్వం

బెనసిన విస్మయపడినన్

మునుపటి విన్ననువు విలయమును బొందుఁ జూచి.

౧౫౧

చ. నిగదత సుష్టుగంధ మపనిష్ఠరభావ మలౌల్యముం బ్రసా

దగరిమ సౌమ్య మా స్వర ముదారత కాంతి జనానురాగ మి

మ్ముగ గుణకీర్తనమ్ము మలమూత్రము లల్పము లౌట యుష్ణశీ

తగతుల బాధఁ జెందమి నుతం బగు యోగముసిద్ధిచందముల్. ౧౫౨

క. తనవలన సత్త్వములకుం

దన కా సత్త్వములవలన దర మింతయు లే

కునికి నువస్థిత యవు సి

ద్ధినిగాఁ బలుకుదురు ఘనులు ధీగుణశాలీ!

౧౫౩

గీ. ఇన్ని పాటలు వడి యోగి యెట్టులెటులొ

య బ్బెననమున నధ్యాత్మ మరయుచుండ

నటగొటలుసేయ నొదవు న య్యధ్యమందు

నేచి యోగోపసర్గమ్ము లెఱుగవలయు.

౧౫౪

సీ. కామము ల్మానుష్యకములు మొలతెంచుఁ
 గామ్యక్రియలు సేయఁగాఁ దలఁ పగు
 దానఫలములు విద్యలు మాయ లర్థము
 లిష్టము ల్పార్థము లింపు నింపు
 నగ్ని జలానేశనాదులు దివము ది
 వ్యత్వ మింద్రత్వము వాంఛ నొలయు
 రసరసాయనకృతిరస ముదయించు నా
 సించుఁ దన్ములలోకాంచనము
 సంతరించును వానికై శ్రద్ధ నియమ
 మనశసప్రతదానదేవార్చనములు
 మంత్రతంత్రతపోజపయంత్రచయము
 లిన్నిటను మొదలిటినేల నెనయు యోగి.

౧౫౫

క. ఆయాఫలములకొఱకై
 యాయాకర్మముల కెలయునట్టి మనము బ్ర
 హ్మయితవృత్తి నివృత్తి
 ప్రాయం బొనరింప నడఁగు బహువిఘ్నముల్.

౧౫౬

గీ. ఈదృశోపసర్గముల జయించుచుండ
 నొదవు నై దట్టియవి కటుకోదయములు
 ప్రాతిభము శ్రావణము దై వము భ్రమము
 ననఁగ నావర్త మన యోగ మడఁచుకొలలు.

౧౫౭

గీ. వేదశాస్త్రకావ్యాదులు విద్య లెన్ని
 యెన్ని శిల్పము లన్నియు నెఱుకఁదోచి
 జ్ఞానగర్వంబు నెలయించి స్వరస మెడఁచు
 బ్రాతిభం బగు విఘ్నంబు భంగురంబు.

౧౫౮

గీ. యోజనసహస్రకముల శబ్దోదయము
 నెఱుఁగు నెఱుఁగును శకునిభాషేహితముల

సర్వశబ్దార్థము లెఱుంగు శ్రావణమున
దాని కెలసిన యోగి విజ్ఞాన మడఁగు.

౧౫౯

గీ. దేవదానవమఱుచుపితృపములు

దేవయోనులఁ గను నెందు దైవ మదియు
భ్రమము యోగిమనమ్ము దోషమున నెందు
నాశ్రయతఁ ద్రిప్పఁబడు నది యనువు దప్పి.

౧౬౦

గీ. ఆంభసభ్రమ మట్లు మదాకుల మగు

వేదనావర్త మావర్తభేద మందు
రదియుఁ జిత్తమ్ము నడఁగించునంద కాన
స్వస్వరూపస్థితికి నుపసర్గ మయ్యె.

౧౬౧

క. ఈయోగవిఘ్నములచే

స్థాయద్యోగంబు నెడలి సకలదివిజ్ఞా
తీయులు నావర్తించెద
రోయీ! సంభవజలధి ముహూర్ముహూరాప్తికా.

౧౬౨

ఉ. కాన మనోమయ మ్మగు జగజ్జనికారణవస్తువాస్తవ

భ్యాన మొనర్చు యోగి మది తత్త్వవణమ్ముగఁ గంబలాదులం
బైన గదించి సాధకుఁ డుపాయముతో నెపుడుం జితేంద్రియుం
డై నియతి స్థరింపవలె నాదల నేడు ధరాదిధారణల్.

౧౬౩

సీ. ధరియించు ధరణిఁ ద తేనైశ్శ్మ్యమ్ము నెనయుఁ ద

న్నుర్విఁగాఁ దలఁచుఁ మాయు నట గంధ
మప్పుల ధరియించు నపేనైశ్శ్మ్య మెనయుఁ ద
ద్రవమును విడుచుఁ దత్త్వ మెద నిల్పు
తేజమ్మును ధరించుఁ దేజ సౌశ్మ్యముఁ జెందు
రూపమ్ము వదలుఁ దద్రూఢి నెంచు
వాయువును ధరించు వాయుసౌశ్మ్యం బందు
వాయువె తా నని స్పర్శ మాగు

వోమము ధరించుఁ దత్సత్త్వ మొనరఁ దన్ను
వోమముగఁ గాంచుఁ దచ్చబ ముజ్జించు
మనముతో సార్వభౌతికమనముఁ జొచ్చి
మనమును ధరించు వెలచుఁ దన్మననశక్తి.

౧౬౮

క. ఇమ్మెయి సర్వమ్ములు స
త్వమ్ముల బుద్ధినిఁ గ్రమించుఁ దాద్రూప్యమునం
బమ్మును దలఁపునఁ దత్సే
త్త్వమ్మును విడనాడు యోగి సంప్రాజ్ఞుండై.

౧౬౯

ఆ. ఏడు ధారణలను నిటు లొగి సౌత్త్వమ్ముఁ
జెంది చూచి చూచి సిద్ధిఁ దజ్జ
విడిచి విడిచి పరము వెమ్ము సద్యోగి కా
వృత్తి లే దలర్క! విభుఁ డతండ.

౧౭౦

క. ఎందెందుఁ జెందు రాగము
నందందుఁ బరానుషక్తుఁ డై యతినాశం
బందు నెఱిఁగి తత్సత్త్వము
లం దగులనివాడు మోక్షులక్ష్మి నెసంగున్.

౧౭౧

మ. సకలం బైన జగంబు భూతగుణసంసక్తంబ యాస్తంబ మా
న్మకులం బాసుర మాపితామహము నావృత్తిం గనుం బొమ్మటం
చకలంకాత్మపదం బెఱింగి విరతుం డై భూతతత్సత్త్వ స
ప్తకముం ద్రోచి విముక్తిభూమిక కగుం బ్రాప్తుండు వాఁ డొక్కఁడున్.

క. ఈ యేడు సలవడిన నాఁ
డే యే భూతముల లయము నెనయుఁ దలఁచునో
యాయాయి భూతచయముల
లో యోగి లయించు నెందు లోఁబడఁ డనఘా!

౧౭౨

సీ. లిఖరూపములకన్న నణుతరయావుఁ డా
బహుశ్రీఘ్నగతి లాఘవమునఁ జెందు

మహిమకు నగుఁ బూజ్యమానుఁడై జగముచే
 బ్రాహ్మ్య మెనయును వ్యాపనమున
 స్వవశేంద్రియచయుఁడై వశిత నొప్పారు తా
 నీశ్వరుఁడై యుంట నీశితఁ గను
 నేమిని గోరమి నిన్ని యుండుటఁ బ్రాప్తి
 నందును గరిమ నయంబుఁ బంబు

సారిది నివి పరినిర్వాణసూచకమ్ము
 లెనిమిది గొనమ్ము లబ్ధిన నెడఁద నిడక
 ముక్తభావమ్మె కనుగొను ముని పొడమఁడు
 పెరుగఁ డొలుగఁడు చెడఁడు భావింపుమయ్య!

౧౭౦

గీ. ఎందు సర్వకామావసాయిత ఘటిల్లు
 నట్టి పద మంది పరిణామ మందఁబోఁడు
 తెగుట నానుట యెండుట తగులఁబడుట
 భూతసంగంబునను వాని బారయఁబోవు.

౧౭౧

గీ. అ వ్యభునియందు శబ్దాదు లసలు లేవు
 ప్రకృతిశబ్దాదులెడ భోగభాగి యయ్యు
 భుజ్యమానుఁడు కాఁడు తదృశితజాత
 గుణగణమ్ములచేత నిర్గుణుఁ డతఁడు.

౧౭౨

చ. వెలిగెడు దావవహ్ని దరి వేడి నప్రదవ మైన కానన
 స్థలి మఱొకండుగూడ జ్వలితం బయి దోషము రూ పడంగ ముఖ
 జ్వలితవనంబు దాను నొకసంగతి నున్నటు లెన్న యోగసం
 జ్వలనవిదగ్ధదోషుండును బ్రహ్మముతోడ నఖండతం గనుక.

౧౭౩

ఉ. నీరము నీట నిప్పుకలు నిప్పున దార్చిన నీప్పు నీ రశక
 బేరును రూపు నొక్కఁ డయి వేరుగఁ దీయఁగరాని చంద మా
 దారిఁ బరంబు బ్రహ్మము విదగ్ధమలుం డయి చెందు యోగియు
 శో గొనరింపఁ గాఁడ యొకవేళను నొక్కడ నొక్కసారియుక.

౧౭౪

గీ. అడిగె నరపతి భగవంతుడా! గురుండ!

బ్రహ్మపథమున యోగి యేవహిఁ జరించి
చెడక దరిఁ జేరు నాచర్యఁ జెప్పు మనుచు
దాని కిట్లు బదులుసెప్పె దత్తవిభుడు.

౧౭౫

యోగి చ ర్యా ని రూ పణ ము

ఉ. మాన మమానమున్ విషనమం బమృతాయిత మైన మేలు సం
మానము ప్రీతి నొందిలి విమాననఁ గూర్చు జగజ్జనాళి కే
మానముతోడ నంత లవమానము తుష్టి ననిష్టి మాన మె
వ్వనియెడం గడించు జనవంధ్యుడు వానికి సిద్ధి డగ్గరున్.

౧౭౬

చ. కనుఁగవఁ బూత మైనెడన కా లిడఁగావలె, వస్తువుల మై
చను సలిలంబు ద్రావవలె, సత్వవిశోధిత మైవ వాక్యమే
యనవలె, బుద్ధి నారసిన యట్టిద చింతన సేయఁగావలెం,
జనదు మహాజనంబు గల చాయఁ జరింపఁగ సిద్ధ్య ప్తేక్షిన్.

౧౭౭

మ. అరుగంగా దగ దెందు సిద్ధి కగువాఁ డాతిథ్య దేవోత్సవా
ధ్వరకల్యాణసభానుభావపదతీర్థ శ్రాద్ధయాత్రాదులం
దరు డా చోటుల కట్టిపట్టులు జనవ్యాకీర్ణముల్ నిర్జనా
దర దేశములు యోగసిద్ధి నెలవుల్ తద్ధర్మము ల్లాడునే?

౧౭౮

మ. అవమానింపఁ బరాభవింప నగు న య్యాకార మాకార మై
యవధూమం బవపావకం బవరము స్వస్థంబు సంభుక్తవ
ద్భవనం జౌ తటి నేగఁగావలయుఁ దా ధై యంబు సరింప శా
స్త్రువిధు ల్మొచ్చవు పోయినిండులకె నిత్యం బేగు మోమోటముల్.

ఉ. ఆవిధి యోగి గేస్తుల గృహంబులు శ్రోత్రియు లిండ్లు శీలియా
యావరగేహసీమలు మహాత్ములు దాంతులు శ్రద్ధధాను లౌ
భూవిబుధు ల్వసించు నెలవుల్ గొని భిక్షుఁ జొచ్చు టుత్తమం
బేవిధివారియం దయిన నెత్తెడు వృత్తి జఘస్య ధన్యుడా!

౧౭౯

సీ. పాలా? యావకము? యవాగువో? తక్రమో?
 పరివత్సఫలమూలపత్రకములొ?
 పిండియో? నూకలో? విహితసిద్ధికరమ్ము
 లావళములు యోగి కనుదినమ్ము
 సతినమాహితమతి యై మాటలాడక
 యంబువు లొకసారి ప్రాశనించి
 ప్రాణమ్మునకును సపానమ్మునకు సమా
 నమున కుదానమ్మునకును వరుస
 వ్యాసపంచమముగ హోమ మాచరించి
 వేరువేరఁ బ్రాణాయామ విధికిఁ గూర్చి
 యిచ్చమెయి శేషమును దిని యేకవార
 ముదకముం ద్రావి వార్చి హృదోక మంటు.

గూ०

గీ. వ్రతము లివి యైదు యోగికి బ్రహ్మచర్య
 మఖిలసంత్యాగ మస్తేయ మటు లలాభ
 మిన్నిఁటికి నెక్కు డైన దహింస యరయఁ
 బంచమిఁ బ్రమాదముననేని బాయరాదు.

గూ० ౨

క. నిత్యస్వాధ్యాయము శ్రో
 ధత్యాగము శౌచము గురుతత్పరభావం
 బత్వాచారము మానుట
 యాత్యంతికనియమము లివి యైదు నతనికి.

గూ० ౩

ఉ. జ్ఞానము సేకరించుఁ గృతినాధన మంచును సారభూతము
 జ్ఞానబహుత్వచింతనము జ్ఞానికి యోగపథాంతరాయ హా
 దీని నెఱింగితిక మఱియు దీని నెఱింగెద నంచు నర్థితోఁ
 దాను సహస్రకల్పములు తారటలాడిన జ్ఞేయ మబ్బునే.

గూ० ౪

ఉ. ఏరు నెఱుంగకున్న వన మిల్లు కుభృద్గుహ యిట్టిచోట్ల నా
 హళలఘుత్వ మింద్రియజయం బపనంగత యక్రథత్వ మా

చారము నిత్యయుక్తత యసంశయభావము వూని తా మతి
ద్వారము లార మూసి చను ధ్యానమునందు మనం బమర్పఁగా.

క. దండములు మూడు మానస

దండ వచోదండ కర్మదండము లనఁగా

నుండిన నియతిని బుధులు త్రి

దండిమహాయతి యటం ద్రుదారమనీషా!

౧౮౬

గీ. సర్వ మెవనికి నీ సదసజ్జగమ్ము

స్వాత్మమయ మరయ గుణమయములు గొనము

లట్టివానికి నేది ప్రియం బనంగ

సప్రియం బన నేది నృపా! తలఁపుము.

౧౮౭

మ. అతిశుద్ధం బగు బుద్ధి గల్గి సమలోష్ఠాష్ఠాపదుం డై సమా

హితుండై భూతచిత్తానమం దెపుడుఁ దన్నే కాంచు న యోగి కా

శ్వత మత్యుత్తమ మవ్యయమ్ము నగు నాస్థానంబునం బొంది సం

తతసాఖ్యాత్మకుఁ డా జనింపఁ డింక నెన్నందున్ నరేంద్రోత్తమా!

గీ. వేదములకన్న మేలు యాగాదికృతులు

వానికన్నను జాప్య మద్దానికన్న

జ్ఞాన మంతకు ధ్యాన మానంగరహిత

మధిక మది కల్గెనా? శాశ్వతాత్మసిద్ధి.

౧౮౮

క. ఏకాంతి యై జితేంద్రియం

డై కడు శుచియై ప్రసాది యై బ్రహ్మమయుం

డై కై శొనునది యోగం

బేకమతి నతండు ముక్తి నెనయుం దానన్.

౧౮౯

ఉ. ఇమ్మెయి యోగి నెన్నఁటికి నెవ్వనికిం గదలింప శక్యమా?

సమ్ముఖమందు విశ్వముదెసం గల పాదశిరోభజాదికాం

గమ్ములు వానివే యని యఖండుని విష్ణుని నెన్ని తన్నుఁ ద

త్వమ్మునఁ నొందఁజేయఁ బ్రణవమ్ము జపింపవలె న్వధాని యై. ౧౯౦

ప్రణవస్వరూపము

సీ. ప్రణవస్వరూపంబు విను మకారోకార

ములు మకారము వర్ణము లవి మూడు

సత్వ రాజస తామసత్వ విద్యోతక

మాత్రలు గల దర్ధమాత్ర యందు

నిర్గుణ యోగివిజ్ఞేయ గాంధారి, గాం

ధారస్వరాశ్రయత్వకృతసంజ్ఞ

పలికి విడువ మూర్ధభాగమునఁ బివీలి

కాగతి స్పర్శలక్ష్య మగుఁ జువ్వె

యుచ్చరింపఁబడిన యోంకార మెట్లు మూ

ర్ధమునఁ బొటు నక్షరస్వరూప

గీ. మట్లు యోగి సెందు నది ధను వాత్మ శ

రమ్ము వేధ్య మరయ బ్రహ్మ మెఱుంగు.

౧౯౨

గీ. ముగురు మూర్తులు ముల్లోకములు గొనములు

మూడు మూడు విష్ణుక్రమము లనలములు

మూడు వేదమ్ము లవి మూడు మూడు మాత్ర

లర్ధమాత్ర పరమ్ము మనోవిషయము.

౧౯౩

క. భూర్లోక మకారమ్ము భు

వర్లోక మకార మది మవర్ణం బరయన్

స్వర్లోకము నవ్యంజన

మిర్ల కవలి వెలుంగు తుర్య మిందు వెలుంగున్.

౧౯౪

ఆ. వ్యక్త ప్రథమమాత్ర యవ్యక్త రెండవ

నది తృతీయమాత్ర యనఁగఁ జిత్రమె

యర్ధమాత్ర పరమ్ మగు పదం బందు రి

ట్టివియె యోగభూము లెఱుంగవలయు.

౧౯౫

ఆ. హ్రస్వ మాదిమాత్ర యవలిది దీర్ఘమ్ము
 స్థుతసమాఖ్య నొప్పు మూడవునది
 వాగగోచర మయి వఱలుఁ దురీయార్థ
 మక్షరత స్ఫురించు నక్షర మది.

౧౯౬

క. ఓ మనిసంతన సదన
 దూభిమార్థము సంగ్రహీతము నరుఁ డెఱిగి త
 తామర్థముఁ జింతించిన
 స్థేమాత్ముం డగును సంస్మృతిభ్రమ ముడుగున్.

౧౯౭

క. అక్షీణకర్మబంధుడు
 స్వత్యైన్య మరిష్టకలన భానించుచు మృ
 త్యుక్షణమున నిది దలఁచు చు
 పేక్షించును దనువు మరల నిల యోగి యగున్.

౧౯౮

ఆ. శాన సిద్ధయోగుఁ డైన నసిద్ధయో
 గానుభవుఁడె యైన సరయవలయు
 సంతతం బరిష్టసంతతి నుత్కృంతి
 సమయమందుఁ జెడనిజాడ వడయ.

౧౯౯

కా ల జ్ఞా న ము

సీ. శుక్రద్రువసురాధ్వసోమాంకముల నరుం
 ధతిఁ జూడ నొసరనితరమువారు
 నపరశ్చిరవిబింబ మమ్మెయి ననల మం
 శుచయానుబద్ధంబుఁ జూచువారు
 రజతసువర్ణమూత్రపురీషముల నెడే
 గల మెలకువ నొండెఁ గ్రక్కువారుఁ
 గాంచనాకారాగగంధర్వపురపిశా
 చీప్రేతముఖము లీక్షించువారు

బదుకనై నవారు పండ్రెండు నెలలును
 బడునొకండు నెలలు పది నెలలును
 మానసవక మిందు మఱి యొక్క ఊమేనిఁ
 బైన నిలువలేరు పార్థివేంద్ర!

౨౦౦

సీ. బలిసి చిక్కుట చిక్కి బలియుట యెండె నౌ
 ప్రకృతికి వెన మార్పు వడయువాడు
 పాంసుకర్దమములఁ బదము పాదాగ్రమౌ
 మడమలో ఖండమా మాడ్చివాడు
 కాకోలగృధ్రకాకకపోతదుఃఖగ
 క్రవ్యాదములు తల వ్రాలువాడు
 పంచవర్షక కాకపంక్తుల నాహతుం
 డౌ వాడు చాయ వేరై నవాడు.

నభరహితాభ్రమున మెఱుఁ గాంభసేంద్ర
 ధనువు గని దక్షిణపుడెనఁ దలరువాడు
 నెనిమిదియు నేడు నారు నాల్గు నొక మూడు
 మాసములమీఁద నొకనాడు మనఁగబోరు.

౨౦౧

క. ఘృతతైలకృషీటాద
 ర్భతలంబుల నాత్మతనువు చాయఁ గనమి ని
 ర్గతమూర్ధం బది గనుటయు
 మృతి నెలకుం గలుగఁ జేయు మెలపులు నృపతీ!

౨౦౨

గీ. గాత్రమున మాంసశవమయగంధ మెవని
 కర్ణమాంసంబ జీవించు నట్టి యోగి
 స్నాతుఁడును బీతుఁ డగుడు హృత్స్థాన మెవని
 కెండు పది దినములె యాతఁ డుండుఁ బుడమి.

౨౦౩

గీ. బూదె వెండ్రుక లంగారములు భుజగము
 లజల మహి స్వప్నమునఁ జూడ నెగు నెవనికి

నట్టి యోగికిఁ బదినాళ్ళ యవలిదినము

నందు మృత్యువు తప్పని దందు రథివ !

—౨౦౪

సీ. ఇందుసంస్పర్శంబు నెలయుంప దెవని మ

ర్మస్థాన మలఁచునో మారుతంబు

ఋక్షవానరయుగ్య మెక్కి పాడుచుఁ బ్రయా

ణ మొనర్చుఁ గల దక్షిణమున కెవఁడు

ర క్తకృష్ణాంబర రామ నవ్వుచుఁ బాడు

చెవని దక్షిణదిశ కీడ్చును గల

నగ్నక్షవణకుఁడు నగుచు న్నవ్వుమునందు

నీక్షింపఁబడు మఱి యెవనిచేతఁ

బంకపాగరమందు నాపాదమస్త

మగ్నునిగఁ దన్నుఁ గలఁ గాంచు మనుజుఁ డెవఁడు

వాఁడు వాఁడును వాఁడును వాఁడు వాఁడు

నపుడ చచ్చెడువార లం చరయుమయ్య!

—౨౦౫

గీ. తాలు రువ్వుచు నాయుధపాలు లెత్తి

పురుషులు కరాలనికటరూపులు తఱిమిన

నుదయమున శివ యఱుచుచు నెదురు వచ్చి

యప్రదక్షిణముగఁ బోవ నపుడ చచ్చు.

—౨౦౬

గీ. తిన్న వెంటనె యాకలి తీవ్ర మైన

దీప మాతిన పొగ కంపు దెలియకున్న

నెదుటికంటను దనపాప యొదవకున్నఁ

దనకు దంలేవణం బైన మనఁడు రేపు.

—౨౦౭

గీ. అర్ధరాత్రమునందు శక్రకాయుధమ్ము

పవలు భగణమ్ముఁ జూచినఁ జెవులు వ్రాలి

నను నిలంబడినను వక్రనాసుఁ డైన

నెడమకన్ను న్రవించినఁ గెడసె నపుడె.

—౨౦౮

- ఆ. ముఖ మర క్తభావమును గొన్న నాలుక
యసిత మైన రాసభాష్ట్రయాన
మున సవాగ్ధతత్వమును గలఁ బొందిన
మడియకాల మయ్యె మానవునకు. ౨౦౯
- గీ. చెవులు మూసినఁ బ్రాణసంభవరవమ్ము
వినఁబడకయున్న దృగ్జ్యోతి విగత మైనఁ
గలఁ బడిన గర్తమున ద్వారతలము మూయఁ
బడి బహిర్గతిఁ గనకున్న బదుకఁ డతఁడు. ౨౧౦
- క. మిడిగుడ్లు వడుట యవి తిరు
గుడువడుటయు నెఱుపు లగుట కుదురు గనమి యె
క్కు డగు ముఖోష్ణము నాభియఁ
గడు ఛిద్రప్రాయ మగుట కాయముచెఱుపుల్. ౨౧౧
- క. కలలో నప్పుల నిప్పుల
వలఁబడి యొ డ్దేసయకున్న వస్త్ర మమలమున్
నలుపుగ నెఱుపుగఁ గన్న
నైలకువ నానన్న మయ్యె మృత్యు వతనికిన్. ౨౧౨
- చ. వినయవివేకశీలు రయి పెద్దల ము న్నిజపూజ్యమానులన్
మునుల నిలింపుల న్గురుల బుద్ధుల సిద్ధుల నల్లువాండ్రఁ ద
ల్లిని చిత్తపాదు సీదృశుల లేతెగఁ జూచినఁ దిట్టిన స్వభా
వనియతవర్జనంబున నివర్ణయ మెంచి యమాప్తిఁ జెప్ప నౌ. ౨౧౩
- క. కనికొని యోగు లరిష్టము
లను మునుపుగ నెప్పు డెవి ఫలమ్ముల నిడు రా
త్రిని దినమునఁ దన్నిశ్చయ
మొనఁగూర్చి భయంబు విడిచి యుత్థితమతు లై. ౨౧౪
- క. ఏకాల మరిష్టముఁ గని
రాకాలమ దినదినంబు నబ్బెనమున సం

భాకుశలులు నై తత్సమ

యాశలన నిరీక్షనేయునది కృతకృతు లై .

— ౨౧౧

ఉ. అంతటఁ గాల మాగతము నారసి స్థైర్యము గల్గుచోట నా

వంతయుఁ జింత లేక పరమాత్మ గొనాలు లయింపఁజేసి స్వీ

యాంతరవృత్తిఁ దన్మయత నంది యనంతర మట్టి వృత్తి వ

ర్జింతురు కాంతు రేరికి వచింప నెఱుంగఁగరాని నిర్వృత్తిఁ .

— ౨౧౨

క. అడిగితివి చెప్పితిని నీ

యడిగినయంతయు నొకంత యనెద వినుము నీ

యిడుమ లడఁగ సంస్మృతిస్మృతి

విడిచి పరం బెనయుజాడ పృథివీంద్రవరా!

— ౨౧౩

సా రో ప దే శ ము

ఆ. చంద్రసూర్యమణులు చంద్రసూర్యాంశునం

యుక్తి జలము నగ్ని సుమియునట్లు

యోగియుఁ బరమాత్ము యోగముతోఁ బొందు

టభ్యసించి సిద్ధి నందు నెందు .

— ౨౧౪

మ. యజమానుం డిలుఁ గట్టియుండ గృహగోధాల్వాఖుకాపింజల

వ్రజముల్ చీమలు దోమ లందు సుఖసంవాసంబుగా నుండి యూ

డి జలాగ్నాద్దుల నల్ల యిల్లు సెడనష్టే యింతయుం జింత లే

కజవం బొప్ప, గఁబెఱు నిం కొకడ కా కాన్పుండ నౌ యోగికిఁ .

గీ. చెదలుపురు వెంత దాని ము క్కదియు నెంత?

యెంతలెంతలు మృదాభార మేర్చి కూర్చు

నదియె యుపదేవు యోగికి నభ్యసనము

నం దశక్తుడ ననక చేయనగు నంచు .

— ౨౧౫

క. గోవత్సవిషాణాగ్రము

భావించి తదీయవృద్ధిఁ బరికించి నిజా

త్మావేశితాత్మవృత్తి న

నావిలముగ నభ్యసింపనగు సిద్ధికి నై.

౨౨౧

క. పశుపక్షిమనుష్యాదులు

భృశ ముపజీవింపఁ దఱుగు వృక్షముఁ గని నై

జశరీర మట్ల యని త

ద్వశత వదలి యాత్మ యోగవశ మెనయఁ దగుఁ.

౨౨౨

ఉ. నిండిన నేతికుండఁ దన నెత్తిన నెత్తినయట్టిఁ డెత్తుగాఁ

గొండకొ మేడకో మెరకకో తగ నెక్కుచు నెట్టి ప్రజ్ఞతో

నుండునో? యట్లె యోగి యనిలోద్ధతి నాఁగెడుపట్టునందుఁ దా

నుండెడునున్ని నేమటక యుండవలెక మననప్రవృత్తితోఁ.

౨౨౩

గీ. అఖిలజనులకు నెందు నిశాంత మందు

జీవనాయ త్త మైనట్టి చేష్ట యెద్ది

నిదుర మానెడునెడఁ దోచు నియమి దాని

తత్త్వమెఱుంగంగ నై కృతార్థత్వ మెనయు.

౨౨౪

గీ. ఎందుఁ దా నుండుఁ దన కదియే గృహంబు

దేనితోఁ దాను జీవించు దివ్యభోజ్య

మదియ తనయది యదియ యెం దర్థసిద్ధి

కాక మమతకు నెల విఘోక్కుండు గలదె?

౨౨౫

క. దారాత్మజాదికరణ

ద్వారమ్మున గృహీ తనపని నార్జించునటల్

పారమ్యము సాధించును

ధీరుండు ప్రకృతిజము లై న ధీముఖములచేఁ.

౨౨౬

క. అని బోధించు మహాత్మున

కును వినయావసతఁ డగుచు గుణనిధి తోఁ డి

ట్లనెఁ దన మనమున నొదవిన

ఘన మగు ప్రమదంబ రూపు గై కొనె ననఁగఁ.

౨౨౭

సీ. బ్రహ్మమూర్తి! మేలు ప్రాణసందేహదం
 బగు భయం బిట్లు దైవాప్త మగుట
 పగఱ భూరిబలసంపత్పరాక్రమముల
 మేలు నేమందు నీ మేలు గూర్చె
 మందబలుడ నైతి మడిసిరి భృత్యులు
 ప్రభుశక్తి వో నీతి పరిభవితై
 నా వేళ కెంత మేలయ్య! సంస్కృత మయ్యె
 ద్వత్పాదసరసిజద్వంద్వ మిదియు
 సదికె నామది నీనుడు లన్ని మేలు
 జ్ఞాన మావిర్భవించె ద్వత్సక్తి మేలు
 బ్రహ్మణోత్తమ! కారుణ్యవర్ష మిట్లు
 మెఱసి వర్షించితివి మేలు మేలు మేలు.

౨౨౨

క. ఆర్యత్వము నెనయు న

నార్యుండును బున్నె ముదయమందెడు నెడ నా
 చర్య యెటు వ్యసన మెక్కడ
 సర్యమనమ! త్వత్సమాగమార్థ మమర దే?

౨౨౩

ఉ. కాశీవిభుండు నాకు నుపకారి సుబాహుండు మూల మందు యో
 గీశ! భవత్పదాబ్జ మెనయించె బురాకృత మీ కృతమ్మునక
 నాశమునొందె మోహవృజనంబు భవత్సమనుగ్రహింపి ని
 ర్వేశముఁ గూర్చి తే నికఁ జరించెద దుఃఖము లంటకుండగళా.

౨౨౪

శా. దుఃఖాగాటవి నీ గృహస్థతఁ ద్యజింతు స్సంచరింతు స్సదా
 నిఃఖేదుం డననై యనుజ్ఞ యిడు మానీ! జ్ఞానదా! సద్గురూ!
 స్వఃఖేలార్చిత! యన్న భద్ర మపు రాజా! పొమ్ము వర్తింపు మో
 కఃఖాద్యాదుల నిర్మముండ వనహంకారుండ వై ముక్తికే.

౨౨౫

క. నా చెప్పినట్లు మెలఁగి ను

ఖాచితుడవు క మ్మటన్న యనఘాత్ముని ద

తాచార్యః బ్రేమవిహ్వల

ధీవతురత సాంజలి యయ తెలిచె నృపతియున్ .

౨౩౨

చ. వివిదిషుబోధహేతుధృతవిగ్రహు నాత్మసుఖానుభూతితు

చ్ఛవిహితవిగ్రహున్ ససురచారణముఖ్యవృతాంఘ్రివిగ్రహున్

బ్రవిలనదంగనావయవభాపరిష క్తనమగ్రవిగ్రహున్

స్థవిరయువార్భకత్వవిలసత్సమవిగ్రహుఁ గొల్తు నెప్పుడున్ .

౨౩౩

సీ. అణువున కణువు మహత్తునకు మహితుఁ

డౌ జ్ఞానధాము సమాశ్రయింతు

దివ్యచిత్రాంబర! దిగ్విచిత్రాంబర!

యోగీశవంద్య! న న్నీముమయ్య!

సువిశాలదేహుండు సూక్ష్మశక్తి మహత్ముఁ

డరిదారణుడు మాకు నగునుగాక

పురుషోత్తమునకు దేవునకు వాఙ్మనసవి

దూరునకు నివె నతుల్ శతములు

భవభయము వాయ నిర్జితవాయుమాన

నప్రచారు లెడఁద సదనత్పరమ్ము

తత్త్వ మెయ్యది ధ్యానింత్రో? తవిలి దేని

యందు నపరం బెఱుంగరో? యద్ది నీన!

౨౩౪

క. విజ్ఞానఘన మృవ్యయ

మజ్జానవిదూర మైన యా బ్రహ్మము నీ

వే జ్ఞాతవ్యము యజ్ఞో

పజ్జ మృధిమహాము నా యుపాస్తి వెలిఁగెడున్ .

౨౩౫

సీ. వాచ్యవాచకశక్తిభావితవై భవ!

నారాయణుడ! నమస్కారము లివె

శరణాగతజనవత్సల! పూర్ణబోధుండ!

సర్వబీజమ! నమస్కారము లివె

నాగఘనైరకేతనా! నిర్గుణాత్మక!

కమలనాభా! నమస్కారము లివె

శ్రీపతి! భూపతి! గోపతి! యోగేశ!

శాస్త్రయోనీ! నమస్కారము లివె

మాటిమాటికి నివె నా నమస్కారము

లందుకొనుమయ్య ప్రీతి వేదాంతవేద్య!

వ్యగ్ర మజ్ఞానకాజగరగ్రసితము

నుద్ధరింపుము జగము మానోద్ధతుండ!

౨౩౬

మ. సనిరోధం బతిమూఢమానసము సజ్ఞానాంధకారాంధ మా
జనసంఘాతము జ్ఞానచక్షు విడి మోక్షస్థేమముం జేయు యో
గనయాహస్కర! మానశాలి! యకలంకా! బ్రహ్మవంశోద్భవా!
యనసూయాసుత! యత్రిపుత్రి! కొనుమయ్యా! నా నమస్కారముల్.

మ. అపలింగద్విజలింగత త్వలయ నిచ్చాగ్నీననానావిహః
రపదుం డై విగతాశ్రమత్వము సవర్ణత్వమ్ము చొప్పొప్ప బ్ర
హ్మపథబ్రాహ్మణపాలనమ్మునకుఁ బూర్వాచారవిధ్వంసక
క్షుషణంబుం బొనరించు దేవుఁడు మదాగమ్ము ల్తొలంగించుతక్ష.

క. జోతలు నీ కిడుదు మురా

రాతీ! కేశిప్రహారి! ప్రణతులు కృష్ణా!

చేతులజోడింపులు నా

కారర్య మడంచితయ్య! కంసధ్వంసీ!

౨౩౭

గీ. త్వత్ప్రసాదమ్మునం గృతార్థతః బడసితి

దేవదేవ! జగత్పతీ! త్రికరణముల

మాటిమాటికి నీకు నమస్కృతు లిడు

చభ్యసించెద నీ చెప్పినట్టి తెరువు.

౨౪౦

గీ. దిక్కునెడి నీకు దక్కె నీ పక్కి నింక

మఱవఁబోకు జోహార్లు సంభవవిదారి!

యనుచుఁ గొనియాడి కొనియాడి ప్రాంజలి యయి
జాతవేషధుఁ డై యుండె ట్టొవిభుండు.

అరం

గీ. చరణసరసీజములఁ గ్రియాసమభిహరి
ముగఁ బడుచు లేచుచుం గొల్పు భావతిఁ గని
స్వస్తి సాధిపు మిష్ట మృసంశయోఽస్త
టంచు గురుఁ డాన యిచ్చి వంపించె విధిగ.

అర

చ. నిను విడనాడి పోవనగునే? మఱివచ్చెదఁగాక యంచు న
మునికిఁ బ్రదక్షిణమ్ములు నమోవచనమ్ము లనుక్షణ మ్మున
రైపు దగ వీడ్కొనెం జనియెఁ జెచ్చెరఁ గాశివిభుండు స్వాగ్రజం
డును గలపోటి కి ట్లాకరుడు న్భయసంభ్రమవైశూన్యఁ డై.

అలర్కుడు సుబాహు కాశీశులఁ గానఁ బోవుట

ఉ. వచ్చెడు నయ్యలర్కుని సుబాహుఁడుఁ జూచుచు నుండఁ గాశిరా
జచ్చెరు వొప్పుఁ జూచి యతఁడా యితఁ? డంచు హసించి నెమ్మదిక
మెచ్చక మెచ్చియుం దలఁచె మేదినినాయకుఁ డోడి పాఱఁడా?
పొచ్చెము లేదో? కత్తిఁ గొని పోరఁడా? యియ్యది యెట్టిరాకయో?

ఉ. ఆయుధధారి కాఁ డొకరుఁ డైనను బం టని వెంట రాఁడు చం
ద్రాయిత మైన మోముదెన దై న్యము దోషదు సుప్రసాద మి
ట్లాయత మై మదీయమతి నార్పుచునున్నది వైరవహ్ని లే
దీ యతిశాంతి నిన్న నిపు డెమ్మెయిఁ బమ్మెనో? యేమి సేయుదుక?

క. అనుకొనుచుండఁగనే వ

చ్చెను దన యన్నకును నెరఁగెఁ జిఱున వొల్లయక
వినుచుండఁ గాశినాథున
కనెయె నలర్కుం డనూన మగు ధోరణిగక.

అర!

గీ. రాజ్యకాముక! కాశీశ! రాజ్య మూర్జి
త మృదుభవింపుమింపుమై సమ్మతమ్ము

యైన మా యన్న కి మృంత యైనఁ గొంత
యైన వచ్చితి నిమ్మాట యని చన నని.

౨౪౭

చ. కడు నరుదారు డెందమునఁ గాశివిభుం డపరంజియాసనం
బిడి యను నోయలర్క! నయమే? యిది యేమి పరిత్యజించితే?
పుడమి యఖండరాజ్యమును బో రెడగా నృపసీతీవేత్త నై
నుడివెద రాచపాడి సతనుండవు నీ విటులాడరా దినా!

౨౪౮

ఉ. చచ్చినవారు సచ్చి రని చావుభయమ్మున మెత్తనానె? తేఁ
డుచ్చిచనంగ నౌ శరము లొవ్వనివారలపై విదుర్ముఁ గా
కచ్చల మూది శాత్రవచయంబు జయించి హితేష్టభోగముల్
నిచ్చలు నొంది సిద్ధికి ననిందితయాగకడుండు గా నగున్.

౨౪౯

ఉ. అంతకుఁ జాలఁడేనియు నయమ్మున నింకొకదారి లేదె? య
త్యంతవిరాగమో? యలసతావిధమో? యిది నాకు నచ్చు లే
దంతకవిక్రమా! యను మహారిపుఁ గాంచి మదాలసాసుతుం
డాంతరభావముం దెలిపె నాతని కేల నృపాలకోపధుల్?

౨౫౦

ఉ. వీరుఁడ! నాకుఁగూడ మును వెట్టి యిదే కల దిప్పు మాతఁ బో
కారణ మున్న దివ్విధి కకారణకారుణికుండు దత్తవి
స్తారుఁడు దత్తదేవుఁ డనుశాసనముం బొసరించె జన్నరే
యిారహి హేతుభూతు లగు నీతఁడు నీవు గురుప్రకారులే.

౨౫౧

ఉ. భౌతిక మైన స్తంబము స్వభావమున స్థరహిరంతరింద్రియ
వ్రాతముఁగోడ జంతునికరంబుల యంగచయంబులు న్లఱి
భూతము లొచు సత్యముల వోలె ఊయంబును వృద్ధి నందుఁ ద
త్థాతికి మూల మైన దొక యక్షరశక్తి తలంచి చూడఁగన్.

౨౫౨

గీ. వ్యావహారికసత్యము లైన జగము

గీ. లందు భాసించు జంతువులందు నెల్ల

నొక్క చిచ్చుక్తి గాక వేరొందు లేద

స్వామిభృత్యామిత్రభావ మెటు గలదు?

౨౫౩

క. ఇంతకు నజానంబున

వంతలపాల్గైతి మీ యుభయుల నయమునక

సంతమన మెడసె నిందియ

సంతతిని జయించుచు నిక సంగముఁ బాతుక.

౨౫౮

ఆ. ఇతరకరణముల జయించి నిరాధార

మైన మనసు బ్రహ్మమం దమర్తు

దానిజయము జయము గాని జయమ్ములా

మిమ్ముఁబోంట్లతోడి చుమ్మ లివియు?

౨౫౯

గీ. ఆత్మసామ్రాజ్యసిద్ధికి నర్థనీయ

సాధ్యముల చింత యొక్కింత సంభవింప

దెన్ని యుండిన నీరాజ్య మిదియు నశ్వ

రమ్ము వదలితి దీనిఁ దద్రక్తి బడితి.

౨౬౦

ఉ. కావున నీవు నా కరివి కా వపకారి సుబాహుఁడేనిఁ గా

డివును నేను నీతఁడును నేకమయం చెలుంగంగనయ్యె నీ

భావము మార్చు భావములె వైరులు తజ్జయ మూది నిల్తు నీ

వేదిధి నేనియు న్నెమకు జంకొక శాత్రవుఁ గాశిభావతీ !

౨౬౧

మ. అనుమాట ల్విని కౌగిలించుకొని యేరా! తమ్ముడా! నాకతం

బున సంసారపథంబె తప్పించెనా? పో యింత కింతయ్యెనే?

యని హర్షం బెద నిండ నాగమనకార్యం బెల్ల సిద్ధించె నిం

కను దాపం బని యేమి? బైటఁబడెదం గా కంచు లో నెంచుచుక.

చ. మరల సుబాహుఁ డయ్యనుజుమై నిమరం గని మేలు మే లటం

చరుదుగ మెచ్చి కాశివతి నట్టె కనుంగొని రాజపుంగవా!

శరణి నిన్ను నేపనికి ఛద్రముతోడ సమాశ్రయించితిక

పరమఫలంబు నొందె నది భద్రము నీ కగుఁ బోయి వచ్చెదక.

చ. అని చున నెంచు వానికర మట్టులె పట్టి వదించెఁ గాశిరా

జనఘ! యదర్ల మాగతుడ వె తివి నీకు పనించె ను - ౩

ది? నిజము సెప్పుమా విన మదిం గడుఁ గాతుక మయ్యె నాకు నీ
వు నితఁడు నేక మై నను నబోధుఁ గదర్థితుఁ జేయలేదుగా? ౨౬౦

మ. పితృపై తామహ మా మదీయపద మా పిన్నాతఁడే కొన్నవాఁ
డతిధృష్టుం డది యీఁడు సామమున నీ వార్జించి నా కిమ్ము ని
ర్జితు వానిం బొనరించి యంచు నను నార్జి స్వేడవా? ము న్నిదే
కృతమయ్యెం గృతి లభ్యరాజ్యరమ భోగింపం దలం పొప్పదే? ౨౬౧

క. స్వకులోచిత మగు పద మే
నకటా నీకై కడువడి నార్జించి యిడన్
వెకలివె? విడిచి చనంగా

స్వకకపటం బున్నదంటి వర్ణింపు మనన్. ౨౬౨

చ. పకపక నవ్వి యిట్లను నుబాహుఁడు సాధితమిత్రకృత్య! దే
నికినయి యింత యుద్యమము ని న్నెడఁబెట్టి పొనర్పనై తి బూ
నిక విను మున్న దున్నటుల నే వివరింతును దుచ్చరాజ్యకా
ముకమతి నాశ్రయించితి నే? పోయిన నీతఁడ దాని నీయఁడే? ౨౬౩

నీ. అమ్మదాలసగర్భమందుఁ దోచితిమి సో
దరుల మై నలువుర మరివిదారి!

ఆ యమ్మ నాకు నాయన్నకుఁ దమ్మున
కాది బోధము చెవి నాదట ముఖ

మందు స్తన్యమ్ము నౌ సందర్భమునఁ బెంచె
నితనికి నటు సేయ దతివ నాఁడు

వ్యావహారికసృతి భర్తాజ్ఞఁ గా దనఁ
బాడిగామి త్రివర్గపథమ తెల్పె

గ్రామ్యభోగములందె సక్తమతి యగుచుఁ
దత్త్వ మెఱుంగక దరి లేని దారిఁ బడిన
వాని నా తమ్ముగ్గుఱు నివ్వనిఁ దేర్ప
వలసి యీ యెత్తు నెత్తితిఁ బార్థివేంద్ర!

శా. దారింబోయెడు సార్థసార్థముల సార్థంబొండు భగ్నంబు గాఁ
గా రంజిల్లునె యున్న సార్థముల హృత్కంజమ్ము లట్లే గృహ
స్థారంభంబున దేహబంధుఁ డితఁ డిట్లాపన్నుఁ డై యుండ నా
త్మారామత్వమ యేని మాకు సుఖదమ్మా? భ్రాతృకల్పం బిదే? ౨౬౫

ఉ. కావున వీనికి స్సుఖము గల్గిననాఁడు విభోధ మంటునే?
యేవిధి నైన దుఃఖ మెద కెక్క విరాగము గల్గు నంచు నీ
చేవ యెఱింగి య ల్లెనసి చింతితము సమకూర్చు కొంటి మా
త్రోవకు వచ్చె మా యనుజదుర్గజ మింకిట సేమ మయ్యెదన్.

ఉ. తమ్మునిమాటె కాకయు మదాలసగర్భముఁ జొచ్చి వచ్చి న్న
స్వమ్ము తదీయ మాని చెడ నొనె యితం డని యుత్తమాసుతుల్
నెమ్మది మెచ్చు త్రోవ గమనించినఁ జాలు నటంచు సీకృతిన్
సమ్మతి సార్థ మైనఁ జనసాగితి సంగము మాని సిద్ధికిన్. ౨౬౬

గీ. బాంధవుం డైన సఖుం డైన స్వజనుం డైన
సేదమానుండు గా నుపేక్షించు నెవఁడు
సేద్రియుండైన గాఁ డని యెంతు వాని
నప్రయోజకుఁ డగుట నరప్రవరుడ! ౨౬౭

క. తన కగు సమర్థు లుండఁగ
మును ధర్మార్థములఁ గామమోక్షంబుల నే
మనుజుఁ డపార్థుం డవు వా
నినిఁ జెందదు నింద నిందనీయులు వారల్, ౨౬౮

చ. అదియునుగాక వింటె మనుజాధిప! జ్ఞాతరనుండు చిన్నవాఁ
డొదవిననవాఁడు వీఁడె పడ మొల్లక యిట్లు విరాగి యై చనన్
ముదిరినవాఁడ ని డైరువు పుచ్చుకొనన్వలె జట్టు గూడ నే
మదిఁ దగు దంచు నేలుదు తమన్? జన ని మ్మెటొ చాలుజా లింకన్.

గీ. కష్టపడినాఁడ వకట నాకై శృపవర!
యేలుకొను మిది యది గూడ నెక్కుడగునే!

యీ యలర్కుండు సంతృప్తి నెనయుచుండె

గద యెదో యబ్బె దన కని పొదలనిమ్ము.

౨౭౧

మ. అనువానిం గని యక్కటక్కట మహాత్మా! నేను నీవాడ నై

తినకాదే? యుపకార మీ యనుజభాతిం జెంద నర్హుండఁ గా

వునఁ జిత్త మ్మొక యింత త్రిప్పు మపునర్భూతుండ నౌ నట్టి తె

న్నన నన్ను న్నిడిపింపు నాటకమునందుం బొమ్మన ట్లార్చెదే? ౨౭౨

గీ. సాధులకు సాధువులతోడి సంగమంబు

సఫల మాఁగాని యెందేని విఫల మవునె?

ఉన్నతత్వము వడసి మహోన్నతుండ!

సీసమాశ్రయమున నేను నెగడవలయు.

౨౭౩

గీ. అనుజబంధంబు త్రెంపుకో నను వెఱుంగక

యింతసేసితివి కదె యిందేమి చెడియె?

సఖ్యబంధంబుఁ ద్రెంచుకోఁజాలుదు వెటు?

లదియుఁ జూచెద నిపుడు మహానుభావ!

౨౭౪

చ. అని యతఁ డంతఃబోక వినయంబు నయం బిదె నాఁ బదా

బ్జనులఁ బడె న్నడిం దిరిగి వచ్చి “యన్యగతిం విధేహి మాం.

ప్రణిహితబోధ” మంచు నొగిఁ బ్రాంజలి యై నిలిచె న్సుభక్తిఁ గా

శివపతియు న్సుబాహుఁడును జేకొని యిట్లనె నాదరంబునన్. ౨౭౫

మ. తమశక్తిం బురుషార్థము ల్గొన నగు స్థర్మార్థకామాపవ

ర్గము లిన్నా లుగు వర్గము ల్బురులకున్ గాశీశ! నీ కందు మూఁ

డమరె సుతృలదాయకంబు లయి యన్యంబొండె యట్లుండె నే

కమనస్కత్వము చొప్పుడ న్వినుము వక్కాణింతు సంక్షిప్తమున్ ౨౭౬

క. విని చక్కగ నాలోచన

ము నొనర్చి యటు ల్ప్రయత్నమును జలిపెదవే

నిని నిశ్చేయన మెనసెద

వనఘా! యెవ్వరికి వార లటు నడువవలెన్.

౨౭౭

చ. అహ మని దేహమందును సుతాదులపై మమ యంచు నీకు న
స్వహమును దోచు ప్రత్యయము లారసి తోచగనీకు మింక నే
వహి నన నవ్వీ ధర్మము లపాశ్రయము ల్లగు ధర్మ లేమి నౌ
నహత! యనాత్మ ధర్మి యగునా? కొన నాత్మకు ధర్మ ముండునా?

చ. ఎవడను నేను నే ననుచు నెప్పుడుఁ బల్కుచునుంటి నంచు నీ
వవహితబుద్ధి నారయు మనజ్ఞుడ! వేకువలందు లేచి న
దృవనుసుతప్రియాదుల మమత్వముభంగి కథంవిధంబొ? య
న్న వివర మల్లె యారయు మనారత మారయు మార సిద్ధికిఁ.

గీ. జడము సవిశేషనవికారసప్రకృతిక

జగతి వ్యక్త మవ్యక్తంబు జ్ఞానవిషయ

మింతవట్టును నెఱుఁగుచు నెవఁ డహ మని

నిత్యమును నీయెడ స్ఫురించు నెమకు మతని.

౨౦౦

క. విజ్ఞాతం బిది యైన న

విజ్ఞాతము లేదు విశ్వవిశ్వంబున నీ

కజ్ఞాన మనాత్మల నా

తృజ్ఞానముకన్న లేదు మహనీయమతీ!

౨౦౧

ఉ. అవ్యయుడ న్నిరంతరుడ నై వెలుగొందెడు నేను రాజ! లో

కవ్యవహర మెంచి యిటుగా నిది చెప్పితి నీ వెఱింగితే

నవ్యతిరిక్తభూమమహితాత్ముడ వింత వివేకశాలి వై

భవ్యముఁ జెందు మేఁ జనెద వచ్చెదు పో విశయంబు గల్గినఁ. ౨౦౨

చ. ఇది యిటు లుంచుమయ్య! యవనీశ్వర! చేసితీఁ గార్య మెంతొ పె

ద్దది భవదీయసంగమున ధార్మికసత్తమ! జ్ఞానభాక్తు వ

య్యెద విదె పోయివచ్చెద వహింపుము స్వస్తి యటంచుఁ బల్కి యా

సదమలుఁ డౌ సుబాహుఁడు వెసం దన తమ్మునిఁ జీరి యిట్లనుఁ.

శా. ధీమంతుండ! యలర్కుడా! పురికిఁ బో దృప్తి గృతార్థుండ వై

తామోదం బొలసెన్ విషాద మెడసె న్నాస్వత్మ వివేకీ! యిఁక

భూమిరాజ్యముఁ జేసికో, వలదయ్యే బో కాననావాసి వై
శ్రీమంతుండ! మెలంగు మిచ్చమెయి, వాసిం దెచ్చి తా తల్లికి.

మ. అని వాక్రుచ్చెడు నన్నకు న్విసతుఁ డై యాలింగితుం డై మహా
త్మ! నిజాంబాపితబోధు లై ముపురు ము క్తప్రాయు లై నారు మీ
రనభిజ్ఞుండ జడీకృతుండ నయి రాజ్యంబంద యే నుండి నీ
యనుకంప న్వినిమోచితుండ నయి నేఁ డా దాయముం బొందితిక.

గీ. తల్లిదండ్రుల కవల భ్రాతలకు మీకు

వందనమ్ము లటన్న నవ్వాని మెచ్చి

కాశిభూపతి స్వర్ణమార్గమునఁ జొనిపి

వనమునక పోయె మరల సుబాహుఁ డెలమి.

౨౮౭

మ. ఘనుఁ డా కాశివిభుం డలర్కవిభు సత్కారమ్ము లేపార వీ
డొని పోయె దనకాశికాపదము ముక్తు ల్పక్తి సేవింప నా
ఘనసంస్థానమ కాదె? విశ్వవిభుఁ డా కల్యాణ మీకుండునే?
చనె మందోచ్చలదు త్తమాంగుఁ డతడు నాస్విస్థానికి హృష్టఁ డై.

గీ. విశ్వనాయకుఁ గొలువఁడో? విబుధగంగ

మునుఁగఁడో? మున్ను వాఁ డది మోటుమాట

యెఱిగి కొనియాడె నిప్పు డయ్యిరువుర సతఁ

డటై చేపట్టె ము క్తికాంతాగ్రకరము.

౨౮౮

చ. అనవుడుఁ దండ్రీ యి ట్లడిగె నాత్మజుఁ గాశివిభుండు వోవ న
ట్లనువరి యన్న కాననచయాంతరితుం డయి చన్న న య్యల
ర్కుని తరువాతివ ర్తన మురుక్రమ! చెప్పము రాజ్య మేగతిం
జనియె సతండు వోయె నెటు సంగ మడంగ సన న్పుతుం డనుక.

ఉ. ఇంటికిఁ బోయి పుత్తునకు నిచ్చ స్వరాజ్యము నిచ్చి మింటికిఁ

మంటికి నుత్సవగబుగ సుమాళముఁ గూర్చి విసేతి సెప్పి తాఁ

గంటికిఁ గంటకం బగుచుఁ గన్పడు సర్వమునం బ్రసంగముం

గెంటి యలర్కుఁ డొందె నవిగీతవిధి న్విసినంబు సిద్ధికి.

౨౮౯

మ. బహుకాలం బటువో నలర్కపతి నిర్వ్వంద్వాత్మోడున్నిష్ఠరి
గ్రహుడున్నిర్వ్వతిలక్షణావతులయోగప్రాప్తసంసిద్ధిఘా
ర్వహుడుండా నయి దేవదానవనరప్రాయప్రపంచంబుఁ జూ
చె హతాశాగుణపాశబద్ధముగ సంస్మృత్యభిమగ్నముగఁ. ౨౯౨

ఉ. దారకుమారసోదరహితప్రతిపక్షిపరావరత్వము
ఖ్యారతిహేతుకష్ట మనుఖార్తము సుప్తము భిన్నదర్శనం
బౌర జగ మ్మబోధతిమిరావిలపంకిలగర్తగం బను
ద్ధార మటంచు నెంచె నెడఁదం దను నెంచె నుదీర్ణఁ దీర్ణఁగఁ. ౨౯౩

అలర్కగీతము

క. తన మునుపటి చరితమును
ఘన మవు సీనాఽఽస్థితిని గనికొని పాడెం
దనబాటఁ బాట గాన
మ్మనుజేంద్రుఁ డలర్కఁ డాత్మమాన్యత వెలయఁ. ౨౯౪

సీ. నాకన్న సుఖతు లున్నారా? బలే యని
మునుపు రాజ్యము నేయు పని యెటా? చనె
యోజించి కనుగొంటి యోగమ్ముకన్నను
బరమసుఖమ్ము లేబర మటంచుఁ
బృథివి నే యే యవప్రహిహిరణ్యాంగ
నావకుముఖసుఖోన్నతులు కలవా?
యాశ లడంచు మహాసుఖమ్మున కెన్ని
సవి పదారపుకల కై న రావ

యాత్మరూపమ్మె సుఖ మది యఖిలము లవు
సేహ లుపరతి నొందు న య్యింపునందు
దాని విడనాడి మృగత్వమ్ దవిలి నెమకు
జనము పరికింప దుఃఖభాజనమ కాదె?

సీ. మహితమ్ము చైతన్యమాత్రమ్ము దేశకా
 లాద్యనవచ్చిన్న మాతృ సత్తు
 స్వప్రకాశము పరసౌఖ్యరూపము సనా
 తనము పూర్ణమ్ము వాఙ్మనసదూర
 మమృతాఖ్యమును స్వగతాదిభేదత్రయ
 శూన్య మశూన్యమ్ము శుద్ధము పర
 మైన బ్రహ్మ మ్మన్న నేన యనెడు నుడి
 మతి నాగు తెలివి నిశ్చితమ తోచె

తల్లి తండ్రి యన్న దత్తదేవుడు వీరి
 కరుణ నన్ను నిట్లు గా నొనర్చె
 నాఁ గృతార్థుడను గృతార్థుడను గృతార్థుఁ
 డను వినంశయ మ్మడంగె దమము.

౨౯౬

సీ. అని యలర్కుండు వ్యాఖ్యాన మ్మొనర్చె నో
 జనక! వచించితిఁ జక్కగ నది
 దత్తదేవుండు సాదరభావ మొప్ప యో
 గా దేశ మొనరించె నతనికి మును
 నదియు వింటివ యట్లు లభ్యాసమునఁ గూర్చు
 ముత్తమయోగమ్ము ముత్తికొఱకు
 నది సెంది శోచింప వెక్కటి తద్రూపా
 భావమ్ము సువిదితాధ్వమునఁ బొందు
 మేల క్రతువుల జపముల గోల నాకుఁ
 దాత! కృతకృత్యుడను మదంతఃకరణము
 బ్రహ్మభావస్థితికి సమర్థ మగుచున్న
 దింకఁ దమసెలవై న నే నేగువాడ.

౨౯౭

క. అపరిగ్రహుఁ డద్వంద్వం
 డపమోహుం డన మెలఁగుచు యత్నించెద ము

క్తిపరిగ్రహణ మట్లే

యుపాయమున నిర్వృతి నెనయుదు సంతతమున్.

౨౯౮

క. నీ వడిగిన కథ యెల్లన్ నావిదితము చొప్పు జెప్పినాడ జనకుడా!

నీ వట్లు నడువు హిత మవు నే వెడలెద సెలవులా! యనిదితచరితా!

చ. అని గురుఁ జుట్టివచ్చి విదితాఖిలధర్ముఁ డతం డనుజ్ఞ యీ
జననుతుఁ డా సుతుండు సనె సర్వపరిగ్రహము ల్బ్రజించి త
జ్జనుఁడుగూడ నట్లొగి నసంశయుఁడు న్సుసమాహితుండు నై
వసమున కేగి యర్హ మవు వర్తన మొప్పు జరించె నిష్ఠతోన్. ౩౦౦

ఆ. అంతఁ గొంతతటికి సంత్యాశ్రమముఁ గొని

యాత్మజయము నొంది యధిగుణంబు

బంధ మందు వదలి పరమసిద్ధిం బొందె

నని వచించి యిట్లు లను గురుండు.

౩౦౧

క. వత్స! పితాపుత్రుల నుచి

క్తిస్థిత మిది దత్తదేవకృతభోధముతోఁ

దత్తుచరిత మేధావికి

దత్తుతుఁ డగు సుమతిచే నుదాహృత మయ్యెన్.

౩౦౨

శా. సర్వామంగలనాశనం బిది ముముక్షుశీలినిధ్యయ మై

యర్హ్యపర్వము యోగిరాజచరితం బొప్పున్ శ్రుతై తత్రముల్

నిర్దేశంబును బొంది సంస్మృతిస్మృతి స్వీడంగ నై యుండు రా

మర్వారంబు విమోహ మొత్తిగిల నెందుం దామ యై దీపకా! ౩౦౩

క. నీ వడిగినయది యెల్లన్

నే వివరించితిని మఱియు నీ కెది విన నా

భావించి యడుగు మన న

ప్రార్థనఁ డతిభక్తి నెరగి పలికె గురునితోన్.

౩౦౪

క. అను సూతు నాదరించుచు

మును లావటఁ దద్గుహాత్తముని శిష్యత్వ

సుని సంవాదక్రమగతి

ననువాదింపు మని వేడి యభిముఖు లగుడుకా.

30౫

మ. భవ! శ్రీరామకథామృతాదిరచనోపాత్తానుబంధప్రియో

త్వవతాడేపలివేంకటప్పకవివిద్యద్భిర్నివాహార్పణా

దివిశేషానిశసేవ్యమానచరణా! దేవాదిదేవా! సము

ద్భవరాహిత్యకరప్రకారనిజదీప్యన్నామసామక్రమా!

30౬

క. చందోలుపురనివాసా!

యిందుకలాకలితముకుట! హృదయనివేశా!

కందర్పదర్పసంహర!

సుందరవామాంగ! విశదశోభినిజాంగా!

30౭

మాలిని. సవిత్తగత! హిరణ్యశ్మశ్రుకేశానుబంధా!

పవనహితబిడౌజోబాహునంస్తంభకారి!

నవనవమహిమాంచన్నామరూప్రణాళీ!

స్తవననిహితచిత్తాసంభృతానందచిత్తా!

30౮

సీ. ఆంధ్రోర్వి రామకథామృతమ్మున నింపె

వేంకటప్ప కవి సంవిత్పరుండు

హనుమాంబ పేరి మహాసాధ్వీ పత్నిగా

ననుఁ గనెం దనయు విత్తనయుఁ జేసె

నాత్రేయగోత్రుండ నాఖ్యఁ దాడేపల్లి

రాఘవ పూర్వ నారాయణుండ

శ్రీదేవి దయితగా శ్రీవిద్య సేవిత

బహిరంతరర్చానుభవ మఖములఁ

ద్వత్త్వసాదిత వాచా ప్రవాహచితము

దత్తభాగవతాఖ్య పాదపమునందు

నిందుపురనాథ! లింగోద్భవేశ! యిదిగొ

నాలపు ప్రసూనమంజరి చాలుపు మెడ.

30౯

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

శ్రీ దత్త భాగవతము

పంచమ గుచ్ఛము

క. శ్రీమద్వైశ్వానిపేవిత! ధీమన్మజ్జనకపాదదివ్యకవిత్వ
ప్రేమోల్లాసదంతఃకరణా! మంజులతానుషక్తనగరాభరణా!

గీ. అవధరింపుము మునులకు ననియె సూతుఁ
డట్లు గురుముఖినిస్సృత మమృతరురముఁ
గర్జములతోడఁ గ్రోలి యాకంఠకుహర
మడిగె మఱి దీపకుఁడు గురు నతివినీతి.

దీపకుని ప్రశ్నమునకు గురుఁడు తీవ్రముగా నుత్తర మిడుట

సీ. ఈసందియము దీర్చుమీ సర్వవిజ్ఞాన
సాగర! భగవంతుఁడా! గురువర!

యత్రికి ననసూయయందు నావిర్భూతుఁ
డనలు త్రిలోకకృత్యావహితుఁడు

మునివేషధరుఁడు యోగనిరూఢుఁ డై యుండి
యేల యనాచారమే నటించె?

శ్రేష్ఠుఁ డెయ్యది యాచరించు ననుసరించు
నద్దానిఁ దదితర మైన జనము

నదియుఁ గాక విప్రుఁ డానందకందమ్ము

భార్మికుండు మోక్షధర్మ మొరల

కథితంబు నేయ నవతరించి ప్రతీప

కారి యగుట నమ్మఁగాఁ దగునొకొ?

ఆప్తకాముఁడు పరమానందరూపుఁ డీ
శ్వరుఁడు దోష మంటఁ జాల దతని
నందు వేమొ? దేవతాధీశుఁ డట్లుండ
కేల విప్రభావ మెనసెనయ్య?

౪

మును పథిదేవుఁ డిప్పుడును బుట్టె మునీంద్రుల యింట బ్రాహ్మణుం
డనయము మద్యపానరతుఁడా? మదఘూర్ణితలోచనాంతఁడా?
ప్రణదితమక్షి కావలితవర్ష కుఁడా? కమనీయకామినీ
ప్రణయవశంవదాత్మహితవర్తనుఁడా? యిది బుద్ధమార్గమే? ౫
కరిణీవశంగతోస్మద
కరినిభమున వర్తనంబు గలవాని నికే
కరణి సపరాగనిర్జిత
కరణు లనుసరించి యెఱుంగఁ గలరు శమంబుక?

౬

వినయమ్మున విప్రశ్న
మృనక సమాధానపఱుపు మయ్యా! యని మ్రొ
క్కిన శిష్యునిఁ గనుఁగొని యనె
దన మది నొచ్చియును వేదధర్ముఁడు కరుణక.

౭

ద్యుచరమనుష్యవిష్కిరచతుష్పదజాతిగతిప్రకారభే
దచయ మటు ల్పదాచరణతత్పరు లౌ నరు లాచరించు బా
హ్యచరితమానిదర్శితకులశ్రమధర్మములందు లేవే? భే
దచితపథంబు తెన్నియె? పృథక్పృథగాస్థితము ల్గన న్వివేక.

౮

అందును గొంద ట్టిప్రపరమార్థసునిష్ఠ నివృత్తకాము లై
డెందముశుద్ధిఁ గోరుచుఁ గడింఁత్రు యథాంగబలంబు కర్మముల్
కొందఱు కామకాము లయి కొరి యజింతురు వేల్పులక యశం
బందును రాజ్యమందు ధనమందు సుతాదులయందు నర్థితోక.

౯

వేదవాదప్రభేదనిర్వాదమోహి

తాత్కు లై యాచరింతు రా యా విధముల

నేవి యగునందు మవ్వాన నేవి కాని

వందు మం దేరు విజ్ఞులు నజ్ఞు లెవరు? ౧౦

గీ. వేదము ననువ ర్తించుట వీర లెల్ల

నిష్ఠులే నాకు నందువే సీశ్వరుండు

నింద్యము ననింద్యమును జేయు నిర్విలిప్తుఁ

డచ్చబోధై కవిగ్రహుం డై యనె శ్రుతి. ౧౧

ఉ. ఆయభవుండు లీల వివిధాంగముల స్థరియించి యిచ్చతోఁ

జేయఁడు సేయుఁ గర్మముల సృష్టిముఖములఁ గాలయుక్తి నా

చాయకుఁ గర్మసంగ్రహము సజ్జనరక్షణదుష్టశిక్షణ

ప్రాయము నిర్ణయింతురు పురాణములం దెది దోస మాదెసక? ౧౨

క. మాయకుఁ డగు సీశుఁడు తన

చేయు పనులు సిద్ధి నెనయఁ జేయు న్మాయా

స్థాయస్మోహనవైఖరు

లా యా యెడఁ దోచెనొ మది కది దోసముగక? ౧౩

గీ. రాము తాటకాహసనాదు లామెయి యదు

నాథు బాలలీలలు జగన్నాథు రాక్ష

స వధవిధులును సీవు దోసమ్ము లనెదో?

చాలుఁ జాలుఁ బురాణప్రసంగ మింక. ౧౪

చ. ఋతము ప్రవృత్తి యం చన నివృత్తి యనక ద్వివిధంబు కర్మ మా

నతు లిడు దాన దానికి ఘనంబు వివేకము సేసి వేద మే

యనె నొకసారి కర్త కు భయంబు విరుద్ధ మసాధ్య మంచు నెం

చినఁ బరమందు లే దనియుఁ జెప్పడె దక్షుని కన్నె ము న్నునా! ౧౫

చ. యతమతు లెట్లు నెవ్వనిపదాబ్జపరాగలవాప్తిఁ దృప్తు లై

యతిశయయోగశక్తి విధుతాఖిలమాయికకర్మబంధు లై

కృతకరణీయు లై యిలఁ జరింతురొ సైవరముగా? నిజేచ్ఛ నా

దృతకరణుం దధావిధు విధించునె శాస్త్రము? బంధ మున్నదే? ౧౬

గీ. సర్వజగదాత్మ యైన సాక్షాద్ధరి పరుఁ
డాంతరంగికుఁ డధ్యక్షుఁ డతఁ డొకండె
భూమి నోమఁగ విగ్రహముల గ్రహించు
నని వినవె? వాఁడె వీఁ డన నడ్డు గలదె?

౧౭

సీ. విజ్ఞాననన్నిధి విష్ణుఁడే చుమి వీఁడు
మునివిగ్రహము లీల నెనసినాఁడు
సజ్జనాభయదుఁ డై సంచరించుచు నుండె
భూతానుకంప యద్భుతము గాఁగ
నదియేనిఁ గొనుట వహ్నికి నెట్లు దొనఁగు కా
దట్లే తేజమ్ముల కస్యములకుఁ
గాన నీశ్వరులెడఁ గానంబడెడు సాహ

సములు ధర్మవ్యతిక్రమము లోలి

నిట్టి వెన్నుడుఁ జేయరా దెడఁదనే న
నీశ్వరుఁ డెఱింగి యెఱుఁగకయేనిఁ జేసె
నా? వినాశమ్ము నెనయు, సంధకవిరోధి
గాక మఱొకండు బ్రదుకునే? గరళము దిని.

౧౮

గీ. అట్టివారల నుడులు తథ్యములు కొన్ని
కొన్ని యాచారములు ననుకూలము లవు
నందు స్వతపోన్విత మ్మృత సట్టిదాని
ధృతియుతు లెఱింగి తగ నాచరింపవలయు.

౧౯

గీ. మంచి నేయుటతో వచ్చు మంచి లేదు
లే దనర్థంబు విపరీతలింగగతుల
నేను నాయది యనుమాట లేని వారి,
కున్నవారికి నన్నియు నుండవలయు.

౨౦

గీ. దేవదానవనరపశుతిర్యగాది
సకలభూతచయప్రశాసకుఁ డవు నెవఁ

డట్టివానికి నీశితవ్యాంశమం ద
నవసరము కుశలాకుశలాన్వయంబు.

౨౧

చ. అశిశుఁడ! దీపకుండు! భువనాశ్రయుఁ డీశ్వరుఁ డీతఁ డిచ్చమై
వశివపురాద్భుతుం డయినవాఁ డని నమ్మినవాఁడ వార! యీ
పశుమతిశీఘ్రతం బయిన ప్రశ్నముఁ జేయకు మింక నెన్నఁడున్
గుశలము లోకసంగ్రహముఁ గోరి యతండును నాచరించెడున్. ౨౨

సీ. సంధ్య నుపాసించు స్నానదావాదిక

మాచరించు నొకప్పు డతిచరించు

భిక్షకు నొకనాఁడు వెడలు నిరాహారుఁ

డై యుండు నొక్కనాఁ డాత్మనిష్ఠ

యోగరతుం డయి యుండు దుర్గమవన

సీమల గుహల వసించు నొకపు

డశ్శత్రుముల నీడ నాశ్రమవాసుల

దరిని నొక్కొకసారి దవిలి మెలఁగు

నరుగు గ్రామమునుండి గ్రామాంతరమున

కగవడును రాజనగరుల నప్పుడపుడు

ధ్యాని మాని దిగంబరుం డౌ నొకతటి

దివ్యభూషాంబరుం డొకతేప యగును.

౨౩

గీ. గుట్టముల నెక్కు నెక్కును గుంజరముల

రథము లెక్కును బ్రవహణరాజి నెక్కు

సాధుజనమును గొనియాడు జగముఁ గర్మ

నిర్మితముఁ దిట్టుచుండు నెన్ను మఱొకపరి.

౨౪

సీ. అమరాంగనాయుక్తుఁ డై వీతరాగుఁ డై

మద్యమాంసాశి యై మహితశుద్ధ

సత్త్వసమాచారసంస్థితఁ డై లింగ

పూజాపరుం డయి పూరుషోత్త

మారాధనానక్తుఁడై శాక్తనిష్ఠాప్తుఁ
డై గణేశార్చకుఁడై నమాన
కరసమర్చామతిపరుఁడై చరించు వాఁ
డొక్కొక్కసారి యొక్కొక్కవిధమునఁ

గాశిలో నొక్కడ శివలింగవ్రతిష్ఠ
నేసి శివుఁ బార్వతీయుతు నానఁ గొలుచు
చగ్రమున స్థాపనమిచ్చులాకృతిఁ గొని
యోగమార్గప్రవర్తకుఁ డుండుఁ జువ్వె.

౨౫

క. దత్తాత్రేయేశునకు న
సుత్తరమున భక్తజనుల నోముచు సంసా
రోత్తాలగదాహృతి ని
ర్వృత్తాదిగదాధరాఖ్య నే నివసించు.

౨౬

క. ఆయెడ నున్నది దత్తా
త్రేయోత్తమతీర్థ మందుఁ దీర్థ మ్మాడం
గా యోగసిద్ధి పనుపడుఁ
బాయు నఘం బది త్రిభువనపావన మనఘా!

౨౭

గీ. జ్ఞానదము మహాపుణ్యప్రసాద మై న
మర్చ్య మున్నది మఱి త్రిపురాంతక మన
దానికిం బడమట శుభదమ్ము గలదు
సంగతమ్ము దత్తాత్రేయలింగమూర్తి.

౨౮

క. అని కాశీమాహాత్మ్యము
ననుగీతం బయ్యె దత్తనాయకు మహిమం
బును దత్కృతలింగస్థా
పనమును సాక్ష్య మది వాని పావనత కనక.

౨౯

నీ. మునులు సూతుని మున్న కొనియాడి దీవించి
యడిగిరి సంసరణామయమ్ము

వోగొట్టు మందు దేవుని విశదయశమ్ము
 బాపురే యిది విన్న దీపకుండు
 మరల నేమని గురువరుని బ్రన్నించెను
 వేదధర్ముడు తపస్విప్రవరుడు
 శిష్యుండు స్వగురుసంసేవాపరాయణుం
 డనురక్తుడును భక్తుఁ డైన వాని

కాత్తి నేమేమి యుపదేశ మాచరించె
 జెప్పు మది యెల్ల నెమ్మది విప్పుకొనఁగ
 ద్విజుల నటు లుంచు దత్తేశు దివ్యలీల
 లన్యుల విశుద్ధులను జేయున యవలీల.

30

క. సూతుఁడు మరల నను న్విస
 యాతిభరానముఁ డగుచు న య్యాచార్యుం
 దాత! పురాణశ్రుతులం
 దాతతములు దత్తలీల లను మింక ననెకా.

31

కార్తవీర్యమహారాజు దత్తదేవుఁ గొలువ వచ్చుట

గీ. వేదధర్ముండు వకణించె వినుము వత్స!
 సారమును సారమును సర్వశాస్త్రసమితి
 నుండియు సముద్ధరించి నమున్నతంబు
 దత్తదేవుమహత్త్వమ్ముఁ దగఁ జలికెద.

32

నీ. ఒకసారి సహ్యాసానూపరివిరచితా
 వాసు సుఖాసీనుఁ బరమయోగి
 గురు జగదుపకృతికరణాదృతుని విశ్వ
 వంద్యపదాంభోజ వరదు నీశు
 జ్ఞానవిజ్ఞానధిసన్నిధి నెన్నునా
 పౌరుషతను వంది పరులువాని

దర్శింపఁ దలఁచి తత్పర్వతాధిత్యకఁ
జేరి సహస్రాక్షు చెన్ను గొన్న
యల సహస్రకరుం డర్జునాభిధుండు
కార్తవీర్యుండు విజితసుక్షత్రయుండు
యోగివిభుఁడు ధన్యుర్వీతీయుం డవదరుఁ
డరయఁ జూచ్చెను దరులఁ దత్తరుతలముల.

33

సీ. నారి కేలవనంబు దారిఁ గై కొని పోయి
యామ్రాతకామమ్ము లనునరించి
పోకతోటలు దాఁటి పున్నాగమందార
చందనాద్యంచితస్థలలు సొచ్చి
మాధవీమల్లికామంజులతాకీర్ణ
సుమవనమ్ముల మేలు చూచుచుఁ జని
కదలికాషండము ల్గడచి చెఱకుచేల
కలుముల కెలయుచుఁ గెలఁకు లరయు
చరగి కుముదోత్పలాబ్జకల్పారకలిత
హంసకారండవబకచక్రాభిశోభి
శీతలామృతమృష్టవిశిష్టవిమల
సరసికాంచలముల నేగెఁ జక్రవర్తి.

34

గీ. జాతినంభవ వైరము ల్పంత్యజించి
మునుల పోలిక కగు మృగములఁ గనుఁగొని
భ్రమరగీతమ్ము కోయిలపాట నెమ్మి
యాట కేకలతో విని యాగ కేగి.

35

గీ. బ్రాహ్మణప్రవరుల వేదవాదనాద
మేదురము లైన యాశ్రమ వేదు లెనసె
హోమధూమసమాకీర్ణ హుతభుగ్ధ
సంగతుల హ్రూణ మంగంబు సంమదింప.

36

చ. నెమకుచుఁ బోయి పోవుచుఁ గనె గృతవీర్యభవుండు తద్గుహః
 స్యమున నవప్రవాలవిలసద్వతీతతచూతపోతర
 ద్యుమహితవేదికాతలమునందు సుఖాస్థితు మిలితాక్షు డే
 వమునిసమర్చనీయు గురువల్లభ యోగసమాధిసాధితుఁ.

32

గీ. చూచినంతన హృష్టఁ డై సుచిరకాల
 మంగములు పులకింప నాస్యము వికాస
 మెనయఁ దత్పాదపర్యంతమునఁ బడె నృపుఁ
 డుదితభక్తిప్రసక్తి నయొన్నతుండు.

33

క. కడువడిఁ బుడమివయిం బడి
 తడవని గురువరునిచాయఁ దడఁబడి కనుచుక
 బడి లేచి చూచి మరలం
 బడి దండమువోలె మాటిమాటికి మొక్కె.

34

శా. ప్రేమోద్భిన్నహృదంబజాతుఁ డయి యాపుష్కోశుఁ డాధ్యానని
 ప్తాముద్రాంకితు సద్గురుం దలఁచి చే శత్రుంబు లట్లుంచి వి
 ద్యామేయుండు సహస్రబాహువుల వాద్యంబు ల్తగం బూని తా
 నామధ్యాహ్నము నానిశీధమును గాయన్న త్యదారంభుడై.

రం

క. భగవంతుని నేవించెను
 జగదీశున కపుడు మానసము బహిరర్థో
 పగతము గామి నెఱిగిన
 జగతీశుండు సంస్తవమున సంస్తుతి సేసె.

రగ

కార్తవీర్యుడు దత్తదేవుని స్తుతించుట

ఉ. పూర్ణుడ! నిత్యసత్యసుఖబోధమయాత్ముడ వై న సీయెడక
 వర్ణితమాయతో నొదవి వాస్తవ మట్లు స్ఫురించుచున్న ద
 భ్యర్తగతప్రపంచ మిది స్వప్నసమంబు జడంబు దుఃఖిదం
 బర్ణవమందు కేన మన నై నిను గప్పి నిజాశ్రయంబునక.

శం

- మ. అతిసంతోల మలాతచక్ర మన దృష్టాదృష్ట మై మానస
వ్యతిభాతంబు విలాస మీసకలము న్భావింప విజ్ఞాన మే
కత శోభిల్లు వికల్ప మెల్ల గుణసంకల్పకమాయాత సం
స్మృతిసర్గప్రస్మృతంబు మాయికము భాసించు స్వభావంబునక. ౪౩
- చ. మది నిది యెల్ల నెమ్మది విమర్శ మొనర్చి మునుల్ మనోగత
త్రిదశి భవత్స్వమాయనె ద్రవీత యటంచు వినిశ్చయించి సం
మదకరరాగపాశ మనుమాననదు క్తినిశాతభోధనం
పదసి నిరాకరించిరి సమ స్తగురు న్నినుఁ జెంది రాదృతిక. ౪౪
- ఉ. ఆ నిను సర్వలోకగురు సచ్యుతు సప్రభవుం ద్రవ్యధీశు వి
జ్ఞానదు నీ భవాంబునిధి సంతరణం బొసగూర్చువాని నీ
శాను నిరీశు మోక్షమున సక్తి నిజాశ్రితదుఃఖహతి! యె
న్నేనివిధంబుల స్మరణ మీవ యటంచు నమస్కరించెదక. ౪౫
- ఆ. అట్లు లగుట ని న్ననన్యసిద్ధు విబుద్ధు నిత్యముక్తు శుద్ధు సత్యరూపు
నింద్రియానుజేహృత్సూతరూపుడ నగు నే నన్నివిధముల శరణంటి దేవ!
- గీ. తంతసమవేత మైన వస్త్రముమోలె
బ్రోత మోతము నై విశ్వ మున్ను దెవని
యందు సరవరు సట్టి నారాయణు నిను
సచ్చిదానందమయు నిచే శరణ మంటి. ౪౬
- ఉ. కాలభుజంగదప్రము నికామభవాంబుధిసంనిపాత ము
త్తాలము త్సుద్రసౌఖ్యబహుతర్ష మిదంజన ముద్ధరింపుమా
జాల మీకేల? ముక్తిదవచస్ఫలిలంబుల నింపుమా దయా
శీల! మహాసభావ! కృపసేయుము మ్రొక్కెద మాటిమాటికిక.
- గీ. ఎవఁడు నీ యీహితము లెన్న యెఱుంగఁ గలఁడు?
స్వీయమాయ జగంబు సృజించి నియమ
సం బొసర్చెద వనుచు నెన్న విని కర్మ
బద్ధులై విమోహితు లగు వార లిందు. ౪౭

గీ. ఘోరసంసారమార్గసంచారవశత

నడరు తాపత్రయాభిహతాత్ముడ నగు

నాకుఁ గనరాద శరణ మన్య మమృతాయి

తమ్ము యుష్మత్పదాతపత్రమ్ముకన్న.

౧౧౦

మ. పరిశుద్ధంబు పురాణము స్విపులము నై వైరాగ్యవిజ్ఞానసం

భరితజ్ఞానముఁ జెప్పు మృగ్య మవు త్వద్భక్తిప్రయోగంబుతోఁ

బరమేశుండ! యకుంతభాముడ! భవద్భవ్యావతారంబు మో

క్షరమాభ్యర్థికి యోగగు ప్రికిని నుజ్జానంబు నెప్పంగదే.

౧౧౧

గీ. సంసరించు చసర్థసంచయవహ మవు

నాడలినుండి వీమోక్షంబు నొంద నెఱుంగ

కున్న జనములు సుఖ మంది యుత్తరింప

నెన్ని లీలావతారంబు లెత్త వభవ!

౧౧౨

మ. నినుఁ గూటస్థు మహాత్ము నాదిపురుషు స్విశ్వేశు నిట్టిటి వాఁ

డని రూపింపఁగ లేము జాడ్యమతులకా హా వెంటనంటంగ నై

నను వేల్పు ల్భవదీయసత్త్వముఁ బ్రజేంద్రవ్రాతముల్ రాజనం

బును భూతాదికము త్తమంబుఁ గొని సంభూతంబు లౌ నీశ్వరా! ౧౧౩

గీ. విభవ మొనఁగెడు లెస్సగా స్వభజమాను

లకు సకాముల కెఱుంగ రల్ల నిజపదము

వారు నీపాదుకల నమ్మి ప్రణతు లై న

భక్తున కనశ్వర మృవు పదమ యిడెడు.

౧౧౪

చ. తను విది యేల? నాకు? వివిధప్రసవిత్రి ధరిత్రి యేల? యే

ల నగరగేహనందనకలత్రగజాశ్వముఖానుభోగసా

ధనధనము ల్స్వరాజ్యము పదంబు నిఁకేల? భవత్పదంబుఁ జెం

దనియెడ మోసపోయి మును దర్పముతో నివి యెల్ల వేడితిక. ౧౧౫

ఉ. ఒక్కడె సత్య ముజ్జ్వల మహా విలసిల్లెడు దైవత మెల్ల న

మృక్క-యసత్య మొచ మది నై న భ్రమం బని సిద్ధు లంద్రు మా

కక్కడ యద్ది మాయికమయేని జగం బిది యెట్లు లింత పెం
పెక్కి విభాతమయ్యె జగదీశ! ప్రపన్నున కింత దెల్పవే. ౧౬

ఉ. ఎంతటి శత్రుసంతతుల నెంచిన నాకు భయంబు లేదు. కా
లాంతకుచేతి దండమునకా? శిఖికా? జలవాయుశక్తికా?
క్రాంతి నెనంగు మిత్తికృతికా? భయ మందుట లేదు నీదయా
సంతతసంస్కృతిభ్రమణచక్రము నెంచి తలంకెందం బ్రభూ! ౧౭

గీ. కాన నా హాళి నీపాదకమలమందు
భృంగ మగుచుండె నిజసుఖశ్రీ రమింప
నన్నదాత్మ సముత్కంఠ నర్ద్యమాన
మై విభవ మెల్ల వదలి ని స్నండంగొనెడు. ౧౮

ఉ. అందఱకన్న నెక్కు డన నై మన నౌ నని కన్ను విచ్చి నీ
యొందిలి మాన్పు సత్కరుణ నొంది గ్రహించితి వై భవంబు మి
న్నందు గుణత్రయావలమహతపతాపవితప్తుఁ డైతి ని
ష్ఠిందుసహోదరా! యుడుపు మెమ్మెయినే నిజసూక్తరశ్మిలక. ౧౯

ఉ. ఈ విషయాంధుసంపతన మీశ! భవచ్ఛరణారవిందనే
వావిముఖాత్ము లౌ సరులపాలిది నా కుచితంబె యింక? వి
శ్వావిత విశ్వధారకు ననంతు నవిశ్వని విశ్వరూపు సం
భావితఁ జేసినే ననఘ! పట్టితి నీ పదముం బరం బిటుల్. ౨౦

గీ. యోగరంధితకర్మలు యోగశోధి
త మగు హృదయమ్మునందు యుక్తతము తెపుడు
యోగి యోగేశుఁ గనుఁగొనుచుందు రెలమి
నట్టి నీకు నతుం డైతి నయ్యవారు! ౨౧

క. అనదింద్రియతర్పణమున*
విసివితిఁ గడు బ్రహ్మమూర్తి! వృజిసపయోధిం
బస తప్పి పడితి దానక
బ్రనరింపు సముద్ధరింప బాహుడుపముక. ౨౨

మ. అనలంభావమహానలమ్మునఁ బరీతాత్ముండ నైనాఁడ యా
వనపుం గాల మనంఖ్య మేగె విషయాభ్యాసప్రయాసంబులన్
మనువే చెల్లెడు వేళ వచ్చిన నతృప్తత్వంబునం బొంద దీ
మన మీనాటికిఁ జాలుఁ జాలు వినతు ల్మన్నింపు న న్నాతురున్. ౬౩

క. దిలిసుతులు యాతుధానులు

పతత్తులు మృగమ్ములు సరవర్గమ్ములు సం

సృతిసాగర మసుతరము

స్సతారముగ నీఁదినారు సుజననజనతన్.

౬౪

గీ. ఎంత కష్టము? లోకమం దే నొకఁడన

క్షుత్రియాధముడను దుర్భగతకు నైతి

యోగిరాజపదాంభోజ మొంది కొలిచి

కూడ బంధంబు వాయని కొఱఁతఁ బడితి.

౬౫

గీ. అనఘ! మిథ్యావిలసితమ్ములందుఁ దవిలి

మహితసామ్రాజ్యసంపత్తమత్తుడ నయి

గేపు రాజోపు సంతకుకోపు వెన్నఁ

జాలకుంటిన యిన్నినా శ్లేఠ వగపు?

౬౬

గీ. త్వత్ప్రసాదాత్తరాజ్యసంపదనుభుక్తిఁ

దృష్టి నెనసితి నేటికి దివులు వొడమె

నీదు వచనామృతమ్మున నియతిఁ గొనక

శాంతి నెనయ నిఁ కెట్లెని శమధురీణ!

౬౭

సీ. పారమేష్ఠ్యపదమ్ము? పౌరందరశ్రీలో?

పాతాలరాజ్యసంపత్త-మములో?

యోగసిద్ధులో? దేవభోగసంప్రాప్తులో?

యిడెద నన్నను మది కింప వింక

నటు లోట మాయామయమ్ము హర్దము వాస

నాహుధ మగు వివిధామయమ్ము

మూలమ్ము నిప్పు డున్నూలింపు మీశ! స
 దుక్తితీర్ణాసి దయోదయమున
 శుద్ధ విజ్ఞానమును స్వచ్ఛ సువిహితాఖి
 లార్థ లీలాగృహీతరుక్మామలాంగు
 నిను సదానందమూర్తి వందనము లొనరఁ
 గొలిచెద నమోఘవాంఛితఫలుఁ బురాణు.

౬౮

క. నీ యీ యవతార మన
 న్మాయామూఢ మ్మఘమున మహితభవత్ప
 త్తోయజవిముఖ మ్మగు జన
 మేయనువున నుద్ధరింపనేకద విభుఁడా!

౬౯

క. నీయంఘ్రిపద్మమధుమధు
 పాయితమను లై నవారి భవదీయుల నీ
 మాయాభవామయం బెటు
 లాయానముఁ బెట్టఁ జాలు నఖిలేశానా!

౭౦

చ. తపము సుతప్తమయ్య మును దై వతశేఖర! తుల్యశీలతో
 నపరిమితమ్ము గాఁగ భవదాప్తి కుతూహలి యైన యత్రిచే
 నిపు డిదె యిచ్చుకొంటి నను నే నని యంత వరప్రదుండ వా
 కృపకయి దత్తనామము ధరింపవె? మమ్ము సముద్ధరింపఁగఁక.

౭౧

నీ. నామరూపములు వర్ణము దేహకర్మమ్ము
 లెక్కఁజియవి? నీకు నీశ్వరేశ!

సంసారసాగరస్థము జనము సముద్ధ
 రింపఁగా లీల శరీర వైత

త్వత్పాదజలజబంభరమతి నగు నన్నుఁ
 గన్నుదామర లెత్తి కనుఁగొను మిఁకఁ

బరమకారుణికేశ! ప్రమదమ్ము నొందింపు
 నీదుపాదముకన్న లేదు శరణ

మాత్మభక్తు మగ్ను నద్దరి జేర్చుము
మొక్కు-లిడుదు నీకుఁ బురుషవరుడ!
పుండరీకనయన! దండనమస్కృతు
లాచరింతు నన్ను నాదరింపు.

22

సీ. సమనము ల్విశ్వవంద్యపదాంబుజాతుండ!
వాసుదేవుండ! నావందనములు
సంకర్షణుండ! సంస్తవములు ప్రద్యుమ్న!
నతు లనిరుద్ధ! ప్రణామశతము
లభిశాయీ! జోత లధ్యక్ష! వినతు లం
జలులు వాఙ్మనసవిచారదూర!
యాధులు వ్యాధులు నను నహు ల్లఱచెడు
గరుడవాహన! దివ్యకరుణఁ జూడు
మనుచు మాహిష్మతీశుఁ డి ట్లభినుతించి
విభుదయాదృష్టి తనమీఁద వెలయకునికి
గ్లానబుద్ధియు ఖిన్నహృత్-మలుఁ డగుచు
నూరకుండె నొకింతసే పుడిగి మడఁగి.

23

క. అని గురుఁ డన దీవకుఁ డపు
డనంతపతి యేమి సేసె నవబుద్ధుం డై
యనుకంపం దిలకించెనె
యనుగతు? ముద మొదవ నమ్మహాత్ముం డనుడుకొ.

24

గీ. భాగ్యవంతుండ! వత్స! సర్వమ్ము వినుము
జేసి విన భవవేదన దివ్యదు నరు
స్థులు భక్తి విభుం గొనియాడి యాడి
యర్చివిభుఁ డవాగ్విదనుఁ డై యుండ నుండ.

25

దత్త దేవుని దినచర్య

ఉ. వచ్చిరి సిద్ధపుంగవులు పల్కుదు వేగఁగ జాము గల్లు రే
చొచ్చిరి వ్యోయాసమున సూరెల నిల్పి తదగ్రభూమి న
భ్యుచ్చితభక్తి దోర్భ్యుగము నొక్కటి సేసి నమో జయప్రభో!
సచ్చిదనంతరూప! యని సాగిలి మ్రొక్కిరి దిద్దిగాగతుల్. 26

క. సన్నుతు లొసరించుచు హృ
ష్యన్నయనులు వారు పార్థివాన్నితుఁ గని య
న్నన్న సమయమ్ము కా దని
మిన్నక వచ్చినపథమున మిన్నంది చనక. 27

క. కొందఱు సహ్యద్రిగుహ
మందిరు లం దండు నుండు మౌనులు యోగుల్
కొందఱు గొందఱు దివ్యులు
వందలు వే లనఁగరాక పరివస్యకు నై. 28

క. వచ్చెడు వారలు ముదమున
హెచ్చెడు వారలు ప్రణతుల నెఱిగించెడు వా
రచ్చపు బత్తి నెనఁగు వా
రచ్చటునక నిండిరి నిమిషార్థములోనక. 29

క. గోవింద! విద్భుత! మాధవ! భావాతీతా! జయ జయ పరమపురుష! దే
వా! విశ్వదృశ్యనయనా! భావితమహితాత్రిగోత్ర! పాలింపు మముక.

క. అని కొనియాడుచు మ్రొక్కుచు
మనుజేంద్రుని మనసుతోడి మన్ననఁ గొనుచుం
బనివిని రందఱు నొయ్యన
ఘన మగు నానంద మంగకమ్ములఁ దోపక. 30

గీ. అంతలో విప్రవరులు నా ల్లాశ్రమముల
వారు సహ్యద్రినిలయులు ప్రకటధర్మ

పరులు భక్తిసగద్దదభాషు లగుచు
వచ్చి దర్శించి వోయి రావలివిధులకు.

౮౨

గీ. అప్పుడు సమాధి వదలి వీరాననమ్ము
విడిచి పరతెంచుచుండఁ బ్రాగ్భేదియందు
సంజకెంజాయ యించుక జాదుకొనియె
విభునిసమయంబు వేచె రవియు నొకింత.

౮౩

సీ. శాంతతపుని పేరి సంయమి యందించు
నంబుమ్మదాది బాహ్యవిధిఁ దీర్చి
సత్యవాఙ్మని యిచ్చు జలదంతకాఠము
ల్లొని మఱి దంతధావన మొనర్చి
గుణవిధి కొనివచ్చు గోమయభస్మమ్ము
త్కుశములతోడ స్నాతుఁ డయి వార్చి
వేదవిదుఁ డొసంగు వివిధవల్కలములఁ

గటి మండలాంసకూకటులఁ దార్చి
బ్రహ్మయజ్ఞమ్ముతోడ దేవమునిపితృసు
తర్పణము లాచరించి యుద్యద్రవిమహ
మంచి నిలిచి యుపస్థాన మెసఁగఁజేసి
యాహ్నికము నెరవేర్చి భైక్షార్థ మురిగె.

౮౪

మ. చని కోలాపురియందు లచ్చి యిడు భైక్షం బట్లు భక్షించి చ
య్యన వేంచేసి నిజాననాంతమున సౌఖ్యాసీనుఁడౌ యోగీవం
ద్యునిచుట్టు న్నుభవి ముక్తకిల్బిషులు మాను ల్మోక్షి కొల్వుండఁ దా
ను నతని లేసి నృపాలుఁ డంతికమున స్థూర్చుండఁ భీఁ జూచుచు. ౮౫

ఉ. అప్పుడు చెప్పె శాంతతపుఁ డాదర మొప్పుగ మ్రొక్కి దేవ! నీ
కెప్పుడు భక్తుఁ డీ నృపతి యేలాకొ? యిప్పుడు ఖిన్నుఁ డయ్యె నీ
యొప్పెడు ధర్మపాలు మది నొప్పరికింపక వాంఛితమ్ములం
దెప్పునఁ గూర్చి పంపుము విధి స్థరుమూర్తి! యటంచు మంచిగఁ.

చ. అది విని దత్తదేవుడు దయామతి నాతనిఁ జూచి పుత్త్రీకా!
మదిఁ జొరసికు ఖేదము శ్రమంపడితే? యిటు రా తుణము నా
యెదుట నుపావిశింపుము మహీన! శ్రమం బెయంగలాడ వ
న్నఁ దఱిసి మ్రొక్కి సంతసమునం దయివారు నృపాలుతో ననుకొనె

సీ. అవసీశ! యేమేమొ? యడుగఁ దలచె దేల
మత్పరాయణు నిన్ను మది నెఱుంగనె?
యత్కామనుడవో? యదర్థివో? నీ వెది
యడుగ నుంటివో? దాని ననెద వింటె?
యనుటయ కాకుండ నవి యెల్ల నిడుదు నీ
కీయరానిది యించుకేని గలదె?

జ్ఞాన మేనియుఁ బరమానందలక్షణ
జ్ఞాన మేని దురాపమా? యరయగ

నాదు భక్తుడ వగు నీకు లేదు కొఱత
యైన నెదియేని ననెదవా? యను మిన! యవి
శంక నను లోకనాయకుచరణసరసి
జములఁ గైకొని భక్తి రాజవరుఁ డడిగె.

౫౮

దత్తదేవ కార్తవీర్య సంవాదము

క. సదసద్వ్యక్తావ్యక్తం
బిది సర్వము బ్రహ్మ మేకమే వాఙ్మనసా
పదము పరము నిత్యం బ
య్యది నీవ యటండ్రు మాను లవ్యయభావా!

౫౯

సీ. వేదాంతవాదులు వేదవాక్యములతో
స్మృతిపురాణాదుల మేళవించి
రజ్జుభుజగ శుక్తిరావ్యాది విభ్రాంతి
విధమున భాసించు వితథముగను

విశ్వ మనిత్యమ్ము నశ్వర మిది మాయి

కము సత్యమున నని రమలబోధు
లందురు మఱి కొందఁ జగపడు నెల్లు మి

భ్యాభూతమేని? సంతతము గాఁగ

సరయ బోధమ్ము గూడ లక్ష్యము గాద
యాది లేమిఁ బ్రవాహ మియ్యది యన వలె
సనుచు శ్రుతివాక్యముల దీనియందుఁ గూడ
సారిది యోజించుచున్నారు సూరివరులె.

౯౦

గీ. ధర్మతత్త్వవిచక్షణు ల్ధర్మమె పర
మనిరి వారుఁ బ్రపంచసత్యత్వవాదు
లదియె వేదార్థనిర్ణయ మ్మని సమన్వ
యించుచున్నారు పండితులే తలంప.

౯౧

చ. పురుషు నిమిత్తమాత్రముగఁ బొంది ప్రధానము సేయు నిజగం
బరుడుగ నంద్రు సాంఖ్యులు మహాధిషణు ల్వివిధాత్మసత్యతా
స్ఫురణమె తన్మతోదితము పూరుషుఁ డన్యఁడు గూడ నుండు నం
దురు హతయోగు లమృతముఁ దుల్యమ తక్కినవెంట దానితోక.

ఉ. వేదపథానువర్తులు ప్రవీణులు తార్కికు లెన్ని యన్న ని
ర్వాదమె నిత్య మీ జగము ప్రత్యయ మంచు వచించి రిట్లై బ
హ్వదృత మి మృతమ్ము క్షణికాదులు కొందఱు కా దటన్న న
వ్వేదవిరోధు లిందు నెది విశ్వసనీయము మాకు ముక్తికిక? ౯౩

చ. జను లెది యూచరించి యవిచాలితు లై యనుతాప మందకే
మనెదరో? నిశ్చయించి యొకమాట శ్రుతిస్మృతినమ్మతమ్ము నీ
వనుము మహాత్మ! యేది గొన నై భవదీయవిధేయుఁ డాదిమ
ధ్యనిధనహీన మైన పద మవ్యయ మందు నసంశయమ్ముగక? ౯౪

సీ. అధ్వపారం బందనైరి భవత్పదా

శ్రీతు లీశ! యిది యేటి చింత నాకు?

నేదియే నొకయుక్తి నెంచి భవాంబుధి
 పారంబు నెనయుంపు భక్తు నన్నుఁ
 బరమేశ్వరా! వినవలె నింక నొక్కటి
 నీ నోటిమాటతో నిఖిలవంద్య!
 సర్వసమాచారసన్నిధి నాచార

సంప్రవర్తకు నిను జను లనియెద
 రితరు లాచారహీను బహిర్ముఖునిఁగ
 నందు రిం దెదో? నీతత్త్వ మరయలేరు
 పండితంమన్యు లగు మూర్ఖు లుండనిమ్ము
 నేనుఁ జూచితీ నటు నిటు సీప్రసక్తి.

౯౫

క. ఆచారముచే లభ్య మ
 నాచారముతో నశించు నదియును నేదీ?
 యాచార్య! నీకు నీశున
 కాచితకామున కసంగుఁ డగు వాని కిలక.

౯౬

గీ. బ్రహ్మముఖ్యులు నింద్రచంద్రరవివాయు
 పావకాదులు భృగ్వాదివశివరులును
 సప్రజాపతు లీ నిను సర్వసాక్షి
 నాత్మ ధ్యానింతురే పరమాత్ముఁడ వని.

౯౭

గీ. అట్టి నీ వరవిందాక్ష! హరివ కావె?
 భావ మెట్టిదియో దృఢప్రతుండ వగుచు
 ధ్యానశీలుండ వై యుందు దలఁప నీకు
 ధ్యేయ మెది? లక్ష్య మెది? నాకు నేర్పరింపు.

౯౮

చ. అపహతకంటకం బగు మహత్తరరాజ్యము సీప్రసత్తితో
 నుపగతమయ్యె సర్వ యపు నుర్వి స్వశాసన మాదలం గొనెక
 గృహ గొసరంగ నై రమరులే యరు లంచును లేరు కాలైదం
 గుపితుఁ గృతాంతునే నగుణగోచర! కాదు మనంబు శాంతకీ.

౯౯

చ. అమరసమాశ్రయండు వగునట్టి నినుం గురుఁ గొల్చి మోక్షమా
ర్హముఁ గొనకుండు నెట్లు కృతిఁ గాఁగల? నార్య! మఱొండువాసనల్
స్వమనమునం బొనంగవు భవమ్మున శిష్టము లిష్టపూర్తిఁ జే
యుము తగు దీప దానికి దయోజ్ఞుల! మ్రొక్కెద మాటిమాటికిన్

క. అను నృపు విజ్ఞాపనమును

విని పరమాత్ముండు లోకవిభుఁ డిట్లనియెన్

మునిముఖులు వినుచుండఁగ

ననుమానము మాని విభుఁడు నొననుచుండన్.

౧౦౧

శా. రాజా! నీ దగు విన్నవంబు మతముం బ్రశ్నంబు నామర్షణం
బోజం జేసిన సంస్తవంబుఁ గొనియె యున్నాఁడ దివ్యేక్షణ
శ్రీ జెప్పంగలవాఁడ ఘేదమును వర్జింపంగ నై విన్ను ని
ర్వాణోక్తం బిది యెల్ల మోక్ష మిడుదున్ దృష్టిఘ్నతం బొందితిన్.

శా. నాభక్తుండవు నీకు లోకమున నెన్న న్దుర్లభం బున్న దే?

శోభావంతుండ! వర్ణితం బయిన నీస్తోత్రంబు నే మెచ్చితిన్

నాభావంబున గుప్త మైన దిది ము న్భాసింపఁగాఁ జేసితిన్

నాభక్తుండవు నీముఖంబున నసంతప్రీతి లోకార్థ మై.

౧౦౨

క. ప్రాతఃపారాయణ మిది నాతులు పూరుషు లొనర్చి నాప్రీతికి నై
యేత త్తల్లోకమ్ములఖ్యాతికి నై మోక్షకలన కగుదురు తుదికిన్. ౧౦౩

గీ. శాస్త్రవిప్రతివత్తి విషయమున మతి

మంతుఁడా! నీవు పలికిన మాటనభ్య

మమతికృత మని యెఱుఁగుదు నదియ ముందు

తేటపఱచెద నుడుల నందియము దీఱ.

౧౦౪

క. సందేహించెద మోక్షవి

ధిం దరువాత నిపు డిది మదిం బొనుపు మినా!

సందిగ్ధచిత్తునకు నె

న్నం దగు నుపదేశ మెక్కునా యెంతేనిన్?

౧౦౫

శాస్త్రము లెల్ల మోక్షసాధనము లనుట

సీ. ఈవిషయంబుననే నీకు గాఢ స

ప్రదాహరణయుత నుచ్చరింతు

శక్రసురాచార్యసంవాద మది విను

దా నెదో మది నుచభ్యానుజుండు

గైకొని కల్పించెఁ గామకలాయుక్త

దండసీత్యాదిశాస్త్రములఁ గామ

శాస్త్రమ్ము సాగతశాస్త్రమ్ము శిల్పశా

స్త్రముఁ జదివించె సచ్చాస్త్రులఁ గొని

సురవిభుఁడు నూచి గురునిల్లు సొచ్చి మ్రొక్కి-

మాటిమాటికిఁ బ్రణయసమ్మాన కయి

చేసి విన్నప మాతని సెలవుఁ గాంచి

భక్తి నతుఁ డయి మరల నిష్పాటఁ బలికె.

౧౦౭

గీ. ఆత్మతత్త్వవిచక్షణుఁడా! సదయుఁడ!

తాకికులువోలె నెట్లు లీలాగుఁ గొంటి

విట్టి శాస్త్రము ల్తత్త్వబహిర్ముఖములు

విషయమోహదములు గూర్చు వెరవు మేలె?

౧౦౮

గీ. ప్రాణులకు రక్తి విషయాత్మభావ మెపుడు

పుట్టువునఁ బ్రాప్త మైనదివో విబుధుఁడు

శాస్త్ర మిట్టిది వొనరించి నలుపు నెవని

కెట్టి బోధమ్ము నింతకు నింత యేల?

౧౦౯

ఆ. అట్టి శాస్త్రకర్త యంధునిఁ గూపంబు

నందు వై చినతని యట్లు లేమి

ఫలము సంతరించు వచియింపు మే వినఁ

దగుదునేని దగవు దాన నున్న.

౧౧౦

క. అని యడిగిన వాచస్పతి

వినవేడుక వొడమినయెడ విను మమరపతీ!

యని యనఁ దొడఁగెను శాస్త్రము

లనుతత్త్వము లెన్న నెన్న నన్నియు నోలిక.

౧౧౧

క. ఈదృశమ యిది యన న్న

ప్రోదాహరణముల ననెద నూహించి పథం

బో? దారి కాదో? నీ వను

మాదట మూటలఁ బనేమి? యజ్ఞాంశార్థి!

౧౧౨

సీ. కాంపిల్యపురమునఁ గలఁ డొక పనివాఁడు

శాంతుండు దాంతుండు స్వవిధు లెఱుఁగు

వేరు విధిజ్ఞుండు భిత్తినిర్మితులతోఁ

దుల లేని ధనధాన్యముల గడించె

నిండ్లు గట్టించువా రెల్ల నవ్వనిన

కోరి తెచ్చెదరు పెక్కు-తిథు లయిన

వాని ననుసరించి వర్తింతు రనిధిజ్ఞు

లతఁడు సెప్పినఁ జేయు నతిదర్శిదు

లల్పవేతనములవార లన్యు లధిక

ధని వినయశీలుఁ డతఁడు శ్రాద్ధముల దేవ

పూజలను దానముల నిత్యపుణ్యుఁ డగుచు

సర్వజనహృదయంగమచరితుఁ డయ్యె.

౧౧౩

మ. ధనవన్మాన్యుఁడు మంత్రిమాన్యుఁడు వారిం ద్రద్రాజమాన్యుండు నై

యనుదేశాంతరరాజపూజతుండు విద్యాశాలి ధర్మాత్ముఁ డై

చని నాకమ్మున భోగము ల్నుచిర మాస్వాదించి యా యూరియం

ద నృపాలుం డయి ధర్మతత్పరత రాజ్యం బేలె నాతం డటక. ౧౧౪

గీ. జన్మములు నేసె దానము ల్పలిపె హరి భ

జించె దేవాలయారామశిశిరజలత

టాకనాపీముఖమ్ముల సనువువటిచె
స్వర్గమున కేగె మఱి వచ్చె సద్విజ్ఞుఁ డయి.

౧౧౫

క. వేదమ్ములు శాస్త్రమ్ములు
వేదాంతము లెఱిగి ధ్యానవిధిక్తై యోగం
బూది మఱి సన్యసించి స
మాదరమున నున్న తత్త్వ మరసి సరనుఁ డై.

౧౧౬

గీ. ఆతఁ డాత్మపరోక్షత్వ మనుభవించి
యంతతోడ జీవన్ముక్తుఁ డై చరించి
యావల విదేహకై వల్య మవధరించె
శిల్పశాస్త్రకృతాభ్యాససిద్ధి కలిమి.

౧౧౭

క. ఈ కథ వినఁ బురుషూతుండ!
నీ కెది మదిఁ దోచె? శాస్త్రనిష్ఠాప్తి మనీ
షాకరమో! కాదో? నువి
వేకింపుము మఱొకమాట వినుము వినిచెదక.

౧౧౮

వి శా లా ట్టు చ రి త ము

సీ. కామశాస్త్రపరుండు కలఁడు మాహిష్మతి
సతఁడు విశాలాట్టుఁ డనఁ బ్రథితుండు
స్త్రీలక్షణకుండు పత్ని సరుచి గర్హించి
కన్యార్థి యై యెల్లకడలఁ దిరిగె
గీతవాదిత్రస్యత్యాతకవితావి
శాలకలావిదుం డా లలితుండు
నాకపురి నొకరాజనాదకుఁ జని యనె
నేను స్త్రీలక్షణజ్ఞాని సనుచు
సతనిఁ గొంపోయి సృపతి సర్వాంగసుంద
రిని దనూజాత లావణ్యఖని సులక్ష

కాఢ్యః గాన్పించె నవరోధమందుఁ దత్ప

రీక్ష కని కని వాఁడు మూర్ఖులై నపుడ.

౧౧౯

ఉ. రాగము నొందె వానిఁ గని రాజతనూజయుఁ దద్విభావనం
దోగి విధానవేత్త మహిధూర్వహుఁ డిచ్చెను గన్నె నిచ్చె భూ
భాగము నిచ్చె మందిరము బహ్మమలార్థము లిచ్చె నిచ్చె ను
ద్యోగము నిట్లభీష్టశుభ మొంది రమించె నతం డతండ్రుఁ డై. ౧౨౦

గీ. కామశాస్త్రానుసారి సుఖం బతఁ డెది
యనుభవించెనో? యది వజ్రకై న లేదు
చక్రవర్తిసుఖమ్ము వాచ్యమ్ము కాదు
బ్రహ్మయింటనె సున్న తత్ఫరమసుఖము.

౧౨౧

గీ. ఆత్మరూపు సుఖమ్ము యన్యమ్ము లేదు
సుఖముకన్న నుపేయమ్ము శ్రుతిమత మిది
యేకమాత్రోపజీవు లీ యెల్లజీవు
లాత్మసుఖరూపమం దని యనదె శ్రుతియు?

౧౨౨

ఆ. అదియుఁ గాక వినవె? యానందమీనూంస
చక్రవర్తి మొదలు సరసిజభవు
నంతదాఁక గలుగు నానందములు పెక్కు
లవి యకామనకు సహజము లనదె?

౧౨౩

క. ఈ యాత్మకు సుఖ మాకృతి
కాయ మఖిలత్పదుపరతి యఖండము నిత్యం
బౌ యానందమె పుణ్యుల
కాయత మయి తోచు వృత్తి నధిరూపంబై.

౧౨౪

ఉ. ఈవిషయం బెఱుంగక బహిష్ఠము సౌఖ్య మటందు రజ్ఞా లీ
భావనఁ బండితోత్తములు ప్రాణికి వేనికి నేని సంతసం
బే వెరవుచి యైన నెనయించుట యీశ్వరపూజనం బటం
చావిధి కాదు రెండు విషయం బెడయ న్నుఖ మేకమే కదే. ౧౨౫

శా. స్త్రీరత్నంబు లభింప నిమ్మెయిని శాస్త్రీయప్రచారుండు వి
స్తారార్థంబుగ ధర్మకామములఁ దత్తద్వేళలం జెందె నె
ప్పారంభింపఁడు పాప మల్పమును బుణ్యం బింత పోసేడు దుః
ఖారంభం బనుభూతము న్ముతము గా దవ్వని జన్మమ్మునన్. ౧౨౬

క. ఈకరణి స్థాంధర్వవి
వేక్షణఁ డతండు చిత్తవేదినీతోఁ దా
నాఁకఁగొనె స్విషయముల య
థాకాలం బనుభవము యథార్థుచిగ నిలన్. ౧౨౭

గీ. నాదవేత్త ద్విజుండు గాంధర్వకామ
శాస్త్రసంలభ్యపుణ్యవశమున నొకపు
డతివతోఁ గూడ గంధర్వపతిగఁ బొడమె
నగ్గలం బగు సుఖ మందు ననుభవించె. ౧౨౮

ఉ. ఆన నొకప్పు డాతఁడు ప్రియాంగనతోఁ జని చేరి కాంచి కై
లాసమునందు శంకరు విలాసవతీయుతు పంస్త వించి య
భ్యాసమున న్సుఖిస్వరహితాలవనం బవు పాట పాడ మె
ప్పై నకలేఱుఁ డూఁచె శిర మాదట బల్కెను సుప్రసన్నుడై.

ఉ. చక్కని శిక్ష నీది సురసత్తమ! యెట్లు వినంగలేడ నే
నెక్కడ నిట్టి పాట యిటు నింతకుమున్ను బలే సెబాసు నీ
వొక్కడవే కృతార్థుడ వహో కడు ధన్యుడ వీ మదాజ్ఞతో
నెక్కుము నాకమందు నుతి కెక్కి చరింపుము నీకు భద్రమా. ౧౩౦

క. అను వరదాత సదాశివు ననవరతము కొలిచి మఱి తదాజ్ఞ విమానం
బనుసూర్యవిభం బెనసి చనెను బత్నీసహితుఁ డై వినిచె దేవవిభున్.

క. అది విని నందనముఖసంమదకరదేశముల దేవమానితుఁ డై య
మ్మదవతితోఁ గ్రీడింపఁగ సదయుం డై యాన నేసె శక్రం డంతన్.

సీ. మఱొకప్పు బ్రహ్మ సమాజమ్ము గల్పించె
వేల్పుల మునుల రావించి వేడ్క

నాహూతుఁ డై యతఁ డాలితో నటవోయె

బురుహూతుఁ డాదరమునఁ గొనిచన

నాటలఁ బాటల నజు నలరింప గం

ధర్మ లచ్చరలు వాద్యములు మొరయ

మెలఁగించో సురరాజు కలికిచూపునఁ బ్రచో

దన మొనరించె న య్యనఘు నోలి

వాఁడు కరసంజ్ఞ నందఱ వరుస నాగి

తాను తన సతి గానతత్పరతఁ బూని

దర్శనమ్ము చింతాకంత తప్పకుండ

వివిధరాగాలి రంజించె విధి మనమ్ము.

౧౩౩

చ. మనమున సంతసించిన నుమాశమునకా జగదేశధాత వా

ని నతిసమాదరంబునఁ గనెన్ నిను నొక్కని నాదవేదనం

పనితరసప్రసంగపరవంతునిఁ గాఁ గనుగొంటి నం చనెన్

నను విడనాడకుండు మిట నందన! చూచితే? నా ముద్రశ్రువుల్. ౧౩౪

క. శ్రుతిగోచర మవు బ్రహ్మము

ప్రతిభాసింప నుపదేశవంతు నొనర్తున్

మతిమంతుఁడ! యని పిలిచి ని

యతునకు నద్వైతభావ మాజేశించెన్.

౧౩౫

మ. కృతకృత్యుం డయినాఁడు వాఁ డిటుల వాగీశప్రసాదమ్మునకా

శత్రుమన్యుండ! గ్రహించినాఁడవు గదా శాస్త్రం బెదే నిమ్మెయిన్

ధృతియుక్తుండు తరింపఁ గారణము గా నీ నెమ్మదిం బట్టెనే?

వ్యతిరిక్తం బన హేతు వున్న ననుమా? యాలింపుమా యిక్కథన్.

దత్తదేవుఁడు వేదశర్మ ననుగ్రహించుట

సీ. వేదశర్మ యనంగ విశ్రుతుం డొకవిప్రుఁ

డుండె విశాలాపురోపకంఠ

మందు వానికి నొక్కఁ డాత్మజుం డాతని
 చేసిన కర్మంబు చెయిది నేడు
 బ్రహ్మగ్రహంబులు పట్టి బాధించెడు
 దుష్టభావములు దుర్ధరము
 లన్యోన్యవివిధవదై షులు నన్వించు
 నేడ్పించు నాడించు నెందుఁ ద్రిప్పఁ
 దత్సమావిష్టుఁ డా ద్విజతనయుఁ డెఱుంగఁ
 డెందు భక్ష్యం బభక్ష్యంబు నెదియొ చేయుఁ
 దత్సముద్ధరణార్థయత్నములు పెక్కు
 లాచరించియు ఫల మెనయండ తండ్రి.

౧౩౭

గీ. శీల మేమయ్యెనయ్య సుశీల! కొడుక!
 యేమి నేసిన లాభింప దేమి? యనుచు
 ఖిన్నుఁ డై వేదశర్మ వీక్షించుచుండు
 నంత నొకనాఁటి వై శ్వదేవాంతమందు.

౧౩౮

గీ. అతిథి విచ్చేసె దుర్వాసు నన్న యనఁగఁ
 బూసినాఁ డెల్లయంగము ల్బాదెపూత
 మునరుచున్నవి యీగలు మ్రోత లడర
 నట్టి దుర్గంధు మలిను భిక్షార్థిఁ జూచి.

౧౩౯

గీ. దేవతాబుద్ధి న య్యతిథిప్రియుండు
 స్వీయధర్మం బనుసరించి వివిధపూజ
 లాచరించె సమర్పించె నన్నభిక్ష
 లాత్మ నెంచె దత్తాత్రేయుఁడా? యటంచు.

౧౪౦

ఉ. ధన్యుడఁ గేవలాతిథివిధానమయేనియు, దత్తదేవుఁడా?
 ధన్యతరుండ, నిప్పురి నతం డెపుడుం దగ భిక్షనేయు నా
 మాన్యత యింతలా? గురుని మాలిమి కై న నటంచు విప్రమూ
 ర్ధన్యుడు వెంటనంటె నతితత్పరుఁ డై యతఁ డెందువోయినన్.

ఉ. కట్టలు పిట్ట లిట్టికలు కత్తులు తా లెవి చేతి కందినన్

గొట్టెను మట్టి మీది కెగగొట్టెను దిట్ట ని తెంత సేసినన్
గట్టిగఁ బట్ట పట్టి తినుఁ గా దని పోని ద్విజేంద్రుఁ జూచి యా
దిట్ట సృతి స్థరంబుమృతదేహముమాంసముఁ గోసి యిచ్చినన్.

చ. అదియు మహాప్రసాద మని యందెను గన్నుల నద్ద మ్రొక్కె నె
మ్మది నిదె త్రోవ యంచు గరిమమ్మున వెన్నడి తెన్నుఁబట్టె నా
పద నుఖ మంచు నెంచి తనుఁ బాయని పాటుని సీసడించి కొం
డదరి దరి న్నివిష్టుఁ డయి డంబు విడంబన దోచ నిట్లనున్. ౧౪౩

ఉ. ఏటికి వచ్చినాఁడ విటు లెయ్యది కార్యము పిచ్చివానితో
మోటగు వానితోడ మొగ మోట మెఱుంగనివానితో ననన్
మాటికి మాటికి న్నతు లొనర్చుచు బిడ్డనిగోడు సెప్పు న
ప్పాటనె యేడ్చు విప్రుఁ గని పాలకుఁడుం గృప దోచ నాపుఁ డై.

ఉ. ఏడు సబీజమంత్రముల నిచ్చెదఁ గైకొనుమయ్య! నూనుపై
నేడు గ్రహంబు లున్నవి యహింస్యము లయ్యవి బమ్మరక్కసుల్
నేఁ డొకఁ డొండు రేపు నిలు నెమ్మది నొక్కొక మంత్రయుక్తి న
య్యేడుఁ గ్రమంబుతో విడిచి యేగెడు నట్లనరింపు మంచితా!

మ. ఎదియున్ లేని విమూఢుఁ డెచ్చి లిపి కా యీ ముఖ్యవర్ణంబులన్
మొదల న్నేర్పి పదంబు వాక్య మనుచుర బోధించి మీమాంసఁ గ
ర్మదశ న్నాసింఖ్యమున స్మరల్చి దృఢతం బ్రాపించి యోగంబు సం
పద నదై వ్యతవిబుద్ధభావమున సర్వజ్ఞం గురు తేనైయరే? ౧౪౬

సీ. ఆభ్యంతరములు బాహ్యము లవిద్యావృత్తు
లిరుదెఱుంగుల నుండు నెన్నియేని

శాస్త్రప్రవృత్తుల నమయింపవలె వాని

నవియుఁ నడంగు వేదాంతబోధ

మున ననుభూతి సమూల మజ్ఞానంబు

విధ్వస్త మా నట్టివిధమ చూవె

బ్రహ్మగ్రహములు సంబరము మై నున్నవి
యేకసాధ్యములు గా వెన్నుడేసి

నా వచించినరీతి మంత్రముల వరుస
తోఁ బ్రయోగింపు మవి వీడి తొలఁగు నన్న
దత్తదేవు నుతించి ప్రదక్షిణించి
మాటిమాటికి మ్రొక్కి బ్రాహ్మణుఁ డరుగుచు.

౧౪౭

క. వాఁ డట్లు కోసి యిచ్చిన
గాడిదశవమందు మాంసఖండము చారిం
జూడంగ రక్తపుష్పము
పోడిమిఁ గన్నట్టై నబ్రమున మునుఁగంగఁ.

౧౪౮

ఉ. దేవుఁడు సెప్పినట్లై వసతిం జొరఁబాటి సుతుంగుఁడెంచి భూ
దేవుఁడు మంత్రసంతతి విధిం గ్రమయుక్తి జపింపఁ జొచ్చినం
దీవరమైన తజ్జపముతేజన కోడి సళోకనిర్గతం
బై వెనఁ బోయె నూరు విడ నై మును దుర్ధరభూత మార్తితోఁ.

చ. దినమున కొక్కభూత మిటు తేకువ వీడి చనంగ సప్తమం
బున దివసంబున స్ఫుటండు ముందు నిజప్రకృతిం గొనంగ నా
యన ప్రకృతిం దొఱంగి వితతామృతభావవిభావనాదృతిం
బనుపడఁ జొచ్చె దత్తవిభుభాషితత్వము రిత్తవోవునే!

౧౪౯

క. ఇదియు విచారింపుము నె
మ్మది ననుము యథాక్రమముగ మహితాగమనం
పద తెవ్వయేని మోక్ష
ప్రదము లవుం గా వటంచు భవదుక్తులతోఁ.

౧౫౦

వి ఘ్న ద త్తు ని చ రి త్ర ము

సీ. ఇతిహాసము తురీయ మిఁక విను పురుషూత!
శ్రవ్యమ్ము జగతిఁ బురాశ్రుతమ్ము

చహ్యభూమిధరభూస్థలమున నొప్పారు
 మాతాపురాఖ్య విఖ్యాత నగరి
 విష్ణుదత్తుం డన విశ్రుతుం డం దుండు
 విప్రుండు వేదవేదప్రసితుండు
 పత్ని సుశీల నాఁ బతిదేవతామణి
 విదితతద్భాగ్యసంపదయ తలఁప
 వారి గృహసీమ నున్న యశ్వత్థమందు
 బ్రహ్మరాక్షసుఁ డొకఁ డతిభయదుఁ డుండె
 దత్పరత వాని యొసంగు భూతబలి సతత
 మనుభవించుచు ద్రోహచింతనము వదలి.

౧౫౨

క. అన్యుల నెటొ పీడించెడు
 నన్యములఁ దదీయవసతియందుఁ జొరఁగ నీఁ
 డన్యాయ మ్మొఱుఁగని ద్విజ
 మాన్యున కుపకృత మొనర్చుమతి నెపు డుండున్.

౧౫౩

క. ఒకనాటిభూతబలిఁ దాఁ
 బ్రకటంబుగఁ గొనఁ దలంచి ప్రత్యక్షంబై
 కకవికవడు నా భూసురు
 నకు నిట్లనె మంజులముగ నతినుతు లమరన్.

౧౫౪

గీ. బ్రాహ్మణోత్తమ! నినుఁ జెందఁ బడసి నాదు
 జన్మము కృతార్థ మయ్యె నానంగతి విను
 నీవు వృట్టెడు బల్యన్నమే విశుద్ధ
 మాహరించుచు నీ రావిండును నుంచు.

౧౫౫

సీ. హీన మీ జన్మంబు నెనసి యెందఱు నెంద
 అను బాధఁ బెట్టలే దనుదినంబు?
 నేను ముంచిన కొంప లీనాటి కేవెంట
 నేని యొండే నొడ్డు నెనయలేదు

తిట్టెడువారలు దిగబొజ్జబోయువా

రా తిండి పట్టెనా? యకట యెడలి

కగు నీదుకడుపు చల్లగ వర్ణిలు మపాప!

నీ పట్టె డీపాట్టతాప మార్చె

నదియ మొదలుగ నొరుజోలి వదలి యిందు

నిందుశీతల! కాలంబు నెల్ల గడపు

చుంటి మతిఁ దోచె నింతటి యుపకృతునకు

నుపకరింపఁగవలదె యం చివుడు వింటె!

౧౫౬

గీ. ప్రత్యహము నీవు పెట్టెడు బలికబళము

నేను దినుచుంటి దాపఁగా నేల దానఁ

దుష్టుఁ డై నాఁడ నీమది కిట్ట మెదియొ?

దానిఁ జేయ సమర్థుండఁ దగ నడుగుము.

౧౫౭

మ. అను భూతమ్మునుఁ జూచి పత్నియును దా నాశ్చర్యమగ్నాత్ములై

మన ముల్లోలములై దలిర్ప నతని న్మానించి చింతించి దే

వుని దత్తాభిధు నత్రిపుత్రుఁ గనులం బూజింపఁగా నెంతు మా

పని మాకు న్నైరవేర్పు తాదృశులు సర్వజ్ఞు ల్గదా యం చనన్. ౧౫౮

ఉ. శక్తుండవే? మహామహుని శాస్త్రను యోగికులై కసద్గురున్

సక్తుఁడుగానివాని ననిశంబిట చిత్రచరిత్రవేషుఁ డై

వ్యక్తుఁడు గాకయుం దిరుగువానిఁ ద్రిధాకృతి నీ వెఱుంగఁగా

సూక్తము మిథ్యసేతు నెలు? చూపెద ముమ్మఱు భాగ్య మెట్టిదో?

ఉ. చూపెదఁ జూపుచుండఁగనె చుట్టును జుట్టుము పాదపద్మముల్

నూపుల కంట బాహువుల ముట్టుగఁ బట్టుము తిట్టు గొట్టు నే

పాపము లాచరించినను బాయకు మాయన మెచ్చునంతకున్

నాపని నుండు నే నని కనం గనరాక యడంగె భూతమున్. ౧౬౦

క. వారలు తమకార్యంబుల

ధోరణి నుండియును నెట్లు దోచునొ డైవం

బొరక్కనుఁ డెపు డెట్లు కృ

తారంభుం డానా? యనుచు నాశలు సూడక.

౧౬౧

శా. రా విప్రోత్తమ! యంచు సంభ్రమముతో రా వెంటఁ గొం చాతనిక

రావిం గాపుర మున్న భూతము పురప్రాంతస్థమద్యాపణిక

రా విం దంచు ననంబడుండు సతఁ డంశ్మత్తుండు నై పిల్చునా

రావిం జూపి యితండె దేవుఁ డని దూరంబందె తా నిల్చినక. ౧౬౨

సీ. ఇంత దురాచారుడే? దత్తగురుమూర్తి

యేమి నేయుదు వీని నె క్లెనయుదు

నాకరాలాన్యుండు నంగ మాసవ దిగ్ధ

మీఁగలు ముసరెడు నెగసి యెగసి

బ్రహ్మరాక్షసుఁ డిట్లబద్ధంబు లాడునా?

యవునా? కాదో? యెవ్వ రనెడువారు

శ్రీ రామ రామ! కాళికే బోవఁ బోవునే?

వీని నేవింపఁ బ్రాప్తించు నభుము

లనుచుఁ జింతించుచుండ దేవాదిదేవుఁ

డింత నంతఁ జరించు చదృశ్యుఁ డయ్యెఁ

దిరిగి వచ్చి ద్విజోత్తముఁ దిట్టె బెట్టు

బమ్మరాకాసి విస్మయ మిమ్ముకొనంగ.

౧౬౩

ఉ. మున్నె వచింపనే? యకట పో యెటవాడవు? మందభాగ్యుడా!

సన్నతుఁ జెప్పి చూపి కనుసన్నలఁ జేయుచు నున్నఁ జూడవే?

యిన్నెఱి టిచ్చవోయె దిది యేల? భవాదృశుడా విభుండు? పో

తిన్నఁగ నింటి కీసరికిఁ దేకువగల్గు మిఁకొక్కసారి కేక.

౧౬౪

ఆ. అనుచు బదరి మలఁచి యంతర్ధి నెనసె నా

తం డితండు నింటిదారిఁ బట్టె

దత్తదేవుఁ గొలిచి దయితుండు వచ్చునం

చెదురుసూచు దయిత యేకటపడ.

౧౬౫

ఉ. బాడబరాతుసుండు పసిపట్టి మెలంగెడువాఁ డొకప్పు రా
 వాఁడె మహామహుండు ద్విజవర్య! పదంబుల వ్రాలు మింక నీ
 వోడకు మేను బూట వినవో యతినాథుచరిత్ర మాలితో
 నేఁ డది విస్మరింపకు మనిందిత! యం చలవార్చి పిల్చినక. ౧౬౬

ఉ. పోయెను బిల్బువెంటనె నమో యనుచు న్మనసమ్ముహంత వే
 బోయెడు దేవుఁ జూపఁ గని భూసురుఁ డంతికమందుఁ జేరుచో
 నీ యనివాని కుక్కలు పయింబడ కీకన మొక్కఁ డెత్తి వాఁ
 డూ యని మొత్తఁజూచ్చె ద్విజుఁ డోయని మొత్తుకొనం గరాళ్లు డై.

మ. చలచిత్తుండు కపాలి రక్తనయనాంచన్మూర్తి శుద్ధాస్థికుం
 డల కేయూరకిరీటహారవలయవ్యానద్ధుఁ డౌ వేల్పుఁ గు
 క్కులు వెన్నంటి యెలుంగుతోఁ దఱుమ న క్కుర్మాస్థితం డార్దు డై
 కలశంబాతెను దారి డొంక యనకే కంపం బనల్పంబుగక. ౧౬౭

మ. అతిభీతిం బడి లేచుచుం బొరలు చవ్యావృత్తుఁ డై జీవితే
 ప్పితుఁ డై వచ్చు మహాద్విజుం దొరసి యిస్సీ పౌరుషం జేటి కీ
 గతి దై వంబె పరం బటం చతని కెక్కం జెప్పి తా నవ్వచుం
 గతుఁ డౌ రక్కసుఁ గాంచి సిగ్గిలుచు సత్కర్ముండు గీ మందినక.

గీ. అతనియిల్లాలు నున్నురు మంచు నూర్చి
 గాసివడి యట్లు వచ్చిన కాంతునకును
 దగిన యుపచారముల మనస్థైర్య మొనరఁ
 జేసి యిట్లనె మెల్లని బాసతోడ. ౧౬౮

మ. అగుఁజో యత్రికులావతంసుని దయావ్యాసంగసంపత్తికిం
 దగమో? యంతటి నోము నోమమో? సరే దాక్షిణ్య మా దేవుసా
 మ్ము గదా సంతతజాయమానకరుణాపూర్ణుండు నై జానుభా
 వగతిం జూపఁగరాదో? యె ట్లయిన నెవ్వారెందు వే ల్సాపఁగక?

సీ. నై శ్వదేవాంతనిష్ఠాదితబల్కన్న
 మా భూతమతిఁ దృప్తి నలమనేల?

తృప్తి సెందిన భూత మాప్తిఁ బ్రత్యక్షమై
ప్రత్యుపకృతి కని పరగనేల?
యువకార మన్నంత నూర్జితఁ నద్దేవు
నగపడఁజేయుమం చడుగనేల?
యడిగినఁ గా దని యరుగక యాతండు

ముమ్మాటు చూపఁగాఁ బూననేల?
పూనెఁబో రెండుమారులు పోయె రిత్త
యింక నిమ్మటి యేమానా? యెఱుంగరాదు
దై వమా! యడియాసలఁ దవులు గొలిపి
తేడ దేవాధిదై వతం? బేము నేడ?

౧౭౨

గీ. ప్రాణనాథుండ! బడలితివా? మదుక్తి
నంత పనిఁ బూని తెలిసినయది వచింప
కుంట తగునా? యటంచు వాక్యొంటిఁ గాని
యింత లింతలు మీ కగు తే నెఱుంగ.

౧౭౩

మ. అనసూయానుతుఁ డిట్టివాఁ డనుచు నే నాలించియే యున్నదా
న నెఱుంగం జను మంచు బొంకఁ దగునే? నాథుండ! యేనాఁ డఘం
బని లేదే? నినుఁ గర్మకు స్వరదుఁ డిట్లాయాసముం బెట్టునా?
యని ము స్మిపని కొగ్గితిం దుది ససాధ్యం బం చెదం దోఁచెడికొ.

ఉ. కావునఁ బడకప్ప మిది కాఁగల దిం దొకసారి కేని సం
భావితసత్ఫలం బిపుడో? భవ్య భజింపుద మర్చయంద క
ర్మావహితస్వభావ! పరమాస్తిక! భూతము సూపు దారి నా
మాసిభసజ్జఁ బోవల దమాయుడ వీ వతిమాయుఁ డాతఁడుకొ. ౧౭౪

గీ. అను సతిం జూచి దాని వాక్యముల నాప్తి
నరసి యద్దేవు కొలువున నధికఫలిత
మాతృ నిశ్చిత మొనరించి యనియె సోమ
యాజి యవ్యాజహృదయ ముం దవఘళింప.

౧౭౫

చ. ఒకటికి రెండుమా ర్లిటులహో వృథ యయ్యెను నాడు పూన్ని యీ
యొకపరిగూడఁ బోయెదఁ గృశోదరి! చావున కింత జంక నే
టికి? నది యెండో? రెండో? ప్రకటించెద నాదగు పట్టుగూడ నిం
కొకమరి జూపు మన్న నతఁ డూఱొనఁ డే జనఁబోను వానితోక.

శా. ఔరా యింతటి దుర్భగుండు కలఁడే యస్మాదృశుం డెందునే
నీరత్నం బెటవోయె దుర్మతికి నేదీ? చూత మీసారి నీ
చారంభం డయినక వడిం దఱుమ డాయం దిట్టినం గొట్టినక
నోరం గోరఁ గనుక్కునం గొఱికిన న్బోనిత్తునే? దేవునిక. ౧౭౮

క. పాదములు పట్టుకొనెదను

నీదాసుడ ననెదఁ జంపు నీపున్నె మెటుం

బో దనెద ననెద ననినది

యే దైవము వదలి వత్తునే యింటిదెసక? ౧౭౯

చ. అనుచునె లేచె నప్పటికి నప్పుడె దిక్కులు సూచె నింతలోఁ
బనిగొని వచ్చి పిల్చె వెన బ్రాహ్మణభూతము వొల్లివాక్తతిక
విని వినకుండ నూఁచెఁ దల వేఁ జనె విప్రకులోత్తముండు పూ
నిన కడుగట్టి పూన్ని యవనిం దివి నన్యాయముఁ జూడనిచ్చునే? ౧౮౦

ఉ. గ్రామమునెల్ల దాఁటి చనఁగా వెలివాండ్రుర పల్లెవద్ద వి
శ్రామము లేని పూన్ని మృతరాసభమాంసము లెల్లఁ గోసి కై
కో మని వి శ్వ ముఖ్యములకుం దగఁ బంచెడు పిచ్చివాని వీఁ
డే మునిముఖ్యుఁ డంచుఁ జనియెం ద్విజభూతము మార్పడంగ నై.

చ. అటు నిటుఁ జూచి ధైర్యము నయంబును బంచిన సోమయాజియుం
దటుకునఁ బట్టె బాదయుగిఁ దా నెదురేగి యెడేని బల్కు రా
దటె మొగమండు నింక సుమహాత్ముడొ తన్నె ననేకవారముల్
పటుభయదప్రహరముల బాధితుఁ జేసె నదల్చెఁ బెల్చినక. ౧౮౧

ఉ. ఎంతలు సేసిన నివ్విడువనే విడువం డటు లంఘ్రియుగ్మముం
బంతముఁ బూని వచ్చె నట బ్రాహ్మణుఁ డీశుండు మాత్ర మట్టివో

సంతకుఁ దీసిపోవునె? రయంబున వానిపవిత్రగాత్ర మొ

క్కింతయుఁ ద్రిక్కకుండ నలికె నృవగార్దభర క్తమాంసముల్. ౧౮౩

ఉ. ఐనను వీడకున్న ద్విజు నారసి యోరి! దురాత్మ! నీకు నా

తో నెది కార్య? మేటికిర దుఃఖదుఁ డై యిటు పట్టినాడ? వే

దే నొకభూతజాతివా? మదించితివే? నినుఁ జంపి తిందు మూ

ఢా! నను వీడు మం చన విడం డతఁ డీప్లితసిద్ధిబుద్ధిలో. ౧౮౪

చ. అపుడు ప్రసన్నుఁ డీశుఁడు దయాపరుఁ డై పసుధామరోత్తమా!

కృపణుడఁ గుత్సితుండ విపరీతుండ నీ నను నిట్లు గొల్చె దే

మిషనికీ? సాహసంబు విడుమీ యిది మూడవసారి యక్కటా

శపథము లాడి వచ్చితె? యసాధ్యుడ! యేమి గడించి తం చనక.

గీ. కొట్లు తిట్లును లేవు వాకొనుచునుండె

మెత్తమెత్తని మెల్పున మేను నిమిరె

సంత వేడికి జల్దన మింతలొ? యని

హర్షనిర్భరహృదయుఁడై యవనినురుఁడు.

౧౮౫

క. తల యెత్తి చూచె మొక్కెను

తలతల మను మేనువాని దాంతు న్నాంతుక

సలలితు శుచి నాసీనుం

దిలకించెఁ బునఃపునర్నతిప్రవణుం డై.

౧౮౬

శా. ఆనందాశ్రువిలక్షణేక్షణుఁడు నై యశారా మహీమండలిక

నేనే ధన్యుడ నొక్కరుండ ననుచు స్మేనుం జెమర్ప న్నశా

స్థాని న్నదదవర్ణవర్ణ తనరస్వత్సౌప్తి భక్తిప్రప

త్యానంత్యంబు గడింప నిక్క మవు దేవాకార మీక్షించుచుక.

ఆ. పక్కణంబు లేదు పలలంబు లేదు కు

క్కలు సృగాలకరటములును లేవు

చేతికత్తి లేదు చిన్నద్ర ముద్రితం

దున్నవాఁ డొకండె యున్నవాఁడు.

౧౮౭

క. జని ధన్య ధన్య జననియు
జనకుఁడు కవి ధన్యుఁ డిట్టి సత్ప్రతిపత్తిఁ
మునివంద్యపదాంబుజు డే
పునిఁ గనులం గంటి మంటిఁ బున్నెముఁ గొంటిఁ.

౧౯౦

క. అని వినయబద్ధుఁ డౌ వి
ప్ర్రుని మెచ్చి కృపాంబురాళి భూసురవర! నీ
పని యెది మత్కరణీయం
బనయం బది సుకృతమ యని యాత్మఁ దలఁపుమా.

౧౯౧

ఆ. వరము గోరు మనెడు వరదుని నేవరం
బడుగవలెనౌ తెలియ దాయె ద్విజున
కాలు చెప్పలేద యారక్క-సుండు ననం
డేమి సేయుఁ బాప మా మహితుఁడు?

౧౯౨

ఆ. ఊచె శిరము నప్పు డుపపన్నబుద్ధితో
సనియె దేవవిభున కానతుఁ డయి
శ్రాద్ధ మే నొనర్తు సర్వేశ! నిను నిమం
త్రింతు నందు నామతింపు మనుచు.

౧౯౩

ఉ. స్నానము సేసి వచ్చెద ననా! శుచి నౌచు భవత్పరిశ్రమం
బూనము సేసి వోదునె? యహో చను మింటికి నీవు ముందు నం
ధాన మొనర్పు మన్నియుఁ దథా యని దేవుఁడు వోవ నవ్వమౌ
మై నిజపత్ని డగ్గటి మహాత్ముఁ డనెం ద్వరితప్రసక్తితో.

౧౯౪

ఆ. నీవు చెప్ప వై తి నేను మున్నెంచలే
దేమి సేతు వరము నిచ్చెద ననె
బాకశుద్ధిఁ గూర్పవలయు నిమంత్రించి
వచ్చినాఁడ వరదు వనిత! యనుడు.

౧౯౫

ఉ. ఈ విభుఁ జూచినప్పుడె సమీహితము ల్ఫలించు తెంచి యా
దేవుఁడు బ్రాహ్మణార్థము విధిం గయిసేయుట కాత్మఁ బొంగి యా

భావని హర్షభావితవిభావన సిద్ధము సేసె సర్వ మీ
లో వెన వచ్చె నత్రిజుఁ డలోపముగా ద్విజుఁ డిచ్చె బాద్యమున్.

గీ. ప్రభుఁ డుపాసీనుఁ డై వార్చి పావనుండ!

యన్యు నెవని నిమంత్రించి తాత్మసముని
వాఁడు రాఁ డే మనిన భీతి బ్రాహ్మణుండు
పిసికికొనఁ జూచ్చె చేతులు విస్మరించి.

౧౯౭

గీ. దత్తదేవుఁ డసృష్టిత్వస్థానమందుఁ

గవ్యముం గొను నేడు సంకల్పయుక్తి
నే గృతార్థుఁడఁ బెతరులతోఁ గ్రమింతు
నూర్ధ్వ మని పొంగెఁ గాని యీ యూహ యేది?

౧౯౮

ఉ. దేవవిభుండ! నీనమునిఁ దెచ్చెద మెచ్చటనుండి యంచు నా
భావని యింటనుండి గృహబాహిరభూమికి వచ్చి చూచె సం
భావన వ్యోమమధ్యగతు భాస్కరుఁ జేతులు రెండు మోడ్చెఁ రా
నావట కెంచి యుంచెనొ? తదారచితంబొ? నుతించె నంచితక్ష? ౧౯౯

సీ. జగదేకబంధుండ! సవిత్పండ! సర్వాత్మ!

సర్వధీసాక్షి! ని స్సన్నుతింతు

జడము సుషుప్తవిశ్వము నీకృతమ్మునఁ

గాదె సచేతనకలన మెలయు

నది గాక మాయతో నఖిలవికార జా

తముఁ గూర్చి యంతరాత్మపుగఁ జేరి

సర్వపరుండవు సర్వదృక్కువు నవు

నీ కిందు విజ్ఞాపనీయ మేది?

వచ్చి కూర్చున్నవా డ్రితివంశవర్ధ

నుఁడు నిమంత్రితుఁ డై త్వదన్యుండు లేడు

తత్సముఁడు వినుచుంటె? ప్రార్థనము దేవ!

ముప్పు రాకుండ మెలఁగుము మ్రొక్కెద నన.

౨౦౦

నీ. పతిదేవతామణి ప్రార్థనమ్మును గొన
 కున్న ముప్పగు నని యులికిపడెనా?
 దత్త దేవునిసాటిఁ దగు నేర్చి కూర్చుండ
 నని మురిపెమ్మున నర్థిగొనెనా?
 యెంత లుద్యోగంబు లేక గాశ్యపుండ బ్రాహ్మ
 ణార్థ మె ట్లెడనేతు నని తలఁచెనా?
 యిపుడు రా నన మోడి కీ సోమయాజి రే
 పనలు పిలువఁ డంచు వెనఁ దిరిగెనా?
 మూర్తిమంతంఁ డై యల నేదమూర్తి తపనుఁ
 డట్టి సాకారసౌమ్యత్వ మధిగమించి
 మించు మెలపున నచటి కేతెంచి స్వయము
 గా నలిం గని నేఁ జేయఁగల దెది యనె.

—౨౦౧

గీ. శ్రాద్ధమున నిన్ను రెండవు బ్రాహ్మణునిగ
 నే నిమంత్రించితి నటంచు నెలఁత వలుక
 నట్ల యవుఁగాత మనుచుఁ బాద్యమును గొనుచు
 స్వాననమ్మున సుస్థిరుం డయ్యె రవియు.

—౨౦౨

క. ఇరువుర మిప్పటి కై తిమి
 సరి మూడవువాఁడు లేఁడా? శ్రాద్ధ మెటులు దే
 వరహిత మైనం జెల్లుం
 బరహితముగ ననుచు యోగివరుఁ డన సతియున్.

—౨౦౩

క. స్వవిహారిమ్మునఁ జొచ్చెను
 బవిమలమతి వీతిహోత్రుఁ బ్రార్థించెను భ
 క్తివశమ్మున నాతుర యై
 భవనేశ్వర! వేగ లె మృపరదేహముతోన్.

—౨౦౪

క. భగవంతంఁ డత్రిపుత్తుఁడు
 స్వగృహమ్మున శ్రాద్ధమం దశనముం గొన నై

భగుడుం దోడుగ నిను మూ
డగువాని సమానుడ వని యాత్మ నయించెన్.

—౨౦౧

సీ. వై శ్వానరుండ! హవ్యము కవ్యముం గొను
వాడ! దివ్యవరుండ! వందనమ్ము
లఖల దేవతలకు నాస్యభూతుండ! న
స్థూమకేతుండ! యనుగ్రహింపు
గృహపతీ! నీ కివె కేలోడ్పు లఖలక
ర్మాధ్యక్ష! నా మొఱు లాలకింపు
మిలువేల్పు వింక నె ట్లెడసేయనవు నీకు
నెట్టిసంకటమొ? నీ వెఱుంగకుంటె?
యనుచుఁ బ్రార్థించుచుండ న య్యగ్ని దేవుఁ
డొక్కకుండంబునుండి యంశోత్థితుఁ డయి
కుండమున నన్యోశంబు మండుచుండ
వచ్చి స్వాసన మెనసెను బాద్యముఁ గొని.

—౨౦౨

క. అది గనుగొని భగవంతుడె

మది విస్మయ మొదవ దీని మాహాత్మ్యం బి
ట్టిది లే పొమ్మని పరితో
షదశాంబుధిమగ్నతాప్రసక్తుం డయ్యెన్.

—౨౦౩

ఉ. భానుడు చిత్రభానుఁ డధిభానుడు భోక్తలు దైవపితృసు
స్థానములందుఁ గర్త యజమానుఁ డనూనము పాకశుద్ధి సం
ధాన మటంచుఁ బత్ని చరితంబె వచించెడు నిట్టి శ్రాద్ధ మెం
దేని గన న్విసం గలదె? యిద్దిమె చాలదె? యెంతకేనియన్.

—౨౦౪

గీ. విధిగ భోజన మొనగించి వేల్పులు ముపు
రెంచి “తృప్తాస్మి” యంచాచమించి రెపు
డపుడె యక్షయ మనిపించి యది సమాప్తి
నొందఁగాఁజేసి దంపతు లుభయు లాప్తి.

—౨౦౫

క. సాష్టాంగ మెఱిగి విధి నుప

విష్టనిఁ గొనియాడి యెసి విష్ణు స్విభు నా

విష్టబ్రహ్మీకులు వా

రఘోత్తరశతపద స్తవాధీతికృతిఁ.

—౨౦౦

సీ. ఆనందదాత, దత్తాత్రేయు, హరిఁ, గృష్ణు,

నుస్మాదవేషవిద్యోతమాను,

మునిబాలు, విష్ణు, దేవుని, దిగంబరుఁ, బిశా

చరుచి, విజ్ఞానసాగరునిఁ, గవిని,

యోగిని, భోగిని, భోగమోక్షప్రదు,

జయు, ననసూయాత్మజాను, నగ్న,

విశ్వదేవస్వరూపి, నురుక్రము, స్విశా

లాక్షునిఁ, గార్తవీర్యవరదు, గురు,

వరదునిఁ, బరమానందసంపన్నరీరు,

వివిధరూపధర్మక, హృద్యు, వేదవేద్యు,

దైవతేశేశు, భక్తచింతామణి, మది

బ్రస్తుతింతుము ప్రణతిపూర్వముగ నెఱుదు.

—౨౦౧

సీ. ఆనతార్తిహరు, గూఢాచారు, గుత్స్యవే

ప్రితుని, మితాచారు, మితవిహారు,

విశ్వవంద్యపదాబ్జు, వివిధయోగిహృదబ్జ

వాసు, భక్త్యోభక్త్యవర్జితు, శివుఁ,

బ్రాణనిలయునిఁ, బ్రమాణు, సర్వాధారుఁ,

గపిలునిఁ, గృష్ణపింగలు, సుశీలు,

సిద్ధసాధకవర్గసేవ్యు, వియత్నము,

విప్రవర్యుని, వేదవిదు, శుభదుని,

రాజరాజ్యదు, శాంతవిగ్రహు, శరణ్యు,

సుందరగ్రీవు, రామావశుక, రమావ్రుఁ,

బరమశక్తిపదాన్వితు, భక్తవత్స
లుని, మహాదేవుఁ గొలిచెద మనిశ మెనసి.

—౨౧౨

క. వీరు, వరేణ్యుఁ, బరు, వృషా
చారు, వృషప్రియు, వృషభు, నజని, సపలేపుక,
ధీరుక, రామారాము, న
ఘోరు, ననఘుఁ, గొల్తు మె ప్లగుణు, మేధ్యతనుక.

—౨౧౩

సీ. ఏకు, సనేకు, మహేశాను, సంతర
హితు, నసురారాతి, నీడ్యు, శాంతు,
సనికేతను, సనాతనాత్ము, నధ్యక్షు, గ
హను, గుహ్యు, గంభీరమను, గుణజ్ఞు,
శ్రీశుని, శ్రీదుని, శ్రీనివాసుని, బరా
యణుని, శ్రీవత్సలాంధను, విజయదు,
గహ్వరప్రియు, జపద్గణవంద్యు, జపిత, జా
నాను, జగజ్జీవనము, జగతికి

సేతువును, జాతవేదు, నిస్సీమఫలదు,
యజ్ఞ, సీజ్యని, యజ్ఞేశు, యజ్ఞభుజుని,
యాజకు, యజస్సు, యజ్వ, సన్వహము ధ్యాన
యోగమున నాశ్రయింతు మీ యోగ మెడల.

—౨౧౪

ఉ. ఇంతటివానిఁ జెందితి మిఁకెన్నటికిం జెడఁబోము మేము జ
న్మాంతరసంచితప్రతతు లన్నియు నిన్నియతి స్ఫలించె నం
చాంతరభక్తియోగ మనయం బిరురూపు వహించినట్లు లా
కాంతుఁడు గాంతయుం బ్రభుని కాళ్ల బడిం బడి యూరకుండినక.

మ. గురుదత్తుం డతితుష్టుఁ డై పలికె నీకు న్నుప్రసన్నుండ నై
వర మీనుంటిని సువ్రతుండ! ద్విజసంభావ్యా! స్వభక్తుండ వై
తి రయంబొర వరింపు వాంఛిత మొగి న్నివ్యంబు నీ యప్యకో
త్తరసంజ్ఞాశతక స్తవం బిపుడు ప్రత్నం బొందె నావిష్కృతిక. —౨౧౫

గీ. అనఘ! యీస్తోత్ర మెవఁడు సమాహితుఁ డయి

నిత్యము పఠించి నన్ను నందింపఁజేయు

వానికిని యోగరతునకు వలఁ బ్రసాద

మహిమ సభిముఖుఁ డై యుండు మానసీయ!

—౨౧౭

శా. ఔరా! యెంతటిభాగ్యమో కదె సుశీలాభిఖ్య యీ నీనతీ

హీరం బీ పతిదేవతామణి గుణాహీనత్వ మట్లుండ ని

త్యారంభప్రచితప్రభావమును బ్రత్యక్షంబ నేఁ గాంచితిఁ

సారం జా మునిదృష్టి గెల్చె నిది ము స్వర్మఖ్యలోకావళిఁ.

సీ. నీవు విద్యావలీనిధివి నీ కల్యాణి

గుణసంపదల మించు కొండలోయ

యేరీతి గుణలక్ష్మి నిల్లాలిఁ బడసితి?

విల్లాలితయుఁ బతి నెనసె నిన్ను

సమశీలు రగు మీరు సన్యాసి నగు నాదు

మదికి సత్యంతసంహ్లాద మిడితి

రీ నా యనుగ్రహహితహితసంపత్తి

స్వానందభాజను లై యలరుచు

బ్రదికినన్నాళ్లు యోగతత్పరత వెలయ

యోగపారపరాత్మాభియోగసుఖము

చిర మనుభవించు చుగుదు రాచివరతటికి

నా యఖండచిదానందభూయ మెనయ.

—౨౧౮

చ. చరమము జన్మ మియ్యది ద్విజాతివరా! మదనుగ్రహంబు నీ

తరమునఁ జెందు టారయ స్వతంత్ర మ టుంచుము మంత్రతంత్రముఁ

బరమహితంబుఁ జేకొనుము భద్రదమాస్పద మాదు దేవతా

సురసరముఖ్యు లెల్ల నినుఁ జొచ్చి సిరు ల్గొన నాదు రిమ్మెయిఁ.

గీ. ఆయు వారోగ్య మైశ్వర్య మనము సిరి థ

సమ్ము ధాన్యమ్ము రాజ్యమ్ము నందనుండు

మొదలుగాఁ గల కామితముల నొసంగు

మేతదీయజపమ్మున భూతములకు.

౨౨౧

ఉ. నీ పితృవర్గ మెల్ల నవసీసురవర్య! విముక్తకర్మపా
శోపనిబంధ మై వడసె నుజ్జ్వలమైన విధాతృలోకమున్
ప్రాపితబోధ మై పిదపఁబద్మజతోడ విముక్తి నందు నీ
యీ పరమప్రకారవిహితేష్పితైతృకకారణంబునన్.

౨౨౨

మ. ఉపకారం బొనరించె రాక్షసుఁడు నీ కుచ్చిష్టప్రాప్తోపసి
క్షపదార్థంబు భుజించి ధన్యుఁ డయి నాకం బందుఁ గా కింక నా
యుపదేశంబు గ్రహింపు మంచుఁ జెవిలో నో మూదిగాఁ జెప్పె మం
త్రపరోపన్నివదర్థ ముపై యతఁ డత్యంతప్రసిద్ధుండు గాన్.

౨౨౩

క. ఆయిద్దఱు శిరముల కర మా

యోగివరేణ్యుఁ డుంచి యాశాసించెన్

భూయశ్శుభసంపదఁ జప

లాయితుఁ డాలి కాక్షణమ చెందె లలి నంతర్థిన్.

౨౨౪

క. భగవంతుఁడె పరమగురుం

డుగఁ దన పత్నియును దాఁ గడుం బ్రతిపత్తిన్

విగతశ్రముఁ డై తన్మం

త్రగణంబు ధరించు వాని రవియుఁ గని యనెన్.

౨౨౫

సీ. పోయి వచ్చెదము నీ పుణ్యం బగణ్యంబు

యూరక పోదుమా? యూర్జితండు!

వ్యోమయానముఁ గొమ్ము కామగం బిచ్చితిఁ

దలఁచిన ప్లోనఁగెద దర్శనంబు

దివ్యమ్ము సిద్ధగతిం గూడఁ దాఁచెద

నని నహపత్నీకుఁ డా ద్విజవరుఁ

డానతుఁ డై కొల్వ నభినందన మొనర్చి

యెగసె నాకసమున కెలమి సవిత

యంత స్తుతుఁ డయి గార్హపత్యాగ్ని దేవుఁ
డర్హవరములు గూర్చె న య్యాలుమగల
కెప్పుడెప్పుడు దర్శింప నెదఁ దలంతు
కానవచ్చెదఁ జేసెదఁ గలిగిన పని.

౨౨౬

ఆ. విప్రవర్య! నన్ను విధిసమారాధితుఁ
జేసినాఁడ వనుచుఁ జెప్పుచున్న
దిట్టి కర్మసిద్ధి యిక నెందుఁ గొడువ లే
దగుము సుఖివి సుఖిదుఁ డగు మొరులకు.

౨౨౭

క. అత్యంతదురాధర్షుఁడ
వత్యయరహితుఁడ వలంఘితాశా స్తివిఁ గ
మృత్యంతము తేజస్వివి
సత్యవరుఁడ వనుచు నగ్ని స్వస్థితి నెనసెన్.

౨౨౮

క. ఉచ్చిష్టముఁ దిని రక్కసుఁ
డచ్చవిమానము వహింప నా దంపతులన్
ప్రోచ్చిరుఁ డై వీడ్కొని చనె
విచ్చిత్తి యెనంగ దివ్యవీధిం బ్రీతిక.

౨౨౯

మ. అని వర్ణించు గురూత్తముం గొలిచి దత్తాత్రేయరూపంబు పెం
పున వర్ణించు నలోకలోకవిభు సంపూజ్యప్రభావంబు ము
న్నును వింటిక్ బహువిశ్రుతంబు విన నెంతు నిష్ణేహదత్తుండు సి
ద్ధి నటు లెంది యెటు ల్చురించె? నని యర్థిం గోరు నుత్రామునిక్.

విష్ణుదత్తుఁ డొక సాధ్వీపతి సరోగుఁ జేయుట

చ. కనుగొని జీవుఁ డిట్లనె నఖండవరమ్ముల నల్లు చెంది న
త్వనిధి దయాపరుండు కవి దాంతుండు శాంతుండు శీలవత్త్రియుం
డనుపమశీలుఁ డై యొకళులందును ద్రోహపు బుద్ధి లేక మై
త్రి నెనసి గర్వ ముద్ధతి నివృత్తి ప్రమాదము మాని వర్తిలెన్. ౨౩౦.

గీ. నాతిహృష్టుం డదుఃఖుఁ డై యాత్మగతము
 సుప్రభావమ్ముఁ బ్రకటించు చూపు లేక
 యా సదాచారుఁ డెప్పటియట్లు యుండెఁ
 గాని దాఁచిన దాఁగునే భావశక్తి? ౨౩౨

శా. భస్మచ్ఛన్నమణిప్రకారుఁ డవు నా భవ్యాత్ము దివ్యప్రభా
 వస్మేరప్రచితప్రకాశయశముల్ బ్రహ్మాండభాండంబునం
 దాస్మాకీనసమజ్జల నిగిలి దైత్యద్వేషీకీర్తు ల్వలెకా
 సుస్మార్దావహము ల్ఫలప్రదము లై శోభిల్లె నిండారఁగన్. ౨౩౩

గీ. ఎందులకు వాని మహిమంబు నింతగా వ
 చింపఁ బూనితినో? యట్టి చెలువు వింటె
 ఉండె గోదావరీతీర మొంది తీర్థ
 మది కుశావర్త మను పేర నతివిదితము. ౨౩౪

గీ. వేదశాస్త్రార్థపారగు ల్విప్రు లెంద
 తెందఱో యుందు రందు నమందబుద్ధు
 లొక్క విప్రకుమారుఁ డా యూరనె కలఁ
 డఖిలరోగకృతాతిపీడాతురుండు. ౨౩౫

సీ. ఉండె నెన్నిదియెండ్లనుండియు క్షయరోగ
 మొకయేటినుండి జలోదరమ్ము
 జీర్ణజ్వరవిశేషచీర్ణము లివి యెల్ల
 వాతగుల్మము స్వభావజము గలదు
 పాణానిక మ్మతిసారమ్ము నాలుగు
 నెలలు భగంధర మ్మలముకొనియు
 నన్నిపాతించె దోషత్రయం బివ్వుడు
 మరణోన్ముఖుం డయ్యె మందు లేద
 ఇరువదేండ్లబొటాబొటి యీడువాఁడు
 వాని భార్య పదాతేండ్ల వయసులోని

దన వినక రాద దానిదుఃఖాతురత్వ
మధికదీన తత్సేవాపరాయణ యది.

—౨౩౬

మ. బహుయత్నంబు లొనర్చె భర్త బ్రదుకం బెత్తివతంసంబు న
స్పృహ ధర్మంబులు సేసెఁ బెక్కులు ధనం బెల్ల న్వయం బందె న
స్వహముం బుట్టకు నెట్టి చెట్టునకునే నార్తిం బ్రణామంబుఁ గూ
ర్చు హరీ! వైద్యము దాని మానినది యేరుం జెప్ప లే రెయ్యడక.

గీ. ఇంతలో నెవ్వరో? తెల్పు నింతిమిన్న
విష్ణుదత్తు మహత్త్వంబువిధ మెఱింగి
తండ్రితోడుగ నచటికిఁ దరలిపోయె
వాని పదముల సాష్టాంగపడె హఠముగ.

—౨౩౮

గీ. ఆదరమ్మున నల్ల దయాపరుండు
బుజ్జవముతోడ నడుగంగఁ బూవుఁబోడి
భర్తృదేహజదుఃఖసర్వస్య మనియె
దా నొనర్చినకృతులు వితా యగుటయు.

—౨౩౯

మ. అపుడే శిష్యున కాజ్ఞయిచ్చె సదనంబం దగ్గి శుశ్రూషకు
గృహ నచ్చోటికిఁ బాదచారి యయి పోయెఁ జూచె రోగార్తు నె
య్యపుఁ జుట్టాల ద్విజావతంసముల నాహ్వానించి యవ్వారితో
నిపుణుం డై వినయంబు దోచ ననియె నీతిం దదర్శంబుగక. —౨౪౦

గీ. గ్రస్తుండై నాఁ డనేకరోగములచేతఁ
జావఁ బోవుచు నున్నాఁడు సత్వరంబ
కర్జ మాలోచిత మొనర్చి కావుఁ డితని
నాకు నిడఁ దగు నాన నింతకు నొనంగి.

—౨౪౧

గీ. అనిన వా రని రెల్లకార్యములు మేము
చెసిచేసి విసివియ యా చేతులెల్లఁ
గడుగుకొన్నార మీ వేది కార్య మనెదో?
చేత నయినంత సేతుము చింత దొఱంగి.

—౨౪౨

చ. అనుడు, దదుక్తుల నివిని మహాత్ముడు నెమ్మది నెంచె నిట్లు దత్తనియమి సత్కృపాగరిమఁ దంత్రపుశక్తి సరోగుఁ జేయవచ్చు నితని సప్రయత్నమునఁ జూడ నపక్రమకార్య మొప్పునా? పనివడి లోకతుల్యపరిపాటి సమస్త మొనర్తు నం చొగిన్. ౨౪౩

ఉ. ఆదట వారితో ననియె సక్కట కర్మముచేత వచ్చు రోగాదులు శాస్త్రము లైలుపవా? మును దాని నిరూపణంబుతోఁ గాదె పొసంగు నై ద్యకృతి కాన ద్విజోత్తము లీ రెఱుంగరే? కా దనకుండఁ దెం డిపుడ కర్మవిపాకముఁ గాంచుఁ డాదృతిన్. ౨౪౪

చ. అని కని రోగమూలము సహా క్షయ మన్నది బ్రహ్మహత్య సంజనిత మవున్ దదర్థముగ జాయ పొనర్పవలె స్వతంబు హయనములు మూడు నాల్గులు తదర్థము చాలును దీవ్రయుక్తిఁ జేసిన నని దీక్షయిచ్చిరి విశేషవిధి స్సతి కప్పు డందఱున్. ౨౪౫

ఆ. వ్రతము మొదలుపెట్ట వడి తగ్గి సగమయ్యెక్షయము పాదమయ్యె సగముపడఁగ నదియుఁ బూర్తి యగుడు వ్యాధి నిర్మూల మై పోయె నల్లవారుఁ బున్నె మెన్న. ౨౪౬

మ. హరివిద్రోహముచేత వచ్చినది పొమ్మంచు స్వచించెన్ జలోదరము స్తోవ వ్రతమ్ముఁ బూన్చె విహితాబ్దంబు ల్తదారూఢిఁ దద్విరతిం గూరిచి వాతగుల్మమునకు స్విధ్యుక్తిఁ గీలించి సంజ్వరముఖ్యంబుల మూలపాతకము లార్పం జేసెఁ దత్తత్కృతిన్.

గీ. అంత నవ్వాని హృదయంబు నంటి విష్ణుదత్తుడు జపించె దత్తప్రదత్తమంత్ర తంత్ర మాతశివము నెదం దలంచి శీల మెనఁగంగ నప్పు డాశీర్వదించె. ౨౪౭

క. ఆయువు పూర్ణం బైశ్వర్యాయతి సంతానలబ్ధి యశము సిరి ధనం

బౌయత ధాన్యము ధర్మ

ప్రాయము హరిభక్తి స్వర్ణవనగతియుఁ దుదిక.

—౨౪౯

క. దంపతుల కొనుగి వారల

సంపత్తికిఁ బొంగి తండ్రుచాయ సువాస

స్సంపన్నాలంకృతు లిడి

మెం పలరఁ దదిష్టము నెర వేర్చి పయనమై.

—౨౫౦

ఉ. చచ్చెడువాని నాదయితు సత్తమ! మిత్తి మొగమ్మునుండి యి

ట్టిచ్చితివే? వెలార్చి నిను నెమ్మొయిఁ గొల్తు? ఋణంబు దీర్తు నె?

ట్లచ్చెరు వై న నీకృతికి నాజని దాసిని గాదు కా దనం

బిచ్చిన బిడ్డ న నృతకు మెప్పటి కంచు సుమేధ మొక్కొనక. —౨౫౧

గీ. దాని దీవించి మించు సంతసముతోడ

దంపతులు తల్లిదండ్రు లుత్తములు ద్విజులు

పౌరు లన్యులు నంప నప్పరమయోగి

యింటి కేగి యథాపూర్వ మెలమి నుండె.

—౨౫౨

ఉ. అట్టివ చేసెఁ జాలకృతు లాతని కేం దభిమానదంభము

ల్వట్టవ దత్త దేవుకృపఁ బుణ్యుడ! రోగవినాశనంబు చూ

పట్టె యథోక్తమంత్రనయపద్ధతి నిట్టులె శాస్త్రజాతముల్

పట్టిన యీ యవిద్యఁ బెడఁబాపఁ జూచి కడుఁ బట్టువట్టెడుక. —౨౫౩

ఉ. ఆగమజాతి భోగపర మంచు విమోహకరం బటంచు న

ర్థాగమపేతు వంచును శ్రమావహ మంచుఁ దలంపరాదు త

ద్వేగము ధర్మకామవితతిం బ్రజ వై హికమందు స్వర్గతిక

యోగమునందు సాంఖ్యమున నూపదు నిష్ఠ నొకించు కేనియుక.

గీ. శత్రుమరణవశత్యాభిచారకృతులు

శాస్త్రుధోరణి యెపుడు విశ్రాంతి నెనయ

దఖిలజీవుల విషయాభిముఖుల మేలి

మాటల మరల్చి మోక్షకామ మిడఁ గాని,

—౨౫౪

- ఉ. ప్రాతిగ నీతిబాధల భరంపడువానికిఁ దత్త్వ మంటునే?
యేతఁజే దీని నెమ్మొయి నయింపఁగ నొఁ గ్రమ యుక్తి నమ్మొయి
బాతకము ల్పడల్చి తముఁ బొయనివారికి నాగమావళుల్
చేతముశుద్ధిఁ గూర్చి ప్రతిషేధ మెడంపడఁ జెప్పుఁ దత్త్వమున్. ౨౫౬
- గీ. తత్త్వమస్యాదివాక్యబోధప్రదీప
భాసమున కర్హ మైన శుభ్రత వహింప
హృదయమును జేయవలె నన్న నెవరితరము
గురుల తరము శాస్త్రముల తరము గాక. ౨౫౭
- గీ. ఎంతలో నగు సద్గురు నెనసి భక్తిఁ
దన్మహావాక్యబోధసందర్భయుక్తి
సాధకుఁడు సహజానందసంపదఁ గృతి?
శాస్త్రముల కింతకే పరిశ్రమము గాని. ౨౫౮
- గీ. ఇప్పు డీ కథ వినలేదే? యెల్లరోగ
ములు ప్రశాంతము లొనరించి బోధనేసె
విష్ణుదత్తుఁడు మను వని విషయవశున
కాగమములు తత్త్వమ్ము నట్లె చెప్పు. ౨౫౯
- సీ. ఉపమ సెప్పెద విను మొక బాపనిల్లాలు
జ్వరము వచ్చిన తన శాబకునకుఁ
జేదుమందు నొసంగెఁ జేతికిఁ ద్రావు మం
చతఁడు మూఁజూడఁ డేయత్నములను
లడ్డుక మిచ్చెద బిడ్డ! త్రావర యని
యది చూపి కరమున నట్టె పెట్టె
నొపధ మా కుట్టఁ డానక్తి మ్రింగుచో
భక్త్య మూఁఁజ్చె నది యపథ్య శంక
లడ్డువంటిది శాస్త్రఫలంబు చువ్వె
పరమఫలిత మారోగ్యసంపత్సమంబు

జ్వరము సంసారబాధ శాస్త్రతతి తల్లి
మఱి మహావాక్యమననంబె మందు శక్ర!

౨౬౦

విష్ణుదత్తుడు పిశాచమును వంచించి విప్రుఁ గాపాడుట

గీ. పెక్కుమాట లిటేల? యింకొక్క ముక్క-
చెప్పెదను చిత్తగింపు మంచితనయుండ!
ఒక్కద్విజముఖ్యునకుఁ గల దువిదమిన్న
భార్య రతిసుమనోహర పరమసాధ్వీ.

౨౬౧

ఉ. వానికి దూరమేగు పని వచ్చె నొకం డిలురక్షఁ గూర్చి య
బ్రాసనకు న్వచింపదగు నట్టి సమస్తము శీతనేసి యే
మై నను దప్పదంచుఁ జనె నక్కట రాఁ జొకమాసమేని నీ
లో ననువేద నాఁకఁగొనె లోలపిశాచుఁ డలోలుపం దమిన్.

౨౬౨

సీ. ఆచార ముడిగి కామాతురుఁ డై బ్రహ్మ
చారియే చచ్చి పిశాచ మయ్యె
లక్ష్మ్యపెట్టం డేరి లాతిదయ్యాలనే
పెక్కువిఘాలఁ దాఁ బీడపెట్టు
మంత్రవాదులకేని మర్యాద దక్కదు
వానిదారికి నడ్డపడఁ దలచిన
నందకతై యెదేని నగపడెనా? దాని
బలమున ఫలమునఁ బట్టి వేఁచు
వివిధశేషి ఝుంటిగ నామ విశ్రుతుండు
దేశమున కెల్ల తీఱని తెవులుగొంటు
వాని కంటఁబడె న్మునుపే నతాంగి
యెట్లు సమకూరునా? యని యెంచు నెపుడు.

౨౬౩

ఉ. ఆదినమందె యా కుధి తదంతరముం గని వాని వేషభా
షాదిక మిచ్చమైఁ గొని గృహం బెనసెం దగ సాయమైన న

త్యాదరవృత్తి భర్త యని యన్నె మెఱుంగని వన్నెలాడితా
నాది ముదాత్తి బాదజల మాచమనీయ మొసంగు సంగతికొ. ౨౬౪

గీ. చాలదినముల పయన మం చా లలిఁ జని
యిప్పటికి నిప్పుడే వచ్చు లేమివిధ మ
టంచుఁ బ్రశ్నించె మంచిగా నించుబోడి
య య్యనిందితతో దుష్టుఁ డనఁ బొసంగ. ౨౬౫

ఉ. ఎవ్వరికోస మెచ్చటికి నేగెద నంచు వచించినాఁడనో?
యవ్వసుభామరప్రవరుఁ డధ్వమునం గన నై వచించినాఁ
డివ్విధ మిట్లు కాదు నెల యేగిన రమ్మన నేమి నేతు? నీ
మవ్వము దివ్య దవ్వయిన మాపటికే యిలు సేరఁబాటితికొ. ౨౬౬

ఆ. అనిన సట్టు పుట్టు వానుమా లెఱుంగని
సాధ్వి యుచకుండె సత్యమ యని
వాఁడు సుప్తుఁ డట్లు వర్తించి యపరరా
త్రమున వశ మొనర్చి తప్తులుకొనియె. ౨౬౭

క. ఎక్కడి మగఁ డెక్కడి జగ
మెక్కడి రతిసుఖ మటంచు నెలనాగ మదిం
బొక్కుచు నిక నేమియు నన
సెక్కిము గాకున్న విధికిఁ జిక్కి కలంగెకొ. ౨౬౮

చ. నయవతి బాల శీలిని మనస్విని సందియమందు డెందమం
ద యెవఁడు వీఁడు నా పతికి హా మును పింతటిదార్వ్య మీ బలం
బయుతవికారము ల్కలవె? యకా నని కా దని యెట్లు లందు? న
న్నియును విలక్షణంబులె మనీషి యతం డితఁ డేటిదయ్యమో? ౨౬౯

ఆ. ఇంతలోనె మాన మెడసి చనె స్వచ్ఛ
వాఁడు గూడ నింతి పరమ విస్మ
యమున మునిగి యనియె హానాథ! యిది యేమి
యనుచు నడుగ వృత్తమును వచించె. ౨౭౦

సీ. ఎక్కడివాడ వీ వెవ్వండవుర యన్న
 నెక్కడివాడ వీ వెవ్వడ వని
 నక్కజిత్తులు నేర్చినాడవు లే యన
 నక్కజిత్తులె నేర్చినాడవ యని
 రక్కసిగుండ యీ తక్కులాడని యన్న
 రక్కసిగుండ యీ తక్కురి యని
 పెక్కుమాట లిక్కేల? పెడలు వీధికటన్న
 పెక్కుమాట లిక్కేల? పెడలుమ యని
 యన్నమాటలె యనుచుఁ దా రన్నకొఱకు
 గట్టిగా వాదులాడి లగ్గలకు నెక్కి
 మిగిలి సికపట్ల కగ్గమై మేరమీఱ
 నూరివారలు ప్రో వైరి వీరు వారు. ౨౭౧

చ. ధనము గృహంబుఁ బెండ్లమునుఁ దాఁగొని యుండె నుఖంబ వీఁ డటం
 చును నిజబంధుమిత్రబుధశూరసమాజముఁ బ్రోవునేసి చె
 ప్పు నొకఁడు వారితోడ నదె పో మఱి చెప్పు ద్వితీయుఁ డిందఱుం
 గని విని యాను గాదని యొకండు ననం దెనఁ గాన కున్నెడన్. ౨౭౨

ఉ. వేసము బాస తీరు నెఱవిభ్రమ మభ్రమ మొక్కతీరుగా
 భాసిలు వారిఁ జూడఁ దమభావము సందియ మందుచుండ న
 భ్యాసముఁ జేర్చి తేర్చి సభవా రొక యప్రియముం బ్రియంబు వి
 శ్వాసమున న్నవించుమికి వారలు రేగి జీగీషు లై వెనన్. ౨౭౩

ఉ. గ్రామమునుండి గ్రామముఁ బురంబుననుండి పురంబుఁ జేరుచున్
 వాముఁ డవాముఁడు స్వివదమానులు నై వెనఁ జేరి రప్పు డు
 ద్దాముఁడు విష్ణుదత్తుఁ గనఁ దన్నగరంబును వారితోడ నా
 భామిని దాని పక్ష మవు బంధవవర్గము నిశ్చయార్థ మై. ౨౭౪

గీ. అమ్మెయిం బోయి విష్ణుదత్తాఖ్యు పాద
 కమలముల వ్రాలి పృతపృతము వచించి

యెదుట నిలఁబడి రిరువురు నేమి యనునా?

యని సమాగతు లచ్చెరు వంది వినఁగ.

౨౭౫

గీ. వచ్చువారలఁ గాంచి సర్వజ్ఞఁ డతఁడు

భూత మొక్కటి మానుషపురుషు డొక్కఁ

డేమి సేయఁగ నుచిత మా నిష్ఠఁ డని మ

ది నిచ్చారించి యనియె నీతి వెలయుంప.

౨౭౬

చ. వయసును రూపము స్వరము వర్ణ మవస్థయు శీలము స్థతం

బయము నయంబు స్వాకృతి సమాఖ్యము గోత్రము నేకరూపముల్

జయ మజయమ్ము నెమ్మొయి నసంశయవృత్తిఁ గొనంగ మా కగున్

దయను ఊమింపుఁ డిందఱు విధాన మొనర్చెద నొం డెఱుంగఁగన్. ౨౭౭

క. అని పలికి వారిసౌఖం

బునను విలక్షణముఁ దప్తముద్ర సమంత్రం

బనువు కొలిపెను వివర్ణయ

మన రా కుండంగ యోగి ప్రారంభమునన్.

౨౭౮

చ. ఒకనిని దూరమం దునిచి యొక్కని దగ్గఱఁ బిల్చి యడ్డ నే

మి కలదు నీగృహంబున భ్రమింపక చెప్పు ధనంబు భాండ మం

శుకము నకువ్యకువ్యములు సుందరియందలి చాటు మాట ల

క్షకములు తప్పఁ జెప్పిన నిజం బనిన న్ఫల మట్టిఁ డంద నొ. ౨౭౯

మ. అని తత్తోక్తము నెల్ల నొక్కయెడ వ్రాయ న్బంచి వాని న్వలా

ర్చి నయం బార ద్వితీయుని చిలిచి యారీతిం దదు క్తంబు నె

మ్మిన వ్రాయించి తలోదరిం బిలిచి నీ మేనం గృహంబందుఁ గ

ల్గిన సర్వస్వముఁ దెల్పు మం చదియు నోలిం జెప్ప వ్రాయించె మున్.

మ. ఇక మధ్యస్థులు చాను నిత మిద మం చేమో విమర్శించి యా

రక మట్లుంచి ప్రహసనభాసురము గా రావించి య యిద్దఱం

బ్రకటం బీ పుర మైదుక్రోసులు సుమీ ప్రస్తారముం జుట్టి వా

రక రం డెవ్వఁడు ముందు వచ్చు విజయారంభం డతం డయ్యెడున్.

గీ. ఊరకే పోయి వచ్చుటా? యూరిచుట్టు
నున్న వేల్పుల లక్షణా లున్నయట్టు
లుభయులును భేర్కొనన్వలె నుచితయుక్తి
నరసి రం డని వారల సనిచిపుచ్చె.

౨౨౨

గీ. చూచి ముందర వచ్చి పితాచవిభుడు
జయముకై స్పష్ట మైవట్టి సర్వ మనియె
జచ్చిచెడి రెండు జాముల సమయమునకు
వచ్చి విప్రుండుఁ జెప్పె న వ్యాస్తవంబ.

౨౨౩

చ. మరల వచించె యోగి జనమాన్యులు మానులు సిద్ధు లెంద టీ
గిరివరమందు నుండిరో? యొగిం బ్రణమిల్లుచు గోత్రనామత
చ్చరితము లెల్లఁ జెప్పవలె శైలముచుట్టును జుట్టివచ్చి యం
దరముగ వచ్చువానిదె జయం బని పంపినఁ బోయి రిద్దఱుక. ౨౨౪

ఉ. హు మ్మని వచ్చి చెప్పెను ముహూర్తములోనె పితాచవల్లభుం
డ మ్మల నున్న సర్వవిషయమ్ము సుఖమ్ముగఁ బూస గ్రుచ్చిన
ట్ల మ్మహిదేవుండుం దిరిగి యామము వేగఁగ నుండ రాత్రి దుః
ఖమ్మునఁ జేరి యమ్మహితం గాంచి వచించె నిజప్రకారముక. ౨౨౫

గీ. అగపడనె లేదు నాకు మహానుభావు
తెల్లు గోత్రమ్ము నామమ్ము నెఱుంగఁగలదు
చంపు బ్రదికింపు మున్నవాస్తవము ననెదఁ
దిరిగి వచ్చితి గిరిచుట్టు ద్విజవర! యని.

౨౨౬

క. అది యిది మది నిడి యనె గవి
విదితుఁ డొక పరీక్ష యొక వెలితిపడె వినం
డది యైన నుదతి నొప్పిం
చెద నని తెప్పించె నొక్క చిన్న కరకముక.

౨౨౭

క. ఇరువురిలో నెవరైన
స్వరే చొరుండు దీన ముఖమునక వెడలుండు నుం

దరిఁ జెందనున్నఁ గొమ్మునఁ

బరీక్ష యింక లే దిది కడపటిద యనునెడన్.

౨౮౮

ఉ. వేడిగ రేగు నూ ర్పధరబింబము నార్పగ నాకు నాదు పూఁ
బోడికి నెంతదవ్వు చెడిపోవుచు నున్నది కార్య మంచుఁ గా
రాడుచు నొక్కఁడుండఁ గొని యాడెద నిమ్మెయి న మృనస్వేనిన్
మూడు పరీక్షలం గెలిచి పోదునె? యం. చొక్క డుత్పచిత్తుఁ డై.

ఆ. విభునిముదలఁ గాంచి వేఁ జొచ్చె లోహంపు
గిండి మొగమునందు నుండి వెడల
కుండఁ గొమ్మునందు నొనర మంత్రముల బం
ధించె దత్త దత్తధీచతురుడు.

౨౯౦

క. చెడిపోయె ననుచు సంభ్రమ
పడి మొగమున నెడల నెంచు వానికి నదియే
నొడఁగూడకుండ నాలోఁ
గడువడిఁ దన్ముఖముఁ గూడ ఘనుఁ డాకట్టెన్.

౨౯౧

మ. సుజనోపద్రవదుఃఖకారకము నాశుప్రజ్ఞఁ డా భూతమున్
బ్రజ లెల్లం గొనియాడ నే ర్పనగ నిర్బంధించి యా గిండితో
విజనం బా నిలఁ గీలితం బానరిచెన్ విప్రుండు దత్తాధ్వయున్
నిజపాదాబ్జములందు వ్రాలి కొలువన్ సీతిజ్ఞఁ డిమ్మై ననున్. ౨౯౨

ఉ. చూచినయప్పుడే ఖలునిచొ ప్పఖిలంబు నెఱింగియుండియున్
సీచుఁడు రిత్తమాటలకు నిల్చునె? యం చపపాద మింతలోఁ
బాచెద నంచు సీతిమెయి బద్ధ మొనర్చితి సర్వసీయులా
రా! చిత మైన సంశయ మరంబె విరామముఁ జెందెనేకదా. ౨౯౩

చ. తడబడె లక్షణంబులను దారి ద్వితీయపరీక్ష భేద మే
ర్పడె నరుఁ డంచు భూత మని పాసెను సంశయమే తృతీయమం
దెడ రడఁగం జతుర్థము పరీక్షిత మైనది శాస్త్రబాల మ
జ్ఞుడు దన యజ్ఞతం దొలుగు చొప్పున జెప్పి విబోధ మీయడే?

గీ. ప్రకృతిలో నున్నవానికిఁ బ్రకృతిదృష్టి

కాక యప్రాకృతము చూపు గలుగు నెట్లు?

శాస్త్రములు లోకవిజ్ఞానసరణి నూది

విశ్రమించు నలోకసంవిత్సమాప్తి.

౨౯౫

క. ఆ యోగివరాచరితమె వ్యాయోగం బనెద నొకటి వాసవ! విను మా
జాయాసతు లొక్కడ విద్యాయుతులే కని రొకసుతు నత్యున్నత్తుక.

విష్ణుదత్తుఁడు వివ్రకుమారు బోధించుట

సీ. వాగుచు నిలిచియే పాన మన్నము భక్ష్య

మశనించు నొరులకు వశముకాఁడు

జల్పనృలుండు తిష్ఠన్మాత్రుఁ డను పదా

లతనిమూలమ్మున నభిధక్య్యె

ననవచ్చు నిది యిది యనరా దను విమర్శ

ముడిగి తన్నుఖిమున వెడలు నుడులు

వడుగు చేసిరె కాని వహ్నికార్యము సంధ్య

సావిత్రి జప మను సరణి లేదు

తల్లి తండ్రియు నేకపుత్రకుని వాని

సంస్కరించు తలంపున శ్రమపడ నయి

రడవి గొడవ పిశాచ మెయ్యదియె మోడమె

చారి కెటు వచ్చు నంచు సందఱు హనింప.

౨౯౬

సీ. మందుల నిప్పించి మంత్రజపమ్ములఁ

జేయించిరి ధనవ్యపాయ మనక

యేపుట్టలోపల నేమి పా మున్నదో?

యని సర్వతీర్థమ్ములందుఁ దోచి

రర్పించి రఖిలదివ్యవ్రాత మతిభక్తి

విసువక యుపవాసవిధులఁ దీర్చి

రెన్ని వ్రతమ్ములో? యెన్ని దానమ్ములో?

యెన్ని ధర్మమ్ములో? యెన్నరాదు

యిన్ని సేసిన లాభ మింతేని గాన

రాదు వ్రతప్రతికి గొడు కింక రా డను నెడ

నెవ్వరో చెప్పి రిపు డేగు మేగు మనిరి

విష్ణుదత్తునిమహిమంబు విశ్రుతి నని.

౨౯౮

గీ. వెంటనే దంపతులు సుతు వెంట బెట్టు

కొని చనిరి తన్నగరమునకు నతిభక్తి

విష్ణుదత్తుని దర్శించి వినతు లైరి

పుత్తుచరితంబు వినిపించి రాత్రవడుచు.

౨౯౯

ఉ. ఒక్కడె మాకు బిడ్డఁడు నహో యితఁ డిట్టిఁడ యైన జీవనం

బెక్కడి దక్కటా కలిగనేనియు సొంపును జంపు గల్గునే?

మ్రొక్కులు పుత్త్రభిక్ష యిడి పున్నెముఁ గట్టుకొనంగఁబోలు నా

న క్కరుణాకరుండు తదుదంత మెఱింగి తెఱంగు సొప్పడఁ. 300

క. నాకడ నుండును మీ కొడు

కాఁకటఁ గడు డస్సినార లరుగుం డెంటఁ

బాకము సిద్ధం బై నది

కై కొనుఁ డాతిభ్య మెనఁగఁగా విశ్రాంతుల్.

300

గీ. అనిన నో మని వారు గృహాంతరమున

భోజనపుఁ బని నుండ న మ్మునివరుండు.

నల్ల శిశుతల్లజుం గని యాదరమున

మేలి సంలాపమునకు నిమ్మొయి దొడంగె.

301

గీ. బ్రహ్మమూర్తీ! యెవండవు? వచ్చితేల?

యేమి పని నీకు నాతోడ? నేమి సేయు

చుంటి మేగుము తలిదండ్రు లున్న వనతి

కనుభవింపు యథానుభ మఖల మన్న!

303

క. ఏ నేమి నేయవలయునా?

యీ నీ బహిరంగచేష్ట నిక విడిచి లన

న్మానసమునఁ గొనినది యను

మానముఁ బోవనడచి యనుమా యనుచుండఁ.

308

గీ. ఏమి నేయుదు నెక్కడ కేగువాఁడ?

దేనిఁ గావలె నని కొందు దేని విడుతుఁ?

గార్యగంతవ్యపరవస్తుకలన లేక

పూర్ణుఁ డై యుంటిఁ బ్రాలయాంబువుల పగిది.

309

శా. జ్ఞానానందమయుండ నాకుఁ గలవే జ్ఞాతవ్యభోక్తవ్యముల్?

పానం బన్నము నేన త్రావఁ గుడువఁ బ్రహృత్తు! యోగ్యత్వ మే

దీ! నిష్ఠించి వచింప నించుకయు లేదే పల్కు? నే నంటె నీ

గ్నా నంచాడెడు యోగి యోగి కని బాహ్యసంగ మొప్పారఁగఁ.

310

మ. అనఁ జొచ్చెం బ్రతివాక్య ము ట్లయినఁ గదా? దోస మాచారమం

దనఘాతా! సుఖముండు మింటికడనే యజ్ఞప్రబోధార్థ మా

పనినై నం బొనరింపు వ ర్తిలుము జీవన్ముక్తభావంబుతో

ఘనబంధం బిది కాదో? యం చనెడు శంక న్మాను మే నాడెదఁ.

సీ. దేహభిమానంబె తెచ్చిపెట్టును బంధ

మును ముక్తి తత్త్వాగము నిజ మరయ

నాది నే ననుటె బంధము రూపము స్వరూప

మేను నాయది కాద యెదియు ననుట

మానావమానసంభవగుణదోషమ్ము

లభిమానవంతునియంద తోచు

హర్షవిషాదముఖ్యవికారవిషయవా

సన లభిమానసంజాయమాన

ములు శరీరాత్మబుద్ధికి మునివరుండ!

లేదు సంగ మద్భాబుద్ధి కీ దెనఁ గను

దాని వర్జించి కర్మవర్తమున మెలగు
మూఢునకె లేని సంస్కృతి బుధున కేది?

30౮

గీ. మనుజులకు బంధమోక్షకారణము మనమ
నవిషయము బంధకరము మోక్ష మొనఁగూర్చు
నిర్విషయ మైన లేదు సందేహ మిందు
నవధరింపు బుద్ధ్యాదుల కవలివాడ!

30౯

గీ. ఇంటిపని వ్యక్త యయ్యు బరేచ్చ నారి
పరపురుషసంగసుఖరసాస్వాద మెనయు
నట్లు జ్ఞాని బహిర్వ్యవహారి యయ్యు
బరపురుషసంగసుఖరసాస్వాద మెనయు.

3౧౦

గీ. మోక్ష మాకాశమునఁ గాని భూతలమునఁ
గాని పాతాలమునఁ గాని కలుగఁజోవ
దది యహంకారరూపమోహవివసాద
మగుట నిజరూపసంస్థానమ యగుఁగాదె?

3౧౧

గీ. అ య్యహంకృతీసంత్యాగ మన్న నించు
కేని శ్రమ మెనయంగ నౌ కృతీయ కాదు
కౌసుమావదలనమునకన్న లోచ
నాంచలనిమిలనముకన్న నది సుకరమ.

3౧౨

ఉ. చంచలశక్తికం బయిన స్వాంతమె లోకసమాకృతి స్విడం
బించు గ్రహించు న విష్వయమేలనముం గొనియాడు నర్థి యా
చించు భ్రమించు మోహమునఁ జెందు స్వయంకృతము స్థారించు నీ
సంచున నద్వితీయమున సంచలనం బెనయున్ ద్వితీయ మై.

3౧౩

క. ఇది యంతయు నీ యెఱుంగని
యది కాదు మహామనుండ! యా యీ చేష్టల్
వదలుము పితృసంప్రీతి
మది దలంచి వసింపు మింట మర్యాదమెయిన్.

3౧౪

ఉ. నాకుఁ బ్రియుడ వౌట మునినాథ! వచ్చించెద శాస్తి గాద యీ
లోకస్మృతి న్మొలంగు మెదలోఁ గొని కొండాకకాల మంతపై
నీ కగుదారిఁ బారె దని నీతులు సెప్పి భుజింపఁజేసినక
భీఁ దొలంగెఁ దస్మహిళ పెట్టిన యన్నము గొన్న యన్నెఱిక. 3091

గీ. ఇంతలో లోన విశ్రమం బెనసి వచ్చు
తల్లిదండ్రులకును బ్రణమిల్లె నాప్తి
వారు నతినిన్నయం బంది బ్రాహ్మణవరుఁ
గొలిచి కొనియాడ నై రి సంకోచ మెడల. 3092

సీ. మందులశక్తియో? మంత్రమహత్త్వమ్యు?
క్షణములోనె ఫలించె స్వామివైద్య
మెదియుఁ జేసినయట్టులే లేదు తాదృశం
డతాదృశం డెట్టు లింత కయ్యె?
మీబోంట్ల మాటలే మేలిమంత్రములు గా
కవి వేట లే వది యట్టు లుంచు
మనఘ! దయానిధీ! యన్నివిధముల
జీవన మ్మిచ్చి పుచ్చితివి మమ్ము
నెమ్మెయిం దీర్తుమో? యింక నీఋణమ్ము
కాక యధమర్ణతం ద్రోవఁ గలదె త్రోవ
యనుచుఁ దత్సత్కృతు లయి నెయ్యమునఁ గొలిచి
కొడుకుఁ గొంపోయి రింటి కెక్కుడు ముదమున. 3093

ఉ. ఆనెఱి యోగి వారి మరణాంతము నుండి యథాసుఖంబుగాఁ
గా నగు కర్మము ల్వరుసగా నెరవేర్చి చరించె నీతుమక
జానుగ నాత్మబంధుఁ డవసంస్మృతిబంధుఁడు నౌచు మున్నె వి
జ్ఞానసుధాబ్ధి బోధమున సంగభయం బెడయం గృతార్థుడై. 3094

సీ. కావున మోహమాత్రావృత మీ లోక
మాత్ము చిద్దును నిత్యు ననిశ మెనసి

తన్నుఁ గర్త వికర్త దాత భోక్త నటంచుఁ
దలఁచి విమూఢ మై తవులు బలిమి
ప్రత్యయసాక్షి తఁ బ్రత్యక్ష మనుభవిం
చియు నే నెవఁడ నెట్లు చెందు నెందు
నాకు నాత్మజ్ఞానమయ మని పరువెత్తు

బాహ్యసాధనములఁ బడయ వితగ
జనని కుచకోటరాసువుఁ దనయు మఱచి
యేడ్చు చం దందు నెమకంగ నేగునట్లు
గొల్ల కక్షున మవు గొట్టెప్పిల్ల బింబ
మంధువునఁ జూచి భ్రాంతి మల్లాడు నట్లు.

398

గీ. ఇవ్విధమ చెప్పఁ శాస్త్రము లెవ్వయేని
మోహమాత్ర మనువదించి ముందు తన్ని
రాసపర్యవసన్నము లై సారిది జ
నంబున కెద సుఖంబుగా నగవిరోధి!

399

గీ. మున్ను లేనిది యణుమాత్రము నొనరింప
వలయునది లేద యాగమాధ్వమున నెందు
శాస్త్రముల నున్నచదువు తాఁ జలుపునదియు
మోహసంపాదితడై వ్రతమున కలనలె.

399

క. ఇది యెల్ల విమర్శింపుము
మది నా శాస్త్రీయరచన మంచియొ చెడుగో?
త్రిదివేశ! నిర్ణయింపుము
పదులును వందలును వేలు పలుకు లిఁకేలా?

399

చ. అని గురుఁ డన్న విన్న యమరాధివిభుం డభిమానముం ధ్వజం
చి నమనతత్పరుం డయి వచించె సత్క్రమమున్ కుమింపు మా
ర్య! నిఖిలశాస్త్రధోరణు లనాది నవిద్య నెడల్ప నాత్మ వి
న్నునువున సంప్రకాశితు నొనర్ప నటం చిపు డే నెఱింగితిక.

399

చ. బహువిధ మాగమార్థ మను పర్యవసాన మెటుంగ లేని మో
హహతుల మాట కేమి? మహితాత్మ! నమస్వయ మాయె నాయెడ
విహితభవద్విబోధ మని పెక్కునతు ల్లుతు లాచరించి పో
యె హరిహాయుండు గీష్పతి నిజేష్టపరుం డయి యుండె బార్థివా!

క. ఇతిహాస మ్మిద్ది సమా
హితమతి నెవ్వఁడు ధరించు నెక్కాలము మో
హలమం బావిద్యక మా
కృతి కార్మణబంధముక్తికిం బాచి తగున్. 3-౨౫

క. అవహితమనుండ నై విం
టివే? సప్తోదాహరణి గడించితె తత్త్వం?
బవసీశ! మదికి నించెనె?
భవదభిమత మింకఁ బలుకువాడఁ గొనఁగదే. 3-౨౬

క. అను గురున కెలమి మ్రొక్కెను
జననాథుఁడు పలికెను మఱి జగదీశానా!
ఘనభవదనుజోధంబున
వినప్తనంశయుడ నైతి విద్యాధ్వమునన్. 3-౨౭

ఉ. నీదయ వేదశాస్త్రముల నిర్ణయ నిర్ణయ మెంచిన వ్విసం
వాదము లేద యిప్పు డుపపాదిత మయ్యెడు సర్థ మేక మె
చోచ్చో దిలకించినన్ మునుపు తుద్రము లన్న మతమ్ము లిప్పు డు
త్పాదిత తస్మహస్థిత ముదం బానరించెను జిత్రవృత్తికిన్. 3-౨౮

క. మన మిది యాత్మవిబోధ
మునుఁ జాలుకన చొచ్చులాగు పుణ్యభవద్వా
క్ష్పణిరూపితనిర్ణయమున
కు నపేక్షపడెడు తెలుంగుఁ గొనకొనె ననఘా! 3-౨౯

మ. అఖిలాతీతుఁడు బ్రహ్మనిష్ఠుఁడును నై యాదేహ మానక్తి లే
క ఖిలావ్యవృథవహారమార్గమున ముక్తం బైన చిత్తంబుతో

- సుఖముండం దగురీతిఁ దెల్పి గురుఁ డీ శుశ్రూషు నోమంగ నౌ
మఖ మొప్పుం జామి యంచు రా జనె నన స్మానించి యాచార్యునికా
క. దీపకుండు యానవిద్యా
రూపకులద్వితయదీపరూపితుఁ డనియెకా
నా పున్నెమ్మున వింటి ద
యాపర! పరమేతిహాస మది మదిఁ గొనియెకా. 33౧
- క. హృదయానందవిధాయక
మదియుం దత్తేశ్వరి తెతివ్యాము నం
మద మొదవించె బ్రాశ్చతు
లెద నిది శీలించి తత్త్వ మెఱుగుదు రార్యా! 33౨
- ఆ. ఇంద్రునందియంబు నినుసంశయంబును
దీక్ష నాదు శంక తీటకున్నె?
యిది యిటుంచి నృపున కీశుండు బోధించి
నట్టి చొప్పు చెప్పు మని యనుటయు. 333
- మ. సమయన్యాయవిచార్యమానుమనస్సంవిత్తనత్తాక! ని
ర్మమతావ్యక్తవిదుఃఖతాభిమతభూమప్రస్తుతానంద! చి
త్త్వమహత్త్వాభినయప్రకారవిలసత్తాత్పర్య! చందోల్బురీ
సుమనోభాస్వదలింగలింగితలనచ్చుద్ధాంగ! లింగోద్భవా! 33౪
- క. లింగగతవృత్తిభంగీ
భంగీకరణప్రకారబాభాతపదా!
లింగతదాసీతనతా
సంగీతస్థూలరూప! చంద్రపురీంద్రా! 33౫
- మా. ప్రతిశరదుపయాతప్రస్ఫురన్మాధవీస్వీ
కృతమధుమధుమాసోత్క్లిష్టరతత్పూర్ణిమాంతా
హితహితపరిచర్యాస్వీతకల్యాణవేలా
గతకవివరవర్ణ్యాఽఖండఖండాత్మలీలా! 33౬

సీ. ఆంధ్రేల రామకథాఽమృతమ్మున నింపె

వేంకటప్ప కవి సంవిత్పరుండు

హనుమాంబ వేరి మహాసాధ్వి పత్నిగా

ననుఁ గనె దనయు విత్తనయుఁ జేసె

నాత్రేయగోత్రుండ నాఖ్యఁ దాడేపల్లి

రాఘవ పూర్వ నారాయణుండ

శ్రీదేవి దయితగా శ్రీవిద్య నేమితు

బహిరంతరర్చానుభవ మఖిములుఁ

ద్వత్ప్రసాదిత వాచా ప్రవాహచితము

దత్తభాగవతాఖ్య పాదపమునందు

నిందుపురనాథ! లింగోద్భవేశ! యిదిగొ

ప్రసవగుచ్ఛంబు గై కొను పంచమంబు.

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

శ్రీ దత్త భాగవతము

షష్ఠ గుచ్ఛము

- క. శ్రీనగరాయితచంద్రపురీనేత్రోత్సవవిధానవృత్త్యవధానా!
భానాభానపరత్వాధానా! లింగోద్భవాభిధానాఽధీనా! ౧
- ఆ. అవధరింపు మీశ! ఆమీది గురుశిష్య సంలపనవిశేషచాకచక్య
మ గ్గురుండు భక్తుఁ డాత్మప్రియుం డైన దీపకునకు నెచ్చి తెలిపె నిట్లు.
- మ. స్మయమానాస్యలసత్సరోజుఁ డనుకమ్పామందిరుం డిందిరా
ప్రియతావిత్తుఁడు దత్తదేవుఁ డనియెం బ్రీతి నివ్విలోకించి శి
ష్య! యతాత్మా! యిట దత్తచిత్తుఁడవు కమ్మా స్వానుభూతాత్మతా
వ్యయసంపత్తి నెలర్చి కాఁగలవు జీవన్ముక్తతావస్థకుఁ. 3
- చ. మును పతిదుర్లభం బడుగఁబో యవమానద మర్థధర్మకా
మనిచయభోగభంగురము మానిత మీశ్వరభావ మదై యీ
యనె? యలనాఁడు నేటికిఁ గదా భవదాత్మ ముముక్షు కయ్యెడుక
విను మిదె కూర్చువాఁడ నిక వేడనిదాని నొసంగ నెట్లగుక? ౪
- సీ. ఆకలి వాయంగ నన్న మ్మె డేయమ్ము
నీర్వాట్యనకు నగు నీరు వోయ
రోగికి నౌషధం బీఁగావలయు నిద్ర
నాతురునకు నీయ నగు సుశయ్య
కామాతురునకుఁ దత్కామపూర్తియె విధి
బద్ధునకు విముక్తి భావనీయ
మే యిచ్చగలవాని కీఁబాడి యదియ య
స్వేచ్ఛన కన్యమ్ము నీఁగి వ్యర్థ

మనుచు నడిగిన దిచ్చితి నప్పటి కటు
 లట్టి యైశ్వర్య మెల్ల నే డస్థిరముగ
 నాత్మ నెంచితి? మెచ్చితి నార సత్య
 మక్రియము నిత్య మగు మార్గ మరసికొనెదె?

౫

దత్త దేవుడు కార్తవీర్యనకుఁ దత్త్వము నుపదేశించుట

క. నీరూపు నీకుఁ జెప్పెద

నోరీ! ముక్తుండ వయ్యె దొకమాత్ర నిర

ర్థారూఢముల యీ రెం

డౌరా బద్ధుండు ముక్తుఁ డను శబ్దంబుల్.

౬

గీ. బంధ మున్నదొ? ముక్తి యెప్పటికి నెల్లు

కలుగుఁ గలిగెడు నది నిల్వఁ గలదె యెందు?

నది వచించెద నెమ్మది నాలకింపు

వస్తుమాత్రమదాకారవై భవమ్ము.

౭

గీ. అస్తి భాతి ప్రియ ప్రత్యయాభిమతము

నామ రూప సమయ దేశ నయ రహితము

నిన్న నేడును రేపు సంపన్న మొకటి

నిర్విశేష మసామాన్య నిరతిశయము.

౮

క. నీరంధ్ర మనిర్వాచ్య మ

కారణ మవిచింత్య మప్రకార మలక్ష్యం

బై రహితనికేతన మై

యారాద్ధూరములు లేక యది వెలుగొందున్.

౯

గీ. నామరూపాదికవికల్పనలకు మూల

మదె యధిష్ఠాన మీ భ్రాంతి యొదవ ననియు

నట్టి శాస్త్రంబుచేతనే యట్టివాని

కే స్వరూపోపలబ్ధికి నెంచబడియె.

౧౦

గీ. మోహమాత్రమై భ్రమము రూపు గొన లేద
దాని కదియు ననాది య న్నూనికి బుధు
లాది బాలబుద్ధివిశుద్ధి కాడుదు రది
వాస్తవము కాదు శాస్త్రసంపాదితంబు.

౧౧

గీ. జీవుఁ డీశుఁడు సంశుద్ధచిత్తు జీవ
దేవభిదయు నవిద్య తద్వైతయయోగ
మా టివి యనాదు లం చని రజ్జభావ
కల్పితయె యీశజీవజగత్ప్రకృతి.

౧౨

ఉ. ఇందు నవిద్య లేనియది, యెమ్మెయిఁ దత్కృతభేద ముండు? న
స్పందునకుం బరాత్మన కెసంగును యోగము వేనితోఁ జిదా
నందనిజస్వరూపకలనం గనరానిద ద్వైత, మజ్జదృ
ష్టి చిలకింప నై న నగు శ్రీగురుబోధ మెలర్చునంతకుఁ.

౧౩

శా. ఆ నామమ్ములు రూపము ల్వులుకఁగా నాలింప నొ సత్యమున్
జ్ఞాన మ్మేక మనంత మతరము చిన్మాత్రం బఖండంబు బ్ర
హ్మనందంబు తమఃపరంబు ఖము నిత్యం బద్వయం బవ్యయం
బీ నామమ్ములు వస్తుతత్త్వమున కౌ వృద్ధక్రమాకల్పనన్.

౧౪

సీ. ఆత్మ యీశుఁడు పరమాత్మ విష్ణుఁడు వేద్యు
డన సదాశివుఁడు బ్రహ్మ శివుఁ డగ్ని
యింద్రుండు పరముండు నీశానుఁడు స్వరాట్టు
ప్రాణ మతరము విరాట్టు విభుఁడు
సవిత హృషీకేశుఁ డవిత నారాయణుం

డాగమకర్త దేవాది ప్రభుఁడు
పశుపతి కవి భగవంతుండు మనువు మ

హదూర్భత మన మహద్యక్ష మనఁగ
శంభు సోమాగ్ని శర్వ ప్రజాపతి పతి
దక్ష హరి ధాతృ సవిధాతృ ధర్మగమ్య

కాల మృత్యు యమా మయ క్రతు యజు స్త్రి
పా ధ్గురు నిధాన జీవనాస్పదము లనఁగ.

౧౫

క. అవ్యయబీజం బనఁగా

నవ్యక్తప్రభవ మనఁగ నది యిది యన నే

లా? వ్యక్తమునఁ బదాకృతు

లవ్యక్తపరు స్విశిష్ట నాభాషించుకొ.

౧౬

క. కనఁబడునది వినఁబడునది

జనించునది చింత్యమైన సర్వము లోకం

బున నెదియు వస్తు మాత్రం

బని లే దన్య మని తెలియనగు మహితమతీ!

౧౭

మ. నను నీ విప్పుడు పృచ్ఛనేసితివె ధ్యానం బీవు నెద్దానిఁ గూ

ర్చి నిమేషం. బెడలేక చేసె, దని సచ్చిత్తత్వరూపం బిదే

యని యంతఃకరణప్రవృత్తు లేడయ స్వాన్వందనంపత్తి నుం

టి నజ్ఞనం బవరం బిఁకేమి కల దంటిం గంటి నం చాడఁగకొ.

౧౮

క. ఇది యిటు లుంచు మునులచే

మొదట మొదట బాలబోధమున కాగమ సం

గదనముల భ్రమము పేళ్లని

యుదితము లగు వానిఁ గూడ నుపదేశింతుకొ.

౧౯

సీ. ప్రకృతి ప్రధానమ్ము బ్రహ్మయోని త్రివృత్త

నాదిభ్రమమ్ము విద్య పరదేవి

మాయ యవ్యయవిభ్రమము శక్తి కారణ

మధ్యాస మజ్ఞాన మని తమ మని

ప్రస్వాప మనియుఁ గారణభూత నందు ర

విద్యఁ గార్యావిద్యవిధము వినుము

స్వస్మరూపప్రకాశము వపురభిమాన

మభినివేశము భోగ మందుఁ గ్రోధ

మర్థహాని మృతప్రాయః శగుట యిట్టు
తైదు దీనికిఁ బర్యమ్ము లది నివృత్తి
నెనయఁగ నుపాయములు జ్ఞాన మనఁగ విద్య
యనఁగ జన్యము లివి మోహ మంతవట్టు.

—౨౦

గీ. ఆవరణ మన విశ్లేప మనఁగ రెండు
శక్తు లుదయించె మొదలి యజ్ఞానమంద
పర మపర మను భేదకల్పన మొనర్చె
ముందు పరిపూర్ణ మానంద మలచు నేది.

—౨౧

గీ. ఈశు నావరణ మెఱుంగనీయకుండు
లేని భోక్తృత్వభోగ్యావలిభ్రమంబు
నాత్మ సధ్యస్త మొనరించి యవశుఁ జేయ
సంసరించును విశ్లేపశక్తి జడుఁడు.

—౨౨

క. తా నెవ్వడో యెఱుంగడు ము
న్నే నిట్టిఁడ ననుచు లేని యితరగుణంబుల్
మానించి తిరుగు భ్రాంతిక
దీనుం డయి తెలివి వితరఁ దెలిసితి ననుచున్.

—౨౩

గీ. మాయ యాయత్త యైనవాఁ డాయె నీశుఁ
డతఁడు స్థస్థచిదానందుఁ డవ్యయుండు
మాయ కాయత్తు డైనవాఁ డాయె జీవుఁ
డతఁడు స్వావిర్భవద్దుఁఖితతికలితుఁడు.

—౨౪

గీ. హఠినీసంవిదాశ్లేష్టుఁ డనఘుఁ డతఁడు
సచ్చిదానందరూపుఁ డీశ్వరుఁ డనఁబడు
నఖిలసంక్లేశనికరసమాశ్రయుండు
స్ఫురదవిద్యావృతుండు జీవుం డనఁబడు.

—౨౫

ఉ. భావము కేవలం బది స్వభావమునం బ్రతిభాత మై జగ
జీవపరేశభావమునఁ జిత్రిత మైనది దానిఁ ద్రోవ వే

దావలి భూతసర్గవిలయంబులఁ గల్పనఁ జేసి చెప్పె నా
త్రోవయె సత్య మందురు పరు ల్పరిమూఢు లనాత్మవేదితఁ. ౨౬

ఉ. ఎక్కడి మాయభ్రాంతి యిది యెట్లు లడంగు నటన్న విన్ను తా
నెక్కటి యాత్మ లే దిట ననేకము లోకము దోచు మోహితుం
డొక్కనికే, తదన్యనకు నున్నది యుండు నొకండ, నిదితుం
డ క్కల గాంచు నొక్కరుఁ డహం యపనిద్రున కద్ది చెందునే? ౨౭

ఉ. ఏవిధి నమ్మనోరథ మనేకమనోరథపం క్తి నోలి నా
నావిషయానుష క్తము గనంబడఁజేయుఁ దలంచి చూడ స
ద్యావము కదై? యం దొకవిధంబున కే నటులే యసతై స
ద్యావసమాశ్రయంబున నుదంచిత స త్తనఁ దోచు భూవరా! ౨౮

సీ. ఐనఁ దత్త్వ మెఱుంగ నౌ నెటు లందువా?

యపధానమున విను మది వచింతు

నేపతార్థమునందు నెవనికి నజ్ఞాన

మున నన్యథాజ్ఞానము మొలతెంచుఁ

దన్నిరాసము లేక తత్త్వ మెఱుంగఁ డా

తం డెందు నెమ్మెయిఁ దడవెనేని

స్థానచోరభ్రాంతి ప్రకర్పవిభ్రాంతి

శుక్తిరాప్యమసీష చూడలేదె?

స్థానవా? చోరుడా? యను సందియంబు

చక్కగాఁ జూచు చూపున సడలిపోదె?

భ్రమ మెడలెనేని మివిలిన వస్తు వదియె

వాస్తవం బని యనరె? యెవ్వార లైన. ౨౯

గీ. వస్తుసిద్ధికి సాధనవాంఛ వలదు

భ్రమనిరాసమ్మునకె యత్నపరత వలయు

యాగయోగాదికము వేద మనువదించు

తెల్లని మూత్రకే యని యెంచు మెడఁద,

గీ. మునుపు నేడును రేపును బుట్టు మాట
కర్ణమే లేదు భాసించె ననెదె? యనుము
విను మృషాభాస మిది యని మనసు నేసె
ననియు మాయామయ మ్మని యరయుమయ్య.

30

క. ఇది నా భ్రమ మని యెఱుఁగుట
కెది యధ్వము? సంశయమై యేదీ? తల యె
త్తదు సత్యం బీ జగ మని
విదితులె కొందఁ అనుచుండ వినమే యనినన్.

31

సీ. ఏతదర్థమెకదా చేతోవిశుద్ధికి
నిత్యకర్మ మొనర్ప నెగడవలయు
నందు వినర్జింప నగు నిషిద్ధము కామ్య
మాభిచారికముఖానర్థకరము
మనము భక్తిం దత్ప్రవణముగఁ జేసి న
మర్చింపవలె నీశుసుదుఁ గృతము
నెంత ప్రీతి భజించు నీశ్వరు సత మంత
శుద్ధచిత్తుం డవుఁ జువ్వె జనుఁడు
బ్రహ్మలోకము మొదలు సర్వప్రపంచ
మిది యనిత్యము నశ్వర మిత భ్రమమె
మృష యని విరక్తుఁ డెన్నఁ డౌ మృప్తమలుఁడు
వాఁ డపుడె బోధనంపత్తి వడయఁ బ్రభుఁడు.

33

గీ. ఎవనికిని దేవునెడ భక్తి యెసగు బరమ
మీశ్వరుం డెంతొ గురుఁ డంత యెవని, కమ్మ
హాత్ము నాత్ముఁ బ్రకాశించు నర్థము లివి,
యన్యునకు శబ్ద మర్థమై యవగత మవు.

34

గీ. దృశ్యమున మేలు లే దన్న ధీ గడించి
స్వాంతమును జేరనీక దృశ్యము వెలార్చి

నిల్చెనా? పరనిర్వాణనిర్వృతి యపు
డుజ్జ్వలం బయి యుండు నయ్యోజ గాంచు.

37

క. ఆచార్య సన్మగ్రహమున
రోచించు విచార మల్లత్రోవనె తత్వ
ప్రాచుర్యము స్ఫురించుం
బ్రాచీనత స్వప్రకాశమాన స్థితీతోఁ.

38

ఉ. నీవు సమస్తకర్మములు నేర్చి వానర్చితి యాగయోగర
క్షావిధుల నృదర్పితవిశాలఫలముగ ని విచార మా
త్రోవ జనించె రాగము విధూతము గా మన మాయె నిర్మలం
బావల మత్స్రబోధము కృతార్థము కాగల దింక భ్రాంతి వోఁ. 32

గీ. భ్రమము నిరసించు సుపమ చెప్పఁబడు నింక
శాస్త్రునిదు లుపక్రమ ముపసంహరణము
కారణం బందు రద్దాని కలనమునకు
నాలకింపు ముషక్రమ మంధు ముందు.

39

ఉ. ఆపరతత్త్వవస్తువు చిదాత్మక మేక మనాద్యవిద్యచే
నాపరమాత్మనందుఁ గలయట్లు విభాగము తోచుచున్న దీ
చూపె భ్రమంబు మోహ మని సూరివరేణ్యులు వాదులాడు మా
యాపరనామకప్రకృతియందె ప్రపంచము సంభవించెడుఁ.

39

క. ఒకఁడు సదానందచిదా
త్మకుఁ డవు పరమాత్ముఁ డావృతస్వానందుం
డిక నొకఁడు పురుషుఁ డను మా
యికపు విభాగంబు దోచి యంతయుఁ జూపెఁ.

40

సీ. బ్రహ్మమువలన నవ్యక్త మావిర్భావ
మందె దాననె మహా త్తంకురించె
నందు నహంకార మన మాను గట్టెను
దన్మాత్రశాఖ లద్దానఁ దోచె

పంచీకృతము భూతపంచక మింద్రియ

దశకమ్ము తద్దైవతములు మనసు

సత్పరజ స్తమన్సంసర్గకలనగా

బహుసర్గ మిందు సంపన్న మయ్యె

రాజమార్గాండ! మానసభ్రమమయ మవు

నవలి సృష్టివిధి నియమ మని కలుగమి

నొక్కచో నాకనము మొద లొక్కచోట

తేజ మాది యటం చని రీ జగతికి.

౪౧

క. సరదేవాసురపశుముఖ

శరీరములు భౌతికములు సంభవమందె

సరి సూక్ష్మముల సూక్ష్మము

లురువు లనురువులును దత్తదుచితస్ఫూర్తి.

౪౨

క. భూతము లెల్ల స్వకారణ

భూతములం డింద సర్వము నహంకృతి ని

ర్ణీత మగు నది మహత్తన

నా తత్త్వము ప్రకృతి నదియు నాత్మ విహృత మా.

౪౩

గీ. లజ్జనకును సశేష మా నా లయమ్ము

స్వాత్మవిజ్ఞాని కదియె నిరాత్మక మవు

గాని యుభయుల కవశిష్ట మా నవహృతి

సచ్చిదానందఘన మాత్మ సాంద్ర మొకటె.

౪౪

ఉ. కావున రాజసత్తమ! జగ మ్మిది లేదు వివేకశీలికి

గేవల మాత్మ పూర్ణ మిది గా నదె తోచె విమోహవేళ న

ద్యావ మభావరూపము ప్రపంచమ కాఁ గనుపట్టుచున్న ద

జ్ఞావిలచితవృత్తికి యథార్థము నెప్పితి నే మనంగ నొ.

౪౫

చ. అనుడుఁ గృతార్థుఁ డైతి నని యర్జునభూపతి మొక్కి దేవదే
వుని వినుతించి సంశయము నోయె వినిశ్చయ ముప్పతిల్లె యో

గనితర! దీనవత్సల! యఖండసుఖాత్మక మాత్మ నాత్మ నె
య్యనువున రూఢిఁ జెందనగు? నానతి యీవె తదర్థ ముం చనన్. ౪౬

దత్తదేవుఁడు శ్రుతము రూఢం బగు విధ ముపదేశించుట

మ. భగవంతుం డను చిత్తశుద్ధి కలిగె నై వైరాగ్య మయ్యెన్ దృఢం
బు గురుప్రేమము దైవభక్తి శ్రవణంబుం గూర్చె సత్కూర్జితం
బుగఁ దత్త్వజ్ఞవినిశ్చితం బగు మహాబోధం బెసంగె స్మహా
క్తిగృహీతార్థత సర్వథా విలయమొందె హృత్త సవిశ్వాస్థయున్.

ఉ. ఎన్నివిధంబులం దలఁప నేకమె తత్త్వము బ్రహ్మ మద్వయం
బన్న యిదంవిధంబు సమనంతరభూమిక నెక్కఁ గ మ్మికన్
బ్రోన్నతచిత్త! బోధ మవరోక్షము నీకు ననుక్షణంబె సం
పన్నము గాఁ దలంచెద భవంబుభయం బెడయ న్నయంబునన్. ౪౭

గీ. అందు ముందు మననము సేయంగవలయు
నవలఁ గర్తవ్య మగు నిదిధ్యాసనంబు
దత్తచిత్తుఁడ వగు మిష్ట దాని తెఱఁగుఁ
జెప్పబోవుచునుంటి వాంఛితము నెఱయ.

౪౯

గీ. తత్త్వనిశ్చయకరము మద్వాఙ్మయమ్ము
వింటివే? దాని విజ్ఞులు వినికి యండ్రు
సర్వసాధనసంపత్తిజాతనిశ్చ
యాత్ముఁ డధికారిపూరుషుం డమ్మొయికిని.

౫౦

క. అవధారణలక్షణ మగు
శ్రవణం బొనరింపఁగ గురుసదన మెనయ నౌ
నవహితుఁ డుపశమనంశ్రయఁ
డవు బ్రహ్మమె గురుఁ డనంగ నౌ నవిధికిన్.

౫౧

గీ. తత్త్వమస్మాదివాక్యసందర్భ మర్థ
మతిదయాలుగురూపదేశాపితమ్ము

సమ్యగాలోచితము లింగవట్కమున నొ

నర్చునది శ్రవణ మృగ బేర్చు వింటె?

౧౨

గీ. తత్పదమునఁ బరమతత్త్వముఁ జూపి

త్వంపదమునఁ బురుషు ననువాద మెత్తి

అసిపదమున బోధించు నై క్య మల్ల

వాక్యము ధ్రువముగా నిది పట్టు కొనుము.

౧౩

గీ. త్వంపదము సన్నిహితమును బలుకుఁజువ్వె

తత్పదము పరోక్షతత్త్వము నొడువు

త్వమభిధేయ ముద్దేశించి తత్పదార్థ

సంవిధానంబు శ్రుతి సేసె సమ్యతము.

౧౪

ఉ. ఆరయ సంభవించునె తదర్థత? త్వంపదవాచ్యుఁడైన సం

సారికి నందువేని విను సాటువు సెప్పెద మున్ను గన్న శ్రీ

హీదుని నేడు చూచి యతఁడే యితఁ డంచను ప్రత్యభిజ్ఞ నీ

వే రహి భేదము ల్విడిచి యేకముఁ బిండముఁ గొందు వా రహిఁ.

క. జహదజహల్లక్షణసే

జిహాసితాంశముల వదలి చిద్భాగములక

సుహితమతి నెంచఁగా శ్రుతి

విహితార్థసమన్వయ ముపు వెరవెరి కనఘా!

౧౫

సీ. అగుణగోచరము సదానందచిద్రూప

మై యుండి మాయ సౌఖ్యము దుఃఖ

మనుభవించుచుఁ గర్త నని భోక్త నని సంవ్య

వహరించు సంసారి త్వంపదార్థ

మందుఁ జై తన్య మొం డంశంబు సంసార

మన్యాంశ మని యున్న యంశ మరసి

సర్వజ్ఞుఁడు పరమేశ్వరుఁడు తదర్థ మం

చెఱిగి చిద్రూపత్వ మేక మంశ

మనియు సర్వజ్ఞతాదిక మన్య మంశ
మనియు నిశ్చిత మొనరించి యల ద్వితీయ
భాగముల వీడి యాదిమభాగము లవి
రెండు లక్షించు నొం డౌటఁ బండితుండు.

౫౭

అన్న! వాక్యార్థ మిది సునిష్ఠున్న మైన
దీవె పరమము బ్రహ్మమ వింత నిజము
బ్రహ్మ మది చిన్మయము నీవ పట్టిచూడ
నెవ్విధంబున భేద మింతేని లేదు.

౫౮

త్వంపదమ్ము విశేష్యమ్ము తత్పదమ్ము
తద్విశేషణభావమ్ము సుద్వహించు
వీని దుఃఖిత నిరసించి వెలయు తత్స్వ
రూపత విధింపఁబడుచున్న దీ పథమున.

౫౯

వై పరీత్యమ్మున నెఱుంగవలె విశేష్య
మయ్యె, దత్పదలక్ష్యమహర్థమందుఁ
ద్వంపదమ్ము విశేషణత్వమునఁ జెంది
తత్పరోక్షత్వ మెడలించు దాని కయ్యె.

౬౦

పరమమలమ్ము త త్వ మనుభావ్య మనామయ మాత్మ యేక మం
చరసి గురూక్తి శ్రుత్యుదిత మైక్యము నిమ్మెయి నన్వయించి రె
ల్లరు విబుధాగ్ర్యు లి య్యుభయలక్షణపేర్కొ డికాండవేదముల్
స్మరణములుం బురాణములు శాస్త్రము లన్న యథార్థమా యిదే.

జ్ఞేయము సూక్ష్మబుద్ధుల కశేషవిశేషసమర్థితార్థ మ
జ్ఞేయము మందబుద్ధులకు సిద్ధము పండితమాను లజ్ఞ లీ
తోయ మెఱుంగకే తమకుఁ దోచినరీతిఁ బ్రవృ త్తిమార్గమం
దే యఖిలత్రయీమతము నెట్టులా? కల్పనసేతు రే మనఁ? ౬౧

శ్రవణలింగంబు లొగి నందు సంశ్రయింపు
మమరెడు నుపక్రమోపసంహారము లొకఁ

- ఉబ్బెనన మపూర్వత ఫల మర్థవాద
మట్టు లుపపత్తి యన నలరారు నారు. ౬౩
- గీ. ముందు శాస్త్రార్థ మారంభము నొనరించి
యంతమున దానినే నిర్ణయముఁ బొనర్తు
రమ్మెయి నుపక్రమోపసంహారము లవి
రెండు నొండవు లింగ మూరీకృతమ్ము. ౬౪
- ఉ చెప్పినయర్థయే మరలఁ జెప్పెడుచోప్పుల నాగమంబులం
దప్పటి కప్పు ఉబ్బెనన మందురు రెం డవు లింగ మద్ది యే
యొప్పులు శాస్త్రపద్ధతికి నొం డొకదారి నెఱుంగరావో యా
చోప్పు లపుర్యతార్థములు నుమ్ము తృతీయము లింగ మర్జనా!
- శా. జ్ఞానాప్యమ్ము ప్రయోజనం బఖిలశాస్త్రప్రోక్త మేకం బప
జ్ఞానధ్వాంతవిదాశనంబు ఫలలింగం బొఁ జతుర్థంబు నూ
క్తానూనార్థము దార్థ్య మొందగఁ బ్రశంసార్థంబు వర్ణించు ను
ద్ధానాన్యార్థము నిందుఁ బంచమము లింగం బర్థవాదం బనన్. ౬౬
- క. ఆగమసంగదితార్థము
నొఁ గా దని చేయు నాగమానుగతోహం
బొఁ గడమవడిన లింగము
నాగము లుపపత్తి యందు రద్దాని నృపా! ౬౭
- చ. మననము సేయఁగావలె సుమా గురుసంశ్రుతవిశ్రుతార్థచిం
తన మది స్వానుభూతి వివిధప్రథితార్థనయుక్తీనూక్తులన్
వినుము తదంగము ల్వమతివిత్తము లై నను సంప్రదాయశు
ద్ధి నెడఁ దలంచి చెప్పెద విధేయము యోగము సాంగ మాదృతిన్.
- గీ. యమము నియమమ్ము ధర్మశాస్త్రములయందు
మునుపె విహితమ్ము లగుట. నాననము నెంచి
యంగములు యోగమున శారె యనిరి యోగు
లిందుఁ గొండఱు వానితో నెనిమి దనిరి. ౬౮

గీ. ఏయెడ సమాధి యనుభవనీయ మగుట
ఫలమ, యంగము లేడు తత్త్వాప్తి కనిరి
ఆదియుగ మిది వీడఁ బంచాంగ మయ్యె
యోగ మానసము గణింప రొరులు నిదియ. 20

క. చతురులు వారల యోగము
చతురంగమె యనునియమము సంప్రత్యాహః
రిత ధారణ ధ్యాన మనఁ
మతిమంతల కిన్నిదార్లు మాన్యము లయ్యెన్. 21

క. ద్వివిధము సమాధి యంచు
స్వవికల్పము నిర్వికల్పనముఁ జేసి యొకం
డవయవ మవయవి యొకఁ డని
రవధానులు గొంద టిందు నయ్యెసంఖ్యన్. 22

గీ. యమము లివి పది బ్రహ్మచర్యాపరిగ్ర
హము లహింస యస్తేయ సత్యములు మాన
మభయ మాస్తిక్యబుద్ధి మందాక్షసంగ
వర్జనము లుత్తమనరసంప్రత్యమములు. 23

గీ. శౌచ మాచమనంబును స్నానవిధియు
బ్రహ్మయజ్ఞము జపము. తపము మదర్చ
సమ్మ సంతోష మఖిలతీర్థమ్ము లాట
మఖిము లొనరించుటయు నియమము లివి పది. 24

గీ. ఊరుజాన్వంతరమ్ముల నుభయపాద
తలములుం గూర్చి కూర్చుండు కలన స్వస్తి
కానన మృది యాదిగా నై కము లవి
యందుఁ దన కించు నానన మృమర నుండి. 25

మ. సమ మై నిర్జన మై ససౌఖ్యమయి నిశ్చబ్దంబు నై యొప్పు దే
శమునందు న్నిరుపద్రవం బగునెడన్ జైలాజినాద్యాచితో

త్తమసంస్థానమునందు నాననసుబంధం బూది యోగార్హిక్
సమకాయాన్యశిరోగలుండు యతి నిశ్చాంచల్యసుస్థేముఁ డై. 2౬

క. అభ్యాసము సేయందగు

సభ్యంచితవృత్తి నల్లఁ బ్రాణాయామం

బాభ్యంతరమలశోధన

మధ్యస్థిత మది జితముగ నాత్మ జిత మగుక.

22

చ. అతిబలమత్త మై సయుగ మై పరువెత్తెడు గిత్తదోయి శృం

గతలనిబద్ధపాశమునఁ గైకొని లోఁగ నొకండు లోఁగ ను

ద్ధతిఁ బెడఁబాసి రెండవది దక్కు విధంబునఁ బ్రాణచిత్తముల్

గతిఁగొను నం దొకొండు యతి కైవస మైన నిశ్చొండు నయ్యెడుక.

క. ఆయాసము లేకుండ ను

పాయమ్మునఁ గర్మ మస్మదర్పణబుద్ధిం

జేయఁగ నైన యతాత్ములు

వాయుజయము నెనయఁ గల రపాయం బెడయక.

2౯

ఉ. అమ్మెయి నుత్తరమ్ము లగు నట్టివి ధారణ మున్ను గాఁగ నం

గమ్ములు సంతరింతురు సుఖమ్ముగఁ గొండఱు ప్రాణయుక్తితో

నెమ్మది గెల్వ నెంతురు మనీషులె వారలు దాని కేమి? ప్రా

ణమ్ము యమించు పద్ధతి గనం ద్రివిధ మ్మృదు విస్మృ చెప్పెదక. ౪౦

గీ. వామనాసాపుటమ్మున వాతపోత

మారఁ బూరించి కుంభించి యవల మరల

దక్షనాసాపుటమున వదలఁగవలయు

వెలికి మెల్లన మాత్రల వెలితిఁ బడక.

౪౧

క. పదియాణ్ణిటఁ బూరక మరు

పదినాల్గిట గుంభకంబు పయి రేచము ము

ప్పదిరెండు మాత్రలనుఁ జే

యుదు రది వివరీత మొకళు లొనరుతు రనఘా!

౪౨

- గీ. కొందఁ జూనరింతు రిది బహిఃకుంభకముగఁ
 బిండశుద్ధి యగును దీనఁ బితృవాత
 ముఖ్యదోషమ్ము లెడలు సమ్మోద మొదవు
 సమలములు సర్వనాడికాద్వారము లగు. ౮3
- క. సహబీజమొ నిర్బీజమొ
 బహిరంతఃకుంభకమ్ము ప్రాణాయామం
 బహరహరభ్యాసక్రమ
 మహతంబుగఁ గూర్చి యోగి యపరోగుఁ డగున్. ౮4
- క. ప్రాణము జిత మగుడున్ వి
 జ్ఞాని ప్రయత్నమున మానసముతో విషయ
 జ్ఞానములవలన నింద్రియ
 భాసమ్ము గుదించు నదియె ప్రత్యాహృతి నాన్. ౮5
- ఆ. మనసు నాత్మ నిలుపు పనియె ధారణ యన
 నదియు సగుణ యనఁగ నగుణ యనఁగ
 నుభయవిధ యటంచు యోగమార్గప్రవ
 ర్తకులు నిర్ణయింతు రకలుషుండ! ౮6
- గీ. ఆత్మయందు విక్షిప్త మైనట్టి మనసు
 నసక్తదభ్యాసమున నరుఁ డాచిపట్టి
 మాటిమాటికి ధ్యేయమ్ము సూటిఁ గొలుపు
 ధారణనె ధ్యాన మందురు దార్ధ్యయుక్తి. ౮7
- క. ప్రాణాయామము మొదలగు
 నా నాలుగు యోగయుక్తి యంగమ్ములు న
 ద్దానికి నది ద్వాదశగుణ
 మానవివర్ధితము లండు మతిమంతు లొరుల్. ౮౮
- చ. అది పదిరెండు రెట్లయి సనూధి యవు న్నవికల్ప మిన్నిటన్
 మది మనసక్షమం బగుడు మాన్యుఁడు శాస్త్రవిచక్షణుండు నే

యః దగును బేర్చి నమ్మనన మద్ది పరాత్ముని వై దిగోక్తియు
క్తిదృశ నిరంతరంబుగ గతింగొను ధ్యానమె యందు తద్విదుల్. ౮౯

సీ. అల సవికల్పసమాధినే కవులు ని

దిధ్యాసనం బని తెలుపుచుండు
సర్వవిధముల విజాతీయ మపు ప్రత్య
యము నిరసించుచు నాత్మనాగి న
జాతీయతత్వత్యయాతిప్రవాసీక
రణ ముండు బుధులు లక్షణము వినుము
తద్గురునిర్ణీతతత్త్వమస్యాదివా
కార్మిణిము లింగవట్కాశ్రుతంబు
సమ్యగవధారితమ్ము లాక్షణికశక్తి
సమవబుద్ధము ధారణాశతవిచింతి
తము మనసముఖవశము చిత్తమున యమికి
నియతసమవస్థిత మ్ముపుటయె సమాధి.

౯౦

సీ. అక్షాదికవివిక్త మపు మత్స్వరూపంబె

పరము బ్రహ్మము పరాత్పరమ మైన
బ్రహ్మమ్మె యా నేను శ్రౌతమార్గప్రాప్య
మద్వయ మానంద మంతరహిత
మాపూర్ణ మమల మనాయస్త మపు నిత్య
సచ్చి దనామయ స్వప్రకాశ
మే నైతి నను మనోవృత్తి దృఢం బపు
నందుఁ జైతన్యంబు వ్యాపకంబు

తగ స్థితంబె కదా సదాతన మదె యహ
మనెడు వృత్తి ప్రవాహదార్ధ్యమున సూర్య
కాంతయోగంబుచేఁ దూలకలిక నగ్ని
యట్లు చిత్ప్రతిభింబ మా యతి కగపడు.

౯౧

మ. ప్రతిబింబాత్మచిదిత్థవృత్తి యకలబ్రహ్మంబు స్వాధారతా
ప్రతిపత్తి నిష్పషయీకరించి తొలగించు బ్రాగ్నిదియగ్రామని
వృత్తమం బద్ది వినప్త మైన సమయుం దాఁ దన్మయం బొటఁ ద
త్కృతకార్యాత్మజగత్కలాపములతోఁ గీలింపు భూపాలకా! ౯౨

ఆ. వృత్తి యను నుపాధి విలయంబు నొందిన
స్వప్రకాశవస్తుసంప్రకాశ
నము నొనర్ప నవసరమ లేమిఁ జిత్వతి
బింబ మగును జిత్త వృద్ధినివాద! ౯౩

గీ. బ్రహ్మవిషయం బెఱుంగని వానియందె
చిత్తవృత్తి ప్రయోజనసిద్ధి కాంక్షు
మనసుతోఁ జూడఁదగినది యనియె శ్రుతియె
మానసీయ స్వయమ్ముగా మానసీయ! ౯౪

చ. మనసు తలంప లే దచట మాట లడంగు స్వయంప్రభంబు వా
జ్మననవరంబు జ్యోతి వరమం బది యంచు వచించె వేద మే
యనువున వేద్య మా మదికి నందువా? తచ్చుతి బ్రహ్మమందు నొ
ప్పనిది ఫలప్రవర్తనమె స్వాంతము వృత్తి ప్రవృత్తి నొప్పె బో. ౯౫

గీ. బ్రహ్మమందు నజ్ఞాననిరాసమునకు
వృత్తినంవ్యాప్తి వలయున భీతియందు
వోలె స్వప్రకాశంబునఁ బోలదు ఫల
సంప్రకాశనశక్తి యనంతయంబు. ౯౬

గీ. ఎంత కి మూర్ఖుని సిద్ధి యా నంతవఱకు
వృత్తి యడఁగదు కావున వృత్తియందు
జాత్యవిజ్ఞేయసంవిభాగాతిభాన
మా నెఱి స్వభావమునఁ దోచు టనుభవంబు. ౯౭

క. సవికల్పసమాధి యిదియె
యవికల్పసమాధివృత్తి యడఁగిన నగు నం

దవిభాగము తత్త్వం బను

భవరూపం బెనయ నౌట భాస్వద్బుద్ధి!

౯౮

చ. యతికి మనమ్ము నిమ్మెయి నయమ్మునఁ గూర్చుచునుండ సంతరా
యతతులు గల్లు సిద్ధు లణిమాదులు మున్నగుఁ దత్త్వసక్తి ని
ర్హత మగు యోగ మాముఖును నామెయి సంస్మృతి నశ్వరమ్ము కా
దిత వని నన్ముతింపఁడు మహేచ్ఛ డెఱింగి తదీయసంగతిక. ౯౯

గీ. చిత్తము శమింపజేయు విషిష్ట మైన

లయము నెనసిన బోధించు నయ మెఱింగి

కనుఁగొనుఁ గపాయపక్వతఁ గదలనీడు

సమసమాపిత మది యైన సాధకుండు.

౧౦౦

క. సువరీత బుద్ధిఁ గొని యం దపసంగత నే రసంబు నాస్వాదింపం

డువమాన మట్టి నియతికి నవేతవాతస్థదీప మందురు విదితుల్. ౧౦౧

శా. వృత్తివ్యాప్తివిహీనసుస్థిరుఁడు బ్రహ్మభూతుఁ డౌ యోగీక

చిత్తగ్రంథి విభిన్న మా సకలసంజేహంబులుక ఛిన్నతా

విత్తంబు ల్కృతకర్మము ల్విహతముల్ విద్య ల్కృతార్థత్వసం

పత్తు ల్లాగల వొక్కమాత్ర నృపతీ! పాటింపు మి ట్లింతయుక. ౧౦౨

క. ఈ వెరవున యోగావ

స్థావిధ మాత్మానుభవము దాఁగ నొడివితిక

భావింపు మెడఁద రూఢం

జౌ వాస్తవ మరయువాఁడ వది యట్లుండెక.

౧౦౩

క. అకులున కాకులబుద్ధికి

వికలున కిది చెప్పఁబోకు వినయాదిగుణ

ప్రకటనకు శిష్యునకుఁ జె

ప్పకయుండకు మెప్పుడేని భవ్యమనీషా!

౧౦౪

క. ఈ గతి యోగాదేశము

యోగీశక్వతంబు నెనసి యుర్వీశుఁడు భ

క్త్యాగతసాధ్వసుఁ డై భూ
భాగంబున దండవత్ప్రపతితతనుం డై .

౧౦౫

ఆ. సుచిరమునకు లేచి శుంభన్మనఃపద్మఁ
డశ్రుపూర్ణనయనుఁ డై ముదమున
ననియె మేనఁ గంప మంజలి యకాదల
గద్గదత గలమునఁ గానిపింప.

౧౦౬

కార్తవీర్యుని కృతార్థతఁ డెలుపు ప్రసంగము

ఉ. మోహమహాంధకారము సమూల మడంగె భవద్వచోమృత
వ్యాహత మై యుషర్బృధనమర్చకు శీతభయాదికం బనం
గా హృదయాంబుజంబును వికాసము నొందఁగఁజేయుచుం దమో
వ్యూహముఁ జించుచుం బూడిచెఁ బూర్వమై జ్ఞానసహస్రభానుఁడుక.

ఉ. ఇంతయు నీదుపాదకమలేహితసేవఫలంబె వేరే లే
దంతటి సిద్ధు లిచ్చి సకలార్తు లెడల్చి విశుద్ధిఁ గూర్చు పా
దాంతమహాశ్రయంబు విడనాడి యెవం డొరు నాశ్రయించెడుక
హంత కృతజ్ఞుఁ డైన బురుషార్థ పరుం డఖిలేశ! సిద్ధికిక. ౧౦౮

ఉ. వీడ లెడల్చి మోదమును బిండు భవత్పద మాశ్రయితురే?
వాడలనుండి వచ్చి విభవార్థము దేవ! మహానుభావ! కా
రాడుచు హంసులుం బరమహంసులు నిమ్మెయి నిన్నుఁ గొల్వ నౌ
వాఁడె సమాశ్రయార్హుఁ డగు వాఁ డని వెంబడుఁ బూరుషార్థముల్.

ఉ. నేనుఁ దథావిధం బయిన నీచరణాబ్జమున న్నమస్సు లెం
తే నతిభక్తిఁ గూర్తు నదియే కద సర్వలయాస్పదంబు తా
పానుశయాపహంబు సకలాశ్రితజన్మజరామయఘ్న మీ
శానవిరించిత త్తనయశక్రముఖామరవంద్య మం చొగిక. ౧౧౦

క. శీతలము శాంతికర మతి

పూతము స్వాత్మావభాసము సుమంగల మా

భాతశుభార్థము సేవ్య మ

తీతా! నీపదము మాకు నిత మనిశ మగున్.

౧౧౧

ఉ. పువ్వలమాలయం దహివిబోధము వోలె వృథావిభాత మై
యెవ్వనియందు నీనదసదీహితవిశ్వము సత్య మెంచ లే
దవ్విభు నిన్ను సంభవమహాంబుధి ది క్కటి చిక్కువారి మే
ల వ్వలికట్టఁ జేర్చు పరహంసగతి న్నతుఁ డై యజించెదన్.

౧౧౨

ఉ. ఆ నిను నిత్యముక్తుఁ బరిశుద్ధు విబుద్ధు మహేశు సర్వర
తూనుగృహీతవిగ్రహు సనన్యసమానుఁ బ్రసిద్ధు నింద్రియ
ప్రాణశరీరతద్విషయవాసనలం బెడఁబాఁచి చెందుచు
న్నా నిదె సచ్చరణ్య శరణంబు సమస్తవిధంబులం బ్రభూ!

౧౧౩

శా. ఆ యీ దేవుఁడ వీవు తోఁచి మును మూలాధారమందుం బరా
ఖ్యాయోగంబునఁ బ్రాణఘోషణముతో నా నాభి పశ్యంతికా
స్థాయత్సుత్కృత రూపుఁ గాంచి హృదయస్థానా ప్తితో మధ్యమా
ఖ్యేయం బై ముఖసీమ వైఖరి యనం గీలింతు నిష్టార్థముల్.

౧౧౪

గీ. మండల స్వేడి గా నిండి మధ్యమాన
మగుచు రవ్వగఁ దోఁచి యయ్యనిలబంధు
డింధనము లొంది దీప్తుఁ డై యెనసి హవ్య
మిడుఁ బ్రసిద్ధుల నట్లు నీ వీశ్వరేశ!

౧౧౫

గీ. ఆది నవ్య క్త మేక మై యవలఁ గాల
గతిఁ ద్రివృద్ధూప మై శక్తికలితయుక్తిఁ
బుడమి నెనసిన విత్తనంబులవడువున
నై కవిధమున వెలయు మహాత్ముఁ గొలుతు.

౧౧౬

ఉ. ఎం దిది ప్రోత మోత మయి యెల్ల వెలుంగు? గుణప్రధానమం
దొందు పటంబువోలె నెదియుం దనయం దనువాదమాత్ర మా
చందమ కాని వేటొకఁడు చక్కగఁ జూచిన లేదో? సచ్చిదా
నందఘనున్ నిరాకృతిమనఃప్రియు ని న్నైనయంగ నయ్యెదన్.

౧౧౭

శా. ఆనంసారనగం బనాది మది మాయాభాత మయ్యెన్ ద్విబీ
బాసంగంబు త్రినాల మూల శతకవ్యాప్తంబు సకంధంబు లై
దాసం బంచరసంబులం గురియుఁ జిత్రస్పృతప్రసూతంబు సం
వాసం బద్ది సుపర్ణు లిద్దఱకుఁ గొమ్మ లూడు నే డొప్పెడున్. ౧౧౮

ఉ. రెండువిధాలఁ బండు నల వృక్షము నందలి పండులందు నొ
క్కండు భుజించు గ్రామముల గ్రద్ద లరణ్యనివాసిహంస లొ
క్కొండు దిను ససములము మహాచ్ఛిత్ర మ్మా నిది విద్వేగొడ్డలిం
జెండి మునీశతండు మెనసెం బరమాత్ముని ని స్పదీశ్వరున్. ౧౧౯

గీ. అట్టి నిన్నిట్టి నే నుభయ ప్రకార
కారణఁ బురాణఁ బురుషు సుఖప్రదాన
శీలుఁ జిత్రకాశాత్మకుఁ జేరి మ్రొక్కి
వృజినజలనిధిఁ గడతీటు వెర వెనసిత.

౧౨౦

క. గురు గురుతరు గురుగమ్యుం
గురుత్తముని దేవు గమ్యు గుణపారు గుణా
కరు దేవవంద్యసుచరణ
నరోజు వందనశతముల సంభావించున్.

౧౨౧

చ. అని వినుతించి మ్రొక్కి వికచాస్యవిలోచనహృత్సరోజుఁ డౌ
ననుగతు నెంచి ప్రీతి వికచాస్యవిలోచనహృత్సరోజుఁ డై
యనిమిషబృందకేతు వనె నయ్య! యెటుంగఁగనయ్యెఁ దత్త్వ మ
ర్జున! యవశిష్ట మే ననెదఁ జూడుము సల్పఁగఁ జాల మే లిడన్.

చ. గుహ యిదె గాంచనయ్యెడు నిగూఢ నిరామయ హృద్య యం దనో
కహమున మూలమందు సమకాయశిరుండవు స్వాసనుండవున్
సుహితండు నై విచింతనము సుస్థిరతం దగఁ జేయు మింక మ
ద్విహితము తత్త్వ మె ట్లనుభవించితివో? యటమీఁదఁ జెప్పుమా.

గురునాజ్ఞతో నర్జునుడు స్వరూపానుభవ మందుట

క. అవబోధంబో? సమాధియో?

యవుఁ జిర మనుభవముఁ జెంది యగుదువు కృతి వం

చు వచించి దక్షిణము కర

మవసీశునిమూర్ధమందు నభవుడు గూర్చెన్.

౧౨౪

ఉ. అచ్చట జొచ్చి రాజు విధి నాచమనం బొనరించి యింద్రియ

ప్రోచ్చయనంప్రసత్తి గురువు ల్వివరించినయట్ల నేయఁగాఁ

జొచ్చెను వచ్చె నప్పుడె విశుద్ధదృఢాననికి న్నమాధి త

త్సచ్చరితప్రసాదమున స్థాణువినిశ్చలుఁ డయ్యె నొయ్యనన్.

౧౨౫

ఉ. అల్లలి వర్షమాసయుగ మై చన మాసవభావ మొంద నై

మెల్లన లేచి వచ్చి ప్రణమిల్లె గురుప్రభుపాదయుగ్మమం

దుల్లసితార్ద్రదృష్టిఁ గనియుం గొనియు న్భగవంతుఁ డాన యీ

నల్ల రహాపురస్థలమునందు వసించెను బ్రీతి నాతఁడున్.

౧౨౬

మ. స్మితపూర్వంబుగ నంబుజేక్షణుఁ డనెన్ శ్రీమంతుఁడా! కాల మే

గతి నిండాఁక నయించితో? తలఁచెదే? కాయంబు నున్దంబె? నీ

మతి నైశ్చల్య మనుత్తమం బొలసెనే? మానించితే తత్త్వ? మ

య్యతియాతం బనుభూతముం డెలుపుమా యామూల మవ్యగ్రతన్.

క. అను దత్తగురున కిట్లను

మనుజేంద్రుఁడూ దేవ! నిన్నె మానించునెడన్

మనముం గరణమ్ములు ఊణ

మునఁ జిత్తనువందు విలయమును బొందె ననా!

౧౨౭

మ. పరమానందపదంబున న్మునిగీతి స్థాసింపదయ్యెన్ హృదం

తరమందుం ద్రిపుటీవిధం బెదియుఁ దృప్త్యంబూషితం బాత్మ సా

ఖ్యరసం బర్ధి ఊణార్థ మేననుభవం బందంగనాబో బలో

త్తర మారభము లాగె దేహదశకుం దచ్చక్తి నే మందు నొ.

౧౨౮

గీ. త్వత్ప్రదాంభోజ మొకఁడె బోధకర మంటె

లేదు రెండవు కారణం బేది యేచి

నోదయామయ! యేల బహూక్తు లింక

దేవుఁడ! భవాబ్ధినుండి నిస్తీర్ణుఁ డైతి.

౧౨౯

సీ. ప్రాపితం బయ్యె బరానందనందోహ

మాకులత్వము లేక యమరినాడ
కర్జము కృత మయ్యె జ్ఞాతవ్య మాజ్ఞాత
మయ్యె బ్రాప్తవ్యంబు ప్రాప్త మయ్యె
శేషము లే దింక జిత్తము చిత్తత్వ
మనుభూతము సుఖము గొనఁ బడువిడు
చున్నది రాజ్యము నొందిన విడిచిన

యోగపారగ! దుఃఖ మొనరఁబోవ

దమల మవు చిద్రసమున గ్రాహ్యము లేదు
లేద యగ్రాహ్యమేని గాలికము దై శ్య
మే పదార్థము నెంచిన నేక మైన
యల చిదాత్మయ కాక లే దన్య మొండు.

౧౩౧

గీ. పూర్ణ మానంద మిదియు నాపూర్ణ మయ్యె

నల చిదానందకలన మహాత్ముఁ డీశుఁ
డొకఁడ కా కన్యము పదార్థ ముండ దన్న
సిద్ధసిద్ధాంత మిపుడు సుసిద్ధ మయ్యె.

౧౩౨

క. ఇందాఁకఁ జిదానందా

మందుడ నవు నా కివి సుఖమయములె యన న
య్యెం దెనలు దేవు నానం
బొందెద నా గుహానె మరలఁ బురుషోత్తంసా!

౧౩౩

గీ. త్వత్పదాబ్జావలోకనాదరమునందు

స్వస్వరూపలోకనసౌఖ్యమందు
నంచ లేదు విభేద మింతేని గాన
నేది సెల విచ్చెదో? యదియే యొనర్తు.

౧౩౪

క. అను శిష్యున క గురుఁడు

న్మును స్నాన మొనర్చి నిత్యమును దీర్చి కృతా

శనుడ వయి నేడు వోయినఁ

బునస్సమాధి నెనయంగఁ బోయెద వనుడున్.

౧౩౫

క. అటు నేసి మ్రొక్కి గురునకుఁ

దటుకున గుహ సొచ్చె రాజు తద్గురువాంభన్

దిట వెనసి యారు మానము

లటు చన మఱి చొచ్చె వాని యనుశాసితతోన్.

౧౩౬

ఉ. వత్సర మేగఁగా వెలికి వచ్చి గురుం గని మ్రొక్కి యాతఁడున్

“వత్స! వసాగ్రతో మమ యనం బద మొత్తుచు నొద్దనున్న ని

ర్మత్సరు నాదరించి వినుమా యనుమానము వాయలేదె? సం

దిత్సితమందుఁ జెప్పఁగలదే? కృతకృత్యుడ వై తి పొ మ్మిఁకన్. ౧౩౭

దత్త దేవుని యనుశాసనము

ఉ. ఆ రహి నీదు ప్రశ్నముల కన్నిటికిం బదు లంటి వింటె? యా

చారముఁ గూర్చి నీకుఁ గల సందియముం బెడఁబాతు దానితో

ధారుణినాథ! నా కయినఁ దత్త్వ మెఱిగిన నీకు నైన లే

దారయఁ గృత్య మైన నది త్యాజ్యము కాదు సనాతనం బనా! ౧౩౮

చ. ననుఁ గని యిందుఁ గొందఁ జయిన న్విడనాడరె? వర్ణధర్మవ

ర్తనము లటంచు లోకము కృతంబున కే నొనరించుచుంటి ని

త్యనియతధర్మకర్మముల నన్యులతోఁ బడలేక బాధ లొ

ప్పనివను లప్పుడప్పుడు నెపం బడి చేయుచునుండు నందనా! ౧౩౯

ఉ. నే నొనరించుచుంటి నని నీవు నొనర్పకు మా వ్యతిక్రమం

బే నెఱి సద్గ్రహస్థవిధియే భవదాచరణీయ మెప్పు భూ

మీనుడ! లోకసంగ్రహము నెంచుము చోదన శట్టు లుంచు మె

వ్యానికే దప్ప దుత్తముని వర్తన మెంచి చరించు టుర్వరన్. ౧౪౦

ఉ. ఆతఁ డెడేఁ బ్రమాణ మన నందఱు నదై ప్రమాణ మందు రా

భీతికి మూర్ధ మొగ్గి సరవి న్విధిఁ దప్ప డొకప్పుడే భయా

తీతుఁడు దోషబుద్ధిన విధి న్విడనాడఁడు సద్గుణం బటం
చేతటి శాస్త్రయంత్రితమునేఁ గొనియాడఁడు బాలుపోలికన్. ౧౪౧

గీ. ఆత్మరతి యెవ్వఁ డెన్నాఁడు స్వాత్మత్వపుఁ
డాత్మయందె సంతుష్టుఁ డౌ సట్టి యోగి
కాచరింపంగఁ దగిన కార్యంబు లేదు
కృత మకృత మాతనికి నర్థ మిడ దెడపదు. ౧౪౨

ఉ. ఎందును నర్థసంపనిత మేకము గల్గద యట్టి వాని కా
నందమునందు నాప్లుతు లనం దగు పూరుషు లిందు నిద్దఱే
యందుము యోగయుక్తుఁడు భయాతిగతుం డొకఁ డొండు బుద్ధికిం
జెందనిచోటు నొందిన ప్రసిద్ధుఁడు తక్కినవారు లెక్కయే. ౧౪౩

చ. గృహమున కేగు రాజ్య మొనరింపుము భూప్రజ లిచ్చ మెచ్చ న
స్వహము యజింపు దేవతల యాగములం బితృవర్గము స్వస్వధన్
మహిదివిజాతులం దరతమత్వ మెఱింగి సువర్ణకన్యకా
మహిగృహగోప్రదానముల మాననలం బరితృప్తు లౌ నటల్. ౧౪౪

గీ. అప్పుడప్పుడు దర్శన మర్థిఁ గూర్పు
మమ్ము మఱవకు మవ్యగమతివి కమ్ము
తత్త్వవిద్వర! యేకాగ్రతఁ గొను మెపు
డనుభవించిన స్వానంద మనుపదంబ. ౧౪౫

క. అనుశిష్టుఁడ వై తివి వౌ
మ్మనినట్లులె యాచరింపు మన్న! యనినన్
మునిమండలికిఁ బ్రదక్షిణ
మును మును వొనరించి హర్షమున విహ్వలుడై. ౧౪౬

క. ఆనందాశ్రుకలాకులుఁ
డై నిజగురు దేవునాన నాత్మనగరికిం
బో నయి యథోపదేశం
బాసరపతి సంచరించె ననుయాత్మమణి! ౧౪౭

క. ఇది కార్తవీర్యునకు ద

త్తదయానిధిదత్త మైన తత్త్వవిబోధం

బెద నిల్పుకొనుము దీనిం

బదిలముగా ననె గురుఁ డని వర్ణించుటయ౯.

౧౮౮

క. ఏకకుబేరసఖత్వప్రాకటకై లాసశై లపరివర్జనధీ

నై కకుబేరాయితవై శ్యాకరచందోలుపురవరావాస! శివా!

చ. అగుణ! గుణప్రకాశక! గుణగుణలోకవివర్తమాన! భా

వగతనిజప్రభావపరభావసమీకరణప్రకారతా

నుగత! నిరస్తశాత్రవమనోవినిరీక్షితభావరూప! రూ

పగతముఖక్రియాగుణవిభాతవిభాప్రకృతిప్రసాధకా!

౧౮౯

మాలిని. అధిగతసుఖరూపా! హఠిహారప్రకాశా!

విధివిధుముఖవిత్రస్వీయతత్త్వావకాశా!

విధివిధిసరచేతోపీధిలబ్ధప్రవేశా!

బుధజనవరివశ్యాపుణ్యవై రిప్రణాశా!

౧౯౦

సీ. ఆంధ్రేల రామకథామృతమ్మున నింపె

వేంకటప్ప కవి సంవిత్పరుండు

హనుమాంబ పేరి మహాసాధ్వీ పత్నిగా

ననుఁ గనెఁ దనయు విత్తనయుఁ జేసె

నాత్రేయగోత్రుండ నాఖ్యఁ దాడెవల్లి

రాఘవ పూర్వ నారాయణుండ

శ్రీదేవి దయితగా శ్రీవిద్య సేవిత

బహిరంతరార్చానుభవ మఖములఁ

ద్విత్రసాదిత వాచా ప్రవాహచితము

దత్తభాగవతాఖ్య పాదపమునందు

నిందుపురనాథ! లింగోద్భవేశ! యిదిగొ

పవనసూనస్తబక మిందు సన్నిధిఁ గొను.

౧౯౧

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

శ్రీ దత్తభాగవతము

సప్తమ గుచ్ఛము

క. శ్రీలింగోద్భవనామా!

బాలకలానిధివతంస! పార్వత్యంకా

లాలితభక్తజనా! విష

యాలోలశరీరీదూర! హర! హృతమూరా!

౧

ఁ. అవధరింపు మవల నడిగిన యనుగున

కనియెఁ గురువరుం డనంతరంబు

కార్తవీర్యచరితకము మునులకు సూతుఁ

డానతిచ్చె నట్లు లనెద నేను.

౨

చ. కతివయమానము ల్సనుషుఁ గ్రమ్మఱ వచ్చె నరేంద్రుఁ డత్రినం

తతి యతి సుత్కలం గనుఁగొనన్ గురుపాదుకఁ డాల్చె మూర్ధమం

దతఁడు గవుంగిలించి ధృతి నానతి యీ నెదుట స్థరాస్థలిం

గతభయుఁ డుండి దేవుఁ డడుగ న్స్వశుభం బనియెం బ్రసక్తితోన్. ౩

ఁ. సూరెల నున్న మానుల విశుద్ధతలం గొనియాడి వారి వి

స్తారతపఃప్రచారకలితప్రతిపత్తులఁ బృచ్ఛసేసి యా

కారముఁ జూచి ప్రత్న మవకాశముఁ గాంచుట నెంచి యాత్మని

స్తారకుఁ డైన దేవునవిధంబున నంజలిఁ బన్ని యిట్లునున్.

౪

ఁ. కాంచితి నీప్రసత్తుల జగద్గురుఁడా! పరమంబు శ్రేయ మ

భ్యించితుఁ డై తి ధన్యుఁ డన నై తి ననుగ్రహసంగ్రహంబుతో

వంచితు లై భవార్ణవజవంబున దుఃఖితు లైనవారి భా

వించి వచించుచుంటి మునివిగ్రహ! దేవ! దయాపరా! నతుల్,

౫

కార్తవీర్య మతొక ప్రశ్నము
సీ. ఎవఁడు స్వరూపంబు నెఱిగి భావించినాఁ

డరసె వినెం జేసె నఖిల మతఁడు

త్వత్ప్రసాదమున నద్యయ మాతృపద మేను

భావించి కను ననుభవము దారి

నాకన్న దృశ్య మన్యము లేద కాన్పించు

నదియొ? నిర్దేశం బతికరణుండ

సచ్చిదానందనిజస్వరూపుండ సక

లాశ్రయుండ నకర్త నభిదుండఁ గద

యనఘండ! సదాచరణము దురాచరణము

నిట్టిమాబొంట్లకే ఫల మీయ దీశ్వ

రేశునకుఁ బుణ్య మే శ్రేయ మీచ్చు?

నాపదల కనాచార మేది సంధాయకమవు?

క. నిపుణముగ నిరూపించినఁ

గృహపరుండ! మోహకరమ యీ నీ యాచా

రపు సరణి జనములకు నే

వపుగతి శుద్ధగతి యవ్యవస్థితములు గాఁ.

క. ఆ యీ విషయము వినఁ గుతు

కాయత్తం బైనది మది యఖిలేశ్వర! యీ

తోయమున నీవు మాఘ

స్నాయి వగుట కర్థ మేది? సంభావింపఁ.

చ. నీనుఁ గనియే? స్వయమ్ముగనో? నీట మునిగెద రెల్లవారు (స్త్రీ)

లని నరు లంచు వృద్ధు లని యర్భకు లంచు విభేద మేది? మే

దిని సుఖకాములే చలికేఁ జేకువ లేక వడంకువారె యొ

య్యన నరుణోదయంబుఁ గనినంతన మాఘమునం దమోఘతఁ.

గీ. ఏమి ఫలము నుద్దేశించి యింత కష్ట

మెనసెదరు జను లకట మోక్షేచ్ఛనొక్కొ?

నీప్రసాదంబుఁ గోరియో? నిర్మలతకుఁ
గర్మమునఁ గర్మనిర్హారగతిఁ దలఁచియో?

౧౦

ఉ. నిత్య మనిత్య మంచును సనిత్యము నిత్య మటంచు నెంచి త
త్ప్రత్యయమోహపాశచయబద్ధము లోకము నాక మెంచకే
సత్యముగాఁ ద్రివర్గము పసం దిలకించి తథావిధార్థధ
ర్మాత్యనురక్తి సక్త మగు నట్టివి నీ వట ము న్వచింపవే?

౧౧

ఉ. ఇప్పుడు చెప్పు మిందు ఫల మేది గ్రహించి మహానుభావులుం
దెప్పున మాఘమాసమునఁ దీర్థముల స్మనుఁగంగ నౌదురో?
ముప్పైడల స్త్రసక్తి మునిముఖులు వీరలె నీ ముఖాబ్జమం
దొప్పిన చూడ్కి వెట్టి వినుచుండిరి దేవ! యనుగ్రహింపవే!

౧౨

ద త్త దే వు ని స దు త్త ర ము లు

గీ. అనుడుఁ బ్రీతి దత్తాత్రేయుఁ డనుగున కనె
రాజశార్దూల! వినుము సంప్రశ్నమునకు
శోభనం బుత్తరం బిట్టిచొప్పు నడుగు
మహితుఁ డగు నారదునకు బ్రహ్మ యని నల్లు.

౧౩

సీ. ఆత్మస్వరూపంబు నాదమఱిచి యిందు

నానానుఖిమ్ము లంతరమున నెపు

డభిలషించెడువారి కభిలషింపనివారి

కాంతరశోధనం బాచరించు

చాత్మప్రకాశనం బల్లనల్లన జేయు

మాఖిసంస్థానసంభవము ఫలము

దేశమ్ముఁ బట్టియుఁ దీర్థమ్ముఁ బట్టియుఁ

శ్రద్ధను దత్త్రియాక్రమముఁ బట్టి

సిద్ధులెడఁ దదవూర్వవిశేష మెసఁగుఁ

గర్మధారుణి భారతాఖ్య మగు వర్ష

మిందుఁ బొడమి రని మకరమందు నుండఁ

బ్రాద్దుప్రాద్దున మునుఁగని పురుషుఁ డెద్దు.

౧౪

సీ. మాఖమజ్జనమునమాద్రి బ్రీతుఁడు గాఁడు

హరి తపోదాన వ్రతాదులందు

సూర్యుం డొదవకున్న సురవర్త మట్లు మా

ఖస్నానరహితసత్కర్మ మురదు

క్రతుజక్రియలు పోలఁగా రావు మాఖను

స్నానమ్ము నన్యతేజము లినువతె

వాసు దేవప్రీతి పాపాపనుత్తి స్వ

ర్గప్రాప్తి యగును మాఖమున స్నాత

కనుచుఁ బెద్దలముఖమున నాలకించి

మాఖమున నేట మునుఁగని మానవుండు

భరతమహిఁ గలి నేమి లాభము గడించె

నశుచి యద్రువ మైన కాయమ్ముఁ బెంచి?

౧౫

ఉ. ఎమ్ములఁ బన్ని స్నాయువుల నెల్లెడ లల్లి బిగించి రక్తమాం

నమ్ములఁ బూత పూసి యొకచర్మముఁ గప్పి విశాత సేసె జే

హ మ్మని యిందుఁ జొచ్చి నరుఁ డన్యులఁ గొట్టి తినంగ నెంచు రో

గమ్ములపుట్ట యొప్ప దవగంధము మూత్రపురీషపూర్ణమున్.

౧౬

ఉ. స్థూలశరీర మిద్ది యిఁక సూక్ష్మ మొకం డిట నుండె దోషపా

పాలయ మావృతాశము మహాశను లార్వరు శత్రు లుందు రం

దా లలి బద్ధుఁ డాత్ముఁ డుభయాంగముల న్నమతం జెడెం బడెన్

ధీనితం డతం డెడసెనే నిది కుక్కల కౌఁ దినం దుదిన్.

౧౭

గీ. ఇట్టి దేహమ్ము నమ్మి యిం దెవరు మాఖ

మానమున స్నానవిధిఁ బ్రాలుమాలువారొ?

తోయములయందుఁ దోచు బుద్బుదములట్లు

వారు మరణమ్ముకొఱకె సంభవ మెనయుట.

౧౮

నీ. విప్రుఁ డవైష్ణవుం డప్రయోగిశ్శాధ
 మట్టు లబ్రహ్మణ్య మైన క్షేత్ర
 మాచారవిహితాన్వయము దంభిఘర్మ మ్మ
 ధృఢము జ్ఞానము కోపదిగ్ధతపము
 సప్రమాదుశ్రుతమ్ము సాక్షికభోజన
 మృగగురుభక్తి యై నట్టి నారి
 నారి సంగతి బ్రహ్మచారి యదీప్తాగ్ని
 హవనార్థ ముపజీవ్య యైన కన్య
 స్వార్థపాకక్రియయు శూద్రు నడిగి చేయు
 నధ్వరక్రియ కృపణుని యర్థగరిమ
 నవిత మకరంబునం దుండ స్నానమాడ
 నట్టి మానవు జన్మం బసార్థము లివి.

౧౯

ఉ. ఆన విరోధముం గొనఁగ నౌ పతి సత్యము లేని వాణి య
 భ్రాస్తము లేని విద్య మన మట్టిటు లాగు జపమ్ము తీర్థసం
 వాసము జీవనార్థ మపపాత్రము దానము తిండి కై న స
 న్వాసము మాఘమాసమున స్నానము లేని భవంబు వ్యర్థముల్. ౨౦

గీ. పంచపాపప్రపంచంబు సంచితంబు
 నెట్లు లెడలించు స్వర్వీధి నేగు నెట్లు
 మకరమాసంబునం దహిమకరుఁ డుదితుఁ
 డగుతఱికిఁ దాన మాడని య న్నరుండు.

౨౧

గీ. బడుగు నడుగునఁ బడెడు నెవ్వని నిప్పు
 డుద్ధరింతుము? బ్రహ్మఘ్నుఁడో? సురాపుఁ
 డో? కనకహరియో? యన్యుఁడో? మునుఁగఁగ
 ర మ్మనుచు మ్రోయు జలము మాఖమ్ము వేఁగ.

౨౨

గీ. ఎవ్వఁ డేయేట మునుఁగునో? యే మన నగు
 నాశకాలమె వచ్చె నీనాటికి మన

కనుచుఁ గంపించు దుఃఖించుఁ గనుచునుండ

మండిపడు మాఘమున పావతండము లిన!

౨౩

గీ. మాఘమున స్నాన మొనరించి మానవులు వి

పాపు లై మేఘము క్షజై వాత్సకు లనఁ

బావకుల వోలె దీప్తితు పాయు నపుడ

వాఙ్మనఃకాయకర్మసంపాదితములు.

౨౪

గీ. ఆర్ద్ర మని శుష్క మని యల్ప మని యధిక మ

టంచుఁ బ్రామాదిక మటంచు నెంచవలవ

దహిమకరమకరావాస మరసి సరసి

మగ్నఁ డౌవాఁడు దేలు సంబరమున దివి.

౨౫

ఉ. పాపము లేనివారు త్రిదివంబు గడింతురు శుద్ధు లౌదు రా

పాపులు వట్టు సందియము భాస్కరుఁ డమ్మకరంబుఁ జెందునాఁ

డాపగఁ దోఁగి యప్పనికి నందఱు యుక్తులె విష్ణుభక్తియం

దేవగిదిం గులాశ్రమము లెన్నఁగరావా? తథావిధంబుగన్.

౨౬

గీ. అఖిలపాపహము మాఖ మఖిలద మదె

పరమ మగు మంత్ర మిద్దియే పరమ తపము

పూర్వ జన్మశతాభ్యాసమునన కలుగు

నాత్మవిద్య మాఘస్నానమందు మనసు.

౨౭

గీ. పావనమ్ములలోనఁ బావనము మివల

మాఖ మా నెల స్నానంబు మాను నెవఁడు

చంద్రసూర్యగ్రహోపమాశ్చర్యకరము

లందు భోగంబు లతఁ డెట్లు లందఁగలఁడు?

౨౮

క. భృగువంశజ మును బ్రాహ్మణి

యగు ఋచికాభిఖ్య యొకతె యతిబాల్యమునన్

విగతధవ యై సుదారుణ

మగు దుఃఖముతోఁ దపంబు నారంభించెన్.

౨౯

పీ. అకరంటకజ్జేత్రమందు నర్మదదరి

వింధ్యపాతమ్మున విప్రవనిత

నారాయణపరాయణయు సదాచారయు

సంగవివర్జిత సత్యవచన

అల్పభాషిణి విజితాది జితేంద్రియ

దాసశీల సుశీల తనుతనుతర

జేవవిత్పద్విజాతిభులకు మునుమున్న

వహ్నికీః బెట్టి హవన మొనర్చి

షష్ఠకాలమునందు భోజనము సేయు

నాపణంబులఁ గణముల నరసి తెచ్చి

కృచ్ఛపారాకకృచ్ఛాత్కృచ్ఛములను

వ్రతములను బున్నెములఁ గూర్చు బాడి వేడి.

30

గీ. తిని తినక యున్న లేకున్న గునుపు లేక

ద్వంద్వములయందు సమతానువర్తిని యయి

షష్ఠిమాఘంబు లాస్తి సుస్నాత యయ్యె

నర్మదాకపిలానంగతోర్ములందు.

30

చ. కృతముల దుష్కృతంబు లొదిగించి శరీరము నుజ్జగించి సం

తతముగ విష్ణులోకమున నాలుగు వేలు యుగమ్ము లుండి యా

యతిన మహాద్భుతమ్ముగ సురార్థము సాధిత మాచరించి యు

చ్ఛితయశ యయ్యె మాఖమునఁ జేసిన పున్నెము చెన్ను మీఱఁగఁ.

క. సుందోషసుందు లసురులు సిందరవందర జగంబుఁ జేయు టరసి యా

సుందరిఁ దివిది విరించునుఁ డందుల కనిచెదిలోత్తమాఖ్య యిడి వడిక

ఉ. కేలిగఁ బోయి తన్ని యిరుగేల వివంచి నయించుచుండఁ గం

కేలితరుప్రకాండమునఁ గింకరు లప్పుడ పాటి చెప్పినా

రేలిక లిద్దఱొద్ద భువనై కవిమోహిని యాట బాట పు

ష్పాలిధనుర్గుణం డటుమ నాదొర లాదృతిఁ జేరి రాదెనఁ.

30

ఉ. ఆటలపాటలం గొనుచు నాండ్ర సహస్రములం ద్యజించి య
 ప్పాట నుపస్థితం గని సెబా సని శీఘ్రవిమత్తు లిద్ద టి
 బోట్టికి నేన నేన యువభోగసమర్థుడ నంచు గిట్టి మో
 మోటుము మాని మత్తగజము ల్వలె నన్నయుఁ దమ్ముఁ డమ్మెయిన్.

ఆ. నూరుపుట్ల బరువు క్రూరగదాదండ
 ములను గాలదండముల సమముల
 వేరువేరఁ బట్టి వెనఁ గొట్టికొనఁ జొచ్చి
 రొకరి నొకరు కాలయోగమునను.

32

ఉ. ఎక్కడనుండి వచ్చిపడె నిద్దఱపాలిఁటఁ గాలరాత్రియో?
 యక్కట యం చమాత్యులొరు లా యన నూ యన రాక మొత్తుకోఁ
 జక్కుగ మేను లిర్వురును జాచి నిగుడ్చిన తద్గదాహతుల్
 మొక్కల మైన నోరువక పోయెను బొందులు వీడి ప్రాణముల్.

32

ఉ. ఉత్తమదేవకార్యముఁ దిలొత్తమ మెత్తనఁ దీర్చిపోయె ది
 గ్భిత్తితతు ల్లఱుక్కు మన విష్ణుపదంబున బ్రహ్మపాలి కా
 మత్తచకోరనేత్ర గరిమంబు నుతించి విరించి పంచె యా
 మత్తపనేందుతారము నవారితసూర్యరథస్థితిం గొనన్.

33

గీ. ఈ లలి స్వింటివా? ద్విజబాలవిధవ
 నర్మదామకరార్క-సున్నానమహిమ
 నచ్చరలయందుఁ బే రొంది యబ్జహేతుని
 లోకమున సౌఖ్య మందెడు లోకపాల!

34

ఉ. కావున మాఖమాసమునఁ గావలె సంచును దాన మాడఁ గై
 కోవలె యత్నము న్నరులు కొండలఁబోలు సఖుంబు లంబులం
 బోవును బూరుషార్థములఁ బొందఁగ రాని వటంచు నుండఁ బో
 వేవియు సర్వదక్షిణమహేజ్యులు దానికి నెత్తు రా వినా!

రం

గీ. స్నాన ముఘహరి మాఘమాసమున మఱియు
 నొప్పు నది రవిమకరమం దుండ వెండి

యదియుఁ దీర్థవిశేషంబునం దొనంగు
ఫలమున కియత్త లే దట్టి కలన వినుము.

రగ

చ. కృతయుగమందు నైషధపురీవరమం దొకవై శ్యుఁ డుండువాఁ
డతనికి హేమకుండలసమాఖ్య యెసంగు నతండు సత్త్రియా
న్వితుఁడు కులీనుఁ డగ్నికిని విప్రులకుం బరిచర్య సేయు నం
తతముఁ గృషిం బొసర్చు నిరతంబుగ బేరములాడు నన్నిటా. ర౨

ఉ. అమ్మును గోవులం బనుల నమ్మును దద్రవవర్గ మమ్ము ఖా
ణమ్మును నమ్ము నమ్ము లవణమ్ములు ధాన్యము లమ్ము నమ్ము ర
త్నమ్ములు జాతరూపముఖధాతువిశేషము లమ్ము నమ్ము వ
స్త్రమ్ములు గట్టె లమ్ము సతత మ్ముతఁ డమ్ముని దెం దలభ్యమే. ర౩

ఆ. అట్లు లమ్మి యమ్మి యెనిమిది కోటులు
హాటకములు లాభ మాహరించె

గొనుచు నమ్ముకొనుచుఁ గుడుచుచు నుండంగ
నాశ్రవణము వలిత మయ్యె మేను.

రర

ఉ. ఆచెను జిత్తమం దెనసె నాజని తా నొసరించినట్టి డా
లోచన ముప్పు విచ్చెను నలో యని యేడువ నేమి కద్దు నే
నోచిన దేమి? యింతకుఁ జను న్నెయి వీడి యొకండు వానితో
నాచితము ల్మహార్థములయం దొకఁడేనియుఁ బోవనేచునే? ర౪

గీ. అని విచారించె వెంటనే యర్థమందు

వృథాభాగంబు భాగించె సంతరించె

దనకుఁ దోచినయవి పెద్ద లనినయవియు

జనుల కుపయుక్తము లగు నిశ్చయపుఁ బనులు.

ర౬

సీ. విష్ణుదేవున కొక విపుల మాయతన ము

ద్వైపనె యట్టిదె శివదేవునకును

దదుభయాగ్రిమభూమిఁ దామరసాంచిత

సద్రససరసాద్భిసమతటాక

మావెంటఁ బూజ కొ బూపులతోట య
ద్దానిచుట్టు ననేకధర్మవనము
లా పరిసరమున నఖిలవనతు లొప్పు
నేద వేదీయులవిప్రవనతు

లర్థి సమకూర్చెఁ బురమున కన్నిదెసల
నేర్చి నిర్మించె నెన్నో పాసీయశాల
లోదయ మ్మాస్తమయ మనరాద వాని
యన్నసత్త్వములందు లే దన్నమాట.

౪౭

ఉ. ఎక్కడ నెక్కడం జెఱుపు లెక్కడ నెక్కడ బావు లే రెవా
రక్కట కొ నటందు రవి యన్నియు నాక్షణమే యమర్చె నా
చక్కఁ బురాణము ల్విన్నె బ్రశస్తములం చట నెన్ను దానము
ల్పెక్కు లొనర్చె రా వవియు లెక్కకుఁ గొల్పె సదా హరి స్వరుక్.

క. ఆయెడ నర్హవిధమ్మున నాయతికాఁ డొసరిచికొనె యావజ్జీవ
ప్రాయశ్చిత్త మ్మందు మహాయతు లమ్మెయికి సమాశీస్సు లిడక.

ఉ. కొండొకకాల మేగఁ గొడుకు ల్దన కప్పుదయింప నైరి శ్రీ
కుండలుఁడు నిర్వికుండలుఁడు కోమటిమానిక మింటి భార మా
కొండికలందుఁ దార్చి వని గోర్కిఁ దపఁ బొనరించి మించి తా
నండజవాహుపత్తనమునం దమరె న్నపునన్నివర్తి యై.

౫౦

ఉ. వాని కొమారులా? యింక సవవ్యవహారము నిచ్చ మెచ్చి యే
మానమువారిఁ గైకొనక మాత వచించిన మాటఁ బట్టకే
పానముఖంబు లేడు దముఁ బట్టి వెల్పార్పఁగ యావనార్థరూ
పానుగతంబు గర్వము రయం బనయం బనయంబు వెంచగక.

సీ. దేవళమ్ములఁ గని ధి క్కని రర్థి గ
ట్టించిరి వేశ్యల కించు నిండ్లు
తండ్రివెంటి వచ్చుతరమువారి నెడల్చి
తమకుఁ దగినవారిఁ దార్చుకొనిరి

విప్రుల కిచ్చుట వెఱ్ఱితనం బని
 భుక్తంబు వీతంబుఁ బొరి నొనర్చి
 రగిలో బూదె సేయఁ దగ దర్థ మటంచు
 నని గటమిటకుగాయకుల కిడిఁ

చారుచందనపసనవేష్టప్రచార
 చుచదంచితవాహనాంచత్ప్రచార
 ములు వొసంగఁగ మేలి సొమ్ములునుఁ దారు
 మెఱయుచు రమించి రవ్వీది మెఱుపు లట్లు.

౧౭

ఉ. సంచులు గోసి కొన్నిదివసంబులు వాడిరి చే విదిర్చి యా
 సంచులు గించులుం దులిపి చాలియుఁ జాలక కొన్నినాళ్లు లా
 సంచుల నమ్మి పూటకను జాలక కొన్నిదివసంబు లీడ్చుడుం
 గాంచిరి కన్న విచ్చి ధనగర్వ మడంగఁ గడ ల్విడర్భకల్.

౧౮

ఉ. సంచిత మర్థి ధర్మమున వస్త్రము పాలు వ్యయించెఁ దండ్రి వె
 చ్చించి రధర్థమందు నవశేషము లుంచిన పంచభాగముల్
 గొంచక పుత్త్రకు ల్సృజనులు స్థితులు స్థలు లాత్మబాంధవుల్
 గంచుకులుం ద్యజించి రింకఁ గానఁగరాఁ డొకఁడే నొకప్పుడే.

౧౯

గీ. అయ్యవారి నట్టిల్లయ్యె నట్టియిల్లు
 కట్టఁ దినఁ ద్రావ లేమి నిక్కట్లు వడుచు
 నూరివారల కనుమూసి యూడ్చికొనెడు
 నట్టి వ్యాపారమునఁ జొచ్చి రల్లనల్ల.

౨౦

క. అట్టుడికినట్టు లుడికెం గట్టెడు లీ వై శ్యమతులె కానివనికి నీ
 పట్టున మొదలిడి రిట్టని హట్టంబునఁ గెలయులందు నవసీశుకడక.

౨౧

ఉ. అట్టిప్రవృత్తి నెంచి యనయంబునకుం బురివార లెట్టి యి
 కట్టులు గూర్తురో? నృపుఁడు కట్టునో? కొట్టునో? యంచ భీతు లై
 శెట్టులు సెట్ట యం చనక చేరి రరణ్యమునందుఁ ద్రోవ లా
 కట్టి తెగించి దోచుకొనఁగా సమకట్టిరి వింటివార లై.

౨౨

ఉ. భిల్లులతోడఁ గూడి యడవిం బడి వేటల బాటలన్ బత
 చ్చల్లకరోహితార్భకశశప్రముఖంబులఁ గొట్టి మాంసముల్
 గల్లును దించుఁ ద్రావుచు నఘంబు లఘంబులఁ బెంచఁ గించు లై
 చెల్లి నొకండు రాత్రి బులిచే నొకఁ డొక్కఁ డహిప్రసంగతిన్. ౫౪

గీ. అన్నదమ్ములఁ బావుల యమభటు లపు
 డంటఁగట్టి కైకొని చని యగ్రమందుఁ
 బెట్టఁ గని చిత్తగుప్తుని విన్నపమును
 గొని శిరం బూచి యాన యిచ్చెను బిత్తపతి. ౫౫

ఉ. అగ్రజఁ గట్టి ఘోరనిరయంబుల పాల్వడఁజేయుఁ డిష్ట ని
 ర్వగ్రహనాకలోకసుఖభంగుల నాతని తమ్ముఁ గూర్చు డ
 వ్యగ్రత నంచుఁ గొంద ఁటు లన్ననుఁ గొంచుఁ జనంగ నొక్కరుం
 డగ్రగతిం ద్వితీయుఁ గొని నాకము దారిఁ గ్రమించుచుండఁగన్. ౬౦

క. భయ మడఁగి యడఁగకే వి
 స్మయము స్పృశయము సంతసము సమకూర్పన్
 నయ మెఱిగి వికుండలుఁ డడి
 గె యమానుచరునకు నెరఁగి కీర్తించు చొగిన్. ౬౧

ఉ. ఎక్కటిసంశయం బవనయింపు యమప్రియదూతభూత! మే
 మొక్క కులంబునం బొడమి యొక్కఁడె కర్మ మొనర్చి దుర్మృతిం
 జిక్కి భవద్వృహితగతిఁ జేరితి మిం దతఁ డన్న చిన్న నే
 నక్కట నాకు నాక మెటు? లాతని యాతన యెట్లు? లం చనన్. ౬౨

చ. జనకుఁడు తల్లి పుత్త్రకుఁడు జాయ సహోదరి సోదరుండు నాఁ
 జను నివి జాతిహేతువులు సంజ్ఞలు జన్మమొ? కర్మభోగముం
 గొన నొక పాదపమ్మన శకుంతసమాగమ మట్టి డొక్క గీ
 మున నిటు లింద అందుట విభోగమొ? తత్తదుపార్జితా ప్తితోన్. ౬౩

గీ. చేయుదురు మంచిచెడఁగులు చెందుదురు ఫ
 లంబు లగుకాలమున నరు ల్కొటిమాటి

కర్యవర్యుఁడ! చేసినయతనిఁ గాక
యన్యఁ దత్కర్మఫల మెందు నందఁబోదు.

౬౪

గీ. పజియె నతిపాతకుండు నీ భ్రాత దారు
ణం బనం దగు నిరయబంధంబునందు
నీ వొనర్చిన ధర్మసంసేవ నొందఁ
బోవుచుంటివి శాశ్వతపుణ్యపదము.

౬౫

చ. అనునెడ నే నొనర్చిన మహాఘనకార్య మఘంబు తత్కృతం
బును మహితాత్మ! నా కిపుడు బుద్ధి స్ఫురింపమిఁ గాదె నిన్ను న
ర్థి నడిగెదన్ గృతంబు లగు రీతులు భేదము లే దొకొండ్యయం
దును గలదేనిఁ జెప్పఁదగునో? వివరింపు మటన్న వాఁ డనున్.

౬౬

క. నీ వెఱుంగక నే నెఱిగిన పాపనధర్మంబు వినుము వైశ్యోత్తమ! సం
భావితుఁడు వేదవాదియు నౌ విప్రునిచెలిమిఁ జేయ నైతి వొకతఱిన్.

గీ. మిత్రనందినితటి హరిమిత్రపుత్తుఁ
డౌ సుమిత్రునిమైత్రిఁ దదాశ్రమమున
నుండి పాపప్రణాశతీర్థోత్తమమున
స్నాతుఁ డైతివి మాఖిమాసములు రెండు.

౬౭

క. ఒకనెల స్నానంబున నీ
నకలదురితముల హరించె శమనస్వన యిం
కొక మాఘమాసమజ్జన
సుకృతమునకుఁ ద్రిదివ మిచ్చె సుస్థిరయుక్తిన్.

౬౮

చ. సతతము దేవలోకనుఖనంగివి నీ వగు మిట్టి పుణ్యసం
గతి భవదగ్రజుండు నరకంబుల బాధ నహించుఁగాక శా
శ్వతముగ ఛిద్యమానుఁ డసిషత్తుల ముద్గరభిద్యమానుఁ డ
శ్మతలవిచూర్ణ్యమానుఁ డయి మండెడు నిష్పల భర్జ్యమానుఁ డై.

చ. అనఁ బులకాంకితాఖిలనిజావయవుం డతిదీనవక్త్రుఁ డై
వినయము దోచ దూత కను విశ్రుతసోదరదుఃఖదుఃఖతన్

ఘనమతి! మైత్రిస్థిసాస్త పదిఁ గా వినమే? యది సుస్థిరంబ య
య్యెను మన కీంతదూరము నహించిన తత్పదయుగ్మసంపదన్. 20

ఉ. కావున మైత్రి నెంచి నరకంబున కేగుదు రెట్టిచేతలన్
బోవుదు రెట్టికర్మములఁ బుణ్యపురందరమందిరాపుర
శ్రీవనసౌఖ్యము ల్లోనఁగఁ జెప్పు మొకింతయుఁ ద్రిక్కుకుండ నా
భావన కీ వెఱుంగని శుభం బశుభంబును గల్గ దంచితా! 21

క. కారుణ్యమృతవర్షం బీరీతిం గురియుమయ్య హృష్ట నొనర్పన్
భారపడు మనుచు వేడెడు ధోరణి వాని కనె దేవదూతుండు దయన్.

మ. అనుయోగించితి వెంత మంచిగ బలే యస్తాఘ్నుఁ డైనాఁడ వే
మనఁ జిత్తంబు విశుద్ధ మైనపుడ శ్రేయం బందు ధీవృత్తి సా
గును బుంజాతికి నేవతోఁ బ్రదుకు నాకు న్నీదు ప్రశ్నంబులం
దననై నన్ విననై న లే దవసరం బైన న్వచింతున్ స్పృహన్. 22

క. మనమున మాటఁ దదితరకరణములఁ గృతి పలుదశల రహి నెప్పుడు న
న్యని హింసింపనివానికిఁ బని లేదు యమాలయంబు బాటఁ దలంపన్.

గీ. ప్రాణిహింసకు లవుదురా? ప్రాణదువులు
చదివినను మఖములఁ గొన్నఁ జాగముల నొ
నర్చినఁ దపించినను నెట్లు నాకలోక
గతి యెనయరాద నరుల కాయతియుతుండ! 23

గీ. పరమధర్మమ్ము పరమతపమ్ము పరమ
దానము నహింసయే యని మాను లనిరి
మశక మత్కుణ యూక దంశ ముఖ జంతు
తతులఁ దనయల్లె కనువాని దయ కెది తుల? 24

క. ఆయతతప్తాంగారం
బాయనకీలంబు పథము నల వై తరణిం
డాయరు చూడరు దుర్గతి
నేయెడ యమకృత మహింస నెనఁగు నరవరుల్. 25

సీ. తమబొజ్జ నిండ భూతముల జలస్థల
 చరముల హింసించు నరపశువులు
 కాలసూత్రమ్ము దుర్గమ మొంది యాదు నొం
 దిలి కై స్వమాంసంబ తిను చటచుచు
 బూయశోణితవసాప్రాయపంకిలగతి
 గమించి యయోముఖక్రిములు తొలువ
 సన్మోహ్యభూతు లై యంధకారమున నా
 కల్ప ముందురు కష్టకష్టకలన
 నరకనిర్గతు లయ్యు స్థావరతః జరము
 డింది తిర్మగ్ననుశ్శీతిఁ గందుగుందు
 ననుభవించి యనంతర మాదురు నరు
 లంగహీనదరిద్రపంగ్వంధవిధులు.

౭౯

ఉ. కావున రెండులోకములు కావలెనో హితముల్? వచక్రియా
 భావములం బరాప్రియవిభావన సేయఁగరాదు భూతహిం
 సావిరతు ల్భయంపడర యందును నిందు సముద్రమందు స్తో
 తోవహ లట్లు ధర్మఫణితు ల్సకలమ్ము లహింసఁ జొచ్చెడున్.

౮౦

గీ. సర్వతీర్థంబులందు సున్నాతుఁ డయ్యె
 సకలయజ్ఞంబులందు దీక్షలు వహించె
 సఖిలభూతావలికిని వై శ్యవభూత!
 యభయదాసం బొసంగిన యట్టివాఁడు.

౮౧

క. తనధర్మ మెదిరిధర్మ
 మృనువర్ణాశ్రమము శాస్త్రమం దుదితము నె
 మృనమున నెఱింగి గతిగొను
 జనుఁడు యమాలయముచాయ జనఁ డెన్నఁడున్.

౮౨

గీ. బ్రహ్మచారి గృహస్థుండు వనగతుండు
 యతియు నిష్ఠ స్వధర్మంబు లాచరించి

నాకమున సుఖముండ్రు సనాతనమ్ము

నెనయుదురు బ్రహ్మపదము జితేంద్రియు లయి.

౮౩

క. ఇష్టాపూర్తరతులు పంచేష్టసమాచరణపరులు హృదయధృతదయుల్
దిష్టకృతవహ్నిపూజావిష్టమతులు సెందుదురు దివిం గనరు యమున్.

క. శాత్రువులు సుట్టుముట్టిన సత్తాను లదీనవాదు లై యాహవ మం
దాత్రముఁ జెందినవారు సచిత్రంతరమార్గ మెనసి వెడలెద రనఘా! ౮౪

క. పనివడి శరణార్థులకై యనాథనారీద్విజార్థ మై యసువుల నే
జనులు త్యజింతురు వారలు పునరావృత్తి పని లేని పుణ్యపదగతుల్.

ఆ. బాలవృద్ధరోగిపంగ్వనాథదరిద్ర
జనుల సతము ప్రోవు స్వర్గహేతు
వావుఁ గర్దమస్థ నవనీసురుని రోగిఁ
గాచి యశ్వమేధిగతి కగుదురు.

౮౫

క. గోపృథంబున నెక్కక గోపోషణ మాచరించి గోశుశ్రూషా
యాపితినిన లగు వారికిఁ గాపుర మవు గోజగతి యుగంబు తెడలినన్.

ఉ. ఆలకు నీరు త్రావ నగునట్టులు గర్తము ద్రవ్య నెవ్వఁ డా
క్షాలితపాపుడై శమనుఁ గన్గొనకే యతఁ డేగు ద్యోగతిఁ
గ్రాలుమతిఁ జలస్థలచరంబులు స్వేచ్ఛఁ జరింప నై న కూ
పాలి సువాపి దీర్ఘిక తటాకముఁ గూర్చిన పున్నె మెంతలో! ౮౬

క. ప్రాణులు పానీయంబుం బానం బాసరించుకొలఁది బరివృద్ధిఁ గనం
గా నగు ధర్మము దివి భోగానంత్యము తత్ప్రణేత కటు సమకూర్చున్.

ఉ. జీవన మెందుఁ బ్రాణులకు జీవన మం దనువు ల్భృతంబు లాఁ
గావునఁ ద్రోవలో బ్రప సుఖం బిడు నం దిఁక నైదు చూతముల్
రావి వటంబు నింబ మవలం బది చింతలు మూడు మూడు ధా
త్రీవరబిల్వదంతశతవృక్షములు స్థర నాట నాక మా.

౮౭

ఆ. కోష్ఠరుహము లైదు నిష్ఠఁ బెంచుటకన్న
నైదు భూరుహముల ప్రోదిసేత

వరము పత్రపుష్పఫలములచే నవి

దేవపితృనరులను దృష్టిపఱచు.

౯౨

గీ. బ్రోవలో రోపితమ్ము తరుప్రవరము

కూర్చునంతలు గూర్తురా? కొడుకుకుఱ్ఱ

గాని సుహృతాగ్ని గాని యా ఘనుఁ డెపుడును

దాతయే హోతయే సత్త్రియే తలంప.

౯౩

క. ఛాయాపుష్పఫలాఢ్యం

బాయతవృక్షమ్ము నిరంతరాశ్రితపక్ష్య

చ్ఛాయము నఱికెడు మూఢులు

భూయోనిరయాంబుధిఁ బడిపోయెద రార్యా!

౯౪

గీ. యమునిఁ జూడరు తులసీవనములు పెంచి

సర్వపాపహరం బది సర్వకామ

ద మ్మది గలట్టి యిల్లు తీర్థమ్మ చుమ్ము

కాదు యమకింకరుల కందుఁ గాలు వెట్ట.

౯౫

ఆ. తులసిఁ బెంచు నరులు దివి నుండు రన్నివే

లేండ్లు బీజదలము లెన్ని దాని

కరిగెదరు పెతరులు హరియింటి కాఘాత

మాచరించి గరుడు సధిగమించి.

౯౬

క. సర్మదఁ జూచుట జాహ్నవి

సర్మిలి మునుఁగుటయు దులసి నంటుట సమముల్

శర్మ మగు సమము లడఁగుం

ధర్మంబున నాటఁ బెంచఁ దడువఁ గనఁ గొనక.

౯౭

ఉ. బారసి బారసిం దులసిపత్రము విప్రనిహస్తమందుఁ గా

నీ రమనేలువాని శిల నెత్తినఁగాని యెవండు ప్పెట్టును

త్తారుఁ డతండు రావులు శతమ్ములు వేలు రసాలసాలముల్

దారిఁ దలిర్పఁజేయు ఫలిత మ్మది యొక్కఁడు మొక్క నాటినక.

౯౮

గీ. తులసి గోవిందుపూజకై దొడ్డిఁ బెంచు
 సతఁడు గడు మించు దివి యుగాయుతశతమ్ము
 హరిహరార్చలు తులసిమంజరులఁ జేయు
 వాఁడు ముక్తుఁడై చొరఁడు గర్భగృహ మింక.

౯౯

క. ఒక్కొక్క తులసీదలదల
 మిక్కగ నివసెంతు రెక్కడెక్కడి వేల్పుల్
 పెక్కులు తీర్థమ్ములు గం
 గక్క మొదలు నదులు దానిశౌరవ మసదే?

౧౦౦

సీ. సర్మదాలింగంబుననో? రత్నలింగంబు
 నందో? స్ఫాటికపార్థివాదులందో?
 తీర్థవనాద్రిప్రతిష్ఠితమ్ములఁ గాని
 మొదే స్వయంభూతమందుఁ గాని
 యొకపరి రెండుసా ర్హికనొక్కతేప వ
 ట్కాలమే ననుదినం బోలి భక్తి
 నుగ్రు నమశ్శివాయో మని పూజించు

చమ్మనుజవము నిత్య మొనర్చు

వారు యమలోకకథ వినఁబోరు శివుని
 తోడఁ గూడి సుఖంతు చతుర్దశేంద్ర
 కాలపర్యంత మభవులోకమున భవ్య
 భవనమర్చానుభావసంపద ఘను లయి.

౧౦౧

గీ. శాత్రుదంభలోభములఁ బ్రసంగమునను
 శర్వుఁ బూజించినాఁడు భాస్కరినిఁ జూడఁ
 డఘము లెడఁజేయ నై శ్వర్య మందఁజేయఁ
 బున్నె మన్నె మున్నె దె? శివపూజకన్న.

౧౦౨

గీ. శివునిఁ బూజించువాఁడు మాధవునిఁ గాని
 తత్సమర్చకుఁ డ య్యుమాధవునిఁ గాని

యెఱిగి యెఱుంగక ద్వేషించిరేని వారు
నిరయమున నందలేరు సంతరణ మెపుడు.

౧౦౩

గీ. భక్తి శివు నిత్యమును గొల్చువాడె యైన
ద్రవ్య మన్నము ఫలము సీరము శివస్వ
మంటరాదు గుత్తకుగొనె నద్ది చండు,
డంటెనా? మోహమునఁ దప్ప దఘ మసుఖము.

౧౦౪

ఆ. ఈగకాలియంత యేని శివద్రవ్య
మనుభవింపఁగూడ దఘభయుండు
డాటరాదు త్రొక్కఁదగదు నిర్మాల్యమ్ము
సలిమందుఁ జేర్పఁజనును గాని.

౧౦౫

క. తృణపర్ణాదుల భవుని భ
వన మొనరించు జన మందు భద్రంబులు రు
ద్రునితోఁ గై లాసంబున
నన ని ట్లనఁగలమె సాధహర్మా ద్వికృతికా?

౧౦౬

ఆ. బ్రహ్మహరిహరులకుఁ బ్రాసాదమొ మరమ్మొ
కట్టవారు సుచిరకాల మట్టి
లోకముల వసెంతు రాకలి డప్పియు
లేని సౌఖ్యకలన లీల మెఱయ.

౧౦౭

ఆ. బ్రహ్మశాల విపుల బ్రాహ్మణశాల ని
శ్రామధర్మగోవిశాలశాల
లుటజములు యతులకు నురు నిండ్లు పేదల
కారచించువారి కమరవసతి.

౧౦౮

ఆ. చెందు ద్విగుణఫలము జీర్ణముల సముద్ధ
రించి వానిఁ జెఱిచి కాంచు నరక
మర్థలోభ మలమ యతిదేవవిప్రమ
తాధిపత్య మెనసెనా? యఘి యగు.

౧౦౯

ఉ. పత్రమొ పుష్పమో ఫలమొ వారియొ యన్నమొ భూరియో తృణ
మో త్రివిహీనుఁ డెవ్వఁడు విమోహమున న్మౌనమందుఁ జెందు వాఁ
డత్రము నొందు సూర్యతనయాలయమందలి యాతనాబ్జులకా
శత్రునకైన నీఁడగ దనా! సురవిప్రమతాధిపత్యముకా. ౧౧౦

గీ. ఎవని సహపుత్రప్రశుభాంధవేష్టు నిందు
నందుఁ జెఱుపఁ దలం పగు నట్టి వాని
కాధిపత్యంబు గట్టఁగా నగు మఠమున
దేవభూసురగోవితతి స్ఫురింప. ౧౧౧

క. అన్న మభోజ్యము మఠములఁ
దిన్నం జాండాయాణవ్రతిత్వ మెనయ నౌ
నన్నన్న! యంటి మఠవిభు
నన్నీరమునకా సచేలుఁ డై క్రుంకవలెకా. ౧౧౨

గీ. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశదేవవిహితార్చ
కలరుదోటల నాటి దివ్యత కగుదురు
తేవతాతిథిప్రపూజావిధు లెపు
డాచరించి ప్రాజాపత్య మధిపసింఁతు. ౧౧౩

క. పతితుఁడో? శ్రోత్రియుఁడో? పం
డితుఁడో? మూర్ఖుఁడో? యెద్దడి న్మధ్యాహ్న
గతుఁ డతిథిమాత్రుఁడే యతఁ
డతులితుఁ డజనంత లనుట యది యొక యనుటే? ౧౧౪

ఉ. డప్పిక నాకటకా నడిచి డస్సి గృహగతుఁ డైన వానికిం
దెప్పున నన్నపానములఁ దృప్తి పొనర్చెడువారు స్వర్గమం
దొప్పల కుప్ప లై సుచిర ముందురు గేపును మాపు నర్థ లే
యప్పగృహంబున న్విముఖు లై చన రాతఁడు సూడఁ డ య్యముకా.

చ. అతిథిసమర్పనాపితమహామహిమంబున రాజులు న్మునుల్
సత మజలోకముం బడసి సత్యము సౌఖ్యము లొందుచున్నవా

రతిధిని బోలుబాంధవుడు నట్టిహితుండు తథావిభాగ్య మం
చిత మవు ధర్మ మట్టిది వచింపఁగఁ దోషదు ముజ్జగమ్ములక. ౧౧౬

గీ. లేదు లే దన్న నుడి విని లేచిపోవు
నతిధి కొనిపోవు గృహిసంచితతసుకృత
మర్థి లేకయు జన్మమధ్యమున నొకపు
డేని నభ్యాగతు భజించి యెనయఁడు యము. ౧౧౭

ఉ. అచితసద్విమానముల నన్నదుఁ డయ్యమృతంబుఁ గొంచు భో
గించి దివంబు వీడి జనికిం జనువేళఁ గురూత్తరంబులక
మంచికి నై జనించు గరిమంబున భారతవర్షమందు న
భ్యంచిత మా కులంబున మహాయువు నొ నవు పంశక ర్తయుక. ౧౧౮

గీ. అన్నమంద భూతమ్ముల యనువు లున్న
వది యెసంగెడివాఁడు ప్రాణార్థమండె
స్వర్గనిర్గమత్యేసరిధ్వజనృపతికిఁ
బలికెఁ గరుణ నియ్యదియె వై వస్వతుండు. ౧౧౯

క. అన్న మిడు మన్న మిడు
మన్నమె సరనాథ! మరల నమరాలయసా
భ్యోన్నతిఁ బడసెడు చిత్త
మ్మున్నం గర్మమహి నున్న యొకక్షణ మనుచుక. ౧౨౦

గీ. నియతి గ్రీష్మర్తువందుఁ బానీయ మిచ్చి
శీఠరహేమంతముల మేలి చిచ్చు నిచ్చి
యన్నివేళల సర్థికి నన్న మర్థి
నిచ్చి యమయాతనం గన కేగు దివికి. ౧౨౧

క. జ్ఞాతాజ్ఞాతాల్పమహా
సాతకముల కాచరింపవలెఁ బ్రాయశ్చి
త్తాతిశయ మబ్ధమబ్ధం
బాతరగతివాఁడు వోడు యమునెడ కనఘా! ౧౨౨

గీ. వేదమాత గాయత్రి నెవ్వో జపము
నలుపువాఁడ న్యనైదికజపము నెపుడు
నేయువాఁడు నక్షయ్య మా సిద్ధి కగుదు
రంట వేపాపములు వారి యాశ్చర్యలను.

౧౨౩

గీ. నిత్యతీర్థోపసేవియు నిత్యసునిజ
తేంద్రియుండు నిత్యవ్రతి యిససూకుఁ గన
రుదయసాయంసమనుముల హోమ మున్న
నెడప కొనరించువారల కేది కొఱియ?

౧౨౪

మ. పరపాకంబుఁ బరాన్నమున్ విడువ నొ బంహిష్టభీమంబుఁ ద
న్నరకంబు న్విని వాని దుష్కృత్యము బిన్నాఁడ న్నవ్వుఁ డెవ్వని మం
దిరమందుం దినె వాఁ డెదేని గొన నొ నీనుగొను డెన్యుం డిడ
బరగేహంబున భోజనం బొకటి నునర్జించి నిత్యంబుగన్.

౧౨౫

చ. సతతము స్నానము స్నలుపు జంతువు తంత్రుని చెట్ట సేసియు
నైతమలత న్యమాలయమునన్ నిరయం బనయంగఁ బోక న్న
ర్గతిఁ గొనఁ జాలుఁ దాన మెడగాఁ దెనువాఁడు మలాశయే చుట్ట
పెలరులు వేల్పు ల య్యశుచి నెట్ట గ్రహింపరు హవ్యకవ్యముల్.

గీ. అశుచి స్నానం బొనర్పని యట్టిసరుఁడు
పాపముల ప్రోవ యస్నాయి సగచజనుండు
పుల్కసాదుల నన్నత పుట్టుచుండు
ననుభవింప నొ సరకము లనుభవించి.

౧౨౬

ఉ. పర్వములందుఁ దీర్థముల వార్ధులఁ గ్రుతు ప్రాంతము గల్లువా
రుర్వి గుయోనులం బొడమ పొందరు దుర్గతి నొకర్థ్యగాములై
సర్వవిధు ల్పొచుఁ దిలనమునకన్త మునగి ప్రేతరా
దుర్వర కేగబోరు దివి నొప్పువ రి ననుగొను మరాఘటున్.

౧౨౭

గీ. వృథవి కాంచన మాలు స్వర్పితము లగును
రారవాదికసరకసంభార మెడపి

దాతల సుఖాస్పదులఁ జేయు దై వగతుల
నమ్మెయిఁ బదారు దానంబు లభుహరములు.

౧౨౯

గీ. పుణ్యతిథుల వ్యతీపాతమునను సంక్ర
మణములందును మజ్జనమాత్రమేని
దానమేని హోమమ్మేని దన కురునది
చేసినాతఁడు దుర్గతిఁ జెందఁబోడు.

౧౩౦

ఉ. దాన మొనర్చువారలకు దారుణకారవబాధ రాదు రా
దీ నరలోకమందు ధనహీనుగృహంబునఁ బుట్టు వట్టులే
మానియు సత్యవాది ప్రియమంజులవాది యరోఁపుఁడుక్షా త్తమా
నూనుఁ డనూయ లేనియతఁ డూర్జిత లిందఱు నుత్తమస్థితిఁ.

౧౩౧

సీ. పరగుణం బినుమంత బహుళీకరించువాఁ
డన్యోఘముల నెగచనట్టియతఁడు
భూతదయాభుఁ డేప్రొద్దు దాక్షిణ్యంబు
సెడని సంపద గాఁగఁ జెందువాఁడు
పరధనం బల్పమే స్పృహలమే నెడఁదనే
నపహరింపఁ దలంప నట్టి శుద్ధుఁ
డాహారనియమి యై యవనిఁ దీర్థము లెన్ని
యిన్నిట మునుఁగు జితేంద్రియుండు

సరకయాతనఁ జూడని నరులు వీరు

నా మత మ్మిది పరదూషణ మొనర్చు

వెకలిపాపుల కెల్లఁ బాపిష్ఠుఁ డతని

యముఁడు వండించు నిరయమ్ములందుఁ జిరము.

౧౩౨

గీ. సందియము లేదు చిత్తంబునం దలఁపుము
పరుషముగ మాటలాడు న స్మరుఁడు సరక
మునకె జన్మించినాఁడు దుర్జనన మెనయు
మరల నిలమింప నాలాగుతరమువాఁడు.

౧౩౩

క. తపము లొనర్చిన దీర్ఘము

తెపు డాడిన నిష్కృతి గలదె? కృతఘ్నునకు

గృప లేక యమునిచే జర

ముపవీడితుఁ డగునుగాక యుగయుగములకు.

౧౩౪

గీ. చేయరాదు తీర్థమ్ములఁ జెట్టపనులు

తదుపజీవన మెవనికీ దగని దరయఁ

ద్యాజ్యము ప్రతిగ్రహమ్ము తత్ఫలములందు

ధర్మవిక్రయ మెందును దగదు చేయ.

౧౩౫

గీ. పాపము ప్రతిగ్రహమ్ము సర్వమ్ము దుర్జ

రమ్ము తీర్థమ్ములందు నారకీ యగు నతఁ

డతిచిర మృట్టివాఁడు గంగాఁబుమజ్జ

న మొకపరి చేసి పూతుఁ డై నాక మెనయు.

౧౩౬

క. ప్రతదానతపోయజ్ఞము

లితరములు పవిత్రము తెవియేనియు గంగా

మృతబింద్వుభిషేకముతో

నితతులములు కా వటంచు నినజం డనియె.

౧౩౭

సీ. అన్యతీర్థసమాన యని గంగ నను నరా

ధముఁ డెనయును రౌరవము నరకము

నూరామడలనుండి నోరారఁ బలికిన

గంగ వర్ణము లఘుఘస్మరములు

నరకదాయక మవు దురిత మృపుడ కాల్ప

గంగ కొం డధికంబు గాదు జగతి

ధర్మఫలం బిడ ద్రవరూప మెనసిన

ప్రకృతిపర మృపు వస్తు వద్ది

స్వరసవై కుంతచరణాంబుజాచ్యుత మది

సంధ్యతమ్ము మహేశ్వరీర్హమ్మునందు

సమృతరూపంబుతోఁ బాటు నవని దివిని

బహుగుల సముద్ధరింపఁ జొప్పడుకుతుకిత.

౧౩౮

క. కాన నయత్నండు కావలె

మానవుఁ డెపు డమరతటిని మహితాంబుర్పురిక

సన్నన మొనరింప నంతటి

మానములపు పున్నెము లనుమాన్యము లెందుక.

౧౩౯

క. ఊముఁ డయ్యుఁ బ్రతిగ్రహ మే

సుమనుఁడు కైకొనఁడొ వాఁడు సుచిరమ్ముగ న

భ్రమునం దారాహుప

మృమర న్వెలుఁగొందుఁ జువ్వె యర్థకలజనీ!

౧౪౦

ఆ. ఆలఁ బ్రోదిసేసి యవి పంకమగ్నలౌ

నెడ సముద్ధరించి హితము నెంచి

వానికొఱకు పోరు వచ్చి చచ్చినవారు

గగనమందుఁ దారక లగు వారు.

౧౪౧

గీ. ఎంత దుష్కృతకర్ము లే నెనయఁబోరు

యమునిలోకంబుఁ బాయ కహరహము నొగ్గి

ప్రాణసంయమ మొనరించువారు దాని

నిహతకల్మషు లగుచుఁ జెందెదరు దివము.

౧౪౨

చ. యమనియమమ్ములు స్వతము లన్యతపమ్ములు నెందుఁ బ్రాణసం

యమమును బోలునే యహరహంబుఁ బదాటు పదాటు సేయ నౌ

యమి కవి భూణహత్య దొనఁ గైన వెలార్చి విశుద్ధిఁ గూర్చు ని

ర్మముఁ డపు నట్టివానికిఁ గరస్థము లొఁ బురుషార్థసార్థముల్. ౧౪౩

చ. నెల కొకసారి దర్శకొన నీరకణం బొకఁ డాహరించుచుం

జెలఁగుచు సాగ్రవత్సరము సేయు తపంబు సమంబు సువ్వె ని

శ్చల మొకప్రాణసంయమము సర్వవిఘాల్పమహఘనంఘముల్

ఫలవిధురంబు లౌ నరుఁడు ప్రాణనిరోధము నభ్యసింపఁగక. ౧౪౪

గీ. తల్లివలెఁ బరదారలఁ దలంచువార

తనయ ర య్యమయాతన నిందు నందు

వేల్పులే వారు వారిచే విశ్వ మెల్ల

విధృత మైనది తద్ధర్మవిధము మేలు.

౧౮౫

గీ. పరధనంబులయందు లోభ మెదనైన

లేనియాతఁడు క్రోధనిదాను లైన

పెద్దలం దది లేనివాఁ డుద్దవిడిన

గెలిచినారు దేవభవనము లుచితముగ.

౧౮౬

చ. జనకునిఁ దల్లి దేవసదృశంబుగ వార్ధకమందుఁ గొల్పువా

రనయము వారికన్న గురు నత్యధికంబుగఁ బ్రోదిసేయువా

రు నతిథు లాదు రవ్వధికి రూఢిగ శీలముఁ గాచుకొన్న య

వ్వనితలు ధన్య లెందు నది వాసిన నారి యమావనిం బడుకా. ౧౮౭

చ. చెడిపడుఁ బాకయజ్ఞము నిషిద్ధసమాచరణంబు నల్పి శూ

ద్రుఁడు యమయాతనాల్లి మహితు ల్బృతి శాస్త్రములుం బురాణమె

ప్పుడును బరించి ధర్మహితబోధము సేసి నిరస్తపాపు లై

చెడనిపదంబుఁ జెందుదు రశేషజగద్ధర తద్ధృతం బనా! ౧౮౮

గీ. బ్రహ్మలోకంబుఁ జేరువారలు సడల్చి

తమము వేదాంతసన్నిష్ఠుమతు లెందు

జ్ఞానయజ్ఞముల నేదశాస్త్రోహిత

బోధ మొనరించువారి వేల్పులు గొలుతురు.

౧౮౯

చ. వినుము రహస్య మొండొకఁడు విష్ణుని. జిత్తమునం దలంచువాఁ

డనయము విష్ణునామనిచయం బనువాఁడు ప్రసక్తిసేని వి

ష్ణునిఁ గొనియాడువాఁడు ననుఁ జేరరు పొమ్మని చెప్పి మా విభం

డనితరసామ్య మట్టివరు నంటినఁ గాంచినఁ బున్నె మెన్నఁగకా. ౧౯౦

ఆ. వర్ణబాహ్యుఁ డైన వైష్ణవుఁ డుత్తముఁ

డతనివలన వెలయు సఖిలభవన

ముద్ధరించుఁ గొలము నొగి వానిఁ జూడ మే
మతఁడు మమ్ముఁ గానఁ డనఱు! నిజము.

౧౧౧౧

చ. నరులకు లే దుపాయ మింక నారకసాగర ముత్తరింప నె
ప్పరునున విష్ణుభక్తి నెడఁబాసినఁ దద్విధు నింటఁ దిన్నఁ ద
త్పరు లయి యట్టివారిఁ గొలువం దలకొన్న నిరాకులాత్ము లై
యరుగుదు రిందిరారమణసంతికమం దభయప్రతిష్ఠ కై.

౧౧౧౨

ఉ. దీక్ష వహించి సాంగము సదేవతసర్వసముద్ర మార్ద్రసం
శిషీత ముత్తమోత్తమము శేషశయానుని మంత్రవర్య మ
ప్రౌక్షర మేని ద్వాదశమహాక్షర మేని జపించువారు ప
ద్మాక్షులె వారిఁ గాంచ నగు నయ్యెడఁ బాపము లెల్ల రూపఱు.

ఉ. జే యని శంఖచక్రములఁ జేతులఁ దాచి విష్ణురూపు లై
పాయక విష్ణులోకమున వైష్ణవు లవ్వఁమాల లూని బ్ర
హ్మయువు నొంది యుందురు మహాఘము లైదు నశించు వారి సం
స్థాయము తీర్థభూతము, తదాప్తులు గారె? తదాప్తిమంగళుల్.

౧౧౧౩

క. శిలయందో? హృదయమందో?

జలమందో? ప్రతిమయందో? స్థండిలమందో?

జలజాపునందో? హరి ని

మ్ములఁ బూజించిన నరాళి పొందు విముక్తి.

౧౧౧౪

శా. శాలగ్రామశిలానుచక్ర మది వజ్రప్రాయకీటాకృతం

బౌలక్యం బట వాసుదేవుఁడు ముముక్షోపేక్షికిం బూజ్యుఁ డా
వాలం బా హరి కద్ది పుణ్యదము పాపక్షైణ్యముం జేయు ము
క్త్యాలంబం విడు రాజసూయఫలసాహస్రంబు సంసేవికీ.

౧౧౧౫

మ. అను వేదాంతము లచ్యుతం బనుచు బ్రహ్మం బంచు నిర్వాణ మం
చును నెద్దాని నజే ప్రసన్నమతిఁ దోచుం బ్రత్యహం జే నరుల్
ఘనపూజానియమంబు బూనెదరు శాలగ్రామచక్రంబునం
దనలం బట్టులు కాష్ఠమందు మథనవ్యాపారు లౌ వారికీ.

౧౧౧౬

గీ. ఎంత పాపసమాచారు లేని కర్మ
గతులయందు నెందు సనధికారు లేని
శమనుఁ గనరు శాలగ్రామచక్రమందు
హరిని బూజించువారు వైశ్యప్రవరుడ!

౧౫౮

క. శాలగ్రామశిలాచ
క్రాలయమునఁ బోలే లక్ష్మీయందును వైకుం
ఠాలయమందును హరి
యెక్కాలమ్ము రమింపఁ డట్టె గతి నే మందున్.

౧౫౯

చ. దినముదినమ్ము నెవ్వఁడు మతిం దులసీదలముఖ్యమాధవా
ర్చనకరణమ్ముల స్విభవని శైలనుచక్రగతు న్యజించు వాఁ
డనుగతసాగరాంబర మహావని నిచ్చెన పాత్రమందుఁ జే
సెన హవనమ్ము నిత్యమును జేకొని రేపును మాపు వహ్నిలోన్.

సాలగ్రామశిలా మహత్త్వము

ఉ. ద్వాదశకోటిలింగముల స్వర్ణసరోజనహస్రపంక్తిచే
ద్వాదశకల్పకాల మధిభక్తి సమర్చితము ల్వానర్ప నా
నేది ఫలంబు గల్గు నది యేకదినంబునఁ జక్రపూజతో
ద్వాదశభేదము ల్గలవు తచ్చిలలందును వైశ్యసత్తమా!

౧౬౦

క. శాలగ్రామశిలాసను
శ్రీలలితం బూజనేయు శీలమువాఁ డా
లీల లలి నవగు నం దిం
దేలున్ స్థిరఁ బొడమె నేని హేనుం డేనిన్.

౧౬౧

గీ. ఊర్ధ్వలోకమునుండి ప్రమృతిఁ గనండు
నరుఁడు భక్తి శాలగ్రామ హరి యజించి
భూతసంప్లవ మాదాఁడఁ బున్నె మన్నె
మున్నె దిట్టిది. యని యెందు నెన్నరాద.

౧౬౨

ఉ. దానము లేక తీర్థములఁ దానము లేక మఖమ్ము లేక ధీ
 ధ్యానము లేక ముక్తిఁ గన నౌ నతిపాతకి యైనఁ జెందఁబో
 డే సరకంబు గర్భమున నెందుఁ జొరండు కృమిత్యముఖ్యుడు
 ర్యోనిభవంబు లెక్కడి? వహో హరిఁ జక్రమునందుఁ గొల్చినఁ.

క. దీక్షావిధానమంత్రా

పేక్షితబలి నాహరించు నెవ్వఁ డెపుడు వాఁ
 డక్షిణవిష్ణుపదముఁ
 దత్తుం డై చెందు నందుఁ దథ్యం బనఘా!

౧౬౫

శా. పాలగ్రామశిలాజలంబుల సదా సంవాసముం జేయు ము
 క్త్యాలంబంబులు గంగ గోద మొద లౌ నర్థింప నౌ తీర్థముల్
 వేలు న్వందలు గానఁ దత్సలిలము ల్పీఠంబున న్దాల్చినం
 జాలు న్ముక్తి నతండు సాతుఁడె సమంచ తీర్థసార్థంబులఁ.

౧౬౬

మ. కలి నే మానవుఁ డర్థధర్మపరుఁ డై కల్పించు సద్భక్తి ను
 జ్వలపుష్పంబుల ధూపదీపముల దివ్యక్రీనివేద్యంబులఁ
 లలితార్చావిధి గీతవాద్యముల శాలగ్రామసంవాసి కా
 విలుఁడే నాతఁడు చక్ర జేరి సుఖ యకా విశ్వాంత మా సంతకుఁ.

గీ. కోటిలింగంబులను గని కొలిచి నరుండు

సెందు ఫల మందు నొకసాగి నేవ నేసి
 గ్రామశిలఁ జక్రమందు మారమణు భక్తి
 ముక్తిఁ జూటగొను న్సామ్రాములఁ బనేమి?

౧౬౭

శా. శాలగ్రామశిలాస్వరూపి హరి యేష్ఠానంబునం దుండు న
 చోచ్చ లేఖు ల్పదునాల్గు లోకములు యత్సు ల్నిధులు న్నిల్లు రా
 నేలకా శ్రాద్ధము సల్పువాని పెతరు ల్నిత్యంబు సంతుష్టు లై
 యాలోకంబున నూరు కల్పములు సౌఖ్యం బందువా రిచ్ఛతోఁ.

గీ. పంచగవ్యసహస్రసంప్రాశనములఁ
 దీర్ఘతకోటిసేవావితీర్ణ కృతుల

నున్నదే? యట్టికృతికే బ్రయోజనంబు
సత మెవండు శాలగ్రామజలముఁ గ్రోలు.

౧౭౦

సీ. చక్రశాలగ్రామసలిలంబు గ్రోలినఁ

దలఁ దాల్చినను వాని తను నఖిలము
చక్రాంత మృవు సందియ మిందు లే
దకృతపుణ్యుల కది యగపడనిది
యముఁడు బోధించు నిత్యము నిజదూతల
కరిది వైష్ణవు లిండ్లఁ జొర వల దని
యసముద్రగలు నడు లందించు నొకసారి

మునిగిన మూణాల్లు మునిగిన ఫల
మబ్ధిగామిను లొసఁగు మాసార్ధఫలము
మాసఫల మిచ్చు జలధి వణ్మాసఫలము
హాయనఫలంబు గోద జాహ్నిని యిడుదురు
ద్వాదశాబ్దఫలంబు చక్రోదక మిడు.

౧౭౧

సీ. పూర్వపుణ్యవిశేషమునఁ ద్రావఁ గలుగు శా

లగ్రామచక్రశాలజలమ్ము
అది యున్న య న్నెల వామడ లూఁడు ది
వ్యము తీర్థ మధిగుణ మ్మందుఁ గృతము
ఒకచుక్క తదభిషిక్తోదక మానెనా?

తల్లిచన్నుల పాలు త్రావఁడు నరుఁ
డతిభక్తి ద్విజునకు నది దాన మిచ్చిన
భూమిచక్రం బిచ్చు పున్నె మెనయు

నట్టి వస్తువునకు మూల్య మనినవాఁడు
గొనినవాఁడు పరీక్షకుం డనుమతుండు
యావదాభూతసంప్లవ మరుగువారు
నిరయగతుల స్మృతు ల్లోని నిర్గుతు లయి.

౧౭౨

ఆ. కానఁ జక్రశిలలఁ గ్రయవిక్రయ మొనర్చు
వంకఁ బోవరాదు భవ్యులైన
చక్రినంస్మరణము సర్వపాపహరమ్ము
పాపభీరు వొనరుపవలె నెపుడు.

౧౭౩

సీ. అడవిలో నియతేంద్రియతఁ దపించినవాని
కగు ఫల మగు హరి నభిమతింప
సర్వపాపాపహు సంస్మరించి రమేశు
సరకం బెనయఁ డెట్టి దురితనరుఁడు
పుణ్యాంతనతీర్థముల నెల్ల సేవించు
రమఁ జెందు విష్ణుకీర్తనమువలన
యాదృచ్ఛికస్మృతి నైన శార్దూభరుండు
కననీఁడు జముని లోకమున తెరువు
నెంత విష్ణుభక్తుఁ డేనిఁ బొనర్చెనా?
శివునినింద వాఁడు సేరబోడు
విష్ణులోకమందు వెరవేది యమునిచేఁ
బడును బడును సరకబాధ లెల్ల.

౧౭౪

క. మానవుఁడు ప్రసంగంబున
నేని నుపవసించి యొక్క యేకాదశియం
దీ నా యాతనఁ గనఁ డని
కీనాశుఁడు మాకుఁ జెప్పెఁ గేవలము దయన్.

౧౭౫

మ. హయమేధంబులు రాజసూయములు రా వాసుఁటి కేకాదశీం
ద్రియసంపాదితపాపరాశి హృత మా నిర్మూల మేకాదశిన్
నియతుం డై యుపవాసము స్సలుప వన్నె న్వాసిఁ జే మన్న న
వ్యయసౌఖ్యం బిడ బద్ధకంకణము సుమ్మా యా దినం బేయెడన్.

గీ. గంగకన్నను గయకన్నఁ గాళికన్నఁ
బుష్కరముకన్న హరిదినంబు కడుఁబెద్ద

హరిపదం బంద నగు ననాయాసకలన
నలదినంబున నుపవాస మాచరించి.

౧౭౭

గీ. తల్లితరమునఁ బదుగురు తండ్రితరము
నందుఁ బదుగురు తనవార లటు పదుగురు
ద్వంద్వనిర్ముక్తులై హరివాసరోప
వాసరమ విష్ణురూపులై బరగుదు రటు.

౧౭౮

గీ. అనశనత మేలు యమతిథి నంతకన్న
రాత్రిజాగరణము మేలు రాదు చెప్ప
బారసిం బారణము సేత బహుగుణమ్ము
కేశవప్రీతి నెనయ నౌ కృతుల కెందు.

౧౭౯

క. తీర్థస్నానము సేయక
యర్థికిఁ బ్రాత్రునకు నిడక యపరంజి తపం
బర్థి నొనర్చక చనియెడు
వృద్ధుల దుఃఖముల ననఁగ నొనా? నాకుఁ.

౧౮౦

క. పలుమాట లేల? ధర్మం
బుల సుగతి కధర్మకరణముల దుర్గతికిం
దలఁకక తలఁకుచుఁ జొచ్చెద
రిలఁ గలవా రెల్ల సూక్ష్మ మిది వై శ్యవరా!

౧౮౧

ఉ. కావున ధర్మసంగ్రహము కర్జము పిన్నటనాటంగోలె మ
ర్యావలీ కందు ధర్మ మన నాత్మ నుడిం బని మేన ద్రోహ మే
జీనికిఁ జేయకుంట హరిసేవ నిజాశ్రమవర్ణధర్మసం
భావన దాన మింద్రియసమాజనిరోధము సువ్వె ముఖ్యముల్. ౧౮౨

సీ. ఎంతదర్శిదుఁడే నిడవలె జల మన్న

మన్నెమ్ము దిన మవంధ్యమ్ము గాఁగఁ

బెట్టనివానికిఁ బుట్ట దీలోకంబు

నందుఁ గాని పరంబునందుఁ గాని

దాత లా యా యమయాతనఁ గాంచఁబో
రధిసురలోకసౌఖ్యములఁ జెంది
యాయుర్ధనాధ్యులై యధిభోగభాగులై
యవని జనింతు రా యా తెఱఁగులఁ

దపము దాసమ్ము నాత్మకృతమ్ము నెపుడుఁ
జెప్పకొనరాదు శ్రేయోర్థి చెడు వచించి
యడిగితివి నొడివితిని నీ యడిగినంత
నింక నేది వినవలచెద నెఱుంగఁజెప్పు.

౧౩

గీ. అక్షయ మైన పూర్వపుణ్యమ్ము కలద
యన్య మది యట్లు లుండ నీ కనఁకు! వింటె?
మాఘమునఁ దాన మాడిన మహితకృతికి
ఫలముగాఁ బ్రాప్త మయ్యె నీ స్వర్గ మిపుడు.

౧౪

చ. అనుడు వికుండలుం డను మహాత్మున కా యమదూత కర్ణుడౌ!
మనసు ప్రసన్న మైనది సుమా భవదీయవచఃప్రసక్తి పా
వన మగు గంగ నా సుజనవర్గము పొల్తి సుఖంబు శైత్య మిం
దునకు నిస్సర్గం బటు మృదుప్రియభాషలు సత్సభావముల్.

౧౫

ఉ. కావున దేవదూత! నిజకారుణికత్వము మీఱ నన్న కే
త్రోవఁ దొలంగునో? నరకదుర్గతి యిప్పుడ విప్పి చెప్పు మా
భావుక మెద్ది మున్నటి భవమ్మున నే నొనరించినాడనో?
నా వినిచె న్యమానుగుఁ డనా! విను మంచుఁ దలంచి తత్కృతిక.

క. ప్రాకటమప్ర మధువనమున
శాకలి యనఁ గలఁడు మాని స్రష్టృసముఁడు తాఁ
గైకొనె రేవతి యను సతి
నాకె గనె న్నుతుల గ్రహము లనఁ దొమ్మండ్రక.

౧౬

గీ. ధ్రువుఁడు క్షమి మధువులు తారుఁ డవలివారుఁడు
సంచముండు జ్యోతిష్కంతుఁ డం చనఁబడఁ

నగ్నిహోత్రప్రియాత్మ లీ యనఘమతులు
మించిరి గృహోశ్రమమున రమించు కృతుల.

౧౮౮

గీ. అపవిత్రాహుఁడు జితమాయుఁ డట్లు ధ్యాన
కావ్యుఁడు గుణాతిగుఁ డన శాకలితసయులు
మివులు నలువురు వై రాగ్య మవధరించి
యాశ్రయించిరి తచ్చతుర్థాశ్రమమ్ము.

౧౮౯

చ. ఎదొ తిని యేదొ కట్టుకొని యేస్పృహ లేక యరణ్యవాసు లై
మదిని గుదించి సంగమును మాని పరిగ్రహశూన్యు లై మహిం
బదిలముగాఁ జరించెదరు మానము మాని జగంబు సర్వ మి
య్యది యదె పో నిజంబునకు నంచు నసంశయవితృసత్తు లై.

౧౯౦

గీ. జాట్లు జందెమ్ము వర్జించి చట్టు మట్టి
కాంచన మటన్న భేద మొక్కఁడు లేక
బ్రహ్మభూతు లై తిరిగెడు పరమహంసు
లొక్క రే విశ్రమంబు నీ యిక్కఁ గొనిరి.

౧౯౧

గీ. బ్రహ్మనిధ్యాన మొనర న పురమ మాను
లింటి కేతేర నాతిథ్య మీ వొనర్చి
నట్టి పున్నెమ్ము నెన్న నా కగునె శక్య
మెన్నివే లేండ్లకేని మహోన్నతుండ!

౧౯౨

గీ. ప్రాణు లెల్లభూతంబులఁ బ్రాణులందు
మతియుతులు వారిలోపల మానవులును
వారిలో బ్రాహ్మణులును విద్వాంసు లందుఁ
గృతవినిశ్చయు లందును గృతులు వరులు.

౧౯౩

ఉ. అంతకు బ్రహ్మవేత్తలు మహత్తరు లమ్మెయి వారి మీఱు న
త్యంతము భూత మీ త్రిసమయమ్ముల నుండదు నెందునేని వి
శ్రాంతి వహించినా రటె ప్రసన్నత నీ గృహమందు సంతవా
రంతము నొందె నీదు దొనఁ గంతయు మేల్చి గడించి తెంతయు.

ఉ. అష్టమపూర్వజన్మమున నార్జిత మైన సుపుణ్య మిట్టే డా
యిష్టన కీమ్ము దాని నన నిచ్చితి నంచు వికుండలుం డనెన్
హృష్టమనస్కుఁ డౌచు నిరయేలఁ దొఱంగి యతండు వచ్చె త్రై
విష్టపసీమకుం జనిరి వేల్పుల పూజకు లొదరించుచున్. ౧౯౫

ఉ. వేలుపుబంటు చెప్పిన సవిస్తరధర్మసుబోధ మాగమా
లీలలితంబు మాన్యము నుడి న్విని వై శ్శృండు నై జధర్మపుం
బౌ లిడి యన్న మన్ని త్రిదివంబున కౌతసితోడఁ బోయి పూ
ల్పాలు నొసంగి పూజ నలుపం జనె దూత యథాగతంబుగన్. ౧౯౬

గీ. ఎవ్వఁ డి య్యుతిహాసంబు నెల్లఁ జదువు
వినును వ్రాయును జెప్పును వేచికేని
నట్టి సుకృతి విపావుఁ డై యాలు నే లొ
సంగిన ఫలంబుఁ జెందు నసంశయ మన. ౧౯౭

క. గురుపాదుక శిరమునఁ గొని
నరపతి విభు నడిగె మరల నా కద్భుత మీ
చరిత మొనరించుచున్నది
సురవంద్యా! మాఘ మంత సుకృతకరంబే? ౧౯౮

చ. ఒకనెలఁ దాన మాడ నఘ మున్నది యెల్ల నశించె నంటి విం
కొకనెలఁ దానమాడ దివ మొందె నటంటివి, వై శ్శృ పాపమా?
ప్రకటిత మద్రిసార మచిరంబుగ దాని నకంచినట్టి మా
ఘకలితపుణ్యము న్విస సుఖప్రద! వేడుక మొల్ల మయ్యెడున్. ౧౯౯

క. అని యడిగెడు శిష్యున కి
ట్లనఁ గొనె వాచాన్రవంతి నల మునిఘనుఁ డో
జననాథ! తద్వివరము
న్విను కౌతూహలము గలిగెనే న్వివరింతున్. ౨౦౦

మ. జలమే మేధ్యము నిర్మలమ్ము సుఖసంస్థాకారణం బర్థ్యమున్
మలసంహారక మెల్లజీవులకుఁ బ్రాణప్రాణనశ్రీకరం

బల నారాయణదేవుడే యది యటం చా వేదము లెప్పుడ
త్సలించే యడగింపదే? యఘముల స్సంస్కృత క్రాంతముకా. ౨౦౧

గీ. ఇంతియే కాక మకరమం దినుఁ డుదయము
నందు సమయబునందు మాహాత్మ్య మతుల
మట్టివేల గోష్పదజలమందునేనిఁ
బాపులకునేని స్నానమ్ము స్వర్గదమ్ము. ౨౦౨

మ. ఇఁక దీర్ఘమ్ముల మేల్చి చెప్పవలెనా? యీ మూటితోపాటు శ
క్తికి యుక్తంబుగ నిచ్చుటాప్పు నది భక్తిపాపితం బైన ను
క్తికి నందంజన దట్టి పున్నెముల మే లేవత్వముం గూర్చ ము
క్తికిఁ దార్ప స్మరణయేమి కావలె ధర్మిత్రి న్నాథనం బెంచినకా? ౨౦౩

గీ. మూడు దినము లశక్తుడే నాడవలయు
నించుకేని దరిదుడే నీయవలయు
నూరకే పోవనీయరా దొకదినమ్ము
మకరమందు నాదిత్యుండు మలయువేశ. ౨౦౪

గీ. ఏదు మూ డేడు తొమ్మిది యహములేని
మాఖమునఁ దానమాడేడు మానవులకుఁ
దత్తలము వృద్ధి నొందుఁ జంద్రమునిమాద్రి
నప్పనికిఁ బూర్వహిర్జల మైన మేలు. ౨౦౫

సీ. శివీధానము నిన్ను ధీరశీశనత్తన!
వ్రతనియమం బొనర్పంగవలయుఁ
దద్విశేషఫలాప్తి దవిలిన మనముతో
గోవిందు ముమ్మారు గొలువవలయు
నగ్నిఁ దిలవిమిత్ర మాజ్యంబు హోతవ్య
మిలయందె శయనింపవలె నిశలన
కంబలనద్యస్త్రకార్పాసఘృతతైల
కాశేయకాదు లీగా శుభ మగు

నక్షయఫలంబు సమకూరు నభినలీల
 మెనఁగ నపరంజి గురిగింజ యె త్తొనఁగిన
 నీయవలె శీతవారణ మింధనమ్ము
 నీవలె ద్విజుండు శక్తి గ్రహింపరాదు.

—౨౦౬

మ. పరవహ్నిం బరభోజనంబుఁ బరదేవస్వార్థపూజావిధిం
 బరివర్జింప నవ్వున్ స్వశక్తి ధనముం బౌత్రంబులం దీఁగియు
 స్వర మేకాదశినాఁ డొనర్పవలెఁ దన్మానవ్రతోద్యావనం
 బు రమేశప్రియతార్థ మంతమున సంభోజ్యుల్ ద్విజుల్ భూవరా!

గీ. వింటె? యుద్యావనం బన విష్ణుదేవు
 ప్రతిమఁ బుత్తడిఁ గాని రాప్యమునఁ గాని
 కూర్చి పూజించి ద్విజవరుఁ గోరి తెచ్చి
 యిచ్చి ద్విజమిధునమ్ముల నెలమిఁ గొలిచి.

—౨౦౭

గీ. భుక్తభోజనులను జేసి భూసురాత్మ !
 మాధవుండ ! గోవిందుండ ! మాఘమందు
 నా యొనర్చిన స్నానంబునను యథావి
 ధి ఫలదుండ వగు మనుచుఁ బ్రార్థింపవలయు.

—౨౦౮

ఆ. వాసుదేవ! కృష్ణ! వై కుంఠవాసుండ!
 మాధవుండ! హరి! రమాధవుండ!
 యనుచు మాన మెనఁగ నాచరింపఁగవలె
 స్నాన మినుండు వొడుచు సమయమునకు.

—౨౦౯

ఆ. స్వగృహమందె తప్తవారికృతస్నాన
 మినుండు మకరరాశి నెనఁగువేళ
 నేక మే షడల్లి నెడలేక పొనరించు
 స్నానముల ఫల మొసంగుఁ జామ్ము.

—౨౧౦

సీ. పూర్వహిర్వాప్యాదిపుష్కరమ్ములనైన
 ద్వాదశాబ్దఫలంబుఁ దడయ కిచ్చు

నది తటాకంబునం ద్రామేడితం బవు
 దొన నది నై సఁ జతుర్గుణంబు
 పదిరెల్లు ఫలము దై వతఖాతమున మహా
 నదియందు శతవిధు బది తలంప
 మహితాపగాసంగమముల నాలుగునూర్ల
 కగు నది గంగ సహస్రగుణిత
 మర్థి మనుజుఁడు సురగంగ నాప్లుతుఁ డయి
 మకరరవివేశ వేల్పులమనికి నుండి
 నాల్గువేల యుగాల యంతమున నై సఁ
 జెడఁడు పడఁడు కలంగడు పుడమితేడ !

౨౧౨

క. గంగాయమునాస్రోత
 స్సంగమమున శతసహస్రసంగుణితం బం
 చంగీకరించి రమ్మును
 లంగము దోచుట సమకరుఁడై రవి యుండెన్.

౨౧౩

సీ. దినదినం బొకవేయి దీనారటంకాలు
 పాత్రభూతున కిచ్చి పంపె నతఁడు
 పదివే ల్కపిల లనడ్వహము లొక వేయి
 ద్విజసత్తములకు నర్పించె నతఁడు
 సాగ్రసంవత్సరశతము నిరాహారఁ
 డై యభ్యసించె యోగార్థ మతఁడు
 కనకభారసహస్రకము కురుక్షేత్రమం
 దినునుహరాగవేశ నిడె నతఁడు

రవిసుతయు విష్ణుపాదసంభవయు భవుల
 భవము లెడలింప లో సరస్వతిని గూడఁ
 గలిసికొని పాఱుచోట నగ్గలిక మునుగు
 నెవఁడు వేకువ మకరత్రయీతనుఁ గని.

౨౧౪

చ. జనముల మేలు కోరిన ప్రజాపతి పాతకభూరిభారనా
శనదహనప్రదేశముగ సర్గ మొనర్చె బ్రయాగభూమి భూ
జనపరిపాల ! పాపపశుజాలము కుత్తుక తెల్ల నిర్దయా
ప్రణయతఁ గోయుచో టిది సుర ల్కును తెత్తిన నిశ్చయమ్మునన్.

గీ. పీతగర్భ సితాసితస్థితసలిల
వాహిని సృజించె నిజలోకపథము గాఁగ
ధాత యచ్చోట మాఖి మే పాతకీయును
మునిఁగి స్త్రీగర్భవాపుల మునుఁగఁబోడు.

౨౧౬

చ. అవిదిత తత్పురాసురదురానద వైష్ణవమాయ నిస్తలం
బపు నదియుం బ్రయాగమున నమ్మెయి మాఘమున న్మునింగినన్
వివిధము లిందు నం దనుభవించును భోగము లంతమందుఁ గే
శపు నెడ లీనుఁ డౌ సుకృతశాలి తథావిధుఁ డుర్వరేశ్వరా !

చ. సమకరుఁ డౌ నహస్కరు ప్రసంగమున న్మనుజుం డెవం డిలన్
రమణ సితాసితవృత్తికరంబునఁ దీర్థ ముపస్పృశించు నా
సుమహితుఁ డౌందుచో టిదియ చు మ్మన లే రల చిత్రగుప్తుఁడున్
యముఁడును రాజసూయకసహస్రముతో ఫల మంత లబ్బునా ?

చ. పుడమి వెలుంగు తీర్థములు పుణ్యము లేడు పురు ల్లరాలి సం
గడమున నల్ల నై యమున గంగయు సంగత లై నచోట వేణి భా
నుఁడు మకరంబుఁ జొచ్చుటఁ గనుంగొని వచ్చి మునింగి తెల్ల నై
వెడలెడు స్నాతు తౌ కృతుల విశ్రుతపాపచయంబు కాలదే? ౨౧౮

గీ. పాము కుబుసంబుఁ బుచ్చినభంగి నఘము
బౌము విడనాడి దివ మందుఁ బంచజనుఁడు
ముఁడునాళ్ళు ప్రయాగలో మునిఁగెనేని
మకరమున రవి యుదయింప మాఖిమందు.

౨౨౦

మ. సిరి దార్పు న్సురగంగ దోగినఁ గురుక్షేత్రంబుఁగోఁ బా టిటే
ధర నై నం బదిరెట్లు వింధ్యయుత యౌ స్థానంబునఁ గాశి ను

త్తరతోవాహిని నూరు రెట్లగుఁ గళింద్రప్రోద్భవానంగతఁ
దరమే పశ్చిమవాహినిం బొగడ సందర్శించినం జాలదే? ౨౨౧

గీ. కల్పకృతపాపము దహించు ఝణములోనె
మాఖమున నది దుర్లభ మానవులకు
నమ్మత మని చెప్పబడును బ్రయాగమే ధర
నట్టిదానికి గాసింతు రమరవరులు. ౨౨౨

గీ. ముగురు మూర్తులు శక్తులు ముగురు సిద్ధు
లప్తసిద్ధులు పితృగణ మచ్ఛరలును
వారు వీ రననేల? సర్వసురమాను
లాత్మవత్సులతో వత్తు న త్తటి కటు. ౨౨౩

క. ప్రచ్ఛన్నరూపు లై కలి
నచ్ఛన్నాకారు లై కృతాదుల వేణీ
స్వచ్ఛోదము సేవించెద
రచ్ఛలమున నెఱుక గల మహామహు లెల్లఁ. ౨౨౪

గీ. పాపకారి రాక్షసునకుఁ బార్థివేంద్ర!
మాఖమందు సితాసితాంభ్రస్రవంతి
మూడు నాళ్ళు దోగిన ఫలము వెన నిచ్చి
మున్ను కాంచనమాలిని ముక్తు జేసె. ౨౨౫

క. అని వినిచిన నది యెట్లని
జననాథుఁడు పృచ్ఛనేయ సంయమినాథుం
డనఁ జూచ్చె వినినవారల
కెనలేని ఫలం బొసంగు నితిహానంబుఁ. ౨౨౬

కాంచనమాలిని చరిత్రము

గీ. అనఘ! కాంచనమాలిని యనఁగఁ గలదు
రూపసంపన్న యగు నప్పరోవరిష్ఠ

యదియు మాఘమ్మవేశఁ బ్రయాగమందుఁ
బ్రదికినము దోగి యేగు శివావసతికి.

౨౨౭

ఉ. అమ్మెయి నేగుచున్న మహితాంగనఁ గాంచి వచించె శైలరా
జమ్ము నికుంజమందు జరసంస్థుఁడు వృద్ధుఁ డొకండు ఘోరరూ
ప మృపు రక్కసుం డమరభావినివా? కమలాయతాక్షి! ని
క్కమ్ము గదింపు మెవ్వతెవో? కాంచనమాలిని! మేలు నీ కవుణ్.

ఉ. ఎక్కడనుండి యెక్కడకు నేగెద? వంశుక కేశపాశముల్
చక్కనిచుక్క! సార్ద్రతఁ బొసంగఁ బనేమి? ఖగత్వ మేగతిం
దక్కె? నతీవహుపకలితంబు మనోహర మిట్టి మేను నీ
కక్కరో! యెట్టి గట్టి సుకృతాతిశయమ్మున నయ్యె నొ నున్. ౨౨౯

గీ. ఇట్లు లడుగుట లేటికా? యింతిమిన్న!
చూడు నీ కట్టుపుట్టమ్ము చుక్క వడియె
నాతల క్షణమ్ములోనె శాంత మన నయ్యె
మును పతిక్రూర మన నైన మనము ననిత!

౨౩౦

క. ఇంతటి మహిమం బెక్కడి
దింతీ! యీసలిలమునకు నిది చెప్పుము నీ
వెంతటి శీలవతివా? రతి
కాంతా! కాంతమ్ము లంగకము లనుచుండెన్.

౨౩౧

క. అనువాని కనియె నది కాం
చనమాలిని యని పిలువవె? చను నదె నా పే
రనవద్య! కామరూపిణి
నను నచ్చరఁ గా నెఱుఁగుము నగజుఁ గొలిచెదన్.

౨౩౨

చ. అరిగితి నేఁ బ్రయాగజల మాడఁగ మాఘ మటంచు దాన నా
పరికర మార్ద్ర మౌచుఁ గనువత్తెడు రాక్షసవర్య! వోవలెన్
హరగిరి కిప్పు డేను గిరిజాధిపునేవకు వేణిసీర ము
ద్దిర పయి బడ్డ ఘోరతరధీపరివర్తన మయ్యె నియ్యడన్,

౨౩౩

సీ. ఘనుఁడు సుమేఘుండు గంధర్వుఁ డవ్వని
 నందన నైతి నీనాటి గతికి
 మును కలింగేశ్వరు భోగిని నై యుండు
 రూపలావణ్యనిరూఢగర్వ
 నా యూర ననుఁ బోలు నట్టి సుందరులు లే
 రే శిరోమణి యన నెలమిఁ గాంతు
 ననుభవింపని భోగ మని యున్నదా? నాకు
 నల్ల జన్మమ్మునయం దనురుఁడ!
 రత్న భూషణచిత్రవస్త్రములు చంద
 నాగరుసుగంధకర్పూరహరిచారు
 హరిసంవారములు పార్థివార్జితములు
 కలవు నాయుంటియందె నకలము లనఘ!

౨౩౪

ఉ. యావననంపదం బురము నంతయు మోహవశం బొనర్చితి
 భావముచేతఁ జిక్కిన యువప్రవరు ల్వెఱ నాదు పాదసం
 నేవకు లైరి వారిఁ గలఁచె న్నిరతంబు మదీయ మాయ కా
 మావిలు లొండొరుం దొడరి హా మృతు లైర యసూయ పెంపునక.

మ. రమణీయ మృవు నప్పురి న్నమయ మారాణం జన న్వార్ధకం
 బు ముసించె న్ననుఁ జూడ రెవ్వ రపుడే పుట్టె న్నదిం గట్టి శో
 కము దానంబు జపంబు హోమము మొద ల్లా నేమియుం జేయనై
 తి మఱేమున్నది రే పొనర్చ జమువాతం బడ్డ నా కం చొగి. ౨౩౫

ఉ. ఈశునిఁ గొల్వలేదు కమలేశు మదిం గొనియాడలేదు దు
 ర్గా! శరణం బన న్నద ధరాసురుల న్నది మెచ్చఁజేయ లే
 దీశత నొక్కప్రాణిహిత మే నొనరింప నిఁ కిన్ని యేటి కే
 లేశము పున్నెము న్నలుపలేదు గడించితి నేన మెంతయో. ౨౩౬

చ. అని విలపించుచుం జని మహామహు వేదవిదు న్నుశీలనా
 ముని నిజరాట్పురోహితునిఁ బుణ్యుఁ గనంగని మూర్ఖ మంఘ్రిసో

కున మనమొప్పు నుప్పతిలుఘోరమనోవ్యధ మొత్తుకొంటిఁ బా
వన ! యథుపంకమగ్నఁ గచపాశముఁ బట్టి సముద్ధరింపుమా. ౨౩౮

గీ. కోరి కారుణ్యవర్షంబుఁ గురియుము ఘన !
స్వజనులెడ నన్యజనులెడ సాధులు సము
లెఱుంగమా ? క్షీరపాథోధితెఱుగు సుహిత !
యంచ కిచ్చిన పాలు బకాలి కీదె ? ౨౩౯

గీ. అనునెడ ననుగ్రహమ్మున ననియె విప్రుఁ
డఖిలధర్మమయమ్ము వాక్యమ్ము ప్రీతిఁ
దలఁచినపు డాదరమునఁ బ్రత్యక్షమిచ్చి
యిచ్చుఁ దీర్చు సురలు విప్రు లే నిజమ్ము. ౨౪౦

మ. అన విన రాని త్వత్కృతదురాచరణం బఖిలం బెఱుంగనే?
పనవిన నేమి లాభము? విప్రత్పతికారముఁ గోరెదేని? వే
పనివిను మా ప్రయాగమునఁ బావనమజ్జన మాచరింపు మే
నని విను మూర్ధమే త్త దట సంహము సింహముఁ గన్న దంతి నాకా.

శా. ఆలోచించినఁ దోచడాయె మది నీయన్యాయవృత్తంబు ని
ర్మూలంబుం బొనరింపఁ జాలు మహిమాపూర్ణంబు తీర్థం బొకం
డేలా జాలము? నీకు నాక మిడ నేనే యంచు ర మ్మంచు దు
శ్శీలా! యామునగాంగనంగమము ని న్నే యె త్తి తాఁ బిల్చెడుకా.

క. అక్కడఁ ద స్పృసరింపక
తక్కినఁ ద తీర్థ మన్యతస్సంచితముం
దక్కఁగొను మానవులకుం
దక్కిన నిజేప మదియె దశమము దశమి! ౨౪౩

సీ. కామమ్మో? క్రోధమో? గౌతమతత్పత్నీ
లెడ నెడ దివ్య మహేంద్రుఁ డెలమిఁ
బడరానిచా ట్లెల్లఁ బడి యొడిఁ గట్టిన
వృజినమ్ము వేల్పులఁ బెతరులఁ గొని

గురునాన నటచని యరుదార మజ్జనం

బాచరించినమాత్ర నారవిడిచి

దేదీప్యమానుఁ డై దివి కేగి యేలుచు

నున్నాఁడు మునుపటికన్న మేల్పొ

నని వచించుఁ బురాణమ్ము లరుగు మందు

మకరమాసమ్మునం జేయు మజ్జనమున

సఘములను మార్చుకొనుము పుణ్యముల గములఁ

గా బీరానఁ బురాణ! స్వర్గమ్ముఁ గొనఁగ.

అరర

చ. అని యితహాసయుక్తముగ నన్న ద్విజోత్తము పాదయుగ్మమం

దున తలపెట్టి మ్రొక్కి దయ దోపఁగ వీడ్కొని బంధుగేహభా

జనధనదానవర్గముల సర్వసుఖంబుల సంతృప్తిచి యి

త్తను వతినశ్వరం బధికదారుణ మా సరకాబ్ధి యం చెదక.

అరర

మ. తలపోయం దల కంటగింపఁగ వెనం దాతప్యమానాత్మ నై

తలకుం బొపు సితాసితవృత్తికరోద్యద్వారిపురంబుఁ జే

రి లలి నృజ్జన మాచరించితి నటే శ్రీమాఘమానంబునక

ఫలముం జెందితిని న్ని శాచరుడ! తన్నాహాత్మ్య మూహింపుమా.

ఉ. చేసినపాపరాసులు నశించె నశేషము లొండు రెండు నా

ర్లాసలిలంబుల న్మునుఁగ నాపయి నిర్వదియేడు వారము

ల్నేసిన తన్ని పేవణముచే నమరశ్వము నొంది యద్రిజా

తాసఖి నై సుఖంతు రజతక్షితిభృత్తటి నెల్లకాలముక.

అరర

మ. హిమసారాత్ములు విప్రులే యనఁగ నౌ నే పుట్టలో నెట్టి స

ర్పము కద్దో? తదనగ్రహంబె కద తీర్థం బొచ్చుఁ జూపెట్టెఁ దీ

ర్థముఁ దీర్థోత్తమ మంచుఁ బొచె ననివార్యం బైన సంసారసం

గమబంధం బది నేఁ గృతార్థ నయితిం గల్యాణసంపత్తికి.

అరర

ఆ. ఎఱిగి తన్నహత్త్వ మేటెట నాడెద

సప్రయాగతీర్థమందు సర్థి

బోవసీను మాఘమును తీర్త నా కథ

యిట్టిఁ డెట్టివాఁడ వీ వను మన.

౨౪౯

చ. అతఁ డను నిష్టమిచ్చుఁ గొను నాత్తి రహస్యముఁ జెప్పు నడ్లు న
ట్టి తగవు నీయెడం గనఁబడెక గలదో? యింక నిమ్మతి వీని కంగనా!
కృతమవు దుమ్ముతంబు వివరించెద దాన నుఖించెదకొ శుభా
కృతి! చెవి ప్ట్టు మించుక యహీన! విహీను సముద్ధరింపవే. ౨౫౦

సీ. కాశిలో నుశ్రోణి! కలకాల ముండుదు

బహ్వృచుం డను వేదపారగుఁడను

గొప్ప నిర్మల మగు కొలమునఁ బాడమితి

ద్విజవర్షిఁడ నని తెలుప సిగ్గు

పట్టితి పాపభూపతుల దానంబుల

వై శ్యుల శూద్రుల వదలలేదు

చండాలద త్తదుష్టప్రతిగ్రహముల

గైకొంటి నగు నిది కాదు నాక

మోమునందును భస్మత్రిపుండ్ర మొప్పుఁ

జందనలలాటిక యెలర్ప సాలు వొండు

వల్లెవాటుగ వైచి యావాడ నున్న

నన్నుఁ గా దని యెవ్వఁ డే నరున కిచ్చు?

౨౫౧

ఉ. పాతక మేను చేయనిది భావిని ! లేదు ధమంత యేని న
ర్థాతురుఁ డేమి నేయఁ డచలాయిత మైనది తీర్థశక్తి నా
చేత సుకార్యమం చొకటి నేయఁగఁబడ్డది కాదు తాయీయా ?
యా తను వట్లె యుండ సమయం బయిన న్నమసెం దలోదరీ !

మ. అవిముక్తంబున మేను వాసిన జనుం డత్యంతపాపాత్ముఁ డై
న వివస్వత్తనయుం గనంజనఁడు గాన న్నేను నద్దేవు దం
డవిధిం గాని సరీస్రపంబ నయి మూఁటక గ్రద్ద నై రెంట నీ
చవరాహంబు నులూక మై పులియు నై జన్మించితికొ నాల్గిటకొ.

- గీ. భైరవాజ్ఞ సయోనిజవపువు లిట్లు
తొమ్మిది వహించితిని గల్పితమ్ము లోలిఁ
గృత మనుభవింప దశమమ్ము కీరవాణి !
యిదియు రాక్షసదేహ మిం దేర్పడఁగదె. ౨౫౪
- క. అనవద్య ! యిందు నేడులు
సనె డెబ్బదియైదు వేలు సంకట మెడయం
గను దారి దొరక దింతకు
నినుఁ జూపెనొ ? కాశి గాసి నేమించుటకున్. ౨౫౫
- ఉ. ఈయెడ మూడుయోజనము లేయెడ జూచిన జంతుసంతతిన్
మాయఁగఁజేసితి న్వివసె ? మానస మిట్లు దహింపఁజూచ్చె నా
నేయకృతంబు శల్య మది నీవలనం బెడబాయవచ్చు నె
ప్తో? యనుఁ దీర్థ మప్పుడె మహోదయ మార్యసమాగమం బిడున్. ౨౫౬
- చ. విరలుఁడు సజ్జనుఁడు భువి విప్పి స్వదుఃఖముఁ జెప్పుకొంద మ
న్న రమణి ! భాగ్యవై భవమునం గన నై తివి విన్నవించితిన్
జరితము సాధుసంపదలు సర్వసమాప్యము లొ బయోద్భయ
వ్వరికిని బాలువెట్టుఁ దనపాల విభేదము నేయ నెంచునే ? ౨౫౭
- గీ. అనెడు రాక్షసు నుడు లిట్లు లాలకించి
కరుణ నార్ద్రీకృతాంతరకరణ యగుచుఁ
దన సుకృతమునఁ బా లీయఁ దలచి పిలిచి
కలికి కాంచనమాలిని పలికె నిట్లు. ౨౫౮
- ఉ. ఏడుపు మానుమయ్య! కలవే యిల నాపద లేరికేని నీ
కీడు దలంగ నిచ్చెద సుఖించెదు గా కింక నాకమందు నే
డేడును శ్రీప్రయాగమున నే నొనరించితిఁ బెక్కు- మాఘములే
వేడుక స్నానదానములు విధ్యనుసారము శ్రద్ధ మున్నుగాన్. ౨౫౯
- తా. నాకు న్నమ్మిక కద్దు ధర్మమునెడ న్నందేహమే లేదు దా
ర్థ్యాకల్పమ్ముగఁ బుచ్చెము న్నలుపు మం చన్నట్టి విద్వాంసులే

యాకొన్నాఁ డెవఁ డన్న మాతనికె యర్హం బర్థి బెట్టంగ నే
లా? కూపారమునందు సార్థమవు మేఘాటాప మం చాడరే? ౨౬౦

ఆ. అట్టులౌట నొక్క యర్కమకరయోగ
మందు నే సితాసితాంబుయోగ
మందు నాడిన ఫల మాత్మానుభవవిత్త
మిత్తు స్వర్గ మెనయు మిపుడ నీవు. ౨౬౧

క. అని వస్త్రము పిడిచిన జల
మును గరమునఁ దాల్చి మాఘమున నొ క్కే డే
నొనరిచిన స్నానఫల మీ
తని కిచ్చితి నని వదలెను దత్కరమందుకా. ౨౬౨

ఉ. వింటివే? రాజశేఖరునివీట మృతిం గనినట్టి పున్నె మీ
వెంట ఫవించె నా నపుడె వీడెను రాక్షసదేహ మల్ల వా
ల్లంటి యిడ నితానితజలంబును మాఖఫలంబు నొంటఁ గై
కొంటకుఁ బ్రాప్యమైన యనకూలశుభాంగముచొప్పు చొప్పుడెకా.

ళా. దేవాకారవిరాజమానుఁ డయి సందీప్యద్విమానంబునం
దావిష్టుం డయి స్వప్రభావశులతో నాశ ల్వలుంగంగ సం
భావించెం దన కింత కూర్చిన సతికా బ్రార్థించె శిష్యింపు మం
చావరిష్టునిఁ జూచి మెచ్చి యనె దివ్యస్త్రీలలామం బిటుల్. ౨౬౩

గీ. ధర్మము భజింపు మెప్పు భూతముల హింస
మాను సత్సంగ మొనరింపు మదను నడఁపు
మన్యగుణదోషకీర్తన మార విడుము
సత్యు నర్చింపు శివు నిజాక్షముల మలఁచి. ౨౬౪

గీ. జంతుజన్మాంగరుధిరమాంసములయందు
దారపుత్రాదులెడ మమత్వంబు విడుపు
మొలుకఁ గను క్షణభంగుర మీ జగ మని
యోగనక్తుడ వగుము విరాగ మెనసి. ౨౬౫

- చ. ప్రియమున నా వచించు పదవి న్మది ధర్మము లెల్ల నిల్పు శ్రీ
లయుతుండ వై ధృతామరసలక్షణదేహుండ వై దివి న్నిరా
మయసుఖి మందు మన్న సురమానినితో ననె రాక్షసుండు సం
చయ మవు హర్షపూర మన స్వస్తిపురస్కరవాక్ప్రసంగతిక్. ౨౬౭
- ఉ. కాంచనమాలినీ! మదనఘస్మరశైలమునందు నేందుభం
బంచితసౌఖ్య మందు ముమయాప్తికి గమ్ము తపంబు ధర్మముం
బెంచుకొనంగ నై యెపుడు నిల్లె విపన్నుల యార్తు లెల్ల మా
యించుచుఁ గీర్తిగొమ్ము జననీ! యని మ్రొక్కెను వీడ్కొనెం జనెక్. ౨౬౮
- ఉ. ఇంతటి ఘోరరాక్షసున కెట్లు విమోక్షముఁ గూర్చితమ్మ మా
చింతలు వాసె నమ్మ వనసీమ భయం బెడయించితమ్మ మా
యంతర ముల్లసిల్లంగ విహారముఁ జెంచెద మమ్మ యింక సం
చింతి నుతించి మీఁదఁ గురియించిరి పూవుల దేవకన్యకల్. ౨౬౯
- శా. ఆగంధర్వవరిష్టకన్య తన పుణ్యం బిచ్చి తద్రాక్షసుక్
వేగ నివృత్త నొనర్చి పుచ్చి దివికిక్ బ్రీత్యశ్రుపూర్ణాక్షి యై
తాఁ గైలాసధరంబుఁ జేరఁ జనియెక్ దద్దాధ విన్నట్టి వాఁ
డొఁ గల్యాణనిధాన మెట్లు మతి ధర్మార్థాభిరూఢుం డవుక్. ౨౭౦
- మ. మహితక్లేశవరంపరావతితు లై మల్లాడువా రెల్ల మో
హహతింజేసి విముక్తిఁ జెందఁగ నుపాయం బైన మాఘంబు న
న్మహిమంబు నివ్వరించితి నివ్వఁగ నన్యం బెద్ది నీ కిష్ట మో
మహిపాలా! యడుగందగుక్ బలికెదం బొత్రంబ వాత్మాప్తికిక్. ౨౭౧
- మ. అని దేవుఁ డనరా జనె స్మరుండ! నీ వాత్మం బ్రసన్నుండ వై
న నలభ్యం బెది? వ్యావహారికసృతిక్ నా కర్మ మైనట్టి దా
నిని బోధించితి వందు శిష్ట మొకఁడు స్లే దింటికిం బోదునా?
యినపాదాంబుజసేవ సేసికొను చిందే యుందునా? తెల్పవే? ౨౭౨
- చ. అన విని శ్రీగురుండు చనుమయ్య! గృహంబున కన్ను ప్రేమబం
ధన మననా నుడి నివ్వని ప్రణామము దేవున కాచరించి య

మ్మునులప్రసాదభాజనతః బొంది గురు స్విభు సంస్మరించుచుం
జనె నిజమందిరం జెనయః జయ్యన తేడు వినేయుఁ డిప్పుడై. ౨౭౩

చ. అని నిజశిష్యదీపకుఁ కర్మిలితో నని వేదధర్ము డి
ట్లనె మరలం బ్రయాతిథికి నా నృపమాళికి దత్తదేవుఁ డి
చ్చెను మును యోగసార మటుచెప్పెను మాఘమహాత్మ్య విష్ణు లో
కనయము దారి వింటి గద కామ్య మిఁ కెయ్యది? పృచ్ఛ సేయరా.

గీ. ఇదియె తన శిష్యుఁడు దిలీపుఁ డిచ్చ మొచ్చ
సప్రసంగకముగ వశేషముని పల్కె-
నిందు నాదృతుఁడవు కాన నిదియు వినుము
పార్వతికి శంభుఁ డనియె జపంబుకొఱకు.

౨౭౪

సీ. అనఘుఁడ! వరద! దత్తాత్రేయ! కార్తవీ
ర్యాదిరాజవరరాజ్యప్రదుండ?
సర్వదోన్మదుఁడ! విశ్వశ్లాఘ్యుఁడా! మునీ
శ్వర! యమితాచారవర్తనుండ !
సకలవిరోధితేజస్సంహరుఁడ! పరా
శక్తిపదాశ్లేష్టనపరివృథుఁడ !
భోగమోక్షప్రద ! యోగమహానంద !

కలితాననూయాధిగర్భరత్న !

అధ్యమృతసాగరుఁడ ! యనునట్టి పదము
లారు నెనిమిది యెట్లు జవ్యములు సువ్వె
యని ప్రియకుఁ బ్రేమగర్భిణి కానతిచ్చె
శంభుఁ డీవును జలుపు మీ జపము వత్స!

౨౭౫

గీ. అను గురుపదంబు లొత్తుచు నంతయు విని
దీపకుఁడు సంప్రముదితుఁ డై తెలుపు యంకఁ
జక్రపాణిగుణాగుణోపక్రమ మనె
ననిన సూతునిఁ బొగడి రా యనఘమతులు.

౨౭౬

ఉ. ఆహితచందవోలునగరాలయభక్తియుతోపచారని
 ర్వాహ! నిరీహ! తోహినధరాధరజాపరిపూర్ణపార్శ్వభా
 గా! హరిధాతృవాసవముఖస్తవసీయమహామహాభావతో
 ద్వాహ! బహిర్దశారనిరవగ్రహవిగ్రహవర్జితగ్రహా!

—౨౭౮

క. లింగాకారవిరాజిత!

లింగరహిత! నేవకావలీసమవనలీ
 లాంగీకృతాంగ! సుమన
 స్సంగీతవశాంతరంగ! సమసమనుభవా!

—౨౭౯

మాలిని. అయుతనియుతకోట్యోమంతమంత్రప్రజాప
 ప్రయతనియతిపారప్రాపకాప్తిప్రభేదా!
 దయితనుకృతపద్యా! దాంతవేదాంతవేద్యా!
 వియదఖిలగతత్త్వా! విశ్వవిశ్వాత్తతత్త్వా!

—౨౮౦

సీ. ఆంధ్రేల రామకథామృతమ్మున నింపె

వేంకటప్ప కవి సంవిత్పరుండు

హనుమాంబ పేరి మహాసాధ్వి పత్నిగా

ననుఁ గనెఁ దనయు విత్తనయుఁ జేసె

నాత్రేయగోత్రుండ నాఖ్యఁ దాడేపల్లి

రాఘవ పూర్వ నారాయణుండ

శ్రీదేవి దయితగా శ్రీవిద్య సేవించు

బహిరంతరర్చానుభవ మఖిములఁ

ద్వత్ప్రసాదిత వాచా ప్రవాహచితము

దత్తభాగవతాఖ్య పాదపమునందు

సింధుపురనాథ! లింగోద్భవేశ! యిదుగొ

సప్తమము నాప్తిఁ దాల్చు పుష్పస్తబకము.

—౨౮౧

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

శ్రీ దత్త భాగవతము

అష్టమ గుచ్ఛము

క. శ్రీవిస్తారకపదయుగ

సేవాపరతంత్రవిహితసిద్ధిసమృద్ధి!

పావనకథ! లింగోద్భవ

దేవా! ధృతగంగ! పార్వతీవామాంగా!

౧

ఆ. అవధరించుచుంటి వని చెప్పుచుంటిని

రాజమాళి! విను పరాకు మాని

యింత విన్న మాను లెంతో సూతుని మెచ్చి

యవలి తత్ప్రసంగ మడుగుటయును.

౨

ఉ. సూతుఁడు ధూతపాతకుఁడు శోధితతత్త్వవిశేషుఁ డ మ్ముని

వ్రాతముపూతభావము శివంకర మంచు నుతించి యిట్లనున్

భాతవిభూతులార! సులభం బనరాని మహార్థ మెన్ని త

ప్రచోఽత పరీతుఁ డై గురువరుం గొనియాడెఁ బ్రసంగసంగతికా.

౩

సీ. మత్స్యపాథరపూరమగ్నత్రిభువన! నీ

యాన వేచెద నెదో? యడుగవేడి

యడుగరా బిడ్డ నీ కనియెద సతిగోప్య

మేని శంకింపఁ బనేమి మనకు

నిమ్మెయిఁ దత్త్వంబు లెఱిగిన తేఁడు రా

జ్యము సేసెనా? చనెనా? త్యజించి

యపకంటకముగ రాజ్యము నర్థి గమనించె

సపరాగుఁ డై తన్ను సరయుచుండె

నైన నా విభు చరిత మాద్యంతము విన
 స్వర్గ మా యా యి పద్ధతు లలవరింప
 నిష్ట మయ్యె మైత్రేయుఁ కిదియె మున్ను
 గురుఁ డగు పరాశరుండు వాక్రుచ్చె నన్న!

క. అను ఛోరణి ననుగతుఁడౌ

ననుగునకు గురుప్రవరుండు ననె నా మైత్రే
 యునకుఁ బరాశరునకుఁ గలి

గిన సంవాదంబు మొదలికినిఁ జివురునకున్.

చ. సుతుల మహాత్ముఁ డ౯త్రి కనసూయ గనెఁ గతకల్మషాద్భుత
 వ్రతుల విరించి సోము హృతభావజు దుర్వసనుం జతుర్భుజున్
 హితచరితుం బ్రధానపురుషేశ్వరుఁ గేశవు దత్తదేవు ను
 ద్యతు లయినా రలర్కయదు హైహయలుం దదనుగ్రహఁ ప్రికిన్.

క. ఆ దత్తదేవుఁడవ దముఁ

బ్రోది యొనర్పంగ సిద్ధిఁ బొంది రనేకుల్
 మేదిని సుఖములూ? పరలో

కాదృతసౌఖ్యములూ? చెందనై రిం దొకభుల్.

గీ. అందు నొడివెద హైహయానుగ్రహంబు

పరమ మది విను మైత్రేయ ! వశివరుండ !

కార్తవీర్యుండు కృతవీర్యు కడుపుపంట

యర్జునుండు సప్తద్వీప నతఁడె యేలె.

ఉ. ఆభగవంతు నత్రికులమం దుదయించిన దత్తదేవు డే

వాభు వరించి బాహవసహస్రము ధర్మపథంబుఁ దప్పకే

భూభువనంబు గెల్పుటయుఁ బోలఁగ నేలుటయు న్విభూతియున్

శోభితపారుషంబు రిపుసూదననై పుణి తేఁడు గైకొనెన్.

ఉ. జన్మములందు దానముల శాస్త్రుతపమ్ముల బ్రశ్రయమ్మునం
 దెన్నఁగఁ గార్తవీర్యుగతి నెవ్వరు గైకొనలేదు పార్థివుల్

పున్నెము లెక్కలేని దన పూర్ణధనత్వము లుద్వివారి కా
యున్నతురాజ్యమందె యని యున్నది నేటికి నాటి పాటయే. ౧౦

సీ. ఎనుబది యైదు వే లేడులు పాలించె

నూహిష్మతిని బలమహితుఁ డగుచు

నాండ్రతో సలిలంబు లాడుచు రావఁబు

బశుసమానంబుగఁ బట్టి కట్టె

దాత పులస్త్యుండు దన్నెంచి బ్రతిమాల

రెండువే లేండ్ల కర్పించె నతని

కెన్ని యెన్నియొ వాని యితిహాసములు వాని

నన్నింటి నెన్న శత్యమ్ము కాద

యేకవిక్రమమున నిట్టు లేలువాని

యాయు వెల్లను గడచను నట్టివేళ

కవతరించిన విష్ణుఁడే యతని మడచె

బరశురాముఁ డనగ నొక్క పాటుఁ డగుచు. ౧౧

చ. అను నాచార్యునితోడ నిట్టులను శిష్యశ్రీప్రవీణుం డొగిం

జన వొప్పక దను వొప్పు సాత్వికములం దప్రీతి వర్ణింప నా

ర్యనమస్యాస్తద ! యెట్లు నమ్మనగు నీ యాస్యంబునందుండి యీ

మినుకు ల్వెల్పడకున్న నా కొరులకో? మిన్నందు సందేహముల్ ౧౨

దీపకుఁడు వేదధర్మతోఁ గార్తవీర్యసంతముఁ బ్రసంగించుట

సీ. క్రొత్తగా నిది వింటి మిత్తటి స్వయముగా

భగవంతుఁ డే మని భక్తుఁ జంపె?

దై త్యాబీలావతారము ల్లలవెన్నె?

యిట్టి విచిత్రంబు లెందు వినము

కసిపుట్టి దేవుడె ఖండింప తేఁ డంత

విదితాత్ముఁ డపరాధ మెది యొనర్చె?

దత్తదేవప్రసాదమున సర్వజ్ఞఁడౌ

యోగికదా యల్ల యుర్వివిభుఁడు

బ్రాహ్మణుఁడు సప్రతాపుఁడై పైఁ గవిసిన

దేవదేవుం డితం డంచుఁ దెలియఁ డెట్లు?

తత్త్వవిజ్ఞానికి నపరాధము వొడమునె ?

యైన నగ్నికొ జెద లంటునా? గురువర !

౧౩

గీ. ఎఱుంగవచ్చును రా జీశు నెఱుంగకుండ

వచ్చు నెఱిగిన విభునకు వచ్చు నెట్లు ?

యోగమార్గస్థుఁ బార్థివు నొక్కతప్పు

నకు వధింప నాశయ మెదో ? నాకుఁ జెప్పు.

౧౪

మ. అను నవ్వాచిక నిచ్చ మెచ్చి గురుఁ డన్నా ! నీదు ప్రశ్నార్థమున్

మునుపేఁ గొంటిని మాయక మ్మవు జగమ్ము న్నిత్యగా నెంచు జ్ఞా

ననిరూఢుండు స్వరూపసంస్థుఁ డతని న్భారబ్ధ మేరీతిఁ జెం

దును? దేవుం డిటు చేయునా? వ్యవహృతిన్ రోషించి యం చంటినే?

గీ. వినుము నిష్క్రియ మాతృ కెవ్వియును లేవు

దేహబంధంబుతో వచ్చుఁ దివిరి కర్మ

మతివిమూఢుని మాట కేగతియు నుఱదె ?

యుభయదర్శకి విదై లీ యోజుఁ దెలుపు.

౧౫

శా. ప్రారబ్ధంబులకుం బ్రతిక్రియలు సంపన్నంబు లై యుండినన్

శ్రీరాముండు నలుండు ధర్మజుఁడు నుర్వి స్థుఁడుముల్ జెంద నౌ

చారిత్రం బుపలక్షణంబుగ మును ల్పంధింపనేలా ? పురా

ణారంభంబుల నెంచ బ్రహ్మములు లాయత్తు ల్లదా భావికన్?

౧౬

గీ. దక్షుఁడు భృగుండు నింద్రచంద్రప్రముఖులు

తత్త్వవేత్తలు గా రొకో ? దారి తప్పి

యసము సెడ సంతలేసి కార్యము లొనరై ?

గొప్ప విధి కన్నుఁగవ గప్పి రొప్పకున్న.

౧౭

గీ. పడిరి నై కుంతకంకరు ల్భవకుమార
శాపనిర్దగు లై విధికోపమునను
నారదాదిమహర్షు లానయ మెనసియు
నియతిఁ దరియింపలేమి నిర్ణయమ కాదె? ౧౯

గీ. తత్త్వవిజ్ఞానమునకు బాధకము గాదు
స్వఫలము నొసంగఁ దాతాడు సంచిత మది
ఉభయశారీరబంధమ్ము నూదియుండు
నిది యదియొ చూచుచుండుఁ గానిది యటంచు. ౨౦

గీ. ఆత్మ నెడవెట్ట మే నెట్లు లనుభవించుఁ
గర్మ మందువా? కలియుఁ దాత్కాలికముగ
నదియుఁ దీజిన మునుపటియట్లు లుండుఁ
గామచింతాదు లిటు నటు గడలుకొనమి. ౨౧

క. శారీరకర్మమాత్రం
బారంభించియును వృజిన మందఁడు విజ్ఞం
డారూఢి భిన్నభిన్నశ
రీరశరీరిస్ఫురాద్విరీతు లెఱుఁగుటన్. ౨౨

సీ. ఇది యిట్లు లుండంగ నీశ్వరుడొస మం
చెంచితివే? యదియేని లేదు
కల్పితమగు నీ జగద్రభమమున సత్య
సృష్టిసితిలయమ్ములే కలుగమి
వ్యవహారసృతి నందువా? సర్వమునకును
గర్త పాలయిత సంహర్తయు హరి
కానఁ దాఁ గూర్చిన తనువుల మార్పుట
తన కవశ్యము గార్య మని పొనరిచె
గనమొకొ? వినాశ ముత్పన్నమునకు నెందు
దేహము వినష్ట మయ్యెఁబో దేహియైన

భక్తునకు నేమి లోపమ్ము వాటిలె నతఁ
డాతఁ డవిశిష్టులు విశిష్టు లై యెలయుట.

౨౩

గీ. అన్నివిధములఁ దత్తవృజ్ఞు లై నవార
లిపు డొనర్చెడు చేతల నెడరుపడరు
పూర్వకర్మప్రదిష్టు లై పొరలుచున్న
యట్టులు జనమ్ములకుమాత్ర మగపడుదురు.

౨౪

క. కర్మానురూపముగ నా
యుర్ముఖముల జగతి కిచ్చుచున్నట్టులుగా
నిర్మాతగఁ జేష్టించెడు
నర్మిలి లే దెందునేని నభవున కభయా!

౨౫

క. ఇది సామాన్యసదుత్తర
మిదిగాక విశేష మీశుఁడే యా యీ భూ
మిదయితుని హతు నొనర్పం
బదిల మృపు కారణమ్ము వలకెద వింటే.

౨౬

గీ. తివిరి యడిగిన వరము లాత్రేయదత్తుఁ
డిచ్చునెడ నిచ్చెఁగాదె మహీరమణున
కాత్మసముచేత సంగ్రామమందు మిత్తి
నెనయుటయు నొండువిధి నది మొనయమియును.

౨౭

గీ. వర మడిగి తెచ్చుకొన్నయావధము మాత్ర
మేవిధికి రిత్తవోవు మహీశున కీక
నేమి యపరాధ మొనరించె నెట్లు సచ్చె
దాని వరుస వచింతు నుత్తముఁడ! వినుము.

౨౮

మ. కృతవీర్యాత్మజుఁ డొక్కసారి రథ మెక్కెం బోయెఁ గ్రీడింప భూ
మితలంబందు వనంబుఁ జొచ్చె నుదయస్మిత్రంబు కాలంబుగాఁ
జతురంగంబు బలంబుతో సుచిర మిచ్చున్ సంచరింపంగ నై
జితసంగుండు నివృత్తుఁ డాచుఁ గనె నార్చీకాశ్రమోపాంతమున్.

౨౯

ఉ. అం దరదంబు డిగ్గి దరియం జని మానికి మ్రొక్కి కొల్చి యా
సందమున న్నుతించి కెలనం దదనుజ్ఞ నుపోపవిష్టుఁ డై
యిందుఁ దదీయ మా గుశల మీశుఁడు ము న్నడుగ న్మునీశ్వరుం
డెందు సనామయం బడిగె నెంచె నొసంగెను బాద్య మర్ఘ్యముక.

శా. ఆతిథ్యంబునకుఁ నిమంత్రితునిఁ జేయక రాజు సైవ్యస్వకా
స్వీతుండు మునిహోమధేనుకృతము ల్విస్తారదివ్యోపభో
గాతీతప్రియభాజనంబులగు భవ్యాహారము ల్కంతసం
స్థితాసంజితము ల్వానర్చి కొనుచుం జింతించె జిత్రంబునక. 30

ఉ. నన్నుఁ బరాభవించె మునినాథుని యోగసమిత్థవై భవం
బెన్నఁగ లేదు స్వర్గముననేని నిదంవిధ మశ్రుతంబు నా
యున్నతి నన్నతం బయిన దొక్కట స్త్రీ తిరస్క్రియావ్యధా
పన్నత ము న్నెఱుంగుదునె ? పాఱునినః పదఁ జూడ నేర్తునే ? 31

సీ. యాచించెదను గాక యథు మన కీ మాని
సీకామధేనువు ని మ్మటంచు
నడిగిన నిచ్చునా ? యట్టిదాని నితండు
నిష్క్రయం బిడి యైన నేఁ గొనవలె
బహుమాల్య బహురత్న బహుధనజాతమ్ము
నాకన్న నెవ్వఁ డీ నాఁకెగాఁడు
వలదన్నఁ గొనిపోదు బలమున శాంతిప
రాయణుఁ డితఁ డేమి చేయఁగలడు?

పలుకెఱుంగుల నిట్లు స్వస్వాంతముననె
తాను దలపోసి తలపోసి ధరణివిభుఁడు
వశిత యెడపడ భవితవ్యవశతఁ జెంది
చెందఁగారాని యొందిలి నొంది వందె.

33

ఉ. అంతటఁగొంతసేపున కిలాధిపుఁ డెంచిన యంత చేయ నై
చెంతకుఁ జేరి మ్రొక్కుచు వశిప్రవరా! యని సి గ్గొకింత యొ

క్రింత భయం బొకింత నయ మించుక దైన్య మడంచి కోర్కె యు
ద్రాప్తు నొనర్ప నెట్టన స్వభావము మాని కెఱుంగఁజేసినన్. 30

గీ. శివశివ యటంచు నిరుగేల జెవులు మూసి

రాజనత్తమ! యేమంటి? బ్రాహ్మణస్వ
మకట మీవార లాసించిరయ్య! యెన్నఁ
డేని నీ వేని యంతంతలే? యనునెడ.

31

ఉ. అడ్డము వచ్చి మాటలకు నానరపాలకుఁడు స్మహాత్మ! నీ
గిడ్డి వృథాగ్రహింతునాకొ? గృప్తులు నిష్పథనంబు లిచ్చి నీ
బిడ్డఁడు వాడుకోదగఁడె? వేడెద నిష్క్రయ మెన్ని దీని నా
కిడ్డఁ గృతార్థుఁ డయ్యెద మదీప్తిత మిమ్మెయి దీర్పు నావుడున్. 32

ఉ. ఆలను విక్రయింతురె? ధరామరు లెయ్యెడ నైన నందు నే
నేల తథావిధమ్ములకు నెంతఁ జొరన్? దొర! యాశ లెల్ల ను
ద్వేలముగా జయించి తగవే? వెడయాసలఁ గ్రమ్మఱింప నీ
వే లలిఁ గొందు వెట్లిడుదు నే నని యా జమదగ్ని పల్కినన్. 32

గీ. ధర్మ మని చెప్పుచున్నాఁడు తత్త్వవేత్త
యనియుఁ జిత్తమ్మునఁ దలంప కవనినాథుఁ
డెత్తుకొనిపోదు బలమున నేమి నేతు
వనినఁ గొనిపోమ్ము శక్యమే ననియె మునియు.

33

క. అనియు ద్విజం డతిశాంతి
ప్రణిహితచిత్తుఁ డయి యుండఁ బౌర్ణివవరుఁడుం
ఘను లెక్కఁ గొనని ధృష్టతఁ
గొనిచనియె న్నగరమునకు గోరత్నంబున్.

34

చ. అడుగుటకే భయంబుపడె నాదిఁ గ్రమంబుగ మాట మాటకు
న్నాడివెను గాదు కూడ దన నో, యని యింతలునేసె రా జటే
యడియరియయ్యె నేమనఁగ నౌ నిశ నౌ నది కాకపోవు నె
ట్లడవిఁ జరించి రాముఁడు గృహగతుఁ డయ్యె నజయ్యుఁ డింతలోన్.

ఉ. మేదిని వ్రాలి తెచ్చిన సమిత్కుశశాకఫలాదు లెల్లఁ ద
త్యాదుకలొద్ద నుంచి పితృపాదుల యాస్య మొకింత చూచి యా
సోదరులం గనుంగొనుఁడుఁ జొ ప్పొకయింతయుఁ దప్పకుండ వా
రా దొర వచ్చి మెచ్చి తిని యాఱుడిఁ గొన్న విధం బిదం బనన్. ౪౧

మ. బలవంతుం డవు రామదేవుఁ డపుడే వావర్థమానాంగుఁ డై
యలుకన్ భీమదురాసదుం డగుచు నిష్వాసంబు తూణంబు గొ
డ్డలియుం గైకొనె నేకవీరుఁడు పొగడ్తం గన్నవాఁ జేగ వే
గ లయం బియ్యదె వచ్చిపడ్డ దని యోఘం బై సుర ల్వాఱుగన్.

మ. భగవంతుం డీదె పేరుగా దురితభూభారాయితక్షత్రియ
ప్రగణంబుం బొరిపుచ్చుఁ బూని రుష సురక్తాంతనేత్రప్రభా
నిగృహీతప్రలయానలాగ్రహుఁడుగా నొప్పించి తా నప్పుడే
నగరంబుం బొరఁబోవుచున్న నృపతిన్ గాంచె న్నవించె న్నెనన్. ౪౩

శా. ఏ రాముండ మొగంబు జూపు మిటు లుద్వృత్తుండ వై క్షత్రియో
త్తారశ్రీ విశసింపనై తె? వెడఁగా! ధాత్రీసురార్థంబు లే
వా రేనాఁడు హరించి రి ప్తయిన గోవర్గంబు నర్పించి “వం
దే రామాయ”యటందువా? యనుగణాప్తిం బోరఁ గోల్పోదువా?

గీ. లోకవిశ్రుతక్షత్రకులుండ వీవు
బ్రాహ్మణుండ నేనుఁ జూడు దై వమ్ము బలము
నక్కటక్కట రి త్త నీయట్టివాఁడు
చావవలె నట్టె బ్రాహ్మణస్వము హరించి?

౪౫

గీ. నాది నా కిచ్చి పైసొక్క నతి యొసర్పు
మెప్పటికి నిట్లు చేయ నం చొప్పుకొనుము
పాఱఁజూడు మయ్యది కాని పని యనియెదో?
కులవినాశమునకు నొప్పుకొనుము దొంగ!

౪౬

మ. అనుమాట లెవ్వరి జొచ్చుచుండఁ దన యన్యాయంబు చి త్తంబునం
దనువర్తింప విషణ్ణుఁ డై తిరిగి తేడ డై వముం జూచి ధ

ర్మనిరూఢుం డభిమాన మర్థమును సన్మానించి నాసీరయో
ధనికాయంబుం బురికొల్పె జన్యమునకుం దా నున్ముఖుం డై చనెన్.

శా. రాజాజ్ఞప్తులు యుధ్యమాను లవు వీరక్షత్రయోధాగ్రణిల్
తేజస్సంముఖతామసాఘముల మాదిక్ రూపు లేకుండ నై
యాజిక్ రామునిముందటన్ బయలు సేయన్ హైహయాధ్యక్షుడున్
యోజించె న్మది భూతభావిభవితవ్యోదంతసిద్ధాంతమున్. ౪౮

సీ. అవతీర్ణుడవు సురాధ్యక్షుండె ను మ్మితం
డవనిభారము వాప నైన కృతికిఁ
ద్రిభువనేశ్వరుఁ డని తెల్వీయే చాటెడు
నను నిమిత్తము సేసినాడు నేడు
తిట్టిన్లులె చెడె నట్టి నావిక్రమం
బింతవా రొకనిచే నిట్లు లై రి
కూలముద్గరముల లీలతో వీని నా
త్రేయదత్తుడు నెదిరింపలేడు

సేంద్రులు సుర ల్ని శాచరు లితనిముందు
నర్కునెడుటి ఖద్యోతము లనగరాడె ?
మున్నె పూజ్యుడు హరి విప్రపుంగవుఁ డయి
వరదుఁ డడఁగింపవచ్చె నా వరము సెల్లు.

౪౯

ఉ. నన్ను నెదుర్పలేరు సురనాయ ముఖ్యులు నిట్టి నాకు వ
త్యున్నతుతోడ మార్కొనక యున్నది సన్నయమే ? తలంప నీ
యున్న సిరుల్ గృహంబులు ధనోత్కరము లుత్తు లాండ్రు నిత్యమా?
కన్నది విన్న దింతయును గల్పిత మాట తలంకనేటికి? ౫౦

మ. వ్యవహారాదృతసత్య మెంచి సుయశం బార్జింప నాబోటి కి
యవసీదేవునితో స్వవీర్యబలము ల్సార్థక్యముం జెంద ను
త్సవయుక్తిం బ్రవిదారణంబుఁ గొనుటే దైవప్రదత్తంబు మే
లవలం గావలె నేది యశా నదియె నా కా చింత లేలా యిక? ౫౧

క. అని నిశ్చయించి ప్రలయం
బున మండు సహస్రరశ్మిఁ బురుడించు కృతిం
బనిఁబూని సహస్రకరుం
డనూనశరవర్షణముల నా స్వేజు ముంచెన్. ౫౨

క. దానికి రాముఁడు దలఁచెక
దానోగ్రద్విరద మట్లుదగ్రుం డగుచున్
మానవనాయక! ద్విజుఁడ ను
మానాయకుశిష్యుఁడం జుమా భద్ర మనన్. ౫౩

మ. జ్వలనార్కప్రతికాశశస్త్రకలితాస్త్రవాతధారాశతం
బుల వర్షించె దపస్విరాముఁ డగు రామున్ నించె గర్జారవం
బుల రోదోంతరము స్విమోహము జనంబు ల్వాంది యుర్వింబడన్
బలికెన్ రాజు నిజాంతరస్థ రసభావంబు ల్విభాసింపఁగన్. ౫౪

గీ. చూపుఁదూపుల నిన్నె లక్ష్మ్యునిగఁ జేసి
క్రమ్మరించెద నిదుగొ నీ కులము బలముఁ
జలము సూపుము నీ వగ్రజన్మి వైన
నుగ్రుశిష్యుఁడ వైన నే నులుకఁజుమ్ము. ౫౫

మ. అను నావీరు పరాక్రమమ్ము నెద నౌరా యంచు భావించుచున్
ముని సాక్షాద్గరుడధ్వజుం డతఁడు సంమోదించె మెత్తందనం
బెనసెం దా హృదయంబున న్మరశతం బేపార నాటించె ను
న్మనుఁ డై తచ్చరపంక్తిఁ ద్రిప్పెఁ జదల న్గా డ్పబ్దమాల న్వలెన్. ౫౬

గీ. ఏకవీరుఁడు రాముఁ డయ్యెలువాని
ధనువు లేనూరు విఠిచెఁ గప్పెను శరముల
నతఁడును గ్రహించె మరల విం డ్లన్నియు వెన
గట్టిగాఁ గొట్టె దేవు సింగ మన నఱచె. ౫౭

శా. ఆజిన్ మండెడు నా నృపాలు మునివేషానంజితం డమృతం
ఁదోజం బెక్కిన దివ్యమార్గణగణవ్యూహంబులన్ గారడీ

- గాఁ జల్లార్చె లయాగ్ని సంబుదములం గాలాగ్నిరుద్రుం డనన్
భ్రాజిష్ణుం డొనరించె సారథిరథాశ్వవ్యాహతిన్ దీప్రఁ డై. ౪౮
- ఉ. అంత సుతీక్షణ ధార మపు నట్టి పరశ్వధ మెత్తి రాముఁ డా
మంతుసమేతు చేతు లనుమానము మానియె మానికొమ్మ లా
దంతి యన న్వలార్చుచు నదల్చి విదల్చె నవక్రవిక్రమా
క్రాంతదిశాంతరాశివిహరత్స్వయశఃకలనాతిలోలుఁ డై. ౪౯
- ఆ. కనకరత్నవలయకాంతము ల్పూకాంతు
కరము లభ్రపీఠికల నొరయుచుఁ
బుడమిఁ బడియఁ గల్పభూరుహ శాఖకా
భ్రాంతిఁ గలుగఁజేయు చింత నంత. ౫౦
- శా. దత్తాత్రేయలసత్ప్రసాదమునఁ దద్ధాత్రీశుహస్తంబు లు
తృప్తంబు ల్మౌలవందొడంగె మరలన్ హేతిస్ఫురచ్ఛక్తి సం
పత్తిం దాలించి యన్వి లూనము లొనర్పం దోఁచె నింకెన్నియే
నిత్యోయమ్మున మాటిమాటి కెగువన్ హింసించె గ్రీడారతిన్. ౫౧
- శా. ఆగ్నేయాస్త్రముచేత రాముఁ డరిబాహుస్తంభసంభూతి ని
ర్భగ్నంబుం బొనరించె మించె ననె నా రాజన్యసింహంబుతో
మగ్నం బైనవి నీ పరాక్రమము లస్మద్విక్రమాంభోధిలో
లగ్నంబైనది చింతసేయు మది కాలప్రాప్త మం చాతఁడున్. ౫౨
- ఉ. రామునిఁ జూచి నై జదహరంబునఁ బంచిన జోతిఁ జూచి యా
స్థేముఁడు సద్గురుం డిడ మదిం దిర మా నల తత్త్వ మెంచి యు
ద్దాముఁడు స్వస్వరూపపరిదార్ధ్యమున న్నుఖిరూపుఁ డయ్యె తేఁ
డామయ మేది మైమఱచి యప్పుడు గొడ్డలి కంధరం బడెన్. ౫౩
- మ. పరిపక్వం బవు తాటిపం డన నభోభాగంబునందుండి త
చ్చిర ముర్వీం బడ మ్రోయుచుం బడియె వాసింగన్న తద్దేహ మా
మరసంసాధితసౌమవర్ష ములతో మానించి రింద్రాదు లి
ద్వర సంఘేదకు ఛిన్నమస్తకునిఁ దత్పూర్ణత్వ మూహించుచున్. ౫౪

గీ. బ్రదుకునాఁడె విడేహుఁ డా పార్థివుండు
వపు వటు నశింపఁ బరమకై వల్య మెనసె
నమ్మహాత్ముని దేహభూతమ్ము లై న
భూతములు భూతముల లయము నెనయంగ. ౬౫

ఉ. ఆవును దూడఁగైకొని గృహగతుఁ డై స్వకృతంబు కృత్య మా
చేప నివేదితం బొనరిచెం దనతండ్రికి రామదేవుఁ డా
భూవిదితద్విజ్ఞుని యను బొందెను తాపము లంతవానికా ?
యావలన స్విఘాత మని యట్టు లధర్మము రాడ్వధం బనెక. ౬౬

ఉ. రాజకుమారులుం బిదప రామునిచే హత్తులై రనేకు లా
పై జితకాశి సేసెను నృపాలకులాంతకరప్రతిజ్ఞ వి
భ్రాజితవృత్తి నేలిరి ధరాస్థలి శిష్టులు రాజపుత్రకుల్
వాజిమఖిం బొసర్చెఁ దరువాత భృగుూత్రముఁ డంచుఁ డెల్పుచోక. ౬౭

గీ. మరలఁ బ్రష్నించె శిష్యుండు గురువరుండ!
రాజపుత్రు లింకే యపరాధ మతని
కాచరించిరి ప్రతిన గోత్రాంతకరము
నేల సేసె నర్జునుపుట్టు వైద్యు దనుచు. ౬౮

గీ. వేదధర్ముడు వలిక నుర్వీదయితుఁడు
కలఁడు కృతవీర్యుఁ డన వీర్యకలన లతఁడు
నమ్మతమ్ము లొనర్ప నా యాఖ్య వచ్చె
ధర్మసత్యపరుఁడు శౌర్యధైర్యశాలి. ౬౯

చ. భువి దివి విశ్రుతుం డయిన భూవతి కెంత చిరంబు కాల ము
ట్లవసిత మయ్యె సంతతిముఖాబ్జముఁ గన్గొను భాగ్య మబ్బి ద
య్యె విసువు లేక వానిసతి యే రెది నెప్పినఁ జేసి చేసి వి
ప్రవిబుధసంప్రసాదము శుభం బిడ గర్భిణియయ్యెఁ జయ్యనక. ౭౦

గీ. పది నెలలు మోసి భవ్య మా వానరమున
మంచి లగ్నంబునందుఁ గుమారుఁ గనియె

నేమి లాభము ? సంతోస మెట్లు కలుగు ?

నలపు లేనివ రెండు కే శ్శర్పకునకు.

20

చ. విమనుడు విహ్వలుండు నయి వీరుఁ డొనర్చెను జాతకర్మము
ఖ్యము లపు సంస్కృతు ల్పిదప నాతఁడు స్వర్గతుఁ డైన ద్వాదశా
బ్దముల వయస్సువాఁ డరిగి దత్తగుహ త్తము నాశ్రయించెఁ ద
త్త్రమ మది యెల్ల వింటివికదా ! మది కించెనె ? యన్న శిష్యుఁడుకా.

గీ. భూతభవ్యభవద్వేది ! పూర్ణకమ !

విస్తరమ్ముగఁ జెప్పు మివ్వభునిపుట్టు

వెవ్వఁ డీతఁడు పూర్వమం దిందుఁ బాడమ

నేమి కారణ మన గురుఁ డిట్లు లనియె.

23

కార్తవీర్యుని పూర్వజన్మ వృత్తాంతము

చ. కల దొక గాథ పెద్దల సకాశమున నివన నైన దే మనకా
దలితరిపుప్రకర్షము సుదర్శనచక్ర మొకప్పు డుబ్బుమై
దలచెను నేను గల్గుటఁ గదా హరి విక్రమ మప్రమేయ మై
వెలిగెడు న నివనాగ నెటు వెన్నుఁడు దైత్యుల గెల్పు నం చెదకా.

సీ. అఖిలజ్ఞఁ డది మది కాగతం బగుడు వ

త్సా! సుదర్శన! యని యామతించి

తన దరి నున్న తాసనమున నునిచి న

మాదరమేదురవ్యాపృతి కయి

ఏమీరా! బిడ్డ! నా కిప్పుడు మది కెక్కె

నీవిచార మెఱుంగ నింతదాఁక

జిష్ణుం డజితం డంచు జేజేలు పచరించు

కై వారములనె నిక్క మనుకొంటి

లోకముల నెల్ల నెల్లలి సాకువాఁడ

నెటు దైత్యజాతులను జయించువాఁడ

నీవు నాచేతలేనినాఁ డీ వితతము

విశ్వవిశ్వ మృపాశ్రయవివశమ కడె?

2౫

ఉ. జృంభితశత్రునాశనము నేసి సురేంద్రుల మానివర్ణముల్
సంభృతసౌఖ్యుల న్నలిపి సర్వము గొల్వ రమాస్తి కొంచు వి
శ్వంభరుఁ డీతఁ డన్న సుయశంబున కై నుఖవృత్తి నుంట ని
ర్దంభభవత్పరాక్రమకృతిం బగు మేలునఁ గావె పుత్త్రకా!

2౬

గీ. అనుచు నే మేమొ పలుకు దైత్యారిపలుకు

లాదిఁ దన విచారమునకు ననుగతములు

గా, నడే నిజ మనుకొని గరుడగమను

మహిమ మెదియే ననఁగ లేక మనలె నరియు.

22

శా. దాసం దేవుఁడు కోపగించి వెడఁగా! దర్పం బిటు లెల్లునె?

నీ నా భేద మెఱుంగలే వయితిగా నేలం దగం బుట్టు పొ

మ్మెనో, నా కగుభంగి నేలెదనులే యీలోకము న్లేక! నీ

తో నాకింకిట పొత్తు సెల్ల దన వాక్తోదప్రతున్నాత్ముఁ డై.

2౮

శా. స్వామీ! కలెను తప్పు నేటి కిటు నా స్వాంతమునం దిన్నినా

ల్లే మీహస్తంబున నున్న పున్నె మెటు వోయె? దారి తప్పెం గదా

నా మే లింకిటఁ జూచువా రెవరు? తన్నం గొన్న నీవే కదా

భూము ల్కూటికి దిక్కు నిన్నె శరణంబుం బొందెదం గావవే.

2౯

మ. అని పాదంబులు వట్టి వెక్కివెక్కి వాఁ డారాటముం బొంది యే

డ్వ నితాంతాత్తదయాంతరుం డయి యనె భవ్యుండు రాజాస్వయం

బున జన్మింపు మబాహుతక దొలి భుజంబు లేవయి యై యాపయి

ఘనతం బొందుము నేన వచ్చెదను ని న్మర్దంప దుర్దాంతతక.

౩౦

శా. వై కుంతంబునఁ జొచ్చి విష్ణుశరసంవాసంబు సిద్ధించియున్

నీ కే యల్పపుబుద్ధి పుట్టుటకు సందేహంబు లేకుండ నీ

లోకు ల్నిచ్చితు లొటకుం దగు పను ల్గూర్పంగ నొఁ బొమ్ము వ

త్సా! కల్యాణ ముపుం బరశ్వధముచే సాధించెద న్ని న్మనెన్.

౩౧

గీ. అనియు నద్దానఁ గలిగె నాయాయిగాధ

లనియుఁ గలదు పురాణాధోరణులఁ బ్రయుఁడ!

వినుము రాముని రోషకారణముకూడ

వరుసతో వచ్చు నద్దేవు చరితమందు.

౮౨

గీ. కార్తవీర్యుఁడు హతుఁడు గాఁగాఁ దదీయ

తనయు లతిదుఃఖమున జమదగ్నివధము

నందు నాస్థితయత్ను లై యౌతఁ గొనియు

నందు లేకుండి రధిరామశౌర్యశంక.

౮౩

మ. ఒకనాఁ డాతఁ డెటో చనం గని యిదే యుక్తంబు కాలం బటం

చెకనక్కెంబుగఁ బాపబుద్ధులు కృపాహీనాత్ములై చొచ్చి రే

ణుక యాక్రోశ మొనర్పఁ గైకొనక చండు ల్తాపసాఖండలుక

మెకముం గోసినరీతిఁ గోసించి రే మేఁ బ్రేలుచుక దూలుచుక. ౮౪

ఉ. ఆయెడ దుర్నిమిత్తముల నారసి రాముఁడు వేగ వచ్చి యా

ణోయమున న్విఖండితు మృతుం దనతఁడనిఁ దల్లిఁ జెంత నో

హో యని యేడ్చుదానిఁ గని యొక్కట ముంచిన శోకవాహినిం

ద్రోయఁగ లేక చూపఱును దోడుగఁ దా విలపించె నార్తుఁ డై.

ఆ. బావనయ్యవోలె భార్గవరామ! నీ

వశ్రుసిక్తముఖుఁడ వై యశక్తు

నట్లు లేడ్వనగునె? యాచరింపందగు

వనిని విస్మరించి యనుచు లేచి.

౮౬

పరశురాముఁడు తండ్రిని సంస్కరించుట

ఉ. భ్రాతృలు మానులు న్వలదురా యని యడ్డమురా గడింపకే

పాతకు లున్న య న్నుగరిపైఁ జని విల్గొని యల్లి భార్గవుం

డాతటి కందుఁ గాననయినట్టి తదాత్మజులం దదీయులం

ప్రేతపతిం గనం బనిచి యింటికి వచ్చె ముహూర్తమాత్రలోక. ౮౭

ఉ. అచ్చటి మానులు స్వజను లందఱు నన్నెరువంద రుష్టుఁ జై
వెచ్చనియూర్పు పుచ్చి నొడివెన్ వినుఁ డిర్వదియొక్కసార్లు నే
నిచ్చ మెలంగి రాజకులహీన నొనర్చెద నేలఁ బత్కెదన్
నచ్చెము దుర్విసేతన్మహనహనంబున లే వధర్మముల్. ౮౮

మ. అనుచుండం జగదంబ రేణుక యనెం బ్రాప్తావకాశంబు ని
ట్లన నే మైనది ? చేత చేయవలె గా కాటోపథీమంబుగా
నని యాపై ద్విజభావముం గొనఁ బరు ల్లాన్యంబు గావించు రిం
క నిల న్నిల్వఁగఁ జోటు గల్గదునుమా త్మోదేవవంశాలికిన్. ౮౯

మ. పితృభక్తిం దలకొన్నఁ జేసెదవులే ఏరా! ప్రజ్ఞాతమున్
మతిమంతుండ ! యొనర్పమీ మొదల సంస్కారంబు నీ తండ్రికిన్
సుతుఁడా ! యిక్కడఁ గాదు తత్త్రియకు నెచ్చో “తిష్ఠతిష్ఠే” తివా
క్తతి యాకాశమున స్వియంగబడుఁ దత్ప్రాంతంబ యర్హం బవున్.

గీ. ఒక్కకావడి దెమ్ము న నొక్కదెసను
దండిమొండెంబు నొకదెసఁ దార్పమయ్య
బుజముపయిఁ బెట్టుకొని పొమ్ము పోవుచుండ
నధ్వమున వినఁగలవు నీ వట్టిమాట. ౯౦

గీ. సర్వవేదార్థశాస్త్రనిశారదుండు
తగిన యాచార్యుఁ డొదవిన తఱి నొనర్పు
ముఖయులకు సంప్రతిష్ఠ నాయునికి నెఱిగి
వానితోఁ గూడి యుక్త మా వర్తనమున. ౯౧

క. మా పని నెరవేరిచి యట
నీపనిఁ బూనెదవు గాక నిరహంకార
శ్రీపనితము సేయఁగవలె
నేపనియేనియు నవద్యహీనుడ ! యనుడున్. ౯౩

ఉ. వీవధముం బుజంబుపయిఁ బెట్టెను దల్లి వచించినట్టు లా
పావనుఁ డల్పకాలమున వార్ధులు దీవులు కాననంబులున్

గ్రావము లాశ్రమంబులు పురంబులు తీర్థము లర్థి జుట్టి నా
నావిధదేశము ల్మృనిజనంబులతోఁ జనె సహ్యాసీమకున్.

౯

గీ. కాన్యకుబ్జాశ్రమము వీడి క్షణములోనె
యామలక్యాశ్రమముపొంత నరుగుచున్న
భృగువరేఁబ్బునితో నశరీరవాణి
పలికె సాక్షేపముగ గురుభక్తుతోడ.

౯

గీ. మంత్రములతోడ విధిగ సంస్కార మిపుడ
తండ్రి కొనరింపు మిచట దత్తమునితోడఁ
బరశురాముడ! యిట్లు శవంబు మోచి
కొనుచు ద్విగేశములు దిరుగుదురె? యెందుఁ

౯

క. అను వాక్యము విని రాముఁడు
మునులు సురలు సిద్ధసాధ్యభుజగేంద్రముఖుల్
కొనియాడుచుఁ జట్టుకొనం
గనుఁగొనఁ దనతల్లిమోము కార్యవివిత్సన్.

౯

ఉ. తల్లియు నల్ల చెప్పిన నుతప్రతిభుం డతఁ డట్టె చూచె భూ
మోల్లసితద్రువల్లిఫలయుక్తుమృపుష్కరకందమూలసం
పల్లవితంబు సహ్యామున మౌనివరాశ్రయ మాశ్రమంబుఁ దా
మెల్లన వీవధం బచటి మేదిని డించి పరిక్రమించుడున్.

౯

ఉ. కానఁగనయ్యె నందుఁ జవకంబు కరంబునఁ దాల్చి యంకసం
స్థానముఁ జెందియున్న తన చానకు నానవ మిచుచ్చున్న మౌ
నీనుఁ డనంబరుండు దరి కేగి నతుం డయి సన్నుతించి ది
వ్యానుగతుండు భార్గవుండు ప్రార్థనసేసె నిజార్థగృహ్నుఁ డై.

౯

గీ. స్వామి! కరుణింపు నను భక్తవత్సలుఁడవు
కాన నినుఁ జేరినాఁడ సంస్కార మెట్లు
లాత్యజనకున కేను చేయంగవలయు
నట్టి విధి నుపదేశింపుమయ్య! యనుడు.

౧౦౦

క. ఎఱుంగను ధర్మ మధర్మము -

నెఱుంగను విధి నెఱుంగఁ బో యథేష్టము మార్గం

బఱగొఱగాఁ గొని కల పెం

పఱఁ దిరిగెడు వీని నేల యలచెద వనియెన్.

౧౦౧

మ. మరల న్రాముండు మ్రొక్కి ధర్మవిధుల స్మర్మంబు నీకన్న నె
వ్వరు గుర్తించినవారు ? దేవమునిభవ్యప్రాప్తి కీవే కదా
పరమశ్రీగురుమూర్తి వీ వొకడవే భాస్వస్మహాయోగవి
ద్యరతాఖ్యాతుడ విందు సందియము కద్దా ? దేవ ! యం చాచిన్.

సీ. ఎక్కడ దొరకనాఁ డీ దిగంబరుండు చా

ల్పాలులుబో శుద్ధద్విజ్రవవరుడ!

ప్రమదాసవాతివిహ్వలలోచనుడఁ టేడు

విధిసంస్కృతుల కానె ? వెట్టివాడ !

అస్పృశ్యఁ డఖిలభూతాలి కసంభావ్యఁ

డన కిట్లు స్వకులపాంసనుఁ దవితె ?

దుర్వృత్తుతోఁ గూడి దుష్టుడ వయ్యెదో?

చవిచూడు మిదె సుర నరన మనఘ!

యనుచు నపలాప మొనరించు నమ్మహితున

కమ్మయాగతిఁ దెలిపె నాయమ్మ తనయుఁ

డమ్మ వచ్చినదా ? యని యాసనమ్ము

వీడి వోయిలిఁ బన్ని యా వినుత నెనసె.

౧౦౩

కా. దత్తాత్రేయుండు భక్తి మ్రొక్కి యనియెం దల్లీ ! సురేశాని ! మా

చిత్రస్థానములందు నీవె కద లక్షింపంగ రావందు వా

పత్తున్ ద్రోవంగ సౌఖ్య మీయఁగను శర్వాణీ ! జగద్వంద్య వా

ముత్తిం గూర్తు భవార్ణవంబుఁ దరియం బుచ్చుం దరిప్రాయ నై.

గీ. చరము లచరమ్ము లగు జగజ్జాలకముల

నేకవీర యనంగ నీవే వెలిగెద

వేక వయ్య ననేకసమాకృతుల ర
హించు నీకు నమస్కృతు లివె పరేశి !

౧౦౫

చ. అని యిటు లేకవీరఁ గొనియాడి మృతుం జమదగ్నిఁ జేరి యా
తని పదయుగ్మమందుఁ దల దాఁక నతుం డయి రాముతో ననెన్
జను మిపు డెల్లతీర్థముల స్నాన మొనర్చి యరమ్మ రమ్మ నా
యనుమతి సంస్కరింపు విధి నయ్యకలేబర మంచు నాదృతిన్.

చ. అది విని రామదేవుఁడు మహామతి ధర్మభృదగ్రగణ్యుఁ డా
యదనున విల్లుఁ గైకొని మహాశర మొం డరివోసి లాగి యా
పదనున సహ్యాభూమిధరభాగము బ్రద్దలునేసె భుక్తిము
క్తిదములు తీర్థసార్థము లదే వివరమ్మునఁ బొంగిపాఱఁగన్.

౧౦౬

ఆ. గంగ యమున రేవ తుంగభద్ర సరస్వ
తీయుఁ బ్రయాగము గయ దేవికయును
పుష్కరమ్ము మొదలు పుణ్యనదీనద
క్షేత్రతీర్థచయవిశిష్టము లయి.

౧౦౭

గీ. వెలయు తీర్థోదముల స్నానవిధులఁ దీర్చి
తండ్రిశవమున కతఁడు ప్రదక్షిణించి
సంస్కరించె సమిత్తుఁడౌ జాతవేదు
నందు గురుదత్తుశాసన మనుసరించి.

౧౦౮

మ. జగదేకప్రసూ నై న రేణుక సమస్తస్వీయభూపాభృతి
స్రగలంకారనిరంకమూర్తి యయి పుత్రా ! యత్రిదత్తుండు సా
క్షిగ నామాటలు విన్ను పోదలచితిన్ సిద్ధాత్మసంస్థానికీ
భృగువంశోత్తమ ! భర్తతో నెఱుఁగుదు న్విష్ణుండ వీ వం చెదన్.

క. గురుదేవద్విజఙాతులఁ

బరిపాలింపుము ప్రతిజ్ఞ పరిపాటిమెయిన్
నెరవేర్చుము సఫలముగా

మరచెదవో ? యన్నమాట మర్యాద నెడున్.

౧౦౯

చ. అని జగదంబ సాచ్చె సాద నంబరమం దపుడే కనంబడెన్
జనులు గనంగ నచ్చెరు వసన్ బతితో సహచర్య కాచు రా
మన విధిపూర్వ మట్లు లుభయాంగకసంస్కృతి యాచరించి ద
త్తుని గవగూడి పిల్చెను నుతు ల్వానరించె ముగించె గర్భమున్.

క. దేదీప్యమానవిగ్రహు

లై దివిఁ దోతెంచినట్టి యా పెతరులఁబూ
జాదులఁ దనిసి యజించె ను

రాదుల ద్విజవరుల దేవరాయని వత్తున్.

౧౧౩

ఉ. సత్యవరాక్రముండు భృగుసత్తముఁ డుత్తము లైన వారి న
వ్యత్యయతం బ్రతిజ్ఞ ఫలవంత మొసర్ప ననుజ్ఞ యిం డటం
చత్యసకూలవాక్యముల నందఱ వేడి తదాదృతాత్ముఁ డై
క్షీత్యఖిలస్థలంబుల గ్రసింపఁ జనెన్ బహుబాహుజాతులన్.

౧౧౪

ఉ. అమ్మొయిఁ బోయి త్కత్రియకులాంతకుఁ డిచ్చకు వచ్చిన ట్లధ
ర్మమ్మునఁ బమ్మినట్టి నృపమండలితో క్షీతిమండలమ్ము శూ
న్యమ్ము నొనర్చి మచ్చర మపాస్తము గాఁగఁ బ్రణీతయందు న్నా
నమ్ములు దానము ల్పలిసి నార మదే కొని సన్నివృత్తుఁ డై.

౧౧౫

ఉ. కొంచెము భాస్కరుం డవలికొండచటిం బడకుండ వచ్చి య
భ్యంచితశస్త్రము ల్కడిగి యచ్చటఁ గూర్చి సమస్కరించె భా
వించెఁ బితృప్రసూగురులఁ బెద్దయు భక్తిఁ దదగ్రభాగమం
దించుక సక్రముఁ డై నిలిచె నిట్టియెడన్ జమదగ్ని యి ట్లనెన్.

శా. సంహోషించితి నీ చరిత్రమునకు సృత్యంబు దేవుండ వీ

వంతం బందఁగఁ జేసినాఁడవు నృపాలాగ్ర్యాన్వవాయంబులన్
బంతం బొప్ప నఘం బఱన్ జలుపు మన్నా! వాజమేధం బిఁకన్
స్వాంతంబుం బరిశుద్ధ మా స్వకులము నృస్తం బవున్ ద్వత్కృతిన్.

ఉ. ఇంక ననేకయజ్ఞముల సీశుండ వీ వయన స్వజింపు ని

శృంక మహేశు లోకముల సుశయ నోదన మాను సత్యధ

ర్యాకితవర్తనం బవని నంచితః జేసిన వాడవౌ దనన్
శంకరశిష్యుని గని విశంకట శక్తి వచించె మాతయున్.

౧౧౮

శా. పుత్రా! పెండ్లము లేని నే నెటు మఖంబు లేయఁగా నౌ నటం
చాత్రం బందఁగ నేల? స్వర్ణమయిఁ బత్నీర్థంబునం గూర్చి ద
త్తాత్రేయుండును గశ్యపప్రభుఁడు నరి దాచార్యుఁడుం బ్రహ్మయు
స్సతామప్రముఖు ల్నిదస్యులును గా నూర్చింపు మం చాతఁడున్.

క. వారలకు మ్రొక్కి యప్పుడే
వీరవరుం డెనసె నేకవీరాశ్రమమున్
సారసరసీఫలవృ
క్షారావిహంగశోభితాభ్యంతరమున్.

౧౨౦

రాముండు దత్తదేవు నాచార్యకమునకుఁ బ్రార్థించుట

గీ. అనుపలక్షితుఁ డై విస్మయ మ్రొగువఁగ
నుటజమునఁ జొచ్చి పాదము లొత్తి వినతు
లాచరించి దత్తాత్రేయు నభినుతించె
సురఖచరసిద్ధమానీంద్రపరివృతు ముని.

౧౨౧

ఉ. ప్రత్యిభివాదవాక్యములఁ బార్థివఘస్మరు సమ్మనీశ్వరుం
డత్యమలుండు స్వాంకమున నాతనిఁ గైకొని వాకొనెన్ శిశు
త్వాత్వయ మింకఁ గాదు భవదాహృత మర్థము కొద్ది కాదు సం
వత్త్యభిరామ ! రామ ! నరమాత్రుడవే ? తలఁపన్ ? జగద్ధరా !

ఉ. ఎక్కడి మాట ? శూరవరు లెందఱు నెందఱు జూచుచుండలే
దొక్కఁడు నిన్నుఁ బోలునె ! జయోర్జితు సర్జును నొక్కమాత్రలో
నక్కలపాలు సేయుట ఘనం బగు చోద్యము కాదు పిన్నవై
యొక్కటివీరులన్ నృపుల నెందఱు జంపితి వాజి లెక్కయే ?

ఉ. పుట్టితి నేకవీర కడుపుం జగదుజ్జ్వల మాచరింపఁ జే
వట్టితి శంభుపాదములఁ బాలితనాఁడె తదాజ్ఞ బుట్టలోఁ

బెట్టితి దైత్యదానవుల వేల్పులు గెల్వంగ లేని వారి, ని
 స్తుట్టె యెదిర్చువారు వసుధాధిపతు? ల్భువనై కళోభనా! ౧౨౪

గీ. ప్రాకృతుండవు వీరశూరప్రపంచ
 పరిగణితుండవు కావు విప్రవరుండ వటె?
 నాయభిప్రాయ మధిలోకనాథుండ వవు
 దల్లనారాయణుండ వని యరసె నిన్ను. ౧౨౫

ఉ. బాపనవేన మూని యలుపంబులకుం గడు రుష్టుఁ డైన య
 ట్లాపను లెల్ల భూమివలయమ్మునఁ దీర్పుఁ జరించుచుంటి వ
 న్నా! పలుమాట లేటికి జనస్తవనీయము నీ చరిత్ర మ
 ధ్యాసిత మయ్యె విష్ణుండ వటంచు నెఱింగితి మయ్య! తమ్ముడా! ౧౨౬

గీ. అనుడు దోసిలి యొగ్గి వాఁ డనియె సాను!
 విష్ణుండను గాను గా నొకవీరుండ నిల
 నఖిలవల్లభ! గురుదేవతావసీసు
 రావలుల కేఁ బనులు సేయునట్టి వటుండ. ౧౨౭

ఉ. దేవతలు నృహర్షులు పితృప్రవరు ల్మదిఁ దృప్తిఁ జెంద ని
 ప్తే వశివర్య! దేని నితఁ డెంచెనొ చేయఁగ? నట్టి దానికిఁ
 నీ వొనరింపఁగావలె ననిందితసాహ్య మనె బ్రదక్షిణం
 బౌ విధిఁ జుట్టివచ్చె నతఁ డౌ నన మొక్కె వరించె గ్రక్కునక. ౧౨౮

గీ. జన్న మే నొనరింతు నాచార్యకంబు
 సేయవలె నం దనఁగు! దయసేసి నీవ
 యనుచు భార్గవుఁ డడిగె నో మని మనమున
 మెచ్చి యాత్రేయుఁ డనియె నిమ్మొయి మొదలిడి. ౧౨౯

మ. అధిపహ్యచలరమ్యభూమితలమం దాచార్యుతోఁ గూడి యా
 బుధుల న్నాబుధులక న్మరించె ముని సుసూర్షాఽహితాకారుఁ డా
 యధిదేవుం డవు రైఁబుకేయుఁ డవు డభ్యాయాతు లైనారు త
 ద్విధి కాహూతు లహూతులుం దదువనవిద్యధ్వనంబంధు లై. ౧౩౦

ఉ. భార్గవరాముఁ డిమ్మొయి శుభం బపు లగ్నమున ద్వివీరీయుఁ డౌ
భర్గుఁ డనంగ నార్జవనువత్త్రునుభూషణభూషితు ల్మహా
భర్గులు ఋత్విజు ల్విజులు బ్రహ్మవిదు ల్తను జుట్టిరా ద్యుస
ద్వర్గము కోర్కులూర జనతావృతుఁ డై చనె యాగశాలకుఁ.

గీ. చ్చారితోరణసంబాధ మధికకోభ
మానసుపతాక మాతోద్యమానితంబు
వేదికాకుండరమణీయ మాదిదేవుఁ
డరసె న య్యాగమండపాభ్యంతరంబు.

౧౩౨

క. దీక్షితుఁడై యజమానుం
డక్షయ్యసమార్జితవివిధార్థంబుల లో
కక్షేమంకరు డై యశు
లేఖాసముపాగతులకు నిచ్చెం బ్రీతిఁ.

౧౩౩

ఉ. అన్నము పానము స్వసన మర్థిత మన్నెము హైమరాజతా
త్యున్నతవస్తువాహనసముత్కర మాక్రతువేళ లేదు కా
దన్న జనమ్ముఁ గాన మెట నై నను జాలును బూర్ణమయ్యె సం
పన్న మటన్న య న్నుడులె భార్గవు పున్నెము నెన్న శక్యమే? ౧౩౪

ప ర శు రా ము ని జ న్న ము

ఉ. ఆ రమణీయరామవిహితాధ్వర మారయ వచ్చినారు బం
గారము మోపు లద్భుతముగా నఖిలాంగములందు నెత్తినా
రూదును బేరునుం గలుగు నుజ్జ్వలులే యనరాదు కానికిం
గా రనువారు నయ్యడియు గౌరవహీనము కాదు చూడఁగఁ.

గీ. దేవగంధర్వులుం బితృదేవతలును
నాగరాక్షసయక్షిన్నరులు నరులు
తత్కతూత్తంసక మవసితమ్ము గాఁగ
నిష్పదనదానమానన లెనసినాదు.

౧౩౬

ఉ. ఇంద్రుడు సోమముం గొని మునీంద్రులు దక్షిణ లంది భూమిదే
వేంద్రులు భూరిభావనల నెంచి మదించుట లెక్క గాదు వా
దం ద్రవు నందు రంచు వెనుకాడెడు దీనుల పంట పండె భూ
మింద్రులు సేయచే ? క్రతువు లీమెయి తీరుపు లే దనంబడెన్. ౧౩౨

శా. చాతుర్వేదవిధాన మెంచి యొసఁగె న్సంపూర్ణ భూమండలం
బాతంకం బెడ లేక కశ్యపున కిజ్యాదక్షిణార్థంబుగా
శ్రీతారుండు భృగుద్యహుండు ముని నాత్రేయు న్నిజాచార్యు సం
ధాత స్తత్తు యజించె భక్తి నవరత్నస్యాతభూషాదులన్. ౧౩౩

ఉ. రాముఁ డొసంగి నట్టి ధనరాసులు రత్నము లంశుకమ్ము లు
ద్దాముఁడు దత్తనేత నమితం బొనరించి శిరంబు నిచ్చె గో
త్రామరజాతికిం దనకు నం చొకయింతయు నుంచ కుండ నా
భూమున కేమి కావలె ? స్వభూతసమస్తం కా హితార్థికిన్. ౧౩౪

మ. అగులే రాజులమాట జన్మములఁ దా రర్పించియున్ ధాత్రి నె
చ్చగు నర్థంబు లొసంగి కై కొనుట విద్యాశాలి విప్రుండు త
ద్భృగువంశ్యుం డటు సేయునా? యనుచుఁ గీర్తిస్ఫూర్తిఁ గీర్తించుచున్
భగవంతుం డగు కశ్యపర్షి యిడె సంభావించి విప్రాళికిన్. ౧౩౫

ఉ. ఆనయ మట్టు లారసి మహాత్ముఁడు రాముఁడు తుష్టచిత్తుఁ డై
జ్ఞానవిశేషశాలి వయి సంయమినాయక ! మేలు సేసి తో
నే నిడు భూమిదక్షిణ మహీసురసాత్కృత మయ్యె నీకృతిన్
మానిత మయ్యె నంచు గుణమండితునిం గొనియాడె గశ్యపున్.

సీ. సంపూర్ణ మయ్యె సాక్షాత్స్వయంవిష్ణుఁ డా
దత్తదేవుని దయాదరమువలన
సాగించితివి మునీశ్వర ! నిజహస్తంబు
తో నెరవేరె నిస్తుల మనంగ
నుపదిష్ట మొనరించె నుపదిష్ట మాయమ్మ
రేణుక పెరుగు సంప్రీతిఁ జూచి

తగిన ఋత్విజులు వీ రగునని కైకొనఁ

దనపున్నె మెనఁగె నిర్ద్వంద్వ మగుచు

నిందఱ ప్రసాదము నమాప్తి నొందజేసె

సులభముగ సిరిచేవి యిచ్చు లలిత మ్మ

టంచుఁ గొనియాడి రాముఁ డర్చించెఁ దగిన

యర్హణల నెల్లవారిఁ గృతార్థుఁ డయ్యె.

౧౪౨

శా. అంతేవాసి పవించె నిట్టులను న య్యాచార్యుతో దేవ ! భూ

కాంతం డొక్కఁడు రేణునాముఁడు గనెం గన్నెం దదాఖ్యాపితం

బింతిం జెందెను రేణుకాపద మటం చే వింటి దత్తప్రభుం

డెంతే భక్తి నమస్కరించె నని మీ రి ప్పంటి నె ట్లీకథల్ ? ౧౪౩

శా. దత్తాత్రేయనుతప్రభావ యపు తద్రామాంబ మాహాత్మ్యసం

పత్తి స్పందియమెల్లఁ బాయ వినెదన్ బారంభమం డెల్లు స్వా

యత్తుం డా హరి రాముఁ డయ్యె నల సహ్యాద్రాశ్రమం బామల

క్యాత్యాఖ్యం బయి యొప్పెఁజెప్పు మొగిఁదద్యాఖ్యాన మంచాడినన్.

క. మరల ననె గురువరుఁడు మును

పరుదుగ శ్రీశై లశిఖరమందున్ స్కందుం

డరుసముమెయి మును లడుగుడుఁ

బారి వివరించిన విధానమును విను మనెన్.

౧౪౪

గీ. లోకకర్త పితామహుఁ డేకనిష్ఠ

దేవదాసవమానవాదికము భుజన

మాదికాలమునం దుపాయానుగతుల

నాశ్రమకులాదిధర్మసంస్థల సృజించె.

౧౪౫

ఆమలకాశ్రమ వృత్తాంతము

చ. నలువక్రతిన్ బ్రభూతభువనంబుల జీవులు వేదదృష్టి ని

శ్చలమతులుం దపస్సులు ననంగు లరాగు లరోషు లాత్తవి

ద్యులు కృతశాస్త్రుచింతను లదోషులు నై మెలగంగ సృష్టివ
ల్లులు కొససాగకున్న వికలుం డయి ధాత తలంచె యుక్తమున్.

గీ. తలచి తలంచి సృజించెను దమము మోహ

మతివిమోహము తామిస మంధతమన

మన నవిద్యను బంచపర్వాధ్య నపుడు

సర్వసంమోహమున కిది చాలు ననుచు.

౧౮౮

ఉ. వేదకవీంద్రుఁ డా విభుఁ డవిద్యన సేసి స్వయంవిముగ్ధుఁ డై

వేదము లన్నియు నృణచి విస్మృతిఁ బాపు నుపాయ మేదియున్

లే దని సహ్యాభూధరవనీవివరాంతరమందుఁ జేరి లో

కాది ననాది దేవి జగదంబిక రేణుక సంస్తవించినన్.

౧౮౯

గీ. క్షణములో దర్శనం బిచ్చె జగముతల్లి

యాదరంబునఁ గొనియాడి యధికవినయ

మొనరఁ బ్రపితామహుండు మెల్లన నిజదశ

విన్నప మొనర్చె స్వభవు నిర్విణ్ణు డవుచు.

౧౯౦

శా. దేవీ! వేదము విస్మృతం బయిన దేదీ? లేదు గాయత్రియున్

నా వీక్షాపథమందు విస్మయమతిం దైలోక్యవంద్యాంఘ్రివ

ద్మా! వేదాత్మక! తల్లి! ని న్మరణ జెంద న్వచ్చితిం బ్రోవవే

నా వేదంబుల వేదమాతఁ గనుల న్గాన్పించి యంచద్దయా!

౧౯౧

చ. అని కొనియాడు బ్రహ్మకు సదాత్మిక రేణుక పాపరూపనా

శని కన్దనై చతుర్వదన సత్వర మేగుము దత్తదేవుతో

మనవి యొనర్పు మాతఁడు సమస్త మెఱుంగు నటంచుఁ జెప్పి పి

ల్చె నతని సర్వవిజ్ఞుఁడ! వచింపుము ధాతనివేదితం బనెన్.

౧౯౨

గీ. అది రేణుకచరణంబులందు మ్రొక్కి

దత్తమునినాథుఁ డనియె వేదకు మధురిమ

పల్కులం దొల్క నడుగనౌ ప్రశ్న మడుగు

మఖిలవిజ్ఞాత! యనెద నా యరసిన దని.

౧౯౩

గీ. విస్మృతము లయ్యె సాంగము త్వేదము లుప
నిషదుపేతము లిష్ట మానిప్రధాన !
వర్ణమాత్రస్వరాత్మకవై భవముల
వానినెల్లు నెఱింగింపవలె ననె విధి.

౧౫౪

గీ. మరలఁ బలికె దత్తాత్రేయమానిముఖ్యుఁ
డఖిలవర్ణంబులందు ననంత మేక
మే కదా నాద మందు ననేకవర్ణ
జాల ముద్భవ మందు నిశ్చయము కంటె ?

౧౫౫

శా. నానావర్ణనిదాననాదమయి నిర్ణాశానవర్ణాభిధా
నానేకాష్టి నెనంగు రేఖకయె లే దన్యంబు వేరొందు బ్ర
హ్మీనన్యం బదె వేదమాత యన లోకాధాత్రి సావిత్రి నా
జ్ఞానజ్ఞేయ యనంగ స్థాదిని యనంగా నొప్పు నేకాత్మతఁ.

౧౫౬

సీ. ఏకమాత్ర యనంగ నేకవీర యనంగ
నష్టపర్యాయవాచ్య యనఁ జెల్లు
నోంకారరూప నాదాంకురకలిత యై
బ్రహ్మీత్మ యేకమాత్ర యనఁబడెడు
నేకయే యయ్యు ననేకాకృతుల నుండి
నేకవీరాభిఖ్య నెనసి వెలసె
నష్టసంస్థానములందు వర్ణాత్మత
నావిర్భవింబి తదాఖ్య కయ్యె
విమల యుత్కర్షిణియు జ్ఞానవిహితయోగ
ఇత్య ఈశాని ప్రహ్వి నా నేడు పేళ్లు
మఱి యనుగ్రహయ్య క్తి నమ్మాట వుట్టె
వేదమాత గాయత్రి సంవిత్స్వరూప.

౧౫౭

క. అని యవ్యభుఁ డనుచుండఁగ
వినుచుండ విధాత వెడలె వేదము తా ద

త్తుని శ్రీదేవి ముఖాబ్జ

ముగ్ధనఁ జొచ్చెన్ రేణుకావపురేశముగ్ధున్.

౧౫౮

చ. అది గని సప్తహస్తప్రవదనాంబుజుఁ డై పరమేష్ఠి దత్తదే
పు దయితతోడ రేణుకను బూజలఁ దన్ని నమస్కరించి భ
క్తి దరవికాసిలోచనయుగీద్వియుగుం డయి రోమహర్ష సం
పద మివులంగ సంజలులఁ బన్ని నచించె నిదంవిధంబుగన్.

౧౫౯

గీ. అంగములు నీకు ఛందమ్ము లమ్మవారు !

హల్లు లచ్చులు నోంకార మఖల మాతృ

యిమ్మెయి నసంతరూప ని న్నైతిఁగి యెఱుంగ

కపవదించి విఫలపుణ్య మగు జనమ్ము.

౧౬౦

గీ. అని వచించి దత్తాత్రేయు నతని దేవి

దేవదేవి రేణుక నింకఁ దెలచి నలువ

వేదవిదుఁ డయి హర్ష సంవీతుఁ డవుచు

నిజనికేతనమున కేగె నిద్ర గెలిచి.

౧౬౧

క. ఆదేవి రేణుభూధవు

సాదరతపమునకు హృష్ట యై తదుదరసం

పాదితజని యై కొలిచె న

నాది న్నివదేవుని జమదగ్నిసమాఖ్యున్.

౧౬౨

గీ. వార లిరువురు లొకక మైన దేహ

యుగము వ ర్జించి నిజరూప మొంది నిలిచి

రిట్టికథ వర్ణితం బయ్యె నిఁక వచింతు

నామలకీ గూర్చి ప్రశ్నించినట్టివిధము.

౧౬౩

ఉ. వేదము విస్మరించి యటు వేఁడెడు పద్మజ నేకవీర ద

త్తాదిమహామహు ల్వనిచి రప్పుడు కీరపయోధిసీమకున్

సాదరుఁ డౌచు నేగి చతురాసనుఁ డచ్చొట సర్వజంతుహృ

ద్వేదిశయాను విష్ణుఁ బ్రభవిష్ణుని గన్దానలేక లేకి యై.

౧౬౪

శా. విద్యుత్పంజనిరంజనాకృతి మహావృక్షంబుఁ గైకొంచు నా
విద్యాభ్యర్థి తదాశ్రమాంతమునకు న్విచ్చేసెఁ గృష్ణాస్థితం
బా ద్యోభూజముకల్పి నామలికికాఖ్యం గ్రామ మట్లయ్యెఁ ద
త్తద్యోగం బెద రామమాత కని పుత్తా! వింటె? యం చిట్లనుకొ.

గీ. రామదేవుడ! విష్ణూదరమ్ము సొచ్చి
శివునిఁ గొనియాడు నీ తండ్రిఁ జిత్తగించి
యామలకమందు విష్ణుండు నందు శివుండు
నందు నీ వొంద దేవత్రయాత్మక మవు.

౧౬౬

క. నాయందలి సంప్రీతికి
నీ యామలకమ్ము నాటి యీ యాశ్రమమం
దాయతికి విశ్రమము నా
త్రేయునితో నంది విస్తరింపుము కీర్తికొ.

౧౬౭

ఉ. రామ! భృగుద్యహా! వినవె ప్రాణులు సద్గతి నందువారు కృ
ష్ణామలకీక స్పృశించి కని యంజలిసేసి ప్రదక్షిణించి నీ
వీ మెయి స్వస్వరూపమున నేర్పడకుండ జగంబు మన్ను మ
ట్లముము వృక్షరూపు హరి నుజ్జ్వల! యన్న నతం డితుండు గాకొ.

మ. నరులు న్నరులుఁ దత్త్రిదేవమయము న్మాన్యంబు ధాత్రీజముకొ
గిరికేతుస్పృహణీయదర్శనముఁ గన్గ్రేవం గటాక్షించిరా?
హరిలోకంబున శాశ్వతంబుగ సుఖం బానాటి కీనాటి కం
దిర యందంగల రందుచుండి రిది తద్వృక్షప్రభావం బనా!

౧౬౮

గీ. ఇట్లు లన్నగమున రాముఁ డెలమిఁ జొచ్చె
రేణుకకు మ్రొక్కి యద్దానిక్రింద నిలిచె
దత్త దేవుఁ డిందటకు విధాత వినతు
లొదరించి స్వలోకంబు నందఁగాంచె.

౧౬౯

గీ. ద్విజనమావృత్తుఁ డయి ధ్యానదృష్టి నున్న
మునిఁ బ్రణీతాతటస్థ సంపూజితునిగఁ

జేసి పింగలనాగసంజ్ఞ తమహర్షి
యడిగె భక్తిఁ గృతాంజలి యై వినీతి.

౧౭౧

శా. ఈ మంతుక్రమమున్ తమింపఁదగు స్వామి! నిన్నుఁ బ్రశ్నింతు నే
నీమార్గం బుపదేశము న్సలుప నై శే దేశకు ల్మున్న ని
ష్కామా! నీవు దిగంబరుడవు త్వదంకంబందు నీ యట్టి దీ
శ్యామారత్న మనారతాసవపిపాసావ్యగ్ర మగ్ర్యాగ్రణీ!

౧౭౨

ఉ. వేదపురాణశాస్త్రపదవి న్వినినారము చాతురాశ్రమం
బేది మఱొక్కత్రోవ? సకలేశుడ వంచు సుర ల్మునుల్ నుతిం
త్రాదికి నాదివో? యకట యాశ్రమ మేటికి? నా శ్రమంబు వో
నేదియొ పల్కు మన్న ననియె స్మనిశో మునిమానసీయుఁడు.

ఉ. సత్యమురన్న! నీ వనిన చక్కిన నాలుగె యాశ్రమమ్ము లిం
దత్యయ మేది? యంత్య మిది యాశ్రమ మెన్నఁగఁ బంచమమ్ము ని
ర్వ్యత్యయ మాత్మరూపము చరాచర మం చవికల్పకల్పన్
సత్య మెఱుంగు నెవ్వఁ డపసంశయి యాతని యాశ్రమం బిడే.

౧౭౩

గీ. క్రోధకామాదు లైన శత్రువులఁ ద్రుంచి
సర్వభూతాత్మభూతాత్మసంస్థ నుండు
నట్టి వై రాగ్యవంతుని యాశ్రమంబు
పంచమం బిది యని మది నెంచుమయ్య.

౧౭౪

ఉ. ఆవిధ మీవు నెప్పు చతురాశ్రమి నున్నదో? లేదో? సన్మునీ!
భావ మభావనద్ధము స్వభావమునం గనలేవు కన్ననాఁ
డీవిధ మాశ్రమం బెనయ నీవును నయ్యెదు బ్రహ్మవాదు లీ
త్రోవ నెఱింగి త్రోవ రసఁ దో ననెఁ బింగలనాగుఁ డాదృతి.

గీ. సత్య మాతంఁడె యతఁడె విశ్వవిభుఁ డతఁడె
పూరుషోత్తముఁ డనసూయబాఙ్మయందు
నత్రితో, దోచిన మహాత్ముఁ డా సురేశుఁ
డభినుతించెద నద్దేవు నాత్మభూతు.

౧౭౫

క. నీ నిష్ఠ నెఱుంగనివా

రే నిందించెదరు ని న్నుహీనా ! స్వామీ !

నా నేరమిఁ గొన కౌ నను

మే నీ యుదరంబుఁ జొత్తు నిత్తటి విత్తా !

౧౭౮

క. శ్రీరామా ! గోవిందా !

నారాయణ ! వాసుదేవ ! నరహరి ! కృష్ణా !

శౌరీ ! వైకుంఠా ! సం

సారభుజగదవృత్తి నితని సాకుము కరుణా.

౧౭౯

క. అని నిలిచె నతఁ డెదుర వి

చ్చెను మో మతండు సొచ్చె శీఘ్ర మతండున్

ముని నుదరమ్మునఁ దాలిచి

ఘనుఁ డొప్పె స్వశివరూపకలితాత్ముం డై .

౧౮౦

చ. జను లటఁ బద్యతీర్థమున స్నానము దానము నాచరించి స

న్ముని నుదరంబులోఁ గొని సమున్నతి నున్న మహామునీను ద

త్తుని గని యల్ల యామలకితో నొకసారి ప్రదక్షిణించినన్

మునుగరు సంస్కృతిం బరమముం బదముం దుదిఁ జెందువారల్లె .

శా. వీయూషామలకంబు పేరఁ బొడమెన్ వృక్షంబు క్షీరాంబుధి

స్థాయన్మంథనవేళఁ బుష్పఫలభాన్వన్మూర్తి విష్ణ్వర్జితం

బై యాదిత్యులచేత నొప్పె నది కన్యక లక్ష్మీ దా నిచ్ఛుచుం

దోయావాస మొనంగుఁ గొస్తుభమణిస్తోమాధ్యభూషావళుల్ ౧౮౧

క. క్షీరాబ్ధి మందిరంబున

నా రామ ప్రియంబుఁ గోరి యారామమునన్

శ్రీరాముఁడు నాటె సుధా

సారామలకంబు సురలు సంతనమందన్ .

౧౮౩

గీ. ఆనసూయేయుఁ డై ననాఁ డాహరించె

దాని యర్ధాంశమును హరి ధాతచేత

సస్యబృందారకులు నిల్వ నపు నెలవుల

దాని యంశమ్ములం గల్గె దరుచయములు.

౧౮౪

క. శ్రీకృష్ణామలకం బన వై కుంతమునందు నొప్పె బౌతాలమునన్
బ్రాకె నమృతామలక మన జ్యా కొగి సిద్ధామలకసమాఖ్యం జెందెన్.

తా. ఆసిద్ధామలకంబు దత్తముని దివ్యం బాశ్రమంబందు స్వ
వ్యాసంగంబున నై కరూపముల మొల్పిం దానఁ దద్దామనం
జాసిద్ధి గొనె దానిఁ జూచి యవల న్మాతాపురిం జూచి మే
తొ సిద్ధు ల్వడయంగ నయ్యెదరు మర్త్య లక్ష్మర్త్య లొక్కుమ్మడిక

ఉ. ఆదియుగంబునం దొక ధరామరుఁ డుండెను చాంఘికాభిదుం
డాదృతసత్త్రియుం డతని యంగన భామ యనంగ దానితో
నా దివి నాదివాకరసుధాకరతారము నిల్వ నెంచి తీ
ర్థాదినిపేవణప్రవణుఁ డై తిరుగాడె మహామహీశర్థిక. ౧౮౫

చ. అల భ్రమమాణుఁ జాంఘికు మహాద్విజు నొక్కపు డాదరించి త
త్కులమునఁ బూర్వు లాకసపుఁ ద్రోవ నిలంబడి పల్కి రూరకే
యిలఁ గల తీర్థజాలముల నేల భ్రమించెదవన్న ! పో నిరా
కులమతి మాతృతీర్థమునకుం గొనియాడు పితృణ మీఁగ నై.

ఉ. ప్రీతిగ మాతృతీర్థమున రేణుక చూచుచునుండఁ బిండనం
పాతన మాచరించుఁ బితృభక్తుఁ డెవం డతఁ డందరాని పు
ణ్యాతిశయాప్యలోకగతు లందును గల్గవు సందియంబు లిం
దాతతకీర్తి ! యం చను తదాలపనంబుల నిచ్చ మెచ్చుచున్. ౧౮౬

గీ. చాంఘికుఁడు మాతృతీర్థంబుచాయఁ బోయె
నట్లు మునిగెను మేరుతటాకమందు
దత్తమునియాశ్రమమునఁ దత్తరువుక్రింద
బెతరులకు శ్రద్ధ నొసంగెను బిండములను.

౧౮౭

ఉ. ఆకృష్ణామలకద్రుమాధరతలంబం దా విధి గూర్చు శ్రా
ద్ధాకల్పంబున మున్నగుఁ బెరిరు లింద్రాతిభ్యముం జెంద భా

మాకాంతం డల చాంఘ్రికద్విజుడు సంపాదించె బొరందర
ప్రాకామ్యప్రణయప్రసంగసుఖసంపత్సంతతాభీష్టముల్.

౧౯౧

గీ. దీపకుండ! ప్రసంగసంప్రాపితంబు

పద్మతీర్థంబుమహిమంబు పలుకుచుంటి

విమలమతి! నీవు వీనులవిందు సేయు

మాయురారోగ్యసౌఖ్యమ్ము లందఁజేయు.

౧౯౨

క. ఉషయందు భానుమతిఁ గని

విషమేషున కగ్గ మై వివేకము చెడ నై

సుషమాకరుండె పాతక

విషధిం బడె దద్గదానువిద్ధుం డగుచుకా.

౧౯౩

గీ. తనయ విశ్వమోహినిఁ గని తపనుఁ డెనసెఁ

దాప మంతర్బహిస్సంభృతం బనంత

మంత కెక్కుడు సంతాపం మంది కుండె

కూతు రా కన్నవాని యాకూత మరసి.

౧౯౪

చ. మదనుఁడు మా తెఱుంగని సుమాళమువాఁ డెది దోషనీదు సం

మదము వివేకమా విటుగు మాహిషదుగ్ధము నాదు పాప మె

న్నఁ దరము కాదు కా దిది యన న్వివఁజాలునె? వాఁడు తండ్రి నే

ను దనయ నక్కటక్కట “మనోభవ! తేస్తు నమాంసి”యం చెడక.

గీ. మ్రగ్గిమగ్గి య మ్మానిని మ్రానిగములె

తనకు శరణంబు కావలె నని తలంచె

మృగి యగుచు మృగ్య యయ్యె నమ్మృగవిలోక

వివశ మై ఘోరఘోరాటవిం జొరఁబడి.

౧౯౬

ఉ. పాప మటంచు మారుపడు పట్టిన పట్టఁ దలచి భాస్కరుం

డాపని కట్టు నిట్టు లురియాడుచుఁ దాఁ దిరుగాడె మోహసం

తాపము వేప ముజ్జగము తాళఁగనీని విరాళి కగ్గ మై

యోపి కనుంగొనెం దరిసె నూ యనె గై కొనఁ జూచె నింతలోక.

శా. ఓహో చాలునుఁ జాలు నీ తెలివి కీ యుద్యోగమా? యర్యమా!
 యీహం గెల్వని నీకు నిల్వఁ గలవే యీ యున్న యుద్యోగముల్?
 దాహిత్రుం గని పున్నె మీచ్చు తనయం దర్పంబునం బట్టెదే?
 హీ హీ హీ యను చడ్డ మై నీలిచి రింద్రేశాదిదికాల్పకుల్. ౧౯౮

ఆ. అనువుదప్పి యప్పు డప్పని చాలించి
 జాలిఁ జెంది యంశుమాలి నిలిచె
 నిచ్చుఁ గొన్న యఘమె యే నని తలయెత్తి
 కుష్ట మగుచు నొడలిఁ గుతలపటిచె. ౧౯౯

క. వికలేంద్రియుఁ డై పడెడు జ
 నకుఁ గని మృగి రూపు విడిచి నారీమణి బ్ర
 హ్మకు వేల్పుల కెరఁగి మహా
 త్మకులార యఘంబు వెలిచి మన్నింపుఁ డనెన్. ౨౦౦

ఉ. ఎవ్వని ధ్యానయోగమున నెంచి భజించు జనంబు సద్గతిన్
 నొవ్వలు నెవ్వగ ల్కడజను న్ధర వేనికి మ్రొక్కినంత నా
 దివ్యైకు నెక్కునే యిరుల దీప్తి? నుతుం డితఁ డిట్టులయ్యె గా
 గవ్వకు నాకు నై యుపమ కారుణికాత్మకులార! చెప్పరే? ౨౦౧

ఉ. ఎవ్వనిగర్భగోళము హరిశవిరించిముఖామరాళికిం
 బువ్వలతోట వేదముల పుట్ట యెవం డఖిలైక వంద్యుఁ డా
 కవ్వపుఁగొండదాల్పు కుడిక న్నిటు గా గతిగల్గు నే గతికా?
 జవ్వనిఁ గన్న మోహము మనం బెడయంగ నుపాయ ముండదే?

మ. సురలారా! ముసులార! మా జనకుఁ డీ సూర్యుండు పాపం బఱున్
 సురసిద్ధిసమర్చితం డవయవస్ఫూర్తిస్ఫురన్మూర్తి యై
 చిరకాలంబు యథాపురంబుగ దమశ్చేదంబుఁ గావించి యు
 ర్వర లి మ్మాడు నెనంగఁజేయు నెటు? లా భవ్యార్థముం జెప్పుఁడా!

క. అను భానుమతికి జేజే
 లనుమతు లై పలికి రనఘ! యాకర్షింపం

జను పరిగత మైనది నీ

జనకుని వృజినంబు మా కసహ్యం బదియున్.

౨౦౪

గీ. ఐదు పాపములందు బ్రాహ్మణనిహన

మంతకన్నను గురుదార నంటుటయును

జెప్పరానివి కూతును జెట్టవట్టు

నతఁడు వారలకన్న నిందితుఁడు సుదతి!

౨౦౫

క. నీ యభిలాషముతోనే

హేయం దైనాఁడు తపనుఁ డెఱుంగఁడె యొడ లి?

ట్లాయతికిఁ బద్మతీర్థము

తోయము గా కొండు గలదె ? తోగవలె నటన్.

౨౦౬

క. ఆమలకగ్రామమున శ్రీమద్దత్తాత్రమంబుఁ చేరువఁ బద్మా

ఖ్యామలతీర్థస్నాతం దై ముని యై యేకవీర నారాధింపన్.

౨౦౭

ఉ. ఆజగదేకధాత్రి యఘ మంతయుఁ బుచ్చుఁ బదం బొసంగు ని

ర్వాజడయాంతరంగమున భక్తుల ప్రోపు తదర్థమే సుమీ

వే జనుఁ డందు హత్తుకొను నేదుఱు వాయు నటంచు దేవతా

యోజిత మాలకించి రవి యుత్తమ మత్తలముం గనం గనన్.

గీ. పద్మతీర్థంబునం దోగెఁ బరిచరించె

దత్తమూర్తి నామలకంబు దరిసి నిష్ఠ

దోసి లొగ్గి నుతించె నిర్దుష్టచివిధ

మంత్రతంత్రప్రసక్తి నిర్మాత్ర జనని.

౨౦౮

మ. అనయం బే నొనరించినాఁడ జగదంబా ! రేణుకా ! యేకవీ

ర ! నయం బేగతిఁ గల్గు ? దిక్కజి కదా ప్రార్థించెద న్నిన్ను నీ

వు నుపేక్షించిన “హాహతోస్మి” యను దేవు స్సాస్కరు న్మెచ్చి తా

గననయ్యె న్వరమిచ్చె బాము దొలఁచెం గారుణ్య మేపారఁగాన్.

శా. తేజోరాశి ! ప్రసన్న నైతి ద్విగుణస్థేమప్రభం బయ్యెడున్

నై జం బీ వపు వీవు స్వీయ మపు స్థానం బందఁగాబొ మ్మిఁకన్

రాజత్తీర్థమహత్త్వ మింత కగు నన్బార్థింప నా దానికీ
భ్రాజిష్ఠుండ ! విముక్తి జెందెడు పునర్జన్మం బహస్తంబుగన్.

గీ. అని నొడివి ధ్యానగోచర యయ్యె డేవి
భాస్కరుండు నిజస్థానపరిగతుఁ డయి
వరదుఁడై లోకజాలప్రవర్తనమున
కర్హుఁడై మించె వేల్పులొ నొ ననంగ.

౨౧౨

గీ. పద్మతీర్థప్రభావ మీపాటిది చుమి
దానఁ దానం బొనర్చి పితృంబు దైవ
మైన తర్పణములు గూర్చు నట్టి నదుఁడు
మూడు ఋణములు దగఁ దీర్చి మోక్ష మెనయు.

౨౧౩

గీ. ఇది పరాశరమైత్రేయగదిత మనుచు
ననువదించిన గురునకు ననుగు మ్రొక్కె
నని వచించెడు సూతు మహాత్ముఁ గొలిచి
యవలినంవాద మడిగె మహర్షి చయము.

౨౧౪

చ. దమశమశాలిమత్పితృపితాహముఖ్యనిరంతరార్చిత
ప్రమితనస్తృతస్వవిభవా ! భవ ! సంభవతన్ని రాససా
ఖ్యమహిమదానవిత్తచరణా ! రణసంరణనప్రకారతా
విముఖతవిద్రవద్విమతపీఠవరా ! వర ! సంవరాచితా !

౨౧౫

క. అస్మత్పరాగ్రస్మియా !
విస్మేరకృపాకటాక్షవీక్షితపారా !
విస్మయకృస్మహిమా ! సిత
భస్మాంచితవిశదదేహా ! భామావామా !

౨౧౬

మాలిని. స్వమతమతసమంచత్పండితారాధ్యరయో
సమసమయసముద్యత్సార్థలింగోద్భవాఖ్యా !
సమదమరసమర్చానందసంపాదితార్థీ !
శమితమదుపసర్గా ! శాశ్వతోత్సర్గ ! భర్గా !

౨౧౭

సీ. ఆంధ్రేల రామకథామృతమ్మున నింపె
 వేంకటప్ప కవి సంవిత్పరుండు
 హనుమాంబ వేరి మహాసాధ్వీ పత్నిగా
 ననుఁ గనెఁ దనయు విత్తనయుఁ జేసె
 నాత్రేయగోత్రుండ నాఖ్యఁ దాడేపల్లి
 రాఘవ పూర్వ నారాయణుండ
 శ్రీదేవి దయితగా శ్రీవిద్య సేవించు
 బహిరంతరర్చానుభవ మఖములఁ
 ద్వత్ప్రసాదిత వాచా ప్రవాహచితము
 దత్తభాగవతాఖ్య పాదపమునందు
 నిందుపురనాథ! లింగోద్భవేశ! యిదుగొ
 యెనిమిదపు పూలగుత్తి వహింపుము తల.

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

శ్రీ దత్త భాగవతము

నవమ గుచ్ఛము

- క. శ్రీ విజయైశ్వర్యాయు
ర్భావప్రతిపాదనర్థి వర్ధితసుజనా !
భావాభావకరా ! సం
భావితచంద్రపురవాస ! భవ్యవిలాసా ! ౧
- క. లింగోద్భవ ! హిమగిరిజా
లింగితవామాంగ ! విశ్వలీలాలోలా !
మంగళకరగురుజ్ఞాంధం
బుం గొని మఱి యడిగె శిష్యపుంగవుఁ డతనిన్. ౨
- ఆ. అదియు సూతముఖనముదితమ యీ భంగి
సురలు ద్రావ లే దసురుల కనుచుఁ
గథలఁ జెప్పు సుధకుఁ గలదె యిమ్మహిమంబు
దత్తదేవుకథకె తగునుగాని. ౩
- మ. అతితుచ్ఛం బమృతంబు నాకు నది యేలా ? దత్తగాథామృతం
బతిమాత్రంబు గుణప్రవాహసుకృతం బానందసందోహకం
బు తదేతచ్ఛ్రుతియుగ్మపేయము భవంబుం ద్రెంచు జీర్ణింప నా
గతికిం గాదు గదంబుఁ బెంపదు బలే కాంక్షింతు నద్దానికిన్. ౪
- చ. గురుకరుణానిధాన ! కృపకుం గుఱిసేసి గురుప్రధాన ! చె
ప్పు రుచిర మేకవీరవిధము న్మను విన్నది చాల దే మనన్
సురభి జగత్ప్రసూతిఖని శోధని ధారిణి యాదిదేని త
చ్చరిత మెఱుంగు నొం డెవఁడు ? చాలు వచింపఁగ నీవు దక్కగన్. ౫

చ. గురువరు నాభిముఖ్యమునకుం దగు దత్తముఁ బిండఁ గాఁ డెవం
డరుగు నెఱుంగ రే పెవని యంఘ్రులు గైకొని యట్టి పాలనుం
డురుకరుణ న్వచింపు మెదియో ? నిజశిష్యుఁ గృతార్థుఁ జేయ నం
చెర వఱ సాదరుం డగుడు నిట్లనఁజొచ్చెను వేదధర్ముడు. ౬

ఉ. దీపక ! తీర్థశిష్యకులదీపక ! జంతుశివంకరంబు త
త్త్వావణమార్గణీయము శుభంబు వచించెద సావధానతం
బాపము వో వినంగనుము భార్గవరాముని దోసిల్లాగ్ని దు
ప్రాపుఁడు దత్తదేవుఁ డొకసారి యెఱుంగనియట్లు లిట్లను. ౭

దత్తదేవుఁడు రామునకు రేణుకామహిమంబు సెప్పట

చ. అడిగెద నిన్ను నొక్కఁ డభయం బది రామ ! మదాత్మ కింపుగా
నొడువఁగ నీవె యర్హుఁడవు నూనము మూడు జగంబు లేలు దే
వుఁడ వఖిలజ్ఞతాచణుఁడవు న్దొరపుం గద నీవ నీకు శం
భుఁడు గురుఁ డై వచింప నొలుపు ల్గులువే? తలంపఁగ. ౮

ఉ. చెందితి తల్లి గర్భదరిఁ జేసితి వెంతయు చేత రేణుకా
నందన! చిత్రగించితె? యనంతము తన్మహితస్వరూప మ
స్పందము తేజ మోజము విశాలమతీ! వివరింపు మే విన
వందన మందుఁ జెందిన భవద్భవవత్తకు నన్న రాముఁడు. ౯

ఆ. తొల్లి తల్లి రూపు స్థూలసూక్ష్మత్మకం
బే నెఱుంగఁ జెప్పు మీవె దేవ!
ఏకవీరమహిమ మే నని వివరింప
నెవ్వఁ డోపుఁ బుడమి నీవు గాక. ౧౦

చ. అనవుడు దత్తదేవుఁడు మహాద్భుత మయ్యది రేణుకాత్మజా!
ఘనుఁడవు నీ వెఱుంగ ననఁగా నెద నమ్మెద నెట్లు లేను న
త్యనఘము స్థూలసూక్ష్మమయ మాకృతిమత్త్వనిరాకృతిత్వసం
పనితము దివ్యతత్త్వము భవజ్ఞనీవిభవం బనం దగు. ౧౧

చ. తదుదరమందె యున్న దమితక్రమ మీ భవనత్రయంబు త్వ
ద్విదితము భంగి నే ననెద విజ్ఞవరా! విను మానా? కాదా? నా
యుదితము నిశ్చయింపు మని యోగివరేణ్యపథప్రదర్శకుం
డెనా? యొకత్రోవ నెత్తె నతఁ డే మును లే బరు లే బలే యనక.

క. వనములు సరితనముద్దము

లనంత శైలములు ప్రాణు లాయీ సకలం
బనిమిషననిమిషనాయక!

మన జనసీఘాలరూపమహిమము సుమ్మీ.

౧౩

క. మును లనిమిషు లెల్లరు దీ

ర్థనికాయము నాకలోకతత్త్వదీగ్ధిగా
వనులు రమణీయధనములు

మన జనసీఘాలరూపమహిమము సుమ్మీ.

౧౪

క. అనుగతములు పాతాలభు

వనంబు లే డందుఁ గూర్మవాసుకేశేషా

ద్యనుశాసకు లనుశిష్టులు

మన జనసీఘాలరూపమహిమము సుమ్మీ.

౧౫

క. విను మింద్రియగోచరములు

మనసును బంచేంద్రియములు మహాకీర్తిభూ

తనికర మా మహదాదులు

మన జనసీఘాలరూపమహిమము సుమ్మీ.

౧౬

శా. రామా! రేణుక సూక్ష్మరూప మది ధార్య మ్మింత యప్రోవిత మా

స్థేమప్రస్ఫుటచిన్మయస్వమితినిస్సీమప్రమోదాత్మకం

బేమీ ? యిట్టిది బ్రహ్మరూప మనదే ? యే నేమిగా నంటి? నా

భూమం బే యిది యన్య మేది? యిటు లాపుర్ణత్వ మూహింపచోక

మ. భృగుభాగ్యోదయ ! నీకు నాకు నఖిలోర్వపాభికిం గారణం

బగు నీతల్లి యరూపశక్తి భిద లే దాశక్తిమచ్చక్తులం

దు గుణాతీత యనంగ నయ్యు సగుణోద్యోగప్రసక్తి స్ఫురిం
చు గుణభ్రాంతుల దృష్టి కిష్ట యగు లోజూ పించు నవ్వానికిన్.

క. పూసలలో చారమువలె నీనకలమునందు నిండి యిది శక్తి యనం
గా సర్వోపాధు లేడల నై సత్య మనంగ వెలుగు నది యొకఁ డన్నా!

క. అను దత్తదేవు శాసన

మనుషధమే చెవిబడిఁ బడి యాంతర మెనయన్

ఘనమతి భార్గవరాముం

డనుతరువి శాంతుఁ డై యిహస్థితి మఱచెన్.

౨౦

ఉ. ఈ విషయంబె మానివరు లెత్తి రొకప్పు షడాన్యునొద్ద స
ర్వావనికి న్నుతీకృతుఁడ వద్భుతమేధుఁడ వీ వొ సంగవ
య్యా వివరించి రేణుకకథామృత మందును మాతృతీర్థసం
భావితవై భవం బనుచు భావి తథా యని వారి కిట్లనెన్.

౨౧

ఉ. మాత యనంగ రేణుక సమస్తజగత్తతి కామె రామును
దూఢితీకి గారణం బయి విభున్ జమదగ్ని ననువ్రజించె న
మ్మాతకు నాలయం బగుట మాతృనివాసము మాతృతీర్థ మం
చాతతవిశ్రుతిం గనె మహాగిరి సహ్యామునం బ్రసక్తితోన్.

౨౨

ఉ. ఆర్యుఁడు రేణుకాయజన మా భృగువర్యుఁ డొనర్చె నందు నా
చార్యుఁడు దత్తయోగి విధి చాలెను బ్రహ్మత కెల్ల వేల్పు లా
కార్యమునందుఁ గింకరతఁ డై కొని చేసిరి బ్రహ్మఘోష మ
ధ్వర్యుని సన్నఁ గూర్చిరి మునంబున నారదముఖ్యమానులున్.

౨౩

గీ. అమృతహాయజనమ్మున నత్రపుత్రుఁ

డమ్మువారికి నభిషేక మాచరించె

దత్తదేవుండు సర్వతీర్థప్రసక్త

తత్తదుజ్జ్వలజలములఁ దలఁచి తలఁచి.

౨౪

సీ. క్షీరవారానిధీ! క్షీరమ్ము లందిమ్ము

మనమాత కభిషేకమహాము నేడు

ఘృతమహోదధి! తెమ్ము ఘృత మాతృధృత మిందు
 మనమాత కభిషేకమహము నేడు
 దధిమండవార్ధి! నీ దధిఖండ మర్పింపు
 మనమాత కభిషేకమహము నేడు
 మధుసిత లొనగు మామలకద్రవర్యమా!
 మనమాత కభిషేకమహము నేడు

శుద్ధజలములఁ దెండు విశుద్ధజలధు
 లార! తత్తత్తమదలార! యని యడుగుచు
 నడిగినప్పుడె యవ్వార లందఁజేయఁ
 దల్లి కభిషేక మొనరించె దత్తవిభుఁడు.

౨౧

గీ. ఏకపీరాభిషేకంబు నివ్వితమున
 నాచరించి సురల్ మాను లర్థిఁ గొలువ
 ధ్యానయోగంబు నొంది యాధ్యాతతత్త్వఁ
 డందె నప్పు డంతర్ధాన మందఱుఁ గన.

౨౬

క. అతిస్మయపథమునఁ బడి
 సుతపులు సుర లన్య, లన్యచోదితనృతులం
 గతిఁ గొనక యథామాతిగా
 యతినియతి నుతింపజొచ్చి రా యావిధులక.

౨౭

దత్తదేవుఁడు సురలకు మునులకు సంధ్య రూపు చెప్పుట

ఆ. ధ్యానయుక్తుఁడైన దత్తవిభుం డిపు
 డెవటి కేగనొక్కొ యెఱుంగబడదు
 అమ్మవారి చింత నంతర్హితుం డయ్యె
 న మృహ మృనసెనో? యనిరి సురలు.

౨౮

ఉ. ఆననమందు సెజ్జ నభియాసకథాదులయందు నెందు న
 భ్యాసము రేణుకామయము భ్యాసము భక్తి సమర్చనంబు న

స్వాస సవర్య సంస్మరణ మన్య మెఱుంగఁ డొకప్పుడేని దు
ర్వాసుని యన్న యి మ్ముని పర మ్మగు న ప్పద మందె చెందెనో ?

చ. మునులును రేణుకాహృదయభూతు సురేశ్వరు దత్తదేవు ధ్యా
ననియతితో నలక్ష్యుఁ డగు నట్టి మహామహు నింద టిష్టుఁ కా
నని పని యమ్మ సస్మహమునం దన భక్తునిఁ గప్పిపుచ్చెనో ?
చనెనొ యతండు వేడుక రసాతలసీమకు నంచు నెంచగఁ. 30

గీ. దృశ్యమానుడు గాక యిం దే విభండు
కౌతుకిత గూఢుఁ డై యుండఁ గాంక్ష సేసె
నొక్కొ? మునిసత్తముఁ డచలయోగయోగి
చెయ్యి లబంబులే యని సిద్ధు లనిరి. 30

ఉ. ఈ ఊణమందె యోగి తన యీక్షణదీప్తుల కెంపు నింపువా
మాక్షిని నగ్ను నగ్నుఁ డయి యంకమునం గొని శీఘ్రపాత్రముం
దక్షిణహస్తమం దెనసి త్రావుచుఁ ద్రావఁగఁజేయుచున్ వెనక్
వీక్షితుఁ డొను బొ మ్మునిరి విద్వేలఁ దాల్చినవారు పెల్చునఁ. 31

ఉ. ఎక్కడ కేగినాడు ? ముని యిందట ముందరఁ గౌతుకంబునఁ
దక్కిన మాయ వాగుర ఘనంబుగ మేన గదించి నెమ్మదిన్
జిక్కిని యుక్తి నక్కడనె చెంది వసించుచునున్నవాడు పెం
పెక్కిన వాని వర్తనము నెవ్వ రెఱుంగ రటంచుఁ జారణుల్. 32

గీ. పలుకఁ బలికిరి తల కొక పలుకు గాఁగ
యక్షులును బక్షు లన్యలు నాలకింప
నింతలో నిది యెల్లఁ దా నెలమి వినుచు
నచ్చటనె తోఁచె నతండు ప్రత్యక్షయుక్తి. 33

గీ. సురలు గంధర్వయక్షు లక్షుద్రు లొరులు
పృథుకరంబుల వానిఁ బరివృజించి
రంచితంబుగ నెంచి రంఘ్రానతు లయి
రభిముఖంబుగ నిలువ నై రడిగి రవల. 34

క. ఇందఱ కగపడకుండఁగ

నెం దరిగితి? మానివర్య! యిందాఁక జనా

నందకరము నీ చరితము

నం దొక ఊణ మేము మునుగ నై తిమి భ్రాంతిన్.

31

ఆ. మననశీలురేని మంత్రకృత్ప్రవరులే

నాదిదేవులేని సరయలేక

పోయినారు నిన్ను ము న్నిప్పు డీ యెల్ల

రడిగి తెలిసికొనఁగఁ గడఁగినారు.

32

చ. ఒక ద్విజు పత్ని గర్భమున నొంది జనించి తపించి తత్త్వముం

బ్రకటముగా నెఱింగి యతిభావముఁ జెందినవానిఁ గా నినున్

సుకరముగా భవత్ప్రపము చోద్యము నెంచి తలంపఁబోము వే

ఱొకఁ డిటు లాచరింపఁగలఁడో? యిల నీదృశ మెందు నుండునే? కె

మ. అనువారిం గని దత్తదేవుఁ డనె సంధ్యావందనం బిందుఁ జే

యను రామాధ్వరకర్మమందుఁ బడి కాలాతీత మై పోయె నా

కనుభావ్యం బిది యజ్ఞ మయ్యది మహాయజ్ఞంబు తప్పింపఁగా

ననువే? దీనికిఁ గాఁ దదీయమహితాధ్యానాధివిధ్యానతుల్.

33

గీ. అనుడు యాదృశి సంధ్య? తదానతి కగు

కాల మెద్ది? తదర్థుఁ డా కర్త యెవ్వఁ?

డెందుఁ దత్తీర్థ మున్నది? యిది సమస్త

మస్తసంశయముగ నను మన్న! యనుచు.

౪౦

చ. మును లడుగంగ దత్తమునిముఖ్యుఁ డను స్థనులార! సంధ్య యో

గిని యది లేనిచో తెదియుఁ గేవల ముండదు యోగిహృత్తలం

బునఁ దనరారు నెప్పుడును ముక్తికిఁ దావల మాచు నందు వం

దన మొనరించి వచ్చితిని దత్తరత్న ఊణమాత్ర వింటిరే?

౪౧

శా. ఆనందామృతపూర్ణమానససరఃప్రాంతంబునన్ ధ్యానసం

తానాచ్ఛచ్ఛవిదీపదీపితము సంధ్యాదేవిరూపంబు ని

ర్వాణప్రాయసమస్తతీర్థమయ మా భావాబ్ధిలోఁ దోఁగుచున్
నేనే రేణుక నంచు నుంటి ఊ మొంటి నిస్మరింపంగ నై. ౪

గీ. ఘన మహామాయ యోగిపుంగవులచేత
సమ్యగాధ్యాయమాన యై సంధ్య యయ్యె
వృత్తిసంధులఁ దోఁచు చా పేర వడసె
రేణుక యనంగ నతిసూక్ష్మరీతి నెనఁగు.

౪:

క. రేయుంబవళుల సంధుల

నాయమ్మ ప్రసత్తి నుండునది సంధ్య యపున్
గాయత్రి యనఁ దదర్థమ
యా యునికిన యెప్పు డుంటయ తృతీయ యగున్.

౪:

గీ. వృత్తిసంధుల నున్నచే వృత్తు లున్న
యపుడు నున్నది పవలింటి కవల నివల
నున్నదియె కద్దు వ్యవహృతి నున్నయప్పు
డనియు బోధించు మించు మధ్యాహ్నసంధ్య.

౪:

ఆ. అట్లు లర్ధరాత్రమందు నింకొక సంధ్య
యుండవలదో? యందురో? యనవల
దాదుఁ దమము గ్రమ్మ నబ్బెనసము సేయు
టరిది గానఁ బెద్ద లది నొడువరు.

౪:

ఆ. అదియె మాయ సంధ్య యదె యేకపీఠ య
య్యదియె రేణుక యన నసఘులార !
సంశయమ్ములేదు సాధ్యసిద్ధ రిగం
ధర్మపూర్వవంద్య సర్వపర్వ.

౪2

ఉ. జన్మము సేయుచున్నతటి సంధ్యకుఁ గాలము తప్పెనంటి వా
నన్న వచింపు మందఱుకొ ? సంయమివంద్యుడ! నీకు మాత్రమో ?
యెన్నఁగ నైన కాల మెది? యీ పనికి నివగింపు మున్నయ
ట్లన్న సురద్దులం గని మహాత్ముఁడు వత్స నిదంవిధంబుగన్.

౪౪

గీ. శయనయానాసనముల భోజనమువేళ
నెల్లవారల కెల్లప్పు డేకవంద
నీయ సంధ్యామహాదేవి నియతి ననుచు
పలుకుచుండఁగ వా రడ్డపడి యడిగిరి.

౪౯

ఉ. దారుణకర్మబంధములఁ దత్తదుపాధుల నొంది ప్రాణు లే
వా రయిన న్నదావ్యధల పాలయి కుందుచునుదురేకదా
వారల కెల్ల సంధ్య యెటు వందిత యయ్యెడు? సందె కొ ల్పధీ
కారముఁబట్టి భిన్నవిధిగాఁ గలదో? వలదో? యటం చొగిన్.

౫౦

ఉ. దానికి మాని మార్వలికెఁ దధ్యము రేణుక. బ్రహ్మరూప సం
ధ్యావతి యన్నఁ దత్పరత దానికిఁ గాలము సర్వ మేకమే
కాన సదా తదర్చనకుఁ గాని జనంబులకై త్రికాలసం
ధ్యానియమప్రకారము బుధప్రకరములవల్ల నేర్పడెన్.

౫౧

గీ. ముత్తలులయందు సంధ్య రూపు గనుఁగొన
వారి కడ్డేవి సర్వదావందిత యవుఁ
జైత్రికాషాఢకార్తికీత్రయమ్ము
తత్సమాధానమున కెందుఁ దగిన దండ్రు.

౫౨

క. కాలత్రయసంధ్యావతి
శీలురు భోగంబు లెల్లఁ జెంది యిటఁ దుదిన్
గాలము గ్రసించి పరగతిఁ
గేలీగతిఁ గొందు రెందుఁ గీ ర్తితు లగుచున్.

౫౩

శా. నాచే వందిత యైన రేణుకయే సంధ్యాదేవి బ్రహ్మభిధాఁ
నూచానప్రతివర్ణ్యఁ యైన యెపు డెందు నిన్మ న్నన న్నోల్చెడున్
ధీచాతుర్యముబట్టి కొల్చెదరు తద్దివ్యప్రసాదార్థు లై
ప్రాచీనప్రభులే రచించియిడి రధ్వంబు ల్తదారాధనన్.

౫౪

గీ. ఎందుఁ దిరుగుచు నేవనియేని జేయు
చెడద నెడపడకుండఁ దద్వృత్తి నులిమి

యమ్మహాదేవి దప్ప నన్య మెఱుంగక
తవిలియుండుట మొదలి సంధ్యానతివిధి.

౫౫

గీ. ఇడను బింగలను గుదించి యేకనియమ
మున సుషుమ్నకు నెక్కుచుఁ బుడమి మఱచి
హృదయమధ్యమునం దిరమ్మదమహమ్ముఁ
గనుచు నున్నది మధ్యసాంధ్యనియమమ్ము.

౫౬

గీ. కాళి లక్ష్మీ సరస్వతి గాఁ దలఁచుచుఁ
బ్రాతరాదికాలంబుల వందనమ్ము
వేదమంత్రము ల్బదువుచు వేదమాత
కాచరించెద రింట నొం డ్లది యథమము.

౫౭

గీ. అథమ మనఁగఁ బనికీమాలినది యనఁ దగ
దాది సాధన మిదె యన్ని యధ్యములకు
నుత్తమము సిద్ధిఁ గై కొనియున్నవాని
కన్నెము రుచింపకుండ న ట్లంటిఁ గాని.

౫౮

గీ. గంగ యమున సరస్వతి గా గ్రహించి
మూడు సందెల వార్తరు ముక్కుసూటి
బాహ్యమున సంతరమ్మున వలచినట్లు
లదియు నొక దారి కా దన సన్మతరమె ?

౫౯

గీ. భక్తి మునిఁగి సంధ్యాదేవి బరిచరించు
వాడు పరికించు రేణుకావై భవంబు
నతులభోగావళుల నిందె యనుభవించుఁ
బొందుఁ బరమపదంబు నీ బొంది విడిచి.

౬౦

౧. సంధ్య వందనీయ సన్మార్గకాంక్షుల
కనుచు దివిజమునుల కాన తిచ్చి
శ్రీమదత్రిపుత్త్రాఁ డా మఱిని యంతర్ధి
నెనసె సంతపట్టు గనుచునుండ.

౬౧

శా. దత్తాత్రేయమహాశ్రమమ్మున మునుల్ దైవంబులు స్వర్వతీ
 ధాత్తానుత్తమతీర్థసార్థములఁ గోలాకారుని దోచుచున్
 దత్తస్వామిని దివ్య మామలకముం దద్రేణుకాడేని సం
 వత్తి న్నెచ్చుచు మ్రొక్కుచుం జనిరి స్వస్వస్థానము లేసరఁగన్. ౬౦

చ. అని వివరించు నద్దురున కానతులు న్నుతులుం బొనర్చి శి
 ప్యనిచయమాళిమండనుఁడు నద్గతిదీపకుఁ డాడె దీపకుం
 డనితరదుర్లభం బయిన యట్టి ప్రభావము గల్గు కా ర్తవీ
 ర్యునిఁ గనఁ దల్లి తండ్రియు మహోన్నత మే వ్రత మాచరించిరో ?

చ. ఇదివఱ కొక్కసారి వచియించితి రై నను దృష్టి లేదు త
 ప్పదు తగు హేతు వుండక శుభం బనపూర్వము సంభవించునే ?
 విదితనమ స్తలోకపదవీపరివర్తన! యంచు బల్కు ఛా
 త్రదయితు మెచ్చి యిచ్చుగొని తత్పరత న్దురువర్క్యఁ డిట్లనెన్.

ఆ. సామరాజ్యం డౌ న జాతశాత్రవుఁ డడు
 గంగ సాత్వతుం డనంగ బరగు
 నై తిహాసికంబు ననువదించెద వత్స !
 వినుము సంశయములు వెనుకవడఁగ. ౬౧

మ. చను నీ శ్వేతవరాహకల్పము వివన్వత్సూతిమన్వంతరం
 బున నాద్యంబు యుగంబు చాయ విభుఁ డొప్పున్ హేహయాధీశ్వరులం
 బున నాఖ్యం గృతవీర్యుఁ డాతఁడు ధరాభోగంబుఁ బాలించె నౌ
 నన శౌర్యంబున నప్తనప్తతినహస్సాబ్దంబు లేకాకృతిన్. ౬౨

చ. అతనికిఁ బుట్టుచుండఁగనె యంతము నొందుచువచ్చె బుత్త్రసం
 తతిశతకంబు తచ్చ్యవనదత్తము శాసము కారణంబు గా
 నతఁ డతివివ్యాలుం డయి నిజాన్వయవృద్ధిసమీహితున్ బృహ
 స్పతి నడిగె న్నుతుం డయి యపత్య మనత్యయ మా విధానమున్.

ఉ. నీవు నరాధినాథ! గనునింపఁగరాని శ్రమంబునం జిరం
 జీవిఁ గుమారుని గనెదు చేయుము మిత్రసుతానుభాషితం

బా విధి సప్తమీస్తుపన మన్న ప్రతం బఖిలాఘనాశనం
బీవహిః దుష్టుః డై సుతుః ద్రయీమయః డిచ్చు ననై గురుండునుక.

సప్తమీస్తుపన ప్రతము

చ. అది విని మాన మేకము సహస్రమరీచి నుపాస్తి సేసె న
మృదమున హైహయాస్వయసమ స్తధురంధరుఁ డల్ల తేడు నై
జదయితతో ద్విజప్రకరసాహ్యముతో నుపవాసవేదపా
ఠదురితహరిసత్కృతివిడంబనలం గడు భక్తియుక్తుఁ డై. ౬౯

గీ. దర్శనం బిచ్చెఁ గృతపీర్వధరణిపతికి
భానుమంతుండు భక్తినంపత్తి మెచ్చి
నమ్రకంధరుఁ డౌచుఁ బ్రణామము లిడి
లోకబాంధవు నేవించె నా కృతియును. 20

క. జీవోదితమార్గంబున నేవింపుము క్షీప్రఫలముఁ జెందెద వనుచుక
దా వినిపించెఁ బ్రపన్నుం డై వేదమయుండు నృపతి హర్షం బెనయక.

చ. తెలిపెదఁ దత్క్రమం బిది యుధిష్ఠిర! వి న్నవధానయుక్తి ముక
సలిపిన పుణ్యపావములె సద్ధనపుత్రకలత్రసౌఖ్యసం
కలనల రోగదుర్గతినుఖప్రతిబంధముఖప్రకారతక
ఫల మిడు నెందు దుష్కృతి వినాశము నేయు విధం బెఱుంగుమీ.

గీ. వ్యాధిపీడావినాశకం బైన విధము
సప్తమీస్తుపనం బను సత్కృతిఁ గల
దర్శకులు క్షీరపులు సచ్చు టరయలేదె ?
తద్విఘాతమ్మున కొనర్పఁ దగును దాని. 23

గీ. అద్భుతోద్వేగచింతాభ్రమావనోద
కరమిదియె చుమ్ము శాంతికకర్మ మన్న !
సలుపవలయును మృతవత్స సప్తమంబు
మాసమున తారకాగ్రహమైతి నెఱిగి. 2౪

ఉ. కాంతునితోడ స్నాతకృతకాతుకమంగలసంనిధాన యా
కాంత ద్విజప్రకాండపరికల్పితపుణ్యదినానువాచనా
సంతర ముర్వి గోమయచయప్రతిలిప్త నౌవర్చి యందు ధీ
మంతుఁడు యాజకుండుగ సమాహితుఁ జేయవలె ర్హవిర్భుజాఁ. 2౫

గీ. రక్తశాలేయతండులప్రాయ మైన
చరువు రవిరుద్రులకు మాతృసప్తకమున
కాల పాల విధానంబు ననుసరించి
నిర్వపింపఁగవలయు నన్నియతి దనర. 2౬

గీ. అర్కదైవత్య మిదియు సప్తార్చియందు
సప్తమాతల కాహుతిసప్తకంబు
నాది నిది దీని కనుచు నామానుకీర్త
నం బెనంగ నొసంగి యనంతరంబ. 22

గీ. సౌరసూక్తంబుతో సహస్కరున కట్లు
రుద్రసూక్తంబుతో నల రుద్రునకును
నర్కపాలాశసమిధల యవలఁ దిలల
సప్తశతహోమ మొనరింప నొగ్రమమున. 2౮

చ. కలశము లేడు నవ్యములు గాంగజలంబుల నింపి మంటప
మ్ము లలి నొసర్చి కోణములఁ బూర్వమునం దపరాశ మధ్యమం
దలఘువిధిజ్ఞప్రవరహరిహిరణ్యపవిత్రపాణితో
నిలువఁగఁజేసి వానిపయి నిల్పఁదగు స్మృకురంబు లన్నియుఁ. 2౯

క. సప్తర్షి మంత్రములఁ ద
త్సప్తక మభిమంత్రితముగ నలిపి మఱియుఁ బ
ద్మాప్తమనుమంత్రితముఁ గుము
దాప్తాప్తము పూర్వ మపర మపుఁ జేయంగఁ. ౩౦

ఉ. అక్షతగంధపుష్పముల స్వర్చితము ల్లలితప్రకారసం
ధుక్షితిపంచపల్లవమనోహరము ల్ఫలరత్నయుక్తముల్

ప్రోక్షితపంచభంగజలము ల్పకలౌషధిసూక్తసూక్తముల్
రక్షితము ల్వాసర్చి తఱి బ్రాహ్మణుఁ డరక-మనుస్రపాతి యై. ౮౧

గీ. గోకులగజాశ్వరధ్యావ్రజాకలితము

వామలూరుగతమ్ము పావనము మృత్తు

వైచి సంస్కరించిన సప్తపాత్రములను

మధ్యమం బెత్తి యెత్తిన మమత వెలయ. ౮౨

ఉ. భోజితు లైన దంపతులు భూషణవస్త్రసుమస్రగర్చిత

భ్రాజితు లేడ్వరుం దన శుభం బనువాదము సేసి చుట్టిరాఁ

గా జను లెల్ల మెచ్చ నల గర్భిణి దీనన లొప్పు జేయనౌ

నోజ మహాభిషేకమహిమతోజ్జ్వలఁ గా నపపాపఁ గా దయక. ౮౩

సీ. అతివ ! జీవత్పుత్ర మగుమమ్మ గర్భస్థు

డర్భకుం డితఁడు దీర్ఘాయు వగుత

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరత్రయి తత్త్రయి

లోకపాలురతోడి నాకపాలుఁ

డాదిత్యచంద్రు లన్యగ్రహమండలి

నక్షత్రతారాప్రణాళికయును

నిందలు మఱికొంద టీ కుమారకు వేల్పు

లభిరక్షితు నొనర్ప నగుదు రెప్పుడుఁ

గా దశని గాని శని గాని కాఁడు కాఁడు

యనలుండేనియు బాలగ్రహంబులేనిఁ

గావు కా వన్యములుఁ బీడఁ గలుగఁ జేయ

శాబకునకును జననికి జనకున కని. ౮౪

గీ. అంత శుక్లాంబరధర మై యగజకొడుకు

స్కందదేవు జాయాపతిన ప్తకంబు

పుష్పగంధాక్షతాదులఁ బూజసేసి

ప్రస్తుతప్రార్థన మొనర్పవలయు నెలమి. ౮౫

గీ. కార్తికేయునిప్రతిమ సత్కార మొప్ప
సలిలపాత్రంబు మైమ మాచార్యున కిడి
రత్న కాంచనవస్త్రానురంజితంబు
ద్విజసమూహంబు భక్తి బ్రాహ్మించి మ్రొక్కి.

౮౬

గీ. భక్త్యభోజ్యంబులను ఘృతపాయసముల
గురువుతో గూడ విప్రులఁ గుడువఁబెట్టి
విత్తశాత్రంబు లేకుండ వివిధము లవు
దీవనల నొందవలయుఁ దద్విత్తతివలన.

౮౭

సీ. ఆవర్ష శతము దీర్ఘాయువు సుఖయు నౌ
బాలుండువిదకు నుత్పత్త్యమానుఁ
డేతత్రప్రబాధక మేనంబు కలిగిన

నది యెల్ల బడబొమ్ముఖాహిత మగు
బ్రహ్మ రుద్రుడు జనార్దనుడు స్కందుడు గాడ్పు
పరిరక్షితు నొనర్పవలయు నెపుడు
వరదు లై దుష్టులవలన రక్షించెద

రగ్ని శక్రం డాది యైన వేల్పు

లనెడు నాచార్య సూక్తి తథా స్తటంచు

సనువదింపంగవలయు సన్మద్విజ్ఞాను

మంతః గపిల నొసంగి య య్యనఘు మ్రొక్కి

విడిచి పుత్రైంచవలయు సద్విదితభక్తి.

౮౮

క. అవలఁ జరువు హుతశేషము

రవిశంకరులకు సమస్కరణము నలుపుచున్

ధవుఁ డర్భకగర్భిణి యవు

నువిదయును భజింపవలయు నుత్సుకమతు లై.

౮౯

ఉ. ఈ విధి సప్తమీష్ణపన మెవ్వఁడు సేసియు తీర్తవోడు స
జీవి నుతుండు కావలయు సృష్టికి నిద్ది యవశ్యకార్థ మం

చా వివ మొప్పు వేల్పు నన నమ్మెయిఁ జేసి కృతార్థుఁ డైన యా
భూవిభు సిద్ధిఁ గావె జనము లొనియాడుట కార్తవీర్యుఁగఁ. ౯౦

గీ. భాస్కరునిఁ గొల్చి యపరోగభావ మెనయు
ధనముఁ జెందు హుతాశుఁ దత్పరతఁ గొలిచి
శంకరారాధనమున సుజ్ఞాని యగును
బంచజనుఁడు హరిం గోరి పడయు నుగతి.

౯౧

క. ఇది పాతకనాశన మని

చదివినవారలకు విన్నజనులకు సిద్ధి
ప్రద మని యక్షయ్యం బని
విదితులు వలికెద రిదియును వినుము నరేంద్రా!

౯౨

అ న ం త వ్ర త ము

చ. అని భగవంతుఁ డిట్లనుఁ బృథాత్మజుతో నొక పడ్డపాటుతో
ననితరతుల్లు నట్టి సుతు నుదఁగఁ బ్రాతే? తదీయపత్ని యు
న్మను ధవు నెంచి శీలధర మానవతీజనమాననీయ సాం
త్వనమున యాజ్ఞవల్క్యుమునిభావినిఁ దా నడిగెఁ దదాదృతిఁ. ౯౩

గీ. బ్రహ్మవాదిని మైత్రేయి పార్థివేంద్ర
పత్నిచే గుణిపుత్రిలాభమున కడుగఁ
బడిన దై సర్వకామసత్ఫలద మఘవి
నాశక మటంచు ననె ననంతవ్రతంబు.

౯౪

గీ. నారి గాని నరుఁడు గాని కోరు దేని
దేని నది యది యెల్ల నిద్దానఁ బడయు
నిదె యనంతవ్రతం బిందు నేకభక్తి
విభు జనార్దను విధిగ నేవింపవలయు.

౯౫

సీ. మార్గశీర్షరంబున మానిని! మృగశిరో
భమునాఁడు స్నాతుఁ డై పరమనియతిఁ

బ్రాశించి గోమూత్ర మాశలను జయించి
 ధూపదీపోపవాసోపచార
 ముల ననంతనిపాదమును వామము స్వశక్తి
 భక్తిః బూజింపఁగా వలయును వ్రత
 స్వర్చితం డయిన యనంతదేవుఁడు తుష్టః
 డై జన్మజన్మంబులందు మాకు
 నఖిలకామఫలాని ననంత మొసఁగు
 ఊయము లేకుండు పుణ్యోపచయ మమర్చు
 గాత మని విప్రు దక్షిణః బ్రీతుఁ జేసి
 రే భుజించెడుఁ దైలవర్జితము గాఁగ.

౯౬

మ. భగవద్వామకటి న్మజింపవలయు న్నౌషధపు బుష్పరమం
 దగు గోమూత్రమే ప్రాశ్య మందు మఱి విప్రాశీస్సులం బొంది పూ
 ర్వగతిం దేవు ననంతకామదుని గాఁ బ్రార్థించి పూరింపఁగా
 నగు నట్లే సకలంబు శిష్టనియమం బౌ తద్వతస్సూర్తికి.

౯౭

చ. ఘన హరి వామవక్త్రము మఘాయుతమాఘదినమ్మునందు ఘ
 ల్లనమున ఫల్గునీతిథి నగు న్విధు స్కంధము సవ్య మర్చ్య మీ
 య నవు యవలో విశిష్టనియమావలి మానచతుష్టయంబునం
 దును సమ మందు ర విధికిఁ దోయజలోచన! నీకు మే లవున్.

సీ. చిత్రలోఁ గలిసిన చైత్రపూర్ణిమనాఁడు
 తగుఁ బూజ క ద్దేవు దక్షిణకటి
 దక్షిణపాదమ్ము తద్వదర్చ్యము విశా
 ఖాయుతవై శాఖిఘనమందు
 జ్యేష్ఠమాసంబున జ్యేష్ఠరమునఁ బూజ్య
 మావిభు కటితట మ్మఖిల మట్టు
 లాపాదమున సపాధాన్వితదినమున
 నుభయపాదార్చనం బొసరుపవలె

శ్రావణశ్రవణంబునఁ జరణయుగము
ప్రోవపదభాద్రపదమున పురుషు గుహ్య
మర్చనీయము ప్రాశసీయంబు ఘృతము
చైత్రమాది గ సర్వమాసమ్ములందు.

౯౯

గీ. ఆశ్వినాశ్వినీ దద్ధృదయంబు కాత్తి
కమునఁ గృత్తికనాడు శీర్షము సమర్చ్య
ములు త్సుతాదులఁ దన్నామములు జపింప
వలయును హవిష్యము భుజాపవలయు నెపుడు.

౧౦౦

గీ. వ్రతదినమ్ముల స్నానసంప్రాశనార్చ
నము సమాహితమతి యై యొనర్పవలయు
నాలుగేసి నెలల కొక్కనాడు సేయ
వలయు మిక్కిలి గా ద్విజపారణంబు.

౧౦౧

ఉ. ద్వాదశమాసము త్ర్యత ముదారత సల్పి యనంతరంబ సం
పాదిత మైన మేల్మీ ప్రతిమం దదనంతరూప ముంచి యు
త్పాదితవేది బార్హ్వములఁ దన్మునలంబు హలంబు రాజతం
బాదరి నీదరి న్నిలిపి యర్చనసేయవలె న్యథావిధి.

౧౦౨

గీ. పాదుకలు ఛత్రమును తలపాగ పూల
మాలలు విభూషణమ్ములు జాలములును
జేర్చి గోవిందు భక్తిఁ బూజించి మించు
కుతుకమున నాత్మ డాచార్య మతము నూది.

౧౦౩

గీ. సర్వతోభద్రమంటపస్థములఁ జేసి
సరవి మృగశిర మొదలు నక్షత్రములను
నడుమ నక్షత్రరాజు నెన్నంగ సోము
నిలిపి తత్తస్మనువుల మానింపవలయు.

౧౦౪

క. ద్వాదశమాసమ్ములకుఁ
ద్వాదశశుటముల సమర్చి స్వర్ణప్రతిమా

నూదితముల ఖజలముల

నాదృతి సంవత్సరమ్ము నర్చింపనగున్.

౧౦౫

గీ. ఇమ్మెయి జనార్దనుని పూజ తెలమి జలిపి

స్త్రీయు నాచార్యు ద్విజు వేదవిదుని భక్తి

సంశుకాదులఁ బూజించి య య్యనంత

ప్రీతి కింతయు నతని కర్పింపవలయు.

౧౦౬

చ. మివిలిన బ్రాహ్మణోత్తముల మిక్కిలి దక్షిణల స్వజించి యు

త్సవ మలరార నిమ్మెయిన తద్రవతపూర్తి యొనర్ప దద్దయన్

దచిలిన కోర్కు- తెల్ల ఫలితమ్ము లవృన్ సుఖసంప్రదాయపు

త్రివసునిశేషసంపదలు ప్రస్తుతము ల్గమకూడుఁ గామిసీ!

౧౦౭

మ. అని మేత్రేయి వచింప శీలధర తద్వ్యావస్వేధానంబుఁ దా

వినినట్లే పొనరించి స్వప్నమునఁ దద్విష్ణుఁ బ్రసాదోన్ముఖుం

గనె నాశాంబరు దత్తమూర్తి ద్విజుఁ బ్రఖ్యాతుం దదాఖ్యాతితోఁ

గనె యోగిప్రియు యోగపారగు సమజ్ఞాకార్తవీర్యార్జునున్.

౧౦౮

ఉ. వాని విశేష మెల్ల మును పాడిన పాటయె భానునప్తమీ

న్నాన విధివ్రతం బటు లనంతకృతవ్రతము స్మహత్త్వసం

ధానచణంబు లిం దుపనతంబులు వర్ణితవృత్తు లయ్యె సా

ఖ్యానయనంబు దుఃఖవినయంబు తదీయఫలంబు లర్భకా!

౧౦౯

గీ. చదివినను విన్నఁ జాలు నీ చరిత మిచ్చు

సకలఫలముల నింక నాచరితమందు

మే లిదంవిధ మని యెన్న నే వలంతి

నే? సమూహింపు మది మది హితకరుండ!

౧౧౦

క. అను గురు నడిగెను శిష్యుం

డనఘవ్రత మందు రెదియొ? యది విన ననఘా!

మన మురియాడుచు నున్నది

యని యనుపదమే యతండు ననఁ జొచ్చె నిటూల్.

౧౧౧

గీ. ఆ యుధిష్ఠిరుఁ డడిగె నిట్లనఘమూర్తి
వాసుదేవుండు దానికి బదులు సెప్పె
వినుతు విను మల్ల యర్థంబు విశ్వజనన
మీహితవిధానచణ! శిష్య! హృదయనిహృతి.

౧౧౦

అ న ఘ వ్ర త ము

సీ. అధికతేజస్వి బ్రహ్మత్మజుం డత్ర ము
హాముని యనసూయ యతనిపత్ని
దత్తాత్ముఁ డై హరి దత్తనామంబునఁ
దత్తనూజనననందర్భ మెనసె
నద్వితీయుం డయ్యె నద్వితీయుం డయ్యుఁ
దన సహచారిణి యనఘ గాఁగ
నెనమండ్రఁ గొడుకులఁ గనె నది యనఘతో
బ్రాహ్మణి లక్ష్మీ సబ్రహ్మగుణుల
ననఘుఁ డనఘయు యాగికాభ్యాసరతత
నుండ వచ్చిరి వేల్పులు నుటజవాను
లండఁగొన జంభముఖ్యుడై త్యాభిభూతు
లై గతులు గాన లేక దేవా! శరణి.

౧౧౩

మ. మును విన్నాడెపు తచ్చరిత్ర మఖిలంబు న్నిపు నాతో సుర
ల్మును లా దేవుని దేవి గొల్పుటయు సంమూఢాత్ములై దైత్యుల
మ్మును గామించి శిరంబులందుఁ గొని సంవద్దూరులై పోకయున్
ఘనుఁ డై జంభవిరోధి దిక్పతులు పొంగ న్నస్థితిం గాంచుటల్.

క. అష్టమినాఁ డనఘుల దయ
స్వేష్టము సంపన్న మగుట నిది వ్రతముగ నా
యిష్టభుజులు వెలయించిరి
విష్టపములు మూడు నొక్క వేశ్మము గాఁగన్.

౧౧౫

సీ. కర్కోటకునిఁ దెచ్చి కావలివెట్టినాఁ
 డా నని మాహిమ్మతీనగరికిఁ
 గావలె నన్న భైతం బిడినాఁ డన్ని
 కర్థి సప్తద్వీప మవనిచక్ర
 మటు బండెగొన్నాఁ డహంకృతి రావణు
 లోకవిద్రావణు వీకఁ గొనక
 చేతు లడ్డము వెట్టి చెడఁగొట్టినాఁడు పే
 రేటి పత్యభిస్పృతిధాటి సూటి
 కలకవెట్టినాఁడు కల్లోలమాలిఁ ద
 స్మకరనికర మెందొ మాటుమడఁగ
 నన ససంబు నెనసె నర్జునరనాథుఁ
 డెవనినెనదువెల్లి కెల్ల యగుట.

౧౧౬

ఉ. ఆ యనఘాత్ము నవ్వమి మహావ్రత మా యవసీశశేఖరుం
 డే యిలఁ జాటి చెప్పి తగ నిల్వరునం బాసరింపఁజేసె నా
 చాయఁ బ్రసిద్ధ మైనది విశాలఫలం బనఘవ్రతం బనక
 జే యనువాఁడు కాక నతిఁ జేయనివాఁ డపు డొక్క డుండెనే ?

ఆ. అఘ మనంగఁ బాప మది ముత్తైఱుగు వాచి
 కంబు మానసంబు కాయిక మనఁ
 బలుకఁ దలఁపఁ గొలువ భంజించు నద్దాని
 నెల్లఁ గాన సనఘు యిది ధర్మి.

౧౧౭

చ. అనఘ సగర్భగాఁ బొడమె నాత్మజత స్మహిమాదిసిద్ధు ల
 య్యెనిమిది దత్తదేవుని యహీనతకుం దగు ప్రత్యయంబు లై
 యనఘుడ కాఁడె వాఁడు జగమంతయు నాఘముఁ జేయఁజాలి? యె
 వ్వని మది భక్తిఁ బేర్కొనినఁ బాయని పాపము లుండవో ధర్మ.

చ. అనఘుడ నేన లక్ష్మీ యనఘాత్మిక బ్రాహ్మణమానిరూపుఁ జెం
 ది నిగమబోధము న్సలిపితి న్మును గొల్చిరి నక దధావిధం

బున నను యాదవాన్వయనభోమణిఁ బొండవపుంగవుండు మె
చ్చి నుతు లొనర్చి యిమ్మెయి వచించె నెఱుంగఁగ నైన దానికే.

క. ఏకాలమ్మున నే తిథి

నాకృతవీర్యాత్మజుం డనఘులఁ గొలిచె నే

యే కల్పంబుల మంత్రము

లేకరణివి తన్నియమము లెయ్యవి యనుచున్.

౧౨౧

శా. శ్రీకృష్ణుం డను మార్గశీర్షము నెలం గృష్ణాష్టమిన్ దర్శనో

నా కల్యాణవధూవరప్రతిమ లాయస్తాత్మజశ్రేణిఁ

బ్రాకట్యంబుగ నుంచి మంటపమునన్ బ్రార్థించి పూజింప నౌ

నై కప్రస్ఫుటపుష్పవల్లవనుగంధాద్యర్థసంపత్తులన్.

౧౨౨

గీ. స్నాన మొనరించి వ్రతి పూజ నలుపునపుడు

ధ్యాన మొనరించు వేదమంత్రప్రచార

కలన ధూపదీపాదులఁ గాలనంభ

వముల నై వేద్యముల భక్తి వరుసఁ గూర్చు.

౧౨౩

గీ. ద్విజసుహృద్బంధుసంబంధివివిధజనుల

భోజనమ్ముల మేలి తాంబూలములను

నత్కరించి వ్రతాంతమం దుత్కు నొకని

సంగృహీతవ్రతునిఁ జేయఁజను వ్రతికిని.

౧౨౪

గీ. రాత్రి నటగాయకాదిన ర్తనముఖముల

జాగరణ మొనరించి రే వేఁగుచుండ

నవమినాఁడు తోయంబుల నట్టనడుమ

పదలవలెఁ బూలపూజతో బ్రతిమగూడ.

౧౨౫

ఉ. ఇమ్మెయి వర్ష వర్షమున నెవ్వఁడు భక్తియు శ్రద్ధ గల్గు చే

తమ్మునఁ జేయు వాని దురితమ్ములు వ మృపు వృద్ధిఁ బొందుఁ బు

న్నెమ్ములు వంగడ మ్మెలయు నిర్గదుఁ డై నుఖి యై యతండు జ

న్మమ్ములు మూడు నాల్గు సన మంచి గతిం గను రాజసత్తిమా!

గీ. ఇహపరముల నొడగూర్చు నీ వ్రతంబు
 సేయవచ్చు యావజ్జీవ మాయతి కయి
 చాలఁడో? యొకేటఁ జేసినఁ జాలుఁ జాల
 మే లెనయఁ బాలువడు దీన జాలి తలఁగు.

౧౨౭

శా. కుంతీనందన! నీ హితం బెడఁద నాకు బ్రార్థ్య మాట స్వకా
 ణింతుం జు మ్మనఘాష్టమీవ్రతము నిర్ణీతప్రకారంబు ను
 స్వాంతం డై యెవఁ డాచరించు నరుఁ డవ్వఁ డెందు నుద్యద్యశ
 స్సంతానుం డవుఁ గార్తవీర్యుఁ డెన గా సంసిద్ధుఁ డౌ భూవరా!

క. అని నొడివిన నందుని నం

దను బోధంబున ముదంబునం గ్రాలుచుఁ జే
 సెన యనఘవ్రత మతఁ డం
 డెన యుభయజగత్ప్రసిద్ధి దీపక ! వింటే ?

౧౨౮

క. అను గురు శిష్యుల బోధ

మ్మనుపద మాలించి మాను లామీఁది విధం
 బని కొనరి బాదరాయణ
 మునిశిష్యు నుతించి రతఁడు మోమోటపడక.

౧౩౦

శా. విద్యాదానచణానుభావ! యుదయద్విద్యానుసంవేద్యసం
 విద్యావత్స్ఫుటభావరూప! యపనిర్వేదప్రియంభావుకా !
 సద్యోముక్తికరస్వభక్తివిభవా! సమ్యగ్గుణానందసం
 పద్యోగస్థితత్పురాణనిగమప్రఖ్యాపితాఖ్యాయికా !

౧౩౧

క. గాయత్రీమహితార్థశి

ఖాయితలింగానుమేయఘననిజలింగ
 స్థాయచ్చీరాఘవనా
 రాయణకవిమానసాధ్వరప్రతిపన్నా !

౧౩౨

మాలిని. వివిధనిగమపఙ్గావిశ్వవిశ్వప్రపద్యా!
 పవిధరముఖదివ్యాపన్నిరాసై కసేవ్యా!

కవనసవనసంపత్కల్పకాకల్పశంపా

చ్చివినిజతనుశంకాశంకిభాస్వచ్ఛశాంకా !

౧౩:

సీ. ఆంధ్రేల రామకథామృతమ్మున నింపె

వేంకటప్ప కవి సంవిత్పరుండు

హనుమాంబ పేరి మహాసాధ్వీ పత్నిగా

ననుఁ గనెఁ దనయు విత్తనయుఁ జేసె

నాత్రేయగోత్రుండ నాఖ్యఁ దాడేపల్లి

రాఘవ పూర్వ నారాయణుండ

శ్రీదేవి దయితగా శ్రీవిద్య సేవించు

బహిరంతరర్చానుభవ మఖిములఁ

ద్వత్ప్రసాదిత వాచా ప్రవాహచితము

దత్తభాగవతాఖ్య పాదపమునందు

నిందుపురనాథ! లింగోద్భవేశ! యిదుగొ

నషమ గుచ్ఛమ్ము మూర్ధమ్మునకా ధరింపు.

౧౩౪

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

శ్రీ దత్త భాగవతము

దశమ గుచ్ఛము

క. శ్రీరామకథామృతకృతి భారోద్వహవేంకటప్పపండితకవినం
భారాయితస్వయోగా ! నారదముఖవినుతచంద్రనగరాభోగా! ౧

ఆ. అవధరింపు మీశ! యామీడి దత్తభా
గవతనవకథానకంబుడంబు
దత్తుఁ డచ్యుతు నవతారమ్ము ముని యని
యెందు సుప్రసిద్ధమే? యిది యని.

దత్తదేవుఁడు విష్ణు నవతార మని నిరూపించుట

చ. అడిగిన శిష్యుతోడ గురుఁ డాదృతిఁ జెప్పె నటంచుఁ జెప్పె సూ
తుఁడు ఘనయోగిపుంగవులతోఁ గలదా? మది నిట్టి సందియం
బడిగితి లెన్న నేసితి సహస్రముఖంబుల నొక్క వక్త్రణి
చెడుఁ గడు నప్పురాణము లశేషము లా ద్వితయప్రసక్తులకా. ౩

సీ. దత్తనిశ్చ్యవనులు స్తంభుండు ప్రాణుండు
నౌర్వకశ్యపులు బృహస్పతియును
స్వారోచిషాంతరసప్తర్షు లా వేళఁ
దుషితం లన న్విశ్రుతులు సుర లని
మత్స్యపురాణోక్తి మఱి హరివంశంబు
సందు వై శంకాయనాభిహితము
నేతాదృశంబ తదేతత్ప్రసక్తి వా
యుప్రోక్తు లగు మును లురుగుణు లని

యింక సవతారవిషయ ముదే వచింతు
నారదుసకు గణాగ్రణి నంది సెప్పె
శివకరము విభూతిద్వాదశీవ్రతంబు
తద్విధానంబు నదియు వత్సా! గ్రహింపు.

౪

సీ. మత్స్యకూర్మవరాహమనుజహర్యక్షవా
మనరామరామరామప్రబుద్ధు
లటు కల్కి-యవల దత్తాత్రేయముని మున
లాయుధధారి వ్యాసర్షి పిదపఁ
బ్రతిమాన మొకఁడు గా ద్వాదశమానంబు
లందు నారాధింప నగుదు రోలి
నవతారకములు వైష్ణవములు పండ్రెండు
వ్రతసిద్ధి యగుపొంటె భక్తియుక్తి.
ననియు మత్స్యపురాణంబునంద కలదు
భాగవతమందు నిమినామపార్థివునకు
సిద్ధసంవర్ణితంబు ప్రసిద్ధతమము
నాలకింపుము హంసగీతానుషక్తి.

౫

ఉ. అచ్యుతంఁ డైన దత్తుఁ డొక హంసమురూపము చాల్చి లోకసం
గచ్యుతి కార్యయోగము నఖండము బోధ మొనర్చు నంచు న
ట్లచ్యుతవర్మమందు నను హంసమువల్ల నరుండు ప్రోచు యో
గచ్యుతినుండి దత్తుఁడును కర్మ మఱిం గపిలుండు నోమెడున్.

౬

గీ. అనియుఁ గల దింక లోమశచ్యవనదత్తు
లాసురి పతంజలి ఋతుధ్వజాభిధుండు
పంచశిఖుఁ డాది సిద్ధేశ్వరు లనేకు
లిలఁ దిరుగుచుండిరి విబోధ మిడ ననియును.

౭

గీ. తార్మ్యకేతను సంశావతారము లను
నా ప్రసంగతి హరివంశమందుఁ జెప్పె

వ్యాసు ననుగు వై శంపాయనర్షి వర్యుఁ
డదియు వినుమయ్య సంశయం బపగత మగు.

౮

గీ. మఱియు భూతాత్మకుం డవు మాధవుని మ
హానుభావు నావిర్భావ మై రహించు
విశ్రుతుఁ డవు దత్తాత్రేయవిభు చరిత్ర
మతని క్షమయును వర్ణింప నలవి యవునె?

౯

ఉ. వేదములుం గ్రియ ల్సవనవృత్తు లడంగంగ నాల్గుజాతులుం
బాదులు దప్పి సంకరముపాలయి వో శీఢిలత్వ మంది ధ
ర్మాదర మేద నేదు జగ మంతయు నాడు సముద్ధరించె లో
కాది త్రిలోకపూజ్యుఁ డనఘానఘరూపుఁడు దత్తుఁ డల్పుఁడే? ౧౦

సీ. నిజబోధనంపత్తి నిర్ణిద్రు నొనరించి
పితృశాపహతు యదుఁ బెద్దసేసె
నల యలర్కుని వేదు అడఁచి యొక్కింతలోఁ
దన యంతవాని నేస్తమునఁ జలిపె
దన నడవడిఁ దెల్పు దారిన దారిలో
జతఁబడు ప్రహ్లాదుఁ గృతి నొనర్చె
హంసగీత లటంచు నానతి యిచ్చె సి
ద్ధాంతరంగముల మే లతిశయింప
వేయిచేతుల నిచ్చెను విభుత నిచ్చె
భూమిచక్రంబ కాక నభోభవనము
లనియుఁ గాక యోగమ్మున నఖిలసిద్ధు
లనువు పఱిచెను గృతవీర్యజని కతండు.

౧౧

గీ. అతఁ డతని నెంతవానిఁ గా నాచరించె
నట్టిఁ డిట్టి డటంచు నే సన వలఁతి నె?
ఇంతో? యంతో? సచించితి నింతకుమును
పదియె మొదలెత్తఁ దలుగునా? యని వదలితి.

౧౨

గీ. అనుడు నాచార్య! త్వద్వదనారవింద
గళితమకరంద మెంత త్రాంగగలఁ డితఁడు?
భారతమ్మున స్వయముగా వ్యాసమాని
యనిన రామాదిచరితంబు నను మనననె.

౧౩

పరశురామ ధర్మరాజ సమాగమము

మ. వసవాసమ్మున నున్న ధర్మజుఁడు సభ్రాత్మండును న్నాంగనుం
డును సర్విప్రవరుండు సద్విజుఁడు సాహోపస్వకీయుండు నై
ఘనతీర్థంబుల నాడుచుం జని కనెం గాంక్ష న్మహేంద్రాద్రి రా
ముని దివ్యాశ్రమ మందుఁ జొచ్చె సకలమ్ము న్మెచ్చెఁ దత్రత్యమ్ము.

ఆ. ఆచమించి నలిల మట దేవతర్షి పి
తృవరతర్పణములఁ దృప్తిఁ గూర్చి
రజని నంద యుండి రాజర్షి యడిగెను
మునులఁ గొలిచి రాముఁ గనవలె నని.

౧౪

మ. భగవంతుం డతఁ డెప్పు డీ మునుల కి వచ్చున్ స్వస్ందర్శనం
బగువేళం గన నెంతు నేను సతనిన్ హర్షాత్తి నం చున్నచో
భృగువంశోత్తముఁడే నినుం గనఁగ నీ రే వేగ వచ్చుంజుమీ
సుగుణోత్తంసమ! నీ పయిం బ్రియము లస్తోకంబు లా మానికిన్.

గీ. అప్తమిఁ జతుర్దశిం గూడ నాత్మదర్శ
నం బాసంగెడు నిచటి మానవ్రతులకు
నేడు వేగఁ జతుర్దశి నీకు వాని
కదియు నిదియుం గలసివచ్చె నను మునిఁ గని.

౧౫

చ. అతఁ డకృతవ్రణుం డను రహస్య మెఱింగి యజాతశాత్రవుం
డతని సదర్శితం గొలిచి యన్న! మహాబలు జామదగ్న్యు నం
తత మెడఁబాయ వీవు చరితం బఖిలం బపరోక్షమేకదా
యతులము రాజకంబు ముని యాహత మేటికిఁ జేసె నావుడున్.

ఆ. అమ్మహాత్ము చరిత మాద్యంతము వచింతు

నంత యింత సెప్ప నదుకజోవ

దధిగుణా! విను మని యకృతవణుం డెత్తె

రాణ నెనగు తత్పురాణగాథ.

౧౯

శా. దత్తాత్రేయుఁడు హైహయాధిపతికి న్దాక్షిణ్య మేపార సం

పత్తిక నూరుపదు ల్కరంబులును సౌవర్ణంబు దీవ్యద్విమా

నోత్తంసంబు సమస్తభూతవిజయం బుద్యోగ మైశ్వర్య మా

పత్తిం జెందని స్వందనానుగతి భాస్వద్విక్రమం బిచ్చినక.

౨౦

ఉ. ఇమ్మహిఁ బార్థివోత్తముల నిందఱునుం దల యెత్తనీక గ

ర్వమున సన్నివారితపరాక్రములం బొనరించు టెమి చి

త్ర! మ్మెదిరించె వేల్పుల నదల్చె మునీశుల బీడపెట్టె భూ

తముల నెల్ల దత్తవిభుదత్తము నెక్కి రథ మృతంద్రుఁ డై.

౨౧

చ. అమరవరేణ్యు లన్యులు మహావ్రతులు న్నరవై రిఘుస్మరుక

శమితజగత్కృపప్లవ్నని సత్యపరాక్రము నాదిదేవు వి

ష్ణ మహితుఁ గానఁజోయి మధుసూదన! భూతచర్యావసంబు నీ

సమయమ కాదే? యర్జునునిఁ జంపవె మా మొఱ లాలకింపవే.

౨౨

మ. ఉచితం బెంచఁడు నన్నుఁ గొట్టె నను మొట్టో యన్న వీడండు త

ద్రచితం బైన విమాననక నొడువఁ గా రా దాస్య ముం చిమ్మెయిన్

సుచిరం బిందఱు విన్నవించుకొనుచో శూరుండు రా జింతలో

శచితోఁ గూడి విహారము స్ఫులుప నౌ శక్రం బ్రభర్షించినక.

౨౩

మ. భగవంతుం గనవచ్చి వాసవుఁడు దేవా! జోత లే మింక నే

మిగతి స్వర్తిల నౌ నటంచుఁ దన సంవేగంబు వాక్రుచ్చి నక

దగవే? కావగ నిష్కై నఁ దగవే తాత్పర్యముం గూర్పు మిం

తగ నే నేల యిదంవిధం బనవలెక డైత్యారి! యుం చూర్చుడుక.

చ. భువనసమర్చితం జయిన పూరుషసత్తముఁ డెల్లవారి మే

లవు నవుఁ బొం డటం చనిపి యప్పుడ పోయె సురేంద్రుఁ గొండుఁ దా

నవనికి నయ్యెడం బదరికాశ్రమసీమ నసించె మంత్రవి
 త్రవరుడు మంత్రముం బొనరుప న్మును పన్నియుఁ దా నెఱింగియున్
 గీ. ఇంతలోఁ గాన్యకుబ్జమహీశుఁ డొకఁడు
 గాథి యను పేరివాఁడు విక్రమఘనుండు
 వనమున వసించుచుం గనె వనజవాసి
 నీనిభఁ దనూజ నొక్కర్తు నిఖిలసార.

92

సీ. కోరె భార్గవఋచీకుఁడు దానిఁ బత్నిగా
 నిమ్మని గాథి మహీకలత్రు
 నతఁడును సంశితవ్రతు విప్రుఁ గా దన్న
 నేమి మూడునొ? యని యెడఁద నలికి
 వానితో ననియె నీవంటి మహామహు
 నడుగఁ గా రాదు శుల్కాదు లెందు
 నుచిత మెంచియె పూర్వ లొనరించి యుంచిన
 యాచారముం ద్రోయు టనుచితంబు
 ఏమినేయుదు నొక చెవి శ్యామ మయిన
 పాండురాఖిలాంగకము లశ్వములు వేయి
 యీఁ గలిగినట్టి వరునకే యీవలె సుత
 నని యనుడు భార్గవుం డనె సతనిశోడ.

92

శా. శ్యామైకశ్రవణంబు లశ్వములు శ్వేతాన్యాఖిలాంగంబు లే
 నే మే నిచ్చెదఁ దెచ్చి వేయి సతి యా నీ నీసుతారత్న మం
 చామర్యాదఁ దలంగ కుండు మని యభ్యర్థించె నర్థిం దధా
 త్వామేయార్థము లప్పటికై వెన నతం డర్పించె నవ్వానికిన్.

93

చ. అడిగిన శుల్క- మిచ్చు ముని నట్టిటు లాడఁగ నెట్లు లౌ నటం
 చొడయఁడు కన్య సత్యవతి నొప్పు విధి న్ముని కిచ్చి పుచ్చినన్
 విడువక ధర్మము న్ముఖ మవేలముఁ జెందు ఋచీకు పాని చొ
 వ్పడు గృహిభావముం గని సెబౌ నని వేల్పులు మెచ్చి రిచ్చలన్.

చ. కొడుకు వివాహ మైన దని కోడలు నింటికే బేరు మెప్పు డె
 చెప్పుడు గుణవంతురా లని వచించు జనంబులవల్ల విను న
 ప్పుడ భృగుమాని వచ్చి కని మోదమున న్మది దోచుచుండ వా
 రడుగుల వ్రాలి పాద్యముల నర్ఘ్యములకొ గురుఁ బూజనేయుచుకొ.

గీ. వరము గోరుము సౌభాగ్యవతి! యటంచు
 నలరు మతి మామ కోడలి నడుగుటయును
 దగిన కారణములు వల్లి- తల్లికిఁ దన
 కాత్మజుల నరులను గోరె నా లతాంగి.

3౧

గీ. సుప్రసాదంబు సొప్పడఁ జూచి శ్వశురుఁ
 డనియె సాధ్వి! ఋతు స్నాత వైన యపుడు
 నీ పుదుంబర మశ్వత్థ మా వెలంది
 పుంప్రసూతికిఁ గాఁగిలింపుడు వెరవుగ.

3౨

చ. చరువులు రెండు గూర్చితి విశాలవిలోచన! బ్రాహ్మతేజ మ
 చెచ్చెరు వపు ట్తాత్త్రతేజము నశేషము నం దొకఁ డిం దొకండుఁ గా
 వరలఁగజేసితిం దినుము భావిని! దానినిఁ దీనిఁ దల్లి కి
 మ్మిరువుర కిర్వు రాత్మజు లహీనులు పుట్టెద రన్వయాన్వయుల్.

33

చ. అని వెనఁ జూపి చెప్పి చనె నంతరితుం డయి కొంతకాల మే
 గిన మఱివచ్చి కోడలి నొగిం గని గర్భిణి నిర్భరంబు తే
 జన కులుకంగ నై యనియె సుందరి! నీ యదరంబునందు బ్రా
 హ్మణకల లేదు ట్తాత్త్రము మహం బిది క్రూరము గాని మానినీ!

ఉ. అంచితురాల! లో నెడొ యనర్హ దురాహ వహించు మాతచే
 వంచితురాల నై తి విది భావ్యమొ? వ్యత్యయ మై తరు ల్చరుల్
 మంచిఁ దొలంచె నన్నఁ దన మామకు మ్రొక్కి- మృగాక్షి వా నిమే
 లంచి వరించె ని వ్వరము నిం డని మాటికి దోసి లొగ్గుచుకొ.

3౪

గీ. ఉత్తమబ్రాహ్మణుడు పుత్త్రుఁ డుదితఁ డగుత
 నాకు వాని కుమారునం దీ కృతమునఁ

గూర మవు తే జెనయుఁగాత మీర లెట్లు

లెంత దలఁచిన నంత గాడే? జగమున.

3౬

మ. అని ప్రార్థించు వధూవిధం బరసి యట్లా తెమ్ము పొమ్మించు నమ్ముని వోయెం జమదగ్నిఁ గాంచె సతి నంభూత్యర్హకాలంబునన్
ఘనుఁ డాతండును వర్ధమానుఁ డగుచు న్మోసీంద్రులం బల్వరన్
దన తేజోఽధ్యయనాదిసంపదలచందంబందు మీఱెం గడున్.

32

గీ. భాస్కరోపమవర్చస్సు వాని నెనసి

వెలిగెఁ గృత్సం బయిన ధనుర్వేదవిద్య

తన వశ మొనర్చుకొనియె నుత్తపుఁడు తపము

పేర్చి సర్పిలి నాలుగు వేదములను.

3౮

క. భూనాథుఁ బ్రసేనజితుం

గానంగాఁ బోయి రేణుకాసంజ్ఞిత న

వ్యానితనయను వరించెం

దా నడిగినమాత్ర నిచ్చి ధన్యుఁ డతఁడు గాన్.

3౯

ఉ. భార్గవనందనుండు దన భాగ్య మనం దగు భార్యఁ జెంది న

న్యార్గమున న్నిజాశ్రమవనంబున మేల్తప మాచరించుచున్

స్వర్గముఁ గాంక్షనేయని నిసర్గధృతిన్ దయితానుకూల్యసం

సర్గసుఖంబులం దనిసి సర్గ మొనర్చె విరించియో? యనన్.

౪౦

గీ. రామపంచములను బుత్రరత్నములను

వారిలోఁ జిన్న యయ్య నెవ్వారికన్నఁ

బెద్ద గొనముల రాముఁ డపేతదురితుఁ

డభవుఁ జిననాఁడె విద్వైల కాశ్రయించె.

౪౧

గీ. బదరికాశ్రమమున కట్లు వచ్చియున్న

యచ్యుతుఁడు భృగుమంత్రపద్యలఁ జరుపునఁ

జొచ్చి జమదగ్నిహృదయనిష్ఠుండు నగుచు

నగుతటి జనించె రాము డై యనితరగతి.

౪౨

ఉ. రేణుక దేవి యంశము ధరిత్రి వహించిన రూపు తెల్పులకా
వాణికి నేర్పు నేరు పనవద్యము పుట్టిన యస్వయంబు ని
ర్వాణరమాస్పదం బయిన భర్తృకులంబునఁ బేరు గాంచె గీ
ర్వాణుల నేలునంతటి యవత్యములం గనె రేణు కల్పయే? ౪౩

గీ. రాజముని బిడ్డ కై వట్టె బ్రహ్మమాని
యశావనమున నిరంకశశాంతమూర్తి
కన్న దవతారపురుషులఁ గలిగె వాడు
ముదిమి దై వంబు చెయిది కెయ్యది తగనిది. ౪౪

సీ. తత తమ పనులకై తనయు లందఱు వోయి
రారణ్యకప్రదేశాంతరముల
కరిగెఁ దాను జలాశయమునకు నియతప్ర
తాఢ్య స్నానమునేయ నైన పనికి
మూర్తికావత మేలు మహినాథుఁడట వాడు
సప్పుడ వచ్చె భార్యలును దాను
ఋద్ధిమంతుఁడు జలక్రీడ లాడుచునుండెఁ
జిత్రరథుండు విచిత్రవృత్తి
వాని లోకంబు కాని దీ పనితఁ గనఁడు
గాని కానిపనులఁ దార్చు కాముని కృతి
సన్నహంబుగఁ జూచె రాచఱికిము సుఖ
ముండునా? బ్రాహ్మణుల కని యువిదమిన్న. ౪౫

గీ. లంతలో వచ్చె వ్యభిచార మెంత వలయు?
సతులచరితము కదలికాచ్చదముఁ జెఱుపఁ
దెలివి మాలి యంభఃక్లిన్న దేహ యగుచుఁ
ద్రస్త యై యాశ్రమముఁ జొచ్చుదానిఁ గాంచి. ౪౬

క. ధైర్యము విచ్యుత మయ్యె న
సౌర్యకు బ్రాహ్మి సిరి దొలఁగె నని యెఱిగి తపో

ధుర్యుండు ధిక్కరించెను

దుర్యోశము భరింపఁగలరె స్తుతమతు లెందున్?

౪౭

గీ. అనలె జమదగ్ని ప్రలయకాలాగ్ని యయ్యె

వీర్యవంతుండు గర్హించె వివిధగతులఁ

జేరె వసుమంతుఁ డవల సుషేణుఁ డంత

వసు వతనివెంట వచ్చె విశ్వావసుండు.

౪౮

క. వచ్చిన కొడుకులఁ గోవపు

బిచ్చిం బడు నాథుఁ జెడ్డ పెద్దటికంబున్

ముచ్చిలనేరక యా సతి

చచ్చినయటు లుండె నధికసంతాపమునన్.

౪౯

ఉ. అమ్మహితానుభావుఁడు రయమ్మున జ్యేష్ఠునిఁ బంచె జంపు మీ

యమ్మ నటం చతండును ధరామరుడా? మునిబిడ్డఁడా? శమం

బెమ్మెయి వీడఁజాలు నెది యెట్టులు వోయినఁ గాంచి పెంచి నా

యమ్మున కింతఁజేసినది యమ్మ గదా యని యూరకుండినన్.

౫౦

గీ. అతని యనుజు నతని తమ్ము నతని తమ్ము

నతఁడు పురికొల్పెఁ గాని చేయఁ డొకఁ డేని

తండ్రివాక్యం బలంఘ్య మే తల్లిఁ జంపు

నట్టిపని కెట్లు లూన నా? నని తలంకి.

౫౧

ఉ. చిత్తము తొయి యై యెదియఁ జేయఁగ లేని నిజాత్మజన్ములన్

మత్తత నా వచించు నొకమాటకుఁ గా రట తెల్సి మాలు నా

పత్తికి నై మృగంబు లనఁ బట్టు లనం దిరుగుండు పొం డటం

చత్తటి శవులం జలిపె నా పిత యై రటు లద్దె వారలున్.

౫౨

ఉ. అంతట వచ్చె రాముడు నిజాశ్రమసీమ కరిఘ్నుఁ డాతనిం

బంత మెలర్పఁ బంచె గుణవంతుఁడ! పుత్త్ర! భవత్సవిత్రీ దు

స్నాంత హరింపరా వ్యధకు స్వాంతముఁ గూర్పకు మంచు వాఁడు ని

శ్చింతఁ గుఠారముం గొని యుసి నివసరెం దల మేను వేటు గాన్.

ఉ. కోపము వోఁ బ్రసన్నత నకుంత మహామహుఁ డాదరించి రా
మా! పరితోష మైనది భవత్పితృభక్తికి నెంత దుష్కరం
బా పని సేసినాఁడవు? మదాప్తికి మెచ్చితిఁ గోరుకో నిజా
జ్ఞాపర! కోర్కు లే వయినఁ జయ్యన నన్న సుతుండు సమ్రుఁ డై .

ఉ. తాతుఁడ! నే నొనర్చిన వధంబు విధంబును విస్మరించి మా
మాత సజీవ యాట మును మాననమం దొనరించినట్టి య
ప్పాతక మామె కంటమి నపభ్రము లై ప్రకృతిస్థు లైన మ
ద్రాభీతలు నిన్నుఁ గొల్చుట సురస్తుత! యీవె కృతార్థుఁ డయ్యెడ

గీ. అని వరించిన వానిఁ దథా స్తటంచుఁ
దఱుగని మహాయు వప్రతిద్వంద్వత నని
నొనఁగితి నటంచు నధితపోయిక్తుఁ డనుడు
నన్నియు ఫలించెఁ బ్రదికి యా యమ్మ తేచి.

గీ

ఉ. నాథుని దివ్యపాదనలినమ్ముల నంటి నుతించి యంచితా
రాధన మాచరించి యపరాధ మొకం డిది సైపవే యనక
సాధునిపేవితుండు తనుసంభవుఁ డీతఁడె నిన్ను నన్ను సం
శోధన మాచరించె నలుసు ల్గలవే? మన జన్మమం దింక.

గీ

గీ. అచ్యుతుఁడు వాఁడు సురకృతి కవతరించె
వేచి తిరుగుచునున్నాఁడు విమతులై న
దుష్టుల నడంప నెటు లై న దొడ్డుసేసె
జన్మకర్మప్రసక్తి సీసారి మనల.

గీ

క. అని యాదరించె సతిఁ బతి
మనమున నమ్మాట మఱచి మానితు లుండక
వనమున కొకపరిఁ తనయులు
సనియుండఁగఁ గార్తవీర్యజనపతి వచ్చెక.

గీ

ఉ. వేటనెంబునం దివిచి విశ్రుతు నాతని దైవ మా తపో
నాటికిఁ దెచ్చి తత్కృతనవర్యుల నెమ్మది మెచ్చనీక య

ప్పాట నటించజేయ నట బాదపముల్ నటికించి తీవలు
త్పాటితము ల్వానర్పి చనె వత్సమొ? ధేనునో? చిక్క గొం చొగిన్.

ఉ. రాముడు స్వాశ్రమం బెనయ రా వివరించిరి తల్లి తండ్రి యా
బాము సహింపలేక చని బాహుసహస్రముఁ ద్రెంచి యర్జునున్
మే మని యడ్డువచ్చు నవనీవిభుల న్నెనఁ ద్రుంచి తత్పుత్ర
స్తోమము భంగపెట్టె తన దూడను కైకొని వాడు వోయినన్. ౬౦

ఉ. రాసుతు లట్లు భంగవడి త్రాచుల పోలికి దుష్టు లాట ను
చ్చావ్సముఁ బుచ్చుచున్ బఱచి భార్గవరాముఁడు లేని వేశఁద
ద్వాసముఁ జొచ్చి కీన్క జమదగ్నిశిరంబు హరించి వోయినా
రాసతి రామ రామ యని యార్చుచు రోదన మాచరింపఁగన్. ౬౧

గీ. ఇంతలో వచ్చె నింటికి నెల్లఁ జూచె
దల్లియేడుపు తెలుఁగునఁ దల్లడిల్లె
నింత యైనది నా మూల మే యటంచుఁ
జింత మునిగి యొకింతనే పంతకుఁ డయి. ౬౩

చ. పరశువుఁ గొంచు బోయి యతిసాతకు లౌ నృపసూతులన్ వెసన్
ధరఁ బడవైచి యవ్వవశతన్ మద మెక్కినవారిఁ జంప సం
గర మొనరించి వచ్చి తగుకాలము దేశ మెఱింగి తండ్రికిం
బరమము పారలొకికము వర్తిలఁజేయుచు నుండ నింతలోన్. ౬౪

గీ. దైవమున కెన్నో దారులు ధారుణీశ!
తారసిల్లి కాశ్యండు ప్రతర్దనండు
నీతరమె? యెల్ల నృపుల నని స్థలింప
రామ! నాతోడ రమ్మ బీర మని యున్న. ౬౫

క. బాసలు సేసితి వట నే
బాసని రాజన్యజాతిఁ బరిమార్చెద సం
చాసరుకుఁ జూడ వచ్చితి
గాసిపడకు మనులొ? కుశలొ? కైకొను మనియెన్. ౬౬

ఉ. దానికిఁ గోపతాపము లేదం బురివెట్టఁగఁ బంబి గొడ్డలిం
బూనికఁ బూని వాని నిజముం గనఁ బుచ్చి యదే ప్రసక్తి భూ
జానుల నొండు నిర్వదియు సారులు నేలఁ బ్రదక్షిణించుచుం
జా నడఁచెన్ బ్రశాంతుఁ డయి జన్మము నేసె సదక్షిణంబుగన్. ౬౨

గీ. పుడమి సకల మ్మొనఁగెఁ గళ్యపునకు భక్తి
సతఁడు వొ మ్మన్న ని మ్మహేంద్రాద్రి జెందె
విభుఁ డొసంగిన కాంచనవేదిఁ బంచు
కొని ద్విజులు ఖాండవాయను లనఁ బరగిరి. ౬౩

క. ఆయామనవోత్సేధ ద
శాయవ్యాయామ వాని యష్టాపదసం
స్థాయద్వేది పరంతప!
యేయెడఁ జూచితిమె? వింటిమె యీ భంగుల్. ౬౪

క. తొత్రబ్రాహ్మవ్యతికర మత్రాసం బెందుఁ దేజ మది మహి గెలిచెన్
సత్త్రిముల నట్లు నడిపె నమిత్రుల నిపు డాంతరుల శమింపఁగ జేసెన్.

క. అని యకృతవ్రణుఁ డనునెడ
విను పార్థుల హర్షలక్ష్మీఁ బెరసెనా? ప్రాచ్యా
ననమున నన వెలివాటెం
బనివినియె న్నిశయు వచ్చె భార్గవుఁ డంతన్. ౬౫

గీ. దర్శనం బిచ్చి యా చతుర్దశిఁ దపస్వి
జనుల ధర్మజు సానుజు సంతనమున
ముంచె రాముఁడు రాముని మునివరులను
బూజసేసిరి పార్థు లవ్యాజభక్తి. ౬౬

గీ. ఎంతవాడవా? నీవు నే నెంచగలనె?
ఎంతవాడవా? నీవు నే నెంచగలనె?
అలకించితిఁ గంటి బ్రహ్మర్షి వర్య!
అలకించితిఁ గంటి రాజర్షి వర్య! ౬౭

క. నీ యట్టివారు గలరే? యీ యవనిక లేరు నీకు నెన యవువారుక
ధీయుతుఁడ వీవు నేనా? నీ యా ధీశక్తిఁ బొగడనేర్తు నధీశా! 24

క. అని యొకరి నొకరు మెచ్చెడు

మినుకుల కచ్చోటివారు మే లేమి లనఁగాఁ

జనెఁ గొంతకాల మాదట

విప్రముఁ డౌ రాజముషికి విప్రర్షి యనెక. 25

క. కేశములు వట్టి ద్రోవది నాశోన్ముఖు లట్లు దివ్య నరపతి వై ద
ర్పాశాశక్తులు గలిగిన నీ శమమే జగతిఁ గీర్తనీయుము తండ్రీ! 26

క. నీయట్టివాఁడు పుట్టఁడు పో యని యన్నాఁడ నట్టి పున్నెముఁ గంటిక
జే యంటి నాఁడె యిపు డిట్లాయె న్మును పోర్వన్ తినా? విప్రుఁడ వై.

క. అపకారి సపరివారునిఁ

గృవ విడిచి యడంచుట యొక రీతి యనఁ దగుక

స్వపజాతి రూపుమాపుట

విపరీతము జన్మ కర్మ విధములకుఁ గదా? 27

క. నీదర్శన మేఁ జేయఁ గా దిక్కులు నూచుచుంటిఁ గలిగె నిటులు నేఁ
డాదృతి ననుఁ గన వచ్చితే? నాదురిత మడంపఁ గాని నరనాథమణీ!

క. అని యేమేమొ వచించుచు

మునిముఖ్యుం డా తిథి నటు పుచ్చి జనపతిక

వినతుని దీవించి వెనఁ

జనియెం దక్షిణపుదిక్కు చక్కిం జక్కక. ౨౮

ఆ. అంతవానిఁ జేసె నర్జును దత్తుఁ డై

రాముఁ డగుచు సంహరణ మొనర్చె

విష్ణువై భవంబు వింటివా? దీన నిం

కేమి వినవలచె దహీన! యనుడు.

౨౯

క. ముని హంసము దత్తాత్రేయునివల్లన శమోపదేశ మొందిరి సాధ్యుల్
మును పంటివి తత్సారం బనుమా యనుమానమెడల నను దీపకుతోక

ఆ. వేదధర్ముఁ డనియె విదురు నగ్రజుఁడైన
రాజు కలఁగిన ధృతరాష్ట్రుఁ డడిగె
నుచితవేది వాని కుపదేశ మొనరించి
నట్టి మార్గ మదియు నాలకింపు.

౮౩

సీ. అత్రిపుత్రైత్యమ్ము నవధరించెను దత్తుఁ
డాత్రేయుఁ డనఁగ స్వయంభువుండె
జ్ఞానఘనుండు సాక్షాత్లోకగురుఁ డతం
డమరుల మునుల మర్త్యాదిజనుల
నెవఁ డేది యడిగిన నిదియె మార్గ మటంచు
బోధించి భవపారము నెనయించుఁ
గొందఱు జ్ఞానంబుఁ గొందఱు యోగంబు
గొందఱు తపముఁ గైకొనుచునుండ
సాధ్యు లొకసారి పదనమస్కార మమరఁ
జేరి సేవించి యడిగిరి సిద్ధితెఱుగు
హంసగీతలు నా నితిహాస మగుచుఁ
బరగు న ప్పరిపాటిఁ జెప్ప వివయ్య.

౮౪

హంసగీత

గీ. ఇదియె కార్యంబు మనమున కే వినినది
ధృతి శమము సత్య మెపు డనువృత్తిఁ గూర్చు
చెడఁదఁ గల కామవాసన లెల్ల గ్రంథు
లొక్క మతిఁ జూచి విప్పిన నుపశమించు.

౮౫

క. ఆక్రుశ్యమానుఁ దిరిగియు
నాక్రోశింపని తితిక్ష కల మన్యువె య
య్యాక్రోష్టనే దహించు న
పక్రాంత మొనర్చు నతనిబహుసుకృతమ్ముక్.

౮౬

క. అవమానాశ్రోశంబుల

నెవనియెడం బొడమనీడు హిసవిదోహం

బు విగీతనేవ సేయం

డవాచ్యవచనంబు లాడఁ డతఁడు కృతి యనన్.

౮౭

శా. మర్మాస్థిసీరమానసప్రముఖము ల్బండించు రూక్షాక్షరా

శర్మంబు ల్పంచనంబు లట్టు లగుటం జాలించు వానిన్ సదా

ధర్మారాముండు హీనవృత్త మెడయుం దర్పంబుఁ జేర్పం డెటన్

నిర్మర్యాదుండు గాఁ డెడన్ దురభిమానిత్వంబు వర్జించెడున్.

౮౮

క. పరుషవచనకంటకముల

నరుంతుదుం డగుచుఁ బరుల నలఁచెడు చెడు గౌ

పురుషుని మొగమున లక్ష్మీయు

సరస్వతియుఁ దొలఁగు మృత్యుజాలము లెనయన్.

౮౯

చ. పరవచనంబుల స్పవిషభాణములన్ జ్వలనాగ్రదీప్తిని

మూరముల నిర్దహించినఁ గడుం బడగ్రొచ్చిన నెవ్వఁ డాత్మ ని

ర్భరుఁ డయి యాటు పోటు ననరాక బలే సుకృతంబుఁ బెంచు నీ

నరులు కదా స్వబంధు లని నవ్వు జనుం గవి యందు రుత్తపుల్.

గీ. సజ్జను నసజ్జనుఁ దపస్వి జడుని దొంగ

నెట్టివాని సేవించువాఁ డట్టి డగును

వసన మసితాదివర్ణసంవాసిత మయి

తద్వశం బగు నట్లే తత్తద్గుణములు.

౯౦

గీ. కొట్టువానినిఁ గొట్టింపఁ గొట్టఁ బోక

తిట్టువానిని దిట్టంపఁ దిట్టఁ బోక

ద్రోహియెడ ద్రోహిగాక నరుం డరుగుడు

నెదురుపచ్చెద రమరులు నిచ్చుమెచ్చి.

౯౧

గీ. వ్యాహృతముకంటె మేలు మాటాడకుంట

తద్వితీయమ్మ మేలు సత్యమె పలుకుట

అదియుఁ బ్రియ మయి యొదవుట యవలిమేలు
ధర్మ మది యాట మే ల్చతుర్థము సుమ్ము.

౯౩

క. యాదృశులఁ గొలుచు నిచ్చలు
యాదృశులం గూర్చుకొనును? యాదృగ్భావం
బాదరమునేయు నెమ్మదిఁ
దాదృక్ష్వము బురుషుఁ డెందుఁ దప్పక చెందున్.

౯౪

క. ఎది యెది వదలుకొను న్నరుఁ
డది యది యవ్వాని విడిచి యవలఁ జనఁ జనన్
దుది సర్వనివర్తన మవు
నది సూవే మందు దుఃఖ మణు వెఱుఁగమికిన్.

౯౫

గీ. మఱియు నిందావ్రశంసానమన్వభావుఁ
డోడఁ డొరులకు నోడింప నూఁకొనండు
పరులఁ బ్రతిఘాతకుఁడు గాఁడు పగగొనండు
హర్షమును శోకమును లేవ య న్నరునకు.

౯౬

క. అందఱి భావమ కోరుం
డెంద మభావమున వెంబడిం బో నీఁ డా
నందము సత్యము మార్దవ
ముం దమము వహించు నుత్తముఁడు నరుఁ డెపుడున్.

౯౭

క. ఇచ్చెద నని యిచ్చు ధనం
బొచ్చెము లేకుండ నర్థి నుపలాించున్
జొచ్చుగనీఁ డొరు రంధ్రము
నిచ్చుం బురుషోత్తముఁ డతఁ డెల్ల జయించెన్.

౯౮

ఉ. కోపమునం గృతఘ్నుఁడె యగు న్వివర డెవ్వరు సెప్పిరేనిఁ గా
మోపహాతాంతరాత్ముఁ డొకఁ డుండదు మిత్రుఁ డటంచు నుండెనా?
పాప మొనర్చు నన్యులు శుభం బొనరించిన నమ్మఁబోవఁ డా
తోపమితిన్ స్వభావము లహో యధముం డవు వాని కిన్నియున్.

క. సేవింపవలయు నుత్తములౌ వారి నృధ్యములనో? యవుఁ గా దనరా
దేవేల నపుడు గైకొన నౌ వల దేనాఁడు నధము నారాధింపఁ. ౧౦౭

గీ. అధముఁడేనియు నాజ్ఞించు నర్థము బల
పౌరుషంబుల నుద్యమవరతఁ దెలివిఁ
గాని సమ్యక్ప్రశంసకుఁ గాఁ డతండు
కులము గలిగియు వెలి యగు గొనము లేమి. ౧౦౮

గీ. ఇన్నిటికి నాస్పదం బగు నెఱిగెనేని
స్వస్వరూపంబు నెఱుఁగు నీ సాధనమ్ము
లిన్ని కలిగినఁ బెండ్లి యా నేని వదలుఁ
బిచ్చి యది పోయినం గాని పెండ్లి కాద. ౧౦౯

ఉ. గట్టిగ నింద్రియాశ్వముల గల్గెములం గొని పట్టుపట్టి యు
న్నట్టి నిజస్వరూపమున హాయి నెఱింగి యనంతరంబ తా
నెట్టులు సంచరించినను నిట్టటువోక వశంబు లన్ని యా
నిట్టిగొనంబు లా గుణవిహీనుని సొమ్ములు వీడ వెన్నఁడుక. ౧౧౦

చ. అని ముని యానతిచ్చు నమృతామృత మాని యథాగతంబుగాఁ
బనివిని రల్ల సాధ్యులు శుభం బగు న వివభ రూపు మాట నె
మ్మనమునఁ భాయకుండు గరిమంబునఁ దాల్చి యనేకు లిట్టులా
జననుతు నాశ్రయించిరి నిజస్థితిఁ గాంచిరి సిద్ధి సేకురెక. ౧౧౧

క. అల కార్తవీర్యవిభవము
కులపతి సదన్యుగహం బకుంతము వినవా?
యలఘుమహిమంబుఁ దెలుపఁగ
నల చరితమ యెన్నిసార్ల కై నం జాలుక. ౧౧౨

ఉ. ధార్మనోన్య! యిం దొకటి జ్ఞానిని హస్తా భవాద్యుండు చా
రిత్రము పేరు వెట్టి వివరింపు మహత్త్వ మటంచు నెంచ నౌ
నాత్రము నుంప దత్తవిభవాతిశయంబు నవం బనంగ నై
చిత్రితముం బొనర్చినది చిత్తము నెంతటి పున్నెమో కదే? ౧౧౩

క. ఈ మునులు నీవు వినగా

శ్రీమద్దత్తప్రభావసిద్ధులు యోగ

క్షేమోపదేశపథములు

నీ మెయి వివరించు మేల్మీ నెన్నం దరమే?

౧౦౭

కుంజల కపింజల సంవాదము

ఉ. అండజ మొండు కుంజలనమాహ్వయ మున్నది నల్పు రాత్మజుల్

పండితు లుండి రాపతగవర్యునకు బలవీర్యశౌర్యతు

ల్యం డొకరుండె వారికి ఖగోత్తముఁ డాతఁడు గూడఁ బోలరా

కుండు సఖిండబోధవిభవోజ్జ్వలసంగతి నెట్టిపట్టలో?

౧౦౮

ష. నాలుగు పక్షులుం దెసలు నాలుగు నిత్యముఁ జుట్టివచ్చు న

వ్వేలకుఁ గుంజలం బెదురు లేచి నముత్కత నుండు వచ్చి య

న్నాలుగు రాత్రి వేగఁ దమ నాయనకు నివరించుచుండు నా

యా లలి నెక్కడక్కడ స్వయమ్ముగఁ గన్నవి విన్న వెన్నియో.

క. అందు నొకనాఁటి సాయం

బందు నిజానందమేదురాత్మం బగుచున్

వందన మొనరిచి తండ్రి క

నెం దదపత్యమునఁ బెద్ద నిరుపమఫణితిన్.

౧౦౯

మ. జనకా! చూచితి దిక్కులం దిరుగుచున్ జాజ్జ్వల్యమానప్రభా

వనితం బొ వినతానుతాంసమున సంపన్నంబు బ్రహ్మంబు గృ

ష్టనిభంబు స్సకలప్రజాదహరసంస్థానంబు, నేఁ డెవ్వఁడో

మునికిం దోచి వరంబు లిచ్చునెడ నా పుణ్య మృగణ్య మృనన్.

క. ఏ వాఁ డా పురుషుండు? ప్ర

భావం బెట్టిది? పరేశుభావము తుష్టిం

గావించె నెటు? ప్రసన్నుం

డౌ వరదుం డేమి వరము లర్థికి నిచ్చెన్?

౧౧౦

ఉ. వత్స! కపింజలా! సకలవర్తనము స్విదితంబ నీకు ని
 ర్మత్సర! భాగ్యవంతుడ వరాతుల నోర్చిన యోగి వెందు నీ
 హృత్సరసీజమం దిముడవే? భవసంబులు మూడూ నాకుఁ గ
 ర్ణోత్సవ మాచరింపు మను నూర్జితతోడ సపత్య మిట్లనున్. ౧౧౩

వే న చ రి త్ర ము

సీ. గురుసేవకుఁడు తపఃపరుఁడు తుంగాఖ్యుండు
 వరమాని గలఁడు శ్రీవర్వతమున
 నా యోగి కే భాగధేయయోగంబున
 నో? వేనుఁ డను నుతుఁ డుద్భవించె
 బాపుఁడు పాపసంప్రాప్తరోగంబులఁ
 బరమాతురుఁడు దుఃఖభాగి యయ్యె
 దండ్రి నిదేశంబు దారిసూపఁ దపించు
 చుండెను బెక్కిండ్లనుండి వాఁడు

మొదల నారోగ్య మామీఁద భూమిరాజ్య
 మెద నిడి తపించువాఁడు దేవేశుఁ డొదవ
 నవియు నిఁకకొన్ని వరముల నడిగి చెంది
 సంతతిసిఁ గూడ నవి సేర సంతరించి.

౧౧౪

క. కొనియాడి హరి స్వభాగ్యముఁ
 గొనియాడి రమేశ! నీ యకుంతచరిత్రం
 బును ధర్మాధర్మంబుల
 వినిశ్చయము ధర్మస్థపుల విధముల ననుమా.

౧౧౫

గీ. శంఖచక్రగదాధర! జగదధీశ!
 నీదు సవతారములు పెక్కు నేల సుప్ర
 సిద్ధములు వానిలో నెల్లఁ జిత్రతరము
 లరయ నెందు దత్తాత్రేయగరిమము లని.

౧౧౬

గీ. అతఁడు సంతోషుఁడై సంకటాభినుండి
 పృథివివతుల నెందఱనా? తప్పించె ననియె
 వింటిఁ దచ్చరితంబున విధము నాకు
 వేడుక భవన్ముఖంబున వినఁగ ననుడు.

౧౧౭

న హు వ చ రి త్ర ము

చ. కడుఁ గృపఁ గేశవుం డనె సుఖప్రియ! తుంగసుతుండ! వేన! నీ
 యడిగిన విన్ని యున్న యితిహాసముఁ జెప్పెద నొండు వింటివా?
 పుడమికిఁ జెడ్డ కూర్పు సృపపుంగవుఁ డాయువు వాని పే రొక
 పుడు విడఁబోవఁ డన్ననుడి బున్నెమ కాక తలంపఁ డన్నెముక.

ఉ. విలసుతుం డతండు బలమా? యశమా? తపమా? విలాసమా?
 శీలవివేకదానమఖశీలిమతిక్రమమా? తదన్యు నే
 వేల నిదంవిధంబుగ భవిఁ భవి నొక్కని నాశ్రయింప వా
 వేలుపుఱ్ఱేడఁ తేడు పృథివిఁ దదుపజ్ఞఁ డతండా తేఁ డనక. ౧౧౯

గీ. సత్యధర్మజ్ఞఁ డిందువంశమ్ముసొమ్ము
 సృపతినత్రముఁ డొకఁడె తా నేలు నేల
 నిన్నిటి కలంకరణ మగు చిన్నికొమరు
 డుండరాదా? యొకం డను నూర్కిఁ దవితె.

౧౨౦

చ. కొడుకులు లేని చింతఁ బడి కుందుచుఁ గూర్చె ననేకయత్నముల్
 కడచెడు గాల మొంటఁ గనఁ గానఁడు తత్ఫల మించుకేని న
 యొక్కడయఁడు వారు వారు దనయొద్ద వచింప నమాహితాత్ముఁడై
 వడివడిఁ బోయె దత్తవిభు పాదములం బడి మొట్టనెట్టఁగన్. ౧౨౧

సీ. పూవుల క్రోవులు ముత్త్యాలసరులు హృ
 ద్యాచ్చచందనగంధ మంటి తేప
 మదిరారసంబు సర్మదసమ్మదక్రమం
 బట్టుల కెగదట్టి హాయి నొసఁగ

సంబరమధ్య దిగంబరమధ్యంబు

సన్యదర్శనముల నాఁగి మెఱయ

నాట్యవేదంబు గాంధర్వసర్వస్వంబు

నొండొంటి కలయిక నుజ్జ్వలముగ

వయసులో నున్న చక్కని నారిజాడలు

లొలసి చుట్టును దోడునీడలుగఁ గొల్వ

జ్ఞానయజ్ఞోపవీతి యై స్వమతి నున్న

నిప్రమునిఁ జూచె నల్ల భూమిప్రభుండు.

౧౨౨

క. ఆ క్కలిమి నున్న యమ్మునిఁ

జక్కం గనలేక చేరి చరణనలినముల్

గ్రక్కున నిరుసేతులఁ గొని

మొక్కె నృపాలుండు దన్నె మొద వన సతఁడుకా.

౧౨౩

సీ. ఎఱుగవా? నన్ను పొ మ్మిప్పుడ కడచేర్చు

నింతకన్నఁ బ్రసాద మేది? దేవ!

యున్నత్తుఁ గొనియాడె దుమ్మెత్తలం దింతె?

యన్నిపిచ్చు లడంప నాశ్రయింతుఁ

ద్రావరా! నాతో సురలు నేర రోరు లిట్లు

నీ యాన కన్నె మా నియతి కలఁడె?

యెవ్వరు నేర్పిరో యింత మొండితనంబు

గురువు లీశు దృఢాప్తిఁ గూర్తురె కదె?

యనుచు దర్పంబునం బల్కు నట్టి తనకు

సనునయంబుగ నొడువు నయ్యాశ్రయపయిఁ

గనలు కన్నుల మెఱయింపఁ గ్రాచి యుమిచె

శీఘ్రసగంధిలోష్ఠనిష్ఠీవహిక్క.

౧౨౪

ఉ. కా దనఁ డూదిపల్కఁడు సుఖం బనుఁ గప్పమయేని భక్తిసం

పాదితత్త్వరత్వమున మానసముం బరిపూర్ణ మయ్యె ని

త్యోదయదుత్సకత్వమున నుర్వివిభుండు విభుఁ భజించె ని
ర్యేదము లేక రాజసమురీతి యెటో? చనఁగా శతాబ్దముల్. ౧౨౫

సీ. అత్రియు ననసూయ యర్హవిచారంబు

విడిచి పున్నెముల ని న్విలుచుకొనిరి

బ్రాహ్మణాశృతిఁ గొన్న పరమపూరుషుడవు

గరుడధ్వజుండవు హరివి వరద!

యిన్నిపోకలు పోయె దీశ్వరేశ్వర! యిదె

మా యమ్మ మాయ యమ్మాడ్కిఁ గొలువ

శరణాగతాతివత్సల! శరణంటి న

ముద్ధరింపుము హృషీకోఽజ్జ్వలుండ!

వందనమ్ములు జేపడేవా! రమేశ!

ప్రణతు లష్టాంగసంగతాస్పదము లనఁకు!

విశ్వనాయకుండ వని ని న్విశ్వరూప!

విశ్వదాత వటంచు నే వింటిఁ గొంటి.

౧౨౬

శ. భగవంతుండ! ని న్నైఋగుడు

జగన్నియంత వని యింక స్వామి! విడుతునే?

వగ లేల? చింతకొమ్మం

దగఁ బట్టితి గాదు సిగ్రుతరు విది యనుచున్.

౧౨౭

చ. విడువక పట్టు పట్టి తను వేయి విఠాల భజించు వాని దే

వుఁ డెటు త్యజింపఁగల్గు నొకపూట తగం గని రావవాడ! నా

నుడి మను వంచుఁ జేసెదె? యనుత్తమమాంసముఁ దెమ్ము భోజన

మ్మడిగెద మేలి శీఘరస మానఁగ నిమ్ము కపాలసంస్థమున్. ౧౨౮

మ. అనుచుండ న్మునినాథునర్థితము నత్యర్థప్రియస్వాంతుఁ డై

యనువొప్ప న్నమకూర్చెఁ దాన నియమం బొసక్తియు న్నృద్ధయుం

ధనరం ద న్ముటు సేవ సేయ నవు గోత్రానాథుచిత్తంబు మె

చ్చి నితాంతా ప్తి వచించె నత్రితనయశ్రీవాలుఁ డుద్వేలుండై. ౧౨౯

క. మానస సంపాతంబు

న్మాని నృపేంద్రుండ! యడుగుమా వర మెదియే
న్మానుషదుర్లభ మే నది
నానావిధమే నొనఁగుదు నాకవతితతోన్.

౧౩౮

క. అని యను మునివరు వరవా

గ్జనితానందుఁ డయి మధ్యజగతీనాథుం
డనుపదమ చుట్టి వచ్చెను
వినయమ్మున మూడుమార్లు విజ్ఞాపించెన్.

౧౩౯

సీ. ఇచ్చెద వర మంటి వీతనికిం గృహ

మునిసత్తమా! యంత పున్నెమున్నఁ
బుత్తు నిమ్ము గుణాధ్య భూమజ్ఞ పాద్యుక్త
గణ్యవిజ్ఞాను విక్రమనిధాను
నాతఁ డజేయుఁ డౌ గాత ట్కత్రియులకే
కాక దేవాసురానీకములకు

సమరధరామరస్వాధీనుఁ డై వాఁడు
ప్రజఁ బరిపాలింపవలెఁ బ్రజ వలె

యజ్వ శూరుఁడు దాత సంత్యాగి భోక్త

వేదశాస్త్రాధ్వనిస్థాతుఁ డాదిరాజ

యశుఁడు శరణాగతావనుఁ డహతమతి ని

రామయుండు సంగ్రామాపరాజితుఁడు.

౧౪౦

ఉ. నాదితశత్రుఁ డుత్తపుఁ డసత్రుతిపక్షి సమగ్ర మౌ ధను

ర్వేద మపారమున్ హృదయవీధి గడించినవాఁడు వంశసం

పాదకుఁ డిన్ని యేటికి భవత్కృపతోడ జనించినాతఁ డే

మాదిరివాఁడు గావలెనా? మా కగు నట్టి సుతుం డమేయుఁడా! ౧౪౧

క. అను వాని కనె దధా స్తని

యనితరసులభుఁడు విభుం డసన్యాదృశుఁడే

జననాథ! నీతనూజుం

డనూనుఁ దుదయించు వైష్ణవాంశధరుం డై .

౧౩౪

ఆ. ధనము లేని వాడ ధారుణీనాథ! నీ

కేమి యిడఁగలాడ నిదె ధనంబు

దత్తదత్త మనుచు దయితకు ని మ్మని

ఫల మొకొం డొనంగి పంచె నృపుని.

౧౩౫

మ. ఫలముం గై కొని మ్రొక్కి- దీవనల సుపాదించి యభ్యంఛితుఁ
సెలవా? యం చతఁ డూ యనఁ గదలి నిర్మిదుండు తేఁ డింటికిఁ
లలిఁ జేరం జని డాయవచ్చు దయితఁ లాలించి యర్పించె ద
త్ఫల ముద్యత్ఫలకాంగి యై ప్రియ ప్రసాదం బంచుఁ గన్నదగఁ.

గీ. ఇందుమతి పేర స్వర్భానునందన యది

ఫలఫలం బొరగించె గర్భము ధరించె

నట్టి విధ మాలకించి రమాంచితుండు

రాజవరుఁ డెంచరాని హర్షమున మించె.

౧౩౬

ఉ. ఆ వరవర్ణినీతిలక మా రజనిం గలఁ గాంచె నొక్క- ది

వ్యావయవుం గృహగతు మహాపురుషుఁ శుభదున్ రవిప్రభుఁ

భావితకుండలుఁ విశదభాసితవస్త్రవిభూషణాంగరా

గావృతు ఛత్రి నత్రితనయాశ్చతి నాకృతిమానసీయునిఁ.

౧౩౭

చ. ఉతఁడును భావిని బిలిచి యాత్మకరస్థితశంఖనిస్సర

ద్వితీతపయఃప్రసారముల వేమటు న్నాపితఁ జేసి రత్నసం

యుతఫణవత్సహస్రఫణ మొక్క- భుజంగము ధామభానకం

బతిసితము న్సుధాకలశ మం దిడి నవ్వుచుఁ బువ్వఁబోడిపోఁ.

౧౩౮

గీ. అమలచరితుండు భర్త మహాయశంబు

మూర్తి వోని దీనిని గళమున వహించు

మనుచు ముక్తాకలాపంబు న ట్లానర్చి

హస్తమునఁ బద్మ మొనఁగి వాఁ డరుగుటయును.

౧౩౯

ఉ. నిద్దుర లేచి యత్తరుణి నేతకుఁ జెప్పె సమస్త మాతఁడున్
బెద్దలఁ బిల్చి యట్లె వినిపించె నిదంవిధ మందు శౌనకుం
డద్దిర ము స్థలం బొసఁగినట్టిఁడ యిప్పుడు నిర్వహించెడున్
దద్దయ కిద్ది యెంత? యని తద్వివృతిం బొనరించెఁ గ్రమ్మఱన్. ౧౮౯

శా. దత్తాత్రేయవిభుప్రసాదమున నుద్యుద్దైన్యవంశంబు పు
త్రోత్తంసం బుదయించుఁ దల్లి కది కాదో? కంఠసంభాష నీ
విత్తం బాతనిచేత రక్షితము గావింపబడున్ దివ్యసం
పత్తిం గూర్చెడు నిందువంశమునకున్ భద్రం బవున్ భూపరా! ౧౯౦

క. ఇంద్రోపేంద్రనమద్యుతి
చంద్రయశుఁడు వంశకరుఁడు శత్రుము శాత్రుం
బుం ద్రయితో నాఁకగొనుం
దండ్రారహితుండు వొడము తనయుం డధిపా! ౧౯౧

క. అని శౌనకముని యింటికి
జనె నితరులఁ బుచ్చి తేఁడు చానయుఁ దానున్
ఘనహర్షావిష్టము లౌ
మనములతో నుండఁ గాలమానము గడచెన్. ౧౯౨

ఉ. హుండు. డనంగ నుండె నపు డొక్కఁడు రక్కసుఁ డుక్కుమిఱి య
ఖండులునందసంబున సుఖంబుగ నాడఁ దదాత్మజాత యహ
నండజయాన పిండుగొను నాలులతోఁ జనుచు న్విసె న్ముఖం
బెండ పదంబు లొండొక వహిం బడఁ జారణగీత మొక్కెడన్.

గీ. ఆయువుగృహంబునందు మహామహుండు
విష్ణుతుల్యపరాక్రమవిక్రముండు
హుండుచావున కుదయింపనుండె రేపా?
మాపా? సిద్ధప్రసాదసంపన్నుఁ డతఁడు. ౧౯౩

క. అను గీతము విన్నంతనె
వినిపాతం బొదవె ననుచు వెనఁ జని తండ్రీన్

వినిపించె దద్దతార్థం

బును సాకల్యంబుఁ జిత్రమున మది మునుగఁగ్.

౧౮౭

చ. వెనుక నశోకనుందరి శపించిన దిమ్మెయి మత్సరాకృత
మును సమకూరె నంచు మనమున్ స్మృత మై వికలంబు గాఁగ న
మునిజనదేవమానవవిమోహనుఁ డుండి ఊణంబు గర్భనా
శన మొనరింతుఁగాక నృపుసాధ్వీ కటంచుఁ దలంచె నెమ్మదిగ్.

క. రూపాదార్యగుణాన్విత

యోపాలకపత్నిఁ జూచె సంతతతేజ

శ్రీపూజిత నభిభూతా

లీపాలిత సప్రధృవ్య లీలాలోలఁగ్.

౧౮౮

ఉ. భీషణభాషణాకృతివిభీషణసత్వవిశేషతత్తమ

ద్వేషభిభీషికల్ నృపసతీమణికిం గలఁ గానిపించి యా

ద్వేషి ఫలం బొకింతయు మతిం బొడగానఁడ విష్ణుతేజ మ

య్యాషకు మూఁడు రూపముల నోపి స్వరక్షణ మాచరింపఁగ్.

క. చేసిన యుద్యోగములు

వాసిచనన్ రంధ్ర మరయు వాఁ డటు లుండఁ

భూసూర్యుఁ గొడుకుఁ గనఁ దటి

నాసతి సద్గ్రహము లుదయ మం దెనయంగఁగ్.

౧౮౯

ఉ. లోపలి కేగఁగా నులికి లోబడి వాకిలిఁ గాచు దానవుం

డేవున నట్టి వార్త చెవి కింపుగఁ జెప్పెడు దానిఁ బట్టి ని

ద్రాపితతద్గృహంతర మరంబ చొరంబడి దై వగర్భసం

దీపిత మర్భకాంగకముఁ దెచ్చి నిజాలయమందుఁ జొచ్చినఁగ్. ౧౯౦

గీ. ఎదురుగా వచ్చి తద్దేవి యేమి యిది య

టంచుఁ బ్రశ్నింప బాలకు నంచిత కిడి

వీనిఁ దఱిగించి వండించి భిన్న యొసగు

మంతకుఁ డితం డటంచు నుదంత మనిన.

౧౯౧

శా. బౌరా యెంతకు నైన నిర్దయత నహం బాన! యిబ్బలు నం
హారం బందు నొసర్పగావలెనె? యాహారంబుగా నంచు నా
ధీరప్రజ్ఞ పఠిప్పితం బుడువ నౌ ధీ లేక రావించె వే
సైరంగి! యని మేకలాభిధ సమాజ్ఞాపించె నాథోక్తముకా. ౧౫౪

గీ. అదియు న బిబ్బలుఁ గొని చని యందియిచ్చె
వంటవానికి విభునకై వండు మనియె
వాడు వడిఁ గత్తి యెత్తి యవ్వానిఁ గొట్టె
నది విఱిగ నవ్వె నొత్తిలి యర్భకుండు. ౧౫౫

గీ. అది వినియెఁ జూచె సైరంగి యర్భకుండు
కాడు వధ్యుండు సూద! లక్షణము లెన్న
దేవరాజును మఱపించు దివ్యమూర్తి
యన్న సూదుండు దానితో ననియె మరల. ౧౫౬

సీ. ఎవ్వని బాలుడో? యీతండు తేజస్వి
రాజలక్షణతనుభ్రాజమానుఁ
డేల భక్షింపగా నెంచె బాపాత్ముండు
హుండాధముండు గానండు మీఁద
ముద్దులు ముడివై చు ని ద్దారకునిఁ జంప
వచ్చునే? గళముపై వచ్చుగాక
దైవం బెవనికిఁ బ్రదక్షిణం బై యుండె?
రక్షించు నెవనిఁ గర్మంబె సతత
మాపదలనుండి జీవించు నతఁడు దుర్గ
ము లపు నెలపులనుండి విముక్తుఁ డగును
వినరి నదిమధ్యమున వై వ వెలువడు నతఁ
డగ్గిఁ బడవై వ మ్రగ్గఁ డ య్యవిధి నతఁడు. ౧౫౭

ఉ. రాజకుమారుడో? యమరరాజకుమారుడో? పీనిఁ జంప నౌ
నా? జనమాన్యుఁ డౌ నితఁ డనంతపదం బెవయకా ధరిత్రి లే

రా? జనకుల్ పవిత్రులు సుర ల్లననేర్తురే? యిట్టి నంతటిన్
భూజముఁ గొట్టవచ్చుఁ బసి మొక్కను గిల్లగవచ్చు నెమ్మొయిన్?

ఆ. ఇట్టి వెన్నిసేసి యీ గర్భదాసత్వ

మొనసినారమో? రమేశ! చాలు

ననుచు మెత్తవడియె నాతండు సైరంధ్ర

వాని గతికె దైవవశత నయ్యె.

౧౫౯

ఉ. ఇమ్మొయిఁ జింతితం బొలసి యిద్దఱు నద్దమరేయి నాక ధై
ర్యమ్మున బాలుఁ గైకొని యరఘ్న వశిష్ఠుని యాశ్రమ మ్ముపాం
తమ్మున కేగి భద్రముగ ద్వారతలంబున వానిఁ బెట్టి యే
ణమ్ముపలాలము స్వరగుణమ్ముగ వండిరి పెట్టి రిమ్ముగన్.

౧౬౦

గీ. దానిఁ దిని త్రేపి సంతుష్టతనుహృదయత

నదయుఁ డౌ రక్కసుండు నిద్రాప్తుఁ డయ్యె

వాని నటు వుచ్చి తినిపించి వీని నెదియొ

యఱు లిటు మూసి విధి సాధితార్థ మయ్యె.

౧౬౧

గీ. హుండరాక్షసు చింతిత మొండు సేయు

వారి కటు తోడువడి యామవతి సుడివడి

యెఱుకవడనేనిఁ దనదెన నేమి వచ్చి

పడునో? యని తెల్లమొగ మయి పాటిపోయె.

౧౬౨

ఉ. అంతకుమున్న కృత్యపరుఁడై నిదురం బెడఁబాసి మాని వృ
త్త్యంతరహీన మైన మతి హంసగతిం గమనించుచుండి వి
శ్రాంతికి లేచి వచ్చి యుటజప్రతిహళిమునందుఁ జూచె న
త్యంతమనోహరంబు వనితాద్భుతము న్నృపసింహశాసమున్.

౧౬౩

ఉ. చూచిన యంతనే మునుల సూరెల వారలఁ బిల్చి కంటిరే?

యీ చినవాని నబ్రవదనేక్షణ రాజనలక్షణులు స్వయలో

కోచితజాతిధర్మ నెవరో యిడిపోయిరి నాదు వాకిటన్

దాచిన దాగునే? మణి సుతార మటంచు వసిష్ఠుఁ డాడినన్.

౧౬౪

క. చెచ్చెర మునిమునిపత్నలు

వచ్చిరి కనుగొనిరి దివ్యవర్చసు శిశువు

స్వచ్ఛిమగఁ డనిరి కా దని

రచ్చెరు వని రాత్మఁ గుతుక మతిశయితము గాఁ.

౧౬౫

ఉ. చేతులు సాచి కై కొనె వసిష్ఠుడు బాలు వరిష్ఠు సంతలో

భూతములుం బ్రసాదముఖభూతము లయ్యె నిలింపనృప్తమా

నాతతపుష్పవృష్టికి ననంతర మై విలసిల్లెఁ గిన్నరీ

గీతియు దుందుభిధ్వనియుఁ గేవలవేదమునిప్రవాదముఁ.

౧౬౬

క. సహుషుఁ డను పేర వెలయు

న్విహతాఖిలదోషుఁ డగుట వీఁ డని ముని త

ద్భవహుభావిచరితదర్శన

గృహీతనకలార్థుఁ డనియెఁ బ్రీతి వెలిఁ బడఁ.

౧౬౭

ఉ. ఆతని జాతకర్మము తదాది వారిం గరణీయ మెల్ల వి

శ్వాతతకీర్తి బ్రహ్మతనయప్రవరుం డొనరించెఁ దండ్రి యై

యా తరువాత శిష్యుఁ డగు నాతనికిం గురుఁ డై యొసంగె వి

ద్యాతతి వేదశాస్త్రవిహితాగమగీతపురాణధోరణుల్.

౧౬౮

గీ. తానె చేయించె నోలి వేదవ్రతములు

దానె నేర్పె ధనుర్వేదతద్రహస్య

మతులకలల నితరముల నారితేఱఁ

దానె వేదాంతవిజ్ఞాన మానతిచ్చె.

౧౬౯

శా. వేదమ్ము ల్పృథులుం బురాణములు హృద్వీధి న్వసంపఁ ధను

ర్వేద మ్మంత్రము శస్త్ర మయ్యెడనె చేరెఁ బ్రాహ్మణత్వోత్తరే

జోదర్పమ్ములు మోమునఁ భుజములం జూపట్టె వేర్వేట సం

పాదించె న్సుగుణంబు రాజనయముఁ గౌలుం డబాలుం డనఁ.

క. దత్తప్రసాదమందే తత్తాదృగ్విభవ ముండె దాని వసిష్ఠుం

డై త్రి వివరించెఁ గాలము విత్తనమున నిమిడి యున్న పృథ్విముఁబోలెఁ

మ. శరచాపంబులు దాల్చి శూరమణి యాచార్యుం దగం గొల్చి పో
పురమం గాంతురు తెప్ప వాల్చిని కనుల్ పున్నెంబునం గల్లు నా
మరమూర్ధన్య లటన్న భాగ్యమున సామ్యం బంద కున్నారొకో ?
నరు లీ నాటికిఁ గాననాంతచరసంతానంబు లంతంత గాఢ. ౧౭౨

క. కుంజలుఁ డమ్మెయి ననెడు క
పింజలు నడిగెం దనూజ! పిత మాతయుఁ ద
త్సంజాతు నట్లు గోల్పడి
మంజిమ మెడలంగ నెట్టి మాదిరి కై రో ? ౧౭౩

క. అనుఁడుఁ గొడు కిట్టు లనె వది
విన నన శక్యంబు గానివిధ మైనం ద
ప్పునె? శ్రోతకు వక్తకు నె
మ్మన మనువొనరించుకొని క్రమం జెనయవలెఁ. ౧౭౪

సీ. ప్రసవవేదనఁ జొక్కి- ప్రాల్మాలి కనుమూసి
యంతలో లేచె హా హా యటంచు
నటు నిటుఁ గనియెఁ గంకటిక్రింద లో వెలి
నెక్కడఁ జూచిన నేమి గలదు?
ఉపమారహితు దేవతోపము నా బిడ్డ
నెవరు హరించి? రే నేమి సేతు?
నని రోదన మొనర్చె యక్షులు పక్షులు
నాలకింపంగ మర్యాద వాసి
యాయు వను రాజు దేవేరి యధికభాగ్య
మానిసిమణి మృద్వి స్వర్భానుతనయ
దాని విని నిద్ర వదలి యద్దానిచుట్టుఁ
జేరి నిర్భాతపడినట్లు చెలు లొదిగిరి. ౧౭౫

ఉ. వారలఁ జూచి మొత్తుకొనె వారిజలోచన లోచనాబ్జము
ల్వారిధు లై పయోధరముల న్సుహితార్థములం బొనర్ప నె

వ్వారికి నెందుఁ గల్గెనె వివత్తులు? నోములు నోచి నోచి నే
నోరిచి కన్న కాన్ను జగ మో యనఁ బోయిన దేమి మాయయో?

సీ. ఆ మహాత్ముండు దత్తాత్రేయదేవుండు

సంతుష్టు డగుచు బిచ్చ మిడినాఁడు

తన సంపదల కెల్ల యని కొంగుఁ జూచినాఁ

డఖిలావసీశుఁ డీ యాయున్యవతి

యిది నా యదియె యంచు నిది మురిసెన కాని

యమరునే? మందభాగ్యకు నిధి యది

పొంచి సకాము లై పుత్త్రకుఁ గొనిపోయి

రెంతటి దారుణస్వాంతులొ కదె

కొడుక! యెక్కడ నున్నావ? గుణనిధాన!

యెవరు గొనిపోయినారో? నీ యెలుగు సూపు

సోమవంశాభరణము నే చోరు లిట్లు

దోచుకొనిపోయిరోక్కో? బ్రదుకఁగలరోక్కో?

౧౭౭

గీ. రాజలక్షణలక్షీతు రాజమాను

నిన్ను నా ప్రాణములతోడఁ గొన్నవార

తెవ్వరో? యెఱుంగరాదాయె నేమి సేతు

నెక్కడకుఁ బోదు? మొఱ వెట్ట నేది చిక్కు?

౧౭౮

సీ. లేదు పొమ్మంటినొక్కో? దాచుకొన్నట్టి

యర్థ మన్యులకు జన్మాంతరమునఁ

బాపాత్మురాల నై పరులబిడ్డల నెడఁ

బాపితినిొక్కో? యోర్వమి నిటులనె

యపహరించితిని? మే లవు రత్నముల మున్ను

పుత్త్రైరత్నమె కాకపోయె నాకు

సఖులు తల్లడవడ సాధించితిని పగ?

తత్సావధల మింత దారుణంబె?

వై శ్వదేవంబు తఱిగని వచ్చినట్టి
విప్రునకు నన్న మిడకుండ వెడలనడచి
తింటినో? శ్రాద్ధభోక్తలు “దేహి” యనిన
మారిన మిడక మొలుగు సంబరమొ యిది?

౧౭౯

చ. అని కరుణాకులమ్ముగ మహర్షి వచ్చించి విరించివ్రాత యె
ట్లును దొలగింపరాని దని లోగొని గో వన నూర్పువుచ్చుచున్
మనుగడ కింక నున్నదియె? మార్గ మనం బుడమిం బడెన్ వెనన్
బసవుచు మూర్ఛవచ్చి నరపాలుడు నో యన నాలు లాగఁగన్.

ఆ. లేదు తపముఫలము లేదు ధానఫలంబు
లేదు లేదు సుకృతలేశఫలము
దారి డొంక లేక దై వమే చెడుచోట
నడ్డపడెడువార లనియు లేరు.

౧౮౦

మ. అని రాజేంద్రుడు సొమ్మవోయి విదితుం డై చిత్త మట్టిట్టు గా
ననుచింతం బడి యెంతమాట? తన కా నాపత్తితో నిన్నింటిం
గొనబే లే దన నా తరంబె? తనయుం గోల్పోక నా పున్నెమం
దనిరూప్యంబు కొఱంత గల్గి యనరాదా? యాయె ని శ్లేధియేన్.

ఉ. ఆయు వనంగ రాజు గలఁ డాతని కెట్టులా? లేక లేక భూ
మాయువు వుట్టెఁ బుత్తుఁడొకఁ డాతఁడు సూచుచునుండ మాయమై
పోయెఁ బరక్షణంబునన పున్నెము లట్టి వటంచు లోకు లా
ఖ్యాయికఁ జెప్పకొందు, రరియా? కనరాఁ డెది యాచరింప నా?

చ. అమృతుఁడు పుత్తుఁ డెవ్వనికి నా యని యేమిటి కేడ్వఁగావలెన్?
విమతహృతుండు; లేడు పృథివీపతికిం బరుఁ డం చొకండు, పు
ణ్యమున నవద్య మున్న నెటు లబ్బును? దాదృశద త్త సుప్రపా
దము, పయిమాట కుండదు పథం బెటులు న్నెలిఁబాట దై వమా!

శా. అక్షయ్యుం దనయుం గుణాకరుఁ బవిత్రాఖ్యాయికోపేతు భ
వ్యత్రొత్తం గను మన్న దత్తవిభు దీవ్యద్వాణికిం గల్గ దే

విక్షోభంబున నన్యధాత్వ మనియెన్ వీక్షించె నాకాశమున్
సాక్షాన్నారదహాని కానఁబడియెన్ సంభ్రాంతుఁ డా తేఁడు గాఁ.

గీ. అతఁడు దరిసె నభ్యుత్థాన మాచరించె

యితఁడుఁ మ్రొక్కెను దీవించె నతఁడు మరల

పాద్య మర్ఘ్యం బటంచు నృపాలుఁ డఱచె

నారదుఁడు చాలుఁ జాలు నాచార మనియె.

౧౮౬

శా. రాజేంద్రా! యొకమాట కే నిట కీటుల్ రాగల్గె నేమంటి? వ

వ్యాజం బైనది దత్త దేవుని ప్రసాదార్థం బటం చట్టిదే

యాజాడ నృదిఁ ద్రిప్పఁబోకు మనవద్యత్వమున న్మచ్చ యా

నీ జాతుం డొక దేవకార్యమున కున్నీతుం డఘం బేటికి? ౧౮౭

ఉ. ఆ సుఖజీవి యింతకు మహాత్ముఁ డనం దగువానిఁ జెందె హుం

డాసురు సంహరించి భవదంతికమం దెనయు న్నతీయుతుం

డై సిరివల్లభుం డన మహావని నేలు దివంబు నేలు వీ

లౌ సమయంబునందు విజితాశుల యీవులు వేల్పుటాలెపో. ౧౮౮

క. అని యింతకు మిక్కిలి చె

ప్పన రా దని చెప్పిపోయెఁ బరమర్షివరుం

డు సభోపేధి నృపాలుం

డనుకూలకలత్రమునకు నది వినిపించెన్.

౧౮౯

మ. మృతసంజీవనతుల్య మా నుడి వినె న్నిన్నందె నమ్మెదినీ

పతిరాజ్ఞాతిలకంబు హర్షమున సంభావించె దత్తేశ్వర

ప్రతిపన్నంబు వరంబు రిత్తచనునా? ప్రధ్వంసితాశేషనం

స్మృతిబంధుం డయభార్థము ల్వలుకునా? తేమంబె మా కంచెదన్.

క. అజరామరసంతానము

ద్విజవర్యుఁడు మాకు దత్తదేవుఁ డొసఁగినాఁ

డజవంద్యపదుఁడు వానికి

సజాయు విడకున్నవాఁడె? యన్యార్థశుఁడె?

౧౯౦

గీ. అనుచు నిందుమతీదేవి యతిశయించు

ప్రేమబంధమునం బుత్రుజ్ఞేమ మెంచి

భక్తి సంజాత భక్తి సంపత్తి కగుచు

మానిపుంగవునకుఁ బలుమారు మ్రొక్కె.

౧౯౨

ఉ. ఆనతు లాచరించెదఁ బరాత్మున కేశునకున్ వడింద్రియ

జ్ఞానవిదూరవర్త్యున కజాగుణజాలనిబద్ధు లై యహం

మానవిదూషితాత్ము లగు మానవదానవదేవతాదిక

ప్రాణుల నాఁదిసంసరణపద్ధతికారణ మాఁగువానికిన్.

౧౯౩

చ. పరముఁడు పూరుషుం డయినవానికి సాక్షికి శుద్ధబుద్ధికిన్

పరమవిశుద్ధబోధఘనభావవిభావ్యనకున్ మహామునీ

శ్వరునకు నత్తిపుత్తుని కప్రతప యూఁఁగిన వానికిన్ సురా

సురజనిహేతు వైన ద్విజసూతికి యోగికిఁ గూర్తు నంజలుల్.

౧౯౪

ఉ. పాతకవార్ధియొడ్డునఁ బ్రపన్నులఁ జేర్చు నెవండు దానవా

రాతిమహాశ్చితంబు సుతరత్నము మా కెవఁ డిచ్చె నట్టి వి

శ్వాతిశయప్రభావుఁ బురుషర్షభ నాద్యు శరణ్యు దేవతా

ధ్యాతుని సిద్ధవంద్యువడు నన్వహము స్మరణంబుఁ జెందెదన్.

౧౯౫

గీ. బ్రహ్మ యెవనిప్రసాదంబువలన వెలసె

రుద్రుఁ డంగంగిభావనంరూఢుఁ డెవని

కెవనిఁ గింకరు లై సుర లెపుడు గొలుతు?

రట్టి హరి దత్తమూర్తి మా కభయ మిచ్చు.

౧౯౬

గీ. నారు వోసిన పురుషుఁడే నీరు వోయు

నర్థి నర్థకు మా కిచ్చినట్టి విభుఁడే

యింతకుం గతి గావున నెచట నున్న

నోముఁగావుత వాని మా నోము లెంచి.

౧౯౭

క. అని యా లన మగఁ డనియెన్

నినుఁ జెందితి దత్తదేవ! నిఖిలసుఖములన్

గన నైతి నీ వదంబే

యనఘా! గతి యగుత మాకు సస్యము వలవఁ.

౧౯౮

క. పురుషాధ్యక్షుండ! జగ

ద్గురుఁడ! సురేశుండ! సతులు గూర్తు నజ్రనం

బురుగుణ! యేకాధ్యక్షా!

హరి! భవసంకట మెడల్పు మయ్యా! కరుణఁ.

౧౯౯

క. దంపతు లీ మాదిరిగ ని

లింపన్తుతు శరణుఁ జెంది లీలామునితే

జింపు నెఱి నారదుని వా

కన్యపున్పతి న్నమ్మి సుఖతు లై యుండంగఁ.

౨౦౦

మ. ఒకనాఁ డల్ల వసిష్ఠమాని గురుఁ డితౌజుండు బ్రహ్మాత్మజుం

డకలంకుండు సమాదృతిం బిలిచి వత్స! భద్ర మాఁ గాత వ

స్యకు వేగం జని పుష్కలంబులుగ వన్యార్థంబులం దె మ్మనం

బ్రకటాజుం డరిగెం బదార్థములు సంపాదించె రవ్వంతలోఁ.

౨౦౧

క. గురువాశ్రయముఁ దలంచుచు న

త్వరమె పరావృత్తుఁ డైన పార్థివతనయుం

డరుదుగఁ గిన్నరమిథునం

బరుగుచు దివి నాడుకొను వచోర్థము వినియెఁ.

౨౦౨

సీ. ఆయువుకొడుకు మహాతేజుఁ డీతండె

యా నహుషుండు ధర్మాత్ముఁ డెందుఁ

దల్లిదండ్రులఁ జిన్నతనమున నెడబాపి

చేర్చె దై వమ్ము వసిష్ఠునండ

నిట్టి పుత్తుఁడు లేమి నిందుమతీదేవి

దుఃఖించు దానికిఁ దుది యెదొ కడె?

యితనికి నై కదా యెంతయేనిఁ దపించె

శివకన్య సురుచిర భవసకామ

య య్యశోకసుందరి భాగ్య మది ఫలింప
నితనితో సంగ మిం కెపు డేనయనగునా?
దత్తుడు వసిష్ఠుఁ డేదారిఁ దలఁచినారో?
యవనికి దివికిఁ బండుగ యనఁగ నదియె.

—౨౦౩

మ. అను పల్కు- ల్విని చిత్రితాంతరుఁ డతం డాచార్యసంప్రార్థితం
బు నివేదించి ఫలాదికం బడిగె దివ్య ల్వల్కు లిట్లాడి శ్రీ
మని యాతండు వచించె వానికిఁ దదాద్యంతంబు నాజ్ఞాపనం
బొనరించెం దరువాతి య క్కభకు నన్యు త్కాను లౌ నౌ ననక.

శా. వీరుం డా నృపసూతి సప్రదర మా విల్లంది మిన్నుంది వి
స్తారోత్సాహత మ్రొక్కె మానితతి కాచార్యుని కాడేవుకు
పోరా వైరి నడంచి పత్నిఁ గొని నమ్మాదంబుతోఁ గన్నయ
వ్వారి నోక మడంగఁ గాంచు మని యవ్వా రెల్ల దీవింపగక.

గీ. పూలవాసలతో దుందుభులు నఱచుచు
వేల్పుగూడెమువా రెల్ల వింటఁ గూడ
వింటి శింజని మొఱయంగ వెడలు రాజ
సుతున కెటు చూచినను శుభసూచకములె.

—౨౦౪

ఉ. ఆక్షణమందు దేవనిచయంబులతో నెదు రై స్ఫురత్సహ
స్రాక్షుఁడు దేవదేవుఁడు నృపాత్మజ! భద్రము నీకు నన్నదీ
యాక్షులసూత కేతనసహస్రమహాశ్వరథంబు నెక్కి వై
రిక్షయ మాచరింపుము పరింపుము కాంత నటంచు నెమ్మితోక.

గీ. అస్త్రశస్త్రంబు లొసఁగి మహర్షిము లటు
తీవించి యాలింగన మొనర్చి దివ్యరథము
నందు నెక్కించె విజగీషు న న్నహుషుని
సారతాపసస్వాశీఃప్రసంగ మొప్ప.

—౨౦౫

గీ. తీవ దివించిన మాదిరి తేరు మెఱయ
నాకనమున వేటొక్క యహస్కరుండు

దోచె నన నొండు క్షణమునఁ ద్రోవఁ గడచి

యాక్రమించె నరాతిపురాంతికమ్ము.

౨౦౯

ఉ. ముందరగా రథోత్తమముమ్రోతకు వీనులు విట్టువీరగ నా

కందువ యిట్టిదంచు శివకన్య మతిం గని రంభ సంప నా

సుందరి యొందవు న్నహుషుఁ జూచి వచించె మహాభుజుండ! నీ

కుం దెలియంగ రానిది యొకొండును లే దయిన న్విసందగున్. ౨౧౦

ఉ. భవ్య! యశోకసుందరి తపస్విని నీకయి తన్వి తన్వి యశా

నవ్యధ నవ్యధాత్రి నెనయంగ నసుందరి యయ్యె మాకు సం

భావ్య భవత్కటాక్షరమ నూలిమి శోక మడంచు నింక నా

స్తవ్య యశోకసుందరియు సాధ్వయు నై యలయించెడి న్నినున్.

ఉ. దత్తవరప్రదత్తుండవు తాదృశరాజకులాభిజాత్య సం

పత్తి వశిష్టభోధకృతమంజుమ మెంతకుఁ జాలి? దిట్టి ని

న్నత్రయశీలలామము స్వయమ్ముగఁ జేరి భజంప నిల్చి స్వా

యత్రత లేమి నీశ! నను నంపెఁ బ్రసత్తి వహింపు మా దెనన్.

క. ఈ హుండుఁడె నీ యర్థము

నా హరిణీదృశ హరించి యపసాపను ద

క్షేహమున బద్ధఁ జేయుట

క్షేహము నెడవెట్టి యిదె మది న్నినుఁ జేర్చెన్.

౨౧౨

కా. ఆ యున్మత్తునిచేతి కందెగద యేమో? యందువా? చాలుఁ బాల్

స్వీయాజకపరిత్యమాణ సతి ధర్మింపగ వాఁ డెవ్వఁ డా

త్మీయం బైన తపంబుపెంపున నరాతి న్నస్తతప్తాత్ము సా

పాయుం జేసిన దీవు వచ్చితివి సర్వం బింక నిర్వృత్తి మా.

౨౧౩

గీ. భాగ్యవంతుండు నతిబలవంతుఁ డైన

యాయుతనయుం డెడల్చు నీ యాయు వనుచుఁ

గోమలి శపించె నతని నా గొడవ నఖండ

వైన నీతోడ మొఱవెట్టు నతిన దలఁచె.

౨౧౪

గీ. స్మరుండు హుండుండు నిద్దఱు శాత్రవు లిన
తనయ! నీ దేవి దుఃఖభాజన మొనర్చి
రాదిముండు మిత్రుఁ డా నంతిమారి మాటి
మనఁగి నీ వేచి కై దండ యొసఁగితేని.

— ౨౧౬

క. నినుఁ గానఁగోరు నెచ్చెలి
కనువిం దవు విందు గుడిచి ఘనవాహనశ
త్రునిఁ బారిగొనఁగా బిమ్మటఁ
జనెదవు రావయ్య యిపుడు సతి నెలయుిపఁ.

— ౨౧౭

ఆ. అనుడు రంభతోడ నవు నింత యెఱుంగుదు
నరి వధించి దయిత నరయవత్తు
ప్రాణనదృశ యంటి నని చెప్పి బుజ్జవిం
పు మని పంచి శంఖ మమితుఁ డొత్తె.

— ౨౧౮

ఉ. తన్ని నదమ్మునం గలఁగె దానవహుండుమహోదయాతినం
పన్నగరమ్ము సర్వము విపన్నదవీయుండు వాని యంతరం
బన్న విశేష మున్నదె? మహాఁబుధివర్గ మనర్గళక్రమా
భ్యున్నతి నట్లు గా నపుడ పుచ్చె స్వదూతు నిమిత్త మారయఁ.

ఉ. దూతుండు వోయి వచ్చి తనతో దనుజు ల్దితిజు ల్పరిభ్రమ
చ్చేతను లై యిదే మని వచింపు మరం బని సంచలింప నా
యాతుఁ డరాతి వీఁ డిపు డహ మ్మని ని న్నెదిరింపనయ్యె స
య్యా! తఱితోడ సన్నహన మంచిత మా నటు లీవుఁ బో నపుఁ.

క. అనవుడు నెవఁ డా శాత్రవుఁ ?

డను వెయ్యది? యెచటినుండి యాగతుఁ డయ్యెన్ ?

ఘనవై రకారణం బెది?

యని యడిగెడు నసురవరున కను గి ట్లనియెఁ.

— ౨౧౯

సీ. పుట్టక పుట్టక పుట్టినాడట గోచి

మొల్లత్రాఁ డెఱుంగని మునివరమునఁ

దల్లిగర్భమునుండి ధరఁ బడెనో? లేదో?

చిక్కె నొంటనివాని చేతికి నట

యెటో? తప్పిచనెనట యింతవాఁ డౌట య

రుంధతీదయితు కారుణ్యమయఁట

యంతకు నంత లై యరి లెక్కఁ గొనఁ డట

యాయువుకొడుకు దీర్ఘాయువు నట

నహుషనాముఁ డంట నముచిద్విషుం డంపె

నంట స్వందనంబు నఖిల మిచ్చి

పొడుచుప్రొద్దుఁ దేజమునఁ జిన్నఁ జేసి వాఁ

డున్నవాఁడు దుస్సహం డొరులకు.

— ౨౨౨

మ. అనుమాట ల్విని గుండె జల్లు మన నన్నా! తప్పెనే? దైవ మి
ట్లని పిల్చె న్వనఁ బత్ని దాని నుడి నాహవ్యనించె దానికా స్వసూ
దుని దోహటుఁడు గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి యడిగెకా దూషించి యానాటి భా
లుని వృత్తాంత మదృష్టఁ డయ్యె నతఁ డాలో నంచు వా రాడినకా.

శా. ఇం కేమీ? ప్రతికూలదైవ మిది యె క్లేఁ ద్రోవఁగా నేర్తు ని
శ్వంకాతంకతఁ బోర మాగ్నోని రిపుకా జంకింతుఁ దేజోయశోఽ
నంకంబు ల్సమకూరు దానభయ మేలా? చావకే యుందురే?
కంకాశంబు ధరించువార తెవరుకా గా ని మ్మటం చుగ్రుఁ డై.

శా. లేదే? యింకొకదారి దీని కనుచుకా లీలావతీమంత్రివా
రాదు ల్వలైడు పల్కులం దెగడి నిర్భాతుండు నన్నుఁ డై
యా దుర్వారదురంతశాత్రవసముద్రాభిద్రుతుం డయ్యె మ
ర్యాద ల్దప్పు పయోధులా? యనఁగ సైన్యంబు ల్దనుం జుట్టి రాకా.

ఉ. దుస్సహం డైన శాత్రవు నెదుగొని తీరిన దింక సీకు నా
యు స్సని న న్ననిం గెలిచెనో? నరడింభక! నాలి చేతి హు
మ్మ స్సని యెన్నరాని యిషుమార్గణము ల్గురియించి మించు రం
హస్సన సైన్యము ల్మీవుల నా సురసూదనుఁ డేపుమీఱినకా.

మ. గదలుం గుత్తులు సత్తులు న్ముసలముల్ ఖడ్గాలు గొడ్డళ్లు మే
 ల్బ్రదరంబు ల్పరిఘంబులు న్నిలలు శూలంబు ల్భువ్రకంబు లె
 య్యది యెవ్వనికిఁ జేతి కందె నదియే యు య్యందఱుఁ అన్వి రు
 న్నదు లై రక్కసు లొక్క లత్యమున భూనాథాత్మసంజాతుపైన్.

ఉ. ఆయువు బిడ్డఁ డన్యుల పరాక్రమముం గని చాప మెత్తె నిం
 ద్రాయుధసోదర మ్మొక శర మ్మరివోసెను టాంకరించె సం
 స్థాయదదస్వసంబునకె చచ్చిరి నొచ్చిరి విచ్చి రుచ్చల
 త్కాయు లొగిం బలాయితలు దారితిబిత్తులు నైరి శాత్రవుల్.

గీ. ఆహవం బొనరించిర యందుఁ గొంద
 అధికధీరత హుండవీరానుచరులు
 సభమున విమానములనుండి నాకులు గని
 రొకని కిందఱతోడి యాయోధనంబు.

౨౨౯

సీ. మూడు గూడము లొంట ముట్టించె ముక్కంటి
 యానాటి మంట చల్లారకుండె
 దత్తోధ్వరమ్ము బ్రధ్వంసమ్ము గావించు
 వీరభద్రు మొగానఁ జెచ్చుపెరిగె
 బరమేశ్వరుండు శంబరవైరి నేర్చుట
 కల్లార్చు కనుదమ్మి నారితేతె
 రాజులఁ జెండు భార్గవు పరశ్వధధార
 మచ్చిక గ్రోతికొమ్మచ్చు లాడె

నదె ప్రతాపాగ్ని యన్న పే రవధరించి
 దత్తువరము వశిష్ఠ ప్రసత్తిఁ గొన్న
 నహఁషుఁ జేకొని నేడు దానవకులముల
 నీరునేయుచుఁ గవిసిన దాట దింక.

౨౩౦

మ. అని దేవాంగన లాడు మాటలకు నీ రై పోవఁ జిత్తాబ్జ మా
 తని విక్రాంతి ప్రభావశౌర్యములు సందర్శించి హుండనుదం

డనివార్యక్రథం బంచి గ్రుడ్లుజీమి నా యగ్రంబునక నిల్వ మి
ష్ట నినుం బుత్తు యమాలయంబునకు మర్త్యాపత్యమా! యం చనెకా.

చ. నిలిచితి నొంటి యుద్ధధరణికి నినుం జంపనె వచ్చినాడొ బో
గల నెటు పాపచేతను నగల్పక పాఱకు మంత కంచు ను
ద్భులఁ డల రాజసూతి విలు బాణములుం గొని సారథీ! యనం
గలన నొనర్చె హుండసముఖంబు రథం బతఁ డొక్క మాత్రలోకా.

గీ. అతిపతాకాధ్య మైన రథాంతరమున
శత్రుము ధరించి నిలిచి రాజప్రసవము
వొలిచె గగనస్థుఁ డవు రవి కలిమి నులిమి
హుండుఁ డాతని నమయింప నొనరి నిలిచె. ౨౩౩

ఉ. మాయకు మాయ మాట కొక మాటయు నేటున కేటు గాఁగ ను
న్మాయలు వోరి రిద్దు రల మానషదానవవీరపుంగవుల్
వాయక యట్టిటు ల్లోలఁగఁబాఱక పాఱక మంత్రతంత్రసో
పాయవివర్తనంబు లనపాయము లై మది కూపు రెచ్చినకా. ౨౩౪

ఉ. జన్యము జన్యమా? వివిధశస్త్రము లస్త్రము లెత్తి యెత్తి య
న్యోన్యజిహ్వాంసఁ గొట్టుకొను నాతని యీతని యోట గెల్పు సా
మాన్యము లోట నిర్ణయముమార్గము దోఁపమి వేల్పుసాములే
దైన్యము మోములం దెనయ దారితమానను లై రదార్థ్యతకా.

గీ. గర్జమానుఁ డౌ దానవు కడిమి కులికి
మునుల దఱిమిరి సందేశమున కమరులు
వాయుభూతులు వార ల వ్వార్త చెవులఁ
జొనుప జనపతిసుతం డుద్బుజుండు పెరిగి. ౨౩౬

క. వందనములు వొనరించెక
బృందారకవరుల కెల్ల విచ్చేయు మటం
చుం దలఁచె నెడఁద బ్రహ్మను
తుం దత్పరత స్థురుక సుదుస్సహుఁ డయ్యెకా. ౨౩౭

గీ. అర్ధచంద్రాకృతిశరంబు లప్పు డెత్తెఁ
దూణముననుండి రెండును దొడిగె వింట
నొక్కసారిగ మంత్రించె ను క్కెసంగఁ
జూచెఁ జూడెడు విధమున సురవిమతుని.

౨౩౮

క. తెగయంద వానిఁ దునుముఁగ
నగవైరివిరోధి చూచె నాతురుఁ డై యి
ర్తిగ తూపు లనిచె ని ప్పని
యగునా? మనవలన ననుచు నవియె యడంగె.

౨౩౯

గీ. నవలంపు రెం డరనెల తూపు లహతరయము
లగుచుఁ బరతెంచి తెంచె నయ్యసుర దేవు
సామ్రాజ్యకరము సవ్యము సచాప
మరయుచుండంగ నింకేమి యనఁగఁ గలము?

౨౪౦

చ. అవి దునియంగఁ గ్రమ్ముకొను సప్రపరంపరఁ దోగు మేను ప
ల్లవితరసాలజాలకవలాశనమంబుగ న ప్పలాశియుం
బవి సవి బెట్టు గొట్టుకొను ధ్వానము నూన మొనర్చు నుచ్చల
ద్రవణముతో నరేంద్రజని గ్రస్తుమనన్మత. నాక్రమించినన్.

౨౪౧

ఉ. కోపము రూపుతో నెదురుకొన్నదియో? యన ధావమానుఁ డౌ
నా పరమారిఁ గన్గొనుట కామరవర్గమె కాకపోయె న
బ్ధోపని తెప్పలే కనుల నోరలువారఁగ జచ్చెఁ జచ్చె న
య్యో పృథివీంద్రసూతి యని యూర్చుచు నార్చుచు నుండి రెల్లరున్.

ఉ. అమ్మెయి దుర్నివారుఁ డయి యాఁకఁగొనం గను దేవవైరి ధై
ర్యమ్మునఁ జీరికిం గొనక యైంద్రి నిలేంద్రకుమారుఁ డెత్తె వే
గమ్మున గాలి సారమున గ్రావవరమ్మును వై ద్యుతాగ్నిఁ దే
జమ్మున లెక్కకుం గొనని శక్తి సులత్యము సేసె శాత్రవున్.

౨౪౩

మ. బలవంతుం డటు లార్చుచు స్విసరి వైవం బొలు నా సత్తి యు
జ్జ్వలతం గన్నులు మ్రోతలం జెవు లపాస్తప్రాయము ల్గా వెనన్.

వలమానుం డవు లోకకంటకు మహావడుంబునం జొచ్చి ర
క్షలనత్సావ్యకృతి వీవున స్వేడలి పోఁగాఁ బోయె దైవాధృతుల్. ౨౪౪

౩. శక్తిఁ జూచి యవియె సడలిపోయెనో? ముందు

సంగ్రహించుకొనియె శక్తి చనెనో?

యెట్లు లైన నేమి? యెడఁగె దత్తాత్రుము

లచల నొడలు వడియె నచల మనఁగ.

౨౪౫

౪. అది గని శోకమెక్కఁ జని రాసురవర్గమువారు శైలదు

ర్గదురవసానకాననసరస్వరసాతలనీమ లాముకో

నది గని తోష మెక్కఁ గని రా సురవర్గమువారు శైలదు

ర్గదురవసానకాననసరస్వరసాతలనీమల స్విడఁ.

౨౪౬

౫. అట్టి పండువ తమ కమరఁజేసిన వీరు

నహుషు ముంచి తేల్చినారు సురలు

నందనంబునందు నందంబు చందంబు

వెలయ నపుడ విరియు విరుల సురలు.

౨౪౭

నీ. నోములు నోచిన రామణీయకనీమ

దరిసె నశోకసుందరి తఱిఁ యని

రంభతో హర్ష సంరంభాకృతిఁ గనంగ

నై పవిత్రచరిత్ర యా నహుషుని

సూర్యసంనిభు సతిశూరు నృపాలనం

దనుఁ దపస్విని ప్రీతి వినుతుఁ జేసి

మునుపటి విప్రసంభమున సిగ్గుఁ దగ్గించి

ప్రాప్తకాలం బెంచి పలికె నబల

వీర! నేను నీకు విధివిహితం బత్ని

నమర నుద్వహింపు మమరదత్తఁ

దప మొనర్చుచున్న దాన నీయెడఁ బతి

ధర్మ మిచ్చు గొలిపి దారితారి!

౨౪౮

క. ఎన్నఁడు నన్నె మృణుఁగని

యన్నయమున నిన్నె తలఁచు నాత్మకృతం బా.

పున్నెమ్మునఁ జెందితి నీ

పున్నె మ్మిక దీని నెల్లు ప్రోచెదా? యనుడున్.

౨౪౯

చ. నియతముగా మదర్థ మవనిన్ శుభమూర్తి! తపించుచుంటివే

ని యతమనుండు మద్దురుఁడు నిన్నును నన్ను నెఱింగి కూర్చు నం

చయమహితుండు వోయె నల యంగద రంభను గొంచు నేకని

శ్చయమున న వ్యసిష్ఠునుటజంబునకుం బురుహూతుతేరితోన్.

క. తానును వారలు భక్తి న

తాననులై మ్రొక్కి నిలువ నందఱఁ దగ న

హ్మానియు దీవించెను త

ద్దానవధవిధ మతండు తన గురున కన్.

౨౫౦

ఉ. పాపుఁడు రూపుమాసె దన వాని పరాక్రమ మాక్రమించె దోష్ట

భూపరభాగభోగ మని భూసురవర్మఁడు హృష్టరోముఁ డై

తొప్పతివంశవర్ధనునిఁ గొగిటు జేర్చి స్వశిష్యుఁ డంచు ని

క్షేప మొనర్చె కల్యణిజగీర్విషయాతిశయప్రియాళిన్.

౨౫౧

ఉ. వారము లగ్నమున్ దిధి శుభంబు భ మెంచి యరుంధతీప్రియుం

డారసి బ్రహ్మవాదు లగునట్టి ముసీంద్రులఁ జేర్చి కూర్చె న

వ్వారి వివాహమంగళ మవారిగ వారికిఁ దోడుసూపె నా

సౌరసమాజ మ మృహ మసామ్య మన న్నెలసెం ద్రిలోకిన్.

ఉ. అన్నెఱిఁ గొన్నినాళ్లు సన నా ముని రాజకుమారుఁ బిల్చి మా

యన్న! సురేంద్రుల స్మనుల హర్షపయోనిధి ముంచి తీపు నీ

చిన్నతనంపు వన్నెలకుఁ జిన్నెలకుం గుఱిసేసి డైవ మ

న్ను యిదంవిధంబు దగదా? యిఁకనేఁ దలిదండ్రులం గన్.

గీ. పుట్టి యగపడకుండిన పుత్రుఁ డిపుడు

పండితుండును వీరు డై పత్నిని గొని

వచ్చుచున్నాఁ డటన్న న వ్వారి పొంగు

వార్ధులై పాటదే? యట్టిపనినిఁ గన్ము.

౨౫౫

క. అని బ్రహ్మసూనుఁ డనిచినఁ

బ్రహ్మములు గూర్చి తాను బట్నియు నొచ్చా

ర్కుని విడలేక విడిచి చనె

ననూన మ య్యింద్రధమునం దమరి వెనక.

౨౫౬

గీ. తేరి వేగంబునం బోవు ధీరు నెదురు

కొనియె జననీజనకులఁ గన్గొను నరుసము

తదుభయరయమ్ము లటు లాగఁ దా వెనుఁబడె

గురువియోగచింతాభరాధరయయుక్తి.

౨౫౭

క. ఈలో నచ్చర మేనక

వేలుపు లంపంగ వచ్చి వివరించె సతిక

శీలవతి నిందుమతిఁ గని

బాలుని వృత్తాంత మెల్లఁ బరిపాటిమెయిక.

౨౫౮

ఉ. దానవు హుండుఁ జంపి ముదితా! నహుషుం డన నీ కొమారుఁ డిం

ద్రానుజవిక్రమక్రముఁ డనంగరతి స్సతిఁ గొంచు వచ్చెడుక

మానుము శోక మింకిట సుమాళము మీఱ నశోకసుందరిక

మానినిఁ గోడలిం గొడుకు మాలిమిఁ గైకొనుమా వరాననా!

గీ. అనుచు నేమేమె మేనక యనుచునుండ

హర్ష పారిష్టవవిలోచనాబ్జ యగుచు

నంతవట్టు వచించె ప్రాణాధినాథు

నకుఁ బ్రియంవదఁ గాన్పించి నహుషమాత.

౨౬౦

గీ. తనదు మెడ నున్న చివ్యరత్నమయ మైన

హార మెడలించి యిచ్చె నా క్షౌరమణుడు

దేని నద్దాని మేనకాదేవి కిచ్చి

యధిపు దేవేరి కృతఃత్య మై దలిచ్చె.

౨౬౧

ఉ. అపుడు ప్రసన్నచిత్తుఁ డయి యాయున్వహాలుఁ డనె న్వధూటి! న
త్యపుస్పతి యింత నారదమహాముని చెప్పఁడె నాఁడు సంస్మృతం
బిపు డది యయ్యెడున్ మది మహీసురదేవుఁడు దత్తదేవు నె
య్యపు వరదాన మె య్యనువు నంది రహించెడు నిట్లుకానిచో?

శా. శుశూషావిధి కిచ్చ మెచ్చి యొసఁగెన్ శూరున్ బ్రజాపాలుఁ బు
త్రశ్రేష్ఠు న్నకలానురానుహరణోదారప్రభాపు న్నమ
స్త్రశ్రేయఃఖని వైష్ణవాంశధరు దత్తాత్రేయదేవుండు ది
వ్యశ్రీతుండు జనార్దనుండె విత యానా? తత్ప్రదత్తార్థముల్? ౨౬౩

మ. అని సోత్సాహత నందనాగమనభవ్యం బూర రాష్ట్రంబునం.
దును జాటంబనిచెన్ బ్రహ్మమున నెదున్ వాద్యఘోషంబు లెం
దును నానాముఖదేవతార్చనము లెదున్ విప్రపుణ్యహవా
చనమాంగల్యవిధానము ల్పాలించె విస్తారంబు లై యయ్యెడన్.

గీ. అత్రి కని పెట్టి నట్టి దేవాదిదేవు
శోకములఁ బుచ్చి నరులకు శుభము లిచ్చు
నుత్తమోత్తము సర్వగుణోపపన్ను
నాశ్రయింతు నానందయథార్థరూపు. ౨౬౪

మ. అని తద్ధ్యాననిబద్ధబుద్ధి యయి రా జ్జుండఁగా నిండు స్వం
దనమందుం దన పత్ని గొల్వ సురవాద్యధ్వానసంపత్తితో
ఘనరంభాదివిలాసవత్సభినయోద్ధానప్రబంధాభితో
జననేత్రోత్సవకారి యై నృపతిసంజాతుండు రా నై వెనక్. ౨౬౫

ఉ. తల్లికిఁ దండ్రుకిన్ స్నుషయు దాను నమన్మృతు లాచరించె నా
తల్లియుఁ దండ్రుయుం గొడుకుఁ దత్పతి దీవన లొప్ప నేత్రహ
ర్షోల్లసితాశ్రులం దడిపి రొయ్యనఁ గాఁగిటఁ జేర్చి రాచితిం
జెల్లె సమాగమక్రమము సిందులు ద్రొక్కిరి తృప్తితో నరుల్.

ఉ. వేనుడ! వింటె? యత్రిసుతవిశ్రుతదానము న వ్వసివృత్త
స్మానివిధానమున్ హరి ప్రమాణము ధర్మము భానముం గథా

సూనరసప్రధానము మహోదయసాధన నిాస్పితార్థవి
 (గోణన మొప్పుచు) మఱి బ్రహ్మము నేయుము పోయివచ్చెనఁ.

క. అని భ్యాసగోచరుం డవు

జనార్దను ననుగ్రహంబు సం స్థనమున న
 ముని చనియె నేను వచ్చితి
 ననంతక ర్తవ్యసంమదాత్మాత్మండ నై .

౨౧౯

క. అనుచుఁ గపింజలు నొడివిన

యనూనచారిత్రమునకు నల గుంజలుండుక
 దనయులు నలరిరి వానిం
 గొనియాడిరి విష్ణునిఁ గనుఁగొను పున్నెముఱోక.

౨౨౦

ఆ. వేదధర్మదీపకోదారసంవాద

భంగి యిట్టి దనుచుఁ బలుకు సూతుఁ
 ద్రికరణములఁ గొలిచి దీవించి భావించి
 మునులు పై విధాన మను మమటయు.

౨౨౧

శా. లీలాన్వీకృతశూల! భూమిరథ! వ్యాలీవ్యాలకాలంకృతీ!

భాలప్రేక్షణశీతస్మర! సురప్రత్యర్థినిర్భ ర్తనా!

హాలాహాలహాలానుపానవిహితాహారా! హరా! చంద్రపు

ర్యాలంబా! మహితాస్మదర్పితసపర్యాతర్పితాభ్యంతరా!

౨౨౨

క. కారణకారణకారణ! కారణనిగృహీతవినుతకరణ! మఖకృతా

కారణ! సృష్టిసితిలయకారణవిగృహీతనై కకరణావరణ!

౨౨౩

మాలిని. మహితసుకృతచర్యామధ్యలోకానుబద్ధా!

మహానిచయవిధితామధ్య దేశస్థ! సద్ధా

మహతదురితచందోల్మధ్యరత్నాయితశ్రీ!

మహదనుగతతత్తామధ్యభాస్వత్స్వయంశ్రీ!

౨౨౪

సీ. ఆంధ్రేల రామకథామృతమ్మున నింపె

వేంకటప్ప కవి సంవిత్పరుండు

హనుమాంబ పేరి మహాసాధ్వి పత్నిగా
 ననుఁ గనెఁ దనయు విత్తనయుఁ జేసె
 నాశ్రేయగోత్రుండ నాఖ్యఁ దాడేపల్లి
 రాఘవ పూర్వ నారాయణుండ
 శ్రీదేవి దయితగా శ్రీవిద్య సేవించు
 బహిరంతరర్చానుభవ మఖములఁ

ద్వత్ప్రసాదిత వాచా ప్రవాహచితము
 దత్తభాగవతాఖ్య పాదపమునందు
 నిందుపురనాథ! లింగోద్భవేశ! యిదుగో
 దశమ కుసుమగుచ్ఛము కేలఁ దాల్పు మభవ!

—౨౭౫

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

శ్రీ దత్త భాగవతము

ఏకాదశగుచ్ఛము

క. శ్రీమద్ధర్మాధర్మప్రామాణ్యపరానుగుణ్యఫలదానచణ
స్వామిత్యాపితకృత్యా ! నామనుహితచందవోలునగరాత్రత్యా !

ఆ. అవధరింపు మడిగె నాచార్యు ననుగతుఁ
డనఘ ! దత్తదేవుఁ డనుసృతులకు
జ్ఞాన మొండె నొడివెనా ? నయ మెంచి వ
ర్ణించెనా ? స్వధర్మనిర్ణయములు.

క. వర్ణాశ్రమధర్మము లను
వర్ణితములు సద్వృత్తములు వైదికకర్మా
కర్ణనములు తద్విహితవి
నిర్ణయములు కలిగినన్ మునీ! యను మనుచున్.

చ. అది విని వేదధర్ముఁడు మహానియతీ! విను వత్స! తెల్పెదన్
విదితుఁడు మేరుశృంగమున విష్ణువిచారపరాయణుండు నా
రదుఁడు సనత్కుమారముని ప్రశ్నము సోత్తర మాచరించె ద
త్తదివిజవంద్యయోగిగదితం బిది యంచు సమంచితాదృఢిన్.

ఏకాదశీ వ్రతము

క. అడిగితేవి చిత్రచిత్రము
లుడుగక నొడివితీ వ్రతాదు లొయ్యన నిదియుం
బుడములు. మాటఁ బ్రసిద్ధం
బడఁచుం బాపాళి విను మహావ్రత మార్యా !

సీ. ఏకాదశీవ్రతం బెవ రెటుంగరు? దీని

నెఱిగియుఁ బ్రాల్మలుట విచిత్ర
మఘములు కృతము లాయతి కడ్డపడు నెట్లుఁ

దెఱవి నేసికొన యత్నింపవలయు
విష్ణుసంప్రీతి కీ విధము మించిన పని

లేదు వ్యయం బందు లేదు తలఁప
నారోగ్యశాఖవా రాదరింతురు దీని

నొకపనితో ఫలయుగ మమరెడు

నాల్గు భుక్తులు సాలించెనా? శ్రమపడి

నాల్గుపురుషార్థములు గల్గు నరుఁ డమరుఁడె

యద్విజులు ద్విజు లాం డ్రని యను విభేద

మరయరా దర్హు లంద టీ యర్థమునకు.

౬

ఉ. పాతకి కానినాఁ డుభయపక్షములకా హరివాసరంబుల

న్వాతికి నాతికి మొగమువాచినరీతిఁ జరింపఁబోఁడు నాఁ

డాతతదుష్కృతప్రతతు లన్నము తెన్నున సంవసించుఁ ది

న్నాతనిఁ బట్టువట్టి తిను నజ్ఞుఁడు గానఁడు దన్మహాత్మ్యముక.

౭

గీ. బ్రహ్మహత్యాద్యఘంబులఁ బాపవచ్చు

నతిఘనములఁ బ్రాయశ్చిత్త మాచరించి

తెలివి మాలి యేకాదశిఁ దిన్నవాని

కన్నఁటికిని నిష్కృతి మాట యెత్తరాద.

౮

క. ఏనము లాగము లుహము

లేనెఱి నొనరించెనేని నేకాదశినాఁ

డే నరుఁడు బుద్ధి వెట్టఁడో

బోనముపై? నతఁడు విష్ణుపురమున కరుగుక.

౯

క. బారసి విష్ణుప్రియకరి

యూరాధింపంగ డాని యమదినమున సం

సారచ్చేదముఁ గోరెడు

వార లుపవసిత్రు నాఁటి పారణవిధికిఁ.

౧౦

గీ. కాంక్ష హరి సంస్మరించు చేకాదశిఁ దిధి

రెండుపూట లెదియుఁ దినకుండువారి

కిటు నటు దినంబులందును నేకభుక్తి

వలయు నిశలందు మఱి తినవలన దందు.

౧౧

ఉ. ప్రొద్దున లేచి స్నానవిధిపూర్వముగా భగవంతు విష్ణు సం
పద్దయితో న్నమర్చితో విభాస్వరుఁ గూర్చి యమర్చి తాను నా
యొద్దనె పండియుం దశమి నోరిమిఁ బుచ్చి తదంతవేళ వే
నిద్దుర లేచి తామరసనేత్రు యజంపవలెక యథాస్థితిఁ.

౧౨

క. సుమగుచ్ఛాదుల మాధవు

సమర్చ పవ లెల్లఁ గూర్చి సాయంవేలక

సుమతి నొనరించు నాహ్నిక

మమదుం జాగర మొనర్ప నాకల్యంబుక.

౧౩

ఉ. జాగరలక్షణమ్ము విను స్వామికిఁ బ్రీతికరమ్ము సుమ్ము త
ద్యోగము గీతవాద్యనృతిధోరణులో? శ్రుతిపాఠమో? పురా
ణాగమసద్విచారమో? మహాజనసంగతి నిర్వహించుచుం
ద్యాగము సత్య మింద్రియజయం బొలయంగ వినిద్రుఁ డాటయె, ౧౪

నీ. వాఙ్మనోబుద్ధిప్రవ ర్తనమ్ముల నాఁగి

గోవిందుఁ గీర్తింపఁ గుదిరెనేని

లేమి నుపవసించు నామెయికన్నను

దన కుండి తినకుండు టానరెనేని

నూరక నిదుర వాయుటకన్న సజ్జన

గోష్ఠి జాగర మొనగూడెనేని

పరదినంబునఁ జేయు పారణ కెవ్వఁడో

కాక సద్విప్రుండు కలిగెనేని

ఏమి కావలె ముక్తికి నింతకన్నఁ

గంకణము గట్టుకొన్న దేకాదశి. తిథి

కలిమిలేముల నటు వెట్టి గట్టిభక్తి

ముం దడుగు వేయు వానిదే పున్నె మెన్న.

౧౫

ఉ. లేని యతండు భక్తఁ గబళింపక కూర్చిడకుండె నెల్లా ? యం

చా నయ మెంచి తాను గలయాతండుఁ గూడఁ జరింపరాదు వి

త్తానుగుణంబు వైభవ ముదారము గా హరివాసరంబులఁ

దానము జాగరంబు మఱునాట ద్విజార్చన మాచరింప నా.

౧౬

గీ. కఱచెనో యేమొ? కలికాలకాలనర్ప

మధనుడేని గుడు పుడిగి యాప్రభాత

మస్తనిద్రత హరిత త్వ మరయరాదె ?

హరి! హరి! యనరాదె? తా నజ్ఞుడైన.

౧౭

ఉ. అదర మొప్ప జాగరము నయ్యుపవాస మొనర్పఁ డెవ్వఁ డే

కాదశి వచ్చి పోవఁ గలికాలమునం గనుచు నివన్మఁ డా

పేదకుఁ దక్కు నేనిధి? యుపేక్షకుఁ డధ్రువజీవి నమ్మకం

దేది ? పునస్తదాగమన మీతండు గాంచు నటంచు నెంచఁగఁ.

౧౮

క. యమతిథిఁ బంచామృతముల

రమారమణు జలక మార్చి రాజితగోక్షీ

రములఁ హరిదినమున హరి

సముత్తి తునిఁ జేయ నతని సాహస్య మపుఁ.

౧౯

సీ. అడుగడుగునఁ బున్నె మార్జించు నూర్జితం

డా నాడు దేవాలయమున కరిగి

నిమిషనిమిషమున కమితమ్ము ముడుచు శ

మ్మా నాడు జాగర మ్మాచరించి

పదపదమ్మునఁ బరపదము సంభావించు

నా నాడు శ్రుతిపురాణార్థము విని

సత్క్రియ సత్క్రియ సంతరించు బరార్థ
 మానాడు మాధవు సర్చుగూర్చి
 నాటి యుపవాసమును మఱునాటి పార
 గాదివిధి పూర్వదినకృత మట్టు లుంచి
 యుండ దా నాటి కే నాటి కుపమ యనుచు
 నూరకే పోవు గనుమూసి యుండ నింత.

౨౦

క. జ్ఞానాభావాంధతమన

భాసరహితుడైన నాడు వ్రతమున దీనక
 బూనికఁ బ్రసాద మొలయుక
 జ్ఞాన మొనఁగి మనువు మీశ! నన్నవలయుక.

౨౧

ఉ. విన్నవ మి న్నెరిం జలిపి విష్ణుపరాయణుడై దినానిశం
 బున్నియతి నృజించి వ్రతి ప్రొద్దున ద్వాదశినాడు స్నాతుడై
 జన్నము లైదు గూర్చి ద్విజజాతి సదక్షిణభోజనాదులక
 సన్నతులక యజించి యశనంబుఁ దినుం దరువాత మోనియై.

౨౨

క. పున్నె మ్మేకాదశి వ్రత

మి న్నయమున నియతిఁ జేయు నెవ్వడు వాఁడే
 గున్నిరతిశయము వైష్ణవ
 ము న్నుగరముఁ జొరఁగఁ దిరుగఁబోఁ డెన్నుండుక.

౨౩

సీ. వృషలుల వేదవిద్యేషుల వృషలీప

తులఁ గుండగోలకాదుల శ్వపచులఁ
 గవిగాయకనటప్రకాండుల వెకలుల

నమరధరామరాద్యపలపనుల

శాస్త్రతోఽయాజ్యయాజకుల బరాన్నప

రాంగనాలోలహృద్వ్యాప్యతులను

వైద్యదేవలకుల వ్రతవివర్జితుల ని

వ్వారి యన్నము దిన్న చాపపరులఁ

జూడరాదు మాట లాడరా దర్పించ
రా దటంచు వేఱ యూది పలుక
నేల? యిట్టి నియమి యేకాదశీవరి
సిద్ధి నుపవసించి చెందు నెందు.

౨౪

క. గంగ సరి తీర్థవరము ర

భాంగధరుని బోలు వేలు పమ్మకు నెన గా
భంగపడని గురు వనశన
ముంగడచిన తపము నా స్తి ముల్లోకములక.

౨౫

గీ. అందు నేకాదశీదివసానశనము

ద్వాదశీపారణను బోలు వ్రతము లేమి
కుపమ సెప్పెద సర్మద యొడ్డున ముని
గణముతో సంవసించె న గ్గాలవుండు.

౨౬

భ ద్ర శీ లు ని చ రి త్ర ము

చ. అతనికి భద్రశీలుఁ డను నట్టి కుమారకుఁ డుండె వాఁడు చి

న్నతనపు టాటపాటల ననారత మచ్యుల జోలి లేక య
చ్యుతుప్రతిమకొమ్మదాకృతముఁజూచుచు మ్రొక్కుచుఁబూజనేయుచుకొ
నుతు లొనరించుచుం దన కను లొగ్గుడక వెడఁ జొక్కుచుండఁగక.

గీ. గాలవుండు వాని తత్త్వంబు గాన వచ్చె

నతఁడు లోకంబులకు స్వస్తి యగుత మనుచు
నా తుణమ్మ యేకాదశి యని తలంచి
విష్ణునకు వంచెఁ దల బ్రభవిష్ణున కొగి.

౨౭

చ. సుచరితుఁ డైన సూను నల సూన్యతన ర్తన మాదరించి సం

ప్రచితతనూరుహంగుఁ డయి బాలుఁ గరంబుల నెత్తి యాడి హృ
ద్వచనము లెంచరాని సుఖవర్షము వర్ష వచించె గాలవుం
డుచితము త్వచ్చరిత్ర విది యోగుల కబ్బిదురా కుమారకా!

౨౮

- ఆ. చెంది నిన్ను భద్రశీలాఖ్య నినుఁ దన్ను
 సఫలజనులఁ జేయు జాడ కయ్యె
 నన్ను మనిచితివిర నా తండ్రి! నీ యుద్ధ
 వమునఁ బున్నె మసము సమరఁ జేసి. 30
- క. హరిపూజ భూతహితరతి
 హరివారప్రతమున భువనానుగ్రహత
 త్వరతఁ శాంతి విరక్తిం
 గర మరుదుగఁ జొచ్చి నిలిచె గా మతి. తనయా! 31
- గీ. ద్వంద్వములు సెంద వెటు మమత్వంబు వాసె
 నన్నిట హరిం దలంచెద వవితరముగ
 నినువు వయసున నెటు లబ్బె నీకు నిష్ఠ
 యనుభవము సెప్పరా యని యడుగుటయును. 32
- క. జాతిస్మరజని నగుటకా
 భాతం బైన దిపుడు యమపరిభాషిత మా
 నీతి నిటు లైతి నా యను
 భూతి యిదంవిధ మటన్నఁ బురుషస్మయఁ జై. 33
- ఉ. ఎవ్వఁడ వీవు పూర్వ మెపు డే మనినాఁడు యముండు నీకొ? యిం
 కెవ్వనికో? ప్రసంగ మది యెట్టిదో? హేతువు యాద్భుతంబో? నీ
 క వివరయంబు జ్ఞప్తి కెటు లబ్బెనొ యి బ్భవమందుఁ దెల్పరా
 దివ్యబడె న్మనంబు త్వదతిష్ఠతి నం చన సూనుఁ డి ట్లనెక. 34
- సీ. తండ్రి! తపోధనా! ధర్మకీర్తి యనంగ
 రాజమాశంబున రాజు నైతి
 నావేళ శాసించె ననఘ! దత్తాత్రేయ
 దేవుండె ధర్మసం దేహ మెడలఁ
 బాలించితిం బేర్చి వసుధాతల మ్మెల్లఁ
 దొమ్మిదివేలు వర్షముల్ లోలి

ధర్మోత్తరంబు లధర్మంబులుం గూడఁ

జేయుంగఁబడిన ఏ చేత నపుడు

లచ్చి నెత్తికి నెక్కె దల్లాభజనిత

మదము నేయించె నిడ సధర్మప్రకరము

మున్ను కృతములు బహులము ల్పున్నెము లవి

నేటి పాపండనంగతి నీటఁ గలిసె.

37

క. వేదవిరోధుల మతత

ద్వాదవిబోధములు మతికిఁ బట్టినకొలది

వై దికమార్గము వదలితి

నే దే వంక యిడి మఖము వెడలిచితిఁ గడు.

38

ఆ. నన్నుఁ జూచి చేసినా రధర్మంబులు

ప్రజలు దాన భాగభాగి నై తి

నవియు నివియుఁ బెరిగె వ్యసనాభిరతులతో

నంత మెఱుకపడనియంత లయ్యె.

32

చ. ఒకపుడు వేటబాటఁ గొని యొక్క మహాటవిఁ జొచ్చి సై నిక

ప్రకరము మాటువడ్డ మృగవర్గము ప్రచ్ఛుమఁ బోయి పోయి తి

గ్మకిరణు వేడి వాడి తురగమ్ము బలమ్మున సర్మదార్పురో

దకమునఁ జేరి యెట్లెటులొ? సన్నన మొనర్చితిఁ బేర్చు నాకట.

గీ. ఎన్ని జలములు త్రావిన నేమి ఫలము

తీఱ దాకలి డప్పియుఁ దీఱ దట్టె

సై న్యమా? చేరరాదు తుత్తాముడ నగు

నాకు నేకాకి కందుఁ గన్నా కెనాఁడు?

39

ఉ. శూరుల కెల్ల నెందుఁ దుదీ జొప్పుడు దుర్దశ లిట్టివే యటం

చా రవి చాటెనాఁ జనియె నస్త ముపాంతము డాయఁగా నిరా

హారులు తీరవాసులు ధరామరు లచ్యుతవాసరప్రతా

చారులు రేవరేవున విచారపరుల్ వెనఁ జేరి రింతలోక.

40

గీ. స్నాన మొనరించి భౌతవస్త్రములు కట్టి

ప్రాజదువు పౌత్రములు విప్పి ప్రకటభంగి

నీపములు వెట్టి చెప్పిరి దేవదేవు

వినిభకథ లమృతమ్మున వెల్లి విజీయ.

రగ

ఉ. మాటకు జోటు లేమి పలుమాటలు వల్కుగ శక్తి లేమి న

మ్మాటలె వించునుంటి నల మాపు గ్రమించెడు నిద్ర రాదు రా

దేటికి? నెచ్చట న్మనలె నేమొకొ? నేనయు వచ్చె నింతలో

గూటికి లేని నంక యిడి “కో” యని మిత్తి యెడలై బ్రాణముల్.

చ. యమభటు లాయితం బయి ఘహాభయదంష్ట్రులు చుట్టు ముట్టి పా

శముల నిబద్ధుఁ జేసి యతినంకటకంటకనద్ధరుద్ధనం

తమనవిమార్గపద్ధతులఁ దన్నుచుఁ గొట్టుచు గ్రుద్దుచున్ ననున్

దెమలిచికొంచుఁ బోయి యమదేవుని ముందటఁ జెట్టి రుద్ధతిన్. ర3

క. సమవర్తిని గనుఁగొంటిన్

సుమహితుఁ డా దేవుఁ డధికశుద్ధాంతరుఁ డై

సమలులకు దారుణుం డగు

విమతులయెడ లే వతనికి వేరము లనఘా!

రర

గీ. వీని శిక్షావిధానంబు విప్పిచెప్పు

పండితుఁడ! యంచుఁ జిత్తగుప్తప్రధానిఁ

బిలిచి యడిగె నతండును వెనుకఁ జూచి

ముందుఁ గనుగొని పౌత్రమ్ము పుటలు త్రిప్పి.

ర1.

క. తల యూచి యూచి పలికెం

గలువంబుల ప్రోవె యితఁడు గాని మునుపు నే

డలుపముల కర్హుడా? విను

మలమోచన మాచరించి మహితుం డయ్యెన్.

ర2

ఉ. ఏ దురితంబు లెన్ని యెటు లేచుచునుండినఁ గూడు లేమి నే

కాదశీనాఁడు రేవ నుదకంబుల నాఁడె వినె న్నిశీధినిన్

వై దికవేదవాద ముపవాసము స్నానము జాగరము సఁ
పాదిత మయ్యె నే మని విపాటితుఁ జేయుద మీతనిఁ బ్రభూ! ౪౭

గీ. ఒక్క యుపవాస ఫలమున నిక్క- లేక
కృతబహుళపాతకము లాహతము లయ్యె
సర్మదాస్నానజాగరధర్మఫలము
లేంతకుం జాలి? వెంచ నిం కేమి కలదు? ౪౮

ఉ. దేవరవారి యిష్ట మనఁ దిగ్మకరాత్మజుఁ డాత్మశాంతి సఁ
భావితుఁ డై మదంఘ్రులక్షమం బజి దండము వోలె నమ్రుఁ డై
పూవులఁ బూజ సేసి ననుఁ బుణ్యమహానవమందు నుంచి యు
చ్చావచదేహుల స్వప్రచారకులం బిలీపించి యిట్లనెన్. ౪౯

ఆ. దూతులార! వారిఁ దోడ్తుఁ డెపుడు భ
వార్తి శాంతికిం బ్రయాసపడుచు
ధర్మకృతుల దారిఁ దప్ప రెవ్వారు మ
ర్త్యప్రకాండు లెట్టి యథుము లున్ను. ౫౦

ఉ. ఏ యుచితజ్ఞు లచ్యుతు జితేంద్రియు లై భజియింతు రెట్లు నా
రాయణ కృష్ణ! మాధవ! జనార్దన! యన్న పదంబు లెన్నఁడున్
బాయ వెవారి నాలక్ భిదఁ బట్టరు శంకరునందు విష్ణునం
దేయడ నట్టివారి యథు మెంచగ మీ రెవ? రేను నెవ్వఁడన్? ౫౧

మ. హరిభక్తుల్ గురుసేవు లీశభజనవ్యాపారు లాచారమా
ర్గరతు ల్పాత్రధనప్రదాననిరతు ల్నారాయణవ్యావృత్తుల్
దురితప్రాపౌజనాపనంగులు జనస్తుత్యు ల్నిదా సజ్జనా
దరసత్సంగతిలోలుపు ల్మనకు సంత్యాజ్య ల్నుండి వింటిరే? ౫౨

చ. కరుణ నెనంగువారి నుపకారపరాత్ముల విష్ణుసంస్మృతిన్
హరికథలందు నిప్రచరణార్చనమందు నివిష్టచిత్తు లా
పరములచే నొకప్పుడు శుభశ్శితిఁ గన్గొనఁబడ్డవారి బా
పరతుల నై న మీరు విడువన్వలయు న్భటులార! వింటిరే? ౫౩

ఉ. ఆదర ముండి, లేక, మరియూదకు, దంభమునక, భుజింపగా
లే దని లోభసంగతిఁ జలింపనిభక్తి నెఱ నెవఁడో యే
కాదశి రెండు ప్రొద్దులు స్వకం బవు జీవితమందు నెప్పు డే
నోదన మంటకుండెనో? మహోత్తముఁ డాతని నంటఁబోకుఁడా! ౫౪

క. తలదండ్రుల నదలుచువా
రల విప్రాఽహితకరుల సురద్విజధనలో
భుల జననాశకులను ధూ
ర్తులఁ దెం డంటంగఁగట్టి ద్రుతముగ దూతుల్! ౫౫

క. ఏకాదశీపరాజ్ఞులు
లోక మపవదించువాని లుబ్ధు నితరనిం
దాకరు ను త్తమదూషణుఁ
జేకొని రెండు భటులార! శిక్షింప నగుక. ౫౬

క. హరిభక్తివిముఖులను హరి
శరణాగతపాలకు నొకసారియు నెప్పుడే
స్మరణనివారి మూర్ఖుల
నరులం గొనిరెండు శిక్షణం బొనరింతుక. ౫౭

క. జీవితమున విష్ణ్వలయ
మేవాఁడు సొరంగఁబోఁడో? యీహితభక్తిక
భావింప గ్రామనాశకుఁ
డౌ వానిని వానిఁ దెం డఘాఁస్ముల స్వవశుల్! ౫౮

చ. యమపరిభాషణంబు లివి యాదిగ వింటిని బూర్వ మేను వృ
త్త మఘము సంస్మరించి యనుతాపముచేత విదగ్ధుఁ డైతిఁ దం
ద్రీ! నుదశిలై నము లెల్లువరించె దదాదరదర్శనానుతా
పములును ధర్మసంశ్రుతియు భవ్యుడ నైతిని సత్సమాగతిక. ౫౯

ఉ. పాతకశేషము ల్దొలంగఁబాటి సహస్రరవిప్రకాశనం
వీతుడ నై రమాధవనవేషుడ నౌ ననుఁ జేరి మ్రొక్క నౌ

ప్రేతకులాధినాథుఁగని విస్మితు లైరి తదీయదూతు లు
ద్వీతిఁ గలంగి రంత యమదేవుఁడు నన్ను నుతించి మంచిగఁ. ౬౦

ఉ. సంచితపుణ్య జీవశత్రుసంకుల మైన విమానరాజ మె
క్కించెను బంచె వైష్ణవనికేతనసీమకు నందు సర్వభౌ
గాంచితసౌఖ్యసంపదధికాస్పదవృత్తిఁ జరంబు నిల్చి ని
ర్వంచిత మింద్రలోకవిభవంబునకుం గుఱి యైతిఁ బిమ్మటఁ. ౬౧

ఉ. దేవనమస్కృతుండ నయి దేవవిభుండు సమాదరింప న
ద్దేవజగంబునుండి మహిదేవగృహంబున జాతినంస్మృతి
శ్రీ వహియించి తోచితిఁ ద్యజింతునె? యింకిట దేవదేవుఁడ
జాదిధి విష్ణువాసరవిశాలఫలవ్రతసం స్తవం బెటుఁ? ౬౨

సీ. ఏకాదశీవ్రతం బింత గూర్చెడు నని
మును పే నెఱుంగ నై తి జనక! వింటె?
పూర్వజన్మజ్ఞానమునఁ బ్రభావంబున
ననుభవించి తలంచి యరయుచుంట
నవశుండ నై చేసినట్టి కర్మమునకు
నేకాదశి యొసంగె నింత ఫలము
నెఱింగి భక్తి నొనర్చు నీహితపరులకు
నెవ్వరు నెప్పుడు రెంత కలదో?

కాన నెడఁబోయఁబోవ నీ మేనఁ దద్రు
తమ్ము ముప్పుట హరిపూజనమ్ము నింక
శపథ మొనరింతు నిదిశ్రద్ధ సలుపువారి
కవితానంద మొనఁగు శ్రీహరిభు వగుట.

౬౩

చ. అని కొమరుం డన న్విని మహాముని గాలవుఁ డొందె దుష్టి నా
జని చరితార్థ మైనది ప్రశస్తము పావన మయ్యె వంశ మె
వ్వని కులమందుఁ బుట్టె నిటు వైష్ణవభక్తిపరాయణుండు వీఁ
డని హరిఁ బూజసేయు విధ మంతయు బోధ మొనర్చె వానికిఁ.

గీ. మతియు నడిగె గొమారు సంశయ మెడలఁగ

సౌమ్య! జన్మాంతరమ్మున శాసితుండ

నైతి నంటి దత్తాత్రేయుఁ డాదిదేవుఁ

దేమి బోధించె దెలుపరా యెఱుఁగ విందు.

౬౫

క. అను జనకున కనె నందనుఁ

డనూన మది తండ్రి విందువా? విను మేనుం

బునరనువాదవిశేష

మ్మున వర్ధవినిశ్చయమ్ము బొందఁగ నౌదుక.

౬౬

మ. ద్విజవంశోత్తమ! రాజదేహమున ము న్దీపించుచుం బోయి న

ద్భజనీయుక మహితాత్ము నత్రితనయుక దర్శించితిక సవ్యామం

దజయాభ్యాంగన దుష్ప్రకంప తను గాఢాలింగితుం జేయ శీ

ఘజలం బొంట స్రవింప బీత మతిమత్తుం డై ప్రణర్తింపఁగక.

శా. తానే యాడుచుఁ దానె పాడుచు సుర క్తప్రాంతనేత్రుండు నై

స్త్వానాంగాఖిలమయీకుం డవు విభుక దండప్రపాతంబుగా

మై నంఘ్రిస్థలి వ్రాలఁ గేలఁ గొని “త్వం మే భో గతి రాన్వయ” యం

చే నుంటి న్విను మింక దేవునికృతుల్ హిం హుం మృనం బై బడక.

గీ. కావ్యలోపేష్టికాదులు గాన నైన

వెల్లఁ గై కొని వినరె బండ్లెల్ల గొఱికె

బోరఁ యనె బెదరించె నా బుద్ధి యచల

యగుడు మ్రొక్కితి మ్రొక్కితి నడు గడుగున.

౬౭

శా. పోరా స్వామి! దురాత్మ! స్వామి! ఘ, ఘ, ఛి మూర్ఖుండ! స్వామి! దురా

చారుం డీతఁడు నీకు నేమి యిడనౌ, స్వామి! హతా! చావు, స్వా

మి! రే పుండవు, స్వామి! మొండివలె? స్వామి! చంపెద, స్వామి! యం

చీరీతిం దదనుగ్రహం బెనయ నేం డ్లెన్నేని నేవించితిక.

౭౦

ఉ. అంతటఁ గొంతకాలమున కా చవకం బిటు తెమ్ము మాంసమ

త్యంతసుపక్వము న్సలుపు మాంసవ మల్లదె యంది యి మృటం

చుతకు నంతకున్ సుముఖుఁ డాతఁడె యై యొకనాఁడు వత్స! యే
వితపను ల్మదిం దలఁచి వీని వరించితిరా యనెం గృహన్. 20

ఉ. ధర్మవివిత్సుకాముఁడను ధర్మనిధానమ వీవు తెల్పు త
స్మర్మ మటంచు వేడితి మనఃప్రియ మొప్పుగ నానతిచ్చి న
త్కర్మము లాచరింపుము సుఖప్రతిపత్తికే గమ్ము పొ మ్మటం
చర్మిలఁ బంపఁ బోయి సునయంబుగ నేలితి నే స్వరాజ్యమున్. 21

మ. చిరకాలం బటు లేగ దుష్టజనతాన్నే హాస్తిరూపంబునన్
దురితం బే జనిసంచితంబొ తఱుమన్ దుగ్గీతి న శ్లేచితిన్
నిరయద్వారకవాటముం దెఱచి గ్లానిం జెందఁగాఁ బోవువో
దరిఁ జేర్చె న్నును యాతనాంబుధికి దత్తస్వామిదాక్షిణ్యముల్. 23

గీ. దత్తవిభునంప్రసత్తిసంపత్తి గాక
యాచరించిన ధర్మంపుటాప్తి గాక
తండ్రి! వనమందు నెస్లు జాతం బయినది?
సత్సమాగతి యవసానసమయమందు. 24

శా. ఆపుణ్యప్రతిభాతనంపద యమవ్యాహారము న్వింటి వి
ద్యాపూర్ణాంతరు లై న మీవలన విష్ణ్వత్సంతభక్తిప్రియ
వ్యాపారార్హము జన్మ మందితి నీకే వ్యాపాదముం బొందఁబో
నాపద్ధ్యంత మడంచు జ్యోతి వెలిగెన్ హార్దలయంబు దిదే. 25

క. దత్తాత్రేయప్రకథిత
ముత్తమధర్మము సనాతనోచిత మనెదన్
మత్తాతుండ! వినవలచెదె?
చిత్తమున శ్రద్ధ యున్నఁ జెవి నిడు మనఘా! 26

గీ. ధర్మకీర్తి! మహారాజ! తవిలి వినుము
ధర్మము సనాతనము కలదారి వినుతు
సరవి వర్ణాశ్రమాచారసంయుత మవు
దేనిఁ గొన్నంత నరుడు శుద్ధిని వహించు. 22

సీ. బ్రాహ్మణ త్పత్రియ వైశ్య శూద్రు లనంగ
 వర్ణము లిట్ల నాల్గు వానియందు
 బ్రాహ్మణుం డధికుండు బ్రాహ్మణత్పత్రియ
 వైశ్యులు ద్వితీయ లనఁ బరుగువారు
 జననిగర్భంబున జన్మించుట కాక
 యువనయనమున నొం డొనరు జాతి
 నీక్ష మూడవు జన్మ మాక్షిప్త మవు వీరి
 కెవరిధర్మము వారి కౌ జరింప
 నాత్మవర్ణాశ్రమాచార మవలఁ ద్రోచి
 యిచ్చ విహరింపఁ బాపండుఁ డితఁ డటండ్రు
 పతితుఁ డవ్వొడు ధర్మసర్వప్రచార
 ముల బహిష్కృతుఁ డాతఁడు భూమిపాల!

౭౮

క. వీ రెల్లరు యుగధర్మాకారముల నధిగమింపఁ జనుఁ జను గ్రామా
 చారములు స్మృతిమార్గావై రములు సంగ్రహింపవల దన్యముల్.

క. నాకు మనంబు శరీరం బేక మొనరించి ధర్మ మెనఁగించెడిచో
 లోకము మెచ్చక స్వర్గము రాకుండెడు నర్థధర్మరమ వీడవలెకా.

సీ. మధువర్కమునఁ బశువధము దేవరసుతో

త్పత్తి మాంసంబునఁ బైత్పకంబు
 అసవర్ణకన్యల సంగీకరించుట
 దత్తాక్షతాపునర్దాన మొరుస
 కశ్యపేధమ్ము గవాలంభము నృపేధ
 మును నొక లెక్కి సముద్రయాత్ర
 అతిదీర్ఘకాలనిశ్చిత మవు బ్రహ్మచ
 ర్యమ్ము వానప్రస్థ మాశ్రమమ్ము
 గాక మఱి మహాస్థానగమనమును గ
 మండలువిధారణమ్మును మానవలయు

నని వచించిరి కలియుగమందుఁ బెద్ద
తొ పరాశరముఖ్యమహర్షి వరులు.

౮౦

క. ఏయేదేశముల నరు

లాయాదేశములఁ జెల్లు నాచారముల్

వాయం జన దవుఁ బతితుం

డా యనద బహిష్కృతుఁ డవు నధిధర్మములన్.

౮౧

క. చాతుర్వర్ణ్యమువారి క్రి

యాతంత్రము లుత్తమమ్ము లభివర్ణింతున్

జేతోముద మొదవ మొదల

ఖ్యాత మ్మవు విప్రధర్మ మది మదిఁ గొనుమా.

౮౩

ఉ. దాన మొసంగఁగావలె నుదారధరామరులందు యాగసం

తానములన్ యజింపఁదగు దై వతమండలి నాత్మవృత్తికై

పూను సమర్థయాజన మవుం జదువుం జదివించు వేదమున్

సానినము నిత్య మెట్టి జతనంబున మానఁడు విప్రుఁ డా పనిన్. ౮౪

ఆ. శస్త్రజీవి గాఁడు సర్వహితకరుండు

పలుకు మృదువు మట్టి బరధనంబు

సరయు నేకబుద్ధి సన్నిపరిగ్రహి

ముతుదినములఁ బత్ని నతఁడు గవియు.

౮౫

ఉ. క్షత్రియుఁ డిచ్చు విప్రులకుఁ గామితదానము లొందు వేదమున్

సత్త్రిమఖంబుల స్మరల సన్మతిఁ దన్ను సజస్రము స్థనుః

పత్నీలు చాల్చియే బ్రదుకు పాలనసేయు మహి స్వధర్మ మం

చాత్తము శిష్టులం దెడయ నన్యుల దౌష్ట్య మడంచు శిక్షలన్.

ఉ. దాన మొసర్చు విప్రులకుఁ దాఁ జదువున్ శ్రుతి యాగపూగము

ల్వాని యజించు వేల్పుల నవుం గృషి బేరము పాశుపాల్యమున్

వానికి వృత్తు లిన్నిట నుపార్జిత మా ధనధాన్యరాశి న

న్మాన మొనర్చి యిచ్చు జనమాన్యుఁడు వై శ్యుఁడు నద్విధిం గృహన్.

క. ఇ మ్మాడు కొలమ్ముల పను

లిమ్ముగ నొనరించి దాన నెనఁగెడు ధనముల్

సమ్మతి నిడి ద్విజులకు య

జ్ఞమ్ములు సేయించు శూద్రసంజాతుండున్.

౮౮

మ. ఋతుకాలాదృతదారసక్తి భవసశ్రేయం బవేషించు స

స్మతి యొందుం బ్రయవాదిభావము లసన్మాంగల్య ముత్సాహశ

క్తి తితిత్సేవిగతాభిమానతలు ముక్తిం బుచ్చాలోకంబుల్

సతతాకాంక్షయు సర్వవర్ణములకు న్సామాన్యము భర్తృముల్.

౮౯

క. ఈతెఱఁగునఁ బరగెడు వా

రాతతనైజాశ్రమోచితాచారముల్

జాతజ్ఞాతవృత్తులు ము

క్తితులు నగుదు రిదె శ్రోవ యెల్లర కనఘా!

౯౦

శా. ఆపత్కాలమునందు బ్రాహ్మణుఁడు తత్ప్రాచార మాతండు వి

ద్వ్యాపారంబునుఁ బూన నొ ద్విజుల కత్యాపత్తియం దైనఁ గా

దా, పజ్జాతులవృత్తిఁ జెందఁ గొననా? యవ్వాడు చండాలుఁ డా

భూపు ల్విప్రులు గోమటు ద్విజు లనన్ భూమిం బ్రసిద్ధు ల్కదే?

ఉ. నాలుగె యాశ్రమంబులు సనాతనుఁ డౌ హరి సంతసించు మ

ర్యాని స్వకర్మయోగరత మై పురుధర్మము సంతరింపఁ గా

మాలిఁ దొఱఁగి శాంతమతు లై నిజకర్మము సల్పువార లు

త్తాలము తత్పదం బెనసి తారు యుగాంతములందు రా రిఁకన్.

గీ. ఆత్మకర్మం బుడిగి యన్య మాచరించు

వాఁడు పాపండుఁ డెందును బనికరాఁడు

స్త్రీపురుషుల కమంత్రమంత్రాపితములు

సలుపవలెఁ దటి సంస్కారములు పదారు.

౯౩

శా. గర్భాధాన మొనర్చి యాద్య మగు తద్దర్శంబు సీమంతసం

దర్శితము సేసి తోక మది జాతం బైనఁ దత్కర్మ మా

యుర్భద్రాద్ధి విధిం బొనర్చి యపుడే యుజ్జాత మా వేళ నా
విరూఢితాఖ్యము నారచింపవలయున్ స్వీయాత్తగృహ్యసీతికా. ౯౪

గీ. అన్నసంప్రాశనం బాది యైన క్రియల
నెడనెడ నొనర్చి మూడపు నేటఁ జౌల
మర్హవిధిఁ గూర్చి మఱి గర్భతోష్ఠమాబ్ద
మందు నుపనయనంబు నేయందగు నొగి. ౯౫

గీ. పాదకృచ్ఛంబు క ర్తవ్య మాదినుండి
సంస్కరణముల చౌలము జ్జరుగకున్న
నదియు దైవికముగ జరుగదో? తగుతఱి
సర్థకృచ్ఛంబె వడు గప్పు డౌ జరింప. ౯౬

గీ. అష్టమైకాదశద్వాదశాబ్దము లగు
సర్హములు విప్రరాజవైశ్యవటువులకు
నుపనయనమున కటు దైవ మొనరనీదో?
యంత కంతతఱికి నైన నగు నొనర్ప. ౯౭

గీ. నియతి నటు ద్విజునకు నుపనీతునకును
వేదసంగ్రహపర్యంత మాదరమున
గురుకులంబున నాచార్యుఁ గొలిచియుండి
బ్రహ్మచర్యంపు నిష్ఠ నిర్వహణ మొప్పు. ౯౮

శా. ప్రాతస్నాతుండు బ్రహ్మచారి కుశలుం బం డ్లాది యకా సర్థముల్
ఖ్యాతమ్ము ల్గొనితేవలె స్మృతము గుర్వర్థంబు సాయంతన
ప్రాతర్వేళల నగ్నికార్య మది కార్యం బార్యగేహిభి భి
తాతంత్రాంత్రిత మన్నముం గురుననుష్ఠం దాఁ దినంగావలెకా. ౯౯

గీ. జందె మజినంబు దండంబు జలములుదు
జీర్ణములు వైచి నవములు స్వీకరించు
ప్రథమమధ్యసమంతభవత్పదముగఁ
బలికి భిక్షింపవలయుఁ ద్రివర్ణము లొగి. ౧౦౦

- మధువు లవణంబు కామిని మాంస ముల్లు
 సగటి నిద్రయు గంతభావనము సేత
 యివి విడుచు వర్ణి తాంబూల మెగిలియును
 ఛత్రపాదుకాగంధాదినమనుభూతి. ౧౦౧
- ద్యూతము జలకేలియు సం
 గీతము వాద్యాభినయవిగీతపరీవా
 దాతిప్రలాపములు దు
 ర్జాతినహాస్థితులు పనికిరావు వటులకుఁ. ౧౦౨
- వయసునఁ దపంబునను జ్ఞానవర్తనముల
 వృద్ధులకు నెల్లఁ దగవుమై నెరఁగవలయు
 నందు నాధ్యాత్మికాదిదుఃఖాలిఁ దొలఁచు
 వేదశాస్త్రోపదేష్ట కా వినతి ముందు. ౧౦౩
- శర్మ వర్మ గుప్త శబ్దము ల్వలికి బ్రా
 హ్మణవృత్తార్థు లోలి నవనతు లిడు
 వారు దీవన లిడువారు పైకొలమునా
 రవలికొలమువారి కనుమతు లయి. ౧౦౪
- గ్రామయాజకు భిన్నమర్యాదు దొంగ
 జూదరిఁ గృతఘ్ను నాస్తికు శుచిత లేని
 వాని నున్మత్తు శతు ధూర్తుఁ బతితుఁ బాపిఁ
 గూరు నక్షత్రజీవి మ్రొక్కు లిడరాదు. ౧౦౫
- స, జప మొనరించుచున్నయెడ స్నానము సేసెడి వేళఁ బాఱుచు
 న్నుపుడు సమిత్సుమాదికరుఁ డౌ తఱి నిద్దుర వోపుచుండ భు
 క్తిపరుఁడు గాఁగ బైక్షుము విధిం జనుచుండఁగ మ్రొక్క రెట్టివా
 రపరిమితప్రభావనిధి కై న వివాదవిగానశీలిక. ౧౦౬
- వమనముఁ జేయం జలమ
 ధ్యమునం దుండంగ నగునై యుండఁగ భా

రము మోయుచుండ నభ్యం

గ మాడుచుండంగ మ్రొక్కఁ గా దెవ్వరికిఁ.

౧౦౭

ఆ. భర్తృహంత్రీ పుష్పవతి జార సూతిక

చండి గర్భపాతచరి కృతఫిల్లి

మ్రొక్కఁదగరు వీరు మోమోటపడియైన

భక్తి నైన నుక్కివమున నైన.

౧౦౮

క. సభయందు యజ్ఞవాటిక

ఋభుభవనములందు మ్రొక్క రిలఁ బ్రత్యేకం

బభివాదన మటఁ గూర్చు న

నభిజ్ఞుల పురాకృతమ్ము లడఁగు నటంచుక.

౧౦౯

గీ. పుణ్యతీర్థమహాక్షేత్రభూములందు

సత్రములయందు స్వాధ్యాయసమయమందుఁ

జనదు ప్రత్యేక మవు నమస్కార మదియుఁ

బుణ్యముఁ బురాకృతమ్ము నప్పుడ హరించు.

౧౧౦

చ. వ్రత మొనరించు చున్నతటి శ్రాద్ధము వెట్టెడువేళ శంకరా

చ్యుతపరిపూజనంబువని నున్నపు డధ్వరతర్పణక్రియా

వితరణముఖ్యకాలముల వేసికీసేసి నమస్కరింపరా

దతఁ డది సేయునా? యితనియానతి కాదృతి నిర్వహించునా?

గీ. వందనమునకుఁ బ్రత్యభివాదనంబు

సేయఁడా? శూద్రుఁడే వాఁడు సేయరాదు

వాని కానతు లేనాఁడు వాఁడు వీఁడు

శుద్ధు లై కాని తత్కృతిఁ జొరఁగరాదు.

౧౧౧

గీ. అంఘ్రియుగి తొళన మొనర్చి యాచమించి

గురున కభిముఖుఁ డై కేలఁ గొని తదంఘ్రి

నభ్యయన మొనరింప నా జ్యోతిషికులు

నలఁగి నభ్యయనతిథు ల్వాఱుఁబెట్టి.

౧౧౨

- గీ. నాధ్యయనవేళ స్వాధ్యాయ మాచరించు
వాని యశమును బ్రజ్ఞ సంపద బలమ్ము
నాయురారోగ్యములను స్వయము హరించు
యముఁడు వాని పై బ్రహ్మహత్యాఘము నిశి. ౧౧౪
- గీ. కుండ గోలక జడులకుఁ గొడుకులకును
నుపనయన మర్హ మందు రొకొం డ్లొకొండు
పలుకరింపరు మత్తు మార్వలుక రతఁడు
పలుకరించిన సజ్జను ల్పాపభీతి. ౧౧౫
- ఉ. ఆదర మొప్ప వేదముల నధ్యయనం బొనరింపకుండ శా
స్త్రాదిక మభ్యసించు ద్విజు లారయ శూద్రసమాను లొందఁగా
నొదురు వారు సంయమని యాతసలక దగ నాచరించి ని
త్యాదిసుకర్మము ల్పలము లందఁగఁబో రనధీతు లెమ్మొయిక. ౧౧౬
- శా. శబ్దబ్రహ్మమయుండు శార్దూ శ్రుతి సాక్షాద్విష్ణురూపంబు తి
చ్ఛబ్దం బెప్పుడు వించు నేర్పుచు సమ స్తప్రాప్యసంప్రాప్తుఁ డా
నబ్దంబు ల్పది రెండు వేదములు వేదాంగంబులు జెంది తీ
ర్థాబ్దేశంబుల నాడి రావలయు గుర్వర్థాజ్ఞిపూర్వమ్ముగక. ౧౧౭
- ఉ. ఆపయిఁ బెండ్లి సేసికొన నొ ద్విజుఁ డుత్తమవంశజాత స
ద్రూప గుణక సలక్షణ నరోగ సవ్యత్తవిశాలలోచనక
శ్రీపరమ న్నవామ సనరీణ సదీర్ఘ సుకేశి నాతికృ
ష్ణావఘనక సధూర్త బొమ లంటనిదాని సఘర్షరస్వనక. ౧౧౮
- గీ. తల్లివంశంబునం దై దుతరములు ససఁ
దండ్రివంశంబునం దేడు తరము లేగఁ
గన్నియ సముద్వహింప నొఁ గాక కాదు
పెండ్లియాడంగ సంతకు వెనుక కొమల. ౧౧౯
- క. ఎప్పుడు నేడ్చెడు దానిని
నెప్పుడు వెడనవ్వ నవ్వ నెలసాగ నదా

రోప్పెడుదాని న్నిద్దుర

నెప్పుడుఁ బడియుండుదాని నెనయరు విబుధుల్.

౧౨౦

క. వెకలిని లోకద్యేషా

పకారపరఁ బరజనాపవాదనిరతఁ జే

సికొనంగ రా దటు లెఱుం

గక కై కొనెనేని విడువఁగా నగుఁ దెలియక.

౧౨౧

ఆ. బ్రాహ్మదైవతార్షపాణిగ్రహణవిధు

లుత్తమములు ద్విజుల కూనము లవు

నింకఁగొన్ని వలయునేని గ్రహింప నొ

నష్టవిధములందు ననయ మెంచి.

౧౨౨

సీ. సోత్తరీయమ్ము యజ్ఞోపవీతద్వయ

ము ధరించు ధౌతవస్త్రములు రెండు

స్వర్ణకుండలధారి సమనులేపకృతాంగుఁ

డును శుచి కృత్తకేశసఖుఁ డౌను

వారికమండలు వైణవదండము

లభిరూపపుష్పమాల్యములు పూను

జెప్పులు గొడుగు నుష్ణీమంబును వహించు

గమనవేశలఁ బ్రియాకారశాలి

యేమఱిగఁబోడు స్వాధ్యాయ మెపుడు విడువఁ

డర్హ మెన యాచారంబు సన్మనస్సు

మెన్నడు దినండు పరివాద మెంచఁ డెందు

నంచితండు ద్వితీయాశ్రమాపుఁ డగుచు.

౧౨౩

సీ. కాలు కాలం దోమి కడుగరా దెంగిలి

లంఘింపరాదు నిర్లజ్జత దగ

దుత్తమాంగము పాణియుగ్మమ్ముతోఁ బెట్టు

గంఢూయన మొరర్పఁ గా దొకపరి

పూజ్య జేవాలయమ్మును గోవు రావిని
 సప్రదక్షిణముగ నరుగరాదు
 స్నానాచమనసురార్చవత్ శౌద్ధాదు
 లందు గాఁ గా దేకకాంబరుండు

ముక్తకేశత్వ మురదు తత్పూజ్యకృతుల
 సన్యచారాభిమర్శనం బకరణీయ
 మెక్కరాదు దుష్ట మ్మృపు నెక్కిరింత
 విడువవలె శుష్కవాదము ల్విశుసతలును.

౧౨౪

ఉ. పెద్దలయం దనూయఁ దలపెట్టక దుస్సహవాసముం బవల్
 నిద్దరయుం ద్యజించి యెరు నేరమి స్వీయముఁ బూజ్యముం జనా
 వద్దశఁ బెద్ద సేయక శుభం బశుభం బవశాస్త్ర మైన నా
 యొద్దకుఁ బోక యుండునది యుత్తమభావము గోరువారికి. ౧౨౫

ఉ. ఆసవమందు ద్యూతములయం దవగీతులయందు నాస ని
 ర్వాసితఁ జేసి కేశసఖవస్త్రజలంబు నజౌతురేణువున్
 బాసిన యన్నముం దినుట మంచము దీపము నీడల నిద్విడం
 గాసికిఁ గాఁడు ధార్మికులు కాయముఁ బూయరు నెత్తి తైలమున్.

ఆ. అంటరానివాని నంటరు శుచు లొంట

నంటరేని స్నాన మపుడ చేతు
 రెనయనీరు తమకు వృషలీదయితసంగ
 మద్విజాతిపక్ష్య మారగింపు.

౧౨౬

సీ. గురుజేవతాగ్నులఁ బరిచరింపఁగరా ద

శుద్ధుండు బోధిప నువుఁ దగదు
 వామహస్తం బొంట వారిఁ దక్రం బొండె
 ద్రావరా దసఘులఁ దగ దఘింప
 నాచార్యనీడఁ దదాజ్ఞ నుల్లంఘింప
 రాదు తాంబూలమ్ము గా దశుచికి

మలగి పరస్పరమర్మసముద్భూట

సము సేత మివుల సన్న్యాసకార్య

మగ్గి రేపు మాపు నాసాసన మొనర్ప

కున్నఁ గల్లు గొన్న యన్నెఱి కగు

యాగ మమరఁ జేయనఁ బున్నమ సమాసఁ

దద్విధుల కొకింత దప్పకుండ.

౧౨౮

సీ. రెం డయనమ్ముల రెండు విషువముల

సమ్మెయి నాల్గు యుగాదులందు

నష్టకలందు మన్వాదుల నమవసఁ

బ్రేతపక్షమునఁ దస్మృతదినమున

నింటికి శ్రోత్రియుం డేగుదెంచిననాఁడు

సభినవధాన్య మాయాత మైన

నర్కచంద్రగ్రహణావసరంబులఁ

బుణ్యతీర్థక్షేత్రములఁ గనినపు

డాచరింపఁగవలయు శ్రాద్ధోచితవిధు

లిప్తి హోమమ్ము తపము పేరీవి వేద

మధ్యయన మెప్పు చేయుట యటు పెతరులఁ

దర్పితుల సేతయును గేస్తు ధర్మము లివి.

౧౨౯

గీ. ఊర్ధ్వపుండ్రతిపుండ్రంబు లొప్పు దాల్చి

చేయవలయు నియ్యవి యండ్రు శిష్టు లొకళు

లూర్ధ్వపుండ్రంబు తులసియు నొల్ల రొడ్డు

శ్రాద్ధముల వృద్ధసంమతక్రమ మవుఁ గొన.

౧౩౦

క. ఏవంవిధ ధర్మమ్ము ల

పావృతములు స్మృతులఁ దెలుపఁబడినవి వానిక

భావించి చేయఁ గామఫ

లావహము లవు న్సురగవి యట్టులె రాజా!

౧౩౧

- గీ. ఫలము లురివి సదాచారపరత నుండు
వారికిఁ బ్రసన్నుఁ డౌ నల వారిజోడ
రుండు విష్ణుండు సుప్రసన్నుం డగునెడ
జంతుతతి కెందు లేద యసాధ్య మెదియు. ౧౩౨
- గీ. బ్రాహ్మము ముహూర్తమందు నిద్ర నెడనేసి
స్వపురుషార్థావిరోధిప్రవర్తనంబు
నెంచి యుంచి జంఁదెమ్ము యోజించి చెవి ను
దబ్బుఖుఁ డయి పురీషమూత్రములు వదలు. ౧౩౩
- గీ. గంధలేపక్షయావధితౌలసంబు
సేయవలె దోయముల మృత్తుఁ జెరివి చెరివి
శౌచపీనకృతము సమస్తమ్ము కర్మ
మఫల మని రార్యు లది ద్వివిధాభిహితము. ౧౩౪
- క. శౌచము బ్రాహ్మము మృత్సలి
తాచిత్యవిధానవిహిత మాభ్యంతర మా
శౌచ మన భావశుద్ధి ద్వి
ధాచారము సాంప్రతము మహాత్ముల కనఘా! ౧౩౫
- ఉ. చీర శిరంబు వేష్టితము సేసి తృణముల నేలఁ గ్రమ్మి యా
చేరువ గోవులుం ద్విజులు స్త్రీలు గురుల్ గుడి లేమిఁ జూచి కాం
తారము చెట్టు నీడ సుపథంబు తటాకము గోష్ఠ మాపగా
తీరము బావి మున్ను ప్రదేశముల న్విడనాడి మాని యై. ౧౩౬
- చ. కరమున దండ మూని మలకార్యముఁ దీర్చి సమృజ్జలములన్
గురువులు శాస్త్రము లైలువఁ గొన్న విధిం దగు శౌచ మొప్పుఁ గూ
ర్చి రుచిరశుద్ధోయములఁ జెచ్చెర నాచమనం బొనర్చి న
త్వరుఁ డయి చేయఁగావలయు స్నాన మనూనవిధానసంగతి. ౧౩౭
- ఆ. అవల సంధ్య నార్య నపు మున్నె రవికి గా
యత్రి సదివి భక్తి సర్ఫ్య మిచ్చి

తజ్జపమ్ము నిలిచి తదుదయపర్యంత
మాచరింపవలయు నహము మొదలు.

౧౩౮

క. అమ్మాయి సాయము తజీ న

ర్ఘ్య మ్మిడి యాతారకోదయము నాసీన
త్వమ్మున జపించునది యా
యమ్మమనువు మడి దదర్శ మారూఢముగా.

౧౩౯

గీ. హంసమంత్రమ్ముతో నర్ఘ్య మప్పగించి

కల్యమునఁ బోలె మధ్యాహ్న కాలమందు
జప ముపస్థాన మొనరించి సంయమి యయి
బ్రహ్మయజ్ఞము సేయ నా బ్రాహ్మణునకు.

౧౪౦

క. వేదోదితకర్మములు ప్ర

మాదంబునఁ బవలు సేయ మనలిన శర్వ
ర్యాదిప్రవారమ్మున నే
నూది యథాక్రమ మొనర్ప నుచితము భవిష్య.

౧౪౧

ఉ. ఆపద లేక సాంధ్యసముపాస్తి దొఱంగు ద్విజుండు ధూర్తుఁ డా
క్షీపకు మోక్షము ద్వివియు సిద్ధము గాదు బహిష్కృతుండు ధ
ర్మోపచయంబునం దతఁడు యుక్తివిశారదుఁ డాచు సంధ్య నిం
దోపహతం బొనర్చు నరుఁ డుల్కటపాతకపాతుకుం డవు.

౧౪౨

క. ఎవ రభిభాషితురు సాం

ధ్యవిధానవిదూరుతోడ నవ్వారలు త
ద్రవిచంద్రతారకాదులు
దివి నుండెడుడాక నరకధృతు తొడు రనా!

౧౪౩

ఆ. దేవతార్చ వై శ్వదేవంబు విధి నను

ష్ఠించి యతిధి రా యజింపవలయు
మంచి పలుకు వలికి యగచితాన్నము వెట్టి
మొదల సర్వపాద్యముల నొసంగి.

౧౪౪

చ. అతిథి నిరాశుఁ డై యెనని యావసథంబుఁ ద్యజించి పోవు? దు
ష్కృతము నిజంబు వాని కిడి చేకొని యేగు నదఃపురాకృతం
బతిసుకృతం బతండు నగరాంతరతస్పముపాగతుం డవి
శ్రుతకులగోత్రనాముఁ డని సూ వివరింతురు సూరు లంచితా! ౧౮౫

గీ. ప్రత్యహము శ్రోత్రియుని నిజగ్రామవాసి
నొక్కరుని విష్ణుతత్పరు నుర్విసురునిఁ
బెలరుల గతిఁ దలంచి భావించి భోజ
నాదిక మొసంగ మే లగు ననిరి మునులు. ౧౮౬

గీ. దేవపితృభూతమానుషోద్దేశకృతము
ఖమ్ము లే నయ్యె బ్రహ్మయజ్ఞమ్ముతోడ
బ్రహ్మహత్యాఘ మెనయుఁ దద్వర్జితుఁ డటు
లొటఁ దప్పింపరా దవి యహరహంబు. ౧౮౭

ఉ. మిత్తులఁ బుత్తుల న్నతుల మేకొని భృత్యుల నాదరించి న
త్పాత్రము సంత్యజింపక సతం బొక విప్రునితో భుజింప నా
న్పాత్రము లేక వాగ్యతుఁడు నై తగు నట్లతిభుక్తి మాని ని
ర్పాత్రము గాక యుండ మధురప్రచురంబుగఁ గోష్ఠ మన్నముకా.

గీ. మోదకమ్ములు ఫలములు మొద లవు నవి
ఖాదితార్థమ్ములు భుజింపఁ గాదు మరల
సవియుఁ బ్రత్యక్షలవణంబు నారగించి
గోపలల మాహరించు నెగుస కతఁ డవు. ౧౮౮

శా. పాలు స్నీరము ద్రావు చాచమన మొప్పం జల్పు చాపోశనం
బోలిం జేయుచు మ్రోత గూర్పఁ జన దా యోజ నృహఘం బగుక
మే లొ నన్నము నీనడింపక ధృతి స్థిప్తం బదుష్టంబు నొ
వేల న్దాఁ దిని యాచమించి శ్రుతినంబిచ్చింతకుం గావలెకా. ౧౮౯

ఉ. రాతురులందు నే నతిథి రా శయనాసనభోజనాదులకా
బ్రాతిగఁ బూజసేయవలె భవ్యుఁడు గేస్తు స్వశక్తికిం దగకా

జేతము పక్వ మై త్రిదివసేనియో? జ్ఞానియో? యశా నతం డదో
రీతికిఁ దప్పెనో? చనుఁ జరిత్రము వో నిరయంబునం బడన్. ౧౫౧

క. నరలు గల శిరము ముడుతల

సిరి వాసిన మేనుఁ గాంచి చెచ్చెరఁ దన నుం

నరఁ గొనియో, సత్పుత్రుల

దరి నుంచియో? కాన కేగఁ దగు నాతనికిన్.

౧౫౨

చ. త్రివణియందు స్నాత యవుఁ గ్రిందఁ బరుండును బ్రహ్మచర్యమున్
ధిమణ సముద్వహించు స్వవిధి న్నైరవేర్చును బంచయజ్ఞముల్
విషయము లంటనీయఁ డెడలింపఁడు శ్మశ్రుజటానఖాదులన్
విషముగఁ జూచు గ్రామ్యపదవీనుఖిక్వత్ఫలపుష్పజాతులన్. ౧౫౩

చ. ఎనిమిది ముద్దలం దిను నీ కేమియు నాఁటికి రాతిరిం దినం
డను వగు వన్యతై లమును నంగనమంజన మాచరించు సై
చు సధిక శీతవాతరవిశుష్కమహోష్ణము లాశుశుక్షణిన్
దినదినమం దహర్నిశ మతివ్రతిపత్తి యజించు సద్విధిన్. ౧౫౪

ఉ. ఆయతి నెంచి నిచ్చలు రథాంగగదాంబుజకంబుహస్తు నా
రాయణు సంన్మరించుచు సయంబునఁ బూను మహావ్రతంబుఁ జాం
ద్రాయణ ముఖ్య మెన్నఁ డపరాగత నెమ్మదిఁ దోచు గట్టిగా
నాయెడ సన్యసించు సభయం బెనయున్ వనవాసి భిక్షు వై. ౧౫౫

ఉ. లంతటినుండి వాఁడు విజితాంతరశాత్రవుఁడున్ నితాంతవే
దాంతవిబోధశీలి నిరహంకృతి నిర్మమతానుబంధుఁడున్
దాంతుఁడు శాంతుఁడున్ విజని ద్వంద్వనివృత్తుఁడు ముండితుండు ని
శ్చింతుఁడు నై చరించు సతిజీర్ణము గోచి ధరించుఁ దాల్పుఁడున్.

సీ. శత్రుమిత్రులయందు సముఁ డవు మానాప

మానంబులం దభిమాని గాఁడు

గ్రామమ్ములం దేకరాత్ర మ్ముటు త్రిరాత్ర

మధివసింపచును బట్టణాశులందు

నాసింపఁ డొక యింటి యన్నమునకు యతి
 బైత్యవర్తనమున బ్రదుకుఁగాని
 వ్యంగార మవివాద మర్హవిప్రగృహమ్ము
 భుక్తవజ్రనము తద్యుక్త మరయ
 స్నాన మొనరించు ముత్తలు ల్సంజపించుఁ
 బ్రణవ మనిశంబు నింద్రియప్రకర మాఁగు
 నట్టి నారాయణపరాయణాత్ముఁడు యతి
 యీ ప్రకృతినంసరణము జయించినాఁడు.

౧౫౭

ఆ. ఒకనియింటివంట నొకపుడు కడుపు నిం
 డార లంపటుఁ డయి యతి తినియెనా?
 చాలు నింక వాని సంన్యాస ముండదు
 నిష్కృతి యని వాని నేరములకు.

౧౫౮

క. యతి యయ్యు లోభమునఁ దన
 గతి డాచి చరించె నేని గర్హితుఁ డతఁ డా
 యతి లే దతనికిఁ జండా
 లతులహితుఁ డగు నని యమలమతు లనరొకో?

౧౫౯

సీ. తన్నుఁ జింతింపఁగాఁ దగు ననామయుని నా
 రాయణు నమలు నిర్ద్వంద్వ శాంతు
 నపమత్సరునిని మాయాతీతు సచ్చిదా
 నందవిగ్రహునిఁ బూర్ణప్రకాశు
 నవికారు నాది నవ్యయు లోకచైతన్య
 కారణుఁ గారణకారణాత్ము
 నగుణ జ్యోతిర్జ్యోతి నవ్య సనాతను
 సప్రకారప్రకారాస్థితునిఁగ
 నుపనిషద్వాక్యముఁ బఠించు నొండె స్వమతిఁ
 జింతినేయు వేదాన్తార్థసిద్ధి నొండె

నవజశేంద్రియుఁ డౌచు సహస్రశీర్షు

జేవు ధ్యానించు నొండె స్వభావవిభుత.

౧౬౦

క. ఇమ్మెయి ధ్యాసపరుం డని

శ మ్మవు యతి సుగతి నెనయు త్మొనురుఁ డీ మా

ర్గమ్మున నడవడిఁ జేరుఁ బ

దమ్ముం బరమమ్ము నెందుఁ దడఁబడకుండున్.

౧౬౧

క. వర్ణాశ్రమధర్మము లను

వర్ణించె నిదంవిధముగ స్వవినేయన కు

త్తీర్ణు నొనరించె సమధ

ర్మార్ణోనిధి దత్తజేవుఁ డని గురుఁ డాడన్.

౧౬౨

ఆ. ఛాత్రుఁ డిచ్చ మెచ్చి జనకనందనుల యా

మీఁది సుప్రసంగ మను మనుటయు

వాని సత్త్వనక్తి పరదుధర్మప్రోక్తి

స్వోక్తి మలఁచి మరల నుచ్చితఁ డనె.

౧౬౩

క. వినుచుంటివే? యవు మే లే

లనుచుంటివే? వచ్చి రాని యర్భకు పలుకుల్

ననిరూపణీయరూపా!

స్వనిరూపితవేదవాదచంచత్సత్తా!

౧౬౪

శా. ఆశాశానిశసంప్రకాశక! నిరాశాప్రప్రసాదక్రమా!

శ్రీశప్రస్తుత! చందవోలునగరీహృత్సమ్మదాపాదకా!

కాశీశానసమానమాన! హృదయాకాశస్వయంభాస్వరా!

ఈశావామ! పరేశ! తై జసికరాశీ! నాశితాప్రప్రమా!

౧౬౫

మాలిని. వివిధవికృతివిశ్వాఽవిశ్వసత్సైమ్యవీక్షాఽ

పవిధవికృతిశూన్యప్రస్ఫురత్స్వైకభాసా!

పవిధరముఖిదివ్యవ్యాహృతిస్తూయమానా!

వ్యవహృతితదభావానా స్తభేదస్వభానా!

౧౬౬

సీ. ఆగ్రధేల రామకథామృతమ్మున నింపె
 వేంకటప్ప కవి సువిత్వరుగడు
 హనుమాంబ పేరి మహనాధ్వ పత్నిగా
 ననుగ నేడ దనయు విత్తసయుఁ జేసె
 నాశ్రేయగోత్రుండ నాఖ్యఁ దాడేపల్లి
 రాఘవ పూర్వ నారాయణుండ
 శ్రీదేవి దయితగా శ్రీవిద్య సేవించు
 బహిరంతరర్చానుభవ మఖములఁ
 ద్వత్ప్రసాదిత వాచా వ్రవాహచితము
 దత్తభాగవతాఖ్య పాదపమునందు
 నిందుపురనాథ! లింగోద్భవేశ! యిదిగొ
 యుద్వహింపుము సుమగుచ్ఛ ముపదశమ్ము.

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

శ్రీ దత్త భాగవతము

ద్వాదశ గుచ్ఛము

క. శ్రీప్రకృతిపురుషయోగవి
ధాప్రకటితజగదమేయతాతదధిక్వత
త్వప్రత్యయాప్యమానా!
కప్రాకృతి! చంద్రపురసుఖశ్రీప్రకృతీ!

౧

క. లింగోద్భవాభిధానా!
గంగాపార్యత్యనూనకశరీరార్థా!
యంగీకరింపు మవలి ప్ర
సంగ ముపాధ్యాయః డల్ల ఛాత్రుం బాత్రుః.

౨

ఆ. కౌగిలించి మెచ్చి కల్యాణధామ! నీ
మూలమునఁ దలంచు పున్నె మొలసె
బూర్వగాథల ట్లపూర్వమనశ్చియం
బావహించి తనయుఁ డయ్య కనియె.

౩

శ్రాద్ధ విప్రతిపత్తి సమాధానము

చ. అడిగితి నట్లు కొల్చి వినయంబున న్మృతనూభవు నివిభూ!
వెడఁ గనఁజూక నా యడుగు విప్రతిపత్తి సముత్తరింపు మే
వడువున శ్రాద్ధదత్తములు ప్రాప్తము లౌ మృతు లై నవారి కీ
గౌడవ కడు స్విమృత్య మధికు ల్గాని రిప్పని యొప్పరుం బరుల్.

౪

ఆ. చచ్చినట్టివారు స్వర్గాదిలోకంబు
లందొ? పొడమి పుడమియందొ యుందు

రల్లవారు వచ్చి యాకొని యడుగిరు

తినరు తృప్తిపడిన తీ రొసరదు.

౫

గీ. ఇచట విప్రుల కిడియెడ మోచటనా? యెఁనా?

పెతరు లుందురు వారికి వీరి కేది

సంక్రమించు సందర్భము చచ్చుచుంటి

మడుగువారికి నిద మిత్ర మనఁ గుదురము.

౬

క. ఇది మున్ను నిర్ణయింపుము

పదపడి యను మాది నది యెవరు మొదలిడిరో?

తదనువిధానం బంతయు

దదుపరి వినియెడఁ ద్వదుక్తి దాఁపర మడఁగఁ.

౭

మ. అని ప్రశ్నించితి నెత్తె నుత్తరము దత్తాత్రేయదేవేశ్వరుం

డనుమానింపకు విశ్వ లక్ష్మ వసుద్రాదిత్యులు స్విష్టుఁడుఁ

నిను ప్రక్రాంత మపక్రమం బవు గతి స్విధ్వంసముం జెందకుం

డ నయింపం బితృకవ్య మవ్యయ మఖండం జెందు నొప్పారెడుఁ.

గీ. తండ్రి తాతయు నవ్వని తండ్రియు నొగి

వసువులును రుద్రు లాదిత్యులొనఁగుచుండఁ

గవ్యమును సంగ్రహింతు రెక్కడల నెట్లు

లుండిరేనియు జ్ఞాతిజనోపహితము.

క. విశ్వ లను పేరి వేల్పుల శశ్వత్పరిపాలనమున సాగు నఖలముఁ

విశ్వపతి విష్ణుదేవుఁడు విశ్వాస మెనంగ నరయు విధమున కగుచుఁ.

క. దేవతలూ? నరులూ? పశువులూ?

స్థావరములూ? యయి మెలఁగెడు జనకాదుల క'

యీ విధమె యన్నమును సం

భావించి యొసంగువారు వా రమలాత్మా!

౧౦

ఉ. కావునఁ గట్టుదిట్టము లఖండముగాఁ గల శ్రాద్ధతంత్ర ము

ద్భావిత మౌను గా దను విధంబున కన్యఁ డెవండు దిట్ట? జ్ఞా

నావహితుండు మజ్జనకుఁ డౌ ననఁ గా నిమి మత్సగోత్రుఁ డౌ
దేవత లిచ్చ మెచ్చి వినుతింపఁగ నాది నొనర్చె ని విద్విధః. ౧౨

గీ. వేదశాస్త్రంబులం దెందు విన్న కన్న
వివిధవిషయంబు లొక్కెడ వెలయుఁ గూర్చి
తా ననుష్ఠాన మొనరించె దనయున కయి
కాని నిమిమాని కాఁడు తత్కల్పకర్త. ౧౩

చ విను మది విన్నమాత్ర నపనితత వో శుచి యౌ నరుండు బ్రా
హ్మణుఁడు తయూహపూర్వదినమం దొగి స్నాన మొనర్చి యేకభో
జనుఁ డయి బ్రహ్మచారి యయి త్మోశేయనుం డయి విప్రులక నిమం
త్రణ మొనరింపఁగా నగును రాత్రి వ్యవాయము వారు మానఁగక.

గీ. శ్రాద్ధభోక్తృత్వకృతనిమంత్రణుఁడు బ్రహ్మ
చర్య మెడలిన నిరయవాసంబు తప్ప
దతని దండించు బ్రహ్మహత్యానుగుణము
తప్పిదము మోపి యట యమధర్మరాజు. ౧౪

ఆ. దంతధావనమ్ము తాంబూల మభ్యంగి
మాట యశాపదము పరాన్నము రతి
శ్రాద్ధకర్త చెందరానివి పూర్వప
రాహములను దన్మృతాహమందు. ౧౬

శా. స్వాచారాంచితు శాంతు సత్కులజు విష్ణ్వారాధకః శ్రోత్రియుఁ
ప్రాచీనార్థవిశారదాత్ముఁ డ్రిసుపర జ్ఞాఁ గృతజ్ఞాఁ గుణిఁ
స్వాచారోప్యపనిపన్ని షేవకు సరాగాద్యేషసంపన్ను స
ర్వాచితోన్మతు విప్రు శ్రాద్ధవృతులం దౌ సన్నిమంత్రింపఁగక.

గీ. నూననను అనింగులు సుదితరోగు
లవ్రతులు శవద హకు లశుచులు ఖిలు
లన్యశాస్త్రాభిరతులు పరాన్నపరులు
శ్రాద్ధములయందుఁ బిలువంగరానివారు. ౧౮

ఆ. గ్రామయాజకుండు కాయస్థుఁ డమతి న
క్షుతపాతజీవి శాంతి లేని
వాఁడు వృషలిఁ గొన్నవాఁడును బనికెరా
రామతింప శ్రాద్ధమందు నెందు.

ఆ. తగినవారిఁ బిలిచి తత్ప్రాతరుత్థితుం
డై స్వనిత్యకృత్య మాచరించి
విధి నొనర్పవలయుఁ బితృకర్మ మపరాహ్ణా
మందు బ్రహ్మదత్త మది సమయము.

చ. పవలిఁటి యష్టమం బయిన భాగము భానుఁ డొకింత మందమ
దవసుండు గా నవుం గుతుపనామము కాలము దత్త మక్షయఁ
బవుఁ బితృ దేవతావళికి న య్యపరాహ్ణాముసం దళాలమం
దవిధి నొసంగు కవ్య మసురాపిత మందఁగరాదు వారికిఁ.

గీ. ఖండతిథి యైన నపరాహ్ణగత నెఱింగి
యదియు రెం డపరాహ్ణాములం దెనసిన
వృద్ధి నుత్తర గ్రాహ్య పూర్విక యమును
గ్రాహ్య యనిరి పెద్దలు కవ్యకలనమునకు.

గీ. విశ్వ లపు దేవతలకుఁ గా విధి నిరువుర
ముపురిఁ బితృర్థముగను విప్రులను బిలిచి
కాని విశ్వల కొకరి నొక్కరి బెతరుల
కయి నిమంత్రించి కాని కవ్య మిడు టాప్పు.

శా. ఆయాతద్విజవర్యులకొ గొలిచి ప్రాయశ్చిత్తముం దస్మతికొ
జేయం గా నవు నంతఁ బాద్య మిడి యాసీను ల్లుతాచాము
నా యథార్థుల న్ననద్విధులతో నర్చింప నా వస్తుభూ
షాయుక్తంబుగ యుక్తతో యదలపుష్పప్రాయసంపత్తితోకొ.

క. దేవతలకు యవలును బితృ
దేవతలకుఁ దిలలు కుశలు ద్వితయులకును గా

నే వస్తువులం దేనియు

భావించి యొసంగవలయు స్వకగృహ్యావిధిఁ.

౨౫

గీ. శ్రాద్ధవిధియందు నగ్నకరణ మొకండు

విప్రభోజన మొక్కండు పిండదాన

మొండు నివి మూడు ముఖ్యము లొకటినేని

విధి దొఱఁగనీరాదు తద్విహితగతికి.

౨౬

గీ. భక్ష్యభోజ్యలేహ్యబహుఖాద్యములఁ దృప్తి

యొసంగ విప్రవరుల కొసంగవలయు

నవి భుజింపవలయు నాజ్యప్లుతము గాఁగ

వల దనంగరాదు వలసియుండి.

౨౭

క. హరి నెడనెడఁ దలఁచుచుఁ దది

తరకృత్యము లుడిగి భుక్తి తత్సమయమునం

బరిపఠితపురుషసూక్తుఁ డ

సురీఘ్నమంత్రానువాది శుచి కావలయుఁ.

౨౮

ఉ. నవ్విసఁ జెడ్డగాఁ బలికినఁ దనుజావళి హవ్యకవ్యముల్

దవ్వుననుండి కైకొనెడు తద్విధ మెంచుచు వాగ్యతు ద్విజుల్

నెవ్వగ లేక పాత్రమున నిల్పిన వ్రేలు విడంగఁబోక యే

చివ్వులు మాని భోజనము సేయవలెక విధిఁ గర్త వెట్టఁగఁ.

౨౯

గీ. భోక్తలు భుజించు చర్యోన్యమును స్మృశించి

రా? తదస్తుము విడువక యారగించి

సాష్టశతము గాయత్రీమహామనుజుప

మాచరింపఁగ నపు దోష మది యడంగ.

30

గీ. పాపమానయజుస్త్రిసుషర్ణములను

ద్రుమధుమధుసూక్తముల నుచరిత్రకథన

ముల నల ద్విజన్ము లను భుక్తభోజ్యులైన

తఱికిఁ గార్యము పిండప్రదానవిధియు.

3౧

ఉ. భోజనసాశ్రముల్ చలితము ల్వాసరింపక స్వస్తివాచనం
 బే జను లాచరించెదరొ? యేమటి తత్పిత లాబ్ధ మెంగిలిక
 భోజనముం బొనర్తు రది పోల దటంచు నెఱింగి యుక్త సకా
 నోజ నంతరంబ నతు లొప్పు దదాశిషము ల్గ్రహింప నా. 3౨

శా. తాంబూలంబు సదక్షిణాకము సగంధద్రవ్య మర్పించి రా
 త్రిం బుచ్చున్వలె బ్రహ్మచర్యమునఁ గర్తృశ్రాద్ధభోక్త ల్విధా
 సంబాళింపఁగ లేని యాతురుఁడుఁ బొంధప్రాయుఁ డామంబో? హే
 మంబో? బ్రాహ్మణసాత్కరించి యొనరింపం బాడి శ్రాద్ధం బనా! 33

ఉ. విప్రులు లేక ద్రవ్యము నపేతము గా నొనరించి యన్న మే
 సుప్రచితంబు పైతృకము సూక్తమునక శుచిఁ జేయు హోమ మ
 ర్థప్రతి లేనివాఁ డొనఁగుఁ దర్పణముల్ సతిలోదకంబులక
 గోప్రతతిం దృఢంబు లిడి కొల్చుచి తృప్తియతఁ దరిఁదుఁడుక. 3౪

చ. ఎదియు రుచింపదో? యడవి కేగి యొకండును సన్నిష్ఠుఁ డై
 యొదవదు నాకు ద్రవ్యము మహోత్కటపాపిని నన్నుఁ గానరే?
 సదయత వేల్పులార! పితృసంఘములార! యటంచు రోదనం
 బుదితరవంబు గాఁ జలుప నొప్పును దత్పితృభక్తి భూవరా! 35

గీ. శ్రాద్ధ మొనరించు పుణ్యులు సలుపవలయుఁ
 దత్పరతఁ దత్పరేహని తర్పణంబు
 సలువరా? తత్కలమ్ము నాశనముఁ జెందు
 బ్రహ్మహత్యాఘ్ర మా కర్త వడయువాఁడు. 36

గీ. శ్రద్ధమై శ్రాద్ధ మొనరించు సజ్జనులకు
 సంతతిచ్చేదమా? కాదు సంతతమ్ము
 లాయురాదులు నవ్రుఁ బితృయజనకర్మ
 మునకు సుక్రీతుఁ డా విష్ణుఁ డనుకలమ్ము. 37

ఉ. ఈ యఖిలప్రపంచమున నెవ్వరు తుష్టి వహింప? రింక నా
 రామణదేవుఁ డాత్మఁ బ్రియ మందిన స్థావరజంగమంబు త

త్పాయము గాక వేర కలదా? పరిదృశ్య మదృశ్యమానముకా
ధ్యేయుఁ డతండు స్వశ్రుతిశ్రుతి నివరించెను దీనిఁ దప్పునే? 35

సీ. భగవంతుఁ డవు హవ్యవహుఁ డనౌవమ్యస్య
భావుఁ డానో? కాదో? పరిభవంప

భావించి కనఁ బరబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ
యన జనార్దనున కన్యంబు కలదె?

యాతఁ డీతం డొక్కఁ డై నిర్వహించు శ్రా
ద్ధము తంత్రమున కన్యథాత్వ ముండ
దవసీసురుల కిడు మనియు నాతఁడె తెల్పుఁ

డా? యేమి? శ్రుతి స్మృతి నాజ్ఞ సేసి

కర్త కారయితయు హరి కానఁ జెంద

దిందు దత్తము వట్టిది యెవరు చూచి

వచ్చినా రన వచ్చునే? ప్రభువశమున

నిచటి ధన మెచ్చటికొ వోవు టెంచ వలదె? 36

చ. అతిమతి కెవ్వఁడుం దెలుపఁ డాతని కింపవు వారి పల్కు లా
యతి నెవఁ డాత్మ నమ్ము ననయమ్ము వచింతురు వాని కుచ్చితుల్
వ్రతము వ్రదాన మాది యవు శ్రౌతమ్ము స్మార్తము కర్మ మెల్ల పం
గతతిథినిర్ణయమ్ముగఁ దగం బొనరింప ఫలించు నంచితా! 37

క. ఏకాదశి షష్ఠి నవమి రాక చతుర్దశి యమాస వ్రతముఖి కృతులకా
స్వీకార్యలు పరవిద్ధ లుపాకృత లవు బూర్వవిద్ధ లల తద్దెలతోకా.

ఆ. షష్ఠి నాగవిద్ధ సప్తమి శివవిద్ధ
నుపవసింపరాద యొకపుడేని
నెఱిగి యెఱుంగకేని నేకాదశిం దశ
మీయుతం గ్రహింప మేలు కాదు. 38

చ. వ్రతముల కెల్ల మే లసితపక్షముకన్న సితమ్ము పక్ష మా
గతి సపరాహ్ణకాలమునకన్న సుయుక్తము పూర్వ మా నహం

బు తిథి తదాస్థితం గనియె పున్నెము నేయంగ నొను నక్షక
ప్రతముల నాప్రదోష తిథి గ్రాహ్య తదన్య ఫలింప దవ్విధి. ౪౩

క. ఆ యా తిథు లా యా విధు

లా యా శాస్త్రములఁ జదివి నట్టి మహితులకా
స్థాయ తదాచరితములఁ
జేయంజను ననుసరించి శిక్షించి మతికా. ౪౪

ఉ. వేదముచేతఁ జోదితమె విశ్రుతధర్మము తత్త్రియాప్రకా
రాదృతి నాదిదేవుఁ డవు సమ్యక్తుఁ డిష్టుఁడు తుష్టుఁ డొఁ దదీ
యాదిపదంబు ధర్మపరు లందును రెండును దచ్చిక్షిద్దు లా
రాదితవిష్ణురూపులె తొఱంగు భవామయ మల్ల వారలకా. ౪౫

క. జ్ఞాతము లజ్ఞాతము లవు

పాతకముల కెల్ల నాదిఁ బ్రాయశ్చిత్తం
బే తీరున శాస్త్రం బను
నా తీరునఁ జేసి సత్క్రియలఁ జేయఁ జనుకా. ౪౬

గీ. విప్రవధమును గలు ద్రావు విధము గురుని

దారఁ గలియుట కాంచనచోరతయును
వానిఁ జేసినవారితో వర్తనంబుఁ
బంచపాతకములు మహాత్త్వమున మించు. ౪౭

ఆ. వీని కెంచు మించు వివిధపాతకములు

గలవు వాని కెల్లఁ గలవు స్మృతుల
నాచరింప వలయునట్టి ప్రాయశ్చిత్త
తతులు తరగతులకుఁ దగినయట్లు. ౪౮

క. అవి నేయుచుఁ జచ్చిన మే

లవుఁ జీర్ణము లైన సంతకన్నను మే గా
నెవి యేనియు నారాయణుఁ
దవులని మదిఁ జేయఁ గావు తగు ఫల మీయకా. ౪౯

- ఉ. రాగముఖంబుల న్విడిచి ప్రాకృత మొచ్చి తపించి సర్వసం
త్యాగము భూతజాతదయ యాత్మకుఁ జొప్పడు విష్ణుసంస్మృతికా
భాగవతత్వ మేర్పడిన వానికిఁ జిన్నవి పెద్ద వైన పా
పాగము లూడి ధ్వస్తము లపాస్తము లస్తము లొచ్చు రూపఱుకా.
- ఉ. ధ్యాతుఁడు పూజితుండు స్మృతుఁడై నమితుం డయి రూపడంచు నే
పాతకజాతి నైన ఖగవాహనుఁ డా హరిచేతఁ గా దటం
చే తర మైన దుష్కృతము నెన్నఁడు నెన్నఁ డొకింత వానికిం
జేత మొనంగజాలిన విశిష్టుఁడు వీడి చనంగఁ జాలఁడుకా. గీ॥
- క. హరిఁ బూజించెడువాని న
వరునేని నెఱుంగకేని బాతకియే న్నం
గరతుం డయి తిరిగినఁ గనుఁ
బరమపదము వాని పాపపటలము చిటు రుకా. గీ॥
- క. ఒకసారి విష్ణుఁ దలఁచినఁ
గకవిక కై క్లేశము తెడగలుగఁ జను స్వరా
ధికలోకభోగభాగ
ప్రకటమహత్త్వంబు వై భవం బనఁ దరమే? గీ॥
- సీ. దొరకక దొరకక దొరకె నెట్లెట్ల మా
నవజన్మ మచిరభాననియతంబు
హరిభక్తి దుర్లభ యమర దం దమరిన
సంతరాయములు పె క్కలఁచుచుండుఁ
బశుపాశమోచను వాసుదేవు భజింప
మానసశుద్ధి సంపన్న మగును
దానితో మోక్షసందర్భము నిర్భరం
జౌఁ ద్రివర్గము మాట కదియె పూట
మోహనిద్రాసమాకులమ్ము భవ మెనసి
హరిశరణ మందు జనమె కృతార్థ మరయ

దారపుత్రిగృహక్షేత్రధాన్యధనవి
శేషలబ్ధికి దర్పంబు సెందరాదు.

గ౪

మ. మును కామంబును కోపలోభమదనంమోహంబుల స్మచ్చరం
బును నిర్జించి పరావవాద మెడగాఁ బూజింపు మయ్యా! జనా
ర్దను వ్యాపారము సర్వము న్నదలో యుత్సాహంబుతో దాన నీ
జననం బాఁ జరితార్థ మింతకును సత్సంగంబు మూలం బగున్.

చ. యమనగరద్రుమాళి నికటాస్థిత గాఁ గన నౌట నెంచి నం
యమపరు లై హరిం గొలుచు నబ్జెసనంబునఁ బుచ్చఁగావలెన్
సమయము నిందియప్రకరశక్తి నశింపకమున్నై రోగపూ
గము జరతోఁ బయిం బడి వికారముఁ గూర్పకమున్నై మానవుల్.

గీ. విశ్వసింపరు సుమతు లశాశ్వత మవు
పపువు సత్యంతచలల సంపదల నెందు
నిత్యమును సన్నిహిత యైన మృత్యువుఁ గని
దర్పమును మాని కొలుతురు దారు శౌరి.

గ౫

ఉ. యోగము వెంటనంటియె వియోగము నున్నది వీడఁబోవ దా
శాగుణపాశసంచయము సర్వము నౌ త్తణభంగురంబు పా
పాగవిభేదనక్షమము హరిహరిప్రియభక్తియోగ మా
వేగముతోడఁ బాతకియు విష్ణుపదంబు చిరంబుఁ జెందెడున్.

గ౬

గీ. వేదశాస్త్రతపోధ్వరవివిధతీర్థ
భజనములు సఫలమ్ము లీశ్వరపరునకు
వేదశాస్త్రతపోధ్వరవివిధతీర్థ
భజనములు నిష్ఫలము లనీశ్వరపరునకు.

గ౭

గీ. సాంగములు వేదములు తీర్థసార్థములును
యాగపూగమ్ము లధికసంత్యాగములును
విష్ణుదేవనమర్చన విధిఁ బదారు
పాలుఁ బోలవు మాటలు నేల వేలు?

౬౦

మ. అని యన్నింటి నిరాకరింపజన దభ్యాసంబును జేయు నీ
 పనుల స్వచ్ఛు ఫలంబు లప్పుడపుడే ప్రార్థింపకున్నట్టి స
 జ్జనికి న్నజ్జని నిచ్చి విష్ణుపరతక్ సంధించు ముక్తిప్రసా
 ధన మా జ్ఞానముఁ గానఁ గారణములే ధ్యానింపఁ బారంపరిక్. ౬౧

క. జ్ఞానమున ముక్తి దోచుం జ్ఞాన మొనరు విష్ణుపరత సాక్షాద్దేతు
 త్యానూనభక్తిఁ బోలునె? దానిం గర్మతతి క్రమనిదానం బైనెక్.

సీ. వర్ణాశ్రమాచారవర్తనమ్ముల మించి
 పుణ్యకర్మమ్ములఁ బ్రోవు నేసి
 యెడనెడఁ జొప్పుడు నెఱిగిన యెఱుగని
 తప్పుఁ బ్రాయశ్చిత్తతతిఁ దొలంచి
 సగుణదేవాధ్యానసంపత్తిఁ దల్లొక
 ముల మేలి విజ్ఞానమును గణించి
 సంగమ్మును ద్యజించి స్వస్వరూపస్థితి
 సంసిద్ధ దవిలి విశ్వమ్ము స్వముగ
 నుండుఁ గృతకృత్యుఁ డీకర్మ మొల్లఁ డొల్లఁ
 డాగమంబు లుపాసనాయోగగతులుఁ
 గాని యందాఁక మనకెల్లఁ గా వలదొకొ?
 కర్మకరణమ్ము వదలిన గతులు లేవు.

౬౩

ఉ. పొమ్మర ధర్మకీర్తి! నృపభూషణ! పౌరుష మెంచి చేయ భా
 గ్యమ్మున నన్యజన్మమున నైనఁ గృతార్థుడ వాడు లే మదీ
 య మ్ముపదేశ మిద్ది వృథ యశానె మనమ్మున నాటి యెన్నడే
 యిమ్ముననే స్ఫలింపక? వహింపుము రాజ్యభరంబు మే లవుక్. ౬౪

క. అని దత్తముని వచించినఁ
 జని యా జని యట్టు వోక జనకా! యిహోష్ఠి
 జననం బెనసితి నిమ్మొయి
 మును చెప్పితి నంతపట్టు బుణ్యచరిత్రా!

౬౫

చ. అను సుతు భద్రశీలుఁ దన యంకముఁ జేరిచి గాలవర్షము
ద్దును మురిపెంబు పున్నెమును తోష ముపాసన భక్తి ముక్తియుం
దనయుని రూపుఁ జెంది జననంబునఁ దన్ను గృతార్థుఁ జేసె నం
చెనసె నెడందఁ దృప్తి నిరియించెను గౌఁగిఁట మాటిమాటికిఁ.

గీ. నారదుఁడు సెప్పె నిట్లు సనత్కుమారుఁ
డూఁచె నౌదల నది యెల్లఁ జూచినట్లు
సందియము వాసెనే? దీన ఛాత్రపాత్ర!
విభుని ధర్మప్రబోధనువిస్తర మిది.

౬౭

శా. దత్తాత్రేయకృతప్రసాదుఁ డవు భూదారుం డతం డల్పుఁడా?
తత్తాదృష్టి ప్రవీరసంప్రశమనస్థైర్యప్రకారక్రమో
పాత్రాశ్రోత్రముఁ డల్పుఁడా? భృగుకులప్రస్తుండు రాముండు త
ద్వైత్రంతం బెనిమారు లన్నఁ బునరుక్తిం దోసముం జెందునే? ౬౮

ఉ. చెప్పఁగఁ జెప్పఁగా విసువుఁ జెందితి మందురో? మందు లంచు నా
యప్పల గొప్ప గొప్ప చరితాద్భుతముల్ మది నూర మానితిం
జెప్పక చెప్పుచుండఁగ విశేషము లెం దెవి సంస్కరించునో?
చెప్పు మటందువా? సుపరిశీలితముం బొనరింపు ముక్తముక. ౬౯

గీ. అడుగు మెందై న సందియం బంకురింప
గిల్లివేయఁగ వలయు వర్ధిల్లఁజేయ
రా డనెడు వేదధర్మన కాదరమున
నెరగి యంతేవనద్వరుం డిట్లు లనియె.

౭౦

ఉ. అంతటిదేవు సద్దయ నయంబునఁ గాంచి జగద్ధరంధరా
త్యంతపరాక్రమక్రమత నస్మయిఁ బేర్చిన తేడు భూసుర
స్వాంత మెఱింగి నేర్చి మనఁ జాలెనా? యందఱ నొక్క లెక్క నె
క్కింతు స్వరాజ్య మిద్ది యని కేవలదర్పత నిఱునీలెనో? ౭౧

ఆ. కాకయున్న నూరక జమదగ్నాశ్రమ
నీమ నట్టి చేత నేయ నగునె?

తాను కాదు నృపసుతప్రకరం బనఁ
దనదునాన మీఱు తరమె? వారు.

29

కార్తవీర్యుని గర్వప్రకారము

ఉ. ఆపపు నాశ్రమంబు జ్వలనార్పితముం బొనరించి వానిచే
శాపముఁ జెందె నంటివి ప్రశస్తమతీ! మదదంతిపంక్తి ని
లోపని గాలి నిల్వఁగలవో? మశకంబులు వాని రాజ్యమం
దేపని కైరి బాడబు లిఁ కే నియతిం బ్రతుకంగ నై రొరుల్? 23

చ. అని యడుగంగ నాతనికి నా గురునాథుడు ప్రీతిఁ దెల్పె నా
పనియు వినంగ నర్హమె శుభప్రవిచార! నృపాలుఁ డొక్కనాఁ
డనయము విట్టవీఁగి తనయంతటివా రిల లేరు నిగ్రహం
బునకు ననుగ్రహంబునకుఁ బూరుషు లంచు రుష న్వదించినఁ. 24

చ. అది సభ సభ్యు లందఁ జెడి యాడిన నేమి దొసంగో? యంచు ని
ర్మదమున నుండ మంత్రు లొక మాటయు లేక హాసింప సర్వసం
పదల నడంచు గర్వ మిది పాటికి వచ్చునె? యంచు నంచితూల్
మదిఁ దలపోయ భూతము లమానుషము ల్లలఁగంగ నై ననవో. 25

సీ. అపరూపు నేమి సేయంగలఁ డితఁడు న
న్నెవ్వరు వచియింతు రిత వెఱింగి
నను నడంపఁగఁ బూనెనా? మేలు లేకుండుఁ
దనకుఁ దా నొక్కండె తత్త్వయుక్తి
నా కేల? పొమ్మని నల్పు రూరకయున్న
నిమ్మడి గాకుండ ది మ్మదంబు
వీని వరమ్మున విభని సమ్మతిఁ గల
దుర్వృత్తి నుత్తము లుడుపుమాట

అని విచారించి పోవుచు నాఁగి పలికె
ధీరరవమున వాయుభట్టారకుండు

మింటియావెంట నేమంటి? మేదినిశ!

(బ్రాహ్మణులశక్తి యెఱుంగక పలికెతేము?

21

శా. నాకు స్త్రీకును లోకలోకములకు న్నారాయణుం డీశుఁడా?

వై కుంతుం డెపుడు స్థరామరుల పత్నంకేజము లెచ్చునా?

యా కల్యాణకరు ల్నిరంతర మిల న్న్వ్యాపించియే యుండిరా?

వాకు లేకు మీ కీదృశంబులు మహీపాలా! హసింపం బరుల్. 22

శా. ఈపాండిత్యము సంతరించితివె? నీ విన్నాళ్ల కేపుట్టలో

నే పా మున్నదో? యంచు నుండి యెటులో యీ యున్నమూనాళ్లు సం

తాప్రపాయము సంభవం బెఱిగి కర్తవ్యక్రియాకారి వై

యా వైచారిఁ గ్రమింప కింత లయితే? యా లే ద్వితీయద్విజా! 23

మ. అనిన నెౌచ్చక క్రుద్ధుఁ డైన పతిగర్వాటోపముఁ లత్యుపే

ట్టనివాఁ డై జగదాత్ముఁ డిట్లనియెఁ గట్టా యన్యవిప్రాలి నె

ట్టన పోనీ భృగుఁ డ వ్యసిఘ్నఁడు నవప్రభంబునం జేసిరే?

పను లా పుణ్యుల మెచ్చనా? యకట కుంభప్రోద్భవు న్వింటివే?

శా. వారుఁ నీదగు గౌరవంబుఁ గనరో? వర్ధిల్లు మర్ధించి భ

క్త్యారూఢిం జని యత్రిపుత్తు నల దత్తాత్రేయు నేవించి కా

డే? రాజాధమ! తద్దయాగరిమ నుద్రిక్తుండ వై తింతకుఁ

డీ రా కారణ మమ్మహామహుఁడ వాదింపంగ నిం కేటికి? 24

మ. తిన శౌచంబును దీర్ప లేని తనకుఁ డేవుం డతం డై యొసం

గను బౌహునిచయంబు యోగి నొనరించెం జేసె ని న్నింతవా

నిని గర్వం బిది లేదు వాని మది నిజ జెందెఁ ఘనం బొచు నే

మని యద్రేపునిమోము జూడఁ గలవయ్యా? మూఢ! మూర్ఖుండ వై.

ఉ. విప్రులతోడు వీడి పృథివీపతి యెవ్వఁడు నేల నేలె? నీ

వప్రతిబద్ధవిక్రముఁడ వౌట తదీయదయాలవంబుచే

బ్రప్రథమస్థితిం దలచి పార్థివ! పల్కు మటన్న విత్తుఁ డై

దీప్రయశుం డతండు వినుతించె నతిం బొనరించె మంచిగఁ. 25

మ. అనుశాసించితి మేలు మేలు నను నార్యా! వాయుదేవుండ! నీ
యనుశాస్తి దలఁచాల్చి వర్తిలెద భవ్యం బైన బ్రాహ్మంబు శ
క్తిని దక్షజ్ఞాపకుఁడైన నిన్ను మఱివఁ గీర్తితు నావందనం
బును గైకొమ్మన నౌ ననామయ మటంచుం బోయె నవ్వాయువున్.

క. జగదాయు వైన వాయువు
జగతీనిర్జరమహాలసద్భాగ్యం బి
ట్టిగతి న్నర్జించిన పయిఁ
బ్రగుణుం డా తోడు మెలఁగె బ్రహ్మాత్మరుఁ డై.

౮౪

ఉ. సత్యపరాక్రముండు ముని ఛాత్రుండు కారణజన్ముఁ డర్జున
క్షీత్యధినాథుఁ డర్హ విధి శిక్షితుఁ డక్షమపుణ్యశాలి యే
వ్యత్యయ మేల చేయుఁ? దుది యై విధి లాగ భృగుద్వహశ్రమా
కృత్యము మాత్ర మట్లు చెలఁగెన్ గెలువ న్నశ మానె డైవమున్?

చ. అడిగిన చిత్రభానునకు నాజలరాశి ధరాతలమ్ము ము
న్నిడెద నటంచుఁ దప్పని దహింపఁగఁజేసె వసిష్ఠనాశ్రమం
బడరు తదీయ శాసమున కగ్గల మై యడఁగించె బాపమున్
దుడుకుదనం బడంప ధరఁ దోచిన తాదృశుఁ డెగు సేయునే?

౮౬

ఉ. అంతటివాని కుండక స్మయం బొక దేబకు నుండునే? నభ
స్వంతుండు చెప్పించుండఁగనె స్వాంతము మార్చుకొనఁడె? రెండు మూ
డింతటి చిన్ని నేరము లనేకగుణార్ణవ మైన వానియం
దెంతటి? వా చొక్రించున సింతి విమర్శము సేయకుంటివే?

౮౭

ఉ. జారతుఁ డొరొక్క దలఁచు జాల్కుల కాక్షణమందె తోచి యా
భారమందు భీభరము బుద్ధికే నేగుగఁ గూర్చి యెన్నఁ డీ
సారి పొనర్చ విట్లు లింగఁ డా లనిపించి ధరిత్రియందు నెం
దా గనె మైన దుష్టులము లంకుర మెత్తకయుండఁ జేయఁడె?

౮౮

ఉ. పాపముఁ జూచుకుండఁ బ్రజా గౌలనసేసె బరం బిహంబును
ప్రాపముగా మహాశిష్ట గురురాయని దత్తవిభు న్నజించి యో

- గోపనిష్కదహన్య మనుయోజితముం బొసరించికొంచు నా
భూవతిఁ బోలు రా జొకఁడు పుట్టెనె? పుట్టునె? పుట్టియుండెనే? ౯౯
- చ. తుమఁ దనకోసమై స్వయముగా హరియే యవతార మెత్తి గా
ద్రము దగ రుద్రశిష్యుఁ డవురా యని లోకము మెచ్చ రాముఁ డం
తమునకు నంతసేసె ననఁ దన్ను పమాళియశం బసంవరం
బమితము లోకలోకముల నప్పటి కిప్పటికిఁ రహింపజే? ౧౦
- ఉ. ఆ విభు రాజ్యమందుఁ గల హాయి మఱొక్కని రాజ్యమందుఁ గ
ద్దా? విధినిర్విశేషముగఁ దన్నుహిమంబు నొనంగె దత్తిభూ
దేవుఁడు జాతమాత్రునకుఁ దీటుట తప్పని దౌట రాము సం
భావితుఁడేసె నై జమహిమం బటఁ జేర్చి తదర్హవేశకుఁ. ౧౧
- ఉ. కావున నీ కథాంశమునఁ గల్గిన పాత్రములందు నెందు సం
భావన కందరాని మహిమంబు గనంబడు నద్ది యెల్ల వి
శ్వావిత యత్రిపుత్తుఁడు స్వయంభవుఁ డ య్యనసూయపుష్పపుం
బ్రో వపు దత్తదేవు నతిరోహితవై భవ మంచు నెంచుమా. ౧౨
- చ. అడిగినవాని కెల్ల సరి యైన నదు త్తరము ల్వచించి నా
వడుగ! కృతార్థుఁ డై తిని భవత్కృత మా నతిలోకనేవ కీ
పుడమికి భూషణంబ వయి పొల్చితి వింకను నా కిడంగ నీ
కడుగఁగ నై న వస్తు వెది యైనఁ జరాయువ! పృచ్ఛసేయరా. ౧౩
- చ. తుణ మని కాదు కా దిది ముఖస్తుతి త్వత్కృత మైన దాని కే
ఋణ మెటు తీర్పనాదు నిపు డెప్పుడో? యన్న భవాద్ధి ముంపదా?
గుణగణరాశి! కోరు మెదో? కోరక నే నిడరాదు వత్స! యే
తృణము ననంగ దీపకుఁ డదీనుఁడు దా ననియె న్నదీనుఁ డై. ౧౪
- ఉ. స్వామి! యిదేటిమాట? నమశాస్త్రపరిశ్రమసంప్రదాయబో
ధామలమానసాప్తుల పథంబున కే నెది మీ కొనంగ నొ
నామెయి కొదు? మీనుడికి నడ్డు వచింపఁగరామి నందు నో
భూమనమాత్మ! యట్టిదయ వొంగినఁ గా దన నాకు శక్యమే?

ఉ. హస్తము నాదు మస్తకమునం దమరం దగ నుంచి యున్న యా
వాస్తవ మొక్కఁ డంటివే? భవం బెడలకొ గురునాథ! యట్టి యా
వస్తువె నీవు నే నను స్వభావవిభేద మడంగ నేక మై
యస్తిత నిర్వహించు స్థితి కై వెలయ స్సమన్వగహింపవే. ౯౬

చ. అనుటయు నాతఁ డన్నయటు లంతయు నప్పుడ నిర్వహించె నే
మనవలె? వారి వర్తనము లయ్యవి వారికె చెల్లు నంచు నా
ననములు నాల్గు గల్లు సురనాథుఁ డొగిం గలికిక వచించి నీ
పనిఁ జను మీవు తప్పకొని భవ్యులు పోదు రిటె స్వపద్ధతిక. ౯౭

క. అని కలి ననిచి విధాతయుఁ
దన కర్జము నిర్వహించు తరమున నుండెక
మునులార! యీ స్రసంగం
బున మీ సంస్కారితాత్మములు సేకూరెక. ౯౮

ఉ. దత్తవిభోధవై భవము తత్తదుపేయచయానువర్ణనం
బుత్తమభౌబుబుత్తులు మహోత్సుస లౌఁ దమచి త్తభిత్తులక
హత్తెనె? సంశయంఁ జెచట నైన స్ఫురించిన బృచ్ఛనేయుఁ డా
యత్తుఁడు తోచినంత లను నార్యదయాపితబుద్ధిసంపదక. ౯౯

క. అను సూతు నధికగౌరవ
మున మును లర్చించి యతని మురువుం గని యి
ట్లని రనఁడు! బౌదరాయణ
మునిశిష్యునినుడల లోపములు గనఁ గలవే? ౧౦౦

చ. అదియునుఁ గాత దత్తపతి యవ్విధి మాకు స్వవిశ్వరూపనం
పద సమన్వగహించి నినుఁ బంచి వచింపఁగజేసె నింతయుక
దదనునిభాసమందు నొక త ప్పని యు ప్పని చెప్ప నొదుమే?
మదికి సమన్వయించిన సన్వగరసాసగ ముంచు సంచుక. ౧౦౧

చ. అయినను యిత్తి పు మభవాంతః డత్రితనూభవుండు స్వ
ప్రియ మెదఁ గోరి కూర్చి సువిస్తర మందు సుపక్రమంబు వి

ద్యయు నుపసంహృతంబు కృతిధర్మము కర్మము గాఁగఁ దోచు న
స్వయము విధం బొకించుక మనంబులకు నివేశదం బొనర్చుమా.

మ. అన వ్యాసానుచరుం డనె స్మరల నా న్యాయంబు సామాన్య మై
చనుఁ దత్త్వమ్మును ము స్వచించియు మనీషం బట్టునో? పట్టనో?
యని ధర్మాధ్వమున న్ముగించెదరు విద్యావంతు లుద్గ్రంథముల్
ఘనమే మోక్ష మలభ్యమా? యది త్రివర్గం బైన గొం డం పొగి.

గీ. బ్రహ్మసూత్రాదులందు నీ వరుసయె కల
దది యటుంచుడు తను నెవ్వ రడిగి రెద్ది?
తద్విషయభోధ మొనరించె దత్తమూర్తి
యదె యుపక్రమ ముపసంహృతార్థ మదియె. ౧౦౪

ఉ. వేదములం బురాణముల నిద్యల నధ్వము లెన్నియేని ని
ష్పాదితము ల్పరంపరత స్వప్రమితి స్తుభయంప్రతిష్ఠ సం
పాదిత మాట కెవ్వరికి మంచిగ నెయ్యది దోచు దాన నా
సాదితగమ్యు లయ్యెద రసంగత మం దొకఁడేనిఁ గల్గునా? ౧౦౫

గీ. జ్ఞానముననె కై వల్యంబు సంగత మగు
జ్ఞానము వెలుంగ నిన్నియు సాధనములు
సాధనజ్ఞాన మన మనోజన్య మాది
నదియుఁ బ్రజ్ఞానమునఁ దుది ననుగత మగు. ౧౦౬

మ. అతిలోకుం డతివేదుఁ డా విబుధుఁ డధ్యాస స్మహావాక్యభో
ధిత మా సర్థమునం దొఱంగి యనుభూతిక “సర్వ మాత్మైవ” య
స్మతి నున్నాఁ డది యందకున్న “భగవత్! సర్వాత్మనా త్వా మహం
ప్రతిపన్న శ్శరణం నమో” స్తని హరిం బ్రార్థింపుఁడా భక్తు లై. ౧౦౭

మ. అని దేవుం డుపదేశముం జలుపు నె ప్పా యా వతారంబులకా
ఘను లౌ జ్ఞానులు పూర్వమార్గమున భక్తవాతము ల్పద్వివీ
యనయాధ్వంబున దాటఁగల్గుదు రనాద్యంతంబు సంసారవా
ర్థిని లే దింకొక దారి దత్తవిభుఁ డాదేశించె నీ భోధమే. ౧౦౮

చ. తపములు యాగము ల్నియమతత్పరత త్తదనుప్రవేశయో
గవరము లంచు నీశ్వరముఖప్రతిపన్న మెఱింగి యోగు ల
న్యపథములకొదగ న్నివరణం బొనరించిరి బుద్ధిమంతులు
క్రపదపులక మెలంగి దరిఁ గాంతుదు సెంద రొకప్పు డార్దులకొంగ

గీ. పాపము లొనర్చి నరకకూపములఁ బడుట
కన్నఁ బున్నెము నేసి నాకనుఖ మెనయ
నైన మే లవు నజ్జన్మ నుండ నగుట
పాపి యాతనలఁ బడి దుర్భవముఁ గాంచు. ౧౧౦

గీ. మీకుఁ దన రూపుఁ జూపించి నాకు సెల వొ
నంగి నిజమహిమాల్లిప్రసక్తి నిట్లు
వరలఁజేసిన దత్తదేవస్వరూపుఁ
డైన హరి మీకు మాకు ది క్కవు జగతికి. ౧౧౧

గీ. ఇష్టరాణంబునం దంశ మేక మైనఁ
బద్య మైనఁ దదర్థతత్త్వాద మైన
నింబుగా భక్తిఁ బౌరాయణం బొనర్చి
నరుఁ డభీప్సిత మెనయు నొనంద మెనయు. ౧౧౨

క. ఇది యెల్లఁ జదివి యర్థము
మది కదుకఁగ ననుభవించు మహితుఁ డతండ్రి
విదితము పరోక్ష మైనను
తదర్థభవ మంది భూమతత్పరుఁ డతఁ డౌ. ౧౧౩

క. దత్తాత్రేయాయ పదం
బెత్తి నమోంతముగ వెంటనే ద్రా మని మా
యోత్తరపూర్వమ్ముగఁ బ్రణ
వాత్తం బిటు నటు నొనర్ప నా విభు మను వౌ. ౧౧౪

ఆ. అక్షమాలనేని సచ్చస్పటికమాల
నేనిఁ గేలఁ బూని యెడఁద విభుని

రూపు వెలయ రేపు మాపు నీ మనువు స
హాసమితి జపింప సవుఁ బ్రసత్తి.

౧౧౦

శా. దత్తాత్రేయ! హరి! దిగంబరమునీంద్రా! కృష్ణసంజ్ఞాన! యు
న్మత్తానందపదప్రదాయక! యఖండజ్ఞానవారాకరా!
సత్తామాత్ర! పిశాచబాలవిధ! విశ్వస్వామి! నన్నేలు మా
యత్తుండం జుమి నీ క టన్న నుడి కాయాతుం డతం డయ్యెడుకా.

ఆ. దత్తనేత్రుఁ డవుచుఁ దత్తద్భువనముల
నరయుచుండుఁ బవ లెవరు విలుతురొ,
యని సమాధిఁ బొసి యాగతుండవుఁ బ్రోవ
రాత్రిఁ బిలుచువారి యాత్రములకు.

౧౧౧

ఆ. మలయు నూరివారు మాటుమడఁగకున్నఁ
బురుషుఁ డున్న యింటి పొరువుఁ గనడు
చీమ చిటుకు మన్నఁ చడిముడిపడి వచ్చు
నెంత మానవతియొ? యెంత సిగ్గొ?

౧౧౨

క. ఇటు చూచుచు నటు చూచుచు
నటించు నిం దున్నయట్లు నర్థము చెడనీ
దెటు నేర్చెనొకొ? యబల యిం
తటినై పుణి నా రహించు తన మధ్యతతోకా.

౧౧౩

చ. కులముఁ ద్యజించి యొక్క కురుకుల్య కులాంగన పూరుషుం బరుకా
గలిసి రసప్రసార మధికంబుగ రే పవ లంచు నెంచ కు
జ్వలమహామూర్తి మేను మఱవకా జగ మున్నది లే దనం గొనం
గలదె? తదాప్తికిం గలనుఖాలిఁ దొలంగి మును త్తపింపఁగకా.

సీ. ముగరుమూర్తులఁ దన మురిపె మాలానంబు

గా ననుబద్ధుఁడగుమాలఁ జేయుఁ

బంచతన్నాత్రాసుమాంచితాస్త్రము లిచ్చి

సాగించు నపగాత్రు జైత్రయాత్ర

సంతకు సంతగా నెనగు రూపులు బాల్చి
యపరూపు నాడించు నాట సూపు
నెంత ఛాలీస యీ యితి నా నాత్మేశు
తలలోని నాల్క చందానఁ గొలుచు

సమ్మహామతి యద్దేవి యాదిరహిత
యోగమాయాభిధాన వియోగ మెడలి
యనిశము భజింప వెలుఁగొందు నానసూయు
సత్రిపుత్రు దత్తాత్రేయు నభినుతీంతు.

౧౨౦

౬. తాదృశదేవతా సత్రివిధాత్పనిప్రీతికిఁ బాత్రు లైతి రే
తాన్యశతత్క-భారసము ద్రావితి రెంచెద రీశు నాత్మన
న్యాయశు లీర త ట్లవుదు? రా సురపాళికిఁ దక్క దీ పథం
నీదృశ లీ శరీరములు నీ శ్రుతులుం జరితార్థతం గన్వే.

౧౨౧

స. అనుచు వారును దాను సనసూయ సనసూయ

నత్రి నత్రిని దత్తు నాత్మదత్తు
నాతని శ్రీదేవి నాతి శ్రీదేవిని
బ్రయభక్తి గొలిచి యర్పించి రర్చ
లరునది నాల్గో? పదాహో? యెన్నెదియో? యై
దో? యన నేటికి? నుత్సవమున

సవి యవి యవి యవి యన్నియు నుపచార
కలనల సముపాత్తగమను లయ్యె

భజనపరుల నల్లవారిఁ బ్రత్యక్ష మై
శ్రేయ మొనఁగి మనిచి సిద్ధుఁ డేగె
నేయు చూడలే దెటే బోయితి మటంచు
సనదంబారు నేటి యా ప్త లేరు.

౧౨౩

౭. ఆ దేవుల సన నీవు నా నెది భద్రావ్యాపార? మీ వ్యాప్యతిక్
భేదలభే యునాకొండ మగ నయిన ధీభేదంబు మీ కున్నదే?

వాదంబు ల్వేడదారులం జలుపు త్రావరభ్రమం దున్నదే
మో? దోనంబు తెడల్చి మ మ్మిరువురుం బ్రోవుండు లింగోద్భవా!

మ. కలలో నాదిని మధ్యమందుఁ దనకై కల్యాణరత్నాకరుం
డల యాత్రేయుఁడు దత్తుఁ డీశుఁడు స్వకీయాత్రేయతాబంధు స
న్గలితం బీ చరితంబు వ్రాయువనికి స్థంబేశ భవద్దత్త మా
లలికి న్నాలితుఁ డయ్యె లేవు కొఱఁత ల్నా కింక లింగోద్భవా! ౧౨౧

క. ఆలించితివే? యీకృతి

లాలించితె మనమున నుపలాలింపంగం

బాలింపఁగ నను నెంచితి?

లీలాస్వీకృతకథావలీహితదేహి!

౧౨౨

ఉ. ఇష్టటివేలకుం దగిన యే వెడవేసము లే నెఱుంగ దే
చొప్పులు చెప్పులు స్విన్నదు శుద్ధ సనాతని యీశ వోలే ని
న్నెప్పుడు సేవ సేసికొను నేలుకొనందగు నీ కృతి న్నతం
బొప్పులకుప్ప! లే దెదియు నోం నమ యందు నదే సహస్ర మా. ౧౨౩

ఉ. ఈశున కే మిడంగలది యేమి? మహేశ! యకించనుండ వీ
వాశలు మా కనేకములు హాస్య మవుం గదె నోరు విప్ప నా
దేశమున న్మొలంగెద విధింపు మెదేని భవత్ప్రసక్తి ని
ర్వేశము నాకు నీ జనికి విస్తృతము న్సులభంబు నయ్యెడుకా. ౧౨౪

చ. వినతులు నీకు దత్తునకు వేడెద నంజలి వట్టి చిత్తశో
ధన మొనగూర్పుఁ డిద్దఱు బుధప్రవరుల్ నను నేల నాకు నెం
దు నొదవ వే వివత్తు లిదె దుర్జనుల న్నడలించి కూర్చి న
జ్జనుల నెనంగఁజేయు తన సాములకు న్మనసార నారతుల్. ౧౨౫

ఉ. ఆధారాదికషట్కరోజస్మతిమధ్యానాహతాభిఖ్యసం
బాధస్థానవితానితాంశుచయభాస్వత్కర్ణికాసీన! స్వా
మీ! ధర్మాచరణప్రకాశితపదా! మిత్రాతిమాత్రాస్పదా!
బోధై కప్రవణాత్మనంప్రచితసంపూర్ణాత్మతానంతతా!

౧౨౬

క. విస్మయకరకృతిభరితా!

యస్మత్పురసంనివేశ! యస్మయమానా

నుస్మరణావిత్తవృత్తి!

విస్మేరకటాక్షపుషితవియదారంభా!

గరిగ

మంగళ మహాశ్రీ వృత్తము

వృత్తయుతచంద్రదనగరీనివసదర్యకులస్పష్టధృతిమంగళమహాశ్రీ!

విత్తకలవేంకటకవిప్రథితత త్తదతివేలకృతిమంగళమహాశ్రీ

వృత్తకముహూస్తుతనవీభవదుదారవిభవిప్రకృతిమంగళమహాశ్రీ!

దత్తనవభాగవతదానకృతిమద్విహితతత్త్వస్మృతిమంగళమహాశ్రీ! గరిగ

సీ. ఆగ్రధేల రామకథామృతమున నింపె

వేంకటప్ప కవి సంవిత్పరుండు

హనుమాంబ పేరి మహాపాఠ్య పత్నిగా

సను గనె దనయు విత్తనయు జేసె

నాజేయగోత్రుండ నాఖ్య దాడేపల్లి

రాఘవ పూర్వ నారాయణుండ

శ్రీచేరి దయితగా శ్రీవిద్య సేవిత

బహిరంతరర్పానుభవ మఖముల

ద్విత్రప్రసాదిత వాచా ప్రవాహచితము

దత్తభాగవతాఖ్య పాదపమునందు

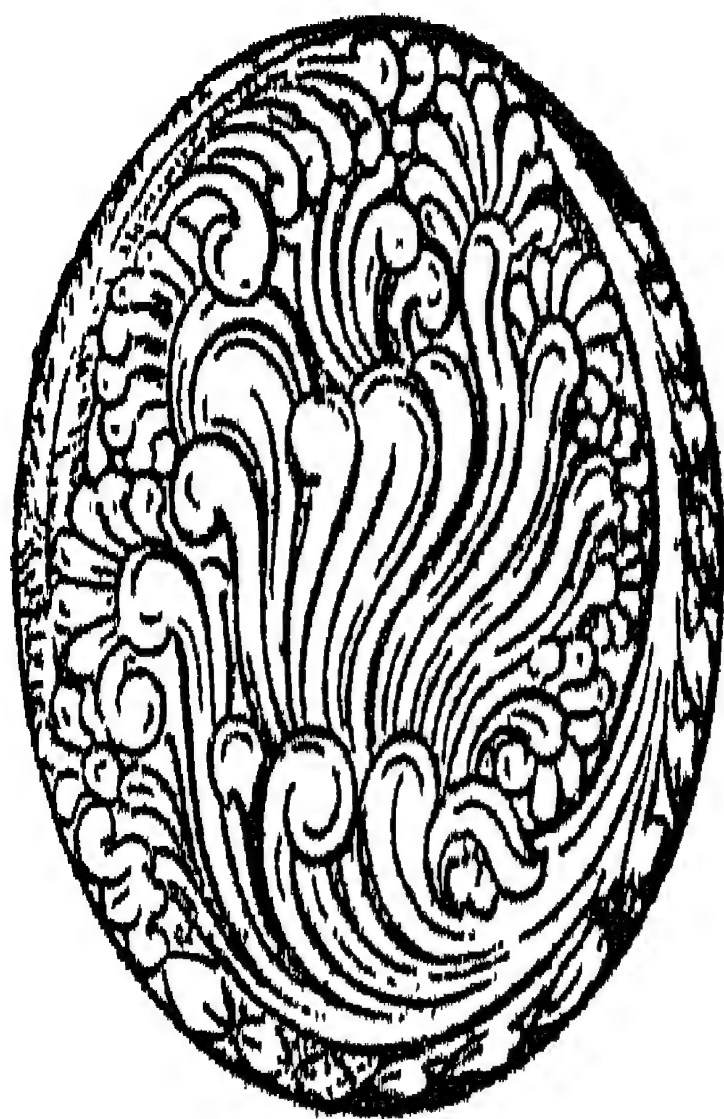
నిగదుపురనాథ! లింగోద్భవేశ! యిదుగో

తాల్పుము సుమాన్యగుచ్ఛము ద్వాదశము.

గరిగ

శ్రీ దత్త భాగవతము

సమాప్తము.

స వ రణ

పే	వ	త	ఓ
2	10	ఘట్టి	ఘట్టి
16	24	గాత్రో	గాన నాత్రో
26	17	మారు	మామ
27	19	మది	మది మది
33	4	వల	వల
,,	19	వన	వన
41	1	ముక్తి	ముక్త
,,	13	శ్రద్ధ	కర్ధ
54	4	డను	డమ
,,	20	మద్ది	మద్ది
65	2	రద్ది	రద్ది
,,	26	నాకొక	దినెద నాకొక
69	66	నది	నధి
71	21	మని	మది
73	13	వళి	శళి
75	25	త్రము	త్రములు
76	18	నై	యొ నైమునినై యొ
77	9	కము	కమున
,,	22	దా	దా
,,	25	వముల్	వముక్
80	23	క్రేత	క్రేత
81	18	బొడ	వొడ
86	23	యెన	యెనన
87	20	విస	విస

పే	వ	త	ఓ
87	22	యుత్త	నుత్త
91	26	నిగ	ని యోడితిగ
96	21	నట్టి	నట్టె
98	6	నుండె	నుండె
101	15	పతిం	సతిం
,,	19	యెదె	యెదె
103	25	నక్త	రాత్రి
108	24	వని	వని
117	11	త్రాన	త్రావ
131	22	ముక్	ముల్
135	20	నూరీ	దూరీ
137	4	తాత్మిక	తాత్మ
141	6	జేర్చి	జేర్చి
143	17	వీట	వీటి
143	19	వావ	వాస
144	12	దుష్కవ	దుష్కర
152	3	దృఢ	దృఢం
,,	8	నని	నవి
155	20	బులజెం	బులజెం
158	7	కమ్ము	కము
163	11	కవి	కలి
166	7	హంకు	హంకా
167	6	త్మున	త్మునకొ
171	23	దిక	విక

పే	ప	త	ఓ	పే	ప	త	ఓ
172	6	యమ్ము	యజయమ్ము	246	6	చ్చెచే	చ్చెజే
177	8	శీమత	శీత	,,	18	రా	డా
,,	,,	మత	మతి	247	22	బవి	బ్రవి
180	20	మాయు	బాయు	249	10	జాను	జాతు
191	16	శ్యాఖు	శ్యాఖు	252	13	తుండాలికా	తుండ
,,	17	యూ	యుం	254	4	భావ	భాస
197	19	స్వరహి	స్వహి	256	6	లైలు	లైలు
198	16	జింకొ	మింకొ	257	23	తులు	తుల
200	22	వినిన	విన	259	20	వేషి	వేషి
204	20	కెన్ని	కెన్న	261	19	వేర్చి	జేర్చి
215	15	రగి	రిగి	265	6	సతు	పతు
,,	9	పోక	పోడ	269	1	యుండ	యుండ
216	3	ద్యమ	మ్యమ	274	4	నెచ్చి	మెచ్చి
223	3	మున	ముల	,,	9	గజో	గవో
226	5	క్ష్యము	క్ష్యమ్ము	277	25	స్వరూ	స్వరూ
231	7	డాత్మ	డాత్మా	278	8	మంచు	మందు
232	26	కాదురెందు	కాదురెందు	283	1	గనితర	గనిరత
233	18	నింత	లింత	294	14	నిష్టా	విష్టా
236	3	తిను	తను	295	10	ప్రదా	ప్రదాన
23	84	దవేద	దవేదీ	298	19	బడి	బిడి
239	16	తాదృ	తాదృ	299	20	మన్న	మన్న
240	5	డనత	డనతు	301	15	ప్రత్న	ప్రత్న
241	13	లుచ	లుచుక	302	22	నియే	నియో
242	19	దొక	కొక	305	5	తమ్ము	తమ్ము
243	16	స్వయము	స్వము	308	1	గొను	గొలు
,,	21	బంచి	బంబి	309	11	అట్టు	ఇట్టు

పే	ప	త	ఓ	పే	ప	త	ఓ
317	8	క్షమ్ము	క్షము	378	26	తాద	లావ
„	15	దివినుందుర	ద్యోగతుల	382	10	మతం	మాతా
321	15	మిడు	మిడుమిడు	„	20	సంగు	సంగె
325	17	దాని	దాన	394	17	నక్క	నిక్క
334	9	మాని	నూని	397	10	ధ్యావతి	ధ్యానతి
338	25	లిసి	లిపి	398	1	మొలు	మొలు
340	10	నత్తి	రత్త	„	14	కుండ	కుంట
343	10	యిచ్చు	యిచ్చ	400	13	ప్రప	ప్రస
344	17	నా	సా	401	4	ర్హవి	స్థవి
„	20	త్తటి	త్తటి	402	11	మగు	వగు
349	20	లారు	లాలు	403	2	లిల	టిల
359	9	తుండి	తుండి	406	14	తరూ	తనురూ
360	13	కూల	కూల	412	2	చ్చివి	చ్చవి
„	18	సెల్లు	సెల్లు	419	4	యుచుక	యుడుక
„	19	నాయ	నాయక	„	8	నరు	వరు
362	16	జనస్య	జన్య	421	17	కాని	వాని
„	19	బంచి	బందీ	424	6	పెట్టె	పెట్టి
364	20	ఏమీ	ఏమి	425	11	స్థాయ	స్థాయ
„	25	నెలు	నెల్లు	426	25	వల్లన	వల్ల
365	3	ర్గముల్	ర్గముక	431	11	లేచి	వేచి
367	1	నన్నె	నచ్చె	433	9	జెడ్డ	బెడ్డ
„	3	రాజ	రాజ	442	6	సృష్ట	సృజ్య
369	23	పత్తున్	పత్తిం	445	4	యిది	యిద్ది
376	4	యిచ్చు	యిష్టి	446	4	యితడు	నితడు
„	18	మనెక	మనెదక	450	10	యల	యెల
377	17	త్మక	త్మిక	452	24	చెనా	చునా

పే	ప	త	ప
453	2	ల్భుచ	ల్భుచ
,,	24	నీరు	నీలు
454	1	బంచి	బంచి
,,	12	నవ	నవ
455	15	నవి	వవి
456	14	నురలు	నరుల
457	7	గద	గన
458	26	కత్య	కృత్య
469	10	వెడ	లెడ
473	22	వగుట	వనము
476	4	బరు	బర
,,	7	నీక్ష	దీక్ష

పే	ప	త	ప
476	15	నాకు	వాకు
494	6	రము	రమి
,,	10	దాఁప	ద్వాప
495	22	వృతు	కృతు
497	6	నీరా	నీయరా
499	20	లుపా	లపా
503	24	వోక	వోవ
509	14	బుత్తు	భుత్తు
,,	21	యిను	యును
510	12	భయం	భయ
512	14	యెంతనిన్న	యింతనిన్న

